DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE

1947

64STE JAARGANG

INHOUD

1947

	Kolom
Bestuursberichten 1, 57, 90, 129, 153, 185, 217, 249, 281, 313, 345,	377
Notulen van de Algemeene Vergadering 'gehouden op 29 November 1946 in Pulchri Studio, Lange Voorhout 15 te 's-Gravenhage	2 - 4
Marie de Brimeu. Een Nederlandse Prinses uit de eerste helft van de tachtigjarige oorlog, door J. L. van der Gouw (met 4 platen)	5—49
De familie Heldewier te Deventer, door Mr. F. Daniëls	49—50
Genealogie van het Rotterdamsche geslacht van der Vult, door W. A. van Rijn	51-52
Bijbelbladen Visscher, Geertsema, van Hengst, Aansorgh, medegedeeld door M. C. Sigal ..	53-54
Een raadselachtige voorvader, Jean Maurice d'Amblé (1746—1821), door Dr. Johan E. Elias	58-64, 107—125, 130-143
Geslacht Scherff of Scharff, door Mr. H. Kronenberg	64-78
Hermann Otto Graaf van Limburg en Bronchorst, een Geldersch potentaat van ruim drie eeuwen geleden, door W. J. J. C. Bijleveld	78-80
Andermaal de Nederlandsche Adel, door Mr. J. P. J. Gewin en Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht	80-83
Inhoud van Tijdschriften, enz. . . . . 83-85, 173-174, 204-205, 237-239, 369—370,	396-398
H.K.H. Prinses Maria Christina, Prinses der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, Prinses van Lippe-Biesterfeld, door J. K. H. de Roo van Alderwerelt	89
Ons Vorstenhuis en de Goudsche Pijpenmakers, door G. C. Helbers (met plaat)	90—93
Zegels van Leden van het Vorstenhuis Lippe, die in Nederland hebben geregeerd, door Mr. E. C. M. Prins (met plaat)	93—97
Enkele opmerkingen naar aanleiding van den kwartierstaat van H. K. H. Prinses Juliana, door W. F. del Campo Hartman	98—107
Boekbespreking 125, 171-173, 367-369,	398-400
De „Zuid-Nederlandsche" afstamming van het geslacht van den Santheuvel, door J. W. B. M. van Roosmalen	143— 147
Eenige beschouwingen over den Zwitserschen Adel, door Mr. J. R. D. Zwahlen	154—158
Het wapenbord van Nispen, eertijds in de kerk *van* Giessen, door Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht (met een plaat)	158-162
Foutieve wapens en namen in diverse bronnen, door R. T. Muschart . . 161-169, 200-204,	234-237, 268—272, 298—301, 340—343, 361—365, 392—396
Familieaanteekeningen van Basten, medegedeeld door F. J. H. Weyn Banningh	170-171
Het Nederlandsche bidprentje, door H. F. Heerkens Thijssen (met 2 platen)	189-193
De Veluwsche afstamming van het geslacht van Woelderen, door C. A. van Woelderen . .	193-200
Genealogie in de rechtszaal. Herziening van een samengestelden geslachtsnaam, door Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht	219-223
Alba amicorum, door W. J. J. C. Bijleveld	223-228
Genealogieën van Byler vóór de tweede helft van de XVIIe eeuw, door Mr. W. de Vries (vervolg)	228-234
Jaarverslag 1946	251—254
Het geslacht Oester, door Mr. H. H. A. de Graaff	254—261
Maria Lambrechts, een verre erftante, door Mr. K. N. Korteweg	262-268
Baurmester of Baurmeister, door Mr. H. L. Hommes	273-275
Notulen van de Algemeene Vergadering gehouden op 21 Juni 1947 in Hotel des Pays-Bas te Utrecht	283
Sevenstern, een Katholiek Gronings geslacht, door J. T. F. Sluiter . . . . . 286—297,	313-325
Knuyse de Mey, door J. Loeff	301-304
De herkomst en oudere generaties van het geslacht Polvliet, door G. C. Helbers	305-306
Koorddansers in de 17e eeuw, door J. B. W. M. van Roosmalen	306—307
Van Lockhorst, door Mr. J. W. Groesbeek	325-340
Het kernprobleem in de familiegeschiedenis van Nispen, door Jhr. Mr. A. J. M. van Nispen tot Pannerden 346-354,	378—389
De twee „meysjens" van Nassau, door Drs. J. Visser	354-358
Wigbold van Ewsum — Beteke tho Rasquert, door Ir. T. W. Siertsema	358-361
Serraris, door J. B. W. M. van Roosmalen	365—366
De buitenplaats „Ter Weegen" te Sassenheim en het geslacht Rente Linsen, door W. J. J. C. Bijleveld	389—392

Korte mededelingen: de Bas 54, 150; Het wapen van de tot den Nederlandschen Adel behoorende familie Alberda 147; Het wapen van de familie Ver Huell 148: Oterlijk 149; van Nassau La Lecq 149; Geslacht Scherff of Scharff 150: van Limburg Stirum 150, 175, 205; d'Amblé-van der Klok 174; Polvliet 175: Het wapen van de familie van Huessen 175; Het wapenbord van Nispen 275; Genealogie in de Rechtszaal 276, 307, 371: van Brienen 276; Het onderzoek der samengestelde geslachtsnamen 308—310; Van der Made-Van der Burch 372; Aanvullingen en verbeteringen op Nederland's Patriciaat 1947 400, 401; Nederlandsche namen in Amerika 401; Scherff-Vervoort 401: Nederlandsche zegelafdrukken in een Zwitsersch archief 402.

Vragen en antwoorden: Aken (van) 375; Allot 239; Altena (van) 85; Amijs 206, 240, 310; Anthonides van der Linde 87; Arend (van der) 403; Arkelens (van) 403; Artet (d') 177; Backer 277, 310: Banningh 55; Beek (van) 85; Beem (van): 177, 206; Besier 344; Beugholt 85: Beverningh (van) 241; Beyeren, Bergen en Henegouwen (van), 85: Bicker 85; Blankert 85; Bleyenburg 240; Bloemen 373; Blois (van) 177; Bloys (van) 151; Blijdensteyn (van) 85; Bok 85; Bokhoven (van) 177, 207, 277, 310; Bols 311, 403; Boode 373: Bo(o)gaard 207, 240; Bo(o)gert 207, 240; Bosch 244; Bouckhorst (van) 177; Bovie 373; Braak (ter) 177, 207, 241; Braams (van) 55; Brande (van den) 178, 207; Brendel 312; Breukelen (van) 404; Bruch 277: Buddingh 373; Buene 126; Burch (ter) 241; Buttel (von) 277; Buys 245; Chastelain (le) 311, 404; Chatin 179, 208, 278; Christoffers 404; Cincq 241; Daehne van Varick (von) 376; Dam (van') 179; Diepenbrock 151, 179; Doelders 86: Doorn (van) 210, 243; Doornik 311; Dröge 405; Duker 373; Dull 242; Duren (van) 242; Duyff 151, 180; Elk (van) 55; Engelen 278; Eijsvogel (den) 242; Faro 180, 209; Gaswijlder 86: Geestman 374; Gehema (van) 3.12; Gendron 241; Gesel (van) 8.6; Geyn (van) 86, 126; Gledsteyn 376: Groenewegen (van) 243; Groes 242; Gijsbers 126: Hamers 373; Hecking Colenbrander (van) 279, 375; Heeck 210, 243; Hees (van) 55; Hemert (van) 151, 180, 243; Henroteaux 373; Hensbergen (van) 278; Herwijnen (van) 85; Heshusius 406; Heukelum (van), 86; Heuven (van) 311; Heyligers 374; H(e)ijmans 31 1, 404; Hiebendaal. 343; Hoekstra 210, 243,; Hoffman 244; Hoorn (van) 278; Horbag (van)' 181, 210, 374; Horn 246: Horn (van der) 279, 375; Jude 151, 2.79; Capelle 84: Cate (ten) 404; Clant 88, 127; -Knapen (van) 373; Knol1 87, 126; Knuyse 126, 182; Cobus 375: Koiter 404; Colenbrander 279, 375: Coppier van Culemborg 208, 242; Cordua (de) 376; Corver 86; Cracker 55; Kragt 206; Kranendonk 211, 279, 280; Cranssen 179, 208, 278; Croiset 373; Kruif (de) 85; Cruque 208; Laar (van 't) 373: Latenhof 88; Leeuw 181: Leeuw(en) 181, 211; Leeuwen 151; Leys 87; Linde (van de) 182; van der Linde (Anthonides) 87; Loderus 182, 211: Loo (van.) 375; Lotsy 182, 212, 244, 245; Lou(w) 56; Lutjes 343; Maare (van)' 126; Marcus 311; Marijnen 126: Meurs (van) 343; Meij (de) 126, 182; Meys 56; van Middelhoven 215; Middag 213, 245; Milar 343; Nahuys (van) 375; Ien ramp 85; Qckhuysen (van) 404; Oefferden (van) 182, 213, 343; Opmeer (van) 213; Overdorp 344; Pauly (de) 375; Peperkamp 1 26; Polder (van de) 3.76; Pruyssen 87; Radeys 245; Radijs 245; Ranst 88; Rengeniers 1.26; Rensel(a)er (van) 127: Rippelmeyer 405; Roock (de) 376; Rouse 242; Rust 246; Ruychaver 239; Rijke 404; Rijndorp (van) 213; Santheuvel (van den) 151, 183.; Schalen 152, 183; Schermerts 376: Schoonhoven (van) 88; Sinclair 344; Sloot (van. der) 344; Smith of Bickford 376; Snoek (van der) 405; Someren (van) 404; Sonneveldt 216; Staal 404; Straatman 344; Strijbos 405; Swalme (van der) 184, 213; Swalmius 184; Sypard 208; Terbeeck van Coesfelt 406; Toll (van.) 344; Tréno 376; Troffeaar 88, 127; Trosselaar 127; Trotsenburg (van) 213; Valens 127, 152; Valkenburg, 406; Varick (van) 184, 214, 246; Variencour (de) 406; Veen 312; Veer (de) 312: Velde(wan den) 88, 127; Verbrugh 214; Vermeulen 88, 128; Vernoy 406; Verschoor 215: Vignon de) 184, 215; Volkers 404.; Volkmaars 128; Vos (de) 88, 312; Vroom, 373; Wensing 128; Werf (van der) 87, 126; Wesenbeeck (van) 216, 247, 376; Westerbaan 406; Westerwijk 312; Wingen (van) 216; Witkop 406: Weerman 216, 247; Worst 216; Zonneveld 216; Helmteekens gevraagd 216, 247; Een familieoverlevering 407; Dijkagie van Pijlwurm (Holstein) 88; Onbekende wapens 248, 407; Wapens gevraagd 407, 408.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap v. Geslacht- en Wapenkunde,

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 1 **LXIVE JAARGANG** **JANUARI 1947**

Bij dit nummer worden vier 'platen verzonden, hehoorende bij het artikel: Marie de Brimeu.

Voor aankondiging bijeenkomsten Genealogische Sociëteit te Zeist op 25 Januari 1947 en Groep Zuid-Holland op 3 Februari 1947 zie omslag pag. 4 onder Maandelijksche Bijeenkomsten.

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heeren Ir, D, W. van Dam van Heken'dorp, te Overveen, J. de Haes, te Eindhoven, W. N ij ho f f. te 's-Gravenhage, en H. W ij n a e n d t s, te 's-Gravenhage, respectievelijk sedert 1917, 1942, 1901 en 1907 gewoon lid van het Genootschap, alsmede van den Heer W. v a n Maan e n, te Arnhem, van 1917 tot 1940 en wederom sedert 1946 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

MR: H. HARDENBERG . . . . . 's-Gravenhage.
van der Aastraat 69

M. 1. A. J. C. baronesse VAN HEEMSTRA
geb. GODIN DE BEAUFORT ***Doorn.***
Woestduinlaan **34**

M. J. HEINSDIJK . . . . . *Schoondijke.*
Willemsweg 38

Mevr. R. H. L. C. DE KANTER
geb. VAN ASCH VAN WIJCK *Dordrecht.*
luize Zorgwijk, Vrieseweg.

Mej. A. KETHEL . . . . . *Delft.*
Hof van Delftlaan 44.

W. K ROON . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Paramaribostraat 7.

C. M. M EERTENS . . . . . *Amsterdam-Z.*
Stadhouderskade 62.

M R . B. L. DE R EGT . . . . . ***'s-Gravenhage.***
van Diepenburchstraat 4.

I R . M. C. RUEB . . . . . ***Wassenaar.***
Buurtweg 14.

C. J. RIJSTERBORGH . . . . . ***Maarssen.***
Stationsweg 23.

M R . C. J. DE VRIESE . . . . . ***Rofferdam.***
Prinses Julianalaan 80.

Mevr. C. J. WALLER
geb. baronesse VAN HEEMSTRA ***'s-Gravenhage.***
Lange *Voorhout 92.*

JHR. MR. J. M. M. VAN ASCH VAN. WIJCK . . . ***'s-Gravenhage.***
Javastraat 66.

Adreswijzigingen:

H. J. ALLAART . . . . . *Rotterdam-C,*
Zeemansstraat 12.

J. **D. VAN V OORST** VAN **B EEST** . . . . ***Amsterdam.***
Saksen *Weimarlaan 46-II.*

Kapitein DR. **E. A. B. J. TEN B RINK** . . . *Java* ***(N.I.):***
no. 1104 16001, le. Cie., 1-3 R.I., V-Brigade. K.L.

M R . A. F. BULTHUIS . . . . . ***Heemstede.***
Mesdaglaan 6.

J. J. VAN **HELSDINGEN** . . . . . *Wassenaar.*
Groot Hoefijzerlaan 55.

A. **K ORFF** . . . . . ***Haarlem.***
Schotersingel 770.

A. **M ERENS** . . . . . ***Praag II.***
p/a Gezantschap der Nederlanden.

E. **P ELINCK** . . . . . ***Leiden.***
Oude Singel 66.

N. J. A. C. VAN **R OSSEM** . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Statenlaan 99.

M R . **F. W.** R. **WTTEWAALL** . . . . . *Olst.*
Lankhorsterkamp.

Dank zij niet genoeg te waardeeren financieele medewerking van eenige leden van het Genootschap is het mogelijk in dit nummer te publiceeren de, met tal van afbeeldingen verluchte, bijdrage van den Heer J. L. van der Gouw: „Marie de Brimeu",

Notulen van de Algemeene Vergadering gehouden op 29 November 1946 in Pulchri Studio, Lange Voorhout 15 te 's-Gravenhage.

Aanwezig het Eerelid Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland, de correspondeerende leden G. Halwasse en A. P. M. A. Storm de Grave en de gewone leden: J. K. H. de Roo van Alderwerelt; Dr. J. P. de Bie: L. A. Boeré; Mevr. A. C. Boogaard-Bosch: Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Kocq van Breugel; W. J. J. C. Bijleveld; G. J. W. Putman Cramer; A. E. Thierry de Bye Dólleman; Ir. W. C. Engelen; Jhr. Mr. H. O. Feith; L. F. van Gent; Mr. J. P. J. Gewin; H. 's Graeuwen: A. K. Ph. Gunderman: Mr. N. van Hasselt; J. G. van Heyst; H. J. Inden: Mr. C. G. Jordens; J. Kalff Azn.; Mr.

N.Kolff; J. Krol; H. L. Kruimel; G. L. Maaldrink; Jhr. Mr. Dr. A. J. C. Rethaan Macaré; J. P. de Man; H. H. M. Mensonides; Mr. J. H. de Mol van Otterloo; J. G. J. van Mourik; Mr. Y. H. M. Nijgh; Mej;. Mr. E. C. M. Prins; Mr. A. P. van Schilfgaarde; A. C. Schotte; M. C. Sigal Jr.; Mr. C. Ph. C. E. Steinmetz; H. F. Heerkens Thijssen; Jhr. H. Trip; Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg: Mr. W. W. van Valkenburg; C. A. van Woelderen.

De Voorzitter, Jhr. Mr. F. Béelaerts van Blokland, opent te ruim half drie de vergadering en vraagt, na de aanwezigen welkom te hebben geheeten, ot men opmerkingen heeft over de notulen der vorige vergadering, welke in „De Nederlandsche Leeuw" werden afgedrukt. Aangezien dit niet het geval blijkt, worden zij ongewijzigd gearresteerd. Vervolgens leest de penningmeester, Jhr. H. l'rip, de begrooting voor 1947 voor, waarna de Heer Trip enkele posten toelicht, De inkomsten worden geschat op ƒ 6.600,— en de uitgaven op f 8.790,—, zoodat er een geraamd tekort is van ruim ƒ 2.000,—. De sterk. gestegen' drukkosten voor het maandblad en de geleidelijke verhooging van den post salarissen hebben het evenwicht verstoord. Niettemin zou het Bestuur dit jaar 'nog geen contributieverhooging willen voorstellen, 'daar er nog een voordeelig saldo over de vorige jaren is tengevolge van het slechts sporadisch verschijnen van het maandblad. Het komt het bestuur niet onjuist voor een gedeelte van deze gelden te besteden voor de uitgave van „De Nederlandsche Leeuw" in het komende jaar. Ofschoon in de begrooting slechts rekening is gehouden met verschijning van het maandblad eens in de 6 weken, ligt het in het voornemen om de Nederlandsche Leeuw van heden af weer regelmatig maandelijks te doen uitkomen zoolang de kaspositie dit toelaat. Tenslotte deelt de penningmeester mede, dat in de ledenvergadering, gehouden. in December 1945, door hem is gezegd in antwoord op een desbetreffende vraag, dat door het Genootschap geen financiëele steun is verleend aan Sibbe voor het doen van aankoopen, gelijk destijds in het blad te lezen heeft gestaan. De Heer Trip deelt mede, dat hij deze verklaring handhaaft, doch er ter voorkoming van misvatting aan toevoegt, dat op grond van de in 1940 opgelegde z.g. overkoepeling ƒ 0.25 per lid per jaar moest worden bijgedragen, welk bedrag (in totaal ƒ 150,—) echter slechts één maal is betaald, Mr. N. van Hasselt vraagt of de drukkosten niet bijzonder hoog geraamd zijn. De hoofdredacteur, Mr. W. W. van Valkenburg, antwoordt hierop, dat dit helaas niet het geval is. De Heer Putman Cramer stelt verhooging der contributie voor tot ƒ 12,50. De vergadering vereenigt zich met het voorstel van het bestuur om dit punt op de agenda van de volgende vergadering te plaatsen. De Heer Kalff maakt aanmerking op het beleid van den penningmeester, die zijns inziens de f 150,— voor Sibbe niet had moeten voldoen. Het blijkt, dat dit in het jaar 1942 is geschied over welk jaar de boeken wel door een kascommissie zijn gecontroleerd en accoord bevonden, doch geen decharge is verleend aan den 'penningmeester, daar er destijds geen algemeene vergadering meer heeft plaats gehad, De Heer Putman Cramer stelt voor den penningmeester alsnog over 1942 te déchargeeren, welk voorstel bij acclamatie wordt aangenomen. Jhr. Clifford Kocq van Breugel vraagt hoe het met de subsidie voor het Genootschap' gesteld is. De penningmeester antwoordt, dat alle pogingen om voor 1947 wederom subsidie te verkrijgen vergeefsch zijn geweest, hoewel het Genootschap nog wel pro memorie op de rijksbegrooting voorkomt. Ten Departemente is men van meening, dat onze kasmiddelen te groot zijn om subsidie te kunnen toestaan.

Hoewel het bestuur deze opvatting,. die met conservatief beheer weinig in overeenstemming schijnt, uiteraard niet deelt, is hieraan thans niets te doen. Het bestuur blijft terzake echter diligent. Vervolgens wordt de begrooting conform het voorstel vastgesteld.

Thans komt de herziening van de ledenlijst ter sprake. Geboord het advies van de Commissie Nijgh, wordt overeenkomstig het voorstel van het bestuur eenstemmig besloten de navolgende personen van de ledenlijst af te voeren: Mr. F. W. Fabius, W. Henkes, J. Herdtman, Mr. F. W. A. de Kock van Leeuwen, N. J. H. Morreau, Mr. Joan Muller, Mr. D. F. Pont, Dr. G. A. Schalij, Mr. R. N. de Ruyter v. Steveninck, W. Wijnaendts van Resandt. De leden: Mevr. J. Bruyning-v. Voorthuysen, Joh. M. van Heijningen, Mr. A. K. Vink, C. Pama, hebben na de bevrijding bedankt. Vastgesteld wordt, dat zij voor herbenoeming als lid niet meer in aanmerking zullen komen. Ten aanzien van H. Besch en Dr. 0. Merckens wordt' nietig verklaard hun benoeming tot lid in 1941. Betreffende eenige Duitsche en 2 Nederlandsche leden zijn nog gèen voldoende gegevens bekend, zoodat daarop eventueel -later zal worden teruggekomen. In de overige gevallen werd geen -aanleiding gevonden tot het treffen van eenigen maatregel. Nadat de voorzitter de Heeren Nijgh, de Man en W. W. van Valkenburg heeft bedankt voor de vele moeite, die zij zich hebben willen geven om het bestuur in deze materie te adviseeren, wordt overgegaan tot de rondvraag.

De Heer Thierry de Bye Dólleman vraagt of het bestuur iets bekend is over eventueel royement uit den Nederlandschen Adel van personen, die zich in de afgeloopen jaren onvaderlandslievend hebben gedragen. De voorzitter antwoordt, dat in de Memorie van Antwoord van Binnenlandsche Zaken door den minister is medegedeeld, dat deze zaak bij de regeering in overweging was. Bij de mondelinge behandeling van de begrooting is op'dit punt niet teruggekomen, zoodat verder thans niets bekend is. De Heer Engelen zou het op prijs stellen zoo de ledenvergadering in den vervolge op Zaterdagmiddag zou worden gehouden. De voorzitter zegt toe, dat het bestuur met dien wensch gaarne rekening zal houden. De Heer Heerkens Thijssen maakt er aanmerking op, dat in het maandblad een convocatie voor een vergadering van de groep Den 'Haag is opgenomen, terwijl er vroeger bezwaar tegen gemaakt is om een dergelijke oproep van de groep Amsterdam op te nemen. De hoofdredacteur antwoordt, dat de Haagsche convocatie is geplaatst, daar Den Haag geen vasten datum van samenkomst heeft; Desgewenscht zullen voortaan echter ook de bijeenkomsten van de andere groepen vermeld worden. De Heer Thierry de Bye Dolleman heeft in het maandblad een reclame voor een boekwerk aangetroffen en vraagt zich af of dit juist is. De hoofdredacteur meent, dat hierin slechts een extra. service voor de leden, gezien kan worden, daar het een genealogisch werk betrof van een onzer mede-leden, dat tegen verlaagden prijs verkrijgbaar werd gesteld voor de leden van het Genootschap. Jhr. Clifford Kocq van Breugel zou gaarne vernemen hoe het met den overgang van de collecties naar Nassaulaan 18 gesteld is. De voorzitter antwoordt, dat aan de door de vorige algemeene vergadering gestelde voorwaarden nog niet is voldaan. Zoodra dit is geschied, zal overeenkomstig het destijds genomen besluit de overgang plaats vinden.

Niets meer aán de orde zijnde en niemand meer het woord verlangende, sluit de voorzitter de vergadering.

Marie de Brimeu.

Jacques de Bie,
Généalogie et descente de la
maison de Croy . . . Anvers (ca. 1615)

Guy de Brimeu,
seigneur de Humbercourt.
Eerste graaf van Megen uit het geslacht
de Brimeu, Overgrootvader van Marie.

Recueil d'Arras.

Charles dc Brimeu,
Oom van Marie.

Museum te Breslau.

Charles de Croy,
de tmecde echtgenoot.

Rijks-Geneal. **Verzamelingen**
Afd. Iconografische **Documentatie.**

Charles Philippe de Croy,
Markies van Havré.
oom van Charles de Croy.

Van Meeteren, Hist. der Ned. Oorl.

Justus Lipsius,
philoloog.

Verzameling **van den schrijver.**

Clusius,
botanicus.

Foppens, Bibliotheca Belgica 1, 150.

Marie de Brimew.

Een Nederlandse Prinses uit de eerste helft van de tachtigjarige oorlog,

door J. L. VAN DER Gouw.

Verantwoording.

In het najaar van 1945 verzocht Dr. F. W. T. Hunger, directeur van het Instituut voor Historische Biologie, Natuurkunde en Geneeskunde te Leiden, mij een vijfentwintigtal transcripties van brieven door Marie de Brimeu aan Carolus Clusius geschreven en nu deel uitmakend van de Codex Vulcanius 101 (Univ. Biblioth. te Leiden) voor hem te willen voltooien, ten behoeve van zijn studiën over den beroemden botanicus Clusius. Over het belang van deze brieven voor de botanie kan ik niet oordeelen; wel werd ik onmiddellijk door de persoonlijkheid, die er uit sprak, geboeid. De gewone biografische hulpmiddelen lieten ons in de steek en orn mijn nieuwsgierigheid te bevredigen, begon ik een onderzoek in' alle bereikbare en in aanmerking komende archieven en bibliotheken.

Voor de Zuidelijke Nederlanden moest ik mij beperken tot de gedrukte bronnen en tot de afschriften uit Belgische archieven in de Coll. Cuypers van Velthoven ten Rijksarchieve te 's-Hertogenbosch aanwezig, terwijl het huisarchief van Megen, door verkoop van het graafschap in 1674, naar Duitsland verhuisd en verlopig onbereikbaar was. Ondanks deze gedwongen beperkingen was de oogst niet slecht en ik had mij een vrij duidelijk beeld van de levensloop en het karakter van deze merkwaardige vrouw gevormd. Dr. Hunger moedigde mij aan, om met gebruikmaking van de voor hem bewerkte brieven, een biografie van Marie de Brimeu te schrijven. Nu ik het resultaat van mijn strijd, om het in mij gevormde beeld niet door het stugge en dorre bronnenmateriaal te laten verdringen, voor mij zie, voel ik, hoezeer de volhardende onderzoeker als boeiende levensbeschrijver is te kort geschoten. Het onderwerp van mijn studie is evenwel te vaak het slachtoffer geweest van een oneerlijke beoordeeling — het laatst nog in de bevooroordeelde biografie van Charles de Croy door Comtesse M. de Villermont -- dan dat ik de verdediging van deze edele vrouwe mag nalaten. Deze verdediging kan alleen geschieden door te trachten mijn onderwerp af te beelden zooals ik het zie, De lezer, die dit geschrift uit historisch of litterair oogpunt niet waardeeren kan, heeft alle vrijheid het te beschouwen als een gevecht van een dolende ridder voor de eer van zijn hoog in de toren der historie opgesloten dame.

Voorschoten, Augustus 1946.

I. De rijke bruid

Woensdaa 9 Tanuari 1572 overleed te Zwolle tesen 2 uur in de morgen Charles de Brimeu, Graaf van Megen, stadhouder van Gelre en sinds 1568 ook van de noordelijke en oostelijke gewesten. Nog dezelfde dag gaven Kanselier en Raden van Gelre van dit overlijden kennis aan Alva [1]), wiens toegewijde dienaar de overledene was geweest. Zijn koffers deden zij door commissarissen verzegelen om later, na inventarisatie, te kunnen beslissen, welk deel van de inhoud toekwam aan de landsregering en welk deel aan de erfgenamen. De graaf werd te Megen begraven"). en met hem daalde ten grave de laatste mannelijke telg van het roemruchte geslacht de Brimeu, waarvan vele leden in de kronieken uit de tijd van de Bourgondische hertogen met ere vermeld worden [3]).

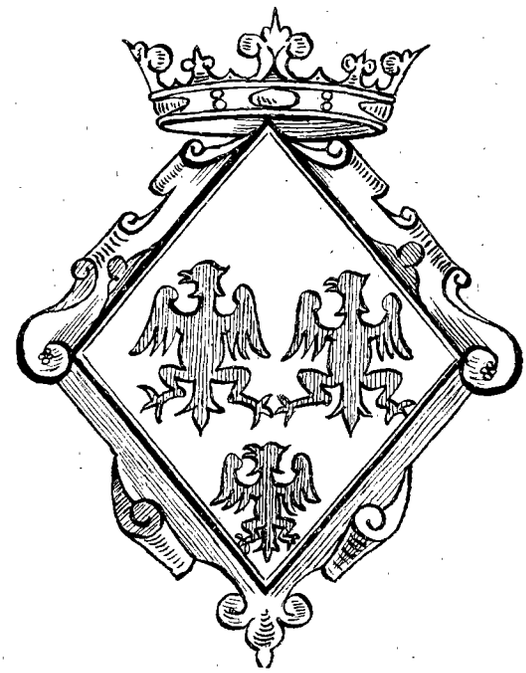

De Brimeu.

Guy de Brimeu, beter bekend als de Sire de Humbercourt, was de eerste van zijn geslacht, die in de Nederlanden een rol speelde. Opgevoed met Karel de Stoute [4]) en reeds jong tot belangrijke ambten geroepen [5]), was hij een der trouwste en flinkste dienaren van den jongen hertog [6]). Hij vergezelde hem op zijn krijgstochten [7]) en ontving de moeilijkste opdrachten. Zijn ijzerstreng gouvernement over Luik [8], na de opstand der stad tegen den prins-bisschop Louis de Bourbon, bracht hem zoveel financieel voordeel [9]), dat hij in staat was het graafschap Megen van Jan Dicbier te kopen [10]). De geweldige reactie na de dood van Karel de Stoute in 1477 onder de Vlamingen bracht ook hem ten val. Bij zijn terugkeer te Gent van een gezantschap naar den koning van Frankrijk, om daar een huwelijk van Maria de Rijke met den Dauphin vaor te bereiden, eiste het woedende volk zijn hoofd. De

1) Archives de Relgiquc, Papiers d'Etat: Correspondence de Gueldre et Zutphen. Janvier—Juin 1572.

2) Gelre XXI (1918), blz. 183.

3) Zeer talrijk zijn de vermeldingen van leden van het geslacht dc Brimeu in de Chronique de Monstrelet 1400—1444 (Ed. J. A. C. Buchon, Paris 1548) en in Chronique de Froissart (Ed. Kervyn de Lettenhove).

4) M. de Barante, Histoire des Ducs de Bourgogne VII, 160.

5) Hubert Nelis, Chambrc des Comptes de Lille. Catalogue des chartes du Sceau de l'Audience. Tome 1er, 11 no. 847. Commissie als baljuw. 1464.

6) Memoires de Philippe de Commiues (Ed. Mandrot, Paris 1901) I 107.

7) Beleg van Neuss 1475: Gingins la Sarre, Depèches des Ambassadeurs Milanais sur les campagnes de Charles le Hardi, duc de Bourgogne de 1474 à 1477. Tome 1er, p. 20.

8) P. F. X. de Ram, Documents relatifs aux Troubles du Pays de Liège sous les Princes-évèques Louis de Bourbon et Jean de Horne. 1455 -1505. Comm. Roy. d'Hist. Bruxelles 1844, p. 246.

9) A.w. p. 655.

10) De Navorscher 1888, blz. 425, 486, 545 en 615.

tranen en smeekbeden van de jonge landsvrouwe konden hem niet van het schavot redden [11]).

Zijn oudste zoon, Adriaan, sneuvelde in 1514 in Noord-Italië [12]) en de jongste, Eustache, tot die tijd Heer van Wezemaal[13]), was daarna tot zijn overlijden in 1549 graaf van Megen [14]). Van de drie dochters trouwden er twee in aanzienliike Nederlandse geslachten: Adrienne in 1487 met Jan de Glimes, Heer van Bergen-op-Zoom [15]); haar zuster Lambertine met Ferry de Croy-Roeulx [16]).

Eustache de Brimeu [17]) huwde met Barbara van Hille, dochter van Frans van Hille en Margareta, de laatstgenoemde een onechte dochter van Maximiliaan van Oostenrijk en een overigens onbekende dame uit het geslacht de Brimeu.

Uit het huwelijk van Eustache en Barbara werden twee zoons geboren: Charles en George. De oudste kwam tot hoog aanzien: het is de bekende graaf van Megen, die als stadhouder van Gelre tijdens het voorspel en het begin van de tachtigjarige oorlog zulk een dubbelhartige rol speelt [18]). Hij bleef ongehuwd.

De jongere broer George, Seigneur de Quierieu, is een minder opvallende figuur [19]); in 1572 was hij reeds overleden, zodat zijn twee dochters, veel verblijf houdende te Mechelen, waar de heren: van Megen een huis achter de Lakenhal in huur hadden [20]), de erfgenamen van het rijke familie-bezit waren: Adrienne, de oudste, gehuwd met Claude de Barlaymont, heer van Haultepenne [21]), was in 1580 reeds overleden [22]). De jongste dochter was erfgename van oom Charles en werd dus in 1572 gravin van Megen. Dat ze reeds op 15 November 1571 te Mechelen met Lancelot de Barlaymont. Heer van Beauraing, gehuwd zou zijn [23]) is niet waarschijnlijk: pas na de dood van oom Charles gaf Marie's moeder toestemming tot 'het huwelijk [24]), dat nog voor 29 Jan. 1572 gesloten is [25]).

Marie de Brimeu, zoals zij zichzelf altijd noemt, werd als erfgename van haar oom 23 Januari met het graafschap Megen beleend [26]) en in Februari werd het jonge paar tc

11) Kervyn de Lettenhove, Histoire de Flandre V, 235.

12) Jean le Carpentier, Hirtoire Gcnealoginue des Pais Bas ou Histoire de Cambray et du Cambresis. Leide MDCLXIV. p. 325.

13) Gachard, Collection de Voyages 1, 127.

14) R. A. 's-Hertogenbosch, Archief van Raad en Leenhof van Brabant. Leenboek „.Strick-Griffier" fol. 33.

15) Slootmans, C. J. F.: Jan metten Lippen. Rotterdam 1945, blz. 54.

16) Stokvis, Manuel 111, 346.

17) Voor de verdere genealogische gegevens Stokvis' Manuel, tomc III, p. 483. De pogingen om tot een genealogie de Brimeu te komen in J. Ic Cbrpentier, a.w.p. 325-329 en in de Navorscher 1852 blz. 140 moeten als mislukt beschouwd worden.

18) Zijn briefwisseling met de Landvoogdes Margareta van Parma is uitgegeven door Dr. J. S. van Veen in: Werken uitgegeven door „Gelre" no. 11. Arnhem, 1914.

19) Over de mislukte poging van den landvoogd Em. Phil. van Savoye om Georgc de Brimeu gouverneur van Gent te maken zie: K. Verhoef S.J.: De Regering der Nederlanden in de jaren 1555-1559, blz. 77.

20) Stadsarchief Mechelen. Inv. Hermans V. blz. 131. fol. 103verso.

21) Later gouverneur van Breda, opvolge; van Hierges als Spaans stadhouder van Gelderland in Nijmegen. Overleed kinderloos op 13 Juli 158'7. (Van Reydt. Historie der Ned. Oorl. 120a).

22) Zie het op blz. 12 vermelde contract 2e huwelijk van Marie.

23) Butkens, Trophées de Brabant, Suppl. 11 342.

24) Gachard, Corresp. do Phil. 11, tome 2me p. 223. Albornoz au secr. Cayas, Bruxelles, le 15 Janvier 1572: „La mère de la nièce du comte de Meghem a consenti au mariage de sa fille avec le second fils de Barlaymont".

25) Hoynck van Papendrecht, Analecta I. 2. Viglii ab Aytta Zuichemi epistola ad Joach. Hopperum, p. 613 (ep CXXVI): „Matrimonium autem hisce diebus cum Megani nepte filius secundus Barlaymontii consumavit, comitisque titulum assumpsit, atque ad funus defuncti curandum sese praeparat.... Bruxelae XXIX Januari LXXI" (= 1572. Paasstijl!).

26) R.A. 's-Hertogenbosch. Archief Raad van Brabant. Hoofdleenboek van de Meierij. „Strick-griffier" folio 33.

Megen ingehuldigd [27]). 24 Maart 1572 werd in de kerk der Carmelieten te Brussel de plechtige uitvaart van Messire Charles de Brimeu, graaf van Megen, ridder in de orde van het Gulden Vlies, gecelebreerd, in opdracht van Messire Lancelot de Barlaymont, Heer van Beauraing, als gehuwd hebbende Marie de Brimeu, nicht en erfgename van den overledene [28]). Even plotseling als Marie de Brimeu in ons gezichtsveld verschenen is, verdwijnt zij dan weer voor zes jaar in het incognito van de gehuwde vrouw. Wij weten dan al van haar. dat zij een groot bloemenliefhebster is, hulpvaardig voor haar botanische vrienden Carolus Clusius[29]), die later door zijn werken op dit gebied beroemd werd, en zijn bescheiden beschermer Jean de Branchion, edelman aan het hof des konings te Mechelen, bekend door zijn unieke particuliere tuin [30]).

Jean de Brancion.
Hoveling van Philips 11.

Het zijn, behalve haar avontuurlijke leven, vooral haar vriendschappen, vaak uit wederzijdse liefde voor bloemen en zeldzame <gewassen voortgekomen, die het de moeite waard maken., te trachten haar verdere levensloop te volgen.

Het lijdelijk verzet tegen het Spaanse regime was geëindigd en de eerste signalen voor de daadwerkelijke vrijheidsoorlog

27) Stadsrekeningen 's-Hertogenbosch: 28 Febr. (1572) „bij den Heeren Scepencn gesconcken den jonge grave van Meghen een aem wijns".

28) Brussel. Bibl. do Bourgogne. Fonds van Hulthem. Ms. no. 459 (36435) Tome. 6, p. 130.

29) Dr. F. W. T. Hunger, Charles de l'Escluse. Dl. 1, 's-Gravenhage, 1927. Dl. 2. 's-Gravenhage, 1942. Hiernaar, meer beknopt: Dr. Joh. Theunisz., Carolus Clusius. Amsterdam, 1939. Patria-serie no. XVII.

30) Brief van Marie de Brimeu aan Car. Clusius van 23 Febr. 1571 in Codex Vulc. 101. Bibl. der Rijksuniversiteit te Leiden. Onnauwkeurigo excerpten uit deze verzameling in: Gy Istanffi, Etudes et oommentaires sur le Code de l'Ecluse. Bndapest 1900.

waren gegeven: April 1572. Lancelot de Barlaymont koos partij, zoals men van een lid van deze familie kon verwachten. Mocht de adel in deze periode over het algemeen zijn belangen niet meer indentiek achten met die des konings [31]), Barlaymont en zijn zoons bleven de Spaanse zaak onder alle omstandigheden trouw. Hun trouw werd wel beloond. Lancelot had behalve de heerlijkheid Beauraing al ontvangen een commando, dat 1000 guldens per jaar opbracht en het gouvernement over Charlemont [32]). Als commandant moest hij al spoedig na zijn huwelijk, zijn oudere broer Gilles [33]), Heer van Hierges, door Alva met de waarneming van het Gelders stadhouderschap belast, te hulp komen bij diens pogingen om de Gelderse steden voor de Spanjaarden te bewaren [34]). In 1573 was hij belast met het overbrengen van de ordetekenen van het Gulden Vlies aan Hertog Erik van Brunswijk [35]).

Bij de expeditie, die Hierges in de zomer van 1575 tegen de kleine Hollandse steden begon, was Megen zijn trouwe helper [36]). Bij de overrompeling en plundering van Oudewater betoonde hij zich zó actief, dat hij zich van Requesens een loftuiting, maar tegelijkertijd een waarschuwing tegen overmoed op de hals haalde [37]). Na de overgave van Schoonhoven en de bemachtiging van de schans van Krimpen aan áe Lek werd Hierges ziek. Lancelot trok alleen op Woerden af [38]), maar na een vergeefs beleg van bijna een jaar, werd hij, wegens muiterij van de Spaanse troepen in Brabant, teruggeroepen [39]). Mziin vader en broer Gilles werd Lancelot als partijganger der Spanjaarden door Willem van Horne, Heer v.an Heze, gevangen genomen [40]), maar na zijn vrijlating in Januari 1577 [41]), was hij één der ondertekenaars van de Unie van Brussel [42]). Hij werd echter zo weinig vertrouwd, dat de Staten-Generaal 24 April tot afdanking ook van zijn regiment besloten [43]), overigens zonder gevolg, want hij onderhield het toch op kosten van den boer [44]). De Barlaymonts waren de voornaamste oorzaak van het mislukken van de Unie van Brussel. [45]). Zij waren het, die Don Juan het eerste tegemoet 'gingen [46]) en na de breuk tussen Don Juan en de Staten, toen ook alle edelen Don Juan wegens zijn Spaanse hofhouding verlieten, bleven Barlaymont en zijn zoons hem getrouw. [47]) Uitziende naar een versterkt punt, van waaruit hij zijn gezag in de Nederlanden met geweld kon vestigen, nu dat met beloften niet gelukt was, kreeg hij van de gebroeders Barlaymont een vingerwijzing naar Namen [48]). Toen de gouverneur van Namen*') weigerde mede te werken, bedrogen zij dezen en lieten Don Juan binnen [50]). Ook

31) K. Verhoef S.J. a.w. Hoofdstuk IV. Bakhuizen van den Brink, Studiën 1. De Adel.
32) Gachard, t.a.p.
33) In 1579 voor Maastricht, gesneuveld. Groen van Prinstcrer, Archives VI, 622.
34) J. van Vloten, Nederlands Opstand tegen Spanje. 111, 41..
35) De Reiffenberg, Histoire de la Touison d'Or. p. 503 ss.
36) Van Vloten, a.w. VI, 17.
37) Gachard, Corresp. 3, p. 354.
38) Hooft, Ned. Hist. (Ed. Amsterdam, 1677), 436.
39) Ten Raa en De Bas, Het Staatsche leger 1, 32.
40) Gachard, a.w. 5, VI. Res. St.-Gen. 29 Sept. 1576.
41) Gachard, a.w. 5, p. 790. Res. St.-Gen. 19 Jan, 1577.
42) J. C. de Jonge, De Unie van Brussel, 48.
43) J. C. de Jonge, Besluiten van de Staten-Generaal der Nederlanden, IIe deel, le stuk (1836), 249.
44) Gachard, Gorresp. 5, 776. Resol. St.-Gen. 19 Juli 1577.
45) J. C. de Jonge, De Unie van Brussel, 29 vv.
46) Ten Raa en De Bas, Het Staatsche 'leger, 1, 153.
47) Motley, The Rise of the Dutch Republic, p. 713.
48) Van Vloten, a.w. IV, 203 noot 2.
49) Jean, de Bourgogne, Seigneur de Froidmont. Groen, Archives, VIL 152. Daarna werd hij lid van den Raad van State, Groen, a.w. VI, 272.

daarna bleven zowel de vader als de zoons de trouwe helpers van den landvoogd bij de uitvoering van zijn militaire ondernemingen [51]). In het begin van 1578 legde Megen nog een vergeefs beleg voor Sichem [52]), maar in Juni 1578 van het beleg voor Philipville naar Namen terugkerend, overleed hij vierentwintig uur na zijn vader aan dysenterie [53]). Wèl mocht Don Juan zich over het verlies van twee zulke trouwe helpers bij Philips beklagen [54]). Lancelot de Barlaymont was, al had hij het belang van zijn vaderland niet begrepen, altijd een dapper krijgsman geweest.

Te lang reeds heeft het door den man gemaakte rumoer onze aandacht van zijn vrouw afgeleid.

Hoe heeft Marie op al deze gebeurtenissen, die zij soms van nabij, maar meestal van, veraf meegemaakt zal hebben gereageerd? 'Niets daarvan is ons met zekerheid bekend, maar de wijze, waarop zij enige jaren later partij koos, doet veronderstellen, dat haar instemming met de handelingen van haar man niet groot geweest is. Te Megen, hoogstwaarschijnlijk haar geboorteplaats, heeft ze na haar huwelijk niet -gewoond, want het was in 1573 het toneel geweest van woeste gevechten tussen Geuzen en Spanjaarden [55]) en zou ook daarna nog enige keren van bezetting verwisselen.

Zij verbleef waarschijnlijk op het goed van haar zelden aanwezige man, op het kasteel Beauraing [56]) *in* de Ardennen, waar zij zich kon bezig houden met botaniseren en jagen.

Twee kinderen waren uit dit huwelijk geboren, beide zeer jong gestorven [57]), dus bleef Marie alleen achter, Met Barlaymonts 'goederen waren ook die, van zijn vrouw in beslag genomen [58]) en uit de inkomsten ervan betaalden de Staten-Generaal allerlei schulden [59]). Met veel moeite kreeg zij na de dood van haar man haar eigen erfgoederen los uit de handen van de beheerders [60]). De nalatenschap van Lancelot was trouwens zwaar met schuld belast [61]); in 1592 had Marie nog vorderingen op de boedel [62]).

Nadat in 1578 reeds geruchten gegaan waren over een huwelijksaanzoek van Frederik van den Bergh [63]), werd het volgende jaar ijverig naar Marie's hand gedongen door iemand, die ze waarschijnlijk reeds langer kende; een man, die in onze historie een minder goede naam heeft: George van Lalaing, Graaf van Rennenberg [64]), namens de Staten-Generaal gouverneur van de noordelijke provinciën. Deze onderhield gedurende 1579 een geregelde briefwisseling met

50) Gachard, Corresp. de Phil. II, 2e partie, tome 1er (1577—1580) par Joseph Lefèvre. Bruxelles 1940, p. 16.
51) Hooft, a.w. 527, 560, Resol. St.-Gen. 10 September 1574.
52) J. Diegerick, Lettres inédites de Gilles de Berlaimont, Baron de Hierges. Codex Dipl. van het Historisch Genootsch. IV, le afd. 1857, blz. 146.
53) Hoynck van Papendrecht, Analecta II, 2, p. 302. (J. B. de Tassis Commentariorum de tumultibus Belgicis, Liber Quartus XLI. 1578).
54) Gachard — Lefèvre, o.c. 308.
55) Brussel, Archioes de Belgique, Papiers d'état et de l'audience. Liasse 128, 12 en 17 Mei 1573. Liasse 129, 3 en 8 Juni 1573.
56) In 1577 schreef Lancelot van hieruit enige brieven aan Don Juan, c.f. Van Vloten. a.w. IV, bijl. XL.
57) Goethals, Dictionnaire généalogique et héraldique.
58) Resolutie St. Gen. 20 Nov. 1577 en 26 April 1577 en 26 Aaril 1578.
59) Resolutie St. Gen. 20 Aug. 1578.
60) Resolutie St. Gen. 2.3 Sept. en 3 Oct. 1579.
61) Vonnis van de Grote Raad van Mechelen hierover: Archief St. Gen. loketkas lopende 25.
62) Archief St. Gen. loketkas lopende 86.
63) Archief Huis Bergh br. no. 6571.
64) J. A. G. Trosée, Historische Studiën, 's-Grav. 1924, blz. 192.

haar [65]) en het te Utrecht gevestigde College tot de Nadere Unie bevorderde de huwelijksplannen zelfs. Dit is een bewijs, dat Marie zich' toen reeds van haar oude omgeving had losgemaakt en zich gewend had tot de partij van de opstand, waartoe ze later openlijk overging. Terecht verwachtte men' van haar een gunstige invloed op het niet slechte,' maar wei-, fdachtige karakter van Rennenberg; Door toedoen van zijn zuster Cornelia [66]), verbond hij zich, in de veronderstelling hiermede Marie's gunst te winnen [67]), in het voorjaar van 1580, op voorbeeld van vrijwel alle Zuid-Nederlandse edelen [68]) met de Spaanse 'partij [69]) en daarmee was de zaak juist geheel van de baan. Rennenberg stierf spoedig daarna, verbitterd over zijn lot [70]).

II. In de stormen des levens+

De onderhandelingen over het huwelijk tussen Marie de Brimeu en George de Lalaing vielen samen met vredehandelingen, die in 1579 te Keulen onder leiding van Keizerlijke Commissarissen plaats vonden [71]). Als hoofd van de delegatie der Staten-Generaal trad daar op. de hertog van Aerschot [72]), geassisteerd door zijn zoon Charles als secretaris [73]). Deze jonge man, Prins van Chimay, had na een volgens Spaans-. raadslieden zeer vrije opvoeding [74]), zijn vader reeds enige jaren in diens wisselvallige loopbaan gevolgd [75]). Tijdens de algemene verbroedering der Zuid-Nederlandse edelen met Oranje in 1577, had hij ernstige pogingen gedaan om' de hand te verwerven van Marie, gewoonlijk Mayke genoemd, dé oudste dochter van Prins Willem [76]). Het huwelijk was afgestuit op de onwil van, het streng Lutherse meisje om met een Katholiek te huwen [77]). Charles vergat zijn teleurstelling

65) J. A. G. Trosée. Het verraad van George van Lalaing, graaf van Rennenburg. 's-Hertogenbosch 1894; blz. 145 en 146.

66) Hooft, a.w 688:
J. Diegerick, Lettres inédites de Georges de Lalaing, Comte de Rennebourg. 1576-1580. Bulletin de la Commission Rov. d'Hist. 2me serie tome X, p. 107 ss.

67) Van Meeteren, a.w. 180 vso b.

68) Dr. C. H. Th. Bussemaker, De afscheiding der Waalsche gewesten. 1899. 11, Hoofdstuk XIII.

69) Verraad van Groningen 3 Maart 1580. Rennenberg onderhandelde reeds in 1579 (Resol. van het College, tot de Nadere Unie, Arch. St. Gen. 8383).

70) Hooft. a.w. 784; Ev. van Reydt. Historie der Nederlandtscher Oorlogen. (Ed.' 1650) 30a. De waarschuwingen van Aggaeus de Albada vanuit Keulen aan Rennenberg van 1 en 8 Febr. 15SO: Dr. E. Friedlaender, Briefe des Aggaeus de Albada an Rembertus Ackema und andere aus den Jahren 1579—1584. Leeuwarden. 1874. S. 40 u. 46.

71) (Aggaeus de Albada), Acten van den Vredehandel geschiet tot Colen .... Tot Leyden bij Charles Sylvius M D L X X X X.

72) Philip de Croy, 3de hertog van Aerschot. Over deze familie: Bury Adels-Torn, La maison de Croy, Bruxelles, 1894. Uitspraak! Krooi. (Zie hierover : Areuberg und Auersperg-Wappensage und Einiges aus der Chronik des Hauses Croii. von Ihrer Durchlaucht Frau Prinzessin Ernst von Arenberg geb. Prinzessin 'Sophie van- Auersperg. ... Salzburg, 1900):

73) Brieven van hem aan de St. Gen. gepubliceerd door : Ph. Kervijn de Volkaersbeke et J. Diegerick, Documents historiques inédits concernant les Troubles des Pays-Bas. 1577—1588. Gand 1847. Tome 1er p. 292 en 396 en Resol. St. Gen. 1579 passim.

74) Gachard. Corresu. 4. 338 (30 Aug. 1576).

75) Zier hierover: Charles' „Mémoires autographes" in 1845 door Baron de Reiffenberg gepubliceerd onder de titel: „Une existence de Grand Seigneur au 16me siècle". Verder geciteerd als Mém. Ook de Resol. St. Gen. passim.

76) Reeds eerder waren huwelijksplannen mislukt (Groen: Archives V, 88 en 118) Mayke was later een vriendin van Marie de Brimeu. Ze huwde eerst in 1595 met Hohenlohe. Zie hierover ook: J. 'A. G. C. Trosée, Vorstelijke Flirtation in „Gelre", XXXVI, 49 vv,

77) Trosée, Hist. Studiën, blz. 190 vv.

over deze weigering in de omgang met Marie de Bossu, hertogin-weduwe van Brunswijk-Luneburg, uit welke omgang een bastaard, François, geboren werd [78]).

Na het mislukken van de vredehandelingen te Keulen vertrok Aerschot met vrouw, zoon en dochters naar Aken [79]). Hij moet zich in deze dagen minder prettig gevoeld hebben: door zijn weifelachtige houding had hij het vertrouwen van beide partijen verloren. De Staten van Artois en Henegouwen, intussen te Atrecht met Philips 11 verzoend, hadden zijn goederen in die gewesten in beslag genomen [80]) en de Staten-Generaal te Antwerpen beweerden geen geld te hebben, om de door den hertog gemaakte onkosten te vergoeden [81]). Lust om te Antwerpen in de vergadering rapport te gaan uitbrengen heeft hij niet [82]). Ongetwijfeld.is zijn stemming verbeterd, toen hij in de badplaats een passende partij voor zijn zoon vond: Marie de Brimeu, een goede kennis van de familie, vertoefde te Aken voor herstel van haar wankele gezondheid.

Wapen de Croy.

Fries van een schouw in een oude boerderij te St. Josse ten Noode bij Brussel, overblijfsel van een landgoed van de Croy's.

Bury Adels-Torn.
La Maison de Croy.

Ou luc soit Croy
Ubi lucta, ibi, Croy sit.

Op 3 September 1580 werd het huwelijkscontract gepasseerd [83]), waarbij Marie's halfbroer, Jan van Hille [84]), zoon uit haar moeders eerste huwelijk, als getuige fungeerde. De 14de Sept. werd het huwelijk gesloten tussen de, twintigjarige jongeman en de dertigjarige weduwe, naar Charles vijf en twintig jaar later zelf verklaart, tegen de zin van zijn moeder en hem zelf, zowel -wegens het verschil in leeftijd tussen bruid en bruidegom en de zwakke gezondheid van de eerste, als om

78) Trosée, a.w. blz. 240. Charles gedenkt zijn bastaard uitvoerig in zijn testament aan het slot van zijn mémoires.

79) Mem. p. 16.

80) Resol. St. 'Gen. 12 en 13 Jan. 1580.

81) Alg. R.A.: Arch. St. Gen. 3798 (Hoogduitse Dépeschen) fol, 263 vso en 269. Brief St. Gen. aan Aerschot 3 Jan. 1580 en brief van de Gedeputeerden aan de St. Gen. 15 Jan. 1580.

82) Alg. R.A.: Arch. St. Gen. 3742 (Dépêches Ordin,). Brief van Aerschot aan de St. Gen. 15 Jan. 1580.

33) E. Dony, Les archives du château de Chimay (Bull. de la Comm. Roy. d'Hist. t. LXXXVI, p. 98) vermeldt een huwelijkscontract van 28 Juli 1551.

84) Te Water (Historie van het Verbond der Edelen II, 434) noemt hem Juan de Gylle.

de verdenking van Calvinistische gezindheid, die op Marie rustte. Dat zij te Aken met het Protestantisme in aanraking kwam, is heel goed mogelijk. De Hervorming telde in de stad vele aanhangers en er was ook een Waalse gemeente in die dagen!""). Het is ook mogelijk, dat Charles eerst later tot deze ongunstige conclusie gekomen is — zijn memoires getuigen, niet van een overmaat aan objectiviteit. In elk geval zou Vader Aerschot weinig plezier beleven van deze verbintenis, die Margareta van Parma een felicitatie waard vond [86]).

Charles bracht ten huwelijk mee het prinsdom Chimay [87]). De goederen die Gravin Marie inbracht als erfgename van haar oom Charles, van haar vader en van haar zuster vormen een lange lijst: het graafschap Megen [88]), vele heerlijkheden in de Ardennen, een aantal heerlijkheden en burggraafschappen in Noord-Frankrijk (het oude familiegoed der Brimeu's) en dan nog wat haar toekwam als douairière van Lancelot de Barlaymont uit de nog onverdeelde, boedel van het huis Barlaymont [89]).

Voorwaar! Charles had niet alleen een schoone, maar ook een rijke vrouw getrouwd!

Nadat de bruiloft gevierd was [90]), vertrok de gehele familie naar het stamhuis te Beaumont in Henegouwen [91]), aldaar luidruchtig gefêteerd door de bevolking. Een paar dagen na de aankomst brak daar een geweldige brand uit. Charles redde zijn vrouw „en pure chemise" op zijn schouders, langs een houten trap, die reeds begon te branden.

Het volgende jaar trokken ze samen weer naar Aken baden, want Marie was voortdurend ziek en bijna steeds bedlegerig wegens nierstenen. Zij werd in alles trouw bijgestaan door Charles, al was hij dan nog in zijn „eage de jeunesse bouillonante". Hij sliep voor haar 'bed op de grond als de minste van haar dienaren en dienaressen. Een model-echtgenoot dus. Indien Charles de feiten naar waarheid weergeeft, waaraan we op dit punt niet mogen twijfelen, kon Marie zich geen betere man wensen. We kunnen aannemen, dat hij zich verder bezig hield met het verzamelen van munten er penningen, waarvoor hij zijn .geheele leven een grote belangstelling 'koesterde en waarvan hij bij zijn dood een prachtcollectie naliet [92]).

Gelukkig verbeterde de toestand van Marie en samen trokken ze met driehonderd paarden en meer dan vijftig edellieden [93]) naar Luik, om daar aanwezig te zijn bij de intrede van den nieuwen prins-bisschop, Ernst van Beieren [94]). In hun huis te Luik gaven ze voor den keurvorst met alle prinsen, ambassadeurs, heren en dames een prachtig banket, Vandaar vertrokken ze naar Hoey en woonden daar in het hote

85) W. Bax, Het Protestantisme in het bisdom Luik, vooral te Maastricht. 11, 450.

86) Dony, a.w.' p. 70.

87) Chimay werd in 1486 voor Antoine de Croy tot prinsdom verheven.

88) Deze passage is door den uitgever van Charles' Mémoires verkeerd gelezen als: la eomtesse de Meghem. Uit het verband blijkt, dat hier de opsomming begint met: le comté de Meghem, les terres etc.

89) Mém. p. 19 (Contract de mariage).

90) Resol. St. Gen. 19 Sept. 1580. Brief betreffende de bruiloft overgelegd door Froidmont (Jean de Bourgogne).

91) Mém. p. 24 ss. Beaumont was in 1518 voor Willem van Croy, Heer van Chièvres, tot graafschap verheven. Monuments pour servir à l'Hist. des prov. de Namur. de Hainaut et de Luxembourg 1 (Comm. Roy. d'Hist.)

92) Imperatorum Romnnorum . Numismata aurea Excellentissimi nuperdum viveret Caroli Ducis Croii et Arschotani cet ... collecta ..., Jacobi de Bie ex archetypis in aes incisa. Antwerpiae, 1615. 4". Van dit werk verscheen een tweede druk te Antwerpen 1627, een derde te Berlijn 1705 en een vierde te Amsterdam 1738.

93) De gewone bluf van Charles in zijn mémoires.

94) Bax, a.w. II, 317.

van de abdij van Aulne [95]). Terwijl Marie genoot van de omgeving, maakte Charles' zich populair bij de bevolking; door het afschieten van de papegaai werd hij koning van het grote schuttersgilde.' Gedurende deze twee jaren had Marie een grote invloed gekregen op Charles de Croy. Dat zij op dit ogenblik Calviniste was,' kan niet meer betwijfeld worden en het zal haar niet moeilijk gevallen zijn, haar man, die niet sterk in principes was en ook nooit geworden is [96]), te beinvloeden. Het werd voor Marie wat gevaarlijk in het Luikse bisdom: in April 1582 vaardigde de nieuwe prins-bisschop een scherp edict uit tegen de nieuwe leer en hij was er de man niet naar om halve maatregelen te nemen [97]).

In de verwachting bij de partij van de opstand meer invloed te krijgen, dan onder het bewind van Parma aan de Zuid-Nederlandse edelen vergund was [98]), wilde Charles zich bij de Staten-Generaal voegen.

De 12de Juni 1582 verlieten zij, voorzien van „slechts" duizend daalders en ringen en juwelen ter waarde van twintig of dertig duizend gulden, met vier paarden, zonder enig geleide, beschermd 'door de avondmist, in alle stilte Hoey in de richting Sedan. De tocht was niet zonder gevaren; het kasteel van Bouillon had sinds de vrede van Cateau-Cambrésis een Spaanse bezetting met alle gevolgen daarvan voor de omwonende landlieden en de langstrekkende reizigers. 'Slechts door een toeval ontkwamen Charles en zijn vrouw aan gevangenneming en 'bereikten, achtervolgd door de Spanjaarden [99]), na 20 uur rijden Sedan.

Hier waren ze welkom. De jeugdige Willem Robert van der Marck [100]), hertog van Bouillon en souverein prins van Sedan, uit een geslacht, dat steeds tot de erfvijanden der Habsburgers behoord had, was onder leiding van zijn moeder Françoise de Bourbon, zuster van Oranje's derde echtgenote, een fel verdediger van het Protestantisme.

Dat Duplessis-Mornay en La Noue zijn opvoeders waren geweest, zegt alles: beide mannen waren in deze tijd reeds belangrijke figuren op het toneel van Nederlands vrijheidsstrijd.

Te Sedan ging Charles over tot de Hervormde Kerk [101]) en schreef een vinnig strijdschrift tegen Philips 11 [102]), naar een illuster voorbeeld „Apologie" genaamd:

„Je desire donc que tout le monde entende, que la resolution du Prince de Chimay est, d'obeyr premièrement à Dieu, puis servir à sa Patrie, soubz le Chef qu'elle a eu droit d'eslire". Na geweldige scheldpartijen' tegen Philips 11 komen de persoonlijke grieven. „Meghen, qui m' appartient à cause de ma Femme, m'est refusé tout à plat: Le Chasteau en est bruslé et desmoly, avec la Ville jusques aux fondemens: et on à mieux aymé laisser perdre et pourir le bled sur les champs, que permettre à mes receveurs, de le receuillir pour m'en tenir Compte, ny mesmes aux subjectz, pour par ce moyen pouoir sustenter leur famille. Le payement des deniers

95) In dit gebouw werd in 1836 de eerste Herv. Kerk van Hoey gesticht. (Bax, a.w. 11, 345).

96) Van Reydt, a.w. 462.

97) Bax, a.w. 11, 326.

98) Kervijn de Lettenhove, Les Huguenots et les Gueux, tome VI, 22 ss.

99) Calendar of State Papers. Foreign. 1581—1582. 21 Juli 1581 (moet zijn 1582). Cobham to Walsingham.

100) Baron J. de Chestret de Haneff, Histoire de la Maison de la Marck y compris les Clèves de la seconde race. Liège 1898. p. 184.

101) Calendar: 1582. 12 Juli 1582. Herle to Walsingham.

102) Later opgenomen in het tegen Charles gerichte pamplet: Ampliation du Discours, intitulé: Histoire véritable .... (Knuttel 872) onder de titel: Raisons qui ont meu le Prince de Chimay de respondre à ses calumniateurs. Faict à Sedan le XX d'Aoust 1582. Zie verder pag. 40.

prestez, par le feu Seigneur de Beauraing, premier Mary de ma femme, lequel a toussiours vescu et est mort au service du Roy d' Espaigne, comme toute sa maison y est tres devote et affectionnée, ce payement (dy-je) m' est denié: Bref en ma retraicte, devant avoir fait aucune acte d'hostilité, mes requestes justes sont dechirées, devant que d'estre veues". Bepaald stichtelijk wordt hij tegen het slot:

„Mais convertons nous à Dieu, premierement par une droict recognoissance de noz fautes, et obeyssance à sa Parolle, pour appaiser son ire qui nous frappe de stupidité, et d'estourdissement, en nostre ignorance: et en la vanité de noz pensées, laïssons nous gaigner par raison". Was hier soms de predikant Jan van Haren, die later zo'n grote invloed op Charles uitoetende, al voor hem aan het woord?

Tevoren reeds had de Prins van Chimay zijn diensten aangeboden aan Koningin Elisabeth van Engeland [103]) en de Staten-Generaal te Antwerpen; [104]), die niet veel van zich lieten horen, Over het algemeen stond men enigszins wantrouwend tegenover Charles' plotselinge ijver voor de goede zaak; de Engelsen kenden de Aerschots al: the race is very light [105]).

Vier maanden bleven Charles en Marie te Sedan en reisden toen over Hesdin, Parcean, Monstreuil en Boulogne naar Calais. Van hier bereikten ze na een avontuurlijke [106]) zeereis, via Vlissingen, in October Antwerpen [107]), in die dagen de residentie van den aspirant-souverein Anjou en de zetel van de uitgeweken Staten-Generaal. Met alle, respect en vriendelijkheid werden ze ontvangen [108]) en Prins Willem liet Charles uitdrukkelijk door zijn' hofmeester bij de Staten; Generaal aanbevelen [109]). Charles gaf hoop, dat meer Zuid-Nederlandse edelen hem zouden volgen. [110]). Ondanks de vele beloften hem gedaan, vlotte het niet met zijn carrière aan de zijde van de opstandelingen. Niet alleen, dat de oude vijandschap tussen de huizen Aerschot en Nassau [111]) daaraan in de weg stond — Prins (Willem was te Antwerpen onbetwist de eerste man — maar bovendien was Charles een verwoed tegenstander van de Frans georiënteerde politiek, die toen gevolgd werd. [112]). Hij wenste een zo nauw mogelijke samenwerking met Engeland, een oud-Vlaamse traditie.

Voorloopig bleven de tegenstellingen nog wat bedekt. Charles gebruikte de maaltijd met Anjou en Oranje [113]) en Zondag 15 October bezocht hij met zijn vrouw het grote feest in het Engelse huis gegeven door kolonel Norris, waar tot twee of drie uur in de nacht bij vrolijke muziek gedanst werd [114]).

Charles' vader, de oude hertog van Aerschot, had, na kassteel en stad van Chimay in bewaring genomen te hebben, van Charles' afval kennis gegeven aan Philips 11. Deze antwoordde hem honingzoet,' dat het inderdaad een schandelijk geval was, maar men '„doibt croire que ce sont dez fleaux de la main de Dieu pour exercer la patience des parens et afin qu'ilz soient plus soigneulx de la bonne nourriture de leur

103) Calendar. 1582. 13 Augustus 1582. The Princc of Chimay to the Queen.
104) Resol. St. Gen. 9 Juli 1582.
105) Calendar 1582. 12 Juli 1552. Herle to Walsingham.
106) Volgens Charles' Mémoires.
107) Calendar 1582. 13 October 1552. John Norris to Walsingham.
108) a.w. 13 October 1582. Pietri Bizarri to Walsingham.
109) Resol. St. Gen. 30 November 1582.
110) Calendar 1582. 7 October 1582. Stokes to Walsingham.
111) Bakhuizen van den Brink, Cartons. De Adel. Studiën 1, blz. 30.
112) Calendar. 1583. 28 Juli 1.583: Stokes to Walsingham.
113) Calendar. 1582. 15 October '1582. Henry Knollys to Walsingham.
114) Calcndar. 1582. 20 October 1582. Pietro Bizarri to Walsingham.

enfans" [115]). Men voelt de steek onder water van Philips, die ondervinding had op het gebied van weerbarstige zonen [116]).

Geleidelijk sloot Charles zich nauwer aan bij de anti+ Franse politiek van de Staten van Vlaanderen [117]), en tijdens de Franse furie in Januari 1583 vocht hij met de Antwerpse burgers tegen de Fransen [118]). Deze houding, met zijn door den predikant Jan van Haren [119]) opgezweepte en overdreven geloofsijver, maakten hem in de Antwerpse kring onmogelijk. Na een ambassade naar Frankrijk geweigerd te hebben, trok hij zich op zijn huis te Beveren in het Land van Waes terug [120]).

De wijze, waarop Charles dit huis verkreeg, staat in nauw verband met zijn Vlaams gezinde politiek, In 1558 overleed Maximiliaan van Bourgondië, Markies van Vere en Vlissingen, o.a. ook heer van Beveren. De curator, Arend van Dorp, trachtte zijn eigen verduisteringen ten nadeele van de boedel [121]) te bemantelen door aan de invloedrijkste schuldeisers voordelige kopen te gunnen. Voor zijn vertrek naar Keulen had Aerschot met zijn vrouw in April 1579 te Antwerpen een overeenkomst gesloten, waarbij hij het recht kreeg een hypotheek op haar erfgoederen Halewijn en Commines te nemen. Voor het aldus verkregen bedrag kocht hij in Mei de heerlijkheid Beveren [122]), waarvan hem het gebruik reeds het vorige jaar door de Staten-Generaal vergund was [123]). De hertogin van Aerschot was inmiddels overleden, de hertog hertrouwd [124]) en Charles verzocht nu enige keren aan de Staten van Vlaanderen hem Beveren als moederlijk erfdeel toe te wijzen [125]). Prins Willem steunde zijn verzoek [126]) en bij acte van 23 Maart 1583 werd dit toegestaan [127]). De inkomsten van Beveren zullen hem wel te pas gekomen zijn, want Megen lag sinds 1581 geheel platgebrand [128]) en Marie's goederen in het neutrale Luik gelegen, werden door Parma, — hierin, ondanks het protest van de Staten-Generaal [129]), niet door den prins-bisschop gehinderd; — in beslag genomen,

Te Beveren, waar Marie toen ernstig ziek lag [130]), ontving Charles 7 Augustus 1583 van burgemeesteren en schepenen van Brugge een commissie als gouverneur van de Stad en het Vrije, 5 September door Gent en Yperen uitgebreid tot het gouvernement over geheel Vlaanderen, waaraan een maandelijks tractement van 2000 gulden verbonden werd [131]). Hierdoor werd hij het officiële hoofd van de anti-Franse

115) Emile Dony, Lettrcs de Phil. 11 à Phil. de Croy. (Bull. de la Comm. Roy. d' Hist. Vol. 81) p. 455.
116) F. Rachfahl, Don Carlos. Kritische Untersuchingen. Frciburg 1921.
117) Hubert -van Houte, Tafels van do Resulotieboeken der Staten van Vlaanderen. Brussel, 1936. p. 34.
118) Groen, Archives VIII, 226.
119) Later Jezuit. (Van Meeteren).
120) Calendar. 1581—1582. p. 587 28 Maart 1582 (= 1583). Extract from a letter.
121) Brieven van Jhr. Arend van Dorp uitgegeven door Mr. J. B. J. N. Ridder De van der Schueron. Werken Hist. Genootsch. N.S. 44. Inleiding.
122) Stukken over deze verkopen: Alg. R.A. Archief Oldenbarnevelt, Holland no. 2608 g.
123) Resol. St. Gen. 25 Nov. 1578.
124) Calendar. 1581-1582. 28 Maart 1582 (= 1583). Extract from a letter.
125) Kervyn de Volkaersbeke 'a.w. I 379, 381 -en 388.
126) Groen, Archives VIII, 139.
127) Alg. R.A. Arch. St. Gen, Loketkas lopende 86. Bijlage tot een request- van Marie de Brimeu.
128) Archives du Royaume de Belg. Avis en finances Année 1633.
129) Resol. St. Gen. 9 Mei 1583.
130) Calendar. 1583-1584. 7 Juli 1583. Stokes to Walsingham.
131) Mém. p. 31.

partij en kwam openlijk -tegenover Oranje te staan. Bij het dubbelzinnig spel dat hij nu gaat spelen, is Ds. Jan van Haren één van zijn trouwste helpers [132]). Evenwel waren de meningen nergens' meer verdeeld dan in Vlaanderen; er bestond zelfs een sterke partij die geneigd was tot verzoening met de Spanjaarden, waartoe Charles in deze dagen zeker nog niet behoorde [133]). Hij voelde zich door de Staten-Generaal, die zich via Middelburg naar Holland verplaatst hadden, in de steek gelaten en was niet in staat aan de verwarde Vlaamse politiek leiding te geven: hij dreef geheel mee op de stroom der gebeurtenissen. Met moeite hield hij de slecht betaalde garnizoenen in bedwang [134]). De ontevredenheid over zijn beleid, of beter: gebrek aan beleid, nam steeds toe en toen hij in het najaar van 1583 ziek werd [135]), misschien meest van ergernis over de gang van zaken, ontsnapte de situatie hem geheel. Al zijn hoop bleef gevestigd op Koningin Elisabeth. hij wilde naar Engeland om haar tot ingrijpen te **bewegen** [136]), **maar men liet** hem voelen, dat hij niet zeer welkom was.

In Januari 1584 barstte de bom te Brugge: hij kwam in openlijk conflict met de Oranje-gezinde magistraat, die hem wenste te zien vertrekken [137]). Wel trad Charles hier krachtig op [138]) maar desondanks verloor hij aan alle kanten terrein en vertrouwen [139]). Toen nu de door Parma gevangen genomen en op gunstige condities weer vrijgelaten commandant van zijn lijfwacht, Louis d'Ennetières, met vredesvoorstellen kwam, had Charles daar wel oren naar [140]). Dit nu was geheel in strijd met Marie's wensen: van den beginne af was ze het niet met Charles' anti-Franse houding eens geweest [141]) en had hem tot aansluiting bij Oranje trachten te bewegen. Wanneer hij wenst, dat zij voor hem naar Engeland zal gaan, om te trachten de tussenkomst van Koningin Elizabeth te verkrijgen, wil ze wel gaan, maar als ze merkt, dat ook haar komst niet gewenst is, hakt ze de knoop door en vertrekt op eigen gelegenheid over Sluis naar Middelburg [142]), om daar te bespreken, wat voor het behoud van Vlaanderen gedaan kan worden. Van Delft uit richten de Staten-Generaal nog enige ernstige vermaningen [143]) tot den Prins van Chimay en zijn aanhangers om de zoetklinkende Spaanse béloften niet te vertrouwen. Een met Marie's medeweten door Maximiliaan van Horne, Heer van Lokeren en kolonel in het Staatse leger, gemaakt plan om Charles op te lichten en naar Zeeland over te brengen, mislukt door verraad [144]). Charles ziet het voor een moordaanslag aan [145]), en opent, door tussenkomst van zijn vader [146]) en d'Ennetières formele onderhandelingen met Parma [147]) over een verzoening. Hij verandert met geweld de magistraat van Brugge in Spaansgezinde richting [148]) en 20 Mei 1584 geeft hij bij verdrag van verzoening [149]) de stad aan zijn vader, als vertegenwoordiger van Parma, over. Spoedig volgen de meeste Vlaamse steden het voorbeeld. Alleen Oostende en Sluis houden stand en het beleg van Antwerpen is de laatste episode van het Vlaamse drama van 1584.

132) Resol. St. Gen. 29 Augustus 1583, 10 Febr. 1584.
133) Calendar. 1583-1584. 26 Aug. 1583. Gilpin to Walsingham.
134) Calendar 1583-1584. 22 Febr. 1583 (= 1584). Stokes to Walsingham. Voor de militaire operaties in deze tijd: Leon van der Essen, Alexandre Farnèse, Bruxelles, 1934. Tome 111, p. 201 ss.
135) Calendar 1583-1584. 13 Oct. 1583. Stokes to Walsingham.
136) Calendar X83-1584. 8 Dec. 1583 Stokes to Walsingham.
137) Calendar. 1583-1584. 6 Jan. 1553 (= 1584). Stokes to Walsingham.
138) Calendar. 1583—1584. 9 Maart 1584. Burnham to Walsingham.
139) Charles' geploeter komt duidelijk tot uiting in zijn eigen correspondentie over die jaren in het Huis-archief van Chimay. Gepubliceerd: Princesse de Caraman-Chimay, Recueil des lettres, missives escriptes à Mgr. le Prince de Chimay, ensemble des reponses données sur icelles, concernant affaires de son gouvernement du pays et oomté de Flandres. Bruxelles. 1913.
140) Cornespondance de Granvelle. Tome VI, p. 480.
141) Mém. p. 28
142) Calendar 1583-1584 13 Maart 1584. Edw. Burnham to Walsingham.
143) Resol. St. Gen. 21 Jan., 18 Maart, 4 April 1584. De tweede brief in opdracht van de Staten als pamphlet gedrukt:
Sentbrief van de Generale Staten. ... aen den Prince van Chimay .... Delft 17 Maert 1584. Tot Leyden ten huyze van Chr. Plantijn. 1584. (Knuttel 682). Ook bij Bor, II, 410 vv.

Sent-brief
Vande Generale Staten
der geunieerde Nederlandtsche Prouincien / aen mijn Heere den Prince van Chimay Gouuerneur van Vlaenderen:

Midtsgaders Hoochbailliu, Borghemeesters, Schepenen, Raedt, ende Notable der stede van Brugghe, ende des Lants vande Vryen.

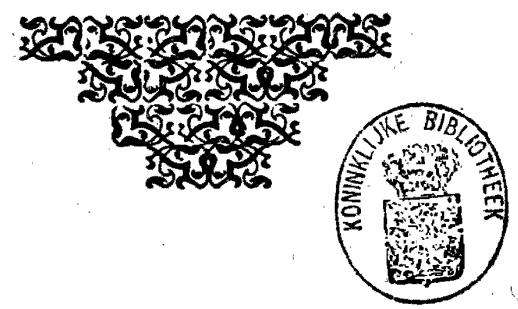

TOT LEYDEN,
Ten huyse van Christoffel Plantijn.
M. D. LXXXIIII.

De Staten-Generaal aan den Prins van Chimay.

Kon. Bibliotheek 's-Gravenhage.
Gat. Knuttel no. 682.

144) Calendar. 1583—1584. April 1584. Edw. Burnham's Relation. Le Petit, Grande Chronique 11, 4842. Resol. St. Gen. 20 Jan. 1584 Volgens Biogr. Wb. van Prot. Godgel. 111, 516 en Mém. p. 38 was Ds, Jan (van) Haren de verklikker.
145) Mém. p. 38.
146) Bulletin de la Comm. Roy. d'Hist. 3e série tome IV, p. 507. Brief van Aerschot aan Chimay.
147) Kervyn de Lettenhove o.c. VI, p. 561. Groen, Archives VIII, 386.
148) Bulletin 3e s. t. IV, pp. 509-510.
149) Bulletin 3e s. t. IV, p. 539. Traité de réconciliation.

Marie keerde niet bij Charles terug; tijdens de onderhandelingen verbleef ze te Sluis [150]) en werkte, door wantrouwen te zaaien, de verzoening van Charles met Parma zooveel mogelijk tegen [151]). Nadat de beslissing gevallen was, trok ze via Zeeland naar Antwerpen [152]). Ze hield haar man voor een verrader en verklaarde zichzelf tot zijn „ennemie et de ceulx de Bruges et se voua du tout au Prince d'Orenge et estat de Hollande et Zeelande" [153]).

111, Zelf aan het roer+

Marie had haar lot in eigen handen genomen; dit is een keerpunt in haar leven, Waren het alleen politieke en religieuse motieven, die de Prinses van Chimay leidden, toen ze van haar man scheidde, zoals meestal voorgesteld wordt?[154]) Haar 'tijdgenoot Le Petit benadert in zijn Grande Chronique [155]) de waarheid beter: zij had nu eerst recht, zijn karakter en levenshouding leren kennen; uit het karakterverschil van de echtgenoten kwam voort hun verschil in politieke en godsdienstige overtuiging. Het zijn deze laatste verschilpunten, die in de officiële stukken slechts genoemd kunnen worden en die de houding van de gescheiden vrouw tegenover de buitenwereld moeten rechtvaardigen.

De mening, die de Staten-Generaal in 1597 openlijk uitspraken, dat de Princes de Chimay om goede en gegronde redenen van haar man gescheiden was [156]), was ook in 1584 in, de Noordelijke gewesten reeds de heersende. In afwijking van het gewone recht, dat de man had over de goederen van zijn vrouw [157]), baden de Staten, dat Marie de Brimeu vrij over haar eigen goederen 'en inkomsten kon beschikken [158]) en aan een protest hiertegen van het Zuiden uit schonk men geen aandacht. Daar had men Charles de Croy met zijn eigen goederen ook die van zijn vrouw toegewezen [159]), met de conditie, dat Marie slechts van de gunstige bepalingen van het verzoeningsverdrag zou genieten, zo zij binnen het jaar terugkeerde. Toen dit niet geschiedde, werden „officieren" 'van haar Zuid-Nederlandse heerlijkheden nog eens nadrukkelijk hun plicht tegenover Charles de Croy ingescherpt [160]).

Na de dood van Prins Willem, had de politiek van Charles de Croy, zijns ondanks, toch gezegevierd. De Staten, door Frankrijk teleurgesteld, wendden zich tot Engeland, zonder 'énig vermoeden van Koningin Elizabeth's perfide politiek [161]).

Reeds toen de onderhandelingen nog gaande waren, deed Marie,, gebruik makende van de in Vlaanderen opgedane Engelse relaties, alle moeite om met Walsingham, de almachtige

150) Hoynck van Papendrecht, Analecta (J. B. de Tassis Commentariorum) II² 439 en 440.
151) Calendar. 1583—1584. April 1584. Edw. Burnham's Rclation.
152) Calendar. 1583-1564. 17/27 Mei 1584. Bizarri to Walsingham.
153) Mém. p. 59.
154) Vgl. Hooft's Ned. Hist. S99.
155) Do opdracht van Lc Petit's Grande Chronique is gedateerd te Aken 1 Januari 1598.
156) Alg. R.A. Actenboek St. Gen. 1589—1602 (Inv. no, 3328) fol, 220 vso; Acte van attestatie voor de hertogin van Aerschot om van den Koning van Frankrijk octrooi te verkrijgen tot het beschikken bij uiterste wil over haar goederen in Frankrijk. 22 Dec. 1597.
157) Hugo de Groot, Inleidinge tot de Hollandsche Rechts-geleerdheid B 1 D 4 6 6. B 1 D 5 § 22.
158) Resol. St. Gen. 13 Sept. 1584.
159) Traité de réconciliation. Zie hiervóór (noot 149).
160) 7 Jan. 1585. Em. Dony, Les Archives du château de Chimay, (Bull. de la Comm. Roy. d'Hist. t. LXXX, p. 78).
161) M. W. Walacc, The Lifo of Sir Philip Sidney. Cambridge, 1915. pp. 335-339.

minister van buitenlandse zaken, in contact te komen [162]). Ze schreef Elisabeth een geestdriftige brief [163]) en liet tegelijkertijd door Jacques de Grise, oud-baljuw van Brugge en als zodanig tegenstander van haar man, haar belangen hij de koningin bepleiten. Charles met zijn familie willen haar door armoede dwingen haar beginselen te verzaken. Maar liever dan dat ooit te doen, wil ze in Holland leven „en pauvre damoiselle". De plannen, die goede vrienden gemaakt hadden, om haar weer met Charles te Sedan, op neutraal gebied, te verenigen, waren door zijn beledigend optreden verstoord. Nu moet De Grise de koningin Marie's diensten aanbieden en vragen haar naar Engeland te laten komen [164]). Enige jaren bleef Marie met deze Engelse reisplannen rondlopen, maar nooit is ze vanuit Engeland aangemoedigd [165]). Na de val van Antwerpen was Marie weer naar Middelburg getrokken, waar haar het valse bericht van Charles dood bereikte [166]). Van hier vestigde zij zich te Delft [167]), maar toen Leicester 1 April 1586 zijn zetel naar Utrecht verplaatste, koos ook Marie deze stad als verblijfplaats [168]). Dat ze daar onder de „Vrouwen uit het Leicestersche Tijdvak" de rol van de „femme fatale", in het bijzonder voor Nirolaas de Maulde, speelde, is onbewezen [169]). Wel zeker is, dat ze zich in de gunst van Leicester en in de vriendschap van zijn secretaris, Jean Hotman alias Robert Dale, mocht verheugen [170]). De klachten uit Engeland, dat er in Holland nobels op naam van Marie geslagen werden, tot groot nadeel van Harer Majesteits Munt, ving Leicester op met de verontschuldiging, dat buiten medeweten van de Princes van Chimay op haar naam gemunt werd [171]). Zijn secretaris, de jonge Franse jurist Hotman, verbleef in Mei 1586 te Arnhem, in afwachting van nadere instructies voor een diplomatieke reis langs de Protestantse vorstenhoven in Duitsland [172]) om hulp te vragen voor den tot de Hervorming overgeg.anen aartsbisschop van Keulen, Gebhard Truchsess. De reis werd uitgesteld, en van uitstel kwam afstel. Intussen stond hij Marie de Brimeu bij in het proces, dat zij als gravin van Megen voor het Hof van Gelre voerde tegen Johan van Gendt, wegens de aflossing van de pandheerlijkheid over Oyen en Dieden. Hij bezorgde haar zelfs daarvoor een met het zegel der Staten-Generaal bekrachtigde acte van Leicester, waarbij deze 'verklaarde, dat de goederen van den Prins van Chimay „verlatende die waere Christelicke Religie ende die gemeene saecke'" „dèn fisco verbeurt" waren en dat Marie, ontslagen van de voogdij van haar man „als civiliter gestorven" met haar eigen bezittingen

162) Calendar. 1583—1584. 10 Juni 1585. The Princess of Chimay to Walsingham.
163) Calendar. 1583—1584. 10 Juni 1585. Thc Princess of Chimay to the Queen.
164) Calendar. 1583—1584. 10 Juni 1585. Instructions from the Princess of Chimay to M. de Grise.
165) Calendar. 1585—1586. 15 Febr. 1.586. The Princess of Chimay to the Queen. 27 April 1586. The Princess of Chimay to Davison.
166) Calendar. 1584—1585. 14 Dec. 1584. Jacques Rossel to Davison.
167) Niet te Den Haag, zoals Hooft (a.w. 899) beweert. De brieven van Marie over 1585 zijn alle uit Delft.
168) G. Busken Huet, Tweede verslag van onderzoekingen .... te Parijs. 1900. blz. 138.
169) A. L. G. Bosboom Toussaint, Vrouwen uit het Leicestersche Tijdvak. Roman ca. 1850.
170) R. Broersma, Het Tusschenbestuur in het Leicestersche Tijdvak. diss, Utrecht, 1899, blz. 9 vv. De vader van Jean Hotman, François H. was hoogleraar te Sedan!
171) Calendar. 1586-1587. 18 Juni 1586. Leicester to Burghley.
172) Francisci et Joannis Hotomanorum .... Epistolae ex bibliotheca J. G. Meelij. Amstelaedami-1750. f. 340, Jean Hotman aan Justus Lipsius. 17 Mei 1586.

mocht. handelen naar goeddunken [173]). Van een vordering van Charles de Croy op de Staten van Brabant, uit de geestelijke goederen, werd door Leicester alvast f 2000.— aan Marie toegewezen. De ontvanger der contributiën te Heusden moest maar zorgen, dat hij het uit de Meierij binnen kreeg [174]).

Wreed werd Marie's voorspoed verstoord door een vergiftigingspoging, door haar man [175]), die, naar men zei, zich aan een andere dame wenste te verbinden [176]), georganiseerd.

Jan Gentil, een Luikenaar, had de onderneming op zich genomen, maar vond zich in zijn geweten bezwaard de opdracht uit te voeren, naar hij tegenover Marie bekende. Ondanks haar voorspraak werd hij gevangen. genomen en zat in 1588 nog [177]). Zijn vroegere verdiensten voor de Engelse spionagedienst hadden hem ook al niet geholpen [178]).

Dit schokkende voorval was voor Marie geen reden om 23 April 1586 niet met Truchsess en zijn vrouw, met de nieuwe stadhouder Nieuwenaar en de beroemde krijgsoverste Maarten Schenk aanwezig te zijn op het door Engelsen gegeven St. Jorisfeest [179]).

Kort daarop vertrok zij voor enige weken naar het huis „De Loo" bij Den Haag+ [180]). De briefwisseling met Hotman zette zij hier voort. Allerlei bijzonderheden over bloemen en planten vormen de hoofdzaak van deze correspondentie, maar Marie durft toch ook aan Hotman te vragen „Outre tout cela vous me faictes encor ce plaisir que m' escripre aucunes fois ce qui se passe et comme Son Excellence se porte et autres choses . . . . [181]). Zij moet in deze tijd een uitstekende gezondheid genoten hebben, want uit deze tijd hebben we een slaperige brief [182]), waarin ze „Madamoiselle Deiguemont" (Sabina van Egmond?) en „madamoiselle ma fille" uitnodigt tot een jachtpartij. Eind Juni 1586 is Marie weer voor haar zaken te Delft, waar Hotman haar jaloers maakte door' sonnetten voor de Utrechtsche dames te schrijven. Gelukkig stuurde' hij ze ook haar en de vriendschapsbetuigingen, die hij als dank ontving, zullen hem aangenaam geweest zijn [183]).

In het najaar van 1586 vertrok Leicester weer naar Engeland. Van zijn goede bedoelingen was niet veel tot uitvoering gekomen en zijn terugkeer was onzeker. Marie schreef hem een afscheidsbrief [184]) en stuurde haar raadsman Calvart tot hem, om haar belangen nog eens te bepleiten. Zij hoopte van harte op Leicester's terugkeer „la maladie du corps de ceste estat ne povant sy tost estre cognue par nouveaux médesins".

Hotman bleef in Holland achter als tussenpersoon tussen den landvoogd en voorname Nederlanders, vooral ook als vertrouwd verkenner. Zijn diplomatieke en politieke bezigheden wisselde hij af met bezoeken aan aanzienlijke dames [185]). Eén van deze bezoeken, en wel juist aan zijn beste vriendin, is hem bijna noodlottig geworden [186]).

Op zekere dag gezellig met Hotman in gesprek deed Marie hem haar beklag, dat er over haar en haar raadsman, Lieven Calvart, die toen bij haar inwoonde, praatjes verteld werden. Er werd toch al zoveel over haar gepraat en dit maakte haar tot de ongelukkigste vrouw ter wereld. De vriendelijke Hotman, die de praatjes ook wel eens gehoord had, wilde de zaak bagatelliseren, door op te merken: „Och, Mevrouw, praatjes worden van iedereen verteld. Ik hoor ze dagelijks over heren en dames, over koninginnen en prinsessen. U behoeft er zich niets van aan te trekken „being known to live honestly and like a good Christian lady". Uwe Hoogheid is niet de enige dame, over wie gepraat wordt. Denk eens aan de verhaaltjes over de koningin van Engeland en Mylord Leicester. En hoeveel kwaad wordt er niet van de gravin van Meurs gesproken" [187]).

Van dit onderhoud bracht Marie een ietwat gekleurd verslag uit aan de gravin van Nieuwenaar en Meurs. Deze dame, van wie bekend was, dat ze haar man netjes onder de pantoffel had, zou door Hotman uitgemaakt zijn voor een „whore" en haar echtgenoot, de stadhouder van Utrecht, Gelderland en Overijsel, voor een „cookhold". Overigens had hij lelijke praatjes verteld van „all the ladies in the country". Enige krijgsoversten, de tijd' in de winterkwartieren kortende door overmatig gebruik van geestrijke dranken, zwoeren de beledigingen, den Hollandsen dames door Leicester's gehaten secretaris aangedaan, te zullen wreken. Toen de niets vermoedende charmeur zich de volgende Zondag van Den Haag uit naar de Waalse kerk te Delft begaf, werd hij door een heel gezelschap heren onder aanvoering van den in deze dagen voortdurend dronken Hohenlohe, opgevangen en naar het huis van de Prinses van Chimay gebracht, waar hij aan een scherp verhoor werd onderworpen en in de grootste angst vele excuses maakte. De volgende dag organiseerden de ruwe heren een formele drijfjacht door Delft op den tengeren secretaris, die in doodsangst van huis tot huis vluchtte en tenslotte nog een uur of vier in zijn eigen huis belegerd werd. Hij moest de bescherming inroepen van den Engelsen gezant en kon met recht zeggen: 1 pray God, keepe me here after of ye anger of a woman, quia non est ira supra iram mulieris" [188]).

Na deze gebeurtenis is de goede verhouding tussen Marie de Brimeu en Hotman natuurlijk verbroken. Wel heeft Hotman later terecht ingezien, dat de woede der heren meer zijn meester Leicester, dan hem persoonlijk gold [189]), maar dat Marie geprobeerd zou hebben Hotman ten val te brengen, omdat ze meende, dat Leicester toch niet terug zou keren, heeft de romantische geheimschrijver verkeerd ingezien. Haar hoop bleef op de Engelse hulp gevestigd, voor het land en

---

173) Gelre, Bijdr. en Meded. XLIII blz. 263. R.A. Arnhem. Archief van het Hof van Gelre. Afd. administratiestukken van Spaen, no. 557. M. de Br. contra Joh. v. G.

174) Alg. R.A. Arch. St. Gen. in no. 4693, Ingekomen stukken (z.g. liassen lopende).

175) Calendar. 1585—1586. 16 April 1586. Dr. Thomas Doyley to Burghley.

176) Bor, a.w. 11, 422 2.

177) Resol. St. Gen. 7 Juni 1588.

178) Hist. MSS. Comm. Report on the Manuseripts of the Earl of Ancaster. 1907, p. 73. Petition of Jehan Gentil (de Mettes) a Liégeois to Lord Willoughby, Colonel-General of tho English forces. 1587.

179) Calendar. 1585—1586. 7 Mei 1.556. Dr. Doyley to Burghley.

180) 'Onder het ambacht van Voorburg aan het Bezuidenhout,' Jaarb. „Die Haghe" 1903. blz. 397.

181) Arch. Nat. Paris. Arch. aff. Etrang. Corresp. Hollande 2, fol. 73 en 74. Brieven van Marie de Brimeu aan Jean Hotman 26 Mei van Utrecht uit. 9 Juni van „De Loo, près de la. Have".

182) Univ. Bibl. Leiden. Codex Rapenbroeckii, 1 C (Epistolarium). Marie dc Brimeu aan Mademoiselle Deiguemont. 15 Juni 1586.

183) Paris, Arch. aff. Etrang. Corresp. Hollande 2, fol. 86, 87, 94 en 99. Brieven van Marie de Brimeu aan Hotman, 27 Mei, 5 Juli en 1 October 1586.

184) Correspondanco inédite de Robert Dudley, comte dc Leicester et dc François et Jean Hotman, publiée par P. J. Blok. 1911, p. 85 no. XLV. Marie de Brimeu aan Leicester.

185) Broersma, t.a.p.

186) Brieven over het Leicesterso tijdvak uit de papieren van Jean Hotman, medegedeeld door Dr. R. Broersma en G. Busken Huet in Bijdragen en Med. van het Hiat. Genootsch. XXXIV (1913) blz. 1.39. Brief van Hotman aan Leicester. 29 Jan. 1587 Ook gebruikt door Motley, The United Netherlands II, Ch. XIII.

187) Brief van Hotman aan Leicester, 16 Januari 1587. Bijdragen en Med. Hist. Genootschap. 1913. blz. 132.

188) Er is geen erger toorn, dan die van een vrouw.

189) Brief van Hotman aan Leicester, Bijdr. en Med. 1913 p. 147.

voor haar particuliere belangen [190]). Als Leicester in de zomer van 1587 terugkeert, is het met de strikte opdracht, vredesonderhandelingen voor te bereiden en daarmee ontvalt hem zijn laatste steun: de Calvinistische volkspartij.

In Engeland worden, ernstige plannen voor een vrede gemaakt en Marie is 'actief voor haar daarbij betrokken belangen. / Nogmaals[191]) stuurt ze een gezant, De la Barre, naar Elizabeth om de tussenkomst van de koningin bij Parma te verzoeken, nu de' bemiddelingspogingen van haar vrienden in Henegouwen niet slagen. In de plannen voor het vredesverdrag tussen Engeland en Spanje werd inderdaad de Princes van Chimay 'opgenomen [192]), maar toen het definitieve verdrag in 1604 eindelijk tot stand kwam, waren Marie's omstandigheden' geheel veranderd.

Wij vragen ons nu nog af, waar Marie de Brimeu in deze jaren van leefde; daar toch vrijwel al haar bezittingen in het door de Spanjaarden' beheerste gebied lagen.' De beantwoording van deze vraag geeft ons een merkwaardig zijdelings uitzicht op het leven van onze hoofdpersoon en de toestanden van haar tijd..

De verwarring, die in de Verenigde Provinciën na de dood van Prins Willem heerste, maakte de steun van de Staten voorlopig weinig effectief, maar zij schiep tegelijk ook de mogelijkheid voor. Marie om haar muntbedrijf voort te zetten, voorlopig haar enige bron van inkomsten.

Van ouds oefenden de graven van Megen het muntrecht uit [193]). Het gebruik, dat zij van dit recht maakten, was zodanig, dat Jan Dicbier, de laatste graaf van Megen uit dit geslacht, in 1450 voor zich en zijn nakomelingen afstand moest doen in handen van den hertog van Brabant [194]), terwijl 's graven muntmeester Henric van Broecwijc en zijn helper te 's-Hertogenbosch terechtgesteld werden: de eerste „mette ketel", de tweede „mette bast" [195]).

Charles de Brimeu, Marie's oom en erflater, had van den keizer confirmatie van alle privileges zijner voorouders verkregen en begreep daaronder ook, het muntrecht. Wel voerde hij hierover een langdurige strijd met de Raad van Brabant [196]), maar, geheel tegen zijn gewoonte in soortgelijke zaken, maakte hij, voorzover bekend, van zijn pretens muntrecht nimmer gebruik.

De grotere voordelen uit de muntslag te trekken, nadat de ruimere invoer van goud en zilver in de 2de helft der 16de eeuw de prijs van deze metalen zo sterk had doen dalen, waren voor Marie en Charles, toen zij in 1583 in tamelijk berooide toestand te' Antwerpen aanlandden, de aanleiding om van het oude Megense muntrecht weer gebruik te gaan maken, zoals in deze troebele tijden meer hoge heren zich al lang vervallen muntrechten weer aanmatigden. Twee soorten zilveren daalders [197]), op naam van Charles de Croy als

190) Calendar. 1586—1587. Brieven van 4 Maart door Lieven Calvart aan Walsiugham en Killegrew.

191) Calendar 1588. Marie de Brimeu aan Walsingham, 9 Juni 1588.

192) Calendar.. 1586-1588. p. 627.

193) Alg. R.A. Leenkamer Holland no. 309. Memoriale B.A. 1409—1412. fol. 185 vso en 186.

194) Arch. de Helg. Chartes de Brabant. Reg. no. 132, fol. 114 vso. (Chnmbrc des Comptes)

195) Chambre des Comptes no. 12292. (Comptes des Ecoutettes de Rois le Due).

196) Prosper Cuypers, Notice sur les Monnaies des Comtes de Megen (Revue Belge de Numismatique. 1581. pp. 177-210). Ook afzonderlijk verschenen.

197) Beschreven door Vieomte Baudouin de Jonghe in Revue Belge de Numismatique, 1902, pp. 167-173.

graaf van Megen, naar Duitse voorbeelden [198]) geslagen, zijn in het Kon. Kabinet voor Munten en Penningen te 's-Gravenhage aanwezig. De legende „Non unquam vidi iustum derelicturn" [199]) is wel toepasselijk op de 'echtgenoten, die meenden de goede zijde gekozen te hebben. Waarschijnlijk zijn deze stukken in de haagmunt te Gorkum geslagen, want de muntmeester van Megen, Johan van Everdingen, had daar in 1584 een huis.

Daalders op naam van Charles de Croy als graaf van Megen geslagen.

Revue Belge **de Numismatique** 1902.

Van Sluis naar Middelburg setrokken, aaf Marie 7 Mei 1584 van daaruit aan Van Everdingen last, om de baten van haar munt, over twee maanden „mille florins de Brabant" aan „Docteur Lyster, Conseiller" of aan „François Sucquet, Drossart de Meghen" tegen quitantie uit te betalen [200]). De 14de Juni 1584 verklaarde Matthijs Engels van Sucquet 300 Carolus guldens ontvangen te hebben „die ick haer Ex(cellentie) binnen Antwerpen sal overleveren, soo mij Godt ghesont sal sparen" [201]).

Tot 1588 was de munt van Megen te Gorkum gevestigd en was mede onderhevig aan de aanvallen door de Staten van. Holland [202]) en later ook door de Staten-Generaal op deze haagmunt gedaan [203]). In October 1584 werd de munt van Megen gesloten [204]), maar' in April 1585 kwam Marie zelf naar Gorkum om een nieuwe overeenkomst met de magistraat te sluiten [205]) en werd het bedrijf weer geopend.

198) M. Schulman, Congres Intern. de Numismatique 1891, p. 577.

199) Psalm 37 vers 25. In de Statenvertaling „maer en hebbc niet gesien den reehtveerdigen verlaten; ...".

200) R.A. 's-Hertogenbosch. Archief van het graafschap Megen (Rentmeestersarchief ?) Inv. no. 76. „Titelen en Documenten dienende tot verificatie van de Souvereyniteyt des Graafsehaps ende Landen van Meghen". Gedrukt ca. 1650.

201) Ibidem.

202) Resol. Staten van Holland. 1584—1588. passim.

203) L. M. Rollin Couquerque, La monnaie du Roi Antoine de Portugal à Gorinchem (1583-1593). Fondation Pilaer. Amsterdam, 1993.

204) A.w. blz. 51.

205) Alg. R.A. Rekenkamer der Domeinen van Holland 689. Register van zaken de muut aangaande. 1580-1588, fol. 40 vso.

Munten geslagen op naam van Marie de Brimeu als gravin van Megen.

Revue Belge de Numismatique 1851.

Al werkte Johan van Everdingen ook veel in combinatie met andere te Gorkum gevestigde muntmeesters [206]), toch wist hij, gesteund door Marie, zijn zaken wel van inmenging van derden vrij te houden [207]). Drie stempels van de munt van Megen, de voorzijde van z.g. zwarte penningen, naar het voorbeeld van de drie Overijselse steden, vindt men nog in het museum Oud-Gorkum [208]). Misschien heeft Johan van Everdingen in 1588 nog enige maanden in het inmiddels weer Staatse Megen gemunt — te oordelen naar de aan die tijd toegeschreven stukken met weinig succes — in elk geval was het in 1589 met de munt van Megen voor goed gedaan. Behalve de reeds genoemde zwarte penningen deed Marie gouden dubbele en enkele nobels naar Engelse voorbeelden op haar naam slaan [209]) „vermits deselve penninck bij gemeene dolinge boven sijne weerdige ging" [210]).

Wel had Marie alle reden het muntbedrijf te staken. De kwade practijken van haar muntmeester deden ook aan haar reputatie afbreuk en zij liep gevaar invloedrijke vrienden te verliezen: in 1585 weigerden de Staten van Holland haar, tenzij ze het munten van harentwege deed ophouden, de gewoonlijk aan vorstelijke personen verleende vrijdom van imposten [211]) en in 1588 werd haar door de Staten-Generaal het munten uitdrukkelijk verboden [212]). Slechts door de steun van de Leicesterse factie had ze de Staten zolang kunnen weerstreven.

IV, De strijd om het bestaan.

Na het sluiten van de munt van Megen geraakten Marie's financiën in een zeer deplorabele staat. Zij zal nauwelijks meer geweten hebben, hoe zich te redden, maar nadat de muntkwestie geëindigd en het tijdens Leicester opgewaaide stof wat gezakt is, heeft ze de Staten op haar hand. Met autorisatie van de Staten-Generaal [213]) sluit ze een lening van zes duizend gulden hij de Staten van Holland [214]) op haar persoon en goederen, de helft op te nemen bij 'Willem van Beveren, rentmeester van de domeinen in Zuid-Holland, de andere helft bij Thomas Geniëts, ontvanger-generaal van de confiscatiën en rentmeester van de exploiten [215]).

Intussen doet ze nieuwe pogingen tot verzoening met haar man en terugkeer naar de Zuidelijke Nederlanden. Charles de Croy is wel verzoeningsgezind en vraagt bij het Hof toestemming tot haar terugkeer. Maar op het punt van de godsdienst weet Marie van geen toegeven en Philips 11 wenst geen toestemming te geven voor haar terugkeer, voor Charles verklaart overtuigd te zijn, dat zijn vrouw bereid is „se remettre syncerement au giron de nostre Ste. Mère l'église Catholique Romaine". Deze verzekering kan Charles niet geven en dus weigert Philips „pour eviter lé scandale" [216]). In welke stemming Marie verkeerde, merken wij uit de brief, die ze over deze kwestie aan Parma zond [217]). Ze vraagt hem medelijden te hebben met „la plus affligiee et plus maltraittee dame du monde" en mede te werken tot „l' éclaircissement de son bon droit et du tort", dat ze heeft „soufert en son honneur, biens et vie sept annees". Tevergeefs waren alle verzoeningspoqingen; het godsdienstverschil bleef een onoverbrugbare kloof.

Evenwel, nu komt er van alle kanten actie om Marie tot haar recht te helpen.

In alles wat nu ondernomen wordt om Marie tot haar rechten en dus vooral aan haar inkomsten te helpen, voelen we

206) Contract zonder namen te noemen in Arch. St. Gen. Loketkas, Munt no. 1. Behalve Don Antonio en Marie de Brimeu, muntten ook de Groninger Ommelanden te Gorkum.

207) Afwijzing contrôle door den ambassadeur van Portugal. Loketkas, Munt no. 1.

208) M. Schulman, Dc muntstempels der Munt te Gorinchem in het Museum Oud-Gorkum. Jaarboek voor Munt- en Penningkunde, 1917. blz. 41—73. Met afbeeldingen.

209) M. Schulman, Twee onbeschreven gouden munten voor Marie van Brimeu ... geslagen. Jaarb. voor Munt- en Penningkunde, 1939, 77-82.

210) Van Reydt, a.w. 79b.

211) Resol. Staten van Holland, 22 Sept. 1585.

212) Resol. St. Gen. 4 Juli 1588.

213) Alg. R.A. Arch. St Gen. 4692 (minuten ingekomen 'stukken, z.g. liassen lopende). 7 Febr. 1590.

214) Tendentieuse voorstelling van deze lening bij Schutjes, Gesch. van het Bisdom Den Bosch V, 50.

215) Resol. Staten van Holland. 12 Febr. 1590.

216) Arch. de Belg. Lettres de Phil. 11 aux Gouv.-Gén. C. 3 fol. 125 vso. Phil. II aan Parma. 17 Juli 1591.

217) Arch. de Belg. Papiers d'état et de l'audience, Liasse 284. Marie do Brimeu aan Parma, 27 Dec. 1590.

de kundige hand van Lieven Calvart, haar reeds eerder genoemden raadsman en vriend.

Tussen 1566 en 1569 uit Antwerpen verbannen [218]), zwierf hij enige jaren rond als een door de Spanjaarden fel gehaat hagepreker [219]), stond daarna een paar jaar als predikant te Norwich en was sinds 1573 in dienst van Prins Willem, die hem gebruikte voor allerlei vertrouwelijke zendingen in het buitenland [220]). In 1583 en 1584 vinden we hem, als griffier van de 'Staten van Brabant te Antwerpen en te Delft [221]), waar hij aangewezen werd als secretaris van een gezantschap naar Parijs [222]). Deze opdracht verviel later wel [223]), maar toont ons toch duidelijk, welk aanzien Calvart toen reeds genoot, Reeds te Delft was Calvart de rechterhand van de Prinses de Chimay, zoals we reeds op konden merken [224]). In 1585 was hij met Marie's halfbroer, Jan van Hille, te Gorkum om de munt van Megen weer op gang te brengen [225]). Ook nadat hij een commissie heeft ontvangen als agent van de Staten-Generaal in Frankrijk [226]) blijft hij tot zijn dood in 1597 [227]) de belangen van de Prinses de Chimay behartigen [228]). In zijn geheime correspondentie met de Staten heet zij: Sr. Antoine du Four [229]).

Het eerst doet Calvart voor zijn lastgeefster een aanval op de boedel van Johan van Bourgondië, heer van Froidmont, waarmee we reeds kennis maakten als gouverneur van Namen en die intusschen het aardse tranendal had verlaten. Hij was gehuwd geweest met Louise de Croy, tante van Charles, die één en vijftig duizend gulden mede ten huwelijk gebracht had. Bij gebreke van kinderen, viel dit bedrag, na aftrek van de „funeralia" van Vrouwe Louise, aan de familie de Croy terug. Zoals nu deze familie in het Zuiden beslag legde op Marie's goederen, zo deed zij hetzelfde in het Noorden. En met succes: het Hof van Holland veroordeelde [230]) den curator [231]) in 1590 tot uitbetaling van zes termijnen van ƒ 1000. met 6¼% rente en ieder jaar verder ƒ 1000. tot alles verrekend zou zijn. Het Hof was Marie goed gezind, het „compenseert die costen omme redenen den Hove daertoe porrende".

De volgende stap werd gedaan bij de Staten-Generaal: de 2000 pond door Leicester uit Charles' vordering van £ 8000 op de Staten van Brabant, aan Marie toegewezen,. had ze

218) Ch. Rahlenbeck, L'inquisition et la Réforme en Belgique. p. 259.
219) Gaehard, Corr. de Phil. II. IV. 233. (Don Diego de Cuniga aan Phil. II. Pariis Juli 1576).
220) Groen Archives VI, 50 Gachard, Corr. de Guill. le Tae. 111, 73.
221) Du Plessis-Mornay, Mém. et Corr. 1 169; Bor, 11 413, 416. Resol. St. Gen. 1584—1590, passim. Credentie: Resol. St. Gen. 28 Juni, 1584.
222) Resol. St Gen. 13 Nov. 1554. Ook: Loketkas St. Gen. Frankrijk 15.
223) Resol. St. Gen. 27 November 1584.
224) Zie vorig hoofdstuk.
225) Rollin Couquerque, a.w. 113.
226) Resol. St. Gen. 12 Juli 1593. Tractement 10.000 pond 's jaars, voor ¼ door Zeeland, verder door Holland te betalen (Staat van Oorlog 1595, Archief Raad van State).
227) R. Bylsma, Représentants des Pays-Bas in Annuaire Grotius 1930.
228) Alg. R.A. Legatiearchieven 110a. Rapport Calvart 1593.
229) Alg. R.A. Arch. St. Gen. Loketkas Frankrijk 15.
230) Alg. R.A. Hof van Holland 578 (21e register van den griffier Hanneman) Sententie 17 Sept. 1590. In verband hiermede staat waarschijnlijk de ratificatie van de Staten-Generaal d.d. 30 Oct. 1594 van een door Marie de Brimeu met de Staten van Zeeland gesloten overeenkomst van 1 Juni 1591, waarbij de laatste beloven haar f. 31.617 in termijnen uit te betalen (Arch. St. Gen. 3328 (Actenboek 1589—1602) fol. 85).
231) Pieter Molliart ook curatur van, de boedel van Maximiliaan van Bourgondië, na Arend van Dorp. (Inl. Brieven Arend van Dorp, XXXIII.)

niet volop ontvangen. Het zal Godevaert van Eyck, ontvanger der contributiën over de Meierij, gevestigd te Heusden, ook niet meegevallen zijn het geld binnen te krijgen.' Marie wendde zich nu per request [232]) tot de Staten-Generaal, die een advies aan de Raad van State vroegen. In het uitvoerig advies [233]), wordt geoordeeld, dat haar die 2000 pond in elk geval volledig uitbetaald moeten worden door den tegenwoordigen ontvanger Gerard Bruyninex. Over de resterende 6000 pond bestaat twijfel bij de Raad, daar de Staten-Generaal niet aansprakelijk zijn voor de schulden van de Staten van Brabant, al trekken ze ook van het platteland van dit gewest enige contributiën „twelck geen penningen en zijn van de Staten van de provincie, maar brandtschatten ende redemptiepenningen van lijf ende goet van deghene die ten platten lande sittende des generaliteyts sauvegarde zijn genietende, dewelcke met groot gewelt van crijchsvolck in treyn gehouden moeten wordden". Maar de Raad van State verstaat toch wel „dat die persoon van de vrouwe remonstrante wel eenich extra-ordinair voirdeel ende faveur meriteert, daervan wij ons refereren totte wijse discretie van Uw E.".

Dezelfde „faveur" ten opzichte van Marie de Brimeu wordt toegepast door' den ontvanger der contributiën te Breda, Johan de Bergaigne, op de Brabantsche heerlijkheden, Aerschot, Buersbeke, Everle en Roeslaer wegens twaalfduizend gulden jaarlijks, die haar toekomen van den hertog van Aerschot, haar schoonvader, wegens huwelijksvoorwaarden. „Aende crijchsluyden inden dienst van den lande zijnde te bevelen deselve somme na behoirlijcke sommatie ingevalle van weygeringe ofte dilay van betalinghe mette daet te executeren" [234]).

Dat de Staten na de verovering van Hulst in 1591, waardoor zij invloed in het land van Waes kregen, de heerlijkheid Beveren van Charles aan Marie toewezen [235]), „tot een hulp van haere huishoudinge naer haere qualiteyt" spreekt wel hàast vanzelf. Ook hier moest een ontvanger der contributiën de afwezigheid van feitelijk bezit camoufleren,

Een geval op zich zelf vormt de strijd 'over Marie's goederen in Luik [236]). De door Charles en Marie in 1581 zo feestelijk ingehaalde Prins-bisschop van Luik, Ernst van Beieren [237]), die toen al een kleine serie bisdommen veroverd had en later ook nog het aartsbisdom Keulen had weten te bemachtigen, was een standvastig verdediger van het Katholieke geloof en een aanhanger van, de Spaansche politiek. Het belang van zijn onderdanen gebood echter, bij de groeiende macht van de Staten-Generaal, de Luikse neutraliteit te handhaven [238]). Het in beslag nemen van Marie's goederen in Luik door Parma en de toewijzing daarvan aan 'Charles de Croy, was geheel wederrechtelijk.

De heerlijkheid Aqimont en Orchimont, afkomstig uit de boedel van -den prins-bisschop George van Oostenrijk, natuurlijke zoon van Maximiliaan 1 en een onbekende dame de

232) Alg. R. A. Arch. St. Gen. Loketkas lopende 86.
233) Alg. R. A. Arch. St. Gen. no. 4693 (Ingekomen stukken, z.g, Liassen lopende). De Raad van State aan de Staten-Generaal. 29 Novcmbcr 1590. Behandeld in de Staten-vergadering van 8 Dec. 1590.
234) Resol. St. Gen. 1 Mei 1592 post prandium.
235) Alg. R. A. Arch. St. Gen. 3328 (Actenboek 1589-1602) fol. 41 vso 9 October 1591.
236) Voorzover geen andere bronnen genoemd: Alg. R. A. St. Gen., Loketkas lopende 86 „Repressalien wegens desen staet gegeven aen de Princesse van Chimay contra die van Luyck", en Loketkas Duitsland 14. Uit dit laatste dossier een stuk gedrukt: Kroniek Hist. Gen. XIX, 135. Verder Arch. Oldenbarnevelt, portefeuille Luik (Alg. R. A. Holland 2633 b). Een brief over deze kwesties in Brieven Oldenbarnevelt. R. G. P. 80, blz. 249. Zie ook Hor 111, 622—624.

Brimeu, waren 10 Juni 1582 door Charles de Croy voor het leenhof van Luik verheven en daarbij was niet uitdrukkelijk bepaald, dat hij het deed als „homme et mambour" van Marie de Brimeu. Achter deze formaliteit verschuilen zich nu de Staten van Luik, als de Staten-Generaal voor Marie om recht laten vragen. Door hun agent te 's-Gravenhage, François Snouck, vragen zij Marie om de zaak voor de Luikse rechter te brengen, maar Lieven Calvart treedt daar niet in. Later verklaart Luik weer, dat Agimont en Orchimont geen Luikse lenen zijn, een bewuste onwaarheid [239]), al tracht Parma in 1590 ook deze gebieden in zijn grensgeschillen met Luik te betrekken. Als Marie verklaart, dat ze in Luik jaarlijks ƒ 8800 te innen heeft, legt Luik een verklaring over van de „officieren" van de omstreden heerlijkheden ,dat de opbrengst slechts ƒ 2000 per jaar bedraagt. Terwijl over deze bedragen gehandeld' wordt, zijn de Staten-Generaal, oordelende, dat Marie „nu veele jaeren genouch in de meserie hebbende geseeten" ook in deze zaak, „nae Godes heylige woordt . ... in hare gerechticheyt" geholpen moet worden, op de ons reeds bekende' manier tot daden overgegaan. Zij geven aan Johan de Bergaigne last, om over een aantal met name genoemde Luikse dorpen, vooral in het oude graafschap Loon gelegen, een bedrag van ƒ 3800 om te slaan [240]) en dat bedrag desnoods met geweld door den gouverneur van Breda te doen executeren. De Gouverneur, Charles de Héraugière faalde niet in deze executie: als een roverhoofdman stroopte hij het Luikerland af en de klachten van de plattelanders klonken luid in de cité. De uitvoerige correspondentie van Luik uit voornamelijk gevoerd door den secretaris van de Conseil Privé, Dominicus Lampson [241]) en doór zijn broeder Nicolaas [242]), begint in 1592 opnieuw, met even weinig resultaat. In 1594 wordt de „Acte executoriael ten behoeve van de Vrouwe Princesse van Chimay" [243]) permanent verklaard en jaarlijks wordt de taxatie over de Luikse dorpen door' de Staten-Generaal vastgesteld [244]) naar het ontwerp van den ontvanger der contributiën te Breda [245]).

Charles de Héraugière zet vol ondernemingsgeest zijn strooptochten in het Luikse voort; in 1595 was hij zelfs ruim een maand meester te Hoey. [246]).

Nadat Lieven Calvart agent van de Staten-Generaal in Frankrijk was geworden, besprak hij voor zijn vertrek alle zaken nog eens uitvoerig met Marie [247]) en waarschijnlijk op zijn eigen voorstel droegen de Staten-Generaal hem in 1596 op, om aan Hendrik IV te verzoeken de goederen van Aerschot in Frankrijk aan Marie toe te wijzen [248]). Dank zij Lieven Calvart's hulp was Marie in elk geval van haar pecuniaire zorgen verlost.

237) Biographie van Eugène Polain in Bulletin de 1' Institut archéologique liégeois 1929.

238) o.c. Chap. IV: Ernest de Bavière et la neutralité liégeoisc.

239) Agimont was sinds 1304 een Luiks leen: E. Poncelet, Le livre des fiefs de 1' église de Liège sous Adolphe de la Marck. Brux. 1898. Introduction.

240) Resol. St. Gen. 1591 en 1592. passim.

241) Over hem: Bax a.w. .II, 328.

242) Kanunnik van St Dionysius te Luik, lid van de conscil privé. (Foppens 11. 914).

243) Alg. 'R. A. St. Gen. 3328 Actenbock X89-1602. fol. 101.

244) b.v. Resol. St. Gen. 18 Augustus 1598.

245) Een dergelijke lijst in Arch. St. Gen. 5962.

246) Bax, a.w. 11 345 vv. Stukken hierover ook in Arch. St. van Holl. 2633 b. Mevr. Bosboom Toussaint liet hierover in 1866 romantisch licht schijnen: „De verrassing van Hoey in 1595".

247) Univ. Bibl. Leiden. Codex Vulc. 101. Brief van Marie de Brimeu aan Carolus Clusius. 10 Januari 1594.

248) Resol. St. Gen. 25 Juli 1596.

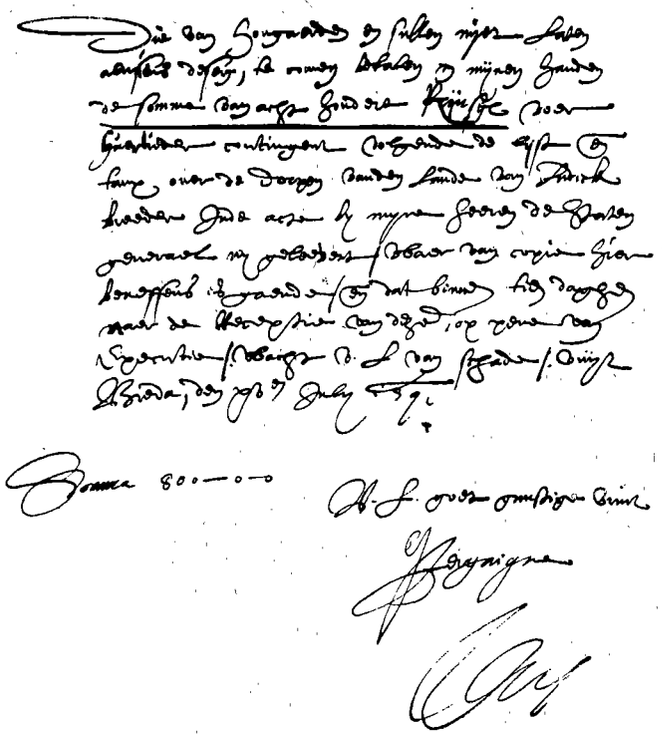

Brandbrief voor het Luikse dorp Hougaerden.

Alg. Rijksarchief.
Loketkas Staten-Generaal.
Lopende 86.

V. Vrienden en bloemen.

Uit het voorgaande blijkt wel duidelijk, dat Marie de Brimeu, hoewel als vreemdelinge in Holland verblijvend, gelijk zovele emigranten uit Vlaanderen en Brabant, een gastvrij onderdak gevonden had. Haar sympathie voor het Leicesterse bewind, heeft de Staten later niet verhinderd, om haar bijstand te verlenen in haar vermogensrechtelijke kwesties.

Sinds 1590 woonde de Prinses van Chimay te Leiden in het grote huis, dat het 'eigendom was van Johan van Matenesse, heer van Riviere [24]), gelegen aan het Rapenburg, bijna naast de Academie [250]), en wel de eerste jaren samen met IJsbrand van Merode, heer van Zoeterwoude [251]), later alleen. Matenesse kreeg, inplaats van huur, van de Staten van Holland in Den Haag het in beslaggenomen Hof van hertog Erik van Brunswijk [252]) in gebruik [253]).

De Leidse woning van de Prinses de Chimay had een grote tuin, die grensde aan de latere Hortus en met een uitgang op de Achtergracht [254]). Hier had Marie dus volop gelegenheid zich te wijden aan „tout le plaisir que jay aujourdhuy [255])",

249) Resol. Staten van Holland. 30 Oct. 1593.

250) Nu no. 67. Op 22 Nov. 1577 nam Matenesse een hypotheck (Protocol in het Gem. Archief).

251) Vulc. 101. Johan van Hogelande aan Clusius. 72 Aug. 1592. Reeds in 1581 woonde IJsbrand van Merode daar (Namentlijeke Bescrijvinge. Qem. Archief Leiden. Secret. Arch. 1074).

252) Aan de Kneuterdijk (Het bekende huis van Jan de Witt). Hertog Erik '11 van Brunswijk-Calenberg (1528—1584) was eorst Protestant, later Rooms. Hij was een avonturier, die hier zijn vechtlust kwam botvieren. Zie over hem: J. Kok, Vaderl. Woordenb. XIII,, 371 vv.

253) Resol. Staten van Holland. 17 Juni 1593 en 29 Maart 1595.

254) Transport met uitvoerige belending. 19 Febr. 1661. (Rechterl. Archief Leiden).

255) Vulc. 101. Marie de Br. aan Car. Clusius. 18 Sept. 1591.

het kweken van bloemen en planten, vooral het verzamelen van zeldzame bolgewassen. De Zuid-Nederlandse emigranten brachten deze liefhebberij over op de ontwikkelde en rijkgeworden ambtenarenstand vooral in Den Haag, in deze tijd nog de enige klasse, die aandacht en veel geld voor de uit het Oosten ingevoerde bolgewassen over heeft. Nu probeert men het nog in de stadstuin; het begin van de 17e eeuw ziet reeds volop de buitentuin met het optrekje, dat de Hollandse koopmansrijkdom doet uitgroeien tot de statige buitenplaats, De biologie draagt nu nog haar tweeslachtig karakter van liefhebberij en wetenschap. Tot de burgerij doorgedrongen, zou deze liefhebberij ontaarden in winstbejag [256]): de beruchte windhandel in tulpen en andere bollen [257]).

Een goed vriend en helper bij het tuinieren vond Marie in Johan van Hoghelande [258]), Sinds 1580 woonachtig op de Achtergracht. Hij en de drukker Frans van Rafelingen, schoonzoon van Plantijn, zorgen voor de verzending van haar brieven [259]) en pakketten met zaden en bollen aan en van haar ouden vriend Carolus Clusius, die in deze jaren, na een veelbewogen loopbaan, in Frankfort verblijf houdt. Van Hoghelande's jongere broer Theobald, de alchimist in Keulen en „le Sieur du Fresne" [260]) doen daarbij dienst als tussenpersonen. Dikwijls vallen brieven en pakketten ten offer aan stropende soldaten, zoals in 1592 voor Geertruidenberg [261]), of aan de oneerlijkheid van de overbrengers [262]), die zeer moeilijk gerechtelijk te vervolgen waren. Zonder gevaar was het verlies van de pakketten niet, want de Staten gebruikten ze ook om diplomatieke correspondentie buiten de Zuidelijke Nederlanden om te verzenden, Het veiligst was nog gebruik te maken van de zendingen van Frans van Rafelingen naar de Messe te Frankfort, het centrum van de Europese boekhandel,

De correspondentie. kenmerkt zich door een hartelijke toon en kleine geschenken onderhielden ook toen steeds de vriendschap [263]): „Matn enant, comme le Sr. de Raphelingen aprestoit quelques tonneaux pour les foires de Francfort, en aye bien volu faire mon profyct, et en ay aussy adverty Madame la Princhesse de Chimay, qui at trouve bon de vous faire present de ce que trouverez en une grandelette boite, prez une petite memoire que ma femme vous envoye et prie bien affectueusement que le vueilles prendre en gre. Ce sont quelques neuf aulnes de toile fine pour fair de colletz de chemises, Le present est petit et selon que le temps nouz permect, mais le coeur est si entier ....". Merkwaardig is het verhaal over Marie's wonderlijke bruine pioenen, dat Johan van Hoghelande in dezelfde brief aan Clusius doet: „Et touchant les pinoines, Madame la Princhesse de Chimay, m'at iolyment et finement trompe avecq la pinoine blanche, comme a ma poursuycte elle m'at confesse. 11 y at quelque 10 ou 12 jours.. .. Elle envoya apres souper quelqung chez moy, demender si iavois loisir quelle veinsse chez moy: et

256) P. Burman, Syllogus Epistolarum a viris illustribus scriptarum 1, no. 329. Car. Clusiuu aan Justus Lipsius. 22 Oct. 1594.

257) Krelage, Bloemenspeculatie in Nederland.

258) Dr. F. M. Jaeger, Historische Studiën 1, Theobald van Hoghelande (jongere broer van Johan — alchimist).

259) Nu Univ. Bibl. Leiden in Vulc. 1.01 en B. P. L. 885.

260) Du Fresne-Canayc. Raadsheer van Hendrik IV, diplomaat en in deze jaren, ambassadeur in Duitschland (Du Plessis-Mornay, Memoires II, 241 en 282).

261) Vulc. 101. Theobald van Hoghelande uit Keulen aan Car. Clusius te Frankfort. 10 Sept. 1592.

262) Vulc. 1.01. Theobald van Hoghelande aan Clnsius. 5 Nou. 1592.

263) Vulc. 101. Joh. van Hoghelande uit Leiden aan Clusius te Frankfort 12 Augustus 1592.

d'avanture nous avions aussy fort tempre soupé, dont elle vint. Venue, me plaignit d'une siene tul(ipan) qui se gastoit et me prioit que je la veinsse veoir. 1 allay avecq elle, mais il ny avoit poinct de danger. Apres elle me monstra le panniers quelle avoit receu de Bruxelles, et me pourmenoit par le iardin, attendant quil commencast a faire brun, Dont elle fit aussi par deux diverses fois aporter en bas de petites boites, et me demande que chose il y avoit dedans, moy demandant chasque fois mon conge, et elle me disant chasque fois que i y demeurasse oncores. A la fin, comme il faisoit assez brun, elle fit aporter ceste pioene, non sans mon estonnement, dont elle et M. de Merode, qui y estoit present (car elle demeure en son logis) et scavoit de la tromperie, ryoient de bon coeur. Et elle, je scavois bien, dict elle, qur Madame ma soeur m'envoyeroit quelque chose de beau. Je luy disois quelle ne seroit pas long temps seule qui l'auroit. si elle se pouvoit recouvrer etc. Sur la lettre que iescripveis a mon beau frere en Anvers touchant le recouvrement de cest pinoine, me

De pioen.

Clusius, Rar. Plant. Hist. p. 280.

rescripveit il, que je demandasse chez qui elle se trouvoit, quil me la seroit avoir. Une heure ou 2 apres la recepte de la dicte, Madame me manda chez elle, ou je ne cessay de l'importuner, quelle nie dissist le lieu ou l'on la pouldroit trouver et elle ne faisoit aultre chose que rire, comme pour me alterer encores plus que je nestois. Tandem, comme je ne faisois poinct de fin, ainsy que nous nous yrons mectre a table, elle me confessa librement de l'avoir faict, La maniere est assez cogneu, cestoit avecq soulphre. Et voyla comme jay este trompe par la brune". Over Marie persoonlijk vervolgt hij dan: „Elle se melancolie bien souvent, dont elle se refaict par ioieux devis quand l'oportunite se presente, estant fort familiere, comme vous mesmes scaurez quelque jour par experience, si dieu plaist ..." Deze laatste passage slaat op de ijverige pogingen die Marie de Brimeu en Joh, van Hoghe-

lande, gesteund door Dousa, doen, om Clusius over te halen, om als hoogleraar naar Leiden te komen [264]). Alle mogelijke moeite doen ze om het denkbeeld. dat waarschijnlijk het eerst van Lipsius uitgegaan is, voor Clusius zo aantrekkelijk mogelijk te maken.' Justus Lipsius, de eigenlijke vader van de Leidse Universiteit, was een groot liefhebber van bloemen en oud vriend van Clusius, dien hij beschouwde als ,,estre le pere de tous les beaux jardins de ce pays" [265]). In 1591 maakte hij van een hem door curatoren verleend ziekteverlof gebruik, om weer tot de Roomse kerk over te gaan en keerde niet meer te Leiden terug [266]). Toch zetten curatoren zijn plannen ten opzichte van Clusius door: geen openbare lessen behoeft hij te geven, het is slechts begonnen om de door hem in te richten Hortus Medicus en om de ,,nom et bruict", die hij aan de universiteit zal geven. De anders vrij korte brieven van Marie groeien uit tot lange pleidooien [267]) en Johan van Hoghelande doet niet voor haar onder. Zelfs geschenken spelen een rol in de actie. ,,Mes dames la princhesse de Chimay, d'Orenge (la soeur du conte de Bure), de Merode, avecq touts les enfans de Monsr. le Prinche d'Orange furent hier veoir mon jardin. 11 y en avoit aulcunes tulipans des vostres en fleur, qui estoient de couleur, et de ma semaille, une drap d'or qui portait sa premiere fleur, fort belle, et deux iaulnes bigarrez, dont l'une estoit change et devenu la motye rouge, et deux aultres de couleur changeant, ausquelles elles prindrent grand plaisir. Mais du reste il ny avoit guerres a veoir, car le jardin est petit et mal propice. Je demanday a Madame en secret si elle ne vouloit rien escripre a vous, et disoit qu oy. Et ce matin comme iaflois assez tempre en mon iardin hors la ville, passant par son logis, son maistre d'hostel veint parler a moy, et me vouloit donner une bague de par Mad. pour la vous envoyer avecq ses lettres. Je ne l'osay accepter, car si elle se fust venu a perdre sur le chemin, l'on n'eust sceu a qui s'en prendre. Si elle m'eust dict cela le jour paravant (c'est a dire, hier) il y avoit bon moyen de la vous envoyer, car le facteur Sr. Michiel Michielssen envoya a Couloigne pour lui ung grand pacquet ou on l'eust peu mettre dedans. Je luy conseilla d'attendre iusques a meillieure oportunite, que ie luy feroys scavoir la premiere fois qu'elle s'offriroit. Retournant de mon iardin sur les neuff heures ie trouvay que Madame s'en alloit a la Haye avecq la dame de Merode. Si elle retourne et vous escript, vous l'aurez avecq la presente" [268]). Deze gemoedelijke taferelen worden opgevrolijkt door de twisten tussen Marie en van Hoghelande's vrouw over de vraag bij wie Clusius na zijn overkomst voorlopig zijn intrek zal nemen. ,,Ita sunt mulierum nostrarum mores" [269]). Clusius kwam in October 1593 naar Leiden; wie van de dames de strijd gewonnen heeft, blijkt niet. Marie had nog hoop gehad, dat de komst van Clusius zijn oude vriend Lipsius tot terugkeer zou bewegen: ,,Et qui scait sy vostre venue issy pourroit esmouvoir Lipsius a y retourner si non du tout, du moins pour vous y voir [270]). Deze hoop was wel ijdel, maar toch bleven de beste betrekkingen #bestaan. Marie en Clusius laten Lipsius in hun botanische schatten delen en Clusius, als vlijtig correspondent, brengt de groeten over van de Leidse vrienden [271]). De goede verstandhouding tussen Marie en Lipsius blijkt het beste uit haar brief aan Lipsius, toen deze pas te Luik gearriveerd was [272]). Zij vraagt hem bij zijn vriend Lampsonius [273]) invloed aan te wenden ten bate van haar Luikse aangelegenheden. Zij benijdt Lipsius, ,,tres màrie de ne pouvoir seurement faire le mesme" — zooals alle, emigranten verlangt ook zij naar het Zuiden terug. Ook Lipsius' tuin komt ter sprake: ,,Monsr. van Houte [274]) m'a parle de vostre jardin disant que Messieurs de ía ville me le donneroient voluntiers de sorte que suis quasi intentione de la demander et accepter et singulierement pour vostre souvenance. Et n'estant ceste a aultre effect".

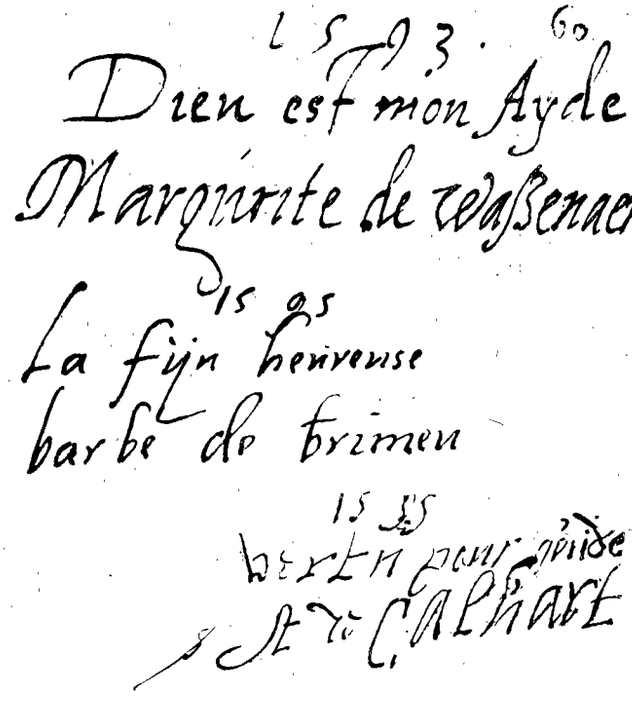

Het album van Reinoud van Brederode.

Univ. Bibl. Leiden Codes Papenbr. 22.

De vriendenkring, waarin de Prinses de Chimay te Leiden verkeerde, bestond uit ontwikkelde, hoogstaande vrouwen. Uit haar brieven leren we ze kennen; allereerst de prinses-douairière, Louise de Coligny met haar stiefdochter Marie van Nassau, dan de laatste abdis van Rijnsburg, Stephnna van Rossum [275]) en de aan de overzijde van het Rapenburg nog

264) De meer officiële correspondentie over Clusius' komst naar Leiden in: Dr. P. C. Molhuysen, Bronnen tot de Geschiedenis der Leidsche Universiteit. 1e deel, 1913. R. G. P. no. 20. Uitgewerkt in: Hunger, a.w. 1.

265) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Car. Clusius. 18 Sept. 1591.

266) Molhuysen a.w. en G. H. M. Delprat, Lettres inédites de Juste Lipse. . Amsterdam, 1858.

267) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Carl. Clusius, 24 Jan., 9 Juli, 12 Aug., 37 Sept., 13 Nov. 1592.

268) Vulc. 101. Joh. van Hoghelande aan Car. Clusius. 20 Mei 1592.

269) Zo zijn de manieren van onze vrouwtjes. Vulc. 101. Joh. van Hoghelande aan Car. Clusius. 3 Juni 1593.

270) Vulc. 101. Marie de Br. aan Car. Clusius. 24 Jan. 1592.

271) Univ. Bibl. Leiden. Lipsiani 4 (Epistolarium) S I Kal. Nov. 1594: ,,Scaliger, Dousa, Raphelingius tibi plurimam salutem dicunt et quam primo loco reponere debebam, Illustrissima Princeps.

272) Lipsii 4 (Epistolarium) Marie de Br. aan Justus Lipsius, 8 Aug. 1591.

273) Dominicus Lampsonius, de reeds genoemde secretaris van de conseil-privé, had veel tot Lipsius terugkeer bijgedragen.

274) Jan van Hout, stadssecretaris van Leiden.

275) M. Hüffer, De adellijke vrouwenabdij van Rijnsburg, 1133—1574. Nijmegen 1923, blz. 259 e.v.

samenwonende jonkvrouwen van de abdij Leeuwenhorst [276]) met daarbij tal van andere vrouwen uit de Nederlandse adel die voor langer of kort& tijd te Leiden verbleven. Met Mevrouw van Brederode [277] J en de freules van Wassenaer [278]), Margaretha en Theodora, was ze zeer bevriend'en haar verhouding tot de familie van Matenesse was van zeer vriendschappelijke aard. Bij het huwelijk van Margaretha van Miatenesse in 1596 mkt Herman Valkenaar roept Marie zelfs den ouden geleerden Clusius en Marie van Nassau in actie, om te zorgen voor bloemen, „pour parer le lict de la dame de nopces" [279]).

Haar dagelijkse gezelschap is Anne de Lalaing, weduwe van Willem de Hertaing, heer van Marquette [280]). Daniel de Hertaing gaf in 1610 aan het oude slot van Heemskerk een nieuwe naam en een prachtige tuin [281]). Madame de Marquette schrijft, als Marie's gezondheid weer eens te wensen overlaat, daarover aan Clusius en ze doorziet de ziekte van haar vriendin ondanks alle hartelijkheid, heel goed. „Je croy que la malle, desprit rent son corps malad. Le bon dieu la veuile consoler et guider en tout ses afair ...." [282]).

De hele vrienden- en vriendinnenkring treedt ons tegemoet uit het album Amicorum van Reinout van Brederode [283]), eerst gezant naar Schotland en Rusland, later President van de Hoge Raad. Hij was niet de enige staatsman, die Marie's vriendschap zocht, Met Aerssens, den griffier van, de Staten-Generaal, ook een bloemenliefhebber [284]), stond ze op zeer goede voet, Toen Clusius voor zijn weerbarstigen neef een paspoort nodig had, bemiddelde Marie voor hem bij Aerssens [285]). Hoe vlot alle stukken uit de griffie van Hare Hoog Mogenden voor Marie afkwamen, hebben we reeds kunnen opmerken. Over 'de doop van Oldenbarnevelt's zoon Willem in 1590 stond Marie als getuige en schonk den toekomstigen heer van Stoutenburg een aanzienlijke pïllegift [286]). Na de succesvolle krijgstochten van 1591 en 1592 [287]) boden de Staten op 12 November Prins Maurits met z'n naaste medewerkers een banket aan en Aerssens vergat niet Marie daartoe uit te nodigen [288]). Het volgende jaar gingen de Staten nog een stap verder; ze boden haar een woning aan in Den Haag, met het verzoek daar zo nu en dan te verblijven ter opluistering van de hofkring [289]). Met Marie van Nassau,

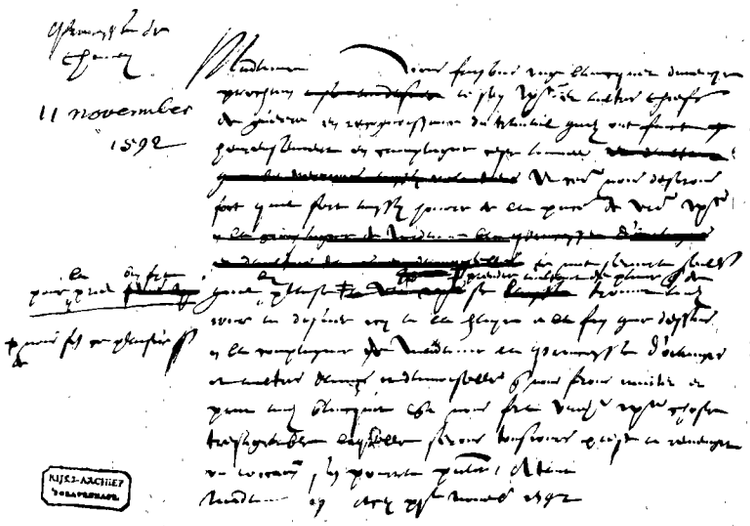

Uitnodiging voor Marie de Brimeu tot het banket door de Staten-Generaal ter ere van Prins Maurits gegeven.

Alg. Rijksarchief, Staten-Generaal 4697.

nu onlangs eindelijk met Hohenlohe gehuwd, Emilia van Nassau en de gravinnen van Solms en Meurs komt Marie bij de Staten-Generaal op voor het gezin van een knoeienden muntmeester, die op de Voorpoort gevangen zit [290]) en eindelijk door tussenkomst van deze dames wordt gepardonneerd [291]). Als dezelfde Emilia van Nassau enige jaren later door haar huwelijk met den twijfelachtigen Prins van Portugal in grote armoede verkeert, pleiten de dames onder aanvoering van Marie weer met succes voor haar bij de Staten [292]).

Het is aan deze Haagse verblijven te danken, dat de correspondentie met Clusius, die dan pas te Leiden woont, voortgezet wordt. Te Leiden bezocht Marie Clusius regelmatig, met belangstelling volgde zij de inrichting van de Hortus. Is zij in Den Haag, dan zetten ze hun botanische discoursen op papier voort. Wanneer zij zelf haar tuin in Den Haag ingericht heeft, komt Clusius haar daar een achtdaags bezoek brengen en bewondert de grote „oranger limonier", die ze van den beroemden doctor Paludanus [293]) uit Enkhuizen heeft gekregen [294]). Terwijl hij daar geniet van haar „elegantissimos tuliparum flores", roven liefhebbers of handelaars zijn particuliere tuin te Leiden leeg [295]). Reeds eerder had Marie hem een nachtwaker en een paar goede waakhonden voor haar rekening aangeboden: Poret [296]), haar apotheker te Leiden, zou er wel voor zorgen [297]). Ze voorziet Clusius niet alleen van zaden en bollen, maar ook van confitures [298]) en als de catalogus, die Matthias de l'Obell [299])

276) Over de te Leiden gevestigde freules van Ter Lee, door 'Marie in haar brief aan Clusius van 6 Nov. 1599 genoemd „Madame de Ter Lee et toute sa compaignie", Zie W. J. J. C. Bijleveld, Van het vrouwtje van Mechelen in Leidsch Jaarboekje 1944.

277) Geertruid van Oldenbarneveld, gehuwd met Reinoud van Brederode.

278) Album van Theodora van Wassenaer, vermeld in: Verslag van een onderzoek in Engelse Bibliotheken in het jaar 1910, door Dr. G. Kalf, Marie de Brimeu op blz. 35.

279) Vule. 101. Marie de Brimeu uit Den-Haag aan Clusius te Leiden. 28 Nov. 1596.

280) Gouverneur te Yperen en te Bergen-op-Zoom. Zijn., weduwe kreeg in 1595 verhoogd pensioen van de Staten van Holland (Resol. 13 Jan. 1595).

281) Moes e.a. Ned. Kasteelen. 111, 170.

282) Vule. 101.. Madame dc Marquette uit Den Haag aan Clusius te Leiden, 13 Aug. 1599.

283) Univ. Bibl. Leiden. Codex Papenbroeckii 22. R. van Brederode, heer van Veenhuizen werd Raadsheer in 1597, president 1612, † 1633.

284) Vule. 101. Johan van Hoghelande aan Car. Clusius. 2 Juni 1593.

285) Vule. 101. Marie de Brimeu aan Clusius. 25 Nov. 1596.

286) Testament van Oldenbarnevelt in: Dr. S. P. Haak, Oldenbarnevelt, Bescheiden..... R. G. P. SO, blz. 239.

287) Fruin, Tien Jaren, Hoofdstuk VIII.

288) Alg. R. A. St. Gen. no. 4697. Minuten uitgegane stukken, 11 Nov. 1592.

289) Vule. 101. Marie do Brimeu aan Clusius. 22 Sept. 1593. De huur komt ten laste van den ontvanger Geniets, van wien helaas geen rekeningen over deze jaren aanwezig zijn.

290) Resol. St. Gen. 26 April 1595.

291) Pardon van 2 Aug. 1597,. Arch. St. Gen. 4706. Min. uitg. stukken,

292) Resol. St. Gen. 25 Juni 1598.

293) Voor de stadsdokter van Enkhuizen en zijn rariteiten-kabinctt zie: Dr. F. W. T. Hunger, Bern. Paludanus, in Werken van Linschoten-Ver. XXXIX, blz. 249 vv.

294) Caroli Clusii Atrebatis . Rarium plantarum Historia. 1601. p. 6.

295) P. Burman a,.w. V, 329. Clusius ad Lipsium VIII Kal. Juni 1598.

296) Over Chrét. Poret en zijn rariteitenkabinet te Leiden: zie artikel van E. W. Moes in Leidsch Jaarb. 1905. blz. 93 vv.

297) Vule. 101. Marie de Brimeu aan Clusius., 20 Aug. 3596.

298) Idem, 10 Januari 1594.

299) Voorheen lijfarts van Prins Willem, later van Jacobus 1.

De „limonier".

Clusius, Rar. Plant. Hist. p. 6.

van Engeland uit aan Marie gezonden heeft, weggeraakt is, vraagt ze Clusius' exemplaar te leen [300]). De wederzijdse belangstelling voor hun kwalen en gebreken is grenzenbos. Heeft Marie haar 'knie tegen de tafel gestoten, de mening van Docteur Bussenius [301]) over, het geval wordt uitvoerig aan Clusius overgebriefd [302]). Hun beider lijfarts en vriend is de Leidse hoogleraar in de medicijnen Joh. Heurnius, die Marie van Leiden uit recepten zendt voor den jongen graaf van Egmond [303]), als die te Den Haag ziek ligt [304]). De dankbetuigingen laten aan vriendelijkheid niets te 'wensen over. De genegenheid gaat zover, dat Marie er tegenover de dan reeds 70-jarige, nooit gehuwde Clusius haar voldoening over uitspreekt, dat „vostre femme ny aultre ne me sauront olter la pocession que jay destre vostre fille aisnee" [305]). Als in Den Haag het gerucht 'gaat dat te Leiden de pest heerst, dwingt ze Clusius bijna, om bij haar in Den Haag te komen wonen. Nimmer was de goede verstandhouding zelfs maar voorbijgaand verstoord.

Dat Marie in haar goede jaren hier een aanzienlijke staat voerde, staat wel vast. Zijn er in haar graafschap Megen hooglopende juridische kwesties, dan worden de partijen ge-

300) Vulc. 101. Marie de Brimen aan Clusius. 20 Aug. 1596.

301) Bussenius staat als „officier van gezondheid" op de staat van oorlog over 1595. Hij verrichtte met Forestus de lijkschouw over Prins Willem. Brugmans, Verslag a.m. 77.

302) Vulc. 701. Marie de Brimeu aan Clusius, 28 Nov. 1596.

303) Lamoraal, kleinzoon van de bekende Egmond, vocht aan het Franse front tegen Spanje en was enige tijd' in de Noordel. Nederl. om de verbeurd verklaarde goederen van zijn Spaansgezinden vader te verwerven. (Resol. St. Gen. 1596 passim.) Alg. R. A. Arch. Oldenbarnevelt, Holland 2616 en 2617.

304) Univ. Bibl. Leiden. Marchandiani 3 (Epistolarium). Marie de Brimeu aan Heurnius. 7 Sept. 1596 en een brief zonder datum.

305) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Clunius. 22 Jan. 7597.

dagvaard „te compareeren voor haeren Raede residerende in Den Haege" [306]). Behalve Lieven Calyart kennen we van haar raadslieden: mr. Dirck de Laet voor de zaken van Megen [307], mr. Jan de Laet voor de Luikse zaken [308]) en Guillaume Ramet [309]), die haar belangen behartigde bij de Staten-Generaal, waarvan hij 'later de eerste agent werd [310]). Haar particuliere secretaris [311]), Godefroy d'Angelis, verricht voor Lieven Calvart ook soms meer officiële schrijvers- en koerierswerkzaamheden, waarvoor de Staten hem dan belonen [312]). Te Megen heeft Marie haar drossaard, Herebert van der Hoog, die in Den Haag met haar komt afrekenen [313]) en daar tegelijkertijd zijn persoonlijke financiën verzorgt [314]). Haar rentmeester, Robrecht Valckenburg [315]), verkrijgt in haar dienst de bekwaamheid, die hem geschikt maakt, om Ramet als agent van de Staten-Generaal op te volgen [316]). Een dochter van' Lieven Calvart, Antoinette, dient haar als kamenier [317]) en daarbij heeft ze een vaste huisknecht, Adriaen Miclet [318]). Verder verkeerde in haar huis een jong meisje, Barbara de Brimeu [319]), wier verhouding tot Marie niet erg duidelijk is. Is dit „mademoiselle ma fille" die in 1586 op De Loo mocht komen jagen [320]) of is het „ma nièce", die een rol speelde bij de huwelijksplechtigheden van Margaretha van Matenesse? [321]). Zij schreef nog al eens Marie's brieven en huwde later met Daniel Calvart [322]), Lievens zoon, kolonel in het Staatse leger [323]).

Zo kon dus Marie bogen op een uitgebreide kring van vrienden en een trouwe groep dienaren, maar desondanks bleef haar aandacht op het Zuiden gericht en wij dienen haar voor een ogenblik daarin na te volgen.

VI. Rien qu'en Dieu.

Charles de Croy had 'in 1584 zijn overgang tot de Spaanse zijde volmaakt volbracht. Nadat hij te Brugge het gouvernement van Vlaanderen aan zijn vader had overgedragen en in de St. Donaas het Te Deum gezongen was, begaf hij zich op weg naar Doornik, waar Parma zich bevond. Daar werd hij zeer vriendelijk ontvangen [324]) en Parma gaf hem een aanbevelingsbrief bij Philips 11, waarmee Charles' hofmeester, Johan van Halle, die steeds Katholiek gebleven, was [325]), zich

306) Alg. R. A. Arch. Raad van State 2,305. Deductie van Rogier van Leef dael wegens tic souvereiniteit van de Staten-Generaal over Megen. fol. 104.

307) Op 4 Aug. 1599 bekrachtigde Marie te Den Haag een door Dirk de Laet opgestelde nieuwe ordonnantie (politie-reglement) voor Megen. R. A. 's-Hertogenbosch, 1ste Cartularium van het Graafschapsarchief van Megen.

308) Paspoorten voor Luik: Resol. St. Gen. 4 Mei en 9 Dec. 1599.

309) Vulc. 101. Marie de Brimen aan Clusius. 7 Sept. 1596.

310) Van Riemsdijk, Do Griffie van Hare Hoog Mogenden, blz. 37.

311) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Clusius. 7 Sept. 1596.

312) Rrsol. St. Gen. 13 Nov. 1593, 9 Nov. 1595.

313) Resol. Staten van Holland. 22 Maart 1395 (Reute van zijn vrouw op de domeinen van Voorne).

314) Ontvangt paspoort. Resol. St. Gen. 1 Oct. 1594.

315) Van Riemsdijk, t.a.p. Commissie 22 April 1605 (St. Gen. 3250, fol. 248).

316) Paspoort voor Luik; Resol. St. Gen. 1 Mei 1601.

317) Koopt op 28 April 1594 een huis op dc Geest in Den Haag (Transportregister, Gem. Archief Den Haag)

318) Met Antoinette de Calvart op fol. 60 van het Album Amicorum van Reinout van Brederode (Pap. 22).

319) Univ. Bibl. Leiden, Papenbr. 1 C, t.a.p.

320) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Clusius 28 Nov. 1596.

321) Notarieel Archief Den Haag no. S. 9 Febr. 1634. Jonkheer Lieven de Calvart en zijn zuster Barbara de Brimeu, wed. Daniel de Calvart, verkopen land onder Cruiningen.

322) Resol. St. Gen. 12 Febr. 1603.

323) Móm. p. 55.

op weg naar Spanje begaf [326]). Er kwam een volledige verzoening met den koning tot stand [327]), vooral omdat Charles zich weer van de „prétendue religion", waartoe hij „par l'instinction de ma femme [328]) was overgegaan, na vele conferenties met „gens doctes et vertueux", had losgemaakt en was teruggekeerd in „Ceste Saincte Eglise Catholique apostolique et romaine, hors de la quelle il n'y at salut ny vie, lumière ny verité [329])". Gedurende enige jaren bleef hij nu in ondergeschikte krijgsdienst van Parma, tot in 1588 zijn grote kans kwam. Nadat Gebhard Truchsess, de Protestant geworden aartsbisschop van Keulen, de strijd had opgegeven, zetten zijn bondgenoten Adolf van Nieuwenaar, de ons reeds bekende graaf van Meurs en Maarten Schenk, door Leicester op St. Jorisdag 1586 te Utrecht tot ridder geslagen [330]), de strijd tegen den nieuwen aartsbisschop, Ernst van Beieren, voort.

HISTOIRE
VERITABLE
DES CHOSES
LES PLVS SIGNA.
LES ET MEMORABLES
QVI SE SONT PASSEES EN LA VILLE DE BRVGES, & preſques pat toute la Flandre, ſoubs le Gouuernement de treſſilluſtre Princc CHARLES DE CROY,
Prince de Chimay, &c.

Ou bien amplement ſont contenues les cauſes & les moyens par leſquels, ſoubs la conduite & authorité dudit Seigneur Prince, les villes de BRVGES & de DAM, enſemble le territoir & pays du Franc, ſe ſont reconciliés auec leur Prince & Seigneur naturel.

Traicte treſutile pour deſcouurir les practiques & ſiniſtres verſations de ceux qui ſoubs pretexte de deffiance, empeſchent au-iourd huy la paix & le repos des pays bas.

Anno 1588.

Histoire Véritable.

Kon. Bibl. 's-Gravenhage. Catal. Knuttel no. 851.

325) Histoire véritable E. 2.
326) Bor, a.w. 11, 422.
327) Bulletin de la Comm. Roy d' Hist. LXXXVI, p. 78.
328) Mém. p. 56. instinction = instigation
329) Mém. p. 57.
330) Calendar. 1585—1586. Dr. Doyley to Burghley. 7 Mei 1586.

Het paste wel in de Spaanse politiek Ernst te steunen, maar Parma werd geheel in beslag genomen door de Armadaplannen, Aan. Charles de Croy werd het commando over het beleg van Bonn opgedragen. Dank zij zijn, geweldige overmacht en den 'ervaren Verdugo, die onder hem stond, gaf Bonn zich over en 28 September 1588 deed Ernst van Beieren, begeleid door Chimay en Verdugo, zijn intocht in de residentie der Keulse keurvorsten [331]). Wij begrijpen nu ook, waarom Marie de Brimeu zo weinig medewerking van Keuls-Luikse zijde ondervond in de strijd om haar goederen in het bisdom Luik gelegen.

Charles' verblijf in het keurvorstelijk gebied was voor een drukker te Dusseldorp aanleiding om te drukken en aan Charles op te dragen de „Histoire Véritable des choses les plus signales et memorables qui se sont passees en la ville de Bruges .... soubs le Gouvernement de tres illustre Prince Charles de Croy ....". Dit geschrift [332]), volgens de opdracht al een paar jaar tevoren geschreven [333]), geeft in sterk anti-Franse geest een voor Charles zo voordelig mogelijke voorstelling van de gebeurtenissen in Vaanderen in 1584.

Een Fransman [334]), die de eer van zijn natie en niet minder van Prins Willem aangetast vond, antwoordde met een scherp gestelde „Ampliation" [335]). Na de karakterloze houding van Charles' voorvaderen ten tijde van Maria- de Rijke gelaakt te hebben, noemt hij Charles' daad rondweg een verraad. In Antwerpen had men hem niet geroepen „veu mesme que feu son Alteze [336]), luy avoit donne si peu d'ocasion qu'il avoit dict au gentil homme envoye de sa part, qu'il avoit de fous assez en sa court sans qu'il en vint encores d'autres". De schandelijke behandeling, 'die Charles zijn vrouw aandoet, maakt de verontwaardiging van den schrijver nog groter: „despouillant ladite Princesse sa femme. ... de tout moyen de vivre il ne scauroit eviter l'infamie de l'enterrer toute vive, apres avoir failly d'ensevelir morte" [337]).

In zijn labyrinth van leugens heeft hij een nieuwe Ariadne gevonden en 'de prinses moet sterven, „pour faire plaisir et place à elle ou une autre". Tot slot publiceert de schrijver de „Apologie", door Charles in 1582 te Sedan geschreven, voorzien van sarcastische marginalia. Waar Charles de ondeugden van Philips 11 breed uitmeet, staat bijvoorbeeld droogjes: „Vous vous en souvenez bien peu". Zodra een vertaler gevonden is, zal dit stuk ook in het Spaans overgezet worden, opdat ieder kan weten wie Charles de Croy is en „mesmement les Seigneurs Taxis, Verdugo et autres braves Cavalliers qui militent sous sa conduite, devant Bonne et ailleurs, entendent à quel grand, notable et vertueux Chef, ilz obeyssent, et combien leur Roy et eux ensembles luy sont redevables pour ses services".

Deze pamflettensrijd, voor Charles weinig aangenaam, was niet bevorderlijk aan de verzoening, waarvoor Marie's vrienden in Henegouwen werkten [338]). We hebben gezien, dat ook

331) Joseph Masarette, La Vie martiale et fastueuse do Pierre Ernest de Mansfeld, Paris 1.930. 11. p. 83.
332) Catal. Knuttel. 851. Dusseldorp co 12 Mars 1588. Herdrukt in: hnnales de la Société d' émulation pour 1' étude de 1' histoire et les antiquités de la Flandre, Tome II, 2e serie. no. 1—2. pp. 119-179.
333) Volgens Van Meeteren 226a geschreven door Louis d' Ennetières, te Brugge commandant van Charles' lijfwacht, tevoren en daarna gouverneur van Chimay.
334) Zeer goed ingelicht H.et was misschien geen Fransman, maar Lieven Calvart ?
335) Knuttel 872 .Zonder plaats. Anno 1589.
336) Anjou.
337) Dit betreft de aanslag van Gentil. Zie blz.
338) Calendar. 1588. Marie de Brimen to Walsingham. 9 Juni 1588.

AMPLIATION
du diſcours intitulé:

HISTOIRE VERITABLE DES choſes paſſées, ſoubz le gouvernemcnt du treſ-illuſtre Prince Charles de Croy. Prince de Chimay.

Enſemble,

APOLOGIE
CONTENANT LES RAISONS qui ont meu le Prince de Chimay de reſpondre à ſes calumniateurs.

ANNO

M. V^c. LXXXIX.

De Histoire Véritable beantwoord.

Kon. Bibl. 's Gravenhage.
Catal. Knuttel no. 872.

Charles zijn best deed 'om tot een accoord te geraken [339]), maar alles stuitte af op Marie's hardnekkigheid op het punt van de religie.

Wanneer Lieven Calvart dan voor zijn meesteres de strijd om het bestaan met volle kracht inzet en de familie Aerschot onder de resoluut toegrijpende hand van de Staten menige veer moet laten [340]), wordt de verhouding veel slechter. In 1592 kwam het zover, dat Charles den secretaris van zijn vrouw uit Frankrijk oplichtte en in zijn slot Commines gevangen zette. Op een klacht van Marie [341]) droegen de Staten-Generaal aan de Raad van State op, alle sauvegardes voor „officieren" van Aerschot en Chimay in te trekken tot zij den gevangen secretaris losgelaten zouden hebben. De Gouverneur van Breda krijgt weer een kolfje naar zijn hand; hij moet trachten zoveel mogelijk officieren van Aerschot en Chimay te vangen [342]). We vinden Godefroy d' Angelis dan ook al weer gauw op vrije voeten.

Toch waren de verbindingen niet geheel verbroken, getuige de bloemenzendingen van Zuid-Nederlandse verwanten. De

339) Hij requestreert zelf hij Parma. Zie blz. 26.
340) Zie Hoofdstuk IV.
341) Delft, 25 April 1592.
342) Resol. St. Gen. 1 Mei post prandium.

witte pioenen, die bruin werden, waarmee Marie Johan van Hoghelande beetgenomen had, waren haar uit Brussel gezonden „de par sa soeur la comtesse de Mansfeldt" [343]).

De oude hertog van Aerschot, ontmoedigd en teleurgesteld door de gang van zaken in de Zuidelijke Nederlanden, had zich te Venetië teruggetrokken en overleed daar 11 November 1595. Sindsdien voeren Charles en Marie de titel van hertog en hertogin van Aerschot. Door bemiddeling van Marie kreeg Johan van Halle een paspoort om in Zeeland naar Spanje scheep te gaan, teneinde den koning van het overlijden in kennis te stellen „ende weder te dragen d'ordre vanden Gulden Vliese, soe dat gebruickelicken is" [344]).

Waren de Zuid-Nederlandse uitgewekenen in het algemeen tegen vrede of bestand, Marie behoorde niet tot dit „krachtig hulpcorps der to-the-bitter-endians" [345]). In het Zuiden maakte men van haar diensten gebruik om vredehandelingen te beginnen [346]) en Marie, verlangend naar het Zuiden terug te keren, ook al omdat ze meent, dat de lucht daar beter voor haar is [347]), verleende maar al te graag haar medewerking.

In Mei 1594 kwamen mr, Otto hartius en Jeronimus Coemans met een particulier paspoort uit de Spaanse Nederlanden naar Den Haag, zogenaamd voor de zaken van de Prinses en den Prins van Chimay. Ze brachten een brief mee van den gouverneur, aartshertog Ernestus, en deden ook voorstellen in de vergadering van de Staten-Generaal [348]). Tevergeefs probeerden zij het nog eens bij de Staten van Holland afzonderlijk [349]). Het volgende jaar schreef Marie aan Clusius „Les lbonnes nouveles qu oh seme par deça my font esperer que dieu nous fera la grace de retourner un jour et bien tost en nostre pays en paix et tranquilite, ne doutant point que la mort de l'archiduc Erneste rapportera beaucoup de changement" [350]). De hoop was ijdel: de oorlogspartij was in de Republiek nog veel te sterk, dat aan de neiging tot vrede of bestand, die in Hollandse kringen al begon op te komen, toegegeven kon worden.

In 1598 probeert kardinaal Albertus van Oostenrijk het nog eens. Het huwelijk tussen hem en de infante Isabella, met de daaraanverbonden losmaking der Nederlanden van Spanje, moet voor de rebellen toch wel voldoende zijn. Laat op de avond van 2 September bracht Marie de brieven van Albertus en van Philips Willem van Nassau aan de Staten en Prins Mauris, die in een aan haar geadresseerd pakket zaten, bij den advocaat van Holland. Oldenbarnevelt bracht ze de volgende dag in de vergadering [351]). De 4de September besloten de Staten-Generaal de brieven onbeantwoord te laten, „maer dat de hertoginne van Aersschot op den brieff, an haer bij den verscreven Cardinael gescreven sal moegen antwoirden [352]) ende excuseren, dat den verscreven brieff niet en wordt beantwoirdt, doirdin denselven is ontfangen

343) Vulc. 101. Joh. van Hoghelande aan Car. Clusius. 1 1 Juli 1592.
344) Alg. A. R. Arch. St. Gen. 4703 (Minuten uitg. stukken bij ingek. stukken te Delft 1596, zg. liassen lopende). Brief aan Gedeputeerde Staten van Zeeland, 6 Februari 1596.
345) Dr. A. A. van Schelven,, Omvang en Invloed der Zuid-Nederlandsche immigratie van het laatste kwart der 16e eeuw, blz. 18—20.
346) Comtesse de Villermont, L'Infante Isabelle. Paris 1912, 1, 141. Van Meeteren a.w. 432.
347) Aangeh. brief van Marie de Brimeu aan Lipsius ,in Lipuiani 4.
348) Alg. R. A. St. Gen. 6896. Minuut van een brief aan den gezant in Engeland, Noël de Caron, 27 Mei 1594.
349) Resol. Staten van Holland, 4 Juni 1594.
350) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Car. Clusius, 28 Febr. 1595. Deze brief voorheen op het Alg. R. A. (Versl. betr. 's Rijks Oude Archieven 1922. Bijl. II no. 48).
351) Secrete Resol. Staten-Generaal. 3 Sept. 1598.
352) Correspondentie met den vijand was natuurlijk verboden.

recht op denselven tijt ende stonde als Zijn Excellentie (d.i. Prins Maurits) was op zijn vertreck na den leger tegen den leger des Cardinaels" [353]). Als Marie deze boodschap overgebracht heeft, zal het aan beleefdheid, maar ook aan duidelijkheid niets te wensen overgelaten hebben. Koning Philips 111 gaf zijn goedkeuring over haar demarches te kennen [354]).

Ondanks Charles' uiterlijke voorspoed — hij werd in 1593 grootbaljuw van Henegouwen, in 1597 gouverneur van Artois en maakte ook nog enkele militaire promoties — voelde hij zich niet gelukkig; hij moet als grand-seigneur het 'gemis van een waardige edèlvrouwe aan zijn zijde wel gevoeld hebben. In 1595 te Spa, schreef hij in het album van Marie de Montpraet:

„Quan mon ame est plus fort tormente
Cest lors que suis plus ioyeulx en apparcence
Couvrant mon deuil d' une ioye empruntc
Affin que person de mon mal n'ay cognoscance
En Esperant Croy."

In December 1598 vraagt en verkrijgt Marie nogmaals een paspoort voor een Zuid-Nederlander [355]). Het is Charles' factotum Johan van Halle, die uit Henegouwen overkomt om familie-aangelegenheden te bespreken. Het hele jaar 1599 blijft Van Halle heen en weer reizen [356]) en wat tot heden niemand gelukt is, brengt hij tot stand; de echtgenoten zullen een persoonlijk onderboud hebben. Met goedvinden van de Staten-Generaal en nadere toestemming van de Staten van Zeeland zal Prins Mauris aan Charles de Croy een paspoort verstrekken om met 18 of 20 personen voor uiterlijk 14 dagen op het huis van den 'Heer van Cruiningen te mogen komen, mits hij 5 of 6 dagen te voren aan Gecommitteerde Raden van Zeeland bericht zende en weer te water, door de vloot, vertrekke [357]). Prins Maurits wenste, dat Charles op passende wijze door die van Zeeland ontvangen zou worden, maar op een vraag hierover van de Zeeuwse gedeputeerden in de vergadering van de Staten-Generaal, beslisten die, dat men alles ongemerkt zou laten passeren [358]). Wel zorgen de Staten voor een passend geleide van Marie. Maximiliaan van Cruiningen [359]), lid van de Raad van State, zal Marie naar zijn stamhuis geleiden en ontvangt 150 gulden reisgeld [360]). Tevoren consulteerde Marie nog Dr. Grationi [361]), doctor in de medicijnen, die daarvoor uit Leuven of Antwerpen overkwam [362]); na het ongeval was haar been nog steeds niet genezen. Op 6 November schreef ze haar afscheidsbrief aan Clusius [363]). Wanneer de ontmoeting op Cruiningen plaats vond, is niet precies vast te stellen, maar de tijd wordt vrij nauwkeurig bepaald door het verslag, dat Marie op 29 November, na haar terugkeer in Den Haag, aan Clusius uitbracht [364]): „Ayant faict- mon entrevenu avec monseigneur mon mary a Cruiningen au pays de Tergoes avec beaucoup de contentement et satisfacton d'une part et d'autre dont je loue Dieu".

Ze zijn het dus eens geworden. Marie zou zich vestigen in het neutrale Luik [365]), waar de Aerschots een passende woning hadden [366]).

Naar de factoren, die tot de verzoening geleid hebben, kunnen we slechts gissen. Toen de Prinses van Chimay op zo geruchtmakende wijze van haar man scheidde, was zij in de jonge Republiek, die' nog alle kenmerken van een geluk-zoekendé avonturier droeg, wel op haar plaats. Haar hoge positie verhoogde het aanzien van de nog onvaste en groeiende gemeenschap. Tegen het einde der eeuw was de situatie geheel veranderd; voor de geordende en gevestigde Staat, die toen meer het karakter van de gevestigde burger had gekregen, veroorzaakte de aanwezigheid van een vrouw in zulk een ongewone positie als Marie aan het landsbestuur slechts moeilijkheden, die in deze jaren, door de vermindering van het militaire overwicht van Maurits' leger en de telkens terugkerende pogingen tot vredesonderhandelingen toch al in ruime mate aanwezig waren [367]).

Heeft een van Marie's hooggeplaatste vrienden haar misschien een wenk gegeven? Het blijft een vraag,

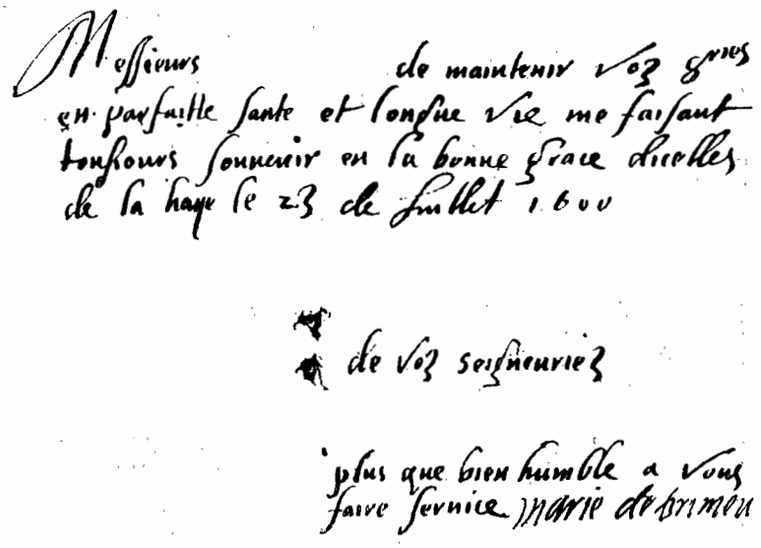

Slot van de afscheidsbrief van Marie de Brimeu aan de Staten-Generaal.

Staten-Generaal 4714.
Alg. Rijksarchief.

Het werd echter toch nog 23 Juli 1600 voor de vertrekkende hertogin van Aerschot haar afscheidsbrief [368]) aan de Staten-Generaal schreef. Overvloeiende van dankbaarheid voor de eerbewijzen en weldaden, die ze ontvangen heeft, verzoekt ze bij voortduring op de hulp van de Heren Staten te mogen rekenen , „considerant 'l'incertitude du cours de mes affaires",

Van het succes der verzoening is ze blijkbaar niet geheel zeker. De Staten verlenen haar een paspoort en sauvegarde ,soevoir haren persoon als hoffgesin", voor al haar goederen,

353) Secr. Resol. St. Generaal 4 Sept. 1598.
354) Henri Lonchay et Joseph Cuvelier, Correspondance de la Cour d' Espagne sur los affaires des Pays-Bas du XVII siècle. Tome 1er, p. 23.
355) Resol. St. Gen. 7 Dec. 1598.
356) Paspoorten: Resol. St. Gen. 3 Febr., 4 April; 27 Juni, 26 Aug., 25 Oet., 9 Dec. 1599.
357) Resol. St. Gen. 5 Aug. 1599.
358) Resol. St. Gen. 9 Nov. 1599.
359) Woonde Marie in Den Haag soms bij Maximiliaan van Cruiningen op het Westeinde (later het huis van Assendelft) ? Bij dit huis was een grote tuin. Het huis van haar dienaar Miclct, op de Geest, lag daar dak bij.
360) Resol. St. Gen.. 9 Nov. '1599.
361) Grationo Carozzi?
362) Paspoort: Resol. St. Gen. 14 Sept. 1599.
363) Vulc. 1.01. Uit Den Haag aan Clusius te Leiden. 6 Nov. 1599.
364) Vulc. 101. idem, 29 Nov. 3.599.
365) Mém. p. 68.
366) Mém. p. 325.
367) Dr. J. C. H. de Pater, Maurits en Oldenbarnevelt in den strijd. om het Twaalfjarig Bestand 2e dr. Amsterdam 1944.
368) Alg. R. A. Archief St.-Gen. 4714 (Ingekomen Stukken). Behandeld in de vergadering van 31 Juli 1600.

voor haar „domestiquen", voor den schipper, die haar bagage naar Luik brengt en voor Johan van Halle om gedurende een jaar ter afdoening van haar zaken heen en weer te mogen reizen [369]). Het afscheid van de vele goede vrienden viel moeilijk. Van de reis hebben we geen verslag [370]), maar vast staat, dat Marie eind October bij haar man te Luik was [371]). Charles, door Philips 11 vlak voor diens dood tot ridder van het Gulden Vlies gepromoveerd, zal zeker niet voortdurend bij zijn vrouw te Luik verbleven zijn. Als lid van de Conseil d' Etat had hij veel gewichtige zaken te verhandelen, al werden zijn adviezen blijkbaar niet te zwaar genomen [372]). Charles' tijdelijke verblijven te Luik, maken de Hollandse vrienden van Marie ongerust. Clusius schrijft aan Paludanus [373]): „Men zegt, dat haar man veertien dagen bij haar geweest is, Hoe dat moet aflopen, weet God alleen, want haar man is een slechte kerel". In haar eigen brieven horen we hierover echter geen enkele klacht. Ze is van plan te Spa en Aken de baden te gebruiken en daar genezing te vinden [374]). Vol animo wijdt ze zich aan de inrichting van haar tuin, waarvoor Clusius

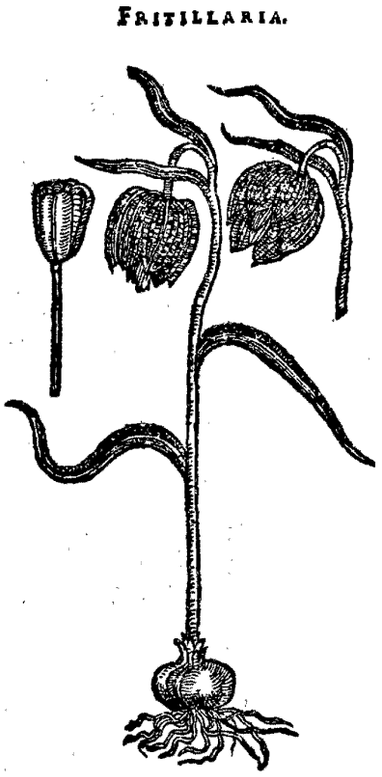

Fritillaria.

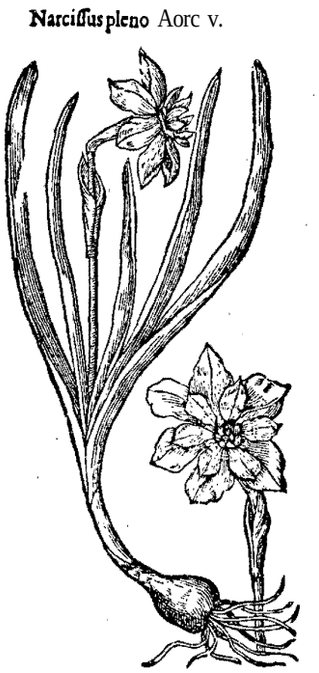

Dubbele gele narcis.

Clusius, **Plant.** Rar. Hist. pp. 152 en 161.

369) Resol. St. Gen. 31 Juli 1600.

370) Uit Clusius' brief 'aan Paludanus van 26 Maart 1601 (Univ. Bibl. Leiden Papenbr. 2) blijkt, dat Clusius toen 2 brieven van Marie uit Luik ontvangen had, die niet meer in zijn verzameling (Vulc. 101) aanwezig zijn.

371) Marchegay-Marlet, Correspondance de Louise de Coligny. Paris 1887. Lettre XCVII. Fin cl' Octobre 1600.

372) Mém. p. 69 ss.

373) Univ. Bibl. Leiden Papenbr. 2 (Epistolarium) 26 Maart 1601. „Eius maritus quattuordecim dies apnd illam haesisse fertur; quam successam sint eius negotia habitura solus Deus novit, nam eius maritus vir est nequissimus".

in Holland inkopen moet doen tot een bedrag van vijftig gulden voor een kievitsbloem en een dubbele gele narcis. Ondanks: de hulp, die-ze ontvangt van Docteur Mytens, mist ze de hartelijke Hollandse vrienden echt en bezweert Clusius [375]): „Soyez tousiours ieal a vostre Valentine, comme elle sera a son Valentin, et n'en desire jamais aultre".

Ook te Luik weet men fraaie bloemen op de juiste waarde te schatten. Een boeket, door Clusius aan de magistraat vereerd, wordt met veel bewondering ontvangen en Marie's tuin wordt 's nachts leeggestolen. Dank zij de hulp van Monsieur de Billee [376]) en de markies van Havré, oom van Charles de Croy, worden de zeldzaamheden teruggevonden in de tuin der paters Capucijnen [377]). In het huis van Aerschot blijft ze niet lang. Men heeft een deel ingericht tot godshuis, naar de zin dier dagen dus een hospitaal en Marie trekt er uit „pour eviter le mauvais air, qui y provient du nombre des malades". Voortaan woont ze bij Jan van Groesbeek [378]), gehuwd met de dochter van haar halfbroer, waar ze bovendien een betere tuin tot haar beschikking heeft. Deze verhuizing wijst niet op een bijzonder goede verhouding met haar man. Uit de verte houdt ze zich bezig met het herstel van haar verwoeste Megen. Uit het Luilekkerland zendt ze hout en kalk voor de herbouw, waarbij ze garantie moet geven, dat de bouwmaterialen niet doorgevoerd zullen worden naar de rebellen van Holland en Zeeland'"'"), waarmee Marie nog steeds zo'n aangename briefwisseling onderhoudt en die haar zelfs confituren zenden.

Haar gezondheid blijft zwak, de baden hebben niet geholpen en de opgezwollenheid van haar benen hindert haar bij het tuinieren. De voortdurende diefstallen, ook uit haar nieuwe tuin, ontmoedigen haar en dan ontvallen haar in de zomer van 1603 door de dood nog de oude Johan van Halle, nu haar raadsheer en „la pauvre Calvart" [380]), Antoinette, die haar meesteres als kamenier naar Luik gevolgd was [381]). En zo beweegt Marie's leven zich nog enige jaren tussen de tuin en het ziekbed: alleen de vriendschap met Clusius schijnt nog betekenis voor haar te hebben [382]). 27 Januari 1605 ontvangt Clusius te Leiden haar laatste brief, 17 Januari door iemand anders voor haar geschreven en zichtbaar met moeite ondertekend [383]).

20 April 1605 kon Charles de Croy aan de aartshertogen berichten, dat twke dagen tevoren in de stad Luik, ongeveer om 5 uur na de middag, zijn vrouw was overleden „opiniastre dans son heresie" [384]) en in zijn Memoires [385]) noteert hij, weinig fijngevoelig „qu'il at pleu à ce bon Dieu de par la mort de dame Marie de' Brimeu, ma femme, ..., me delivrer de la captivité des peines et des travaulx qu' avois enduré avecq icelle". De rouwtijd bracht hij door bij de Karthuizers te Leuven en trouwde direct daarna met zijn nicht Doro-

374) Vulc. 101. Marie de Brimeu uit Luik aan Car. Clusius te Leiden. 26 Maart 1601.

375) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Clusius. 25 Febr. 1602.

376) Charles de Billee, lid van conseil privé (Bulletin de la' Comm. Roy. d' Hist. Serie III tome IV. pp. 261, 272).

377) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Car. Clusius. 9 Sept. 1602.

378) Idem, 7 Maart 1603.

379) Arch. de Belg. Papiers d'état et de l'audience. Liasse 376. 7 Aug. 1603..

380) Vulc. 101.. Marie de Brimeu aan Car. Clusius. 3 Juli 1603.

381) Paspoort. Resol. St. Gen. 1 Mei 1601.

382) Vulc. 101. Marie de Brimeu aan Car. Clusius 16 April 1604 en uajaar 1604.

383) Vulc. 101.

384) Arch. de Belg. Pap. d'état et de l'aud. Liasse 414.

385) Mém. p. 72.

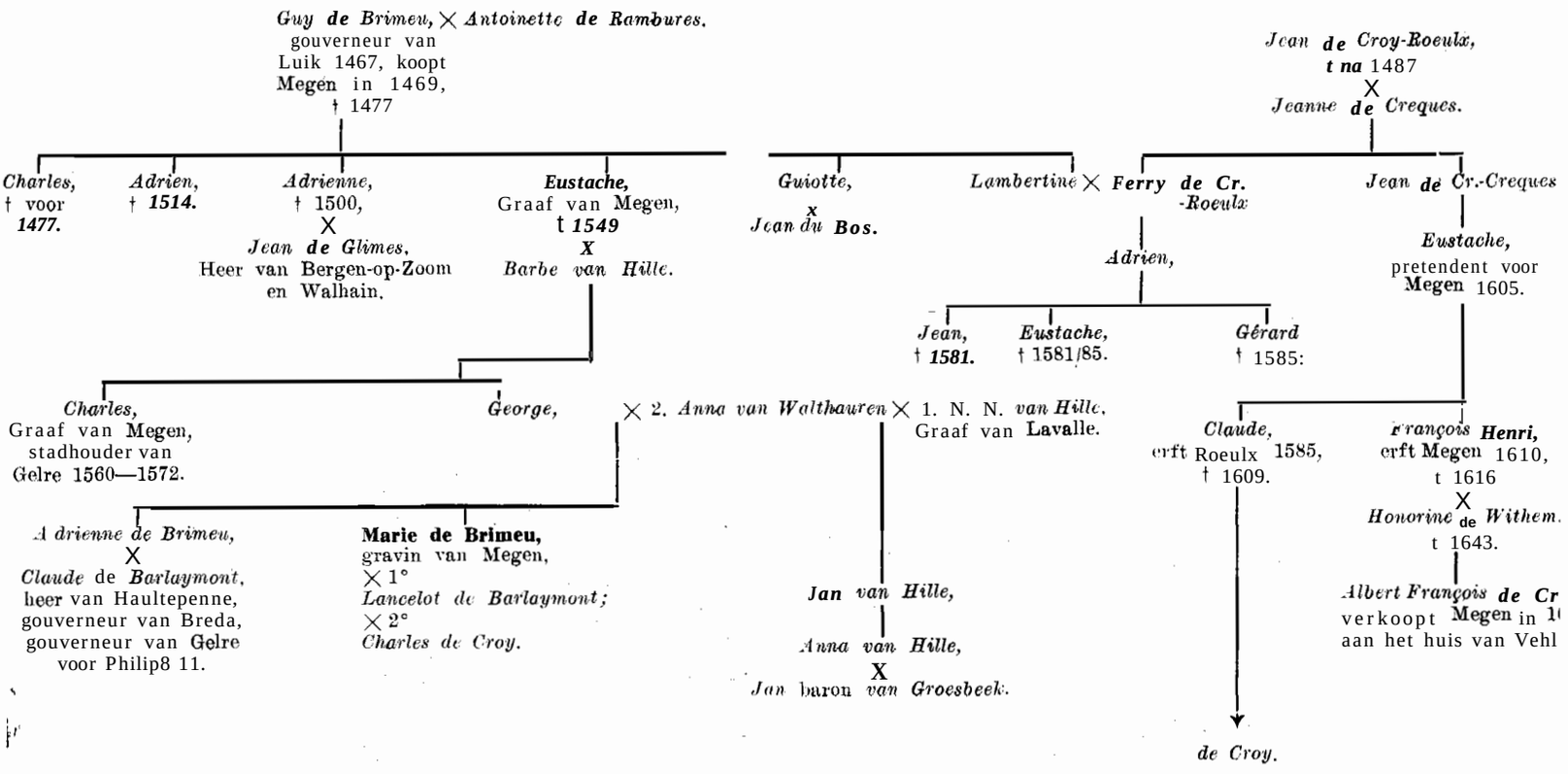

thee [386]). In Holland had men voor deze houding van den hertog slechts verachting [387]).

Marie werd in de kerk te Megen bij haar voorouders begraven. Haar graf werd 30 December 1857 gevonden en spoorloos opgeruimd [388]).

In haar testament had Marie haar graafschap Megen vermaakt aan Anna van Hille, de dochter van haar halfbroer Jan van Hille, gehuwd met Jan van Groesbeek, die het 22 April 1605 voor haar verhief. De familie de Croy liet het er niet bij zitten en zo verhief 6 Juli 1605 haar verre neef Eustache de Croy hetzelfde graafschap op grond van zijn erfrechten voor dezelfde leenbank van Brabant [389]). Eustache deed zijn rechten in 1607 over aan François Henry de Croy en aan deze werd het graafschap bij vonnis van 6 April 1611 door de Raad van Brabant toegewezen [390]). Over andere delen van de nalatenschap duurden de processen nog veel langer. In 1618 werden ze door de 'Aartshertogen voor hun conseil privé getrokken [391]). Zo was ook na de dood van Marie het rumoer rondom haar nog niet verstomd. Zelfs als in 1633 Megen om verlichting van lasten verzoekt [392]), wordt als reden van de slechte toestand, waarin het graafschap geraakt is, niet opgegeven dat, het door zijn ligging aan de frontieren zoveel van het oorlogsgeweld geleden had, maar dat alle rampen een gevolg waren van het feit dat „Dame Marie de Brimeu lors contesse dudit Megem, tenoit party contraire à sa Majeste".

Was Marie de „luthérienne passionnée" [393]) of de fanatieke Calviniste, waarvoor sommige schrijvers haar in het voorbijgaan uitmaakten? Zou zo iemand jarenlang vriendschap onderhouden met een Lipsius, ook na zijn terugkeer tot de Katholieke Kerk; met „rekkelijken" als Oldenbarnevelt, met atheïsten als Scaliger? Had zij een heerszuchtig en twistziek karakter [394])? Zou ze dan als vreemdelinge in Holland zoveel blijvende vriendschappen hebben kunnen sluiten?

Neen, het beeld, dat wij ons uit haar eigen brieven kunnen vormen, is juister dan de door politiek of godsdienstig vooroordeel beïnvloede karikaturen van 'latere schrijvers, die niet de moeite genomen hebben, hun schampere kwalificaties aan de feiten te toetsen. Over het eerste huwelijk van Marie de Brimeu staan ons geen voldoende gegevens ten dienste, maar haar tweede huwelijk met Charles de Croy, wiens mémoires uitblinken door oppervlakkigheid en ijdelheid, moest door de totale tegenstrijdigheid der karakters worden tot een mislukking, die als een zware druk op het leven van man en vrouw lag. De godsdienstige overtuiging, die Marie de Brimeu eenmaal waarschijnlijk uit veel, teleurstelling en smart gewonnen had, hield zij, door alle moeilijkheden heen, vast met een geestkracht, die in merkwaardige tegenstelling is met haar zwakke gezondheid. Haar gerechtvaardigde trots op haar hoge afkomst heeft haar nooit verhinderd een warme belangstelling

386) Bericht van dit huwelijk aan de magistraat van Den Bosch in Handschriftenverz. Prov. Gen. voor Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant.

387) Univ. Bibl. Leiden, Papenbr. 2, Clusius aan Paludanus, 21 Oct. 1605.

388) Bakhuizen van den Brink, Studiën en Schetsen IV, 306.

389) R. A. 's-Hertogenbosch. Arrh. Raad van Brabant. Strick-Griffier. fol. 33.

390) R. A. 's-Hertogenbosch. Vonnis in het z.g. Graafschapsarchief van Megen no. 37c. Megen kwam dus niet aan de Barlaymonts zoals Gosses en Japikse, Handboek blz. 497 beweert.

391) Arch. de Belg. Grand conseil de Malines. Liasse intitulée: lettres du et au grand conseil. Gand, 12 Sept. 1618.

392) Arch. de Belg. Avis en finances. Année 1633. 19 Nov. 1633. De aangehaalde stukken uit Arch. de Belg. zijn in afschrift aanwezig op het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch, Collectie Cuypers van Velthoven, portef. 152 en 202.

393) Comtesse de Villermont, L'Infante Isabelle. Paris 1912 1, 141.

394) Nuyens, Vorming van de Rep. der 7 Ver. Provincjën, IV, 18.

te hebben voor haar vele vrienden en ondergeschikten, waarvan de keuze slechts bepaald werd door hun persoonlijke kwaliteiten, karakter en geleerdheid, trouw en toewijding.' Haar moeilijk leven, dat haar gevoelig hart vaak op een zware proef stelt, krijgt een lichtglans door het blijmoedig godsvetrouwen, dat haar nooit verlaat. Zo bedekt de intense bewondering voor de meest tere en. hulpeloze voortbrengselen van Gods schepping, de 'bloemen, als een fijn innerlijk sieraad de uiterlijke gebreken van Marie's boeiende persoonlijkheid, die toch op het kleurige en rumoerige toneel van haar tijd nauwelijks door het nageslacht opgemerkt is. Niet het aandeel in, de vrijheidsstrijd der Nederlanden maakt deze kleine figuur in de optocht der eeuwen belangrijk; ons boeit het merkwaardige en aantrekkelijke karakter van deze vrouw, die in een tijdperk, dat in een vrouw nauwelijks karakter veronderstelde. haar leven door alles heen bouwde op het fundament, dat voor haar het goede was. Zonder dat wij haar kleine menselijkheden behoeven te verdoezelen, bewonderen wij in haar de in deze onverdraagzame tijd. mild aandoende ruimheid van opvatting en de volharding, waarmee zij tot het laatst toe getrouw bleef aan haar fier, devies:

RIEN QU' EN DIEU,

MARIE DE BRIMEU.

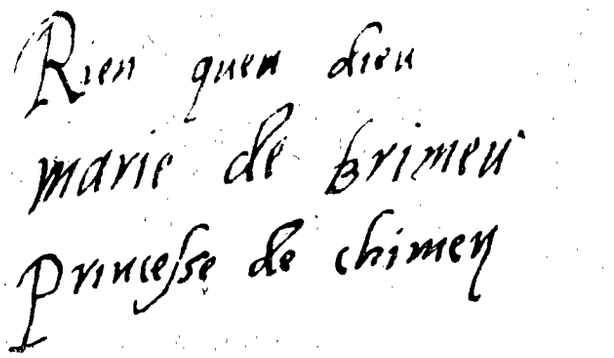

Marie de Brimeu in het album van Reinoud van Brederode.

Univ. Bibl. Leiden.
Codex Papenbr. no. 2%. fol. 1vso.

De familie Heldewier te Deventer,

door MR. F. DANIëLS.

Bij nasporingen op het Oud-Archief te Deventer had ik gelegenheid tevens een vluchtig onderzoek in te stellen naar de daar ter stede geleefd hebbende Heldewiers. De gedurende de oorlogsjaren vervaardigde klappers op de doop- en trouwboeken, respect. over de jaren 1638-1811 en 1661—1811, bewezen daabij uitstekende diensten. Deze werden alle op den naam Heldewier nagezien; alle gevonden inschrijvingen vinden in het onderstaande vermelding. Gezien de voornamen zijner kinderen lijkt het niet te betwijfelen, of de stamvader van dit Deventersche takje is identiek met den, in de genealogie Heldèwier in jg. 1924, 340 Van dit maandblad genoemden *Abraham,* die 9 Sept. 1665 te Maastricht werd gedoopt als zoon van *Franciscus H.* en *Eva van Daiem.*

De 'oudste inschrijving, welke 'werd gevonden, is de volgende,

ondertr. 16 April 1687; attestatie naar Gorsel 1 Mei: Abraham Heldevier, vandrich onder 't Regiment van Graaf Carelson. met Maria Elisabeth van Zittert. dochter van de Heer Peter van Zittert, Burgemeester te Deventer.

w.g. Abraham Heldewier als Bruydegom
Maria Elisabeth van Sittert als bruidt.

Het is vrijwel zeker, dat de bruid de als *Maria* op 18 Sept. 1664 gedoopte dochter is van *Peter Witlemsen Sittert* en *Hetidrina Gravels.* Bij het onderzoek, dat ik ook naar deze familie instelde, werd in de klappers (ook gezocht op: *Willemsen!)* althans geen dochter *Maria Elisabeth* aangetroffen. Zooals hieronder zal blijken, komt zij trouwens ook later alleen met de naam *Maria* voor.

Het echtpaar Heldewier-van Sittert liet de volgende kinderen doopen: *Francyna 5* Juli 1687, *Eva Ateida 3* Maart 1689, *Arnotdus Barthotomeus* 11 Jan, 1693, *Eva Aleida 18* Nov. 1694, *Henrina* 13 Sept. 1696, *Petronella Hermina* 3 Juni 1705. Slechts van twee dezer kinderen werden nadere gegevens gevonden, de andere vier zullen jong, althans ongehuwd, zijn overleden.

Van *Eva Aleida H.,* ged. 18 Nov. 1694, kan worden vermeld: begr, Lebuinusk. 5 Jan. 1731, ondertr. 30 Oct., tr. 14 Nov. 1728 *Anthony Visscher,* geb. 28, ged. 30 Juni 1701, procureur, † 16, begr. Broerenk. 20 Sept. 1764, zn. van *Gerhard* en *Elisabeth Notleman:* hij hertr. Brielle (ondertr. ald. 4 Aug., ingeschr. Deventer 10 Aug.) 21 Aug. 1737 *Barbara Maria Beugholt.* [Zie N.L. 1927, 29 en 30].

Behalve een jong overleden zoon *Gerhard* sproot uit het huwelijk Visscher-Heldewier een dochter *Aleyda Maria Elisabeth Visscher,* die in 1752 trouwde met *Wittem Harmen van Suchtelen,* uit welk echtpaar een nog bloeiende tak der familie van Suchtelen stamt. [Zie Ned. Adelsb. 1917, 427].

De zoon *Arnotdus Barthotomeus H.* heeft de familie voortgezet. Hij blijkt (elders) gehuwd te zijn met *Maria Catharina Ranthaxe* en had bij haar een zoon *Abraham Nicolaas,* die 15 Febr. 1728 te Deventer werd gedoopt. Doopen van andere kinderen komen aldaar niet voor. Toch zal de volgende trouwinschrijving eveneens op een kind van *Arnoldus Bartholomeus* betrekking hebben:

ondertr. 2 Febr., getr. 24 Febr. 17'43:

Christiaan Hendrik („van" is doorgehaald) Lonkhuizen vaandrig in het Regiment van de Colonel. Graaf van der Lippe (en) Hermina Heldewier.

w.g. Christiaan Hendrik Lonkhuysen
Harmina Heldewier.

Een belangrijke vondst werd ten slotte gedaan in het boek van geopende' testamenten, in het deel, dat in het jaar 1754 begint. Daarin zijn nl. twee testamenten afgeschreven van *Maria van Sittert,* wedw. Capitain *Abraham Hetdewier,* van 26 Sept. 1745 en 3 Dec. 1749. In het eerste benoemt 'zij tot haar universeele erfgenamen voor de eene helft haar kleindochters *Petronella Hermina H., Hermina H.,* getrouwd met den vendrig *Christ. Hend. van Lonkhuisen,* en *Francina Louisa H.* Voor de andere helft is erfgename haar kleindochter *Ateida Maria Elisabeth Visscher.* Het tweede testament noemt dezelfde gegadigden, behalve *Petronetta Hermina H.,* die inmiddels overleden zal zijn. Op 15 Dec. 1760 werden deze testamenten geopend. Wanneer dit, zooals gebruikelijk, enkele dagen na het overlijden is geschied, dan moet 'de weduwe H. den hoogen leeftijd van 96 jaar bereikt hebben. Deze acten doen veronderstellen, dat toen geen kleinzoon(s) meer in leven was (waren), zoodat deze tak van de familie Heldewier in de derde' generatie zal zijn uitgestorven,

Genealogie van het Rotterdamsche geslacht Van der Vult,

door W. A. VAN RIJN.

Wapen: In zilver een groene boom op grasgrond, waaroverheen een roode dwarsbalk. Helmteeken: een vlucht.

1. *Harman Tielmansz. van der Vult,* geb. Bocholt omstreeks 1553, borstelmaker op de Botersloot, overl. Rotterdam 7 Jan. 1624, tr. Rotterdam 10 Mei 1592 *Matge Cornelisdr.,* geb. Capelle omstreeks 1564, overl, Rotterdam 28 Jan. 1635.

Uit dit huwelijk:

1. *Tielm,an,* volgt II.
2. *Grietge van der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1594, overl. Rotterdam 24 Mrt. 1635, tr. Rotterdam 10 Juni 1618 *Gijsbrecht Gerritsz, Claver,* geb. Rotterdam, overl. na zijn vrouw.
3. *Willempje van der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1595, zij koopt 4 Mei 1648 een huis in den Oppert voor ƒ12800.— genaamd: „Het wapen van Yperen", overl. Rotterdam (aangeg. 2-8 Mei 1649), tr. Rotterdam 25 Apr. 1621 *Vincent Paets,* geb. Leiden, borstelhandelaar, brouwer in „de Gulden Druyff", maakte met zijn vrouw een besloten testament, waarvan de superscriptie 12 Apr. 1641 voor den nots. Melchior Brasser te Leiden werd verleden', overl. Rotterdam 6, begr. 10 Oct. 1643, zn. van *Claes Adriaensz.* en *Aech Vincentsdr.*
4. *Annetge van, der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1596, test. als wede. 6 Nov. 1656 voor nots. Bartholomeus Roose, overl. Rotterdam (aangeg. 11-17 Juli 1666), tr. Rotterdam 25 Juni 1623 *Jasper Dircksz. Cock,* geb. Rotterdam omstreeks 1600, brouwer, in „de Haes", reeder, woonde op de Geldersche Kade, test. met zijn vrouw 5 Mei 1653 voor nots. Bartholomeus Roose, overl. Rotterdam (aangeg. 2-8 Aug. 1654), zn. van *Dirck Jaspersz.* en *Catharina Willemsdr. van Noortwijck.*
5. *Aeltge van der Vult,* geb. omstreeks 1601, overl. Rotterdam (aangeg. 8-14 Apr. 1663), tr. Rotterdam 19 Dec. 1621 *Reynier van Driel,* geb. Rotterdam omstreeks 1595, zijdelakenkooper op de Hoogstraat in „de 3 Fluweele", regent van het pesthuis 1626, luitenant der schutterij 1628, gasthuismeester 1628, 1633, 1634, 1655, 1656, kapitein der schutterij 1638-1649, test, met zijn vrouw 3 Apr, 1656 voor nots. Bartholomeus Roose, overl. Rotterdam (aangeg. 3-9 Dec. 1658), zn. van *Adriaen Dircksz,* en *Dieuwertgen Dircksdr. 't Hoen.*
6. *Cornelis,* volgt IIbis.
7. *Barbertgen van der Vult,* geb. omstreeks 1607, woónde bij overlijden in de brouwerij „de Haes", overl. Rotterdam 19 Oct. 1635, tr. Rotterdam 25 Sept. 1635 *Adriaen Woutersz. Roothals,* woonde te Oud Beyerland nog in 1646, wedr. van N. *N.*
8. *Henrickge van der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1610, overl. Rotterdam 4 Mrt. 1641, tr. Rotterdam 14 Febr. 1640 *Jan van Crackou,* vertrok als onderkoopman naar O.-Indië, brouwer in „de Druyff", test: met zijn vrouw 24 Febr. 1641 voor nots. Leonard van Zijl, zn. van *Henrick Carelsz,* en *Susanna Jansdr.* Hij hertr. 1 e Rotterdam 8 Oct, 1641 (huw.voorw. 25 Aug. 1641 voor nots. Jan van Aller) *Catharina Zas, 2e* Rotterdam 18 Jan. 1668 *Elisabeth Verschueren.*

11. *Tielman van der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1593, brouwer op het Haringvliet, overl. Rotterdam (aangeg. 30 Mei-5 Juni 1638), tr. Rótterdam 9 Apr. 1617 *Ingetgen Tromper,* geb. Rotterdam, overl. Rotterdam 13 Febr. 1626, dr. van *Eland Gijsbrechtsz.* en *Maritgen Severeyns.*

Uit dit huwelijk:

1. *Harman van der Vult,* geb. omstreeks 1620, woonde op de Botersloot, overl. Rotterdam (aangeg. 1-7 Oct. 1651).
2. *Anna van der Vult,* geb. Rotterdam, overl. Rotterdam (aangeg. 27 Nov.—3 Dec. 1667), tr. Rotterdam 7 Apr. 1643 *Jacob Buytewech,* geb. Rotterdam, brander, woonde op de Bótersloot, overl. na zijn vrouw, zn. van *Pieter Jacobsz.* en *Judith Willemsdr.*

IIbis. *Cornelis van der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1602, borstelkooper, woonde op de Scheepmakershaven, test. met zijn tweede vrouw 29 Dec. 1638 en 2 Juli 1639 voor nots. Jacob Duyfhuysen en 3 Aug. 1645 voor nots. Arent van der Graeff, overl. Rotterdam (aangeg. 15-21 Dec. 1647), tr. le Rotterdam 9 Nov. 1625 *Catharina Quackernaeck,* geb. Rotterdam omstreeks 1602, overl. Rotterdam 24 Aug. 1633, dr. van *Jan Jobsz.* en *Trijntge Pietersdr. Trompet,* tr. 2e Rotterdam 2 Nov. 1638 *Catharina Pietersdr. van Hoorn,* geb. Amsterdam, overl. na 31 Mrt. 1677, Zij hertr. Rotterdam 29 Mrt. 1655 *Pieter Huybrechtsz. Punt,* koopman.

Uit het le huwelijk:

1. *Meinsge van der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1631 test. als j.d. 8 Juni 1643 voor nots. Jacob Duyfhuysen, overl. Rotterdam (aangeg. 8-14 Sept. 1652), tr. Rotterdam 12 Nov. 1651 (huw.voorw. 23 Oct. 1651 voor nots. Vitus Mustelius) *Dirck van der Veen,* geb. Rotterdam, regent van het Weeshuis 1656, 1657, vroedschap 1657-1665, boonheer 1658, 1663, 1665, tresorier 1658, 1659, 1662, 1663, weesmeester 1658, 1664, 1665, gedeputeerde ter dagvaart 1658, 166021664, schepen 1659, 1660, commissaris van de Leenbank 1661, gecomm. ter Admiraliteit in Zeeland 1665, woonde op de Scheepmakershaven, later op het Haringvliet Z.Z.. overl. Rotterdam (aangeg. 5-11 Juli 1665), zn. van *Jacob Dircks.* en *Hester Joostdr. van Coulster.* Hij hertr. Rotterdam 2 Dec. 1653 *Bartha Punt.,*

Uit het 2e huwelijk:

2. *Matta van der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1640, tr. Rotterdam 16 Apr. 1664 (huw.voorw. 21 Mrt. 1664 voor nots. Ph. Basteels) *Dirck Mels,* geb. Dordrecht, koopman te Amsterdam.
3. *Pieter,* volgt III.

111. *Pieter van der Vult,* geb. Rotterdam omstreeks 1642, koopman, luitenant der schutterij 1671, leproosmeester 1671, 1672, schepen 1672, woonde eenigen tijd vóór zijn huwelijk en ook daarna te Amsterdam, tr. Gouda 19 Febr. 1664 *Maria Bonser,* geb. Gouda.

Uit dit huwelijk:

1. *Agatha van der Vult,* geb. Gouda omstreeks 1665, tr. Gouda 30 Mrt. 1694 *Jacob de Flines,* geb. Amsterdam 1655, koopman, zn. van *Gilbert* en *Rebekka de Wolff,* en wedr. van *Elisabeth van Gelder.*
2. *Cornelis van der Vult,* klerk bij notaris Ph, Basteels te Rotterdam (1679).

Bijbelbladen Visscher, Geertsema, Van Hengst, Aansorgh,

medegedeeld door M. C. SIGAL.

In het familie-archief ***Van de Velde*** vond ik onderstaande notities op een folioblad geschreven, waarvan ik vermoed, dat dit uit een bijbel werd gescheurd.

Anno 1730 den 21 e October op Saturdag is gebooren des morgens om half seven uuren op het Eyland Timor Jacomina Hillegonda Visscher.

Kantteekening: Obiit 11 December 1759.

Anno 1735 den 23e Juny op Donderdag des avonds quartier over agt uuren is op het Eyland Timor gebooren Bartholomeus Willem Visscher.

Anno 1746 Den 21e November is opgemelde Jacomina Hillegonda Visscher binnen Cuylenborg in den Egt getreden met de Heer Barthold Fockesz. Geertsema in Groeningen gedoopt den .....

Anno 1747 den 18e November is opgemelde Vrouwe Geertsema des Saturdags smiddags om half drie uuren seer voorspoedig bevallen van een Jonge Zoon, die op Sondag den 19e dito gedoopt is in Groningen (plaatsnaam met andere hand bijgevoegd) en genaamt Gerardus Bernardus.

Kantteekening: Obiit.

Anno 1749 Den 4e July des avonds om 8 uuren is voorsz. Vrouwe bevallen van een frisse dogter en in de kerk tot Oldehooven gedoopt en genaamt Ebel Dina.

Anno 1753 Den 7e may des avonds om 7 uure is voormelde Vrouwe in de Craam gekomen van een frisse (laatste woord doorgehaald) dogter en tot Oldenhove gedoopt en genaamt Anthonia Colijns.

Anno 1755 Den 27e September sijnde Saturdag des avonds om half seven uuren is voornoemde Vrouwe voorspoedig verlost van een jonge soon en op Sondag den 7 October in de kerk tot Oldenhoven gedoopt en genaamt Gerardus Bernardus.

Anno 1757 Den . . . December is voornoemde Mevrouwe Jacomina Hillegonda Visscher in de kraam gekoomen van een soon, die den 25e dito tot Oldenhove is gedoopt en genaamt Jacobus.

Anno 1761 Den 28e September is bovengemelde Bartholomeus Willem Visscher in den Egt getreden binnen Utrecht (laatste 2 woorden tusschengevoegd) met Joncvrouwe Anna Elisabeth van Hengst geboren den 2e Mey 1745.

Met andere hand volgt dan:

Anno 1762 Den 27e September is opgemelde vrouwe Anna Elizabeth van Hengst smaandags agtermiddag om quartier over vijfen seer voorspoedig bevallen van een zoon, die op Woesdag avond in den Dom den 29e dito gedoopt is, en genaamt Gerardus Anthoni.

Kantteekening: 21e January 1767 Kindersiekte gekregen.

Anno 1764 Den 29e January is opgemelde vrouwe Anna Elizabeth van Hengst 'smorgens kwartier voor negen uuren seer voorspoedig bevallen van een zoon die op Woensdag avond in den Dom den le February gedoopt is en genaamt Cornelis Govert.

Kantteekening: 4e January 1767 kindersiekte gekregen.

Anno 1765 Den 29e Maart is bovengemelde Vrouwe Anna Elizabeth van Hengst 'snagts kwartier over Eene seer voorspoedig bevallen van een Dochter, die op Söndags 'smiddags in den Dom den 31e Maart gedoopt is en genaemt Sara Warmoldina.

Anno 1766 Den 7e April, is boven gemelde vrouwe Anna Elizabeth van Hengst, 's morgens om helf drie uuren seer voorspoedig bevallen van een Zoon, die op Woensdag avond in den Dom, den 9e dito, gedoopt is, en genaamt Hendrik Jacob.

Kantteekening: 21 e January 1767 Kindersiekte gekregen.

Anno 1768 Den 13e Maart is voornoemde Vrouwe Anna Elizabeth van Hengst, smorgens om half vijf uuren seer voorspoedig bevallen van een zoon, die op Woensdag avond in den Dom den 16e dito gedoopt is, en genaamt Isaac Johannes.

Anno 1770 Den 31 e January is voornoemde Vrouwe Anna Elizabeth van Hengst, 's avonds om agt uuren seer voorspoedig bevallen van een zoon, die op Vrijdag avond in den Dom den 2e February gedoopt is, en genaamt Bartholomeus Willem Johannes.

Anno 1771 Den 18e January is voornoemde Vrouwe Anna Elisabeth van Hengst, 'savonds om half tien uuren seer voorspoedig bevallen van een Dogter, die op Sondag avond in den Dom den 20e dito gedoopt is, en genaamd Elisabeth Geertruida Henrietta.

Met andere hand volgt dan:

Anno 1774 den 28e Maart is boovengemelde Jonkvrouwe Ebeldina Geertsema binnen Utrecht in den Egt getreeden met Mr. Samuel Aansorgh ordinaris Raad in den Hove des Graafschaps Culemborch.

Anno 1775 den 26 January is voormelde vrouwe saavonts sijnde donderdag tussen elf en twaalf uuren te Culemborch (plaatsnaam tusschengevoegd) seer voorspoedig bevallen van een Dogter die gedoopt is Johanna Cornelia.

Anno 1776 den 4 Maart is voormelde vrouwe 'smorgens sijnde Maandag soggens (laatste woord doorgehaald) tussen elf en twaalf uuren seer voorspoedig bevallen van een dogter die gedoopt is Jacomina Hillegonda.

Met andere hand volgt dan:

Anno 1782 Den 26e Maart, zijnde Dinsdag, des Middags tusschen Twaalf en half een uuren, is voorn: vrouwe gelukkig verlost van een Zoon, die des anderen daags 'savonds door Ds. van Buuren te Culemborch gedoopt en genaamd is Johannes Marinus Jacobus.

Anno 1794 den 27 Mey Is de bovengenoemde Johanna Cornelia Aansorgh alhier, tot Culemborch door Ds. van Buuren in den huwelijken staat bevestigd met Mr. Leonardus Wilhelmus de Roo wonende te Rotterdam.

KORTE MEDEDEELIN-GEN,

de Bas.'

In Nederland's Patriciaat, 4e jaargang, werd indertijd een genealogie van het Haagsche geslacht de Bas opgenomen, die een François de Bas als stamvader noemt.

Nu trof ik in het notarieel archief van 's-Gravenhage een tweetal acten aan, te vinden in het Gemeente-archief aldaar, Reg. 1693, not. J. Beek, van 30 Juni en 14 Augustus 1715, waarin de ouders van den genoemden François de Bas worden vermeld.

In de acte van 30 Juni 1715 compareeren:

„Francoijs de Bas, Dirk Overklift en Antonij Overklift allen wonende alh. The kennen gevende de comparanten dat door overlijden van haarlieder Moeder Jacomijna de Wit eerst Weduwe van Francoijs de Bas en naderhant van Dirk Overklift, waren gedaan eenige verschotten — soo nopende de begrafenisse als anders-" ..... .etc.

In de tweede acte, gedateerd 14 Augustus 1715, machtigen Dirk en Antonij 'Overklift François de Bas „om te innen en te vorderen alle sodanige goederen als haar en den geconstitueerde sijn op en aenbestorven door Jacomijna de With leggende tot Baartwijk in den landen van Heusdens, alle welke goederen afkomstig sijn van de voorouders van de gemelde Jacomijna de With en die met last van Fideicommis sijn beswaart geweest, werdende deselve goederen, landerijen en andersints altans geadministreert en beseten bij Goyert de With haar comparantens oom maternel" ..... etc.

De doopacte van François de Bas en de huwelijksacte van zijn ouders werden in de betreffende doop- en trouwregisters van 's-Gravenhage niet aangetroffen, Bij haar huwelijk met Overklift (in, de ondertrouwacte staat van Overklicht) , voltrokken in de Hoogduitsche k. op 30 Juni 1675, wordt Jacomina de Wit „jonge dochter" genoemd. Voor het begraven van Jacomina de Wit(t) werd 22 Mei 1715 ƒ 3.— impost betaald.

W. KROON.

VRAGEN EN ANTWOORDEN,

Banningh. (LXIII, 175). De vrouw van Dr. med. *Paul Bernard* te Vollenhove heette *Johanna' Aleida Ramring* en, niet *Banningh*. De opgave in Ned. Patriciaat, genealogie *Westenberg*, is onjuist.

Zwolle. **MR.** A. HAGA.

van Braams. Wie **kan** mij inlichtingen verschaffen over de familie *van Braams*, voorkomende in Noord-Holland in, de 18e eeuw?

Eindhoven. **IR. L. C.** ZONNEVELD.

Cracker. Wie kan mij inlichtingen verschaffen over de familie *Cracker*, voorkomende o.a. in Noord-Holland in de 17e eeuw?

Eindhoven. **IR. L. C. ZONNEVELD.**

van Elk. Wie kan mij eene genealogie aanwijzen van dit Zuid-Hollandsche geslacht uit de omgeving van Oudewater? Tot in de 19e eeuw was er een familiefonds, waaruit naamdragers bij huwelijk ƒ 1000.— ontvingen. Dit zou sindsdien door den Staat genaast zijn.

Leiden. W. J. J. C. BIJLEVELD.

van Hees, Bestaat er een genealogie van deze familie, die van het einde der 16e eeuw tot en met het begin der 19e eeuw te Utrecht bloeide? De familie voerde reeds vóór 1650 het volgende wapen: In zilver 3 zwarte molenijzers, helmteeken dito ijzer tusschen zilver-zwarte vlucht.

Als eerste is mij bekend *Hendrick Anthonisz. van' Hees*, tr, N. N., die drie kinderen naliet, die volgen:

a, *Anthonis van Hees*, mr. knoopmaker, gehuwd met *Lijsbertgen Jansdr. van Cleeff*, die hertr. met *Baltus Jacobsz. Steck*. Dit huwelijk bleef kinderloos.

b. *Adriaan van Hees*, letterdienaar der stad Utrecht, tr. *Truychen Reyersdr. van Putten*.

c. *Egbert van Hees*, mr, schrijnwerker en binnenvader van het Weeshuis te Utrecht, tr. le in S. Geert 17 Juli 1610 „per Rijckewaert" *Dirckgen Dircksdr. Schut*, j.d. van Zutphen, tr, 2e S. Geert 15 Aug. 1624 *Leentjen Govers*, weduwe van *Peter Petersz.*

Uit het le huwelijk van van Hees met Dirckgen Schut werden geboren:

1. *Dirck van Hees*, geh. in de Catharijnek. 31 Mei 1642 met *Cuneea Jansdr.*, j.d. van Utrecht.
2. *Hendrick van Hees*, evenals zijn oom Adriaan letterdienaar der stad Utrecht, tr. . . . . te ? *Cornelia Hellemans*, dr. van *Cornelis Helleman(s)*, goudsmid en juwelier te 's-Gravenhage, en van *Barbara van Beyeren*. Volgens brieven van van Hees, gericht aan de Weesmeesters te 's-Gravenhage betreffende de boedel van zijn schoonvader, zegelde hij met bovengenoemd wapen,
3. *Willem van Hees*, diamantsnijder en juwelier te 's-Gravenhage en te Londen, overleden te Londen, teekende le te 's-Gravenhage op 25 Juli 1643 aan met *Aeltgen Huygen*, weduwe van *Cornelis Hendricksz. Stouthart*, vischkooper, tr. 2e 's-Gravenhage Gr.k. 15 Nov. 1650 *Catharina Houtouw*. Wie de ouders van zijn eerste vrouw waren is mij helaas niet bekend. Waarschijnlijk was zij verwant aan, het Haagsche geslacht van Beyeren, daar zij bij het passeeren van haar huwelijksvoorwaarden o.a. geassisteerd werd door Nicolaas van Beyeren, diamantsnijder en juwelier te Den, Haag en later kapitein in het Witte Vendel, mede aldaar. Wei bleek uit diverse notarieele acten, dat zij twee zusters had, n.l. Dirckgen Huygen, die 23 Januari 1622 aanteekende met Jonker Hans Frederick van Moesdorff, kapitein-luitenant in h'et regiment van den kapitein Snoeck, en Trijntje Huygen, geh. Gr.k. 27 Nov. 1624 met Arie Leendertsz. van Naesthoven, „guardenier" van Z. M. van Bohemen. Uit het huwelijk van van Hees met Aeltgen Huygen werden drie kinderen geboren: het jongste kind, *Egbert*, overleed op jeugdigen leeftijd en de twee oudste kinderen, *Hendrik* en *Dirkje*, vindt men terug bij de Weeskamer te Den Haag, als mede-erfgenamen van hun oudtante Christina Dirck Schuttendr. te Utrecht. Beide kinderen vestigden zich omstreeks 1670 te Amsterdam. Hendrik ondertrouwde aldaar 14 Februari 1671 met *Consfantina van Noorde*, j.d. van Rotterdam en waarschijnlijk een dochter van *Bernardus van Noorde* en *Anna Maria Gressenich;* van Hees woonde aldaar op, de Zeedijk en was wijnverlater van beroep. Hij liet minstens twee kinderen na, een zoon *Willem*, scheepsmaker van zijn ambacht, die gehuwd was met *Maria van Sorgen* en een dochter *Aeltje*, gehuwd met *Jan Jansz. Kroon.*

Behalve de bovengenoemde personen behoorde blijkens het door hem' gevoerde wapen nog tot hetzelfde geslacht *Elias van Hees*, die in de eerste helft van de 17e eeuw schout buiten de Wittevrouwenpoort te Utrecht was; ook komt het wapen voor op een oude kaart, die op het archief te Utrecht wordt bewaard.

's-Gravenhage. W. **KROON.**

Lou(w). Wie kan mij inlichtingen verschaffen over de familie *Lou(w)*, voorkomende in Noord-Holland in de 17e eeuw?

Eindhoven. **IR. L. C. ZONNEVELD.**

Meys. Gegevens gevraagd omtrent het geslacht Meys, waartoe behoorde: *Hendrikus Cornelis Johannes Meys*, geb. Meppel 9-6-1866, luit. kolonel der Infanterie, zoon van *Petrus Cornelis Jacobus Meys*, directeur van het postkantoor te Arnhem, en van *Henriefta Johanna Catharina Bosveld*. Hij huwde te Middelburg 22-3-1896 met *Jkvr. Agatha Catharina Nahuys*, geb. Schoonhoven 16 Oct. 1870. Alle gegevens, ook heraldische, zijn welkom.

's-Gravenhage. W. **H. J. W. DEELMAN.**

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap v. Geslacht- en Wapenkunde,

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 2 — LXIVE JAARGANG — FEBRUARI 1947

De bijeenkomsten van de Groep Noord-Holland hebben, behoudens tegenbericht, plaats op den tweeden Woensdag der maanden September tot en met Mei, te 20 uur, in het *American Hôtel* te *Amsterdam.*

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heeren J. Bourssé; C. M. G. P. Couvée; Mr. Th. G. van Eck; A. N. Fabius; F. L. Hartong; J. van Hasselt; Jhr. Ir. C. van Holthe; A. C. de Kanter; C. Kruys; Dr. D. Kuyper; W. Lasonder; Mr. L. H. J. J. Mazel; A. Merens; 0. Meyer; Mr. A. S. Miedema; A. F. J. Romswinckel; M. J. van Löben Sels; Mr. B. G. A. Smeets; J. W. C. van Steeden; E. L. van Swieten; Mr. W. Suermondt Lzn.; en A. J. du Marchie van Voorthuysen, respectievelijk sedert 1930, 1929, 1920, 1913, 1917, 1928, 1938, 1911, 1925, 1938, 1940, 1933, 1921 1930, 1904, 1910, 1924, 1941, 1918, 1918, 1934 en 1940 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

DR. S. J. FOCKEMA ANDREAE . . . . . *'s-Gravenhage.*
Jacob Hopstraat 6.

J. J. DE BOIS . . . . . *Amsterdam.*
Marathonweg 3.

MR. H. DE BRUYN VAN MELISEN MARIEKERKE . *'s-Gravenhage.*
Ruychrocklaan 24.

A. B. DULL . . . . . *Apeldoorn.*
Boschweg 37.

Mevr. E. G. VAN KEMPEN geb. DE KRUYFF . *'Woerden.*
Utrechtschestraatweg 91.

JHR. MR. P. G. W. VAN MEEUWEN . . . 's-Gravenhage.
Bezuidenhoutscheweg 60.

MR. G. J. TER POORTEN . . . . . *Overveen.*
Vrijburglaan 3.

F. VAN VOLLENHOVEN . . . . . *'s-Gravenhage.*
Ieplaan 84.

Rectificatie: De Heer M. J. Meinsdijk is niet benoemd tot lid van het Genootschap, zooals abusievelijk werd vermeld in de vorige aflevering, doch is geabonneerd op het Maandblad sedert 1 Januari 1947.

Adreswijzigingen:

MR. J. J. BREDIUS . . . . . *Utrecht.*
Biltstraat 202.

A. VAN BROEKHUYZEN . . . . . *Brussel.*
2 B Avenue Brugmann.

J. FOX . . . . . *'s-Gravenhage.*
van Swietenstraat 14%.

IR. W. J. HOFFMANN . . *La Plume (Pennsylvania U.S.A.)*
Keystone College.

G. HAITSMA MULIER . . . . . *Zeist.*
Utrechtscheweg 42.

Een raadselachtige Voorvader, Jean Maurice d'Amblé (1746—1821),

door DR. JOHAN E. ELIAS.

I. Moe ik onzen Overgrootvader op het spoor kwam,

Ja, de manier, waarop ik onzen Overgrootvader op het spoor kwam, is merkwaardig genoeg, om aan de vergetelheid ontrukt te worden. Ik wil daarom hier deze geschiedenis te boek stellen, opdat zij voor 's mans nakomelingschap niet verloren ga.

De naam van den voorvader in quaestie is Jean Maurice d'Amblé, de Vader van mijn Grootmoeder Jeannette Elias, geboren d'Amblé. Volgens mijn Vader en mijn Ooms was hij een Fransche émigré, naar ons land uitgeweken tijdens de Revolutie. Het eenige wat ik verder van hem wist, was, dat hij zich in Austerlitz, bij Zeist, had gevestigd, dáár aan heideontginning had gedaan en er het landgoed „Wallenberg", dicht achter Soesterberg, gesticht had. Papieren had hij niet nagelaten, behalve dan een request aan het Bataafsche bewind over aangelegenheden betreffende zijn ontginningswerk, dat zich in 't bezit van zijn naar hem genoemden kleinzoon, mijn Oom Jan Maurits Elias, bevond. Aan mijn Grootmoeder, zijn oudste dochter, had hij, naar het schijnt, nooit iets over zijn afkomst en levensloop verteld; zelfs voor zijn eigen kinderen bleef hij in dit opzicht een raadselachtige persoonlijkheid; hoeveel méés dus voor zijn later nageslacht!

Elk raadsel prikkelt de nieuwsgierigheid. En zoo voelde ik mij van ouds, als historicus in den dop, aangetrokken door de geheimzinnigheid, die deze figuur omgaf. Snuffelende in oude bescheiden, hier en daar in huis, tot in een kistje op zolder toe, geborgen, ontdekte ik, dat mijn Grootvader Pieter Elias met een acte van eerbied getrouwd was. Zijn Moeder, Henrietta Everarda Hillegonda van Nellesteyn, mij door de oude Betje, een gewezen dienstbode van de Grootouders, afgeschilderd als een trotsche dochter van den „baron" van Nellesteyn, en afkomstig uit de paleisachtige buitenplaats „Broekhuizen", bij Leersum, had haar toestemming voor wat zij een mesalliance achtte, niet willen geven. Toch verzoende zij zich weldra met de eerst zoo vernederde schoondochter, zoodat zij vier jaren na 't huwelijk bij haar kinderen aan huis te Amsterdam vertoefde, toen de ziekte, waaraan zij,

ook te hunnent, **overleed,** haar **overviel.** Deze huwelijksepisode lichtte mij in omtrent den „stand" van mijn Grootmoeder. En ook omtrent den blijkbaren tegenzin van een ons zeer toegedane, maar ook zeer op „stand" gestelde Tante, — die ik bij een bezoek op haar buiten „Persijn", in Maartensdijk (bij Utrecht) over mijn Grootmoeder trachtte uit te hooren, — om over deze schoonzuster van haar Vader te spreken. Het zenige, wat ik 'van mijn Tante vernam, was, „dat mijn Grootmoeder door de geheele familie ontvangen werd", of iets dergelijks, hetgeen ten goede dosis neerbuigendheid jegens de aldus genadig in den patricischen familiekring opgenomene deed vermoeden.

Al werkte een en ander momenteel als een koude douche op mijn weetgierigheid, toch bleef laatstgenoemde eigenschap onderbewust in mij waakzaam; zij het dan ook, dat zij zich slechts bij groote tusschenpoozen en als reactie op speciaal zich voordoende prikkels openbaarde. Het eigenaardige nu is, dat zich zoo herhaalde malen zulke prikkels voordeden, die dan telkens mijn weer opflikkerende aandacht op het onderwerp — mijn Grootmoeder en haar familie — richtten. De verdere inhoud van dit hoofdstuk zal het verhaal geven ***van deze*** wonderlijke opeenvolging van „inductiën", die mijn latente belangstelling steeds opnieuw deden herleven en mij — al of niet met succes — tot een nieuw onderzoek aandreven.

Ik kan mij niet meer herinneren, wat mij aanleiding gaf in 't begin van 1909 de nasporingen te hervatten. Bij den Burgerlijken Stand te Zeist vroeg ik toen een afschrift van de huwelijks- en overlijdensacten van d'Amblé en zijn vrouw, Maria Heiser (zooals zij in de mij bekende acten heette) aan. Wet bleek echter, dat zij niet te Zeist getrouwd waren: ook uit alle rondom Zeist gelegen gemeenten — elf in getal — die ik vervolgens aanschreef, kwam een negatief antwoord! Als overleden waren te Zeist ingeboekt: op 9 September 1815 „Mietje Reiser genaamd van der Klok", 26 jaar oud, echtgenoote van Jean Maurice d'Amblé; en op 21 Januari 1821 deze laatste zelf, oud 74 jaren (zoodat hij geboren was in 1746) landeigenaar te Austerlitz, onder de gemeente Zeyst, ouders en geboorteplaats onbekend. De dood van d'Amblé werd o.a. aangegeven door een zekeren „Willem Deunk, daghuurder, oud 42 jaren, behuwdbroeder van den overledene". Aan mijn verwachting, langs dezen weg iets naders te weten te komen omtrent d'Amblé's afkomst, werd aldus de bodem ingeslagen! Maar ik vernam nu ten minste dat onze voorvader — zelf toch blijkbaar een man van eenige „standing" — op reeds gevorderden leeftijd getrouwd moest zijn met een eenvoudig volkskind, veel jonger dan hij en schoonzuster van een daglooner. Een zekere schamele romantiek kwam hier om den hoek kijken!

Bij dezen eersten stap zou het niet blijven. Een berichtje in de krant, in Maart van hetzelfde jaar, bracht mij opnieuw in actie: ik las, dat de oude landhoeve „Wallenberg", bij Zeist, in veiling kwam. Onmiddellijk richtte ik tot Notaris de Visser, in Driebergen, die de zaak in handen had, de vraag of de eigendomspapieren soms nadere gegevens betreffende den stichter van 't landgoed, mijn Overgrootvader d'Amblé, bevatten. Deze brief leidde tot een correspondentie met den candidaat-notaris Scheffelaar Klots, die zich voor de quaestie levendig bleek te interesseeren. Deze wist mij te berichten, dat d'Amblé in *1808* „met een zekeren Willem Deunk" uit *Barneveld* was gekomen en waarschijnlijk van de Administratie der Domeinen (rentmeester een zekere Borreman, wonende in 't huis, waarin thans de Protestantschc

Kerk te Austerlitz) Wallenberg gekocht had, met de beplanting van welk landgoed — tot op dien tijd heide — hij in dat jaar begonnen was. Mogelijk (voegde de heer Klots er aan toe) zou een zekere G. Dompzelaar, Antonlaan 63 te Zeist, en aldaar als boschwachter wel bekend, kleinzoon van genoemden W. Deunk, die zijn grootvader nog persoonlijk gekend had, meer inlichtingen kunnen geven. De heer Klots bood aan, hem op zijn kantoor te laten komen, mits ik er de reiskosten en een kleine vergoeding voor over had. Natuurlijk nam ik dit veelbelovende aanbod met beide handen aan!

Daar er op zijn tot Dompzelaar gerichte brieven geen antwoord kwam, ging de heer Klots hem tenslotte zelf opzoeken. In een onderhoud met wantrouwende kinderen, bij wie hij inwoonde, vernam de bezoeker, dat de oude man in een ziekenhuis verpleegd werd. Maar na zijn herstel kwam hij zich op het notariskantoor aanmelden. Alle pogingen echter. om hem aan 't praten te krijgen, leden volkomen schipbreuk: de man bleef hardnekkig zwijgen. Daarover ten zeerste verbaasd informeerde de heer Klots naar de reden van deze zwijgzaamheid. Na eenig aandringen kwam het hooge woord er uit: de familie had lont geroken, men vermoedde een erfenisquestie. Waarom, dachten tij blijkbaar, zou een notaris er zich anders mede bemoeien. Een zoon van d'Amblé was indertijd (natuurlijk „schatrijk") in Indië gestorven en de voorname verwanten Elias waren er nu op uit hun, arme slokkers, zijn erfenis door den neus te boren! Inderdaad was Jan Maurits, de zoon van d'Amblé (70 jaren te voren en men wist het in 1909 nòg in den Zeister familiekring!) in Oost-Indië overleden, maar als een jonge marineman van 25 jaren, in ondergeschikten rang, zonder eenig fortuin. Het merkwaardigste was, dat de heer Klots er zich wel voor gewacht had den naam Elias, mijn naam, te noemen! En toch hadden de Dompzelaars onmiddellijk begrepen, wie achter zijn démarche stak: een sprekend bewijs van het dorpsche wantrouwen jegens de „hebzuchtige stedelingen" en ook van de perfecte kennis der verwantschap met ons, Eliassen, bij deze òns volkomen onbekende Zeister kleine luyden.

Met de Dompzelaars was dus niets te beginnen. De eenige kans om nog iets van d'Amblé's vroegere bestaan en zijn huwelijk te vernemen scheen: er het oud-archief van Barneveld op na te zoeken, uit welke plaats hij en Deunk naar Zeist gekomen zouden zijn. Een uitgebreid onderzoek werd in 't Rijksarchief te Arnhem in alle daarvoor in aanmerking komende registers van Barneveld en omstreken ingesteld. De namen van onzen voorvader en zijn zwager kwamen er niet in voor! De zaak was hopeloos en ik gaf het op.

Maar reeds na enkele jaren klopte het mysterie alweer aan de deur! Met was in November 1913, na den dood van onzen goeden Vader, dat wij onder de ingekomen condoleantiën een schamel visitekaartje vonden, waarop de door een kennelijk oude hand keurig geschreven naam *„F. W. Loos d'Amblé";* achterop de envelop stond een adres te Rotterdam vermeld. Onze verbazing was groot. Immers wisten wij niet beter of de familie d'Amblé was reeds lang uitgestorven; mijn Vader had mij zelfs verteld, dat onze Grootvader er, om die reden, wel eens over gedacht had den naam d'Amblé bij den zijnen aan te nemen, misschien om zijn vrouw ren genoegen te doen. Wie kon nu deze onbekende wel zijn? En met welke bedoelingen had hij deze gelegenheid aangegrepen; om zijn bestaan aan ons kenbaar te maken? Deze vragen klemden des te meer, omdat hij — blijkens deze onverwachte manifestatie -- van onze verwantschap met

d'Amblé wèl alles afwist en zich nu, op deze bescheiden maar toch nadrukkelijke wijze, als familierelatie kwam aandienen.

Hebben wij daaraan misdaan, deze schuchtere poging tot toenadering te negeeren? Uit het laatste hoofdstuk zal blijken, dat wij daarmede waarschijnlijk aan een eenzamen sans famille een diepe teleurstelling hebben bezorgd. Maar tegenover arme pseudo-verwanten, van wie men niet weet met welke oogmerken zij een contact tot stand zoeken te brengen, is een voorzichtige terughouding nu eenmaal geboden. Zoo dachten wij *er* althans over. Met kaartje borg ik op, om te zijner tijd eens een onderzoek naar den afzender in te stellen. Maar de vele beslommeringen en emoties van de eerste maanden, en zelfs jaren — de bemoeiingen met den bsedel van onzen Vader, mijn verhuizing naar de P.C. Hooftstraat, daarop een reis naar Zwitserland, waar net uitbreken van den Wereldoorlog mij lang opgesloten hield, toen een winter in Amsterdam, met daarna een iente en zomer weer in de Zwitsersche bergen, gevolgd door een intense werkcampagne in de nieuwe omgeving in de P.C. Hooftstraat, alles werkte samen, om de herinnering aan dien Loos d'Amblé uit mijn geheugen te wisschen. En toen dit eigen aardige geval mij eindelijk weer eens te binnen schoot en ik het visitekaartje poogde terug te vinden, om naar den man te informeeren, bleek het zoek geraakt te zijn, waarmede de zaak voor mij voorloopig van de baan was.

Opnieuw gingen jaren voorbij; tot wij opeens wéér aan de Loos d'Amblé's herinnerd werden! Er *verscheen een* advertentie in het Handelsblad: Degenen, die meenen te behooren tot de naaste bloedverwanten van Wilhelmina Agnita Loos *d'Amblé,* overleden te Kotterdam 18 December 1926, worden uitgenoodigd zich te meiden bij den Curator van haar onbeneerde nalatenschap, Notaris Kruyswijk te Rotterdam. Nu was het oogenbiik aangebroken, om *dit* raadsel op te lossen. Een brief ging naar den Hotterdamschen' Notaris af, met de vraag of de overledene soms papieren had nageiaten, waaruit haar afkomst en haar relatie tot onzen Overgrootvader konden blijken, Het antwoord, d.d 12 Juli 1927, luidde: „Van de familie van vaderskant van Mej. Loos d'Amblé weten wij niets. Ook de familie, bij wie de erflaatster inwoonde, kan geen inlichtingen geven. Eenige jaren voor haar is haar broer F. W. Loos d'Amblé — met wien zij toen samenwoonde — gestorven. In Rotterdam zijn noch waren andere Loos d'Amblé's bekend".

Waar broer, F. W. Loos d'Amblé: de man van het condoleantiekaartje van 1913! Hij èn zijn zuster beiden dood, zonder verwanten na te laten; dan maar den Burgelijken Stand in den arm genomen! Rotterdam bericht: Frederik Wiliem Loos d'Amblé, geboren 23 December 1839, overleden te Rotterdam 24 Maart 1924, klerk bij het Vrij Entrepot; en Wilhelmina Agnita Loos d'Amblé, overleden 18 December 1926, oud 91 jaren, geboren te *Arkel,* dochter van Jacques Louis Nicolaas Loos d'Amblé en Maria Feuerstacke, beiden overleden(!). En Arkel vult dit als volgt aan: Jacob Louis Nicolaas Loos, geboren in 1805 als (natuurhjke) zoon van Catharina Louisa Loos, en krachtens Koninklijk besluit van 17 Februari 1830, no. 141, gerechtigd den naam „Loos d'Amblé" te voeren, is als onderwijzer twee maal te Arkel gehuwd, eerst 16 November 1827 met Ehzabeth Moll, overleden in 1828, en in tweeden echt 30 Januari 1835 met Maria Peuerstacke. Uit het tweede huwelijk verschillende te Arkel geboren kinderen, als laatste waarvan blijkbaar de stokoude Mej. Loos d'Amblé te Rotterdam was overleden. Het lag

voor de hand te denken, dat de Arkelsche schoolmeester een onechte zoon van *Jean Maurice d'Amblé* moest geweest zijn: 'edoch, nu het nageslacht van dezen ***vermoedelijken*** zoon was uitgestorven, verviel daarmede de mogelijkheid ook in deze quaestie ooit achter de waarheid te komen, Wéér een hopeloos geval: zoo scheen het mij ten minste toe in 1927!

In de daaropvolgende 15 jaren. bleef de zaak rusten. Alleen vernam ik in 1938 van mijn nicht van den Bergh van Eysinga-Elias, met wie ik eens over d'Amblé gesproken had, omdat zij door haar dissertatie in den „Franschen tijd" goed thuis was, dat zij in Loosjes' „Vaderlandsche Historie" (vervolg op Wagenaar), deel 45, blz. 100 en 101, iets over onzen overgrootvader had gevonden. „Den Burger J. M. Damblé (stond er vermeld onder de gebeurtenissen van het jaar *1802)* hadt zich zints eenigen tijd, in de nabijheid van Zeist, bevlijtigt om ongebouwde Heigronden, in dien omtrek, in vrugtbaar land te hervormen". En verder over een aanvraag van hem, om vrijdom van zekere belastingen. Dit bericht, dat in t geheel niet klopte met de beweerde aankomst van d'Amblé te Zeist — met zijn zwager Deunk — in *1808,* was wel geschikt om mij geheel van de wijs te brengen. Ik nam er dus maar acte van en borg nichtje s briet bij mijn overige aanteekeningen over onzen ondoorgrondelijken voorvader: a d acta!

Intusschen had zich drie jaren tevoren weer een „nieuw feit" voorgedaan, dat een nogal scheef licht op den toch al met een — vermoedelijken — onechten zoon belasten d Amblé scheen te werpen. Onder de „familieberichten" in het Handelsblad verscheen de aankondiging van 't huwelijk dat 27 November 1935 te Stockholm zou worden voirrokken, tusschen Mr. *P. N. de V. d Amblée te ti.* en Mej. Ulla V. Th. te Stockholm. Meldde zich hier zoowaar een nazaat van een twééden „bastaard" van d'Amblé aan'! Ik knipte de advertentie uit, met het voornemen eens een onderzoek naar dit onbekende familielid(?) in te stellen; het knipsel zou zeven jaren in mijn portefeuille blijven liggen vóór ik er werk van ging maken.

Het was in den zwaren en langdurigen oorlogswinter 1941/42 dat ik de zaak opnieuw aanpakte. Ik woonde sinds anderhalf jaar te Zeist en pension, nadat eerst mijn huishouden opgebroken en daarna mijn huis in de Montaubanstraat en mijn boekerij (waarvoor in 't pension de plaatsruimte ontbrak) verkocht waren. Iedereen had het moeilijk en zocht afleiding in bezigheid en liefhebberijen, elk naar zijn aard. Zelf besloot ik nu eens klaarheid te scheppen in de questie-de V. d'Amblée. En juist wilde ik er mij toe zetten daarover aan den Burgerlijken Stand in diens woonplaats te schrijven, toen ik een brief ontving, en wel ..., van een vriend van Mr. de V. d'Amblée, een Mr. D. V. (die later een kunstschilder zou blijken te zijn) te B. De gezochte kwam mij, mirabile dictu, zelf tegemoet! Mr. V. berichtte mij in dit schrijven, dat zijn vriend hem opgedragen had nasporingen te doen omtrent zijn familie en dat hij daarom gaarne iets zou willen weten aangaande „den Franschen émigré Jean Maurice d'Amblé", die op blz. 240 van mijn boek „Het geslacht Elias" werd vermeid. Was hier telepathie in 't spel? Ik ben geneigd het te gelooven, omdat dit niet het eenige geval van dien aard is, dat mij in mijn leven is overkomen.

De gevraagde inlichtingen werden door mij gegeven. Uit de verdere correspondentie met Mr. V. bleek mij, dat zijn vriend (want deze was de eerste drager van den „dubbelen naam", die mij zoo getroffen had) op vrij losse gronden den naam d'Amblée (men lette wel: ***niet*** „d'Amblé) aan den zij-

nen had toegevoegd. Meer wil ik er niet van zeggen, omdat mij in dit opzicht discretie is opgelegd. Toch was deze briefwisseling voor mij van het hoogste belang, omdat ik daardoor inzage kreeg van een schrijven, in 1891 tot denkbeeldige verwanten „d'Amblé" (die in werkelijkheid een eenigszins daarop gelijkenden naam voerden), te Zaandam, gericht door .... *W. F. Loos d'Amblé,* den in 1942 reeds lang overleden afzender van het visitekaartje van 1913! En in dezen brief het de schrijver zich niet alleen uit over zijn vader (dien hij — zooals hij liet doorschemeren — eigenlijk voor den oudsten zoon uit het huwelijk d'Amblé-Reiser hield), maar hij deelde er ook bijzonderheden in mede, die hij van niemand anders dan. ... den ouden *Dompzelaar, te Zeist* (die zich blijkbaar tegenover hem wèl uitgesproken had!) vernomen kon hebben. Door een wel zeer merkwaardige samenloop van omstandigheden kwamen aldus mijn beide — zoo smartelijk ontbeerde — kroongetuigen, zij het ook post mortem, alsnog aan het woord!

Nu stond mijn besluit vast: er moest doorgetast worden; nu of nooit was de mogelijkheid geschapen, om dat Dambléesche mysterie, — voor zoover ten minste 's mans leven in *Nederland* betrof —, op te helderen. Daarbij kwam nog, dat ik, als lezer van het tijdschrift „Sibbe", onder de bekoring was gekomen van de daarin maandelijks verschijnende en vaak zeer boeiend geschreven artikelen bij de „kwartierstaten van bekende Nederlanders". Mijn eigen kwartieren gingen mij daardoor ook interesseeren en het feit, dat het tot nu toe zoo raadselachtige echtpaar d'Amblé-Reiser onzen kwartierstaat sedert honderd jaren volkomen blokkeerde, wekte meer en meer mijn ergernis op en tevens de lust; om deze hindernis nu eindelijk eens, zoo mogelijk, uit den weg te ruimen!

Om te beginnen zocht ik de geboorteacte van onze Grootmoeder Jeannette d'Amblé op te sporen, van wie ik in het familiearchief alleen een in 1833 door den burgemeester van *Driebergen* afgegeven briefje aantrof, waaruit, bleek, dat zij in deze gemeente gedoopt was op 22 Mei 1808. De Burgerlijke Stand te Driebergen verwees mij naar het Rijksarcbief te Utrecht. En dit gaf mij toen aanleiding tot den Rijksarchivaris aldaar tevens de vraag te richten of het mogelijk zou zijn in het mede onder zijn berusting staande oud-archief van *Zeist* een onderzoek te laten instellen naar de persoon van onzen 'Overgrootvader d'Amblé. Jhr. Dr. B. M. de Jonge van Ellemeet had daarop de heuschheid zich daarmede zelf te belasten en kort daarop verraste hij mij door de toezending van een lijst met gegevens uit de jaren 1797-1822, zooals -ik niet had durven hopen ooit bijeen te krijgen! Met waren in hoofd. zaak deze gegevens, die mij in staat stelden in het tweede hoofdstuk een afgerond beeld van d' Amblé's levensloop over die jaren te geven.

Eén bijzonderheid vooral, die de Utrechtsche archivalia aan het licht brachten, was voor mij van zeer uitzonderlijke waarde. Er was een testament van · 20 April 1813 voor den dag gekomen, waarbij d'Amblé tot erfgenamen benoemde, behalve de kinderen bij haar verwekt, ook zijn vrouw „Mikje" Reiscr, met wie hij (heet het in de acte) in 1805 „pardevant le ministre à Vehl, territoire alors prussien" was getrouwd Deze opgave nu, die verklaarde waarom het huwelijk in Zeist en de omliggende gemeente niet te vinden was geweest, correspondeerde geheel met de blijkbaar uit den mond van den ouden Dompzelaar opgetcekendc mededeeling in den hiervóór vermelden brief van Loos d'Amblé: dat Jean Maurice d'Amblé „na den slag van Austerlitz Maria Rijser uit Zeist naar Duitschland (zoude) hebben laten komen, aldaar met haar zijn getrouwd en vervolgens naar Zeist zijn vertrokken om op het huis Wallenburg in het Zcisterbosch zijn levensdagen te slijten". Deze onverwachte bevestiging van wat ik eerst voor waardelooze praatjes had gehouden, gaf ook aan de verdere berichten in dezen brief een beteekenis, die ik niet mocht voorbijzien. Vandaar dat het *derde* hoofdstuk vrijwel als een paraphrase op dit --- zoo waardevol gebleken — document is uitgevallen.

(Wordt vervolgd.)

Geslacht Scherff of Scharff,

door Mr. H. Kronenberg.

Wapen: in goud 3 roode liggende wassenaars, geplaatst 2.1., en ook wel. 1.2.. Helmteeken een goud-roode vlucht.

In Deventer heet het geslacht gewoonlijk Scherff, hoewel ook Scharff voorkomt, zooals de stamvader in het Burgerboek staat ingeschreven; de Amsterdamsche tak noemt zich altijd Scharff. In Groningen, waarheen zich ook een tak verplaatste, worden ze als jonker betiteld en ook de allianties van de eerste generaties te Deventer geven aanleiding tot de vraag of het geslacht soms oorspronkelijk tot de kleine adel behoorde.

I. *Henrick Scharff;* bergevaarder, woont in de Rijkmanstraat te Deventer. Hij wordt in 1511 burger van Deventer, komt nog voor als borg in 1546, maar is gestorven voor 4 Febr. 1552 (zie constitutienboek Dev, Archief). De naam van zijn vrouw bleef mij vooralsnog onbekend.

Uit zijn huwelijk: (volgorde der kinderen willekeurig) :

1e. *Dirck,* wiens tak volgt onder A.

2e. *Stijne;* zij wordt met haar broeders Dirck en Herman en haar zuster Wendele genoemd in de renuntiatieboeken van 1555, fol. 290.

3e. *Wendele,* huwt begin 1566 te Deventer met *Frederik Condewijn,* † voor 30 Mrt. 1586, zoon van *Johan Condewijn* en van *Geertruida.* Uit een acte uit de Memorieboeken van 30 Mrt. 1586 blijkt dat Frederik Condewijn en Dr. Herman Schcrff zwagers waren.

4e. *Herman,* wiens tak volgt onder A.A. [1])

A.

II. *Dirck (Theodorus, Theodoricus) Scherff* I.U.L., † Deventer na 21 Mei 1569 [2]), burgemeester van Deventer 1554-1569, provisor van het H. 6. Gasthuis, in 1565 heemraad van Mastenbroek, huwt te Deventer in 1553 na Pinksteren juffer *Haeseken Meijnings* [3]), † voor 30 Juli 1583.

4 Febr. 1552 machtigt Theodoricus Scerff Berndt Besselinck om van zijnentwege te Bergen in Noorwegen transport te doen van zoodanige huijsinghe mijth oren thobehoiren gelegen tho Bergen in Noorwegen inde Soellgacrde als zal Henrick Scherff sijn vader vercofft heft. (constitutienboek) .

Over dc moeilijkheden met de Spanjaarden na zijn begrafenis, zie Revius, Daventria Illustrata pag. 396, en Moonen, Korte Chronijke, pag. 110.

Ook over zijn boedel rezen moeilijkheden: de Deventer burgemeesters Arent van Oldeniel, Jan Snelle on Hendrick Hoenraet protesteeren in 1569 bij notarieele acte

[1]) Zie over de broeders on zusters' van Dirck ook Deventer Renuntiatiehoeken 1555 fol. 290 en 18 Jan. 1558 fol. 403.

[2]) Hij komt nog voor in de Renuntiatieboeken 21 Mei 1569.

[3]) Elders genoemd Mentings.

tegen de inventarisatie van de nalatenschap van Derick Scherff door Mondragon op last van Alva gedaan.

Op de lijst van vijanden van Spanje opgesteld ± 3580 komen voor Scherffs erfgenamen toe Deventer. (Bijdragen tot de Gesch. v. Overijssel 4. 175).

Op 27 Dec. 156Q werden tot momberen over de kinderen benoemd: Willem Koster en Willem van Kuender (Boek Bewijzing van Kindergoed),

Uit zijn huwelijk:

De doopboeken in Deventer beginnen eerst met 26 Febr. 1571 en ook in de momberstelling worden de namen der kinddren niet genoemd. Maar in de renuntiatieboeken komen tal van akten voor, waarbij ziin kinderen na het overlijden van de moeder en na de boedelscheiding stukken van het hun toebedeelde verkoopen. Deze akten combineerende, kunnen de 5 met zekerheid worden terecht gebracht. Laat ik beginnen met van enkele van deze stukken de inhoud te geven.

30 *Juli* 1583 verkoopen Reijner Scherff en Aaltjen van Valckenborch, zijn echte huisvrouw, aan Derrick Scherff en Elisabeth van Gesscher, zijn echte huisvrouw, het viifde deel van het erve en huis aan de Brink van Reijner Scherffs zalige moeder.

14 Juni 1591 Henrick Scherff verkoopt aan Derck Scherff en zijn huisvrouw Elisabeth het 1/5 part van het huis van zijn ouders aan de Brink.

5 *Jan.* 1594. Jacob van Aermelo en Theodora Scherffs, zijn huisvrouw, verkoopen aan hun broeder en zwager Derrick Scherff en Elisabeth van Gesscher, ziin huisvrouw, hun 5de part in het huis van hun ouders aan de Brink.

Febr. 1594. Reijner Scherff en zijn huisvrouw juffer Aaltjen van Valckenborch, volgens volmacht uit Hasselt van 27 Febr., verkoopen een jaarrente uit een huis in de Groote Overstraat, hem aangekomen van zijn zalige moeder.

22 *Maart* 1594. Henrick Scherff erkent verkocht te hebben aan zijn broeder Reijner en Aaltjen, zijn huisvrouw, een rente, die hij heeft uit een huis op de hoek van de Rijkmanstraat, gelijk hem is toebedeeld uit een magescheid tusschen zijn zusteren en broederen gesloten, welke rente door Reiiner is verkocht aan hun oom Herman Scherff der rechten Dr. en juffer Mechtelt, zijn huisvrouw. Ut deze acten valt te concludeeren dat burgemeester Derck Scherff 5 kinderen heeft nagelaten en wel 3 zoons en 2 dochters. Wanneer Herman Scherff, broeder van Derck hier hun oom qenoemd wordt, is alle twijfel, dat wij met kinderen van Derck te maken hebben, uitgesloten.

Die kinderen zijn dus:

1e. *Hendrik;* deze zal wel de oudste zoon zijn en naar zijn grootvader zijn genoemd. In geen van de akten, hem betreffende, wordt zijn vrouw vermeld, zoodat hij waarschijnlijk ongehuwd bleef.

2e. *Reijner,* woonde te Hasselt en was gehuwd [4]) met juffer *Aeltjen van Valckenborch.* Uit dit huwelijk:

a. *Macchus (Marcus),* ged. te Hasselt 14 Oct. 1593, hegr. Kampen, Bovenkerk, 14 Nov. 1624, vendrig, huwt Kampen 24 Aug. 1617 (ond. 1. Aug.) *Jutgen Tijmans,* begr. Bovenkerk Kampen 16 Juli 1624.

Tot voogden over zijn kinderen werden 27 Dec. 1624 gesteld Jan Hendrickzen Dorre, Jonge Jan Eckelboom en Gerrit Aaltsz en in plaats van den overleden Dorre werd 13 Dec. 1626 aangesteld Sijmon Lambertz. (Mom: borboek Kampen 1611-1626.)

Volgens: het Recognitieboek van Zwolle namen 14 Jan. 1625 Jacob' Boetsier en Tonis Swerte de voogdij op zich over de nagelaten kinderen van Marcus Scherffs. terwijl op 19 Jan: 1625 tot curatoren over zijn desolate boedel werden aangesteld Derrk Cast en Johan Gerrijtzen „in die Witte Swaene bij de Cnmperpoorte". [5])

Over deze kinderen heb ik niets meer kunnen vinden.

3e. *Derck,* volgt III.

4e. *Theodora,* ondertrouwt te Deventer 16 Apr. 1592 jonker *Jacob van Armelo,* uit Dalfsen. Zij woonde bij hun ondertrouw te Wijhe.

Zij huwt voor de tweede maal op 29 Nov. 1605 te Deventer (o. Dev. 17 Aug.) met *Jan Schlör* (ook geschreven *Sluer* of *Sleur).* uit Osnabrück, ruiter onder den Drost van Salland. Hij † voor 4 Sept. 1626. (zie reaisters Scholtambt Zutphen).

5e. *Christina;* zij komt in de Renuntiatiehoeken op 13 Febr. 1594 voor als huisvrouw van *Hans Munter.* Deze leeft nog 22 Mrt. 1612 (zie Houck mededeelingen betr. Gerard Ter Borch, pag. 231), maar is' † voor 21 Febr. 1621, wanneer zii als ziin weduwe voorkomt. Zij is dan met haar broeder Derk en haar zuster Theodora in een proces qewikkeld als erfgenamen van hun broeder Henrick (zoon van Dirck) tegen Truijcken Hessels, weduwe van Henrick Scherff (zonn van Dr Herman). Zie Sententieboeken 21 Febr. 1620.

III. *Derk (Diderik) Scherff,* waarschijnlijk † omstreeks 1625, doch in elk qeval voor 5 Aug. 1634, qemeensman voor de Waterstraat 1604—1607, burgemeester van Deventer 1607—1625. cameraar, woont te Deventer aan de Brink. gehuwd met *Elisabeth van Gesscher,* mogelijk dr. van *Johan van Gesscher* en *Christina Condewijn.*

Uit ziin huweliik:

1e. *Hesken, huwt* Deventer 17 Anr. 1604 (o. 17 Mrt.) *Dirck Stevens,* zn. van Steven *Gerrits. Zij* beet bij haar huweliik dr van Direk Scherff, Brink. Zii kan niet dezelfde ziin als de onder 2e volgende Hesken, die 5 Mei 1607 huwde met David Scholier. want uit haar huwelijk met Dirck Stevens werd te Deventer 5 Mei 1616 noq een zoon Steven qedoopt. Dirk Scherff heeft dus 2 dochters, beiden Hesken genaamd, qehad.

2e. *Hesken,* haar doop te Deventer niet qevonden [6]), maar bii haar huweliik heet zii Dirk Scherffs dr Brink. huwt Deventer 5 Mei 1607 (o. Dev. 4 Apr.) *David Scholier,* van. 1608-1627 gemeensman voor de Overstraat, van 3627-1654 burgemeester van Deventer, zoon van burgemeester *Peter Scholier* en van *Hermanna van Unna.*

3e. *Joannes,* ged. Deventer 29 Juli 1588, jonq †.

4e. *Geertruijcken,* ged. Deventer 3 Dec. 1589, leeft nog 13 Jan. 1637, huwt Deventer 28 Jan. 1612 *Jan Cornelisz (v. d. Horst).* uit Utrecht, † voor 13 Tan. 1637 (zie Scholtambt Zutphen), zoon van *Cornelis Arntz.*

5e. *Derk,* volgt IV.

6e. *Johan,* ged. Deventer 20 Jan. 1594, jong †.

7e. *Jan,* ged Deventer 24 Aug. 1595, † voor 13 Tan. 1637, huwt Zwartsluis 2 Juli 1620 (o. Dev. 17 Juni) *Neeltje Roelofs Roskam,* dr. van *Roelof Jansen Roskam,* burgemeester van Zwartsluis.

Johan Scherff wordt na dood van zijn schoonvader Roelof Jansen Roskam als man en momber van zijn

[4]) De huwelijksboeken te Deventer hebben een hiaat van 1575—1587.

[5]) Waarom zoowel in Kampen als in Zwolle voogden over deze kinderen gesteld werden is mij niet duidelijk.

[6]) De doopboeken hebben een hiaat van 10 Mrt. 1580—Sept. 1587,

huisvrouw op 21 Juli 1621 beleend met de helft van 9 morgen land in Mastenbroek bij de Kerk gelegen.: hij verkoopt deze Dec. 1621 aan Johan Henricksz. Dorre [7])(Essensche Leenregisters) (Rijksarchief Zwolle).

Uit zijn huwelijk:

a. *Wijntje,* haar doop te Deventer niet gevonden, maar bij haar huwelijk heet zij dr van zal. Jan Scherf, mogelijk begr. Lebuinuskerk Deventer 28 Mrt. 1698, huwt le Nijbroek Aug. 1643 (o. Dev. 5 Aug. attest. op Nijbroek 26 Aug.) *Gisbertus Noordink,* tinnegieter van Hummelo, wordt 1 Febr. 1643 burger van Deventer, zoon van *Lambertus Noordink,* predikant te Nijbroek Zij huwt 2e Deventer 1 Dec. 1657 (o. 7 Nov.) *Hendrik Oculi (Okleij),* uit Zwolle, in 1675 gemeensman voor de Bisschopstraat, begr. Lebuinus kerk 31 Mrt 1675.

8e. *Heijltje (Helena)* ged. Deventer 18 Apr. 1598, leeft nog te Zwolle 6 Aug 1650, huwt le Devener 30 Sept. 1673 (o. 6 Sept.) *Hendrik Haneman,* licentmeester te Deventer, † voor 4 April 1628 (zie inventarissen Bergstraat). Zij huwt 2e Deventer 24 Aug. 1628 (o. *26* Juli) *Gerhardus Schepping* J.U.Dr., † in 1660, burgemeester van Zwolle, zoon van zal. *Engber Schepping.*

9e. *Henrick,* volgt IV[a].

Deze kinderen transporteeren als erfgenamen van wijlen burgemeester Derck Scherff op 13 Jan. 1637 het erve en goed Nijenhuis in de buurschap Epse aan Henriek ten Broeck en zijn huisvrouw Reinira Luessincks. (zie register Scholtambt Zutphen).

IV. *Derk (Diderik) Scherff,* ged. Deventer 1591, † na 10 Juni 1637 maar voor 8 Nov. 1645, gemeensman voor de Waterstraat 1621-1636, Burgemeester van Deventer 1636, majoor en commies van de *artillerie binnen Deventer, huwt* Deventer 2 Febr. 1619 (o. 9 Jan) *Helena Roeck,* ged. Deventer 15 Aug. *1600,* † tusschen *8* Juli 1662 en 8 Juli 1669, dr. van *Derk Roeck* en van *Anna van der Leije; zij* huwt 2e. Deventer 30 Nov. 1645 (o. 8 Nov.) Jacob *Tichler,* ged. Deventer 10 April 1604, † aldaar 1652, predikant te Wesepe 1626, Olst 1630, Elburg 1635, Zwolle 1637, Deventer 1641 tot zijn dood, zoon van den predikant Rutger Tichler en van Fenneke van Keiserswéerdt en weduwnaar van *Margaretha Nilant.*

1e. *Derck,* ged. Deventer 28 Mrt. 1620, jong †.
2e. *Berent,* ged. Deveneter 7 Sept. 1623, jong †.
3e *Jurrien,* volgt V.
4e. *Anna,* ged. Deventer *7* Febr. 1630, jong †.
5e. *Abraham,* ged. Deventer 21 Febr. 1632, † tusschen 2 Mei 1654 en 7 Oct. 1658, ingeschreven Dev. Atheneum 10 Juni 1650, Utrecht 1651.
6e. *Christiaan,* ged. Deventer *17* Oct. 1633, jong †.
7e. *Elisabeth,* ged. Deventer 6 Oct. 1635, † tusschen 28 Aug. 1678 en 28 Juni 1690, huwt Gorssel 24 Mei 1668 (o. Dev. 2 Mei, attest. op Gorssel 22 Mei) *Johan Planten,* richter en ontvanger van Hengelo (G.) en van Zelhem, † voor November 1677.

IVa *Henrick Scherff, ged. Deventer* 1 Juni 1600, † voor *7 Nov. 1657,* ingeschr. 12 Mei 1619 Gron. Universiteit Phil, Bremen 1621 J, wederom Gron. 19 Nov 1623 L.L., gemeensman voor de Engestraat 1634-1643, burgemeester van Deventer 1644-1649, weer' gemeensman voor de Engestraat 1650, weer burgemeester 1651-1656, rentmeester, huwt Deventer 13 Mrt. 1631 (o. 22 Febr.) *Elsken van Bommel,* ged. Deventer 8 Juli 1598 dr. van *Aris van Bommel* en van *Cecilia Balck.*

Uit dit huwelijk:

Be. *Derck (Theodorus, Diderik)* I.U D., ged. Deventer 14 Febr. 1632, begr. Lebuinuskerk 14 Mrt. 1690, ingeschreven Dev. Athenaeum 4 Mei 1650, Utrecht 1651, Leiden 29 Oct, 1657 j.. burgemeester van Deventer *1675—1684,* 1686-1690, huwt Voorst 22 Juli 1660 (o. Dcv 9. Juni) *Aleida Condewijn,* ged. Deventer 24 Febr. 1618, begr. Lebuinuskerk 1 Sept. 1691, dr van *Laurens Condewijn,* schout van Colmschate, en van *Geesken van den Hardenborch, en* weduwe van *Daniel van Gesscher, zoon* van burgemeester Jan van Gesscher, met wien zij 6 October 1640 te Deventer was gehuwd. Uit dit huwelijk geen kinderen.

2e. *Adriaan,* volgt Va.

3e. *Jan,* J.U.L., ged. Deventer 6 Mrt. 1636, begr. Lebuinuskerk 10 Mrt. 1721, ingeschreven Dev. Athenaeum 26 Apr. 1656, huwt Wilp Sept. 1674 (o. Dev 5 Sept., attest. op Wilp 22 Sept.) *Catharina ter Welberg,* ged. Deventer 11 Sept. 1645, begr. Lebuinuskerk 11 Oct. 1707, dr. van zal. *Jan ter Welberg* en van *Willemken Scheppinck. Zij was* weduwe van *Henréck Daams* (weduwnaar van Aleijda de Wilde), met wien zij op 24 Apr. 1666 te Deventer was gehuwd.

a. *Hendrik, ged.* Deventer 2 Ja& 1675, begr. Lebuinuskerk 4 Apr. 1695;
b. *Willemina,* ged. Deventer 28 Apr. 1677;
c. *Elsabe,* ged. Deventer 9 Febr. 1481, begr. Lebuinuskerk 17 Mei 1760, huwt Lunteren Aug, 1711 (o. Dev. 25 Juli, attest. op Lunteren 16 Aug.) *Johannes Ribbius,* ged. Apeldoorn 28 Nov. 1680, begr. Lebuinuskerk 6 Mrt 1773, burgerluitenant, zoon van Ds. *Hermannus Ribbius* en van *Gerdina Pennekamp.*

4e. *Hendrik, zijn* doop te Deventer niet gevonden, maar uit zijn huwelijksinschrijving blijkt, dat ook hij een zoon is van burgemeester Hendrik, begr. Lebuinuskerk 15 Juni 1705, ingeschreven Dev. Athenaeum Nov. 1648, gemeensman voor de Bergstr. 1673, 'voor do Polstr. 1703—1705, hopman van de burgerij, huwt Deventer 13 Juni 1661 (o. 11 Mei) *Anna Hester Roeck,* begr. Lebuinuskerk 27 Nov. 1696. dr. van *Berend Roeck,* burgemeester van Oldenzaal, en van *Margreta Rouse,* en weduwe van *Hendrik van Brienen, met* wien zij 17 Febr. 1656 te Deventer was gehuwd.

Uit ziin huwelijk:

a. *Henricus,* ged. Deventer 27 Mei 1662, waarschijnlijk dezelfde als de *schilder* Wenrick Scherff, die 4 Mei 1706 in de Lebuinuskerk is begraven;
b. *Biederik,* ged. Deventer 4 Oct. 1664, waarschijnlijk jong †;
c. *Bernhard,* ged. De-venter 13 Jaa. 1667, waarschijnlijk jong †;
d. *Adriaan, ged.* Deventer 18 Juli 1669, begr. Lebuinuskerk 14 Aug. 1703. van 1697—1 702 gemeensman voor de Norenbergstraat;
e. *Agneta Christine,* ged. Deventer 18 Febr. 167.2. waarschijnlijk jong †.

[7]) Zeker wel dezelfde Dorre die behoort tot de Kampensche voogden van de kinderen van Marcus Scherff.

V. *Jurrien (Georg) Scherff,* ged. Deventer 1 April 1628, † voor 25 Nov. 1680. inqeschreven Dev. Athenaeum 24 Nov. 1647, Groningen 25 Sept 1649 LL., Utrecht 1651, verwalter schout, sinds 24 Oct. 1660 schout, van Hellendoorn, woont te Elen, huwt Hellendoorn Maart 1659 (o. Deventer 5 Maart, attest. op Hellendoorn 22 Maart) juffer *Margarite Vervoort (Veervoort)*[8], **weduwe** te Hellendoorn, † voor 13 Juni 1719.

Zij testeert te Hellendoorn 6 Jan. 1701 en heeft volgens dit testament 4 kinderen.

1e. Derck Roelof, doet met Paschen 1684 te Elen en Rhaan geloofsbelijdenis, woont 19 Febr. 1696 te Luttenberg en 4 April 1734 te Elen. Derck Roelof Scherff sluit met zijn zuster Helena 17 Juni 1719 een overeenkomst over de verdeeling van den boedel. Hij testeert Raalte 4 April 1734, wonende te Elen: universeel erfgenaam zijn zwager Bastiaan Pasman en een legaat aan Derkje Scherff. [9]) Hij was gehuwd met *Jenneke Berends,* † voor 4 April 1734.

Uit dit huwelijk:

a. *Catrijntje,* ged. Raalte (Luttenberg) 19 April 1696 † vóór haar vader.

2e. *Hendrik,* volgt VI.

3e. *Helena,* ged. Zwolle 21 Sept. 1665, doet met Paschen 1684 geloofsbelijdenis te Elen en Rhaan, vertrekt met attestatie 30 Apr. 1709 naar Weesp, huwt te Hellendoorn 24 Mrt. 1709 (o. Weesp. 4 Apr.) *Johan Herman Biben,* wonende te Weesp, ged. Deventer 8 Febr. 1680, zoon van *Herman Biben* en van *Derkje van de Horst.*

4e. *Antonefta Christina,* ged. te Hellendoorn 31 Mei 1669, huwt aldaar 8 Febr. 1711 *Sebastiaan Pasman, uit* R a a l t e .

Va. *Adriaan Scherff, ged.* te Deventer 14 Febr. 1634, begr. Lebuinuskerk 1 Jan 1686, inqeschreven Utrecht 1651, gemeensman voor de Overstraat 1675 en 1674, burqerhopman en ouderling, huwt te Deventer 22 Nov. 1657 (o. Dev. 7 Nov.) *Elisabeth ter Welbergh,* ged. te Deventer 12 Juli 1640, bear. Lebuinuskerk 7 Anr. 1701, dr. van Jan *ter Welbergh* en van *Willemken Scheppinck.*

Uit dit huwelijk:

1e. *Elsken (Elsabe),* qed. te Deventer 4 Nov. 1658, begr. Lebuinuskerk 5 Febr.. 1722.

2e. Jan, ged. te Deventer 15 Mei 1660, begraven Lebuinuskerk 9 April 1708, vaandrig van de burgerij, wijnkooper, huwt Nov. 1686 (o. Dev. 23 Oct.) Frederica *Wilbrenninck,* ged. te Zutphen 22 Jan. 1663, dr. *van Frederik Wilbrenninck en* van Eva *van Dieren.* Zij hertrouwt Merk Avezaath 31 Aug. 1717 op attest, van Zutphen en van Arnhem *Christoffel Verhell* I.U.D., ged. Zutphen 22 Mrt. 1685, begr. Zutphen, Groote Kerk, 6 Juli 1767, zoon van *Johannes Verhell* en van *Willemina Pels.*

Uit dit huwelijk:

a. *Adriaan,* ged. te Deventer 12 Febr. 1688, waarschijnlijk zeer jong †.

Jan Scherff en Frederica Wilbrenninck testeeren te Deventer 27 Febr. 1688 en opnieuw 2'7 Mrt. 1704.

In geen van beide testamenten wordt van kinderen gerept.

8) Haar broeder heet jonker Christoffel Voervoort. Wat dit voor een adellijk geslacht geweest is, is mij nog niet gebleken,

Q) Wie Derkje Scherff ia weet ik niet.

3e. *Henrick,* ged. Deventer 1 April 1662, begr. Lebuinuskerk 19 Juli 1719, ingeschreven Dev. Athenaeum 2 Aug. 1679, gemeensman voor de Norenbergstr. 1703—1719, provisor van het Heilige Geesten en Voorster Gasthuis.

Hendrick Scherff en zijn zusters Elsabe en Wilhelmina testeeren te Deventer 9 Aug. 1717; eij stellen elkander benevens hun broeder Adriaan tot erfgenamen in.

4e. *Derck,* ged. Deventer 29 Sept. 1663, begraven Lebuinuskerk 7 Mei 1705 (Dr Theodorus Scherff), ingeschreven Deventer Athenaeum 9 Aug. 1680, Leiden 9 Oct. 1684. M; gemeensman voor de Assenstr. 1705, medicus te Deventer.

5e. *Willemina,* ged. Deventer 29 Juni 1665, begr. Lebuinuskerk 19 Aug. 1717.

6e. *Egbertus,* ged Deventer 29 Mrt. 1668, jong †.

7e. *Egbertus,* qed. Deventer 26 Dec. 1670, ingeschreven Deventer Athenaeum 29 Jan. 1689. Hij zal voor 9 Aug. 1717 zijn overleden, daar hij niet vermeld wordt in het bovengenoemde testament, Mogelijk -dezelfde als de Egbert, voorkomende in den staat van oorloq van 1705 en van 1706—'09, hebbende 51 voetknechten onder zich.

Se. *Adriaan:* hij is de stichter van de Amsterdamsche tak, die aan het einde van dit artikel zal worden behandeld onder VIa.

9e. *Hillebrant,* ged. te Deventer 19 Qct. 1680 Hij wordt evenmin vermeld' in het testament van 9 Aug. 1717, dus zal voor dien datum zijn overleden.

VI. *Hendrik (Henricus) Scherff,* huwt te Hellendoorn 15 Juli 1694 *Willemina Duijrs,* uit Raalte. Hij verhuist naar Raalte en woont in 1706 onder Holten in den Ulft.

Uit dit huwelijk,

1e. *Jurriaan,* zijn doop niet gevonden, maar deze moet liggen tusschen 1694 en 1699, huwt *Machteld Denselaar,* † voor 5 April 1729.

Uit zijn huwelijk:

a. *Henricus,* ged. Raalte 11 Qct. 1722,

b. *Henrina, aed* Raalte 14 Mrt. 1725.

Jurrien Scherff koopt 18 Juni 1728 de Katerstede de Rouwe in de buurschap Luttenberg waaron de verkooper Antoni Teunissen een hypotheek van ƒ 320.— bedingt. Reeds 5 Apr. 1729 wordt het goed executoriaal verkocht voor ƒ 770.—. Onder de crediteuren komt voor Gerrit Scherff voor 1½ jaar loon ƒ 37 10.0, en Ds. David Frantzius ƒ 1.80 wegens doodengeld van Jurriana overleden vrouw.

2e. *Gerrit Jan,* ged. Deventer 17 Sept. 1699, jong †.

3e. *Marietje,* ged. Raalte 3 Apr. 1701.

4e. *Janna,* ged. Raalte 10 Febr 1704.

5e. *Gerrit* **Jan,** ged. Raalte 18 Apr. 1706, leeft nog 5 Apr. 1729.

Met do afstammelingen van den Hellendoornschen schout is het snel bergaf gegaan; zij vervielen in twee geslachten tot de kleine boerenstand. Mogelijk zijn er nog afstammelingen van, maar de naam komt thans (1945) onder of in Raalte niet meer voor.

A.A.

II. *Ds.* juris *Herman Scherff,* † Deventer 16 Dec. 1606, (Overijs. Almanak 1845, pag 79) burgemeester van Deventer 1577—1586, 1591—1604, gemeensman voor de Polstr. 1605/06, provisor Mr. Geerts Klooster, Kerkmeester van de

Lebuinuskerk, was gehuwd met juffer *Mechteld Jacobsen*[10]).

Herman Scherff, broeder van den Licentiaat Derck Scherff, ontvangt van de stad Deveuter een beurs om in Perusa (Padua) te gaan studeeren. Memorieboeken 22 Nov. 1562.

Uit zijn huwelijk:

le. *Henrick, volgt* III.

2e. *Alijdt,* ged. Deventer 10 Aug. 1574; zij zal waarschijnlijk dezelfde zijn als Aeltjen Scherff, die 18 April 1598 voorkomt als doopgetuige bij de doop van Heijltijn (Helena) Scherff. Zie tak A. 111, 7e.

3e. *Volkert (Volkier),* ged. Deventer 19 Febr. 1576. † 8 Mei 1625 en in de Lebuinuskerk begraven, waar zijn zerk nog aanwezig is, huwt Deventer 17 Juni 1599 (o. Dev. 2 Juni, Zwolle Juni) juffer *Gesina Splitloff,* † 1 Mrt 1635, begr. Lebuinuskerk Deventer in Clants graf, dr. van zal. jonker *Gerhard Splitloff,* uit Zwolle. Zij hertrouwt, ondertr. Deventer 25 Jan. 1634 attest naar Terwolde, kapitein-luit. jonker *Johan Ruijter,* weduwnaar van *Geesje Gansneb gen. Tengnagel* (dr. van Reinier en van juffer Aleid van Haersolte), en zoon van Henrik Gerritszoon Ruijter en van Geertruid van der Hell. 'Voor zijn huwelijk met Geesje Tengnagel 'was hij gehuwd geweest met *Geertruid van der Wall,* dr. van den Zutphenschen burgemeester Arent en van Geertruid Swaefken. Na zijn 3e huweliik hertrouwde hii Margaretha Streuff van Lauwenstein, weduwe van Derk van Rhemen. Uit het huwelijk van Volkert Scherff en Gesina Splitloff zijn geboren:

a. *Aaltien (Algonda),* ged. Deventer 21 Sept. 1600. † Deventer 13 Aug. 1631 en in de Lebuinuskerk begraven, huwt Deventer 11 Juni 1615 (0.20 Mei) jonker *Gijsbert van Hemert,* geb. op Vastenavond 1590, van 1626-1635 gemeensman voor de Bergstraat, van 1636-1656 burgemeester van Deventer, zoon van burgemeester *Johan van Hemert,* heer van Neder. Slingeland, en van *Geertruid Luessen,* weduwe ter Spill. Hii hertrouwt Deventer 30 Mei 1635 (o. 28 Mrt.) juffer *Joanna Reinira van Coeverden,* dr. van jonker Johan van Coeverden tot Rhaen en van Frederica Margaretha van Lintelo.

De huweliikschc voorwaarden van Gijsbert van Hemert en van Aldegonda Scherff bevinden zich onder de archivalia van de Vereeniginp tot Beoefening van Overiias. Regt & Geschiedenis te Zwolle. Daar zijn ook eenige oude aanteekeningen over het geslacht van Hemert.

b. *Harmen,* ged. Deventer 27 Jan. 1611, jong †.

4e. *Theodorus,* volgt IIIa.

111. *Henrick Scherff,* ged. Deventer 2 Febr. 1573, † voor 23 Juli 1596 (zie Renuntiatieboeken), ingeschreven Leiden 9 Aug. 1595. J., huwt *Truijken Hessels,* weduwe van *Nicolaas van Gorkom,* † omstreeks 1625, dr van den Deventer burgemeester *Herman Hessels* en van *Alberta van Coesfelt.*

Herman Hessels was stichter van het Herman Hesselshuis in de Papenstraat te Deventer, een klein hofje voor 4 oude vrouwen, dat door Truijken in het geslacht Scherff werd gebracht en sedert het Scherffshuis heette.

Truijken Hessels wed. Henrick Scherff vermaakte bij test. van 29 Dec. 1624, vanwege de pest door een krankenbezoeker opgemaakt, het erve Assink onder Colmschate

10) Haar wapen een naar links klimmende leeuw, volgens een zerk in de Martinikerk te Groningen,

half aan het Heilige Geesten Gasthuis en half aan Diderich Scherff. Zie cat. der archieven van dit gasthuis No. 1449. 11)

Uit zijn huwelijk:

le. *Dirck (Diederik)* 1 U.L., † tusschen 20 Apr. 1632 en 21 Mei 1642, huwt Deventer 5 Mei 1625 (o. 26 Febr.) *Agneta van Rijssen,* ged. Deventer 3 Dec. 1601, dr. van zal. *Evert van Rijssen* en van *Agneta van Walbeeck.* Zij hertrouwt Gorssel 19 Juni 1642. (o. Deventer 21 Mei) *Johannes Engelen* I.U.L., uit Delden.
Uit dit huwelijk:

a. *Johanna,* mogelijk begr. Kampen Bovenkerk 9 Nov. 1680, huwt Bathmen Aug. 1660 (o. Deventer 4 Aug. attestatie op Bathmen 25 Aug., o. Kampen 3 Aug) *Derk van der Ketten,* uit Kampen, begr. Kampen Bovenkerk 27 Oct. 1669, oud 69 jaar, zn. van *Theodoor van der Ketten* en van *Geertruid Gerssens.*

Het Scherffsbuis kwam door haar huwelijk in het geslacht van der Ketten.

IIIa. *Theodorus (Diederik, Dirk) Scherff,* I.U.D., ged. Deventer 18 Febr. 1578, begr. Groningen Martinikerk 24 Sept. 1636 [12]), ingeschreven Leiden 9 Aug. 1595 J., gemeensman voor de Polstraat 1608, later Drost van Vechten en Fredenherg, huwt le Olst 26 Juli 1603 (o. Deventer 9 Juli) juffer *Margaretha Lulofs,* † voor 3 Oct. 1607, dr. van zal. innker *Lulof Lulofs tot Rande* en van *Aleid van Doetinchem.* Hii huwt 2e. Oct, 1607 te Schuttorf (o. Deventer 3 Oct.) juffer *Maria van Besten tot Walda,* dr. van zal. jonker: *Henrick van Besten tot Walda* en van juffer ..... *van Uiterwijck.*

Diederich Scharff kocht in 1628 voor *f* 4000.— de borg Bolsiersema. later ook bekend als Scharfsborg. gelegen in de Groninger Ommelanden tusschen 't Zandt en Leermens.

Uit zijn 2e huwelijk:

le. *Arnold Herman,* ged. Deventer 24 Sept. 1609 (onder de doopgetuigen ook de gravin van Bentheim), † waarschijnlijk voor 24 Mei 1661, daar hij niet voorkomt in een acte van dien datum, waarin wel zijn broer en zijn beide zusters worden genoemd. [13])

Drost van Norden in Oost-Friesland waarschijnlijk na zijn vaders dood jr en hoofdeling op Bolsiersema. De naam van zijn vrouw is mij nog onbekend.

Volgens het provinciaal leenregister van Overijssel wordt op 28 Juli 1655 Henr. van Heest tot Laerwolde als gevolmachtigde van Maurits Haen en Arnolt Harmen Scherff „furstelieke Oostvriesche Droste respective tol Grietziel en Norden" uit de nalatenschap van Arnold Joost van Besten beleend met het erve Roderkingh in het kerspel Ulsen, buurschap Hilten.

11) Henrick Scherff en Truiken Hessels hebben huwelijkscho voorwaarden opgericht 13 Sept. 1595.
Zie sententieu 18 Febr. 1609. Hij testeert 17 Jan. 1596. Door een hiaat in de trouwboeken is het huwelijk niet te vinden.

12) Onder een zerk met 4 kwartieren:

Scherff	v. Besten
Jarobsen	v. Uiterwijck.

Het opschrift luidt: A° 1636 Den 24 September in den Heren gerustet de Eedele ende Erentfeste Diderich Scherff tot Bolsijrsema Jr. ende hovelinck tho Leermens gewesene Droste ter Vegte en Fredenberg.
Ao. 1640 den 12 December starf de Edele Eer- unde dogentsame Vrow Maria van Besten Nagelatene wedewe van salige Drost Diderich Scherff ende verwachtende een salige opstandinge in Christo.

13) Zie Register van Charters on Bescheiden berustende bij de Vereeniging tot Beoefening van Overijs. Regt & Geschiedenis no. 257.

Uit zijn huwelijk:

a. *Juliane Maria,* huwt Sappemeer 16 Oct. 1678 (o. Groningen 24 Sept. attest. 13 Oct.) Kapitein *Gijsbert Aarnsma van Walrich.* Hun zoon Gerhard was in 1700 eigenaar van Bolsiersema.

b. *Diderick Philip,* ingeschreven als student te Groningen 25 Juni 1667 ,leeft nog 24 Sent. 1670, wanneer hij aanwezig is bij de huwelijksproclamatie van zijn zuster.

c. *Ulrich Ferdinand;* is 24 Oct. 1671 nog minderjarig.

Deze 3 kinderen worden genoemd in een scheiding te vinden onder No. 224 in het Huisarchief Gruijs in het archief der gemeente Groningen. Of de sub b. en c. vermelde zonen afstammelingen hebben nagelaten, weet ik niet.

2e. *Adolph Frederick,* volgt IV.

3e. *Margaretha Magdalena,* ongehuwd, † voor 24 Oct. 1671 (Huisarchief Gruijs No. 224).

4e. *Maria,* als weduwe † voor 24 Oct. 1671 (Huisarchief Gruijs No. 224), huwt 1645 Jr. *Ulrich Christian von Hartungshausen,* die nog leeft 24 Mei 1661.

Het huwelijkscontract dd. 23 Mrt. 1645 in hot Huisarchief Gruijs onder No. 123.

IV. *Adolph Frederick Scherff,* † Groningen 25 Dec. 1686, ingeschreven als student aldaar 17 Mei 1632, lid van de gezworen gemeente 1658—'62, 1664—'68, raadsheer 1674 en vlg., huwt Sappemeer 27 Hebr. 1657 *Clara Wicheringe,* geb. Groningen 28 Febr. 1635, † aldaar 13 Nov. 1670, dr. van *Bartolt Wicheringe* en van *Oede Sophia Clant.*

Volgens het Provinciaal Leenregister van Overijssel werd Joan Helt als gevolmachtigde van Adolph Frederick Scherff 22 Juni 1659 beleend met 3 stukies garstenland, ongeveer 3 mudden gezaais groot, liggende in Bestens Koewzijde in het Kerspel Hardenberg buurschap Holtheem, afkomstig uit het goed IJleke, gekocht van Willem Adriaan van Vilsteren.

Uit zijn huwelijk:

1e. *Diderich,* geb. Groningen 1, ged. 2 Dec. 1657, † 20 Juli 1678 bij de belegering van Maastricht. vaandrig.

2e. *Oede Sophia,* geb. Groningen 28, ged. 29 Dec. 1658 † aldaar 20 Febr. 1736 en 24 Hebr. in de Martinikerk begraven.

3e. *Maria,* geb. Groningen 14, ged. 16 Dec. 1659, † aldaar 1 April 1691.

4e. *Elisabeth,* geb. Groningen 30 Dec. 1660, ged. 1 Jan. 1661, † aldaar 27 Mei 1701, huwt Groningen Martinikerk 21 Juli 1689 (o. 6 Juli) Jr. *Harmen Gruijs,* ged. Groningen 9 Nov. 1664, † 11 Nov. 1689, zoon van Jr. *Johan Gruijs* en van *Anna Christina de Sighers.* Een geschilderd portret van Elisabeth Scherff bevindt zich in het museum van oudheden te Groningen.

5e. *Anna,* geb. Groningen 2, ged. 4 April 1662, † 1672.

6e. *Clara,* geb. Groninoen 14, ged. 15 Mei 1663, † aldaar 11 Juni 1741 en 16 Juni in de Martinikerk begraven. Zij woonde aan de Groote Markt bij overste de Sighers.

7e. *Bartolt,* geb. Groningen 1, ged. 3 Juni 1664, † aldaar 22 Mrt. 1665.

8e. *Willemina,* aeb. Groningen 19, ged. 22 Febr. 1666, † aldaar 23 Mrt. 1666,

9e. *Bartolt,* geb. Groningen 22, ged. 24 Apr. 1667, † aldaar 21 Mei 1669.

10e. *Harmen,* geb. 'en ged. Groningen 5 Juli 1668, † aldaar 18 Aug. 1730 en 24 Aug. *in* de Martinikerk begraven.

ingeschreven' als student aldaar 6 Aug. 1684, in 1701 lid van de gezworen gemeente, raadsheer in 1720. burgemeester in 1729, curator van de Hoogeschool, huwt Delft Juli 1712 (procl. Groningen 2 Juli) *Henriette Clant,* ged. Groningen 11 Aug. *1678,* † 1730 dr. van *Eilco Clant* en van *Margaretha Barbara de Sandra.*

Dit huwelijk bleef kinderloos.

'lle. *Margaretha,* geb. en ged. Groningen 14 Sept. 1669, † aldaar April 1743. Zij woonde Martinikerkhof,

12e. een zoon, geb. Groningen 11, † 12 Nov. 1670.

De familie Scherff woonde te Groningen in de Poelestraat, -thans No. 36.

Amsterdamsche tak.

Geliik reeds opgemerkt noemt de Amsterdamsche tak zich altijd Scharff, nooit Scherff.

Vla (zie A. Va., 8e). *Adriaan Scharff,* ped. Deventer 19 Dec. 1675, begraven Amsterdam Oude Kerk 12 Aug. 1724, wijnkooper aldaar, handelende onder de fa. Scharff en Vosding, huwt Amsterdam 1702 (ondertr. 28 Juli) *Maria Roch,* ged. Amsterdam Nieuwe Kerk 22 Juni 1677, begr. Oude Kerk 16 Aug. 1719, dr. van *Isbrant Roch* en van *Geertruij Backer.* [14])

Adriaan Scharff, wijnkooper tc Amsterdam, voor hem zelf en als boedelhouder on erfgenaam van wijlen zijn huivrouw's nalatenschap en als vader en voogd van zijn onmondige kinderen, verkoopt een hof buiten de Brinkpoort te Deventer gelegen, aan zijn neef Gerlach Ribbius en zijn huisvrouw Helena van Eijl.

Dev. Renuntiatieb. 26 Aug. 1723.

Uit zijn huwelijk:

1 e. *Adriaan,* ged. Amsterdam Westerkerk 15 Febr. 1704.

2e. *Isbrand,* ged. Amsterdam Nieuwe kerk 5 Mei 1705.

De naam van den vader staat abusievelijk ingeschreven als Schauff.

3e. en *Je. David* en *Elisabeth,* tweelingen, ged. Amsterdam, Oude Kerk 9 Juli 1706.

5e. *Geertruida Elisabeth,* ged. Amsterdam, Zuider Kerk, 20 Nov. 1708, begr. Amsterdam Luthersche Nieuwe Kerk 10 Oct. 1772, huwde (huwelijk te Amsterdam niet gevonden) *Daniel Planck,* die voor haar is overleden.

6e. *Adriaan,* volgt VIL

Van deze kinderen zijn begraven, allen in do Oude Kerk :

11 Aug. 1706 een kint van Adriaan Scharff van de fluw.b.wal 7.10

12 Mei 1767 een kint vau Adriaan Scharf bij de oudste 7.10

9 Mrt. 1708 een kint van Adriaan Scharf van do fluw.b.w. 7.10

VII. *Adriaan Scharff, ged.* Amsterdam 19 Dec. 1710 in de Oude Kerk, † aldaar 14 Dec. 1770 en 21 Dec. in de Nieuwe Kerk begr., handelende onder de firma Scharff en Vosding, wijnkoopers, huwt Amsterdam, Nieuwe Kerk, 21 April 1738 (o. 4 Apr.) *Maria Elisabeth Kluppel* [15]), geb. 6 Juli 1717, † Amsterdam 19 April 1777 en 26 Apr. in de

[14]) 28 Juli 1702 comparanten Adriaan Scharff van Deventer, wijnkoper, oud 27 jaren, op de Keijzersgracht, ouders doot en Maria Roch van Amsterdam. oud 24 jaar, op de Heeregracht, geassist. door haar vader Isbrant Roch.

[15]) Uit het Enkhuizer regentengeslacht.

Nieuwe Kerk begr., dr. van *Wessel* ***Kluppel*** en van *Mettina* ***Verdonk.***

Adriaan Scharff koopt 11 Sopt. 1743 een huis aan de Geldersche kade, hoek Ridderstraat, waar de Blauwe Wereld uithangt, of uitgehangen heeft.

Uit zijn huwelijk:

le. *Maria* ***Elisabeth, geb.*** Amsterdam 23, ged. 27 Apr. 1740, † aldaar 7 Jan. 1788 en 14 Jan. in de Oude Kerk begr., huwt aldaar 23 Nov. 1760 (o 7 Nov.) ***Arent van Hasselt*** [16], geb. Amsterdam 17 Juni 1732, † aldaar 5 Mei 1812, zoon van Jacob ***van Hasselt*** en van ***Maria Bullens.***

2e. *Geertruid* ***Adriana,*** geb. Amsterdam 13 April. ged. Zuiderkerk 15 April 1742, † aldaar 15 Juli 1784 en 21 Juli in de Nieuwe Kerk. begr., huwt Amsterdam Oude Kerk 19 Mei 1767 met ***Hendrik Tack,*** geb Amsterdam 15 Dec., ged. Zuider Kerk 17 Dec. 1738. † aldaar 21 April 1792 en 26 April in de Nieuwe Kerk begr., sinds 1764 lid van de fa. Wed. Tack Uberfeldt en Tack en van 1 Jan. 1770 van de fa. Wed. Tack & Zn, zoon van ***Jan Gerard Tack*** en van ***Juliana Eleonora Stevens.***

3e. ***Adriaan,*** volgt VIII.

4e. *Adolf,* volgt VIIIa.

5e. ***Anna Maria,*** geb. Amsterdam 14 Febr., ged Nieuwe Kerk 18 Febr. 1750. huwt aldaar Engelsche Kerk 14 Sept. 1770 ***Jan Frederik Taunay,*** neb. Paramaribo 11 Dec. 1743, † Batavia 7 Dec. 1819, koopman en assuradeur te Amsterdam, administrateur te Batavia, zn. van ***Jean Paul Taunay*** en van ***Szzsanna Lespinasse.***

6e. ***Wessel, volgt*** VIIIb.

VIII. ***Adriaan Scharff.*** geb. Amsterdam 1 Sept., ged. Oude Kerk 4 Sept. 1744. † aldaar 11 Jan 1812, assuradeur, huwt 1e aldaar Nieuwe Kerk 19 Jan. 1775 Anna ***Charlotte Taunay,*** geb. Parimaribo 1745, † Amsterdam 14 Dec. 1781 en 20 Dec. in de Oude Kerk begr., dr. van ***Jean Paul Taunay en*** van ***Suzanna Lespinasse,*** en wed. van *Hugo* ***Frederik Gildemeester.*** Hij huwt 2e. Amsterdam Oude Kerk 24 Nov. 1782 (o. 1 Nov.) ***Johanna Jacoba de Bas,*** geb. Amsterdam Oude Kerk 19 Oct. 1753, † Zeist 14 Mei 1818, dr. van *Lodewijk* de ***Bas wan Horstermeer,*** heemraad van Amstelland en schout van Nieuweramstel, en van ***Anna Multenaar.***

Adriaan Scharff woonde in 1773 op de Geldersche Kade; bij zijn 2e huwelijk op de Heerengracht.

Uit zijn eerste huwelijk.

le. ***Adriaan,*** volgt IX.

2e. ***Arend,*** geb. Amsterdam 4 Oct., ged. Oude Kerk 10 Oct. 1777, † 14 Oct. 1777 en 15 Oct. in de Oude Kerk begr.

3e. ***Jan Frederik,*** geb. Amsterdam 22 Jan., ged. Oude Kerk 28 Jan. 1781, † Amsterdam 13 Apr. 1847, assuradeur, vanaf 6 Oct. 1833 lid van den gemeenteraad van Amsterdam, ingeschreven als student te Utrecht 19 Oct. 1798 j., huwt Amsterdam April 1804 (o. 6 (April) *Martha Louisa Tack,* geb. Amsterdam 23 Mrt., ged. Noorderkerk 27 Mrt. 1783, † aldaar 10 Mei 1827 en 15 Mei in de Oude Kerk begr., dr. van *Hendrik Tack* en van *Geertruijd Adriana Scharff.*

[16]) Hij behoorde tot het geslacht van Hasselt uit Vlaanderen en woonde bij zijn huwelijk op ds Heerengracht.

Uit dit huwelijk:

a. ***Johanna Jacoba,*** geb. Amsterdam 20 Febr. 1805, † aldaar 24 Mei 1805.

b. ***Johanna Jacoba Adriana,*** geb. Amsterdam 28 Febr., ged. Oude Kerk 6 Apr. 1806, † aldaar 10 Oct. 1823.

c. *Louise Geertruida* ***Henrietta, geb.*** Amsterdam 7 Dec. 1806, ged. Oude Kerk 1 Febr. 1807, † aldaar 11 Mrt. 1824,

d. ***Hermina Johanna Maria,*** geb. Amsterdam 28 Sept. ged. Oude Kerk 23 Oct. 1808, † aldaar 25 Nov. 1.875, huwt Amsterdam 7 Sept. 1825 Mr. *Isaac* ***Jacob Rochussen,*** geb. Etten 1792, † Amsterdam 23 Febr. 1881, griffier van de Arr.-Rechtbank aldaar, zoon van ***Jan Rochussen*** en van ***Aletta Jacoba Erbervelt.***

e. ***Lorzisa Amalia,*** geb. Amsterdam 9 April 1812.

Uit zijn tweede huwelijk:

4e. *Lodewijk,* geb. Amsterdam 11 Mrt., ged. Oude Kerk 19 Mrt. 1786, † in het buitenland 3 Mei 1834, in 1813 als Garde d'honneur uit Amsterdam weggevoerd.

VIIIa. *Adolf* ***Scharff,*** geb. Amsterdam 13 Mrt., ged. 16 Mrt. 1746, † aldaar 27 Sept. 1779 en 1 Oct. in de Nieuwe Kerk begr., huwt aldaar 26 Mei 1776 ***Hermina van der Keere,*** ged. Amsterdam Zuiderkerk 18 Aug, 1756, † Wijk aan Duin, huize Wichhout, 26 Jan. 1792, begr. grafkelder huize Westerhout bij Beverwijk 31 Jan., dr van *Arent v. d. Keere* en van *Wijnanda Maria Stegman.* Zij hertr. Velsen 22 April 1781 ***Pieter de Veer,*** geb. Amsterdam 17 Aug. 1744, † Lisse 8 Sept. 1814, kapitein ter Zee, zoon van *Abraham* ***de Veer*** en van ***Geertruij*** *Leeser.*

Uit zijn huwelijk:

le. *Maria* ***Elisabeth,*** geb. Amsterdam 1 Mei, ged Amstelkerk 4 Mei 1777, † aldaar 20 Nov. 1836, huwt op huize Westerhout bij Beverwijk 10 Apr. 1803 (o. Wijk aan Duin 15 Mrt.) Mr. *Daniel Francois* ***Willem Pichot,*** geb. Schiedam 21 Mei 1778, ged. 22 Mei, † 12 Nov. 1803 en 17 Nov. in de Zuiderkerk te Amsterdam begr., zoon van Mr. *Daniel Francois Pichot,* burgemeester van Schiedam, en van ***Agatha*** *Wilhelmina* ***Hogerwaard.*** Zij hertrouwt (ondertr. Amsterdam 11 Jan.. 1805) *Jan Twisk,* makelaar, ged. Amsterdam Oude Kerk 8 April 1774, zoon van *Cornelis Twisk* ***en*** van ***Emmerantia Johanna*** *Hosteijn.* Hij overleed te Amsterdam. 13 Mrt. 1837.

2e. *Herman* geb. Amsterdam 19 Apr., ged. Oude Kerk 24 Apr. 1778, † op huize Westerhout bij Beverwijk 10 Dec. 1798.

3e. ***Hendrik Gerard,*** geb. Amsterdam 5 Juni 1779, ged. 11 Juni, † Amerongen 19 Aug. 1824, schout en secretaris van Amerongen, huwt Delft 4 Nov. 1804 (0. 13 Oct.) ***Maria Catharina van*** *Rossum,* ged. Amsterdam 11 Sept. 1782 Noorderkerk, † Haarlem 8 Oct. 1857, landschapschilderes, dr. van Ds. *Diedericus* ***Hermannes van*** *Rossem* en van ***Anna Marie*** *Elisabeth Titsingh.* ***Zij*** hertrouwt Amerongen 3 Jan. 1829 ***Jacob Constantijn*** *Helmolt,* geb. Haarlem 3 Jan. 1783, † aldaar 9 Mrt. 1862, ontvanger te Haarlem, inspecteur der belastingen, zoon van Mr. ***Jacob*** *Helmolt* ***en van Anna Petronella*** *Gerlings,* en weduwn. van *Magdalena* ***Adriana Elisabeth Canter*** *Camerling.*

Uit zijn huwelijk mij bekend:

a. *Jan Herman Adolf.* geb. Delft 6 Mrt. 1812.

b. *Maria Hermina Johanna Emerentia, geb.* Leiden 5 April 1815.

VIIIb. *Wessel Scharff,* geb. Amsterdam 20 Sept. 1754, ged. 22 Sept. Oude Kerk, † aldaar 24 Nov. 1795 [17]), beqr 28 Nov. Oude Kerk. assuradeur, huwt Amsterdam Oude Kerk 19 Sept. 1778 *Martha Louisa van der Port,* ged. Amsterdam Oude Kerk 30 Jan. 1757, † aldaar 4 April 1782 en 10 April in de Oude Kerk begr., dr. van *Eduart van der Port en Catharina van Veen.*

Uit zijn huwelijk:

1e. *Maria Catarina,* geb. Amsterdam 16 Aug., ged. Westerkerk 20 Aug. 1779, 4 aldaar 1 Tan. 1843, huwt aldaar Oude Kerk 22 Mei 1803 *Jan Frederik Tack,* aziinmaker, geb Amsterdam 6 Juni, ged. Oude Kerk 10 Juni 1778, † aldaar 10 Nov. 1843, *zoon* van *Hendrik Tack en Geertruiid Adriano Scharff.*

2e. *Adriana Elisabeth.* geb. Amsterdam 13 Oct.. ued. Nnnrderkerk 29 Oct. 1780, † aldaar 5 Juni 1834 en 10 Juni in de Nieuwe Kerk beqr., huwt Oude Kerk 17 Mei 1802 Mr. *Adriaan Tack,* geb. Amsterdam 1 Dec.. aed. 5 Dec. 1770. assuradeur, zoon van Hendrik *Tack en* van *Geertruijd Adriana Scharff.*

3e. *Eduard Cornelis,* geb. Amsterdam 26 Mrt., aed. Nieuwe Zijdskapel 29 Mrt 1782, † Amsterdam 6 Dec. 1859. assuradeur, huwt (ondertr. Amsterdam 14 Dec. 1804) *Maria Henriette Massac,* neb. Amsterdam 9 Jan. 1786, † aldaar 3 April 1853, dr. van *Joseph Massac* en van *Anna Esther Renouard.*

Uit zijn huwelijk:

a. *Wessel Eduard,* geb. Amsterdam 17 Oct .1805, † aldaar 24 Aug. 1837, assuradeur.

b. *een doode zoon,* geb. Amsterdam 2 Aug. 1821.

IX. *Adriaan Scharff,* ged. Amsterdam 8 Nov. 1775, † aldaar 24 Febr. 1837, wijnkooper, commissaris van het wijnkoopersqilde en assuradeur, huwt Amsterdam 28 Nav. 1796 (o. 4 *Nov.) Christina Louisa Tack,* geb. Amsterdam 17 April. ged Nieuwe Kerk 20 Apr. 1772, † op den Huize Schoonoord bij Santpoort 26 Apr. 1812, dr. van *Hendrik Tack* en van *Geertruijd Adriana Scharff.*

1e. *Jacoba Adriana,* geb. Amsterdam 1 Aug. 1798, † Brummen 27 Sept. 1861 , huwt aldaar 1 Aug. 1818 *Nicolaas Rondt.* geb. Amsterdam 6 Maart 1795, zoon van Mr. *Jean Bondt en* van *Anna Maria Determeijer Weslingh.* Zijn overlijden niet kunnen vinden, doch'dit valt voor 31 Mei 1860.

2e. *Adriaan,* volgt X.

3e. *een levenlooze dochter.* geb. Amsterdam 14 Mei 1805.

X. *Adriaan Scharff,* geb. Amsterdam 31 Mrt. 1801, † Chicago 29 Sent. 1878, assuradeur, huwt Amsterdam 19 Nov. 1823 *Ida Catharina Gildemeester,* geb. 25 Mei 1804, † Newark (staat New Tersev, U.S.A.) 6 Dec. 1874, dr. van *Jan Paulus Gildemeester en* van *Ida Elisabeth Brunings.*

Het gezin Scharff-Gildemeester vertrok in 1842 naar Amerika.

[17]) Wessel Scharff stierf aan de gevolgen der wonden hem door burgerruiters toegebracht den Men November 3795 in de Societeit bij Berchmeijer in de Kalverstraat. Het lijk is om opschudding te voorkomen stil bijgezet in de Oude Kerk 28 Nov. des morgens te 8 uur.

Uit dit huwelijk:

1e. *Adriaan.* geb. Amsterdam 9 Mrt. 1825, † aldaar 11 Oct. 1825:

2e. *Ida Elisabeth,* geb. Amsterdam 13 Juni 1826.

3e. *Adriaan,* geb. Amsterdam 21 Juli 1828, † Newark 12 Oct. 1843.

4e. *Gustaaf Nicolaas Jacobus,* geb. Amsterdam 27 Mei 1830, † aldaar 14 Jan. 1835.

sc. *Jan* Paulus, neb. Amsterdam 2 Febr. 1832, † New Orleans 3 Sept. 1878, huwt Genève 9 Sept. 1856 *Maria Victoire Eleonore Charlotte Malan.* Uit dit huwelijk kinderen.

6e. *Christiaan Hendrik,* geb. Amsterdam 26 Febr. 1834, † Florida (New York-state) 13 Juli 1868, huwt Oranje Citv (State of New-York) 27 Jan. 1859 *Fanny Adeline Seward.* Uit dit huwelijk kinderen.

7e. *Wessel,* geb Amsterdam 30 Dec. 1835, huwt Newark 14 Dec. 1858 *Mary Caroline Fullerton.* Uit dit huwelijk kinderen.

8e. *Christina Louiza,* geb. Amsterdam 21 Aug. 1837, † aldaar 5 Juni 1838

9e. *Anne Paulus.* aeh. Amsterdam 5 Apr. 1839, † Madison (New Tersev) 7 Mrt. 1890, huwt Newark 27 Febr. 1862 *Wilhelmina Jeanette Condit.* Uit dit huwelijk kinderen.

10e. *een dochter,* geb. Newark 30 Aug. 1845.

Hermann Otto Graaf van Limburg en Bronchorst, een Geldersch potentaat van ruim drie eeuwen geleden,

door W. J. J. C. BIJLEVELD

Als men mijne stamreeks van Limburg Stirum in Adelsboek 1926 opslaat; zal de aandachtige lezer zeker getroffen worden door het feit, dat graaf Herman Otto; 1592-1644, 'daar te boek staat als in 1638 gehuwd, terwijl zijn zoon Otto reeds 5 jaren daarna dit voorbeeld volgt. Deze jaartallen staan al in de Stamtafel van W. graaf van Limburg Stirum d.d. 1878. Reeds in 1926 ontving ik, vrij beqrijpelijk, vragen om nadere verklaring in deze, daar Herman Otto's gade niet tot den hoogen adel behoorde en eene min of meer besproken figuur was.

De vraag is maar, of de van Limburg Stirum's zelf met recht daartoe konden gerekend worden. De zeven eerste generaties kunnen wij zonder eenig voorbehoud tot de dynasten rekenen. ook wat hunne huwelijken betreft, al dragen' zij dan andere namen.

Het geslacht, waaruit! de vrouw der 8e generatie sproot, is onbekend: hun oudste zoon is regeerend graaf, zijn nageslacht sterft in 1508 uit. De vrouw van den jongsten zoon Everhard is onbekend en van zijne -schoondochter weten wij slechts den voornaam.

Verderop ziin de huwelijken weer goed, tot wij in de 15e generatie bij Adolf komen, gesproten uit het tweede huwelijk zijns vaders met Belia van der Levten, weduwe van Jr. Bernd Oevelacker. Ten zeerste betwijfel ik, of deze vrouw als „ebenbürtig" kan worden aangemerkt.

Adolf's zoon Georg evenwel is in 1539 gehuwd met Ermgard van Wisch, gravin van Bronchorst, erfdochter van graaf Herman en Walburg gravin van den Bergh.

Ook de zoon van dit echtpaar graaf Hermann Georg trouwt goed. met Maria gravin van Hoya, vrouwe van den Wildenborch, en hun zoon Joost zelfs met Maria gravin van Holstein Schauenburg, vrouwe van Ghemen, wier moeder eene Prinses van Brunswijk was. Graaf Joost stierf eerst 7 Aug. 1621. Als het huwelijk van zijnen toen 29-jarigen zoon niet naar zijnen zin ware geweest, niets zou hem hebben belet, dien zoon te onterven,

Juist in de twintiger jaren dezer eeuw vertoefde ik herhaaldelijk op Schloss Eicks in den Vooreifel, vanwaaruit ik Büllesheim en ook het naburig Frechen mocht bezoeken. Eene ontmoeting met den grooten kenner der Rheinlandsche geslachten, generaal E. von Oidtman, Exc., bracht -ook dit huwelijk ter sprake. Hij verzekerde mij en staafde dit nogmaals schriftelijk, dat Anna Margaretha Spiess wel uit het z.g. Niedere Haus Frechen stamde, doch, dat er op hare afstamming niets te zeggen viel, integendeel: zij had zoowel van vaders-, als van moederszijde 16 adellijke kwartieren.

Als lid van den Westfälischen Adelsverein was ik *toen ge*regeld in briefwisseling met den archivaris van Graf von Landsbera-Velen, Dr. H. Glasmeier, die in het archief van Schloss Ghemen de huweliiksvoorwaarden vond van het echtpaar van Limburg Stirum-Spiess zu Frechen d.d. 22 Maart 1618. De geboorte van hunnen zoon Otto in 1620 was dus wettig.

Hermann Otto graaf van Limburg en Bronchorst, heer van Stirum, Ghemen. Wisch en Borculo, erfbaanderheer wan Gelre en Zutphen, geb. 1592, was een der bekendste krijgslieden van het Statenleger en. stond in zijn gewest in zoo hooge eere, dat de Staten van Gelderland, die op den Franschgezinden Prins Frederik Hendrik minder gesteld waren, hem na doode *van* Prins Maurits, als Stadhouder begeerden. Al had hunne wensch geen succes, het heeft hem niet belet, steeds hooger in rang te klimmen onder den nieuwen Stadhouder, die hem bijzonder genegen was. Maar juist die snelle loopbaan en blakende gunst des Stadhouders bezorgde hem den naijver der Calvinistische predikanten, die gedaan wisten te krijgen, dat de beroemde krijgsman zijn R.C. huwelijk van 1618 twaalf jaar later, dus in 1630, te Wessel, waar hij commandant was, heeft doen bevestigen in de Luthersche gemeente. Hij dacht daarmede van verder molest; af te zijn, doch had de Nederlandsche verdraagzaamheid overschat.

Door de ontreddering van mijne boekerij en dossiers heb ik de stukken, die ik daarover had, niet kunnen bemachtigen. Toen 'Borculo in het midden der 18e eeuw door zijn nageslacht verkocht werd aan den Saxischen graaf von Flemming, is het archief van het slot vermoedelijk in zijn geheel daar gebleven, doch praktisch gesproken ten onder gegaan, toen dit slot langen tijd onbewoonbaar. stond en eindelijk in den Napoleontischen tiid tot stal en berghokken verworden was. Daaruit hadden wij anders wel wat kunnen vernemen over hetgeen aan dat overtrouwen in Wesel was voorafgectaan. Als militair-commissaris en plaatsvervanger van den Stadhouder in Overijssel had graaf Hermann Otto zich kort daarop in de Proosdij te Deventer gevestigd, waar zijne vrouw ook haren intrek nam in 1631. In Seot. 1632 werd daar bij de Luthersche gemeente hunne dochter gedoopt, waarover men een en ander kan vinden in Ned. Archief voor Kerkgeschiedenis. nieuwe serie, deel **19,** blz. 145. De schrijver van dat, artikel. Dr. J. C. van Slee, neemt de vrijheid de gravin de concubine van den Heer commissaris-generaal der cavalerie te noemen, Hij beschrijft, hoe de Deventer Kerkeraad heel het gewest ongeveer wist te bedillen en buiten de Roomsch-Catholieken, ook de Lutherschen, Remonstranten en Doopsgezinden onverbiddelijk en ten scherpste vervolgde. Daarom waren die kerkelijke drijvers nog niet tevreden en verlangden, dat de bekleeder van zulk eene hooge post niet buiten de doen almachtig geworden Staatskerk stond en ziet: ten derden male werd op 3 Juli 1638 de trouwplechtigheid in de gereformeerde gemeente van Deventer voltrokken.

Graaf Hermann Otto is 17 Oct. 1644 in Bergen op Zoom, toen de oorlog vrijwel uitgestreden was, bezweken, vermoedelijk aan zijne wonden, opgedaan in den strijd, die in de zomercampagne van dat jaar in Zeeuws&-Vlaanderen woedde.

Zijne weduwe heeft hem nog 15 jaar overleefd en stierf op het slot der familie in Borculo, waar zij volgens de mededeelingen van Gelre, deel XX, blz. 261/2, nog langen tijd daarna moet hebben rondgespookt+

Ware zij in waarheid maar eene vrouw van geringe afkomst geweest, gewis had Frederik Hendrik er nimmer in toegestemd, dat haar oudste zoon Otto in 1643 de dochter van graaf Christian van Dohna en Ursula gravin van Solms Braunfels, de zuster zijner gade Prinses Amalia, tot vrouw gekregen had. De Prins toch was sedert den dood van zijnen vriend, den Stadhouder van Oranje, †1 Juli 1637, medevoogd over diens talrijke minderjarige kinderen, ook over de 18-jarige Elisabeth, petekind van de Koningin van Bobeme.

Hoe moeten wij verklaren, dat een groot heer als deze zich zoo liet ringelooren? M.i. aldus: Hij had de keus rustig en teruggetrokken te gaan leven, op zijne Geldersche goederen en er een sober bestaan te leiden, of op zijnen hoogen militairen post te blijven, als vooraanstaand persoon aan het schitterend, doch kostbaar Haagsche Hof.

Hij koos dit laatste, maar was daardoor ook afhankelijk op geldelijk gebied van de Staten, die maar al te zeer onder invloed stonden van kerkelijke machthebbers, en deze hebben zich in hunne drijverijen nooit ontzien, zelfs tegenover den Stadhouder in eigen persoon op te treden.

Andermaal: De Nederlands& Adel,

door **Mr. J. P. J. Gewin**

en Mr. Dr. J. C. Mark van Sandelingenambacht.

De redactie ontving over dit onderwerp twee artikelen, welke hier onder één titel een plaats mogen vinden. **Red.**

I.

Nu in Jaargang LXIII over den Nederlandschen Adel, artikelen van Mrs. Maris, de Nerée tot Babberich en Zwahlen zijn verschenen en van verschillenden kant belangstelling voor de in deze artikels genoemde materie gebleken is, schijnt het niét ondienstig, eenige daarin behandelde of aangeroerde onderwerpen nader te beschouwen.

Natuurlijk kan er binnen dit bestek geen sprake zijn van eene verhandeling over de verschillende verre van eenvoudige onderwerpen als zuivering en aanvulling van den Nederlandschen Adel, daarbij te treffen maatregelen en te volgen richtlijnen — onderwerpen, die trouwens tot de bevoegdheid van Kroon, Overheid en officieele organen behooren. Maar het heeft wellicht wel zin, eenige daarbij rijzende vraagpunten onder oogen te zien,

Bij zuivering van den Nederlandschen Adel, stuit men op verschillende moeilijkheden. Vervallen verklaren van adeldom is in strijd met de bestaande Grondwet, die immers slechts over *verleenen* van *adeldom* spreekt. Maar ook indien in de Grondwet een desbetreffende aanvulling zou worden opgenomen, rijst de principieele vraag: mogen afstammelingen van een delinquent schadelijke gevolgen ondervinden van misslagen, door hun ascendent begaan'! Om bij misdrijven tegen het Vaderland te blijven: heeft de ervaring der laatste jaren ons niet geleerd, dat zoons van vaders, die zich aan politieke delicten schuldig maakten, belangrijk en verdienstelijk illegaal werk verrichtten? Zou het niet onredelijk zijn, deze zoons door „ontadeling" voor de zonden hunner vaders te doen boeten?

Zou het al bij verheven geslachten denkbaar zijn, den begunstigde c.q. diens afstammeling op grond van bedreven wandaden de erfelijkheid van den bijwege van gunst verleenden adeldom te ontnemen, bij erkende en ingelijfde geslachten rijzen gewichtige bezwaren. Hunne adelsverleening is in wezen niet anders dan eene bevestiging van een bestaanden adeldom., die alleen bij gebleken ondeugdelijkheid van het destijds daarvoor overgelegde bewijsmateriaal, vervallen zoude kunnen worden verklaard.

Ook in laatstbedoelde gevallen zou echter bij begane ernstige delicten, bij wijze van straf, het recht tot het voeren van adellijke titels of praedicaten bij gewijsde kunnen worden ontzegd, evenals dit thans reeds geschiedt voor de uitoefening van bepaalde ambten, beroepen, kiesrecht, enz. Een dergelijke maatregel draagt een zuiver persoonlijk karakter en laat de rechten van descendenten intact.

Wat aanvulling van den Nederlandschen Adel betreft, het is hier niet de plaats over een onderwerp, dat tot de regalia behoort, uit te weiden. Nu echter enkele leden der Staten-Generaal zich op dit terrein hebben begeven, is er aanleiding, hunne gezichtspunten nader te beschouwen.

Bij de behandeling der Begrootingen 1946 en 1947 merkte men op, dat het toe te juichen zou zijn, verdienstelijke Nederlandsche geslachten in den Adel te verheffen. Klaarblijkelijk had men uitsluitend het oog op het verleenen van erfelijke adelsgunst aan geslachten, die zich in eenige generaties verdienstelijk hebben gemaakt. Hiertegen wordt veelal aangevoerd, dat er geen waarborgen zijn, dat nakomelingen van den begunstigde zich de door hen gedeelde gunst waardig zullen toonen en zullen blijven verkeeren in maatschappelijken welstand en economische onafhankelijkheid, voorwaarden die Jhr. Mr. M. A. Beelaerts van Blokland (Jaarg. LXIII, kol. 86 v.) m.i. terecht voor den drager van een adellijken titel of praedicaat stelt.

Aan deze bezwaren, die trouwens in het algemeen gelden, zou kunnen worden tegemoet gekomen door het verleenen van persoonlijke adelsgunst. Mochten opvolgende generaties zich eveneens verdienstelijk maken en daarvoor maatschappelijk in de termen vallen, dan eerst kan er sprake zijn van een voortreffelijk geslacht, waardig, in den *erfelijken* Nederlandschen adel te worden opgenomen. Aldus ontstaat er tevens een prikkel, de voetsporen van een verdienstelijken ascendent te drukken!

Door enkele parlementsleden werden bezwaren geopperd tegen inlijving van geslachten van Duitsche afkomst. Ontegenzeggelijk bestaan deze bezwaren bij inlijving van Neder, landers, die nog in de laatste decennia tot de Duitsche nationaliteit hebben behoord. Is er echter eenige grond, den Nederlandschen Adel te ontzeggen aan geslachten, die in

vroeger eeuwen op Duitsch grondgebied hebben geleefd, doch sedert lang in Nederlandsch staatsverband zijn opgenomen? Verdedigt men dit standpunt, dan zou de tot het uiterste doorgevoerde consequentie zijn, dat vele verdienstelijke, sedert jaar en dag tot den Nederlandschen Adel behoorende, oorspronkelijk Duitsche geslachten van de Neder-, landsche Adelslijsten geschrapt moeten worden. Hoe begrijpelijk een dusdanige opvatting ten gevolge van de misdadige gedragingen onzer Oostelijke naburen ook zij, men hoede zich er voor, het haatgevoel uit te strekken tot generaties, die in vroegere eeuwen hebben geleefd!

Tenslotte nog eenige opmerkingen over het eveneens bij de Begrooting ter sprake gebracht& onderzoek der samengestelde geslachtsnamen1 Bij de beschouwingen te dier zake werd in het midden gelaten, of dit onderzoek diende te geschieden door een Overheidscollege of wel door particulieren of particuliere instellingen. Het is wel merkwaardig, dat dit onderwerp overigens zulk een beperkte belangstelling heeft. Eenerzijds ziet men duizenden dragers van geusurpeerde geslachtsnamen zondigen tegen art. 63 van het B.W.; anderzijds derft de Staat door het voortduren van' dezen toestand een niet onbelangrijke bron van inkomsten door het gemis van aan legale geslachtsnaamsverandering verbonden zegelrechten.

Dat men bij de behandeling der Begrooting zelfs ter sprake heeft gebracht, dit onderzoek aan particuliere genealogen of particuliere organisaties op genealogisch gebied op te dragen, getuigt wel van een totaal gemis aan appreciatie en inzicht. Men schijnt te meenen, dat dit onderzoek zich zuiver op genealogisch terrein beweegt, terwijl juist de juridische zijde, waarbij zich veelal wegens het vrijwel ontbreken van jurisprudentie en literatuur principieele, ingewikkelde rechtsvragen voordoen, een overwegende en. belangrijke rol speelt.

Er bestaan echter ook bezwaren op formeelen grond. Dc „saneering" betreft in de eerste plaats de Registers van den Burgerlijken Stand krachtens rechterlijk gewijsde en als sequeel de Bevolkingsregisters, respectievelijk ressorteerende onder de Ministeries van Justitie en Binnenlandsche Zaken. Het, Openbaar Ministerie maakt de desbetreffende zaken bij zijn Rechterlijk College aanhangig en het zou dus wel een zeer zonderlinge figuur zijn, indien particulieren of particuliere instellingen zouden worden betrokken in zaken, die uitsluitend Overheidcorganen betreffen.

J. P. J. GEWIN.

11.

In „De Nederlandsche Leeuw", jaarg. LXIII, kolom 179, schrijft Mr. de Nerée in noot 1 ten aanzien van adelsverheffingen op grond van het feit, dat voorouders in de 17e of 18 eeuw gedurende een zekere periode tot de vroedschap eener stemhebbende stad hebben behoord, dat een dergelijke handelwijze in zooverre onbillijk is, dat katholieke geslachten practisch nimmer verheven zouden kunnen worden, omdat dezulke geen lid konden zijn van de vroedschap eener stemhebbende stad.

Het wil mij voorkomen, dat deze opvallende noot niet onbestreden mag blijven, daar van onbillijkheid geen sprake kan zijn.

Bedoelde adelsverheffing is een erkenning, door den Koning van de hoogst bijzondere staatkundige beteekenis der regentendynastieën, die in het tijdvak van de republiek der Vereenigde Nederlanden deel hadden aan de souvereiniteit, welke na 1813 overgegaan is op de koninklijke dynastie der

Oranjes. Het destijds alom erkende beginsel inzake kerk en staat, hetwelk zoowel in protestantsche als in roomsche landen gold, bracht mede, dat men tot de heerschende kerk moest behooren, om voor magistraatsbedieningen in aanmerking te komen. Dat sinds de Fransche revolutie hier te lande zich een scheiding tusschen staat en kerk voltrokken heeft, moet irrelevant geacht worden voor de beoordeeling van deze adelsverheffingen, waarvan immers de rechtsgrond gelegen is juist in de staatkundige positie van het regentenpatriciaat van een afgesloten tijdvak,

Dat met name roomsch-katholieken in deze adelsverheffingen een onbillijkheid zouden zien is te meer onaannemelijk, omdat handhaving van de oude opvatting over den samenhang van kerk en staat ook na de Fransche revolutie nog steeds is voorgestaan geworden in den Pauselijken Staat en in die andere landen, waar de Koomsch-katholieke kerk. daartoe het noodige gezag bezat en bezit.

Bovendien kan de door mij bestreden noot van mr. de Nerée den indruk wekken alsof in de Nederlanden een staatsrechtelijke tegenstelling bestond tusschen protestanten en roomsch-katholieken. Deze indruk ware onjuist. Onze Republiek kende wel een staatkundige scheidslijn tusschen de heerschende Geretormeercie kerk en alle andere kerken: of gezindten, met gevolg, dat van magistraatsambten, onder meer, remonstranten, roomsch-katholieken en doopsgezinden gelijkelijk uitgesloten waren. En het aantal aldus „gedupeerde" remonstranten en doopsgezinden onder de gegadigde burgers der stemhebbende steden onderschatte men niet. De genealogische litteratuur levert hiervan afdoende bewijzen.

De vraag, of het wenschelijk zoude zijn, om in den tegenwoordigen tijd naast het hier aan de orde gestelde criterium voor adelsverheffing nog andere criteria te handhaven of te aanvaarden, blijft hier uiteraard buiten beschouwing. Naar mijn meening zou in elk geval terugkeer tot een voorwaardelijke erfelijkheid van den adel — zie mijn vorig artikel in N.L. LXIII, kol. 5 e.v. — dit instituut meer levend maken voor den modernen tijd, omdat alsdan de stelregel „noblesse oblige" metterdaad gehandhaafd door, de overheid, tot gelding zou komen: een waardige *stimulans voor* persoonlijke kwaliteiten, dienende het algemeen welzijn van ons vaderland,

J. C. MARIS.

Inhoud van tijdschriften enz.

In den loop van het jaar 1945 zijn eenige tijdschriften verschenen op genealogisch en heraldisch gebied, die in vorige jaargangen van ons Maandblad regelmatig werden vermeld en waaromtrent van den inhoud datgene werd vermeld, waarvan mocht worden aangenomen dat deze gegevens voor den lezer van het Maandblad van belang zouden zijn.

Het ligt in het voornemen deze rubriek te herstellen. Ditmaal volgt dan — zeer in het kort — hetgeen in 1945 in de belangrijkste uitgaven verscheen.

De Navorscher, 91e Jaargang 1945. Aflevering 1 tot en met 6: Dit bekende maandblad verschijnt onder redactie van ons medelid Mr. J. Belonje. Do voor onze lezers meest belangrijke artikelen zijn de navolgende :

Mr. J. Belonje. *„De Slooping* van. *de Kerk te Petten"* bevattende aanvulling en c.q. verbetering van de „Gedenkwaardigheden" van Noord-Holland dl, IV bladz. 288 e.v. en Deel V bl. 332.

Jan Verzijl. *„Gedenkwaardige Limburgers".* Betreft Guilielmus Antonius van Pallandt, geb. Roermond 17 Januari 1653. Afstammende van Willem van Pallandt, schout te Linnich († 3 Juli 1541), die zijn betovergrootvader was.

J. C. J. Kleyntjes X.J. *Drakestein.* Geeft een kort overzicht van de bezitters van „de Vuursche" getrokken uit documenten, die in het Archief van het huis Drakestein berusten.

Mr. H. L. Hommes. *Swartwolt.* De stamvader Jan Berents, geb. circa 1620, verkreeg een boerenplaats te Bunne, behoord hebbende aan een der leden van het oude Groninger geslacht Swartwolt, waarna Jan's afstammelingen zich „Swartwolt" noemden. (Wordt vervolgd.)

Ir. A. ten Bruggencate. De *Heraldiek der Goudsche glazen.* Vermeldt de op dc glazen geplaatste wapens en geeft aan wat daarbij foutief is geplaatst. (Wordt vervolgd).

- Dr. R. van Luttervelt. *Een grafsteen van de familie van Royestein.* (van Mabuygen, van Royestein, van Essen)

R. Kaptein. Van *Eck* (Nakomelingen van Jan en Bartholomeus van Eck, die zelf kinderen waren van Jr. Johan van Eek, gouverneur van Stralen, en Helena van Drongelen.)

Nederlandach Archief voor Genealogie en Heraldie k, 4e Jaargang, Dec. 1945 tot en met November 1946.

Wederom verschenen,, uitgever 8. W. Melchior. Redactie als voorheen : voor Genealogie: H. L. Kruimel, voor heraldiek: J .C. P. W. A. Steenkamp.

Genealogische bijdragen in de verschenen nummers zijn:

A. Bijl Mz. *Van der* Pol (ook van der Poll) te Asperen.

H. L. Kruimel. *Bijdrage tot geschiedenis van het geslacht Schimmel (Schuurman Schimmel)* en haar *stichting.*

Danckerts.

Livina Mussels (een Kortrijksche poortersdochter en Leidsche poortersvrouw).

Een verdwaalde grafzerk (de Valckenare).

Klappers op de Inbrengregisters van de *Weeskamer te* Amsterdam (vervolg). Wij willen slechts vermelden Govert Flinck. schilder. pag. 174.

A. Bijl Mz. *Volledige Naamlijst van Predikanten* der Ned. *Herv. Gemeente te Schiedam* (vervolg: IV tot met X).

I. H. B (ešouw). *Langs* genealogische *paden.* (Geeft vele bronnen.)

Mr. W. de Vries. *Dronsberg.* Protestant-Langenberg bij Düsseldorf. Alsmede copie van familieaanteekeningen in 1943 in het bezit van Mevr. A. Guépin-Dronsberg van der Linden te Ellecom.

W. Geering. *Doudart* de *la Grée.* (De eerste naamdrager, die zich in Nederland vestigde was de kapitein der Artillerie C. F. H. Doudart do la Grée, † *1842.)*

W. Geering. *Bédier de Prairie.* (Stamvader van den Nederlandschen tak is William Bédier de Prairie, luitenant-kolonel intendant K.N.I.L., geb. 4 Oct. 1844.)

W. N. Artzenius. *Bijbelaanteekeningen Verbis-van der Dussen.*

M. C. Sigal. *Een duister punt in de* genealogie de *Waal.*

Mr. J. R. D. Zwahlen. Het *geslacht Zwahlen.*

Heraldische bijdragen in do verschenen nummers : hieronder meerdere van de hand van J. C. P. W. A. Steenkamp, veelal belangrijk van inhoud, de stijl van de artikelen kan ons niet 'altijd bekoren.

Marten N. Damstra geeft eenige lezenswaardige artikelen onder *„Wapenkunde",* voorts: ds *Eenhoorn „la Dame à la Licorne".*

Mededeelingen (pag. 96).

Hieronder vragen en gegevens : van den Berg, Campagne, van der Loos, Roodenburg, Schuurman Schimmel.

Gens Nostra, le Jaargang. Dec. 1945, aflevering 1 tot en met 8. Dit nieuwe tijdschrift verschaft vele gegevens ook omtrent minder bekende geslachten. Uit den inhoud van den 1en jaargang vermelden wij:

M.D. Kilsdonk Jr. *De uitvinder van het lichtgas Jan Pieter Minckelers* (1748-1824) (met kwartierstaat).

Jac. Heeren. *De familie Gieben.*

Jan Verzijl. *Het voormalig huis Boerlo en de hoeve Groot-Boerlo* of *Boelder.* te *Bierick-Boekend.*

N. M. *Familieteekens van het geslacht Ruyssenaers.*

? Lijst van personen wonende op *Java* in *1823—'25; geboren in Malakka of in Voor-Indië.* (Tal van namen met jaar van vestiging en meermalen mot vermelding van leeftijd.)

Jan Verzijl. *Genealogie* der familie *Verzijl.* (De overgang van generatio IV op V wordt aannemelijk gemaakt, staat echter niet vast.)

N.N. *Timmerman,* een overwegend boerengeslacht uit Zuid-Beveland.

p. lector W. Th. Riswick O.E S.A. *Petrus Canis* (Bewerker haalt eenige litteratuur aan, maar v. Beresteyn's Repetorium noemt een masst bronnen, die bij de bewerking blijkbaar niet zijn gebruikt.)

I. H. A. E. Harshargen. *Het* geslacht *Torman.*

Jan Verzijl. *Het Kasteel van Horn nabij Roermond.*

Jac. J. M. Heeren. *Twee spruiten* van één stam (Raaymakers-Joordens).

M. D. Kilsdonk Jr. *Hef geslacht van Es, van Overflakkee.*

J. J. Polderman. *Het geslachtsboek Smallegange.*

J G. M. van den Acker. *Genealogie en kwartierstaat* van *den Acker* (Gemert **N.B.).**

J. S Willems-Leclercq. *Proeve van een onderzoek* naar den *naam Bijsterveld.*

Voorts komen in deze afleveringen voor enkele copieën uit oude familiebijbels, waardevolle aanteekeningen. Zij betreffen een geslacht Ramhorst; de afstammlingen van *David Liddel,* hellebardier te Leeuwarden (een Schot!) en het door huwelijk daaruit gesproten geslacht de *la Ferté* (alliantie Quintus).

De andere rubrieken bevatten o.a. een lijst van persoonsnamen uit het kerkregister van Wamel (Gld.) sedert 1604, w.i. meerdere bekende Geldersche namen, van den hand van C. Postma.

Tenslotte een vragenrubriek.

Dit nieuwe tijdschrift is o.i. in de genealogische litteratuur wel op zijn plaats.

J. P. DE MAN.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

van **Altena.** (LXIII. 221). *Gerrit van Altena,* tr. *Willempje Geurtse.*

Hieruit:

1. *Feytje van Altena,* ged. Soest 14 Februari 1734.
2. *Geurt van Altena,* ged. Soest (geref. k.) 4 Juni 1741, tr. 1°. (ondertr. Renswoude 14 Mei 1762) *Jannetje Kooy,* weduwe van *Gerrit Venendaal;* tr. 2°. (ondertr. Renswoude 27 Mei 1779) Evertje *Janssen Koudijs, geb.* in het Ederveen onder Ede.

Londen. W. DE JONGH.

van Beek — de Kruif — Nienkamp. Gegevens gevraagd over de „Amersfoortsche" families van deze namen. Alle mededeelingen zijn welkom.

Breda. H. LOURENS.

Beugholt. (LXIII, 175, 222). In de Broerenkerk te Deventer is 8 Juli 1720 begraven „luetenant *Garrit Bueghoelt".*

Diepenveen. MR. H. KRONENBERG.

van Beyeren, Bergen en Henegouwen. (LXIII, 175). Zie *over Beyersbergen en van Bergen Henegouwen* de korte bijdrage van Ir. A. F. de Graaff in „Sibbe", 2e jaargang, nr. 9 **(Sept. 1942),** pag. 275 en 276,

RED.

Bicker. *Gerrit Bicker,* van Amsterdam, tr. *N.* N., was commandant aan de Delaware River. Hij stierf 1659. Heeft een dochter *Trijntje Bicker, geb.* te Amsterdam. en die in 1668 te Nieuw-Nederland huwde. Behoorde hij tot de bekende Amsterdamsche familie?

La *Plume (Penna., U.S.A.).* IR. W. J. HOFFMANN.

Blankert — van Herwijnen. Personalia en ascendenten gevraagd van *Jan Blankert,* ged. Katwijk a/d Rijn 3-6-1742, zn. van *Jan Frederik en Marijtje van Herwijnen.* Zij zijn daar niet gehuwd.

Brussel. A. VAN BROEKHUYZEN.

van Blijdensteyn. *Herman Pietersz. van Blijdensteyn,* j.m. van Drenthe, huwt 1632 in Nieuw Nederland. Behoorde hij tot de bekende familie van dien naam?

La Plume (Penna., U.S.A.). IR. W. J. HOFFMANN.

Bok. Gevraagd de ascendenten van en gegevens over *Mr. Willem Bok, geb.* te Thamen a/d Amstel (Gem. Uithoorn) 24-5-1800, overl. te Burg op Texel 23 of 274-1872,

gehuwd Amsterdam 3-4-1828 met Welmoet Tideman, geb. Amsterdam 29-5-1806, overl. Den Haag 19-4-1878. Hij was een zoon van Hidde Bok Willemsz., (geb. ? 5-2-1759, overl. ? 9-3-1822) en van Catharina Mergelkuyl (haar moeder heette vermoedelijk Maritje Krook Jacobsdr.), welk echtpaar huwde te ? 4-5-1794.

Breda. H. LOURENS.

Capelle. *Philippus Wilhelmus Capelle* was in 1756 onderkoopman en consulent te Batavia. Gegevens betrertende zijn afkomst gezocht.

La Plume (Penna., U.S.A.),. IR. W. J. HOFFMANN.

Corver. Gevraagd de ascendenten van en nadere gegevens over *Jonannis (Jonannes* of *Jan)* Corver *(cie* spelling Corwer komt **ook** voor), **van** wien bekend, dat hij ondertr. te Den Haag 28-4-1743 (getr. in de wude kerk te Scheveningen 12-5-1743), als j.m. van Utrecht, wonende te Den Haag, met *Adriana Vos,* wonende aid. en aid. ged. in de Kloosterkerk 17-3-1720 als dochter van *Nicolaas Vos* en van *Jannetje Cornelisdr. de Waal (de Wael).* Laatstgenoemd echtpaar huwde in de St. Jacobskerk te Den Haag o Dec. 1699 (int. 22-11-1699), hij als j.m. van Den Haag, doch doop ald. niet te vinden, zij j.d. van Werckhoven.

Breda. H. LOURENS.

Gaswijlder-Doelders. 16-2-1767 **werd** in de Matthijs-kerk te Maastricht begraven: *Pieter Gaswylder,* kapitein-luitenant in het Regiment artillerie van den Generaal-Luitenant de Cruytsnach. Wie kan mij inlichten over plaats en datum van het huwelijk van *Pieter Gaswijlder* en *Cornelia Doelders?* Wie waren de ouders en voorouders in vrouwelijke lijn van Cornelia Doelders?

Alphen a. d. Rijn. L. VAN ROOSENDAAL.

van **Gesel.** *Cornelis van Gesel (Giesel) Simonsz.* was secretaris in 1661 in Nieuw Nederland. Hij was gehuwd met *Anna Catharina Ram.* Een *Willem van Gesel* staat doopgetuige bij een zijner kinderen, terwijl er in Brazilië in 1653 een *Willemina van Gesel.* gehuwd met *Hendrick Duycker.* **was.** Gegevens betreffende deze familie gezocht,

La *Plume (Penna., U.S.A.).* IR. W. J. HOFFMANN.

van Geyn. Volgens Register R.K. Kerk te Hulhuizen trouwden 13-2-1774 *Nicolaas Arntz* (uit Miilingen a. d. Rijn) met *Johanna van Geyn;* getuigen: Wilh. Holtus en Godefridus Raymakers. Deze Johanna van Geyn was een andere dan die waarmede zijn broer *Henricus Arntz* (later burgemeester van Millingen) huwde volgens Register RK. Kerk te Kekerdom: 22-10-1776 *Henricus Arntz* en *Johanna van Geynen;* getuigen: Geerard en Margareta Arntz en Geertruda v. Geynen. *Johanna van Geyn,* echtgenoote van *Nicolaas Arntz,* stierf te Millingen op 1-4-1790 in den ouderdom van 53 jaren. Gevraagd de ascendenten van deze Johanna van Geyn. De familie v. Geyn is zeker niet afkomstig uit de streek Kekerdom-Millingen-Hulhuizen.

Nijmegen. W. J. A. ARNTZ.

van Heukelum. *Hendrik van Heukelum,* R.K., ged. 25-11-1796 Keeken (Duitschland, vlak bij Millingen) [gehuwd met *Arnoldina Arntz*]; † **16-12-1854** Doornenburg. Hij was een zoon van: *Adamus van Heukelum,* gedoopt 8-4-1767 Keeken *en* van *Johanna van Meurs,* weduwe. van *Wilhelm van Birgen.* Zij zijn gehuwd 17-7-1792 te Keeken. De ouders van Adamus v. Heukelom zijn: *Geerardus* en *Gertruda Reimers.*

Gevraagd nadere gegeven over deze voorouders van Hendrik van Heukelum, alsmede verdere ascendenten.

Nijmegen. W. J. A. ARNTZ.

Knoll-van der Werf. (LXIII, 223). Volgens een register van de Weeskamer te Overschie was Meester *Cornelis Cnol* schepen van Overschie en Hogenban in de jaren 1668, 1669, 1680, 1681. *Symon Florisse van der Werft ontvangt in het* jaar 1662 van de kerkmeesters te Overschie betaling voor gedane leveranties, hetgeen blijkt uit de kerkmeestersrekening over dat jaar.

Rotterdam. J. H. BRAKKE.

Leys, (Adrianus) . Bestaat de mogelijkheid na te gaan, waar een Zuid-Bevelandsch dorpspastoor uit het midden van de 16e eeuw zijn opleiding genoot en waar hij vandaan kwam? Was studie aan de Leuvensche Hooge School de gewone weg of: waren er ook eenvoudiger opleidingsmethodes? Het is mij te doen om vaststelling van herkomst en zoo mogelijk geboortejaar van den pastoor, vermoedelijk later predikant, *Ds. Adrianus Leys,* die in een tot nog toe onbekend gaar voor het Utrechtsche kerkelijke tribunaal een proces voerde tegen Ds. Antonius Yemanni omtrent het rectoraat van het dorp 's Heer Hendrikskinderen bij Goes. De ten voordeele van Adrianus Leys gevallen uitspraak werd onderteekend door „Franciscus Sonck, canonicus ecclesiae et officialis archidiaconatus Trajectensis". (zie Heussen: tiistoria episcopatuum, afd. Middelburg, hoofdst. Goes, pag. 57). Gedurende welke jaren was Sonck kanunnik? „Heer Adriaen Leyssen", kennelijk de zelfde persoon als bovenstaande rector, kocht in 1564 land in den Goesschen polder,

Voorburg. JHR. DR. H. J. L. TH. VAN RHEINECK LEYSSIUS.

(Anthonides) van der Linde. Gegevens betreffende deze familie gezocht, waartoe behoorden: *Ds. Herman Antonides van der Linde,* predikant te Naarden in 1620 (zie zijn huwelijk in Mdbl. 1911: 1 66, 71). *Willemptje Harperts van der Linde* geh. met Claes *van Elslandt,* nicht (oomzegster) van Ds. Herman. *Henricus Antonides van der Linde* promoveerde te Caen, ingeschr. te Leiden 1664,

La Plume (Penna., U.S.A.). IR. W. J. HOFFMANN.

Pruyssen, Een der beide niet opgeloste kwartieren van de „256 Kwartieren en Kwartierwapens van H.W. van Woelderen" door W. Wijnaendts aan Resandt (uitgave den Boer, Middelburg 1939) is de naam der moeder van *Anna Gertrud Pruyssen (Pruissen, Preussen),* † te Wehl 4 Oct. 1754, gehuwd met *Johann Albrecht Brandt,* Schepen en Secretaris van Stad en Ambt Uedem. Hare dochter *Daniella Theodora Brandt* huwde 6 Juni 1728 te Uedem Dr. med. *Heinrich Wilhelm Plencker,* raad van Essen, Kon. Schlüter te Uedem en richter in den Hamb, weduwnaar van *N. Felderhoff.* (Vgl. de aangehaalde uitgave blz. 17 en blz. 107 e.v.). Er is zeer veel maar tevergeefs gezocht naar de oplossing van dit ontbrekend kwartier.

Nu zond ons medelid, de Heer P. van Eeghen te Amsterdam, mij de volgende acte, die wellicht tot de gewenschte uitkomst zal kunnen leiden: Notaris L. Meyer, Amsterdam 7 Jan. 1716: „Procuratie door *Agneta Pruyssen, jonge* dochter te Amsterdam, dochter en mede-erfgename van wijlen haar ***moeder*** *Catharina Waarts,* in huwelijk geprocreëerd ***bij*** *Daniel Pruyssen* haar vader, wonende te Boekholt (Bochold) op haar zuster *Henrina Pruyssen.*

„ (w.g.) Agnita Prussen."

Kan een onzer medeleden mij nadere gegevens verschaffen?

Wassenaar. C. A. VAN WOELDEREN.

Ranst. Op 10 Augustus 1703 ondertr. te Amsterdam *Cornelis* de *Hulter* met *Elisabeth Ranst,* van Batavia, oud 17 jaar (geb. circa 1686) ouders dood, geass. met haar „behoutvader" (?) *Balthasar Sweers* en *Hendrik Gratia,* beiden hare voogden (D.T.B. 536 f. 18). Zij trouwden Sloten 31 Augustus 1703. Wie zijn de ouders van *Elisabeth Ranst* en wat is betreffende hare ouders en hunne kinderen bekend?

Wassenaar. J. K. H. DE ROO VAN ALDERWERELT.

van Schoonhoven, Ouders en voorouders gevraagd van *Jacoba Cornelia van Schoonhoven,* overl. Utrecht, begr. (Nicolaaskerk) 13-2-1794, huwt Utrecht (Catharijne kerk) *2-5-1746.* Haar echtgenoot *Christian Christiansz. Schroot was* 1719 in Amsterdam gedoopt.

Brussel. A. VAN BROEKHUYZEN.

Troffelaar. Wie kan mij inlichtingen verstrekken over een familie van dezen naam, van wie niets anders bekend is dan dat ca. 1770/1780 te Renswoude (Utr.) woonde een *Cornelia Troffelaar* gehuwd met *Anton (?) Vink?* Alle mededeelingen zijn welkom,

Breda. H. LOURENS.

van den Velde-Clant, (LXEII, **224).** *Barend Pieters van der Velde,* j.m. opt Broerhuys, ondertr. Delft met attestatie op Overschye 24 Mei 1654, Catalijntje Willems, j.d. mede aldaar Zij laten te Delft doopen:

Oude kerk 13 Febr. 1658 *Willem,* get. Gerrit Jans, Marijtje Claes, Jannetje Jans.

Nieuwe kerk 25 jan. 1663 *Elisabeth,* get. Pr. van der Burgh, Jannetje Jans (of Juris?), Jannetje de Jongh.

Nieuwe kerk 30 Jan. 1666 *Henrijcus,* get. Hendr. Heerschap, Elisabeth van Roon.

Nieuwe kerk 9 Febr. 1668 *Jannetje, get.* Boudewijn Abrahams, Annetje Tomas, Jannetje Jans.

Nieuwe kerk 5 Mei 1669 *Benjamin, get.* Arij Versijn, Tijntje Corn., Jannetje Jans,

Of er meer kinderen uit hun huwelijk geboren werden, is mij niet bekend.

Rotterdam. J. H. BRAKKE.

Vermeulen. Ascendenten gevraagd van *Rijk Vermeulen,* rigter Tielerwaard, schepen van Zalt-Bommel, begr. Zalt-Bommel 13-1-1790.

Brussel. A. VAN BROEKHUYLEN.

de **Vos-Latenhof.** Personalia en ascendenten gevraagd van *Sebilla de Vos,* ged. Amsterdam, dr. van *Sebilla Latenhof,* huwt Leiden *9-4-1701 Willem (Guilelmus) van Broekhuysen, wiens* voorouders mij bekend zijn.

Brussel. A. VAN BROEKHUYZEN.

Dijkagie van **Pijlwurm. (Holstein).** Het tegenwoordige eiland Pellworm werd in 1634 na een groote vloed door een Holl. combinatie weer bedijkt en drooggemalen. Hierbij waren verschillende Doopsgezinden betrokken, o.a. uit de Zaanstreek, Kan iemand mij inlichten welke families aan die bedijking hebben deelgenomen en ald. landerijen hebben bezeten? Over Pellworm schijnen gegevens te vinden te zijn in het archief v/d Oud Bisschoppelijke Clerezie te Utrecht.

Breda. H. LOURENS.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap v. Geslacht en Wapenkunde.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk, op, dat zij niet aansprakelijk ia voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 3 LXIVE JAARGANG MAART 1947

H.K.H. PRINSES MARIA CHRISTINA,
Prinses der Nederlanden,
Prinses van Oranje-Nassau,
Prinses van Lippe-Biesterfelcl,

In den vroegen morgen van Dinsdag 18 Februari j.l., toen het eerste ochtendlicht de gouden zonnestralen over de met sneeuw bedekte velden *en* wegen voorafging, kondigden 51 kanonschoten de blijde boodschap aan, dat aan het Prinselijk Paar eene dochter was geboren.

Het officieele communiqué van 18 Februari luidde: „Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana' schonk heden 'te 2.24 het leven aan een flinke dochter."

Het waren thans geen kanonschoten meer, die angst en vrees, die dood en onheil inluidden. Het was weer het saluut van vreugde en blijheid. De kanonnen en lui-klokken op den vaderlandschen bodem hadden hiervoor te lang moeten zwijgen. Op 19 Januari 1943 kon de kondschapper op den vaderlandschen grond slechts op fluistertoon met zijn blijde mare rondgaan en kon slechts het illegale blaadje uiting geven aan onze. groote blijdschap:. Prinses Margriet geboren.

Aller harten- zijn vervuld" van groote vreugde en diepe dankbaarheid. Onze eerste gedachten gaan uit naar het Vorstelijk Ouderpaar en naar de Koninklijke Grootmoeder, onze hoogvereerde Koningin;: Innig verheugd scharen, wij ons in den grooten kring om ons Koninklijk Huis, getuigende van blijdschap en dankbaarheid:

Aan de jong-geborene zijn de namen Maria Christina gegeven en naar de dagbladen melden zal het jonge Prinsesje Marijke genoemd worden.

Mogen de zinvolle gevoelens, die de -Vorstelijke Ouders vervuld hebben bij deze naamgeving ons een teeken ten goede zijn. Moge, aan de jonge Prinses een schoone toekomst zijn beschoren. tot geluk van. Hare Ouders, ván Hare beide Gróotmoeders en 'met' Hen van het gansche Nederlandsche volk.

God zegene Prinses Maria Christina.

DE ROO VAN ALDERWERELT.

Bij dit nummer wordt verzonden een plaat, behoorende bij de artikels: „Ons Vorstenhuis en de Goudsche pijpmakers" en „Zegels van Leden van hei Vorstenhuis. Lippe".

BESTUURSBERICHTEN.

Het bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heeren R.. A. Baron van Hardenbroek van. Hardenbroek, A. W. Hoitink en Mr. J. Tonckens, respectievelijk sedert 1933, 1941 en 1938 gewoon lid van het Genootschap.

Adreswijzigingen:

IR. A. F. H. BLAAUW . . . . . *Hamburg.*
Unilever Liaison Mess 609 *H.Q.*
C.C.G. *Hamburg B.A.O.R.*

E. W. VAN ORSOY DE FLINES . . . . . *Batavia.*
Palmenlaan 27.

W. F. DEL CAMPO HARTMAN . . . . . *Batavia.*
p/a N. I. Escompto Mij.

H. J. INDEN . . . . . *Ryckholt, gem. Gronsveld (L.).*
Kasteel Ryckholt.

Mej. S. VAN OYEN . . . . . *Almen (Gld.).*
„Groot Have".

H. F. HEERKENS THIJSSEN . . . . . *Bloemendaal.*
„Kennemerheuvel", Heuvelweg 11.

D. H. VOLKMAARS . . . . . *Utrecht.*
Oudegracht 237 bis.

Openstelling bibliotheek.

In verband met de stagnatie in de' verwarming moest de Bibliotheek van het Genootschap tijdelijk worden gesloten. Deze toestand zal duren tot ongeveer twee weken ná het invallen van den dooi. Intusschen kunnen Leden, die boeken en' 'handschriften willen raadplegen, zich daartoe des ***Donderdags*** vervoegen aan het ***Algemeen Rijksarchief. Bleyenburg 7, Kamer 25.*** Een voorafgaand schriftelijk of telefonisch bericht (no. 180196), welke werken worden gewenscht, zal een vlotten gang van zaken bevorderen.

Voor eventueele sluiting van het Alg. Rijksarchief zie de dagbladen.

Ons Vorstenhuis en de Goudsche pijpmakers,

door G. C. HELBERS.

Belangrijke gebeurtenissen in of rondom ons Vorstenhuis vonden ook in de tweede helft van de 18de en in de 19de eeuw weerklank in de harten der Goudsche pijpmakers. Hun producten,, de. over de. geheele wereld vermaarde Goudsche „steenen" pijpen, kortweg gouwenaars genoemd, toonen hier-

van de neerslag. Vooral in den tijd van politieke woelingen tusschen patriotten en prinsgezinden versieren de Goudsche Oranjegezinde pijpmakers hun pijpen met afbeeldingen van leden van het Vorstenhuis en met hun wapens.

Dat eerst in de 18de eeuw de Hollandsche pijpekoppen reliefversieringen vertoonen, is niet zoo verwonderlijk, wanneer men weet, dat toen pas, door het goedkooper worden van de tabak, deze koppen grooter werden. Aldus ontstond er meer plaats voor een geslaagde versiering dan op de pijpekopjes, die wij ook van zoovele 17de-eeuwsche schilderijen kennen. De Engelschen versierden hun kleine pijpekopjes reeds aan het eind van de 16de en in de 17de eeuw; zoo draagt een kopje in het Pijpenmuseum „de Moriaan" te Gouda in relief een portret van Queen Elisabeth. Het geheel is echter voor de Nederlandsclie smaak te druk en vol. Hier gaf -men de voorkeur aan gladde kopjes: de pijpesteel was hoogstens op smaakvolle wijze met een eenvoudig ring- of ruitornament, dit laatste soms gevuld met een Fransche lelie, versierd. Aangezien de versieringen in de koperen vormen der pijpen door goudsmeden gegraveerd werden, worden onder de reliefpijpen verscheidene fraaie staaltjes van kunstnijverheid aangetroffen.

Het is begrijpelijk, dat Oranjegezinde pijprookers zich juist in den Franschen bezettingstijd van Oranjepijpen voorzagen, ondanks het verbod van het dragen van insignes en portretten van de Oranjes: „illegale" pijpen dus. Het is merkwaardig, dat naast de vele Oranjepijpen slechts enkele patriottische pijpen vervaardigd zijn; van deze laatste droeg één het devies „Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap" in breed, relief over den pijpenkop.

"Voor de illustraties van dit artikel is een keuze gedaan uit de Oranje-pijpen aanwezig in het Goudsche Pijpenmuseum.

Als nummer één is afgebeeld een prachtstuk, een pijp, die vervaardigd is na het vertrek van het Stadhouderlijke gezin naar Engeland in 1795. De pijp is van terracotta, waarvan de reliefvlakken door gebruik een ivoorkleurige patina hebben verkregen. De steel draagt tusschen versieringen de jaartallen 1751, het jaar. waarin Willem V zijn waardigheden aanvaardde, en 1795, het jaar van vertrek. Op beide zijden van de pijpekop is in florale omlijsting een borstbeeld aangebracht: een lint er boven draagt het opschrift „WILLEM.V.P(rins). V(an) .O(ranje) ." en „FRE(derika) .SOPH (ia). WIL(helmina) (afb. 1 en 2)'. De „hiel" of het voetje van deze pijp is gemerkt 1 W I; dit merk wordt heden ten dage nog gezet op pijpen van Goedwaagen's Koninklijke Hollandsche Pijpen- en Aardewerkfabrieken te Gouda.

De andere hierbij afgebeelde pijpen, uitgezonderd nr. 5, zijn alle wit van kleur.

Aantrekkelijk en sierlijk is de pijp vervaardigd bij het huwelijk van Willem V op 4 Oct. 1767. De kop vertoont het wapenschild van het Huis, gedekt door een kroon en omgeven door den Kouseband met „Honi soit qui mal y pense". Ter weerszijden hiervan staan bruid (met waaier) en bruidegom (met commandostaf) ten voeten uit. Op een lint is het afgekorte opschrift: FRE.SOPH.WILH. en WILH.d.V.PRI V.OR. (afb. 3). Een opmerking over de overeenkomst met het bekende Oranje-aardewerk (Delftsch en Engelsch), mag hier niet achterwege blijven. Een oudere dergelijke pijp geeft vier. vorstenportretten weer, waaronder de borstbeelden van de ouders van Willem V: Anna Prinses van. Groot-Brittannië en Willem Karel Hendrik Friso, later bekend als Willem: IV. Deze pijp. zal tusschen 1732 (het. jaar van. huwelijk) en 1747

(het jaar van benoeming als Stadhouder van Holland) vervaardigd zijn.

De firma Goedewaagen maakt thans nog in dergelijke 18de eeuwsche vormen de z.g. huwelijkspijpen, die vroeger algemeen door den bruidegom bij de bruiloft werden gerookt en geslachten lang met kunstbloemen en andere versierselen werden bewaard. Een pijp met 18de-eeuwsch wapen van het Huis van Oranje werd in 1937 bij het huwelijk van onze Kroonprinses aan haar a.s. Gemaal door een der firmanten ten geschenke aangeboden. De steel van deze prachtige pijp is één Meter lang.

De onder no. 4 afgebeelde pijpekop vertoont in twee ovalen kniestukken van Willem IV met dochtertje en Anna met prins je; iinks en rechts boven deze portretovalen zijn twee ovale wapens aangebracht van de Huizen van het echtpaar. Hiertusschen zijn oranjetakken en de leeuw met vrijheidshoed in den Hollandschen tuin. Boven dit alles „zweeft" een kroon, gedragen door twee engeltjes. Op het lint onder de voorstelling: „t VORSTELYKE HUYS V(AN) ORANIE". De pijp is gemerkt met de Both en met het bijmerk het wapen van Gouda.

Een andere merkwaardige en fraaie pijpekop betreft wederom Willem V; boven de eigenlijke voorstelling bevindt zich een lint met: „HET VORSTELIJKE HUYS VAN ORANJE". Op de voorzijde van de kop staat een oranjeboom in pot, links geflankeerd door Prinses Wilhelmina, zittend met het Erfprinsje Willem Frederik, den lateren Koning Willem 1, geb. 1772, op haar schoot. Tegen haar stoel rust een ovaal wapenschild met het wapen van het Huis, voor haar de Hollandsche leeuw met de vrijheidshoed. Rechts van den boom staat de Stadhouder Willem V met naast hem het prinsesje Frederika Louise Wilhelmina, geb. 1770. Aangezien het derde kind in 1774 werd geboren moet deze pijp in 1773 zijn vervaardigd. Onder de voorstelling een lintje met: „VIVAT ORANJE'. Het fabrieksmerk op de pijp is de Gekroonde B S.

Een zeer ongewone langgerekte pijpekop is afgebeeld onder 5. In een ovaal omgeven door florale versieringen in den stijl van omstreeks 1830 (de opstand der Belgen) prijkt de Prins van Oranje, de latere Koning Willem 11, met getrokken sabel op een steigerend paard en met randschrift: „VOOR KONING EN VADERLAND". Aan de andere zijde van de pijpekop staat een driemaster en het opschrift: „NEERLANDS WELVAREN".

De fabrikant heeft op dit pronkstuk van zijn tijd zelfs zijn naam laten aanbrengen. „A(drianu) s van Duin". Aan de andere zijde vindt men zijn merk, de Gekroonde 65 met het bijmerk: het wapen van Gouda.

Hoe de uitvoering van de pijpenversiering in de 19de eeuw ook vergroofd wordt en verslapt, de toegenegenheid jegens het Oranjehuis blijft deze 19de bij de Goudsche pijpmakers.

Een groote kop van een pijp, vervaardigd bij de viering van onze 50-jarige onafhankelijkheid in '1863, draagt tevens het opschrift: *„Leve Neerlands Vorsten".*

Een pijp met het portret van den vader van H.M. de Koningin, wijlen Z.M. Koning Willem 111, is vervaardigd ter gelegenheid van de viering van zijn 25-jarig jubileum op 12 Mei -1874. (afb. 6). Aan de andere- zijde is zijn- eerste Gemalin, H M. Koningin Sophie, afgebeeld, terwijl tusschen de portretten een voorstelling van de eedsaflegging in 1849 is aangebracht.

In de jaren rondom de- eeuwswisseling zijn verscheidene pijpen met het. portret van H.M. de Koningin vervaardigd.

Van de eerste „doorrooker" te Gouda hij de firma Van der Want & Barras, ter gelegenheid van de Kroningsfeesten uitgekomen, heeft zelfs de geheele pijpekop de vorm van het hoofd en de trekken van onze Vorstin. Als een merkwaardige bijzonderheid kan worden medegedeeld, dat gedurende de Duitsche bezetting dit portret, ondanks het algemeene verbod in een vitrine van „de Moriaan" heeft geprijkt.

Deze rij van pijpen met vorstenportretten wordt gesloten door een fraai specimen uit denzelfden tijd, waarop in een gekroond ovaal omgeven met lauwertakken een goed reliefportret van H.M. Koningin Wilhelmina aan de eene zijde, en twee wapens, gehouden door leeuwen en gedekt door een kroon aan de andere zijde, staan afgebeeld. (afb. 7).

In onze eeuw is de aardewerkpijp grootendeels verdrongen door pijpen van ander materiaal, maar de doorrooker zet de traditie voort. Helaas moest hierbij het fraaie relief verloren gaan en door beschildering of fotographische reproductie worden vervangen. Hierdoor hebben zij hun speciale bekoring verloren, maar nog steeds weerspiegelen ook deze pijpen het medeleven van de Goudsche fabrikanten in het wel en wee van Vorstenhuis en Staat.

Zegels van Leden van het Vorstenhuis Lippe, die in Nederland hebben geregeerd,

door MR. ELISABETH C. M. PRINS.

Nu de kansen, dat de Kroon van het Koninkrijk der Nederlanden eenmaal zal worden gedragen door een telg van het Vorstenhuis *Oranje-Nassau,* wie ook Lippebloed door de aderen vloeit, weder met één zijn vermeerderd, gaan als vanzelf de gedachten uit naar die Leden van het Vorstenhuis *Lippe,* die in vorige eeuwen op Nederlandsch territoir hebben geheerscht. Weinig tastbaars is van hen overgeleverd. De oudste van hen [1]), Bisschop *Otto* 11 van Utrecht († 1227) heet in Utrecht te zijn begraven, maar zijn graf is aldaar niet meer te vinden. Aan de andere drie [2]), *Simon Hendrick* (1649—1697), *Frederick Adolph* (1667-1718) en *Simon Hendrick Adolph* (1694—1734), die achtereenvolgens — grootvader, vader en zoon —, souvereine heeren van Vianen en Ameide en erfburggraven van Utrecht zijn geweest (1686—1725), zijn in de omgeving van Vianen nog wel herinneringen [3]) aanwezig, maar het is alleen weggelegd voor den tourist, die in zijn zomervacantie dit stijlvolle stadje met de aardige ooievaarsnesten op de daken bezoekt, deze te zien. Des te verheugender, dat bewaard zijn gebleven hunne *zegels,* die kleine brokjes, met „Spaansch groen" aangemengde of karmijnroodgekleurde, bijenwas, waarin hun eigen

1) A. A. M. Stols, Geslachts-register van het Vorstenhuis Lippe, Maastricht 1938, pag. 18.

2) A.w., pag. 30—34.

3) Van het slot *Batestein* bij Vianen, waar zij geregeld des zomers residéerden, zijn nog slechts muren, een poort en een pomp over. Zie de afbeelding bij het lezenswaardige artikel van J. Steur, Nederlandsche invloed op een Lippisch „Versailles" in Historia jg. 3, afl. 3, April 1937. *Herlaer,* het huis van de Heeren van Ameide, dat hun ook heeft toebehoord (afgebeeld bij J. Steur, Lippe-Nassau-Nederland, Afstamming en voorouders van het Bruidspaar; historische betrekkingen tusschen Lippe, Nassau en Nederland in: Gedenkboek Oranje-Nassau-Mecklenburg Lippe-Biesterfeld, Amsterdam 1937, pag. 139) is door een nieuw heerenhuis vervangen. Zie voor het oude huis ook de afbeelding, naar de gravure in „Het Verheerlijkt Nederland" deel VI (1757), bij Mr. F. A. Holleman, Het octrooi tot testeeren naar Hollandsch leenrecht, Zutphen 1945.

Het huis *Amelestein of* Amaliestein, door *Hendrick van Brederode* († 1568) in het Vianensche Bosch gebouwd voor zijn gemalin Amalia van Nieuwenaar, werd reeds in de eerste helft der achttiende eeuw gesloopt.

hand [4]) den zwaren zilveren stempel heeft gedrukt, opdat niemand zou kunnen twijfelen aan de echtheid van de oorkonde, die ermede werd bezegeld.

Het mooiste exemplaar van het zegel [5]) van Bisschop *Otto* van *Lippe,* alias Otto 11 Bisschop van Utrecht, is bewaard gebleven in het archief van het Groot Seminarie te Brugge (België) aan een oorkonde [6]) zonder dagteekening, welke de wetenschap meent te mogen dateeren als: vóór 1222. Een ander exemplaar wordt aangetroffen aan èen oorkonde uit 1217 in het archief van het Kapittel van St. Marie te Utrecht [7]). Het lijdt geen twijfel, dat men hier 'met een zg. portretzegel heeft te doen. Bisschop *Otto* is in vol ornaat gezeten op zijn „vouwstoel" [8]); de gebeeldhouwde leeuwekoppen rechts en links en de leeuweklauwen beneden zijn duidelijk waarneembaar. De mijter is naar de gewoonte van die dagen niet hoog: met de rechterhand houdt de bisschop zijn kromstaf, in de opgeheven linkerhand een opengeslagen boek. Het randschrift (aangevuld naar het zegel van 1217) luidt: Otto Divina gratia Traiectensis Ep(is)c(opus) [9]). Het uithangend zegel, in groene was aan dubbelen perkamenten zegelstaart, moet c. 8,5 c.M. hoog en c. 6,5 c.M. breed zijn geweest. (Zie afb. 1).

De geschiedenis van dezen kerkvorst is bekend genoeg. Hij was reeds sedert 1204 of 1205 kanunnik en domproost te Utrecht [10]). Nadat hij in 1215 Bisschop van Utrecht was geworden, wijdde hij in 1218 te Oldenzaal zijnen Vader, *Bernhard BH Edele Meer van Lippe,* die in 1196 afstand van zijn regeering had gedaan ten behoeve van zijn zoon *Herman* 11 en monnik was geworden, tot Bisschop van Semgallen (Selburg in Lijfland).

Vervolgens nam Bisschop *Otto* deel aan een kruistocht tegen de Saracenen in het Heilige Land. Tot 1226 was hij met den Graaf van Gelre in oorlog gewikkeld. Een veldtocht, ondernomen tot tuchtiging van de Drentenaren onder *Rudolf,* kastelein *van Coevorden,* kostte hem het leven: in de moerassen van Ane bij Coevorden [11]) kwam *Otto* ellendig om (1227). Zijn broeder *Dirk* [12]), proost van Deventer (1220—1227), die met hem ten strijde was getrokken, heet den acht-

4) Of hoogstens die van een hunner troumstc dienaren. Graaf *Simon Hendrick,* Graaf *Frederick Adolph en* Graaf *Simon Hendrick Adolph* verklaren in leenbrieven, onderscheidenlijk uit 1694, 1700 en 1719, dat zij hun zegel „hier (onder) aen (hebben) do en hangen". Het was, vooral in de Middeleeuwen, toen het zegel van beslissende beteekenis was bij de beoordeeling van de echtheid van een oorkonde, voor een vorst van uitermate groot belang, dat zijn zegelstempel zich in vertrouwde handen bevond; vandaar hot ambt van (groot)zegelbewaarder. De Koning van Engeland heeft nog heden ten dage een Lord Privy Seal.

5) Corpus Sigillorum Neerlandicorum, 's-Gravenhage 1937-1940, No. 15.

6) K. Heeringa, Oorkondenboek Sticht Utrecht, 11, 1940, No. 631; L. P. C. van den Bergh, Oorkondenboek van Holland en Zeeland, 1, Amsterdam-'s-Gravenhage 1866, No. 491. Mr. van den Bergh plaatste het stuk: vóór 4 April 1249 en hield den oorkonder dus voor Bisschop Otto III. Wijlen Dr. H. G. A. Obreen heeft vastgesteld, dat juist uit het zegel blijkt, dat men hier met een charter van Bissrhop Otto II heeft te doen.

7) Rijksarchief Utrecht, St. Marie No. 54; O.B. Sticht, 11, No. 647.

8) Faltstuhl; fauteuil.

9) Otto bij de gratie Gods Bisschop van Utrecht.

10) Er is "echter geen zegel bewaard gebleven, dat hij in die functie zou hebben gebruikt.

11) Zie de levendige beschrijving van dat gevecht in W. Nagge's Historie van Overijssel (1678), uitgegeven door Mr. J. Nanninga Uitterdijk, Vereen. tot beoef. Overijss. Regt en Geschied., deel I, Zwolle 1915, p. 56 seqq.

12) Stols, Geslachts-register Vorstenhuis Lippe, p. 18. Vlgs. Nagge, a.w., p. 66, nam hij tijdens de kruistocht van Bisschop Otto naar Palestina voor dezen de regeering waar. Het Corpus Sigillorum vermeldt van hem geen zegel.

sten dag na het gevecht aan zijn kwetsuur te zijn bezweken.

Voor *Otto's* zielerust stichtte de volgende Bisschop van Utrecht, Wilbrand van Oldenburg, het benedictijnernonnenklooster Mariënberg of *Zwartewater* bij Hasselt in Salland [13]. Naar het schijnt, werden de Drentenaren gedwongen als zoenoffer voor 's Bisschops dood ongeveer ter plaatse van den strijd een Cisterciënsernonnenklooster te stichten [14]. Dit klooster, *Mariënkamp* geheeten (Sancte Marie de Campe juxta Covorde; beate Marie in Campen; Sancte Marie juxta Covordiam), staat sedert de verplaatsing in de tweede helft der dertiende eeuw bekend als de *Abdij fe Assen. Nog* in 1254 had deze abdij een kamp land in eigendom in de nabijheid van Coevorden „qui Mortkule nuncupatur". [15].

De voorliefde voor den geestelijken stand was in het gezin van *Bernhard* II *van Lippe* al zeer groot: van de broeders van Bisschop Otto van Utrecht werd er één Bisschop van Paderborn, een tweede proost van Deventer, de derde proost van Paderborn en later aartsbisschop van Bremen; van de zes zusters werden er vier abdis.

Meer dan vier en een halve eeuw later regeerden wederom Lippe's op Nederlandsch grondgebied. Nadat met den dood' van *Wolfert van Brederode* in 1679 dit aloude geslacht in, den manstam en met het overlijden van zijne zuster *Hedwig Agnes* in 1684 geheel was uitgestorven, erfde na hare broeders *Amelia* Burggravin *van Dohna* [16], dochter van *Christiaan Albrecht* burggraaf *van Dohna en* van *Sophia Theodora* Gravin *van Brederode,* in 1686 de vele Brederode-goederen, en -titels. *Amelia* was te Cleef 15 September 1666 gehuwd met *Simon Hendrick* Graaf en Edele Heer *van Lippe* (uit den tak *Detmold),* Graaf van Schwalenberg en Sternberg (1649—† 1697). Van 1686 af vindt men dezen als „regerende Grave, en Edeler Heer ter Lippe etc. van wegens onse Gemalinne, Vrouw Amelia Geboorne Burchgravinne, en Gravinne van Dona etc. Vrijheer van Vijanen. Ameijde etc. Erfburchgraef van Uijtrecht etc. Heer van Noordeloos, Cloetingen, Haeften, Herwijnen, Hellou, Rietvelt etc." [17]. De oudste zoon van dit echtpaar was *Frederick Adolph* Graaf *van Lippe* (1667—† *1718).* Kolonel-Commandant van een Regiment Karabiniers in dienst van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden [18]. Zijn eerste vrouw, met wie hij te Schaumburg 26 Juni 1692 huwde, was *Johanna Elisabeth* Prinses *van Nassau-Dillenburg-Schaumburg* (1663-1700).

De Verzameling Losse Zegels van het Algemeen Rijksarchief bevat een zegel van hem [19] en een [20] van den oud-

13) Zie de oorkonde van 21 Juli 1233, O.B. Groningen en Drente, deel 1, No. 94.

14) H. v(an) R(ijn), Oudheden en Gestichten van Groningen, Groningerland mitsgaders van het Land van Drente, Leiden 1724, p. 572—576, 579-581.

15) O.B. Groningen en Drente, deel 1, No. 121.

16) Dat de voornaam dezer Gravin Amelia en niet, Amalia luidde, blijkt, uit verscheidene stukken. (Zie o.a. den Inventaris van de bescheiden van de Heeren van Brederode en latere bezitters van de heerlijkheid, Vianen, berustende in het Fiirstlichea Haus- und Landes-Archiv te Detmold, in Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven 1909, p. 113 seqq, samengesteld ten Algemeenen Rijksarchieve te 's-Gravenhage door den Rijksarchivaris Mr. P. van Meurs in de jaren 1907-1909. Zie ook zijn belangwekkend artikel De Erfenis van de Brederode%, in Oud-Holland XXXII, 1914, p. 105 seqq.).

De handteekening van de Gravin luidt: Amelie G (ravin) van der Lippe. Haar zoon *Frederick Adolph* trouwde als weduwnaar van *Johanna Elisabeth* Prinses van *Nassau-Dillenburg-Schaumburg* met, een nichtje zijner Moeder, te weten een dochter van *Ludwig* Graaf *van Solms-Hohensolms* en van *Louise* Gravin van *Dohna.* Ook zij moet Amelia en niet Amalia hebben geheeten. Wordt dit al waarschijnlijk, doordat blijkbaar in het

sten zoon uit zijn eerste huwelijk, *Simon Hendrick Adolph* (1694—† 1734), welke hier — voorzoover bekend — voor het eerst worden gepubliceerd. Van *Simon Hendrick* (1649-+ 1697) werd, jammer genoeg, geen zegel aangetroffen in de meest voor de hand liggende bronnen, welke den Nederlandschen onderzoeker ter beschikking staan [21].

Beschouwt men deze zegels, dan treft onmiddellijk de groote onderlinge overeenkomst. Beide vertoonen een wapenschild, gehouden door twee engelen in wapenrok, iedere engel met een opgeheven palmtak in de vrije hand. Wapen: gevierendeeld, I en IV een roos (Lippe), 11 en 111 een zwaluw, gezeten op een 8-puntige ster (Schwalenberg). Hartschild: gevierendeeld, 1. en 4. drie zuilen (Vianen), 2. en 3. gedwarsbalkt [22] van zes stukken, de oneven dwarsbalken van vair (Utengoye, burggr. van Utrecht). Kleuren niet aangegeven. Het schild gedekt door een bladerkroon. Beide zegels zijn afgedrukt in roode was; middellijn 7,2 c.M. Zie afb. 2 en 3.

Het randschrift van het zegel van Graaf *Frederick Adolph* luidt: Fridericus Adolphus Comes et Nob(ilis) Dom(inus) Lippiae Sup(remus) Dom(inus) Vianae et Ameidae.

Op dat van zijnen zoon leest men: [S]imon Hend. Adolphus Comes et Nob. Dom. Lipp[iae S]up. Dom. Vianae et Ameidae.

De opmerkzame beschouwer zal er zich rekenschap van geven, dat het randschrift, te beginnen bij den naam *Adolphus* op beide zegels precies gelijk is; het woord *Fridericus*

geslacht Dohna deze variant. gebruikelijk was (ook Amelia's nicht Gravin van *Limburg Stirum* ex matre *Dohna* heette *Amelia),* zekerheid is het doordat *Frederick Adolph* Graaf *van Lippe* en Amelia Gravin valt *Solms* in 1717 hebben goedgevonden, dat de Drost van Jaarsveld, Gerard *Bylandt,* burgemeester en secretaris van Ameide, zijn dochtertje naar hen noemde.

Via de families *Bylandt, Verveer, Verhagen, Begram* en van *Eeten* heeft de combinatie van voornamen: *Frederika Adolphina Amelia* tot in onze dagen voortbestaan. Onder de erfgenamen van Mevrouw *Frederika Adolphina Amelia Vaillant-van Eeten,* overleden in 1938, moet nog de zilveren rammelaar berusten, welke de Souvereinen van Vianen de doopelinge van 1717 hebben vereerd.

17) Leenbrief d.d. 25 April 1694, toevallig aangetroffen in het Archief der Hollandsche Rekenkamer, doos 278 (Alg. Riksarchief) ; het zegel van Graaf Simon Hendrick verloren.

18) Zie Willem III *en* Portland, 's Rijks Geschiedkundige Publicatiön, deel 23, p. 163.

Bekender in de krijgsgeschiedenis van de Republiek der Vereenigde Nederlanden is zijn verre neef *Wilhelm* Graaf en Edele Heer van *Lippe-Brake* (Zie Geslachts-register Vorstenhuis Lippe, p. 73). Deze voer als Kolonel-Commt. van een regt. Cavalerie in het najaar van 1688 met Willem 111 naar Engeland; men vindt zijn naam in de „Zeil-ordre voor de vloot." en vervolgens telkenmale in de schema's, waarin van den dag van de landing af tot 27 December 1688 toe voor elk troepenonderdeel van 's Prinsen leger de dagelijks te bereiken marschdoelen waren aangegeven.

19) Een gelijk zegel. in roode was. zeer geschonden, aan charter Gem.-archief Utrecht, bij het Stadsarchief bewaarde archieven, St. Bartholomeusgasthuis, 11, No. 1731[3], 24 September 1700 (Leenbrief).

20) Een gelijk zegel, in roode was, geschonden,' aan charter Alg. Rijksarchief, Aanwinsten Eerste Afdeeling 1930, No. XV, 5. 9 Januari 1719 (Leenbrief).

21) Het Archief van de Kamer van Justitie te Vianen, Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven, 1924, deel 1, Bijlage XIV, p. 161; Het Archief van het Leenhof van Vianen, ibidem Bijlage XV, p. 176, met stamboom der Brederode's en latere Heeren van Vianen. Het Archief van het Huis te Jaarsveld 1455-1899, Inventaris do& Mejuffrouw M. C. G. Diemont, 's-Gravenhage 1937, gestencild.

Meer kans op het vinden van *Simon Hendrick's* zegel heeft men in het Vorsteliik Huis- en Landsarchief te Detmold. Zie den Inventaris van de Brederode-Vianenbescheiden aldaar, 1909 (noot 16 hierboven), Nrs. 373ter, 375, 379, 381, 386. 395 en 425.

22) Stols, Geslachts-register Vorstenhuis Lippe, p. 100, vergist zich door dit kwartier aan te duiden als *Ameide.*

is vervangen door *Simon Hend.* Dit is het eenige verschil tusschen de twee zegels.

Wie meer met zegels in aanraking is geweest, weet, dat dit verschijnsel veelvuldig voorkomt. Een zegelstempel snijden was minutieus en verantwoordelijk werk, dat alleen kon worden toevertrouwd aan een vakman, den goudsmid of een specialen zegelsnijder, die daarvoor ongetwijfeld goed werd betaald. Het veranderen van enkele woorden in een randschrift was zeker vrijwat minder duur dan het snijden van een heel nieuw zegel. Aangezien de stempel in de zeventiende en de achttiende eeuw gewoonlijk van, zilver, brons of koper werd gemaakt [23]), was het niet moeilijk, zulk een wijziging aan te brengen. Ja, het is zelfs niet 'onmogelijk, dat vóór *Frederick Adolph* ook zijn, Vader *Simon Hendrick* denzelfden stempel zou hebben gebruikt.

Omtrent de herkomst van de afgebeelde zegels van *Frederick Adolph* en *Simon Hendrick Adolph van Lippe* is maar weinig bekend. Het Algemeen Rijksarchief verwierf beide 21 April 1890 ter auctie Frederik Muller te Amsterdam tegelijk met ruim 1180 andere losse zegels. In deze collectie treft men naast zegels van eenige graven van Holland, van Staten van verscheidene Provinciën, leenkamers, heerlijkheden, steden, geestelijke gestichten enz. ook aan die van *Reinout van Brederode 1449, Walraven van Brederode,* overleden in 1531, *Reinout van Brederode, heer* van Vianen, 1551 en van de *Staten van Holland voor de heerlijkheid Vianen en Ameide* (na *1725).* Dit doet vermoeden, dat een van die achttiende-eeuwsche particuliere collectionneurs, zooals er helaas maar al te veel zijn geweest, den euvelen moed heeft gehad, de zegels af te knippen van de charters uit, 'een belangrijk familie- of huisarchief en in het bijzonder van de daarin bewaarde leenacten.

Een exemplaar van het si g net van Graaf *Frederick Adolph,* opgedrukt op een acte voor *Gerard Bylandt,* secretaris van Ameide en Tienhoven [24]), d.d. 10 December 1717, is bewaard gebleven in het Archief van het Huis te Jaarsveld Inv. No. 326. Deze afdruk in rood lak, hoog 2,8 — breed 2,4 c.M. vertoont 's Graven bovenbeschreven wapens en schildhouders, maar het schild wordt gedekt door vijf helmen (waarvan de middelste door beschadiging is verdwenen). Helmteekens: 1. Een ster tusschen een vlucht (Sternberg), 2. een omgewende ezelskop en -hals (Vianen), 3. een roos tusschen een vlucht (Lippe), 4. een dierekop en -hals (Goye?), 5. een zwaluw? gezeten op een ster? tusschen een vlucht (Schwalenberg). Zie afb. 4.

Het *wapen* van ons jongste, Prinsesje staat vast sedert het Koninklijk Besluit van 18 Februari 1938 (Staatsblad No. 1) : Gevierendeeld, I en IV Nederland; II en 111 Oranje. Hartschild Lippe. Moge te zijner tijd voor Prinses Maria Christina ook een zegel worden gesneden, waarmede Nederland bewijst, dat fraai heraldisch teekenwerk en artistieke graveerkunst toch niet het monopolie van de Middeleeuwen waren, een product van kunde, liefde en geduld, waardig te compareeren in de rij van deze preciosa uit vroegere eeuwen.

23) Uit de dertiende eeuw zijn ook ivoren stempels bekend, bv. het conventsaegel der Abdij van Rijnsburg, dat in het Nederlandsch Museum te Amsterdam (Rijksmuseum) wordt bewaard.

24) Zie noot 16 hierboven.

Enkele opmerkingen naar aanleiding van den kwartierstaat van H. K. H. Prinses Juliana,

door w. F. DEL CAMPO HARTMAN.

Uitgangspunt van de hier volgende studie is een 'door mij opgestelde kwartierstaat, die tot dusver veertien generaties omvat. [1]) Geheel compleet zijn echter slechts de eerste zeven generaties, dus tot en met de 64 bet-bet-bet-overgrootouders van de Prinses. Dan beginnen de „open vakken", doordat ik geen genealogieën bezit van de families von Schönburg-Waldenburg, von Schönburg-Wechselburg en von der Marwitz. Toch geeft dit in de 8e generatie nog niet veel lacunes en zoo missen van de 128 kwartieren in die generatie er nog slechts 5. In de 9e generatie wordt dit gemis aan bronnen al hinderlijker. Over de voorouders van Catharina I (Skawronska) van Rusland staan mij geen gegevens ten dienste (een werk, dat hare kwartieren behandelt, was kort vóór den oorlog in Duitschland in wording; of het uitgegeven is, is mij niet bekend), terwijl mij ook een genealogie van het geslacht von Zeutsch ontbreekt. Dit leidt tot vijftien onbekende voorouders op het totaal van 256 van die generatie. In de volgende generaties stijgt het aantal onbekenden natuurlijk, ook procentsgewijs, doordat het aantal geslachten waarover mij geen of geen complete gegevens ten dienste staan, toeneemt, doch ook in de 14e generatie speelt' het aantal onbekenden, hoewel op zichzelf belangrijk, procentsgewijs nog geen overheerschende rol: van de in die generatie voorkomende 8192 kwartieren zijn er mij thans 1250 onbekend of slechts iets meer dan 15%. Waar de mij ontbrekende genealogieën meerendeels geslachten betreffen, waarover zeer veel is gepubliceerd, zal ongetwijfeld met veel succes aan de completeering kunnen worden gewerkt.

Nemen wij thans de bijeengebrachte *gegevens* in beschouwing en gaan wij na, hoe het in dezen kwartierstaat gesteld is met het kwartierverlies, dan blijkt, dat dit in de eerste vijf generaties in het geheel niet voorkomt. Wel blijkt, dat de zestien kwartieren in deze generatie worden gevormd door personen, behoorende tot tien verschillende geslachten, zoodat hier de basis is gelegd voor aanzienlijk kwartierverlies in de volgende generaties. De 16 betovergrootouders van de Prinses behooren tot de geslachten: Mecklenburg, Oldenburg, Hohenzollern, Schwarzburg, Hessen (Brabant), Schönburg, Nassau, Württemberg, Waldeck en Saksen (uit het Askanische huis). Daarvan komen Mecklenburg, Oldenburg, Hohenzollern, Schwarzburg, Nassau en Württemberg ieder tweemaal voor.

De eerste verschijnselen van kwartierverlies komen we *tegen* in de 6e generatie. Daar vinden we Keizer Paul I van Rusland met zijne gemalin Maria Feodorowna, geboren Prinses van Württemberg, die ook reeds in de 5e generatie verschijnen. Voorts komen in de 6e generatie Friedrich Wilhelm II Koning van Pruisen en zijne tweede echtgenoote Frederica Louise Prinses van Hessen-Darmstadt tweemaal voor namelijk als voorouders zoowel van Prins Hendrik als van Koningin Wilhelmina. Het aantal geslachten, waartoe de 32-bet-bet-overgrootouders der Prinses in deze generatie behooren, is verhoudingsgewijs al weder ingekrompen, Zagen wij in de 5e generatie nog een verhouding van 10 op 16, in de 6e generatie zijn het slechts 13 op 32. Theoretisch hadden

1) Ik wil er op wijzen, dat deze door mij in 1941 bewerkte studie niet volledig, heeft kunnen zijn in verband met het beperkte materiaal, dat mij toen in Ned.-Indië ter beschikking stond.

in deze generatie 16 nieuwe geslachtsnamen aan de reeds gevondene moeten worden toegevoegd: het zijn er echter slechts 3 nl. Saksen (uit het huis der Wettiner), Reuss en Sayn.

De 7c generatie brengt een verdere toename van het kwartierverlies. Acht personen komen daarin voor, die wij ook reeds in de 6e generatie zijn tegengekomen t.w. Peter III Keizer van Rusland met zijn gemalin Catharina 11, Friedrich 11, Eugen Hertog van Württemberg, gehuwd met Dorothea Prinses van Brandenburg-Schwedt, Friedrich Vorst van Schwarzburg-Rudolstadt met zijn eerste gemalin en nicht Friederike Prinses van Schwarzburg-Rudolstadt en Friedrich V Landgraaf van Hessen-Homburg, die gehuwd was met zijn nicht Carolina Prinses van Hessen-Darmstadt. Voorts komen in de 7e generatie tweemaal voor Karl Christian Vorst van Nassau-Weilburg, gehuwd met Wilhelmina Carolina Prinses van Oranje-Nassau (dochter van Stadhouder Willem IV), terwijl driemaal voorkomen: August Wilhelm Prins van Pruisen. gehuwd met Louise Prinses van Brunswijk-Bevern-Wolfenbüttel en Ludwig IX Landgraaf van Hessen-Darmstadt met zijn eerste gemalin Carolina Paltsgravin van Zweibrücken-Birkenfeld. In plaats van de theoretische toename van het aantal geslachten in de 7e generatie met 64, kunnen slechts zeven nieuwe namen aan de bestaande lijst worden toegevoegd. Het zijn: de Welfen, de Wittelsbacher, Leiningen-Dagsburg, Solms, von der Marwitz, Romanow. Thurn und Taxis. Wij zien hier dus 64 kwartieren verdeeld over slechts twintig geslachten.

Ik moet hier nog de aandacht vestigen op een verschijnsel, dat zich in alle vorstelijke kwartierstaten voordoet. Oogenschijnlijk bestaat deze 7e generatie uit meer dan twintig geslachten, doch men dient er rekening mede te houden, dat verschillende personen, die op het eerste gezicht niet tot één stam behooren, in feite wel leden zijn van hetzelfde geslacht. Zoo zijn de Koningen van Pruisen Hohenzollerns, evenals de Markgraven van Brandenburg. De Hertogen van Brunswijk behooren tot het geslacht der Welfen, evenals de Koningen van Groot-Brittanië en Ierland en de Keurvorsten van Hannover. De Landgraven van Hessen stammen uit het aloude Huis der Hertogen van Brabant en vormen daarmede dus één geslacht. De Paltsgraven behooren tot het geslacht der Wittelsbachers, evenals de Koningen, Keurvorsten en Hertogen van Beieren. De latere Keizers van Rusland zijn eigenlijk leden van het huis Oldenburg, evenals de Koningen van Denemarken en de Hertogen van Sleeswijk-Holstein. De Qorsten van Anhalt behooren tot het Askanische huis, waaruit ook de Hertogen van Saksen-Lauenburg stammen, welke laatsten weder deugdelijk onderscheiden dienen te worden van de Keurvorsten van Saksen en de Hertogen van Saksen-Altenburg, Saksen-Gotha, Saksen-Meiningen, Saksen-Weimar-Eisenach enz., die uit het z.g. Wettiner huis spruiten, waartoe ook sommige Koningen van Polen behooren.

Nemen wij in aanmerking, dat ook de Nassau's een van origine Duifsch geslacht zijn, dan dient geconstateerd te worden, dat de 32 het-bet-overgrootouders van de Prinses uitsluitend behooren tot van origine Duitsche geslachten, terwijl van 63 van de 64 bet-bet-bet-overgrootouders hetzelfde geconstateerd moet worden. Eerst in de 7e generatie, dus die der 64 bet-bet-bet-overgrootouders verschijnt het eerste niet-Duitsche bloed in de persoon van Anna Petrowna Grootvorstin van Rusland, gehuwd met Karl Friedrich Hertog van Holstein-Gottorp, die tot het huis Romanow behoort. In de 8e generatie komt daarin practisch nog geen wijziging. Het Russische bloed wordt iets versterkt, doordat de moeder van

de zoo juist genoemde Anna Petrowna ook een Russische was nl. Catharina I Skawronska. Voorts zien wij in deze generatie een spoortje Boheemsch bloed verschijnen door het huwelijk van Anselm Franz Vorst van Thurn und Taxis met een Prinses van Lobkowicz-Sagan, maar daar blijft het dan ook bij.

Ook in de 9e generatie verandert het beeld nagenoeg niet. De moeder van de zooeven genoemde Prinses van Lobkowitz-Sagan blijkt weder een Duitsche Prinses van Baden-Baden te zijn, zoodat het Boheemsche element geen versterking ondergaat. De drie Prinsessen van Koerland, die in deze generatie verschijnen (een gehuwd met den Landgraaf van Hessen-Homburg, een met den Landgraaf van Hessen-Kassel en de derde met! Albrecht Markgraaf van Brandenburg), zouden even doen denken aan een bloedtoevoer uit de randstaten aan de Oostzee, maar behooren in werkelijkheid tot het Nederrijnsche geslacht von Kettler. Alleen de gemalin van Ludwig Graaf van Solms-Rödelheim und Assenheim is een Deensche nl. Charlotte Sibylle Gravin von Ahlefeldt, uit een zuiver Deensch geslacht, dat nog daar te lande bloeit.

Het eerste Fransche bloed treedt pas op in de 10e generatie in de persoon van Eléonore Desmier d'Olbreuse, eerst hofdame, later gemalin van Georg Wilhelm Hertog van Braunschweig-Lüneburg. Dat in 1675 gesloten huwelijk aan het hof te Celle heeft destijds in Europa heel wat stof doen opwaaien. De beeldschoone Eléonore behoorde geenszins tot den hoogen Franschen adel. Haar vader was een Fransch landedelman, die het kasteel Olbreuse bezat, en ook bij verdere uitwerking van haar kwartieren blijft men in de sfeer van den Franschen landadel. Doordat tallooze Europeesche vorstenhuizen van Eléonore afstammen, hebben de genealogen door de eeuwen heen vlijtig naar haar kwartieren gespeurd en als men heel erg ver teruggaat, is daar nog wel een enkel spoortje vorstelijk bloed te ontdekken. Zoo vindt, men via de Graven van Chalon een afstamming uit het Fransche Koningshuis der Capetingers en ook een afstamming van Keizer Barbarossa.

In deze 10e generatie doet ook een bekend Zuid-Nederlandsch geslacht zijn intrede door het huwelijk van Lamoraal Claudius Frans Graaf van Thurn und Taxis met Anne Françoise Eugénie Gravin de Hornes-Hautekerke. Over de beteekenis, die deze laatste voor den kwartierstaat van de Prinses heeft, zal ik straks nog nader spreken.

In de 1 le generatie vinden wij het eerste Zweedsche bloed, in de eerste plaats door het huwelijk van Johan Casimir Paltsgraaf van Zweibrücken-Kleeburg met Catharina Prinses van Zweden, uit het bekende huis Wasa, en in de tweede plaats doordat haar tante, eveneens Catharina van Zweden geheeten, huwde met Edzard II Graaf van Oostfriesland. Ook het Fransche bloed vindt in deze generatie eenige versterking; ten eerste zien wij Johann II Paltsgraaf van Zweibrücken in het huwelijk treden met Cathérine Prinses van Rohan-Fontenay en ten tweede verschijnt hier Willem de Zwijger met zijn 4e echtgenoote Louise de Colligny. Op dit laatste huwelijk kom ik straks nog terug. Verder treffen wij in deze generatie het eerste Engelsche bloed aan door het huwelijk van Frederik V Keurvorst van de Palts, den bekenden Winterkoning, met Elisabeth Prinses van Engeland, kleindochter van Lord Darnley en Mary Stuart. Deze ongelukkige Schotsche koningin behoort dus ook tot de voorouders van de Prinses.

Twee in de wereldgeschiedenis zeer bekende dynastieën

zijn wij tot dusverre nog niet tegengekomen: de Bourbon's en de Habsburgers. Toch behoeven wij daarnaar niet lang meer te zoeken. De Bourbon's doen hun intrede in de 12e generatie met Charlotte, de derde echtgenoote van Willem den Zwijger, terwijl wij de Habsburgers in de 13e generatie zien verschijnen in de persoon van Maria Prinses van Oostenrijk, die in 1546 huwde met Willem IV Hertog van Gulik, Kleef en Berg. Zij was een dochter van Keizer Ferdinand 1, den broeder en opvolger van Karel V, en van Anna van Bohemen. Dit voorouderpaar, Ferdinand en Anna, brengt een groote verscheidenheid van Spaansch, Portugeesch, Duitsch, Fransch, Engelsch en Russisch bloed mede, waarop ik hier nu niet verder wil ingaan,. Wel wil ik er nog even op wijzen, dat de Habsburgers, al verschijnen zij eerst zeer laat in den kwartierstaat van onze Prinses, daarin toch een zeer belangrijke plaats innemen. Meergenoemde Maria van Oostenrijk komt, voorzoover ik tot dusverre heb kunnen vaststellen, niet minder dan een en zeventig maal onder de voorouders der Prinses voor!

Ik wil thans niet verder doorgaan op dit onderwerp, doch zal er nu toe overgaan de afstamming van Prinses Juliana uit enkele bepaalde geslachten eens wat nader onder de loupe te nemen.

In de eerste plaats wil ik het dan hebben over de Nassau'sche voorouders van Prinses Juliana. Wat de leek hiervan weet, is over het algemeen bedroevend weinig. Algemeene bekendheid geniet het feit, dat ons Vorstenhuis in rechte lijn niet afstamt van Willem de Zwijger, wiens tak immers uitstierf in 1702 met den dood van den Koning-Stadhouder Willem 111, maar van diens broeder Jan, in de geschiedenis bekend als Jan de Cude. Van hem komen de Friesche stadhouders, die in 1747 in den persoon van Willem IV ook het erfstadhouderschap over Holland, Zeeland en Utrecht verkregen en van wie de latere Nederlandsche Koningen afstammen. Verder weet men, dat Willem de Zwijger niettemin tot de voorouders van de Prinses behoort door het huwelijk van den Frieschen stadhouder Willem Frederik met Albertina Agnes, de dochter van Frederik Hendrik. Maar welk een allesoverheerschende rol het Nassaubloed speelt in de bloedmenging van de Prinses is zeker niet van algemeene bekendheid. Ik wil trachten hiervan eenigszins een indruk te geven.

In de eerste plaats wil ik er dan op wijzen, dat de moeder van wijlen Koningin Emma een Prinses van Nassau was, behoorende tot den tak Nassau-Weilburg, waardoor onder de acht overgrootouders van Prinses Juliana reeds twee Nassau's voorkomen. In de 6e generatie vinden wij onder de 32 bet-bet-overgrootouders reeds drie Nassau's, waarvan twee Nassau-Weilburg's zijn. Ik wil hier even in herinnering brengen, dat deze Nassau-Weilburg's behooren tot de z.g. Walramsche lijn, die zich reeds in het midden der 13e eeuw afsplitste van de Qtto'sche lijn, waartoe ons Vorstenhuis behoort.

Onder de vier en zestig voorouders van de 7e generatie komt vijfmaal een Nassau voor, doch dit zijn tenslotte slechts drie verschillende personen, te weten: Stadhouder Willem IV, zijn dochter Wilhelmina Carolina (tweemaal) en haar echtgenoot Karl Christian van Nassau-Weilburg (eveneens tweemaal). Wij kunnen dus in deze generatie reeds een drievoudige afstamming van Willem den Zwijger vaststellen.

In de 8e generatie verschijnen de Nassau's ook onder de voorouders van- vaderszijde van de Prinses in de persoon van Caroline Prinses van Nassau-Saarbrücken (behoorendc

tot de Walramsche lijn), die tweemaal voorkomt als echtgenoote van Christiaan 111 Paltsgraaf van Zweibrücken-Birkenfeld. Deze Caroline komt in deze generatie eveneens tweemaal voor onder de voorouders van moederszijde. Verder komt in deze generatie Jan Willem Friso voor, paraisseert Willem IV tweemaal en verschijnen Karl August Vorst van Nassau-Weilburg en zijn gemalin Augusta Friederika Prinses van Nassau-Idstein ieder tweemaal, zoodat in de 128 kwartieren der 8e generatie elf plaatsen. door een Nassau worden bezet, waarvan acht door de Walramsche en drie door de Otto'sche lijn.

In de 256 kwartieren van de 4e generatie komt vijfmaal een Nassau voor, t.w. tien van de Walramsche en vijf van de Otto'sche lijn.

Ligt tot dusverre dus nog het zwaartepunt bij de Wal'ramsche lijn, in de 10e generatie komt de verschuiving hiervan naar de Otto'sche lijn, die daar negentien plaatsen inneemt tegen de Walramsche twaalf: tezamen dus 31 op 5 12 kwartieren.

In de volgende door mij uitgewerkte generaties accentueeren deze verhoudingen zich nog, doch ik wil den lezer niet vermoeien door ook die cijfers alle te vermelden. Veel meer illustratief is het eens na te gaan, hoeveel afstammingslijnen voeren naar Willem den Zwijger en naar zijn broeder Jan den Oude. Ik vermoed, dat men over het resultaat van dit onderzoek even verbaasd zal zijn als ikzelf.

Uit het 3e huwelijk van den Zwijger met Charlotte de 'Bourbon vindt men nl. niet minder dan vier en dertig afstammingen en uit 'zijn 4e huwelijk met Louise de Colligny zijn het er vijftien, dus in totaal negenenveertig. De afstammingen uit het 3e huwelijk loopen via Louisa Juliana, gehuwd met Friedrich IV Keurvorst van den Palts, en via Catharina Belgica, gehuwd met Philipp Ludwig 11 Graaf van Hanau-Münzenberg, terwijl de afstammingen uit het 4e huwelijk uitsluitend over het eenige uit het huwelijk geboren kind, Prins Frederik Hendrik, den bekenden Stedendwinger, gaan.

De afstammingen van Jan den Oude zijn uit diens drie 'huwelijken, t.w.: drie en dertig uit zijn eerste huwelijk met Elisabeth Prinses van Leuchtenberg, vijf uit zijn tweede huwelijk met Kunigunde Jacoba Paltsgravin van Simmern en een uit zijn derde huwelijk met Johannetta Gravin van Sayn-Wittgenstein. In totaal dus negen en dertig afstammingen. Uit genealogisch oogpunt zijn deze interessanter dan die uit Willem den Zwijger, want deze lijnen loopen over niet minder dan acht van de vier en twintig kinderen, die Jan de Oude in zijn drie huwelijken heeft verwekt en van wie er vijftien gehuwd zijn.

Wij komen nu vanzelf tot de vraag: en hoe vaak stamt Prinses Juliana dan wel af van haar beroemde voormoeder, Juliana van Stolberg, aan wie zij haar naam ontleent? Ook dit heb ik trachten vast te stellen. Ik moet daarbij echter eerst wijzen- op een feit, dat weinig bekendheid geniet nl. dat Juliana van Stolberg, toen zij in 1531 op 25-jarigen leeftijd in het huwelijk trad met Willem Graaf van Nassau, Katzenelnbogen, Vianden en Dietz, meer algemeen. bekend onder den naam Willem de Rijke, weduwe met vijf kinderen was van Philipp 11 Graaf van Hanau-Münzenberg. Drie van deze vijf kinderen Hanau behooren mede tot de voorouders van Prinses Juliana nl. Catharina, gehuwd met Johann IV Graaf van Wied, Philipp, gehuwd met Helena Paltsgravin van Simmern en Juliana, gehuwd met Thomas Wild- en Rijngraaf van Salm-Kyrburg. Nemen wij nu nog in aanmerking dat Prinses Juliana niet alleen via Willem den Zwijger er,

Jan den Oude van Willem den Rijke en Juliana van Stolberg afstamt, maar ook nog via vier van hun andere kinderen' nl. Anna, gehuwd met Albrecht Graaf van Nassau-Weilburg-Saarbrücken, Elisabeth, gehuwd met Koenraad Graaf van Solms-Braunfels, Juliana, gehuwd met Albrecht Graaf van Schwarzburg-Rudolstadt en Magdalena, gehuwd met Wolfgang Graaf van Hohenlohe, dan zal het U wel duidelijk worden, dat de afstammingen van Prinses Juliana van Juliana' van Stolberg zeer, zeer vele zijn. Ik telde'er tot dusverre honderddrieendertig en wil geenszins beweren, dat er niet nog veel meer zijn, die ik nog niet heb kunnen vaststellen.

Ik moet nu van de Nassau's afstappen om over tè gaan naar de afstamming uit een ander geslacht, dat ons ook na aan het hart ligt nl. Lippe.

Bij het 'huwelijk van Prins Bernhard en Prinses Juliana is in verschillende publicaties er op gewezen, dat eerstgenoemde ook een afstammeling is van Willem den Zwijger en wel langs vier lijnen, alle terugvoerende naar het derde huwelijk van den Vader des Vaderlands met Charlotte de Bourbon. Ik heb echter nergens de mededeeling aangetroffen, dat Prinses Juliana ook een afstammelinge der Lippe's is. En toch heeft Prinses Juliana wellicht meer ,Lippe-bloed dan Prins Bernhard Nassau-blo'ed.

Als dichtstbijzijnde voorouder uit het geslacht Lippe vond ik in de 11e generatie Sofie Elisabeth Gravin zur Lippe, geb. 7 Mei 1624, overl. 23 Aug. 1688, die 7 Nei 1644 in het huwelijk trad met Georg Wilhelm Graaf zu Leiningen-Westerburg. Zij was de dochter van Simon VII Graaf en Edler Herr zur Lippe-Detmold uit zijn tweede huwelijk met Maria Magdalena Gravin van Waldeck-Wildungen, van welk laatste echtpaar Prins Bernhard een afstammeling in rechte lijn is.

Maar ook langs andere lijnen vond ik afstammingen uit het de Lippe's en zoo behoort Bernhard VIII Graaf en Edler Herr zur Lippe, de grootvader van den zoo evengenoemden Simon VII en tijdgenoot van Willem den Zwijger op tenminste zevenentwintig manieren tot de voorouders van Prinses Juliana.

Waar ik mij tot dusverre in hoofdzaak bepaald heb tot de afstamming van Prinses Juliana uit buitenlandsche 'dynastieën en geslachten, dient nu de vraag gesteld te worden: heeft. de Prinses ook Nederlandsch bloed? Het is mij een groote vreugde, dat ik deze vraag niet alleen bevestigend kan beantwoorden, maar dat ik daaraan kan toevoegen, dat dit Nederlandsche bloed haar langs vele wegen is toegevloeid.

In de eerste plaats wil ik het dan hebben over de afstamming van de Prinses uit een viertal nog levende tot den Nederlandschen adel behoorende families. Deze families zijn: van Wassenaer, van Pallandt, van Limburg Stirum en van Bylandt. Het is zeker de moeite waard hierbij even nader stil te staan.

Als eerste behandel ik dan het geslacht van Wassenaer, niet alleen omdat dit het oudste nog levende tot den Hollandschen oer-adel behoorende geslacht is, maar vooral omdat de verwantschap met de Nassau's voortspruit uit een alliantie van een directen voorvader van de Prinses, Engelbert I Graaf van Nassau, Dietz en Vianden, Heer van Breda en de Lek, die in 1403 huwde met Johanna van Polanen uit het huis Wassenaer-Duvenvoorde.

Ik overdrijf zeker niet als ik zeg, dat dit huwelijk Nassau-Polanen buitengewoon belangrijk is voor onze eigèn vaderlandsche geschiedenis. Immers, het heeft het contact gebracht tusschen de Nederlanden en het huis Nassau. Tohanna van

Polanen was het eenige kind en daardoor erfdochter van Jan 111 van Polanen, heer van der Leck, Breda, Geertruidenberg, Oosterhout, Rozendaal, Steenbergen, de Klundert, Niervaart enz., een zeer rijk met aardsche goederen gezegend edelman, die een belangrijke positie innam aan het hof van Hertog Albrecht van Beieren. In 1404 werd Engelbert van Nassau met de goederen van zijn vrouw beleend en daarmede is de grondslag gelegd voor het groote grondbezit der Nassau's in de 'Noordelijke Nederlanden en voor de aanzienlijke positie, die zij sindsdien in ons vaderland hebben bekleed. Zonder dit huwelijk zou er niet de minste aanleiding zijn geweest voor de groote belangstelling, die Engelbert's achter-achter-kleinzoor+ Willem van Oranje, steeds voor de Nederlanden heeft betoond en het is alleszins waarschijnlijk, dat de geschiedenis van ons vaderland een geheel ander verloop zou hebben gehad, als niet, ten tijde van het uitbreken van den opstand tegen Spanje, de Nassau's door genoemde alliantie met Polanen, reeds meer dan anderhalve eeuw tot de voornaamste groot-grondbezitters in de Nederlanden hadden behoord.

Hoe kwamen de Polanen's aan deze uitgestrekte bezittingen? Het antwoord op deze vraag, vond ik in een studie van Joseph Cuvelier, in, 1921 gepubliceerd onder den titel „Les origines de la' Fortune de la Maison d'Orange-Nassau". Daaruit blijkt, dat de grondlegger van het groote fortuin van dezen tak der Wassenaer's, en'dus ook van ons vorstenhuis, is geweest Willem van Duvenvoorde, die in zijn jonge jaren voorkomt onder den naam van Willem Snikkerieme. Hij werd circa 1290 in de omstreken van Haarlem geboren als zoon van Philips van Duvenvoorde uit een nog onbekende moeder. Of hij een bastaard is, is nog steeds niet met zekerheid uitgemaakt. Obreen spreekt dit tegen in zijn „Geschiedenis van geslacht van Wassenaer", doch een feit is, dat hij 11 Augustus 1329 van Keizer Lodewijk van Beieren een acte van wettiging kreeg, hetgeen toch onnoodig zou zijn geweest, indien hij van echte geboorte was. Deze Willem Snikkerieme kwam in 1311 aan het hof van den Graaf van Holland, waar hij zich in korten tijd tot den voornaamsten raadgever, vooral op financieel gebied, van den Graaf wist te maken. De Graaf overlaadt hem met gunstbewijzen, doch vooral door zijn bijzondere gaven als financier gelukt het hem zeer spoedig een uitgestrekt grondbezit te verwerven. Zijn belangrijke inkomsten uit dien hoofde weet dit financieele genie zeer gunstig te beleggen en wij zien Willem van Duvenvoorde, zooals hij sinds 1317 uitsluitend heet, optreden als de voornaamste geldschieter van vele vorsten uit dien tijd; zooals den Koning van Engeland, den Hertog van Brabant, de Bisschoppen van Utrecht en Luik, den Aartsbisschop van Keulen, enz. Bij het geweldige financieele succes van dezen middeleeuwschen edelman dient bedacht te worden, dat in den tijd van zijn financieele operaties nog geen sprake was van een geldmarkt. De voorwaarden, waarop door vorsten geld geleend kon worden, liepen zeer uiteen, maar voor de tegenwoordige begrippen was de rente toentertijd enorm hoog: 12 à 15 % per jaar was bepaald laag. In 1320 leent Willem van Duvenvoorde geld aan den Hollandschen Graaf à 20 %. De lombard van 's-Hertogenbosch kreeg van Jan van Diest, bisschop van Utrecht, 30 % rente. Antwerpenaren mochten 43 % rente berekenen en als het vreemdelingen betrof zelfs 65 %. De Hertog van Gelre leende in 1347 tegen 50 en 54 %.

Ik zal hier niet in détails treden over de uitgestrekte bezittingen, die Willem van Duvenvoorde zich geleidelijk wist te

verwerven, doch wil volstaan met de mededeeling, dat hij bij zijn dood in 1353 de grootste grondbezitter in de Nederlanden was. Zijn inkomen werd toen getaxeerd op 70.008 pond per jaar, hetgeen overeenkomt met 5 millioen francs in de Belgische munteenheid van 1921.

Willem van Duvenvoorde liet bij zijn echtgenoote Heylwich van Vianen geen kinderen na, doch wel had hij talrijke bastaardkinderen, die allen belangrijke legaten kregen. Zijn voornaamste erfgenaam was echter Jan van Polanen, de oudste zoon van zijn broeder Jan. Deze Jan van Polanen was de grootvader van Johanna, die met Engelllert van Nassau huwde, en zoo is het duidelijk, dat-de Nassau's uiteindelijk de erfgenamen werden van het zeer omvangrijke, door Willem van Duvenvoorde vergaarde, fortuin.

Ik wil hier merkwaardigheidshalve nóg aan toevoegen, dat 'Prinses Juliana ook afstamt van een der bastaardkinderen van: Willem van Duvenvoorde, Amelbergis, gehuwd met Jan van Witthem.

Doch niet alleen van Willem van Duvenvoorde kwam het fortuin, dat Johanna van Polanen de Nassau's aanbracht. Haar grootmoeder van vaderszijde was Oda van Hoorne wier moeder Oda van Putten en Strijen' de erfdochter was van een anderen groot-grondbezitter, Heer Nicolaas 111 van Putten gehuwd met Aleyd Vrouwe van Strijen. Het zou mij te ver voeren hier in bijzonderheden te treden over het groote belang der Putten'sche en Strijen'sche goederen en ik volsta met te verwijzen naar de uitvoerige en zeer gedocumenteerde artikels, die wijlen Obreen hierover geschreven heeft in dit Maandblad „de Nederlandsche Leeuw."

Nog een andere interessante afstamming uit het huis Wassenaer-Duvenvoorde wil ik niet onvermeld laten. Deze loopt via de Heeren van den Bergh. Johann Ludwig I Graaf van Nassau-Saarbrücken, dien wij in de 14e generatie aantreffen huwde in 1506 met Katharina Gravin van Meurs en Saarwerden, wier moeder was Anna van den Bergh. Zij behoort tot het jongere geslacht der Heeren en Graven van den Bergh, dat een tak vormt van het geslacht van Wassenaer. Anna'u grootvader, Willem 11 van der Leck, heer van den Bergh, Bylandt en Hedel, volgde, nadat hij op 8-jarigen leeftijd zijn moeder, Sophia van den Bergh, verloren had, in 1416 zijn grootvader Frederick 111 van den Bergh op. Van vaderszijde was hij echter een loot van het geslacht van Wassenaer en wel een kleinzoon van Jan 11 van Polanen uit diens derde huwelijk met Margriete van der Lippe.

Het wordt tijd, ook van de van Wassenaer's af te stappen, omdat andere Nederlandsche geslachten onze aandacht vragen.

Als tweede nog levend Nederlandsch adellijk geslacht waarvan de Prinses afstamt, noemde ik reeds van' Pallandt.

Als eerste van dit geslacht komt in den kwartierstaat der Prinses voor Elisabeth Gravin van Culemborg, die in 1584 huwde met Jacob 111 Markgraaf van Baden-Durlach. Van haar stamt de Prinses, voorzoover ik tot dusverre kon nagaan, op vier manieren af. Zij behoort tot dien tak der van Pallandt's, die door huwelijk het graafschap Culemborg verwierf en die in 1639 uitstierf. Doch ook door het huwelijk van Johan IV van Mérode met Margaretha van Pallandt-Culemborg, tante van de aooevengenoemde Elisabeth, is deze tak van het aloude geslacht van Pallandt in de kwartieren van de Prinses vertegenwoordigd. Doch ook een anderen tak der van Pallandt's vinden wij in den kwartierstaat. Door het huwelijk van Gotthard 11 van Metternich-Zeve1 met Anna van Pallandt zu Weibelskirchen.

Het volgende geslacht, waarvoor ik de aandacht vraag, is dat der Graven van Limburg Stirum, dat van oorsprong weliswaar niet Nederlandsch is (evenmin als trouwens de van Pallandt's), *doch* dat onder de nog levende Nederlandsche families zeker kan bogen op de meest aanzienlijke afkomst. Dit geslacht verschijnt in den kwartierstaat door het in 1646 gesloten huwelijk van Heinricht Graaf van Nassau-Siegen "met Maria Magdalena Elisabeth Gravin van Limburg Stirum, erfdochter van Georg Ernst Graaf van Limburg Stirum, heer van Wisch, Lichtenvoorde en den Wildenborch, en zijn eerste echtgenoote Magdalena Gravin van Bentheim. Genoemde Georg Ernst was een zoon van Joost Graaf van Limburg en Bronkhorst, heer van Stirum, Wisch, Borculo en Lichtenvoorde, erfbaanderheer van. Gelre en Zutphen, die tot 1602 in Spaanschen dienst was. Van hem stammen alle nog levende takken van Limburg Stirum af. Als bijzonderheid wil ik nog vermelden, dat ik de van Limburg Stirum's *tot* dusverre slechts langs één lijn in de kwartieren van de Prinses heb kunnen traceeren, zoodat ten aanzien van dit geslacht dus in de eerste veertien generaties geen kwartierverlies optreedt. Waar echter de Graven van Mark, Cleve en Gulik, van wie 'de Prinses langs zeer vele lijnen, afstamt, 12e-eeuwsche afsplitsingen zijn van den hoofdstam der van Limburg Stirum's, zullen bij een verdere uitwerking van den kwartierstaat de oudere generaties van dit, tot 1050 terug te voeren, geslacht ongetwijfeld zich zeer vaak herhalen.

Als laatste dezer vier Nederlandsche adellijke geslachten vermeld ik van Bylandt. Deze afstamming loopt via de Heeren van den Bergh, die ik zooeven reeds ter sprake bracht als tak 'van het huis Wassenaer-Duvenvoorde. Ik noemde daar Sophia van den Bergh, die door haar in 1395 gesloten huwelijk met Otto van der Leck de heerlijkheid 's-Heerenberg in dien tak der Polanen's bracht, die zich sedert den dood van Sophia's vader in verband met hun opvolging in genoemde heerlijkheid, van den Bergh hebben genoemd. Sophia's grootvader nu, Willem I van den Bergh, huwde in 1348 met Sophia van Bylandt, erfdochter van Bylandt, Van haar grootvader, Heer Dirc Doys gezegd van Bylandt, vermeld als Ridder 1284-1312, raad van den Graaf van Cleve, stammen alle nog levende takken *van* het geslacht van Bylandt af.

Na dit overzicht betreffende de afstamming van de Prinses van vier op den huidigen dag nog tot den Nederlandsche adel behoorende geslachten, wil ik mij nog een oogenblik ophouden met de vraag, van welke uitgestorven Nederlandsche adellijke geslachten H.K.H. leden tot haar voorouders kan rekenen Aangezien de beantwoording van deze vraag het bestek der veertien generaties, waartoe ik mijn onderzoek vooralsnog in hoofdzaak bepaald heb, in zeer belangrijke mate overschrijdt, moet ik mij op dit punt wel een zeer groote beperking opleggen. Eerst een voortzetting van mijn onderzoek zal te dien aanzien die gegevens kunnen opleveren, die een eenigszins volledig inzicht geven in deze oud-Nederlandsche afstamming. Toch heb ik mijn nieuwsgierigheid in dit opzicht niet geheel kunnen bedwingen en daarom ben ik begonnen met een verdere uitwerking van een klein onderdeel van den kwartierstaat, dat, naar ik vermoedde reeds spoedig tot de gewenschte resultaten zou leiden. Dat ik bij die poging allerminst teleurgesteld ben, moge uit het volgende blijken.

Ik ben dan uitgegaan van Anne Françoise Eugenie Gravin de Hornes-Hautekerke, die in 1650 huwde met Lamoraal Claudius Franz Graaf van Thurn und Taxis, voorkomende in de 10e generatie, en ben begonnen haar kwartierstaat op te stellen over tien generaties. De oude Holfandsche, Zeeuw-

sche en' Utrechtsche adelijke geslachten, die tot dusverre bij dit onderzoek te voorschijn kwamen zijn:

de Burggraven van Montfoort; de Heeren van Bronckhorst; -de Heeren van Naeltwijck; de Heeren van Heenvliet; de Heeren van Egmond: de Heeren van Wrkel; de Heeren van. Raephorst; de Heeren van Nievelt; de Heeren van Borssele; de Heeren van Brederode; de Heeren van Valkenburg: dc Heeren van Vianen; de Heeren van Herlaer; de Heeren van Arnemuiden; de Heeren van Halewijn; de Heeren van Bergen op Zoom; de Heeren van Meemskerck; de Heeren van Teylingen; de Heeren van Voorne; de Heeren van Putten; de Heeren van Strijen.

Ik behoef er niet op te wijzen, dat wij hier reeds een groot deel van den middeleeuwschen Noord-Nederlandschen adel'dc revue hebben zien passeeren 'en ongetwijfeld is dit nog maar een zeer onvolledig beeld van hetgeen verdere onderzoekingen nog zullen opleveren.

Tot besluit wil' ik nog het merkwaardige feit releveeren, dat Prinses Juliana een afstammelinge is van alle Hollandschc gravenhuizen en dus de landsheeren, die in de middeleeuwen over het belangrijkste deel van het tegenwoordige Koninkrijk geregeerd hebben tot haar voorouders mag rekenen. Deze afstamming meen ik het duidelijkst te kunnen aantoonen door uit te gaan van Ferdinand I Keizer van het Heilige Roomschc Rijk, broeder en opvolger van Keizer Karel V, die in der! kwartierstaat voor het eerst voorkomt in de 14e generatie en van wien de Prinses op een zeer groot aantal manieren afstamt.

Deze Keizer Ferdinand I was een zoon van Philips den Schoone, Aartshertog van Oostenrijk, die de Nederlands& bezittingen erfde van zijn moeder Maria van Bourgondië, gemalin van Maximiliaan I Keizer van het Heilige Roomschc Rijk. Zooals bekend was Maria een dochter van Karel der!. Stoute, die in 1477 bij Nancy sneuvelde, Zijn vader, Philips de Goede, was in het bezit van de graafschappen Holland er Zeeland gekomen als erfgenaam van zijn moeder, Margaretha van Beieren, gemalin van den Bourgondischen Hertog Jan zonder Vrees. Deze Margaretha van Beieren, tante van Jacoba van Beieren, laatste van het z.g. Beiersche huis, was een dochter van Albrecht I, Hertog van Beieren, Graaf van Henegouwen, Holland 'en, Zeeland, en kleindochter van den Duitschen Keizer Lodewijk IV van Beieren, die in 2e huwelijk Margaretha Gravin van Henegouwen, Holland en Zeeland tot gemalin had. Deze laatste was een dochter van Willem III Graaf van Henegouwen, Holland en Zeeland, kleindochter van Jan II van Avesnes, Graaf van Holland en Zeeland, en achterkleindochter van Jan I van Avesnes, Graaf van Henegouwen, wiens gemalin Aleid van Holland een dochter was van Graaf Floris IV van Holland. Wij hebben hier dus achtereenvolgens het Oostenrijksche, het Bourgondische, het Beiersche, -het Henegouwsche en het Hollandsche huis de revue zien passeeren, waarvan het laatste het oudste gravenhuis' is, dat in de geschiedenis van het vaderland bekend is.

Een raadselachtige Voorvader, Jean Maurice d'Amblé (1746—1821),

(vervolg van LXIV, 64).

door Dr. Joh. E. Elias.

II. J. M. d' Amblé als heideontginner te Zeist.

In de volgende bladzijden zal getracht worden de raadselachtige persoonlijkheid van J. M. d' Amblé den lezer wat nader te brengen, Al lijkt het een vrijwel hopelooze onderneming een biographie te willen geven van een man, die het er, met zooveel succes als hij, op toegelegd schijnt, te hebben alle sporen van zijn afkomst en particulier' leven uit te wisschen. Zelfs de mondelinge overleveringen, hem betreffende, zijn zóó schaarsch en daarbij zóó tegenstrijdig, dat wij er weinig of niets aan hebben. In onze familie ging het verhaal, dat hij een réfugié was, d.w.z. als Fransch edelman tijdens de Revolutie was uitgeweken; daarentegen wisten de Zeister nazaten van zijn zwager Deunk te vertellen, dat hij met generaal Marmont hier in 't land was gekomen, Het laatste is stellig onjuist, daar d' Amblé reeds verscheidene jaren vóór de komst van Marmont te Zeist woonachtig was. En zijn nauwe betrekking tot den-befaamden Revolutie-generaal, na diens vestiging te Utrecht in 1803, stempelt d' Amblé eerder tot een aanhanger van den nieuwen staat van zaken in zijn geboorteland dan tot een politieken vluchteling. Hij kan dan ook integendeel wel worden beschouwd als behorende tot die burgerkringen van den Tiers Etat, die er in 't minst geen bezwaar in zagen de Revolutie te dienen, hetgeen d' Amblé in zijn nieuwe vaderland trouwens naar vermogen deed.

De vraag blijft dus open: wanneer en waarom onze voorvader zijn eigen land verliet, om zich in Nederland te vestigen. Dat hij in of na 1795 met de Fransche legers hier gekomen is, behoort niet tot de onmogelijkheden. Maar waarschijnlijker lijkt het mij, dat hij — zooals wij verder zullen zien — reeds lang vóór 1795 in ons land een bestaan had gevonden, dat hij in 1796/97 toen zijn. omstandigheden het hem. veroorloofden, kon opgeven, om zich aan zijn liefhebberij, de heideontginning, te wijden. Met zekerheid weten wij alleen, dat hij in den zomer van 't jaar 1797 te Zeist verblijf hield, met het hoofd vol plannen om de heide te ontginnen. D' Amblé was toen reeds een vijftiger (geboren in 1746), het type van den nushteren, arbeidzamen en zuinigen Franschen petit bourgeois, een man van nabij bekend met den landbouw en daarin niet onervaren, allicht afkomstig uit een met ons heidelandschap. verwante streek van Frankrijk — Bretagne misschien — waar hij zich de methoden, die hij ten onzent dacht toe te passen, had eigen gemaakt. Mocht hij met aardsche middelen niet al te 'ruim bedeeld zijn, dit gemis werd gecompenseerd door een koppig karakter, als geknipt voor het karige lot van hard werken, weinig afleiding, veel risico's en luttel voordeel, dat hem als ontginner wachtte. Daarbij moet hij — en dit kwam hem in een vreemde omgeving wel zeer te stade! — niet. ontbloot zijn geweest van gemakkelijke omgangsvormen en van die echt Fransche gave, om anderen voor zich in te nemen en tot vrienden te maken. Terwijl een, voor zijn doen, welvoorziene garderobe hem, nog op hoogen leeftijd, doet 'kennen als een man, die, binnen de grenzen van zijn middelen, wérk maakte van zijn kleeding en er prijs op stelde als gentleman voor 'den dag te 'komen<).

Zóó leerden de Zeistenaren in de volgende jaren hun nieuwen medeburger kennen. Zeist was; hoe onbeteekenend het zielental er nog mocht zijn, reeds destijds wijd en zijd vermaard door den statigen Hof der Broedergemeente en. het aangrenzende Slot, die beide als bezienswaardigheden, vele bezoekers, tot zelfs uit den vreemde, trokken. Eenige ver-

1) Blijkens den Inventaris zijner nalatenschap liet do 74-jarige d'Amblé do volgende kleedingstukken na: 5 rokken (wv. 3 zwarte), 3 jassen (w.v. 1 blauwe), 2 broeken (dus: kniebroeken), 1 pantalon, (blauw) en 5 vesten (w.v. 1 rood en zwart satijnen). Daarentegen slechts 2 manshemden en 1 onderbroek! Alles geborgen in het „noote boomen kabinet", in de achterkamer van Wallenberg.

Ons Vorstenhuis en de Goudsche pijpmakers.

1.
(1795)

3.
(1767)

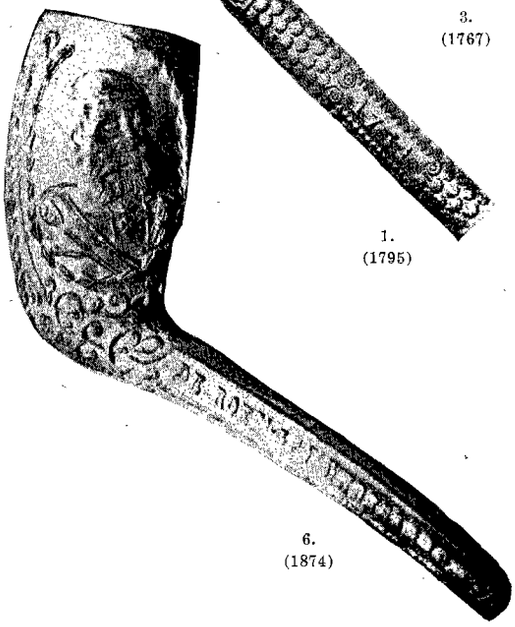

6.
(1874)

5.
(1830)

4.
(c. 1750)

2.
(1795)

7.
(1898)

Zegels van Leden van het Vorstenhuis Lippe.

1.
Otto II
Bisschop van Utrecht
1215—1227

4.
Frederick Adolph Graai van Lippe
1667—1718
(signet)

2.

3.
Simon Hendrick Adolph Graaf van Lippe
1694—1734

spreid liggende ridderhofsteden droegen nog tot het aanzien van het dorp bij. Zijn natuurschoon dankte dit voornamelijk aan het Zeister Bosch: en achter het Bosch strekte zich de onafzienbare Zeisterheide uit. Met deze tot de „Zeister maalschap" *(een soort* marlce of meent) behoorende heidegronden nu was het bestaan der Zeister boeren, die sinds onheuglijke tijden gewoon waren er vrijelijk plaggen te „slaan" of te „steken", *en* hun schapen te weiden, ten nauwste verbonden. Immers was het houden van schapen, die de noodige mest voor de landbouwbedrijven moesten *leveren, en de* voorziening met plaggen, tot strooiing onder het wolvee, om op deze wijze de mest te *maken, voor* den boer onontbeerlijk. Van het voortbestaan van de overgeleverde rechten der omwonenden op het vrije gebruik van de woeste meentgronden hing dus het welzijn zoowel van den Zeister als van den Soester en Leusdener boerenstand af.

In deze historisch gegroeide verhoudingen greep in 1795 en volgende jaren het nieuwe Revolutionnaire bewind met ruwe hand in. Oude volksrechten moesten wijken voor nieuwe leuzen, op gevaar af, dat, zooals in dit geval, door de inbreuk op de traditie onherstelbare schade zou worden toegebracht aan de belangen van de landbouwende bevolking. Het was wel een bittere ironie, dat dit laatste geschiedde onder het motto van „verheffing van den landbouw" [2], *een* der nieuwe leuzen, die de prille democratie op haar banier had geschreven. Ook de Zeister gemeenschap moest aan deze „verheffing", die zich onder ander ten doel stelde de heide te ontginnen, haar tol betalen. „De heidevelden mogen hoogst moeilijk in vruchtbaar landbouw- of boschterrein te herschep pen zijn geweest, zij bleken toch voor enkele particulieren een gewaardeerd bezit" [3]. Tusschen de jaren 1796 en 1798 kwamen zoodoende bij het Comité van Algemeen Welzijn uit het Provinciaal bestuur van Utrecht tal van aanvragen van liefhebbers binnen, om heidegrond ter ontginning te mogen ontvangen. Meestal werden deze verzoeken ingewilligd [4]. Zoo ook die van de twee mannen, die een begeerig oog hadden geslagen op groote stukken van de Zeisterheide. Laat ons daarom eerst met deze beiden, Petrus Jodocus van Oosthuyzen en Jean Maurice d'Amblé, die, de een op ruimer, de ander op bescheidener schaal, hier weldra aan 't werk togen, in hun qualiteit als pioniers op landbouwgebied, nader kennis maken.

Er is wel geen grooter verschil denkbaar dan tusschen den eerlijken maar onfortuinlijken zwoeger d'Amblé, die bij deze onderneming zijn geheele schamele bezit op één kaart zette, en. den gewiekSten en opulenten „brasseur d'affaires" van Oosthuyzen [5], wien het, dank zij zijn kapitaalkracht, zijn „flair" en zijn uitstekende relaties, zou gelukken zelfs met zijn ontginningen nog winst te maken. De laatstgenoemde, die, omstreeks 1790, als eenvoudig borduurwerker of goudstikker te 's-Gravenhage begonnen, door leverantiën aan 't land ten behoeve van het leger in weinige jaren schatrijk was geworden, gold als een even goed en weldadig als bekwaam en ondernemend man. Hij had zich metterwoon gevestigd te

2) Zie P. J. Blok, Geschiedenis van het Nederlandsche volk, VII, blz. 25.

3) F. H. A. Sabron, De stichting en de eerste vijf jaren van het bestaan van Austerlitz (overdruk uit De Navorscher, 1915 (16), blz. 51.

4) Mededeeling van Jhr. Dr. B. M. de Jonge van Ellemeet, Rijksarchivaris te Utrecht.

5) Men zie over Van Oosthuyzen: Sabron, blz. 34 (waar aangehaald worden de „Herinneringen", geschreven in 1817 en in 1857 te Amsterdam bij A. H. van Gorkum verschenen, door baron Strick van Linschoten, 1, blz. 23) en bla. 51.

Rijsenburg, welk plaatsje aan hem zijn opkomst dankt, Hij was het, die er op eigen kosten de Roomsch-Katholieke kerk en daartegenover, ten behoeve van de kerkgangers, de groote herberg (thans Hotel) 't Wapen van Rijsenburg bouwde. Op het terrein *van* zijn voorname buitenplaats, het nog bestaande „Sparrendaal", richtte hij een groote stoeterij en een kousenfabriek up. Langs het plein vóór zijn kerk liet hij de bekoorlijke rij typische huisjes met de bekende ronde vensters optrekken, waarin petten-, knoopen— en uniformmakers gehuisvest werden. Had de dood hem niet in 1818 verrast, dan zou ook achter de kerk zulk een huizenrij verrezen zijn. Immers was zijn bedoeling om Rijsenburg te maken tot een centrum van industrieele bedrijvigheid, onder zijn leiding en ten bate natuurlijk van zijn eigen leverantiebedrijf. Ook voor heideontginning legde hij groote belangstelling aan den dag: achter Zeist *en* Driebergen bezat hij veel gronden en liet hij, vooral in 1804 en 1805, talrijlce perceelen heide in cultuur brengen.

Mocht d'Amblé, na van Oosthuyzen, onder de ontginners op Zeister heidegebied vooraan staan [6], met dezen grooten man kon hij zich waarlijk niet meten! Slechts door in 't klein met het nemen van proeven te beginnen en, bij gebleken succes, van de regeering de gunstigste voorwaarden van verkrijging der gronden te bedingen, kon hij verwachten in zijn voornemen te zullen slagen En zon is dan ook het eerste, wat wij van hem vernemen, zijn tot het Comité van Algemeen Welzijn uit het Provinciaal bestuur van Utrecht gerichte verzoek om één morgen beideveld in eigendom te mogen ontvangen voor ontginningsproeven, welke aanvrage op 14 Juli en 15 Augustus 1797 in dit college behandeld werd. Jn zooverre werd er gunstig op beschikt, dat men hem voor den tijd van één jaar een stuk heide tot het beoogde doel afstond: deze lap grond vormde nu het uitgangspunt voor zijn proefnemingen. Wel wilde het ongeluk, dat dit hem door het provinciaal bestuur toegewezen perceel achteraf en nadat hij reeds met zijn proeven beqonnen was, aan een. particulier bleek toe te behooren, zoodat de heeren machthebbers in hun onervarenheid, hier buiten hun boekje waren gegaan. Maar na onderhandeling met den eigenaar, den landbouwer Jan Hermansz .van Ginkel, gelukte het d'Amblé — volgens koopconditie, op 12 Juli 1798 voor het gemeentebestuur van Woudenberg en Geresteyn gepasseerd -- voor de kapitale *som* van *f* 300 een ander en veel grooter grondstuk in wettigen eigendom te krijgen, waarop het 10 Juni 1799 aan hem werd getransporteerd [6a]). Aldus kwam onze voorvader nu in het bezit van een terrein, groot 100 morgen. uitmakende den meest Westelijken uitlooper van de Heyschoterheide, behoorende tot den historischen, nog van vóór de 13e eeuw dagteekenenden „Curtis" of „Hof" van Heyschoten (eigenlijk Heynschoten of Henschoten), onder Woudenberg [6b]). Op dit, aldus verworven, uitgestrekte stuk heide zou d'Amblé, zooals

6) Sabron. blz. 34 vlg.

6a) **Deze** gegevens zijn ontleend aan de acte van overdracht van Heyschoten in 1816 aan Jhr. Mr. H. M. A. J. van Asch van Wijck in het archief van Jhr. W. H. de Beaufort te Maarn.

6b) Over de merkwaardige geschiedenis van Heysehoten (of Henschoten) handelt een uitvoerig MS. van Jhr. Mr. H. M. A. J. van Asch van Wijck (1840 à '43), getiteld: „Over het Forestum of Woud van Hengeschoten, vermeld in den Giftbrief van Karel den Grooten aan de Utrechtsche Kerk in 777". — Vooral opmerkelijk is het documenteel vaststaande feit, *dat dit* domein (later „curtis") in een tijdverloop van meer dan duizend jaren slechts vijf malen in andere handen is overgegaan. Nl. in 1133 van de Kerk van Utrecht aan de Benedictijnerabdij van St. Maria in Novo Bethlehem te Oostbroek, later geheeten St. Laurens buiten de muren der stad Utrecht, in 1644 als geseculariseerd kerkegoed aan Hillegonda Spiegel, wed. Michiel Pauw van Achttienhoven, in 1749 van

de deskundigen meenden, ten' volle gelegenheid hebben zijn ontqinningsmethoden in toepassing te brengen [7])

Zelf was d'Amblé echter een andere meening toegedaan. In 't najaar van 1799 toch diende hij bij het Vertegenwoordigend Lichaam der Bataafsche Republiek het verzoek in, om gratis nog 200 morgen aan zijn bezit grenzende en deels op Zeister, deels op Soester, Leusdener en Amersfoortsch gebied liggende heidegronden in eigendom te mogen ontvangen. Toen de zaak ter vergadering werd opgehouden, wendde d'Amblé zich onvervaard tot de regeering — het Uitvoerend Bewind — die ze in handen stelde van den Agent (of Minister) van Nationale Oeconomie, tot wiens ressort de aangelegenheid behoorde. Aan dezen bewindvoerder zette d'Amblé nu in een uitvoerige memorie zijn denkbeelden over het bebouwen van woeste gronden uiteen. Behalve den afstand, om niet, van de 200 morgen verzocht hij den Agent tevens toestemminq twee over het bedoelde terrein loopende wegen te mogen afsluiten voor het verkeer.. Alvorens in deze beide quaesties zijn standpunt te bepalen riep de Agent, op 5 Februari 1800, schriftelijk het advies in van de Commissarissen tot de Financiën van het voormalige gewest Utrecht. En dit lichaam oordeelde het, op zijn beurt, „volstrekt noodzakelijk" vóór het zich over de zaak uitsprak twee leden uit ziin midden, onder wie den bekwamen en invloedrijken gewezen Utrechtschen regent van Hengst [8]), ter plaatse, „ten bijweezen van den Burger d'Amblé en twee in 't locaale kundige Landlieden", een nauwkeurig onderzoek naar alle bijzonderheden van de zaak te laten instellen. Uit het rapport van deze commissie, dat door Commissarisser voornoemd onveranderd. werd overqenomen en den 3en April 1800 aan den Agent in Den Haaq doorqewnden, vernemen wij uitvoerig wat de aanvrauer, op het qebied van ontginninq, op zijn land reeds tot stand had qebracht, welke zijn verdere plannen in dit opzicht waren en. hoe het oordeel van de commissie van onderzoek over een en ander luidde.

Om te beginnen verklaren de met het onderzoek belaste gecommitteerden, dat zii „op dit waarlijk qroote terrein van ruim Een Honderd morgen in 't geheel hebben qevonden ruim zes morgen geploegt en tot zaavinq bereid land, waarvan 2500 roeden met ordentliik groevende winter rogge, ook reeds een stukje met groene erwten bezaaid. En is het hun, necommitteerden, gebleeken, dat den Burger d'Amblé waarliik iemand is die wegens zijne aanqewende moeiten, betoonde werkzaamheden en zucht om in het bereiden van woeste aronden ter cultiure de nodige proeven te nemen, elken lof verdiend en in dat vak kundig zijnde ook, schiint te reusseeren in 't geen hij aldaar begonnen heeft". Zij lieten hier echter terstond op volgen: „Edoch was het onze gecomm. voorgekomen, dat dit onden duur met voordeel, zo wel voor den eigenaar, als in dit geval zonder nadeel van 't algemeen op de wijze zo als der Burger d'Amblé dit thans was extendeeren(d) en werkstellig maken(d), niet zal kunnen worden volgehouden". Profetische woorden, gelijk later zou blijken!

Ook op. den inhoud van het declaratoir, aangaande de door hem bereikte resultaten, door d'Amblé laatstleden najaar bij zijn verzoek en ter motiveering ervan ingeleverd, had de commissie een ernstige aanmerking. Hij had daarin al verklaard, dat van de 110 garven winterrogge ruim 1 ½ mud koren was gedorscht, terwijl den gecommitteerden na ingewonnen informatiën was gebleken, dat al de 1500 garven, w.o. de bovengenoemde 110 begrepen waren, maat 13 mud hadden opgeleverd, dus door elkander nog geen mud van 110 garven, zooals d'Amblé zelf moest toegeven. Deze schreef zelf de geringe opbrengst toe aan het feit, dat het grootste gedeelte van die rogge was gemaaid op de hier te lande gebruikeliike wiize, terwijl hij de 110 garven apart gedorschbe met de hand had laten afsnijden. Een verklaring, die den commissieleden echter weinig geloofwaardig voorkwam.

In antwoord op de vraag der gecommitteerden, waartoe hij eigenlijk zijn reeds zoo uitgestrekt terrein van 100 morgen met nòg 200 meer wenschte uit te breiden, gaf d'Amblé hun de volgende toelichting. Zijn voornemen was, naar hij zeide, deze gezamenlijke ruim 300 morgen te verdeelen in 21 aparte stukken en daarvan jaarlijks niet meer dan drie stukken. te bebou-"wen, „zodanig dat in den jaare 1801, 1802 en 1803 zoude bebouwd worden het stuk Land No. 1 en daarna wederom achttien jaren stil leggen en als heetvelden in dien tusschentijd gebruikt worden. No. 2 Zoude begonnen bebouwd te worden in' 1803 en 1804 en vervolgens wederom 18 jaaren stil bliiven liggen. No. 3 Zoude ingestoken worden. met den jaare 1803. en gecontinueerd in 1804 en 1805 en alsdan ook wederom 18 jaaren onbebouwd blijven liggen. Zodat het laatste of 21e stuk eerst met den jaare 1821 ter bebouwing zoude geprepareerd worden.". Hieruit bliikt dus, concludeerden de gecommitteerden, dat alle jaren 18/21 gedeelte, evenals tot dusverre, „voor Heetvelden zouden leeg blijven liggen, en in dien tusschentijd nergens toe kunnen dien dan om schapen te wijden, 't zij voor den Burger d'Amblé, zo die dezelve hield, ofte wel om door hem en ten zijnen profiite verhuurd te worden aan andere persoonen tot hetzelve einde, en dus tot een gelijk einde als thans, doch met dat onderscheid, dat alsnu dit aan alle ingelanden van Seist vriiqesteld is, zonder hiervoor eeniqe betaaling te behoeven te doen, en zulks als dan alleen ten voordeele van den Burger d'Amblé zoude verstrekken". In welke laatste opmerking een scherpe kritiek op het project van genoemden „Burger" niet te miskennen valt!

Wat overigens. het recht betrof, om lover de door den aanvrager op een aan zijn verzoek toegevoegde kaart nader gespecificeerde Heidevelden te disponeeren, dit moest ten aanzien van de terreinen onder Leusden en Amersfoort, die respectievelijk privaat eigendom van eenige particulieren en van laatstgenoemde stad waren, aan de Wetgevende Vergadering worden ontzegd. Van de onder Soest en Zeist behoorende gronden, waarop de ingezetenen dier dorpen van oudsher zonder eenige betaling de schapendrift hadden qehad, waren na de Omwenteling inderdaad reeds tal van stukken aan particulieren in erfpacht uitgegeven, echter niet gratis zooals door d'Amblé werd verzocht, — hetgeen „nimmer practicabel (was) geweest", — maar op een canon van 8 stuivers per morgen de eerste tien, jaren en vervolgens 10 stuivers jaarlijks per morqen. te betalen aan het Comptoir der Domeinen van het voormalige gewest Utrecht. De gecommitteerden voegden er terloops aan toe, dat zulke stukken heidegrond, voorzoover het Zeister ge-

---

haar **bet-achterkleinzoon** Coenraad **van** Heemskerck **aan** Herman Jansz. **van** Ginkel, **in 1805 van diens** zoon **Jan** Hermansz. **van Ginkel aan** Marmont, **en ten** slotte **in 1816 van dezen aan Jhr. Mr. H. M. A. J. van** Asch **van** Wijck, **wiens achterkleinzoon Jhr. W. H 'de. Reaufort de huidige eigenaar is.**

7) **Men zie voor deze** geheele zaak: **Notulen van Commissarissen** tot **de Financiën van** het **voormalige gewest Utrecht** (Rijksarchief **te** Utrecht, Inv. Staten-archief, **no. 3.226, blz. 230-237).**

8) **In het** „Cahier **no. 2. — Tableau des** individus **des différents** partis **qui ont le plus marqué dans la révolution de la République** batave jusqu'à **1806" (Archives Nationales te Parijs),** hooren **onder** „les aristocrates **les plus** marquans **des différents** départements, **et qui ont** plus ou moins **pris part à la révolution", te** Utrecht **voor:** „les **Taets** van **Amerongen, 'les** Craayvanger, **les van Hengst etc." (Dr. H. T.** Colenbrander, **Gedenkstukken der Algemeene Geschiedenis van Nederland. 1795—1840, V, blz.. 376).**

bied betrof, waren uitgereikt aan personen, „die pretendeerden voornemens te zijn dezelve tot koornvelden aan te leggen, doch waaraan almede onze Gecommitteerden bij deze gelegenheid: op sommige plaatsen gezien hebben, wel begonnen doch noch maar zeer weinige vorderingen gemaakt zijn". A welke onttrekking van gronden aan de dorpsgemeenschappen in het algemeen strekken tot groote schade van de ingezetenen, die veelal genoodzaakt waren schapen- te houden, om in hun behoefte aan mest voor hun reeds bebouwde landen te voorzien. Want al mochten sommige dorpen, zooals Soest, gunstig gelegen zijn voor den aanvoer van stadsvuil uit Amersfoort, waaruit het kostelijke „compost" bereid werd, dit kwam den boer. dan zóó duur uit, dat het voor hem een bepaalde noodzakelijkheid was op de van oudsher gebruikelijke manier de benoodigde mest zelf te maken. En in Zeist was dit b.v. nu niet meer mogelijk, tooals dááruit bleek, dat daar reeds drie bekende hofsteden.. de Brink, de Koppel en de Kroost zich wegens verpachting van de heidevelden van hun schapen, en daarmede van hun voornaamste mestbron, hadden moeten ontdoen.

Een verder schadelijk gevolg van het' afstaan van de verzochte heetvelden aan d'Amblé zou zijn, dat de ingezetenen daardoor ook verstoken zouden zijn van de mogelijkheid om hun schapen op de heidegronden achter dit voor hen dan verboden terrein te kunnen drijven. Want daarheen zouden zij nog maar kunnen komen langs den publieken weg van Zeist over Soesterberq naar Amersfoort, die uit mul zand bestond. waar men een koppel schapen niet vooruit kon krijgen. Maar niet alleen de schapen, ook het publiek zou den grootsten overlast ondervinden van het 'voornemen van d'Amblé, om de over het door hem aangevraagde terrein loopende weg af te sluiten. De eene weg, van den Woudenbersschen weg naar de duinen, was van niet zoo veel belang en kon dus wel vervallen. Het „Appelweqje" daarentegen [9]) dat schuins van den Woudenbergschen naar den Amersfoortschen weg liep en waarlangs van onheuqliike tiiden af de wagens met appelen, aardappelen enz. over Kuilenburg, Beusichem en Wijk bij Duurstede uit de Betuwe komende naar Amersfoort plachten te rijden, evenals de wagens met bijen „van 't sand naar de klev" vice versa, was voor het 'verkeer onontbeerlijk, daar dit anders een grooten omweg moest maken langs wegen, die in den zomer „gil zand" [10]) waren. Het afsluiten van dezen verkeersweq was dus ontoelaatbaar.

Het trekken van een bepaalde conclusie uit hun rapport lieten de gecommitteerden aan hun committenten over. Alleen heten zij duidelijk doorschemeren, dat er geen reden was om voor d'Amblé een uitzondering te maken op den regel, dat heidegronden slechts tegen betaling van den gebruikelijken canon aan particulieren werden toegewezen. Immers was hij vooreerst door de zich reeds in zijn bezit bevindende 100 morgen heideveld „volledig in staat gesteld, om aan zijn zuqt tot. het ontginnen van woeste landen volkomen te voldoen". En bovendien was er aan de door hem uiteengezette methode van ontginning niets nieuws, wat zulk een speciale gunst jegens d'Amblé zou kunnen rechtvaardigen, aangezien zijn „manier van stukswijze de woeste landen te bebouwen, en daarna wederom jaaren onbebouwd te laaten liggen, aan alle de buitenlieden in die quartieren woonachtig genoegsaam bekend is, en door diegeenen welke groote heetvelden in eigendom bezitten ook veeltijds gepractiseerd word". Tot slot voegden zij er nog aan toe, dat de duinen, die der uitgestrektheid van een 60 morgen mede tot de door d'Amblé begeerde terreinen behoorden, „nimmer tot het cultiveeren van koorn kunnen gebruikt worden en dus altoos voor schapendriften zullen moeten strekken (zooals den Burger d'Amblé ook aan onze Gecommitteerden heeft geavoueerd), tenzij dat dezelve met Sparren bezait Wierden en dit laatste vermeenen zij, om verschijdene niet ongegronde redenen te moeten geloven, dat waarschijnlijk de intentie zal zijn van den Burger d'Amblé. om na 't zelve in eigendom te hebben bekomen, niet alleen deze duinen, maar ook een gedeelte van 't andere land hiertoe werkstellig te maken". De bedoeling van d'Amblé zou dus zijn, behalve deze duinen ook nog een deel van de door hem te ontginnen heidegronden voor boschaanplant te bestemmen en niet voor bouwland, zooals hij voorgaf.

Al sprak de commissie zich niet met stelligheid *tegen* de inwilliging van d'Amblé's verzoek uit, de inhoud van haar rapport liet geen den minsten twijfel omtrent haar meening te dien aanzien. Van welgezindheid jegens hem is — afgezien van de enkele woorden van lof, hem in den aanhef om zijn gebleken ijver en onmiskenbare vakkundigheid toenezwaaid — niet veel te, bespeuren. Integendeel wordt de kritiek hem. op alle besproken punten, niet bespaard: Men behoeft echter hierachter neen bepaalde vooringenomenheid tegen de *persoon* zelf van, d'Amblé te zoeken (ofschoon het mogelijk is. dat men te Utrecht op hem gebeten was. omdat hij over het hoofd van de gewestelijke machthebbers heen, zich rechtstreeks tot de hoogste instantie in den lande. n 1. het Uitvoerend Bewind. had gewend). Verder krijgt men den indruk, dat de commissie deze qeleqenheid heeft aangegrepen, om een *principieele* beslissing uit te Jokken ten opzichte van de haars inziens voor den boerenstand van haar gewest zoo noodlottige revolutionnaire politiek van heideontginning in het *algemeen*. Tot het beoogde dnel was de geruchtmakende zaak van d'Amblé bij uitstek geschikt. Want er valt niet aan te twijfelen, dat zij overal in den lande weerklank vond: in zijn in 1811 verschenen, 77e deel „Vervolg 'op Wagenaar's Vaderlandsche Historie" wijdt Petrus Loosies er zelfs een paar bladzijden aan, Een beslissing bleef, nog in 1802, uit. voornameliik — naar het schijnt — omdat een rijke Utrechtsche „aristocrate", Mevrouw Wendela Eleonora ten Hove. weduwe van Jan Carel Godin, eveneens, en wel aan het Intermediair Administratief Bestuur van het gewezen gewest Utrecht, om afstand van een stuk heide had verzocht, welk verzoek, van dien kant komende, bij de democratische nieuwe heeren opzien wekte en een algeheele stopzetting van de uitgifte van dergelijke. gronden ten gevolge had.

Dit uitstel was voor d'Amblé des te onaangenamer, omdat hij intusschen op zijn grond een eiaen woninq had laten bouwen [11]), waaraan hij den naam „Wallenberg". gaf (vanwege een pleintje, door een' zandwal omgeven, vóór het huis). Hij bad echter nog maar pas deze „landhoeve" betrokken, toen de omstandigheden een voor hem boven alle- verwachting gunstige wending namen. De komst van generaal Marmont, den nieuwen bevelhebber der Franco-Bataafsche troepen in de Nederlanden, die in 1803 zijn hoofdkwartier te Utrecht vestig-

[9]) Met het „Appelwegje" zal wel bedoeld zijn de — thans nog bestaande — weg, waarlangs heden ten dage het fietspad van den Woudenbergschen weg naar Soesterberg, dicht voorbij Wallenberg. loopt.

[10]) „Gilzand", benaming voor een bijzondere soort grof, scherp zand, dat knerpt of „gilt" onder do wagenwielen.

[11]) Het eerst komt d'Amblé als „wonende op de hofstede Wallenberg, achter het Zeister bosch" voor in acten van 16 Maart, 27 Mei, 17 Juni en 31 Augustus 1803 (Notulen van het Departementad Bestuur van Utrecht, Rijksarchief te Utrecht, Inv. Staten-archief, no. 1241).

de, luidde voor d'Amblé een nieuw tijdperk van onverhoopten voorspoed in. Het ontbrak den slechtgekleeden en -toegerusten troepen aan alles, hun gezondheid en geoefendheid lieten veel te wenschen over. Onmiddellijk toog de jonge en voortvarende generaal, die zich een despotisch gezag in de van Napoleon's luimen afhankelijke Republiek aanmatigde, aan 't werk, om in al deze gebreken te voorzien. De legerleveranciers, voor wie nu een gouden tijd aanbrak, werden met orders overstelpt en onder hen kreeg ook van Oosthuyzen rijkelijk zijn aandeel,

In 't volgende jaar kwam van Qosthuyzen in nog nadere aanraking met Marmont. De generaal had moeten ervaren, dat zijn troepen, in het propvolle Utrecht ingekwartierd, — de stad was in die dagen één groot, overbevolkt kampement! — er niet al te florissant aan toe waren en groote behoefte hadden aan versterking van hun gezondheid in de vrije natuur. Dit bracht hem op het idee, om in de naburige „Stichtsche Warande" een zomerkamp in te richten, waar hij zijn manschappen door velerlei oefening in de open lucht tot flink en gezond volk zou kunnen maken. Zoo kwam dan in 1804 het „kamp van Zeist" tot stand. In 't jaar daarop besloot de generaal er door zijn mannen ter eere van zijn Keizerlijken meester' een pvramide te laten onwerpen, ter herinnering aan dient; Egyptischen veldtocht. En daar hij dit denkbeeld op eigen terrein wilde verwezenlijken, om het monument een duurzaam bestaan te kunnen verzekeren, verwierf hij, door bemiddeling van van Oosthuvzen; van den toenmaligen bezitter, Jan Hermansz. van Ginkel, op den 16en Ocober 1805, voor ƒ 25.000 den (ons reeds bekenden) „Hof van Heyschoten", onder Woudenberg, die te koop stond [12]). Op deze wijze werd de generaal -dus de buurman van zijn landgenoot d'Amblé, dien hij wel reeds tevoren bij van Oosthuvzen zal hebben leeren kennen en voor wiens ontginningsarbeid hij; nu zelf eigenaar van heidegronden geworden, zich dubbel zal hebben geïnteresseerd. Aan deze nauwere aanraking met den almachtigen opperbevelhebber zal d'Amblé het wel te danken hebben. gehad, dat hem een aandeel in de leveranciën aan het Zeister kamp — die zich daarna ook tot *andere* kamnen *in* den lande uitstrekten — werd toegewezen [13]), waarbij het hem wel niet aan de voorspraak van den grooten „fournisseur des armeés" van Oosthuyzen zal hebben ontbroken.

De vraag doet zich hier voor: van welken aard waren deze leveranciën? Al is daarop geen stellig antwoord te geven, toch zijn er gegronde vermoedens, die in een bepaalde richting wijzen. Het is nl. opvallend; dat een eenzaam heidehewoner als d'Amblé (zooals wij hierna gelegenheid zullen hebben aan te toonen) in latere jaren in zeer nauwe vriendschapsbetrekking blijkt te staan tot de heeren Scharff, kooplieden te Amsterdam, een verhouding, die zich, bij ontstentenis van eenigerlei verwantschap, wel slechts uit *commercieele* relaties laat, verklaren. Deze heeren Scharff nu dreven *in* de Amstelstad een zeer voornamen wijnhandel, en wij mogen het er dus wel voor houden, dat zeer voordeelige transacties door toedoen van d'Amblé door het huis Scharff met den Bataafschen intendancediensd afgesloten, aan de vriendschap tusschen de firmanten en hun client mede ten grondslag hebben gelegen. Dat het leveren van den wijn voor de troepen in het kamp

[12]) Deze gegevens zijn ontleend aan de eigendomspapieren van Heyschoten in het archief van Jhr. W. H. de Beaufort te Maarn. De opgave van Sabron, blz. 5, dat het landgoed door Van Oosthuyeen aan Marmont verkocht werd, is onjuist. — Over Utrecht als kampement vau de Fransche troepen zie het meervermelde MS. van Jhr. Nr. H. M. A. J. van Asch van Wijck.

[13]) Vgl. Sabron, blz. 34.

door Marmont juist aan d'Amblé werd opgedragen behoeft ons niet te verwonderen. De generaal kan dezen, bij het gezamenlijk middagmalen ten huize van Van Oosthuyzen, waar hij vaak te gast was, als een wijnkenner hebben leeren waardeeren; en meer was er voor den ruimhartigen en jovialen houwdegen niet noodig, om een hem sympathieken landgenoot — op voorspraak van den gastheer — aan zich te verplichten.

De beste jaren braken voor den eigenaar van „Wallenberg" nu aan. In 1804, 1805 en 1806 werd het „kamp van Zeist" telkenjare voor langeren of korteren tijd betrokken door een troepenmacht die, vooral door haar overvloedige.. .... excrementen, waaruit de omwonenden den voor hen zoo kostbaren „beer" konden bereiden, den van mest anders zoo deerlijk ontbloote beideboeren de uitredding bracht uit hun grootste moeilijkheid [14]). Want de mest was en bleef in het afgelegen en slecht toegangelijke heideqebied het struikelblok bij uitnemendheid, waarop het ontginningswerk steeds weer dreigde vast te loopen. Ook d'Amblé kon nu op wat ruimeren voet zijn ontginningen voortzetten, terwijl de leveranciën aan de verschillende Franco-Bataafsche kampen tot verbetering van zijn financieele positie bijdroegen.

Waarschijnlijk werkte een en ander mede, om bij den (in 1804) zeer vitalen 58-jarige het denkbeeld van een laat huwelijk te doen oprijzen. Tot beter begrip van deze wel zeer eigenaardige episode in het leven van d'Amblé is het noodig, alvorens hem op zijn avontuurlijk huwelijkspad te volgen, zijn installatie op „Wallenberg" eens in oogenschouw te nemen. Met de voorzichtige zuinigheid, zijn landaard eigen, had d'Amblé er zich zeer sober ingericht. Het woongebouw, dat slechts uit twee, iets hooaer dan den beganen grond gelegen, kamers en een zolder daarboven bestond, hield het midden tusschen een minuscuul heerenhuis en een ruime dagloonerswoning. Aan de voorkamer gaven een mahoniehouten schrijftafel en een Friesche klok, aan de achterkamer een groot notenhouten kabinet en een mahoniehouten secretaire, benevens drie jachtgeweren en een weitasch, die aan den wand hingen, een zeker cachet van bescheiden burgerlijken welstand. Maar, op den zolder, waar geslapen werd, was geen bed te bekennen: de bewoner slien er (à méme le plancher!) op een wollen matras op de vloer [15]). Hier heerschte eer de schamele bekrompenheid van het dagloonerspeil. Het lag dus voor de hand, dat de reeds bejaarde bewoner — ook vanwege de weinig aantrekkelijke afgelegen ligging van zijn woning — als hij naar een vrouw wilde omzien, niet te hoog moest grijpen. Als practisch Franschman trouwens, voor wien het huwelijk doorgaans de vrucht van verstandelijke overwegingen pleegt te zijn, tal d'Amblé bedacht hebben, dat hij in zijn vrouw bovenal een „vaste hulp" en goede werkkracht voor het dagelijksche werk in huis en een verzorgster voor hemzelf moest vinden. Over de meest „verliefde" jaren zal hij, op zijn leeftijd, wel reeds heen zijn geweest. Het toeval kwam den eenzamen huisheer bij de bepaling van zijn keus te hulp door hem ongezocht de gelegenheid te schenken datgene te verwezenlijken wat hem misschien nog maar onderbewust voor den geest zweefde.

Op korten afstand van het „heerenhuis" van Wallenberg stond aan het „Dambreesche Spoor" (d.i. den uiterst primitieven, door d'Amblé ietwat opgeknapten, vóór langs zijn huis

[14]) T.a.p., blz. 34, 41, 44.

[15]) Het interieur van d'Amblé op Wallenberg is hier geschetst naar den Inventaris van zijn nagelaten boedel, in 1821.

loopenden, oerouden „Hessenweg" [16]), het huisje van zijn factotum, den in vasten dienst voor hem werkenden, in 1804 25-jarigen daglooner Willem Deunk, wien het toezicht opgedragen was over het overige bij zijn ontginningen te werk gestelde volk. Deunk was getrouwd met een vrouw van onbekende herkomst [17]), wier zusje d'Amblé vaak bij het jonge echtjaar zal hebben ontmoet; misschien kwam het meiske ook wel eens bij hem aan huis werken. Dit zusje nu, Mietje Reiser gezegd Van der Klok geheeten en toen nog maar een jong en waarschijnlijk aardig ding van 15 à 16 jaren, raakte in den loop van 1804 in ongelegenheid, doordat zich bij haar (hetzij als gevolg van een te ver gedreven vrijage of van een „aanranding", waaraan een vrouw in het door ongure elementen overstroomde Austerlitz maar al te zeer blootstond) een beginnende zwangerschap openbaarde. D'Amblé zag zijn kans schoon, bood het meisje aan, met hem te trouwen en werd niet afgewezen. Al was hij oud, hij had dit doodarme volkskind veel aan te bieden: niet alleen uitredding uit een netelige situatie, maar ook, bij een huwelijk in gemeenschap van goederen, het medebezit van een landgoed, dat zich weldra, na de uitbreiding, ter grootte van ruim 300 morgen zou uitstrekken over den geheelen Noord-Westhoek van de Zeisterheide, tusschen den Amersfoortschen en den Woudenbergschen weg. Geen wonder dat zij toesloeg en den onbegeerden echtgenoot op den koop toe nam! Wat Deunk en zijn vrouw betrof, die gniffelden: dat hun zwager in spé wel niet zoo onschuldig zou zijn aan Mietje's toestand als hij het zelf gaarne deed voorkomen [18]).

Inmiddels was d'Amblé erop bedacht, nog vóór de toestand van het meisje te Zeist zou gaan opvallen, haar vandaar weg te krijgen. Met geraffineerde berekening nam hij zijn maatregelen, om de ware toedracht van hetgeen in de volgende maanden met haar stond te gebeuren voor eenieder — en zelfs voor het nageslacht! — te verbergen. Zelf vertrok hij, misschien voor leverantiezaken, naar Gelderland, waar hij Mietje liet nakomen en, onder valschen naam, in het stadje Terborg onder dak bracht. Hier schonk zij op 2 Februari 1805 het leven aan een kind, dat als Jacob Louis Nicolaas, natuurlijke zoon van Catharina Louisa Loos, ingeschreven en op den 10en d.a.v. gedoopt werd. Op welke manier dit aldus, zonder achterdocht te wekken, geschieden kon? Wij weten het niet. Zelf schijnt d'Amblé zich hierbij op den achtergrond te hebben gehouden. Zijn naam wordt ten minste nòch bij de geboorte, nòch bij den doop genoemd [19]). Niet lang daarna kwam hij echter te voorschijn, om zich met het jonge moedertje naar het nabijgelegen Wehl te begeven. In dit kerspel werd het paar daarop door den Hervormden predikant in den echt vereenigd.

Niet zonder reden zal d'Amblé, die als wereldwijs man de kaart van ons land wel héél goed bleek te kennen, daartoe juist Wehl hebben uitgekozen. Deze plaats toch, die (met een onderbreking ten tijde van onze inlijving bij Frankrijk) tot

[16]) Het Dambreesche Spoor — nog ten huidigen dage onder dien naam op de kaarten aangegeveu — gaf den eigenaar van Wallenberg een directe verbinding, eenerzijds met Zeist, anderzijds met Amersfoort (daar het tot den publieken weg van Doorn naar Amersfoort doorliep).

[17]) De Rijksarchivaris te Utrecht, bij wien ik naar den eventueelen door, van Mietje Reiser òf te Zeist òf te Driebergen informeerde, berichtte mij: „de bewuste doop is te Zeist niet gevonden en van Driebergen zijn van dien tijd geen doopboeken aanwezig, ook niet bij de kerkelijke gemeente".

[18]) Zie vierde hoofdstuk.

[19]) Als doopgetuige wordt genoemd: Reynder Huetink, waarschijnlijk de man, bij wien de jonge moeder tijdelijk onderdak had gevonden.

1816 een *Pruisische* enclave in Gelderland vormde [20]), genoot te Amsterdam, waar onze voorvader (zooals hierna zal worden aangetoond) jarenlang zijn pied à terre moet hebben gehad, een zekere twijfelachtige vermaardheid voor het afwikkelen van louche familieaangelegenheden [20a]). Hier zal hij dus eerder gelegenheid hebben gevonden om, zonder ongewenschte administratieve inmenging en rompslomp, in stilte de echtverbintenis te laten voltrekken, In de kerkboeken ter plaatse wordt er zelfs geen melding van gemaakt, zoodat de datum van de plechigheid niet vast te stellen is. Wij zouden zelfs van dit huwelijk geheel onkundig zijn als d'Amblé later niet zelf in zijn testament van 20 April 1813 vermeld had; dat hij in 1805 met Mietje was getrouwd „pardevant le ministre à Vehl, territoire alors prussien" [21]). Men moet uit deze, op zulk een plaats ten eenenmale ongebruikelijke verklaring wel opmaken, dat hij ze noodig achtte wegens het ontbreken van een document, als bewijsstuk van deze echtvereeniging, onder zijn papieren, Over dit alles hangt een waas van geheimzinnigheid. Zoekt men naar een verklaring voor deze en meer andere raadselen in d'Amblé's particuliere leven, dan gaat men zich afvragen of hij niet iets te verbergen had, wellicht een smet, die op zijn afkomst kleefde. Het voeren van een adellijk klinkenden naam, als de zijne, door een onecht kind (zooals b.v. Julie de l'Espinasse, die heette naar een van de boerderijen van haar adellijken vader) of zelfs een vondeling (men denke aan d'Alembert!) was in Frankrijk niet ongebruikelijk, Zulk een onwettige geboorte zou zoowel zijn vrijwillige ballingschap op een afgelegen plek in den vreemde,- als zijn mindere kieskeurigheid bij 't zoeken van een vrouw, en het wegmoffelen van alle „stukken van overtuiging" betreffende zijn herkomst begrijpelijker maken [22]). Angstvallig als een „Zwanenridder" behoedde hij zijn geheim!

Wie was nu die Catharina Louisa Loos die in de officieele registers van Terborg als moeder van den jonggeborene Jacob Louis Nicolaas te boek staat? Uit latere acten leeren wij haar kennen als..... *vroedvrouw*, dus juist de figuur, die men achter duistere geboorte-manipulatiën in de eerste plaats zou zoeken! Naar alle waarschijnlijkheid heeft deze destijds te Arnhem woonachtige *nog* jonge zaakkundige, in opdracht van d'Amblé, Mietje naar Terborg vergezeld en daar — zooals in dergelijke gevallen te doen gebruikelijk was — tijdelijk met het aanstaande moedertje van naam gewisseld, hetgeen het vlotte verloop bij de geboorte-inschrijving verzekerde. Na het huwelijk te Wehl aanvaardde d'Amblé met zijn jeugdige echtgenoote, over Arnhem, waar het kind, volgens voorafgaande afspraak aan de hoede en verdere zorgen van Mej. Loos werd

[20]) Mededeeling van Jhr. Mr. A. H. Martens van Sevenhoven, Rijksarchivaris te Arnhem, wien ik tevens veel dank verschuldigd ben voor zijn te mijnen behoeve verrichte onderzoek in de kerkboeken van Terborg en Wehl.

[20a]) Zie: W. J. J. C. Bijleveld, Uit de oude Kerkregisters van Wehl (Wapenheraut, 1911, blz. 375). Naar schrijver mij mededeelde, waren er in de aangrenzende provinciën tal van plaatsen, waar men vanuit de Republiek ging trouwen, of doopen, bij nood zijnde: 1° het beroemde Hörstgen, 2° Weeze, in Cleefsland, 3° Werth, bij Borken, en 4" bij voorkeur Wehl, dat een enclave was, doch pas na 1722, toen de Geref. Gemeente er werd ingericht, onder Ds. Christian Haverberg.

[21]) Protokol van Nots Mr. J. M. Karsseboom te Zeist (Rijksarchief te Utrecht, Inv. Rechterlijke archieven na 1811, no. 316), acte no. 107.

[22]) Opgemerkt dient hier nog te worden, dat d'Amblé (zooals uit den lakstempel on zijn testament van 20 April 1813 blijkt) zegelt met een cachet, waarop geen wapen maar een monogram van "de' letters J. M.D. Ook dit geeft dus geen uitsluitsel omtrent zijn afkomst. Het wapen, dat d'Amblé vel eens wordt toegedicht (op kwartierstaten), nl.: in blauw' drie zilveren torens, geplaatst 2 en 1, is in werkelijkheid dat van het Fransche geslacht *d'Ambly*, waarmede onze voorvader niets te maken heeft.

toevertrouwd, (hierover in een volgend hoofdstuk nader!) de terugreis naar Zeist. Daar aangekomen vertelden de „jonggehuwden", dat, zij „in Duitschland" waren getrouwd (hetgeen toch een halve waarheid was!): naar de romantische omstandigheden, waaronder dit gebeurd was, kraaide geen haan! Of het jonge en levenslustige vrouwtje (Mimi of Mikje, zooals haar echtgenoot haar noemde) in de afzondering van haar nieuwe bestaan, naast haar bejaarden echtgenoot, die haar in alle opzichten verre stond, zonder haar eerstgeborene en met een drukkend geheim op het hart, het geluk heeft gevonden? Wij weten slechts, dat zij reeds in 1815, na haar man drie kinderen te hebben geschonken (van welke het oudste, onze Grootmoeder Jeannette, pas drie jaren na hun trouwen geboren werd), nog maar 26 jaar oud is overleden. Was zij op „Wallenberg" ***niet*** gelukkig, dan heeft de dood zich barmhartig over haar ontfermd.

Ook d'Amblé's geluksster begon na het eerste, huwelijksjaar reeds bedenkelijk te dalen; de zorgen meldden zich aan. Wel had koning Lodewijk Napoleon na zijn troonsbestijging in 1806 phantastische plannen beraamd tot stichting van een „stad" op het emplacement van het legerkamp, die hij ter eere van de schitterende overwinning van zijn keizerlijken broeder in 't vorige jaar met den naam „Austerlitz" bedacht en waar een legermacht van 20.000 man permanenten welstand zou brengen. Maar deze hersenschimmen liepen op niets uit [23]). Na het reeds zeer ongunstige jaar 1807, toen er maar enkele maanden lang slechts 3000 man werden ondergebracht, bleef het kamp geheél ledig. Voor de landbouwers en ontginners rondom — en dus ook voor d'Amblé — was het met de rijkelijke toevloeiing van mest gedaan, zoodat voor hen een moeilijke tijd aanbrak. Nog erger was het met de talrijke schare van tappers, venters en kermisgasten gesteld, die, op de soldaten azende, hun tenten, kramen en „spullen" in de onmiddellijke nabijheid van het kamp hadden opgeslagen, Dit volkje verviel tot diepe ellende en stortte zich, voorzoover het niet elders een beter bestaan ging zoeken, roovende en stelende op de omwonenden en de voorbijgangers: het werd een ware landplaag. Tot 1812 bleef Austerlitz — waaronder ook „Wallenberg" was komen te ressorteeren' — een afzonderlijke gemeente; toen werd het, als een volkomen verarmde buurschap, ingevolge een keizerlijk besluit ingelijfd bij de gemeente Zeist [24]).

Deze scherpe daling van de conjunctuur moet voor d'Amblé des te nadeeliger zijn geweest doordat het hem intusschen in 1808 eindelijk gelukt was gevolg te geven aan zijn reeds jarenlang gekoesterd voornemen, om zijn grondbezit door aankoop van nog 200 morgen heide van de Administratie der Domeinen te Austerlitz de door hem noodig geachte uitbreiding te geven [25]). Dat hij zich dit slechts veroorloven kon

23) Zie Sabron.

24) T.a.p.

25) In 1800 had d'Amblé, die reeds 100 morgen heide bezat, er nog 200 bij aangevraagd dus tezamen 300 morgen. Blijkens den Inventaris van zijn nagelaten boedel, i.d. 24 Maart 1821 (Protocol van Nots K. van Steyn van Hensbroek te Zeist, Inv. Rechterlijke archieven na 1811, no. 317 — acte no. 212 Rijksarchief te Utrecht) was „de landhoeve Wallenberg met deszelfs bouwland, bosschen, wallen en heijvelden, schuren en verdere betimmeringen, groot te zamen circa ***Drie honderd*** *morgen*, gelegen onder de Gemeente van Zeist:': Wij mogen het er wel voor houden, dat do opgave van Nots Scheffelaar Klots, „dat d'Amblé in 1808 van de Administratie der Domeinen „Wallenberg" gekocht had" aldus moet worden gelezen, dat hij in genoemd jaar op de aangegeven wijze eigenaar is geworden van de 200 morgen, waarmede hij zijn landgoed *uitbreidde*. Daarmede moet wel in verband staan het nemen van een hypotheek van een *f* 600.—, op 10 Juni 1808 (zie hiervóór, hoofdstuk II).

door onmiddellijk op zijn nieuwe bezitting een hypoheek van een *f* 600.— op te nemen was reeds een veeg teeken. Hierna zullen wij zien welke moeilijkheden hij zich daarenboven op den hals haalde van den kant der Zeister boeren;: die zijn — en anderer! — beslaglegging op de heidevelden als „landroof" te hunnen koste beschouwden.

Door een en ander zal de economische positie van d'Amblé er na 1808 stellig niet op verbeterd zijn. Wel zullen de leveranciën aan de Fransche kampen, die soms een groot deel van zijn tijd in beslag namen — immers voegde hij, in een van Wallenberg, 5 Augustus 1811 gedateerden brief aan den sous-prefect te Amersfoort, aan de beantwoording eener hem gestelde vraag, hieraan toe: „étant obligé de partir pour le service du camp de Zuidlaren [26]) et peut être d'y rester longtemps" [27]) — hem geen windeieren hebben gelegd. Maar zijn hoofdbron van bestaan moet hij toch in zijn landgoed hebben gevonden, waarvan de ontginning hem bovenal ter harte ging. En het rendement van „Wallenberg" zal door het uitblijven van verdere mestleveringen uit het kamp van Austerlitz wel sterk hebben geleden, daar hij nu weer uitsluitend was aangewezen op de oude primitieve methode van mestvorming door het houden van schapen. Hij was dan ook genoodzaakt zijn kudde 24 Augustus 1814 door aankoop van nieuwe woldragers tot een aantal van 143 koppen uit te breiden [28]).

Ging dus de opbrengst van zijn landerijen tengevolge van de onvoldoende bemesting achteruit, de boschbeplanting op een deel van zijn ontginningen en de aanleg van „wallen" van eikenhakhout vormden een belegging, waarvan pas op langen' termijn behoorlijke vruchten te verwachten waren. En ondertusschen liepen de arbeidsloonen van het door hem te werk gestelde volk in den loop der jaren op tot een — voor zijn bescheiden beurs — wel zeer aanmerkelijk bedrag. Met de moeilijkheden, die de Commissarissen tot de Financiën in 1800 reeds voorspeld hadden, kreeg de ondernemende ontginner thans volop te kampen! Hij moest ze zien te ondervangen door het opnemen van hypotheken op zijn landgoed: achtereenvolgens leende hij op deze wijze den 10en Juni 1808 *f* 599-19 stuivers, 20 October 1813 *f* 600.—, 31 Januari 1815 *f* 200.— en den 27en December van 't zelfde jaar nog *f* 220.— [29]). Deze geringe bedragen. toonen genoegzaam aan, hoe zwak de schepper van „Wallenberg" er, financieel, door zijn schepping voor was komen te staan.

Deze financieele zwakte was dan ook oorzaak, dat d'Amblé zijn oorspronkelijk exploitatieplan, zooals hij het in 1800 voor heeren Commissarissen tot de Financiën had uiteengezet, in latere jaren volkomen moest herzien. Het bleek hem, dat geleidelijke ontginning, door eigen kracht, van zijn geheele grondbezit, ver boven zijn macht ging, vooral doordat de resultaten van dezen arbeid niet aan zijn al te optimistische verwachtingen beantwoordden. Dus ging hij ertoe over een deel van zijn gronden in perceelen te morceleeren, die hij, na op elk perceel een boerenwoning te hebben gebouwd, afzon-

26) Zuidlaren ligt in den Noordoosthoek van Drente, dicht bij de Duitsche grens.

27) Sabron, blz. 34.

es) Protokol van Nots J. M. Karsseboom (*zie* noot 21), acte no. 84.

29) Rijksarchief te Utrecht: Register van transporten enz. van Austerlitz over 1806—1809 (Inv. Rechterlijke archieven, no. 1262); Protokol van Nots Mr. J. M. Karsseboom (zie noot 21), acten no. 176, 124 en 219. Zie ook Protokol van Nots G. van Steyn van Hensbroek (zie noot 25), acte no. 238: 5 Januari 1822. Acte van radiatie van ***een*** inschrijving van een 'schuld groot *f* 345 ten laste van Jean Maurice d'Amblé, onder verband van de helft van het buitengoed Wallenberg.

derlijke verhuurde, denkelijk aan keuterboertjes. Voor 1815 had zich — zooals wij hierna zullen zien — deze wijziging in de exploitatie van „Wallenberg" voltrokken.

Behalve met financieele had d'Amblé intusschen ook nog met andere moeilijkheden te kampen. Van den beginne af hadden de inwoners van Zeist geweigerd de rechtmatigheid van de voor hen zoo schadelijke vervreemding der heidegronden, waarop zij sedert eeuwen plaggen konden slaan en schapen weidden, te erkennen. In 1811 nu stelden zij — blijkbaar in de hoop bij de Fransche keizerlijke ambtenaren meer begrip voor hun nooden te vinden dan tevoren bij de met van Oosthuyzen zoo sterk gelieerde machthebbers van de Bataafsche Republiek en van koning Lodewijk Napoleon, een actie in tegen de gehate „heidevreters". Bij den Graaf de Celles, den prefect van het Departement der Zuiderzee, te Amsterdam, werd door de Zeistenaren in Mei van genoemd jaar een aanklacht ingediend tegen de heeren van Oosthuyzen en d'Amblé, die zich volgens hen aan onrechtmatige handelingen hadden schuldig gemaakt, doos honderden hectaren heide wel zoogenaamd te koopen of van den Staat over te nemen, maar zonder dat daarbij rekening werd gehouden met de rechten van de Zeister maalschap. Vóór de prefect deze klacht om bericht en advies aan den sous-prefect te Amersfoort (onder wien Zeist en Austerlitz toen ressorteerden) zond, verlangde hij van dezen een kaart van de „284 arpens [30]) de bruyère cédés à Mr. P. J. van Oosthuyzen", welke kaart hem in Juni werd toegezonden. Den 8en Juli d.a.v. ontving de sous-prefect daarop het request van de zich noemende eigenaren van de Zeisterheide, met opdracht van den prefect om de noodige voorstellen te doen.

In zijn rapport aan de Celles, d.d. 28 Augustus 1811, noemde de sous-prefect de beschuldiging tegen Van Oosthuyzen niet ongegrond. Wel had deze van de regeering „une concession de bruyère" ontvangen, maar die had hij weten te bekomen op een oogenblik, dat hij als leverancier van het kamp van Zeist gelden van den Staat te vorderen had en de opperbevelhebber en de minister van oorlog daarom op zijn hand waren. Zoodoende had men zich in Den Haag geleend tot concessiën, die rechtstreeks in strijd waren met de ontwijfelbare belangen van een landbouwende gemeente als Zeist. Wat den beer d'Amblé daarentegen betrof moest de sous-prefect als zijn meening te kennen geven, dat deze zich niets had toegeëigend. De sous-prefect besloot zijn rapport met het advies: een prefectuur-ambtenaar naar het terrein te zenden, aldaar vertegenwoordigers van Zeist, van van Oosthuyzen en van d'Amblé bijeen te doen komen en dan ter plaatse het pleit te beslissen, waarna afbakening diende plaats te hebben. Hoe de zaak ten slotte afliep is, bij gebrek aan verdere gegevens, thans niet meer uit te maken [31]).

Ditmaal had een Fransch gezaghebber d'Amblé nog de hand boven het hoofd kunnen houden. Met de ontruiming van ons grondgebied door Napoleon's troepen en ambtenaren en het herstel onzer Onafhankelijkheid, in 't laatst van 1813, ontviel den onvermoeiden pionier van „Wallenberg" echter de steun, dien de hier te lande almachtige Fransche protectie hem tot nu toe had kunnen verschaffen. Ook aan de leveranciën voor de kampen kwam nu een eind: die bron van inkomsten moest hij voortaan derven. Het leven werd hem door deze tegenslagen nog moeilijker gemaakt. En toen bovendien den 9en September 1815 zijn — nog zoo jonge — vrouw hem door den dood ontrukt werd en hij eenzaam, met drie jeugdige kinderen, achterbleef, raakte de 68-jarige ontmoedigd en besloot zich van een deel van zijn taak, die hem te zwaar werd, te ontlasten. Maar zelfs door deze ontmoediging heen mengde zich ongetwijfeld, evenals bij zijn huwelijk, een dosis listige berekening. Als hij zich aan alle zorgen en wisselvalligheden van het bebouwen van zijn reeds ontgonnen akkers onttrok, door dit deel van zijn landgoed in pacht uit te geven, en hij zich zelf voortaan uitsluitend bepaalde tot het eigenlijke ontginningswerk van zijn nog woeste gronden, zou hij twee vliegen in één klap slaan. Vooreerst verzekerde hij zich daardoor een vast jaarlijksch inkomen, met vermijding van alle risico's en in de tweede plaats kon hij zich geheel gaan wijden aan zijn ontginningen, die, van den beginne af, zijn speciale voorliefde hadden gehad. Op deze wijze behoefde hij geen afstand te doen van datgene wat voor hem waarlijk een roeping moet zijn geweest.

Zoo verscheen dus de aankondiging, dat in de herberg het Huis ter Heide op 28 December 1815 bij publieke inteekening zou worden verpacht — voor 6 jaren, ingaande 22 Februari 1816 — „de Boeren Hofstede Wallenberg genaamd, bestaande in een goede Boeren wooninge, stallinge voor agt beesten en vier paarden, schuuren, schaapenhok, bakhuis, berg, met omtrent veertig Morgen bouwland, waaronder ruim tien Morgens oude Driest (d.w.z. braakland,. dat als schraal weiland wordt gebruikt), bekwaam om daarin boekweit te zaaijen, met het regt van weide op omtrent honderd negen en vijftig Morgens Eands meestal onbebouwde Heidegrond". Daarbij behield de eigenaar voor zich „al het eiken, berken en andere houtgewasch op of rondsom dit verhuurde staande, alsmede de Heere Huizinge op deeze Hofstede staande en de andere wooningen door hem reeds verhuurd (zie hiervóór), gelijk mede het *oude* schaapenhok en een berging in de schuur voor zijn bouwgereedschappen, zo dikwijls, hij die nodig heeft". D'Amblé bleef dus zelf in 't heerenhuis wonen; voor den pachter, die intusschen zijn intrek zou hebben te nemen in het bakhuis, zou hij de boven beschreven boerenwoning laten bouwen, die 1 October 1816 ter bewoning gereed moest zijn.

Welke taak de eigenaar zichzelf toedacht blijkt uit de bepaling in 't huurcontract: dat de verhuurder, desbegeerend, jaarlijks 3 of 4 morgen van het heideveld, aan den pachter als weide voor zijn vee toegekend, zou vermogen te plaggen, te branden en te bebouwen. Mocht de verhuurder van de verdere bebouwing van dezen grond afzien, dan zou het den pachter vrijstaan dien zelf te bebouwen, zonder verhooging van zijn pacht. En daar de eigenaar voor het vruchtbaar maken van de nieuwontgonnen akkers mest noodig zou hebben, hield hij zijn vee aan. Dus bepaalde hij, dat de pachter gehouden zou zijn op de aan hem verhuurde weiden te doen weiden de twee koeien van den verhuurder, welke hij dagelijks op stal zou moeten doen brengen en vandaar afhalen en naar de weide voeren, zonder eenige vermindering van de pachtsom. Ook zou de verhuurder gedurende 3 à 4 maanden 's jaars „een bij hem liggende troep schapen" op de aan den pachter afgestane weide mogen doen weiden, 'eveneens zonder eenige vergoeding.

Een van de artikelen van het pachtcontract verdient in 't bijzonder onze aandacht, De pachter, heet het daarin, zal

[30]) Een „arpens" is een morgen = 8000 M².

[31]) Deze passage is, met een paar wijzigingen, overgenomen uit Sabron, blz. 51. — Hoe men over den sous-prefect te Amersfoort moet denken blijkt uit het feit, dat hij van Oosthuyzen, die hij wegens het zich op onwettige wijze toeëigenen van heidevelden bij den prefect zwart maakte, tegelijkertijd onder de hand op een goede gelegenheid, om zijn bezit aan heidegronden af te ronden, wees. Men krijgt wel den indruk. dat de boeren van alle kanten bedrogen werden.

gehouden zijn, bij 't beëindigen van het huurcontract of -bij vroeger vertrek, te bezaaien 20 morgen met goede winterrogge, waarvan hij,. als hij deze „aan den Hok zal hebben gebracht" (d.w.z. op schooven gezet), zal genieten 2 garven blijvende de 3e voor den eigenaar of den volgenden huurder. Uit dit artikel en een ander, dat den pachter voorschrijft van alle *stroo,* dat gewonnen zal worden, mest te maken (welke mest niet mag vervoerd en verkocht, en bij vertrek van den huurder in goeden staat moet achtergelaten worden) blijkt, dat het d'Amblé op den duur gelukt moet. zijn uit den door hem ontgonnen grond een bevredigende roggeoogst te verkrijgen, welke mogelijkheid in 1800, bij de inspectie van zijn terrein, door de Commissarissen tot de Financiën ten sterkste werd betwijfeld!

Voor de rest bestond het draconische huurcontract -- van niet minder dan 24 artikelen! — uit een opeenstapeling van verplichtingen van den huurder, die ons den ouden d'Amblé *als* een, wel zeer hardvochtig landheer doen kennen. Men oordeele! De pachter zal, boven de pachtpenningen, jaarlijks hebben te betalen de grondlasten, de belasting op deuren en vensters en andere publieke lasten, op het door hem gepachte goed gelegd of nog te leggen. En nog bovendien alle onkosten van de publieke verpachting op 28 December 1815, binnen drie dagen te voldoen. Voorts zal de pachter geen kwijtschelding of vermindering der pachtsom mogen, vorderen ter zake van hagelslag, 'bevriezing of onvruchtbaarheden, die de oogst van een of meer jaren geheel of gedeeltelijk zouden mogen vernietigen. Tot meerdere zekerheid van den verhuurder zal de pachter verder gehouden zijn met zijn huisgezin zelf de woning op deze landhoeve te bewonen en die voorzien te houden van paarden, vee, meubelen in voldoend aantal, om de pachtpenningen daaruit bij executie te kunnen voldoen. Enz. enz. [32]). Uit al deze bepalingen komen de klassieke eigenschappen, van schrielheid en inhaligheid, van den Franschen bourgeois wel zeer sterk naar voren!

Zeker is, in alle geval, dat de voor deze gelegenheid naar Muis ter Heide opgekomen gegadigden van zulk een contract, dat vóór de verpachting aan de aanwezigen voorgelezen werd, niet gediend waren. Geen mensch bleek bereid op deze voorwaarden in te teekenen, zoodat de verpachting niet kon doorgaan en de in zijn verwachtingen deerlijk teleurgestelde eigenaar van „Wallenberg" 'ervaren moest, dat wie het onderste uit de kan wil hebben, het lid op den neus krijgt. Er zat dus voor hem niets anders op dan tegen wil en dank, door te blijven tobben met zijn eigen volle bedrijf, waarvan hij zoo gaarne het meest speculatieve gedeelte een ander op den hals had willen schuiven.

Van zijn nu volgende zes laatste levensjaren weten wij zoo goed als niets af. Zooals het ouden van dagen nu eenmaal pleegt te gaan, brokkelde het verleden om hem heen steeds meer af. Tot zijn zeventigste jaar had hij zich nog kunnen vermeien in de gedachte, nog steeds zijn vroegeren beschermer Marmont tot buurman te hebben, Hoe moet het hem daarom te moede zijn geweest, toen de mare tot hem doordrong, dat zijn ééns zoo vereerde landgenoot, die door Napoleon tot Duc de Raguse en Maarschalk van Frankrijk verheven was, onmiddellijk na den val van den Keizer zijn Napoleontisch verleden verzaakte en overliep naar de Bourbons. Waarna hij aan, deze frontverandering een nog beschamender wending gaf door zich overhaast, mèt zijn overige

[32]) Protokol van Nots Mr. J. M. Karsseboom (zie, noot 21), acte no. 221, 28 December 1815 Conditiën van verpachting van de landhoeve en landerijen genaamd Wallenberg.

„oude plunje", *ook* van zijn Nederlandsche bezitting, waarop de Pyramide zulke hinderlijke reminescenties aan zijn vroegeren cultus voor den held van Austerlitz wekte, te ontdoen. In opdracht van den afwezigen eigenaar verkocht de commissie uit het Amsterdamsche stadsbestuur, die namens hem het beheer over het Heyschotener domein voerde, in 1816 dit landgoed aan den Utrechtschen burgemeester en geleerden historicus Jhr. Mr. H. M. A. J. *van* Asch van Wijck, Heer van Prattenburg (1774—1843), dien d'Amblé nu tot nieuwen buur kreeg.

Het nabuurschap van dezen voornamen en vermogenden Stichtschen regent moet den ouden tobbor op Wallenberg 'zijn eigen berooiden en vereenzaamden staat wel dubbel voelbaar hebben gemaakt. Immers kan het leveneinde van den, ver van zijn geboortegrond moeilijk rondkomenden en thans hoofdzakelijk op zichzelf aangewezen grijsaard niet anders dan zeer moeilijk zijn geweest. Na den dood van zijn vrouw in 1815 had hij zich genoodzaakt gezien, zijn drie jonge kinderen ter verzorging en opvoeding elders onder te brengen. Zoo stond hij, — enkele vrienden niet te na gesproken — alléén tegenover de steeds moeilijker wordende situatie, waarin hij door den achteruitgang van zijn zaken kwam te verkeeren. Dat zijn — met hypotheken beladen — landgoed niet rendeerde, wij kunnen het dááruit 'opmaken, dat, na zijn overlijden, de schulden van zijn boedel de baten overtroffen. 'Van zijn vee waren slechts twee stuks over: een rood bonte koe, die op ƒ 40, en een zwart bonte vaars, die op ƒ 15 getaxeerd werd. Zijn mestleveranciers — de schapen — had hij blijkbaar reeds weg moeten doen. Den 74-jarige zullen zoodoende dus allicht de middelen, en misschien ook de kracht, hebben ontbroken, om de exploitatie van zijn bezitting ten einde toe voort te zetten. Wellicht zal hij zich, met de wijsgeerigheid van zijn rijpen leeftijd, daarvoor hebben getroost door zich in zijn boeken, waarvan hij er een 70 à 80 (wier titels wij niet kennen) bezat, te verdiepen [33]).

De oude man had trouwens reden zich gelukkig te prijzen, *dat* hij, in dezen zwaarsten strijd van zijn leven, vrienden bleek te bezitten, die zich zijner aantrokken en hun zorgen ook tot zijn kinderen uitstrekten. Deze laatsten vonden, zooals wij hierna zullen zien, bij den Hilversumschen schoolmeester Dirk de Liefde -- met wiens broeder, den ontvanger te Zeist Pieter de Liefde, d'Amblé bevriend was — een nieuw tehuis, en in de heeren Scharff, te Amsterdam, toegewijde beschermers van hun belangen. De schout (later: burgemeester) zelf van Zeist, de heer van Bern, die dus wel, in tegenstelling met de Zeister boeren, de ontginningen en den boschaanplant op „Wallenberg" met een welgevallig oog zal hebben aangezien, stond d'Amblé in een moeilijk oogenblik bij met een leening van ƒ 300. Deze daadwerkelijke interesse van den heer van Bern voor d'Amblé's ontginningswerk wordt trouwens begrijpelijk als het waar is wat de overlevering te Zeist weet te vertellen, nl. dat van Bern zich bij de invoering van het Kadaster, in den Napoleontischen tijd, een flink, en gunstig gelegen, stuk van de heidegronden der Zeister Meent toeëigende door dit op zijn naam te laten inschrijven, waarna hij tot het rendabel maken van zijn nieuw bezit overging. Bij de door hem ondersteunde experimenten van d'Amblé had de Zeister burgervader dus een voor' de hand liggend rechtstreeksch belang!

Het was voor dezen heer van Bern, als ambtenaar van den Burgerlijken Stand, dat op 22 Januari 1821 Willem

[33]) Inventaris van den nagelaten boedel van J. M. d'Amblé.

Deunk. „daghuurder", oud 42 jaren, „behuwdbroeder", en Bart Blaauwendraad, landsman, oud 36 jaren, „gebuur" van den overledene, verschenen om den dood aan te, geven van Jean Maurice d'Amblé, oud 74 jaren, „Land Eigenaar, wonende te Zeyst", ten vorigen dage „des morgens naar gissing om vier uren.. .. in de huizing geteekend Numero Een van Austerlitz" (d.w.z. op Wallenberg) overleden. „Ouders en geboorteplaats onbekend": het geheim van zijn afkomst -en herkomst had de overledene met zich medegenomen in het graf! Een raadsel *was* hij bij zijn leven en een raadsel *blijft* hij, ook nog na zijn dood. De 'eigendom van „Wallenberg" ging over op zijn crediteur, den heer van Bern [33a]), die er de ontginning voortzette. Wij mogen wel aannemen, dat aan dezen meer fortuinlijken nakomer uiteindelijk de vruchten zijn toegevallen van d'Amblé's moeizamen en zoo schraal beloonden pioniersarbeid!

(slot volgt).

[33a]) Zie Ms. Jhr. Mr. H. M. A. J. van Asch van Wijck.

Boekbespreking.

De *Historiografie van* de ***stad Gent in de laatste dertig*** jaren, door ***H. van Werveke,*** professor aan de Universiteit te Gent.

Dit beknopte werkje van Professor van Werveke is een geschenk van den schrijver aan de verzamelingen van ons Genootschap. Een zeer waardevol geschenk voor een ieder van onze leden, die zich wenscht te verdiepen in hetgeen over deze stad in den laatsten tijd werd gepubliceerd.

Niet minder dan een 76-tal publicaties passeert hier de revue, waarin men gegevens kan vinden, verdeeld over het tijdvak tusschen ± 900 en ± 1830.

Hot werk van Professor 0. Oppermann, Die älteren Urkunden des Klosters Blandinium und die Anfänge der Stadt Gent (Bijdragen van het Instituut voor Middeleeuwsche geschiedenis der Rijks-Universiteit te Utrecht XI) vindt op meerdere punten bestrijding (zie pag. 11-13).

Ook de lijvige studie van Dr. Fr. Blockmans over het Gentsche stadspatriciaat wordt besproken. (Een exemplaar hiervan bevindt zich in de Bibliotheek van ons Genootschap en werd reeds in het Maandblad vermeld.)

Het boekje lijkt ons bijzonder geschikt voor hen, die studie-materiaal zoeken en kennisneming willen wij dan ook een ieder aanraden.

J. P. DE MAN.

HAERLEM, Jaarboek 19461945.

Dit jaarboek, is. o.i. van belang door de artikelen, gewijd aan bekende inwoners van Haarlem, die in de jaren 1944-1945 aldaar stierven. Deze opstellen betreffen :

Mr. Joan Nicolaas Josef Eduard Heerkens Thijssen (1866-1944) ; G. ten Boom (1859-1944); Mr. Willem Henric van Nes van. Meerkerk (1861-1944) ; Ir. Cornelis Martinus Johannes Noorlander B.I. (1903-1944) ; Leonard van der Wilk (1871—1944); Alexander Frederik Kremer (1874—1944) ; Jan Roes (186311944) ; Jan Yntema (1894-1044) ; Jan Pieter Boerkool (1863-1944) ; Karel Hendrik Kerkhoff (1878-1944) ; Dr. Jan Willem Berkelbach van der Sprenkel (1897-1944) ; Dr. Jacobus Pieter Thijsse (1865—1945); Jan Pierre Guépin (1863—1945); Prof. Ir. Johan Adrianus Gerard van der Steur (1865—1945) ; Herman Diederik Tjeenk Willink (1873-1945); Dr. Ir. Jan Joachim Borren (1899-1945); Mr. Age Solco Miedema (1867-1945) ; Charles Louis François Sarlet de Soiron (1864—1945); Dirk Johannes Anton. Westerveld (1876—1945) ; Johan Diederik Rutgers van. der .Loeff (1874-1945) ; Johanna Maria Sterck-Proot (1868-1945) ; Pieter Ozinga (1865-1945) ; Henri. Elise Knappert (1872-1945) ; Herman Heuff (1875-1945) ; Leonardus Aloysius Alphonsus Maria Westerwoudt (1878-1945).

Van de overige bijdragen mogen wij vermelden het artikel van Mej. Dr. G H.. Kurtz „De Commissie tot onderzoek van de politieke gedragingen der lands- en stadsambtenaren a° 1795" en een artikel van Mej. H.C. M. Lips over „Spijsuitdeeling 150 jaar geleden". Wederom blijkt, dat er toch niets nieuws is onder de zon! Voorts een artikel van wijlen Mevr. Sterck-Proot getiteld „Woestduin", geeft personalia van eigenaren.

J. P. DE MAN.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Buene. Wie waren de ouders van, *Reinier Buene (Bueno?)* (R.K.), geb. (wanneer?) te Nijmegen, † (wanneer,?) te 's-Gravenhage, tr. 's-Gravenhage 20/21 September *1766 Elisabeth Schellens,* (R.K.), geb. 's-Gravenhage *26* Juli 1735, † aldaar 13 October 1769.

A m s t e r d a m . J. H. BEKOUW.

van Geyn. (LXIV, 86). In mijn vaderlijke kwartieren komt voor een echtpaar *Hendrik Jansen-Jantje de Man.* Blijkens de Registers van Besaat van Gent (G.), berustende ten' Rijksarchieve te Arnhem, is zij overleden vóór 11 October 1753 en hij vóór 4 October 1763. Uit hun huwelijk vond ik 7 kinderen, 'waaronder *Hendrina,* R.K. gedoopt te Hulhuizen 6 October 1712, peter *Johannes van Gein. Zij* huwde voor den predikant te Gent op *14* Augustus 1737, na op 2 Juli te zijn ondertrouwd, met *Herman van Gèyn,* j.m. van Gent, wonende te *A n g e r e n.* Met haren echtgenoot komt zij voor in een -acte van 4 October 1763 (Reg. v. Besaat Gent, No. 3, fol. 255). Misschien verschaffen de kerkregisters van Angeren de gevraagde gegevens.

Utrecht. J. B. W. M. VAN ROOSMALEN.

Gijsbers-Peperkamp. Gevraagd de ouders en grootouders van *Jan Gijsbers,* geb. (wanneer?) te Ede, † Lunteren 30 Juli 1810 (gereformeerd), en van zijne echtgenoote (gehuwd Wageningen 4 November 1777) *Alida Peperkamp,* geboren (wanneer?) te Andelst, † Wageningen 27 December 1809 (gereformeerd).

Amsterdam. J. H. BEKOUW.

Knoll-van der Werf. (LXIII, 223). *Michiel Knoll* (1680-1727), chirurgijn te Maasland, zoon van genoemd echtpaar, voerde blijkens de sluitsteen in het poortje van .het eens door hem daar bewoonde huis (nabij het Gemeentehuis): in ..... drie knollen, 2-1.

Gouda. G. C. HELBERS.

Marijnen-van Maare. (LXIII, 127). In deze vraag dient in plaats van *Marijen* te worden gelezen: *Ma r ij n e n.*

Amsterdam. A. P. J. B. FERMIN.

de Meij-Knuyse. Te Gouda werd 12 Maart' 1738 (Prot.) gedoopt: *Leendert de Meij,* als zoon van *Leendert* en *Gerrigje van den Bergh.* Deze Leendert de Meij Jr. vestigde zich in 1763 te Brielle, waar' hem in dat jaar vergunning werd verleend om. als notaris en procureur werkzaam te zijn, terwijl hij aldaar diverse malen als schepen fungeerde. Als weduwnaar ging hij te Brielle 11 Juli 1772 in ondertrouw met *Jacoba Catharina Knuyse,*

Hoe was, de familiebetrekking (zoo deze heeft bestaan) tusschen het echtpaar de Meij-Knuyse en *Lucile Agnes Knuyse de Meij,* die 9 Februari 1842 te 's-Gravenhage in het huwelijk trad met *Jacob Carel Marie* baron *van Lynden?*

Was aan deze personen ook verwant *Adriaan de Meij,* die in 1786 met attestatie van Amsterdam te Brielle kwam en aldaar in 1791 tot burgemeester werd gekozen? Welk wapen voerden deze de Mey's?

Rotterdam. J. KROL.

Rengeniers. Gegevens gevraagd over het geslacht *Rengenitrs.* Hoewel ik inzonderheid de ascendenten -zoek van *Ebeltje Rengeniers,* die ca, 1770 op Tersluis bij Venhuizen (N.H.)' overleed, zijn alle gegevens over dit 'geslacht welkom.

's-Gravenhage. IR . C. M. R. DAVIDSON.

Rensel(a)er (van). Volgens een XVIIe-eeuwsche genealogie van dit, oorspronkelijk uit Putten en Nijkerk afkomstige, geslacht, woonden in ± 1654 kinderen van den Amersfoortschen schepen *Henrick van Renselaer (Renseler)* „in Friesland". Gezocht worden nadere gegevens over hun woonplaats(en), eventueele huwelijken en sterfdata.

Velp (G.). MR. W. DE VRIES.

Troffelaar (lees: Trosselaar) . (LXIV, 88). Troffelaar moet zijn *Trosselaar,* ook wel *Drosselaar.* De gezochten komen voor in de kwartieren van mijn vrouw. Voorouders van C. Trosselaar zijn:

1. 1. *Cornelia Trosselaar,* ged. Renswoude 2 April 1747, begr. aldaar 2 Maart 1791, (ondertr. 29 Nov. 1768 Renswoude) *Anthony Vink* (zie hieronder),
11. 2. *Barte Jansz. Trosselaar,* geb. Renswoude omstr. 1725. begr. Renswoude (graf 65) 14 April 1786, tr. Renswoude 20 Dec. 1744
3. *Japikje Jansdr. Overvest,* geb. te Maarsbergen.

en die van haar echtgenoot:

1. 1. *Anthony Vink* (zie boven), ged. Veenendaal 19 Dec. 1745.
11. 2. *Johannes Vink,* ged. Veenendaal 24 September 1713, tr. Veenendaal 14 Juni 1739
3. *Hendrijn van Leeuwen,* ged. Veenendaal 1 October 1713.

111. 4. *Joost Vink,* tr. 17 Januari 1713
5. *Jacomijntje van Buuren.*
6. *Lambert van Leeuwen,* ged. Veenendaal 17 November 1689, tr. aldaar 13 Maart 1710
7. *Geertje Verhoef,* geb. te Veenendaal. omstr. 1690.

IV. 8. *Jan Vink,* tr.
9. *N.N.*
10. *Peter van Buuren, tr.*
11. *N.N.*
12. *Otte van Leeuwen,* (zoon van *Klaas van Leeuwen en Derkje Geurtsdr.,* en kleinzoon van *Ofte van Leeuwen* en *Annetje Gijsbertsdr.),* geb. Barneveld omstr. 1660, tr. Veenendaal 27 Jan. 1689
13. *Cornelia van Stokkum.*
15. *Geurt- Verhoef,* tr.
16. **N.N.**

(Nadere gegevens over de genoemde Veenendaalsche geslachten zullen gaarne door mij worden verstrekt.

Amsterdam. A, K. PH. GUNDERMAN.

Valens. Gegevens gevraagd over het geslacht *Valens* in het algemeen en in het bijzonder over *Pieter Valens,* wiens dochter *Hiltje* in 1780 te Venhuizen trouwde met *Willem Davidson.*

S-Gravenhage. IR. C. M. R. DAVIDSON.

van den Velde-Clant. (LXIII, 224). Volgens mijn aanteekeningen betreffende de dragers van den geslachtsnaam *Clant* te Delft, moet *Catharina Clant,* die op 21 October 1685 te Delft huwde met *Hendrick Barentsz. van den Velde,* identiek zijn met *Catharina,* die op 20 Maart 1667 in de Oude Kerk te. Delft werd gedoopt als dochter van' *Adrianus Marcusz. Clant* en *Neeltje Crijne (van Droogenhoecx),* Daar dit echtpaar hun eerste kind, *Marcus,* op 22 October 1651 in de Nieuwe Kerk liet doopen, zal hun huwelijk in of omstreeks 1650 voltrokken zijn. De doooacte van *Adrianus* (ook genaamd *Aryen of Adryaen) Clant* heb ik niet, maar het is buiten. twijfel, dat' hij de zoon was van *Marcus Adriaensz. Clant en Trijntje Cornelisdr.* Dit echtpaar huwde, te Delft op *22* November 1620. Hij heet in de huwelijksacte „Marcus Adriaensz., J. G.; schipper, nu in den Hage" en wordt, ingekomen op 17 Juli 1621, in de poorterregisters van Delft vermeld als „schipper van Zevenberghen" (blz. 144). Zijn broeder *Mattheus,* eveneens „schipper van Zevenbergen:', wordt in het zelfde register op 16 Maart 1623 als ingekomen genoemd (blz. 147)'. Laatstgenoemde huwde. (attestatie op Schiedam 29 September) 1629, als weduwnaar en „schipper buyten de Rotterdamsche poort", met *Grietje Pieters,* weduwe van *Pieter Bastiaensz. Kievit,* te Schiedam.

De echtelieden *van der Velden-Clant* worden op 5 November 1709 als doopgetuigen vermeld (Oude Kerk).

Ten aanzien van de vraag, welk wapen door het hier behandelde geslacht Clant gevoerd werd, bezit ik-geen gegevens. Er is mij niets gebleken van eenigen samenhang met het gelijknamige adellijke Groningsche geslacht of met de Hollandsche familie, welke. laatstelijk door wijlen W. M. C. Regt werd behandeld in den jaargang 1925 van dit Maandblad, zoodat het zeker niet verantwoord zou zijn het door deze beide geslachten gevoerde wapen, o.a. te vinden in het Stam- en Wapenboek van Vorsterman van Bijen, zonder meer ook aan deze Delftsche familie toe te schrijven.

Dordrecht' MR. K. N. KORTEWEG.

Vermeulen. (LXIV, 88). *Rijk Vermeuten.* burger van Zalt-Bommel 19 Oct. 1729, heemraad van Tielerwaard 1721-1733, dijkschrijver van Tielerwaard 1732-1789, schepen van Zalt-Bommel, begr. ald 13 Jan. 1790, tr. (aant. Zalt-Bommel 27 Oct. 1729) *Petronella van Lith,* ged Zalt-Bommel 12 Aug. 1704, begr. ald. 11 Nov. 1778, dr. van *Johan* *) en *Agneta van Bijstervelt,* was zoon van *Gerrit Vermeulen,* burger van Zalt-Bommel 29 Nov. 1708, heemraad van Tielerwaard 1709—1719, schepen in de bank van Tuil; en diens tweede vrouw (ta:Waardenburg 6 Nov. 1.698) *Adriana van Rijnberck* (bij huwelijk wonend te Beusichum). dr. van *Rijk Cornelisz. van- Rijnberck,* en broer van *Arnoldus Vermeulen,* dijkschrijver van Tielerwaard 1731-1732, heemraad van Tielerwaard 1732-1772..

Arnhem. MR. W. F. LEEMANS.

Volkmaars. Gevraagd plaats van herkomst en ascendenten van *Jan Volkmaars* (ook *Volkmars, Volkmar* of *Volmar).* overl. te Loenen a/d Vecht 10 April 1764, gehuwd te Baambrugge 24 Jan. 1751 (ondert'r. Loenen a/d Vecht), met *Jannetje Koster,* geb. 's Graveland ± 1725, overl. Loenen a/d Vecht 9 Mei 1814, Jan had een broer *Dirk,* begr. te Wijk bij Duurstede 29 October 1795 (volgens overlevering in hoogen ouderdom), gehuwd te Wijk bij Duurstede 2 Augustus 1748 met *Maria Kroon,* gedoopt Wijk bij Duurstede 11 Juni 1716, begr. Wijk bij Duurstede 26 Juni 1789: alsmede de plaats en den datum van het huwelijk tusschen *Adrianus Volkmaars,* gedoopt, gewoond hebbende en overleden te Loenen a/d Vecht (16 Nov. 1755-28 Aug. 1813) en *Margrietha Kruyff,* gedoopt, gewoond hebbende en overleden te Loenen a/d Vecht (25. Oct. 1750—15 Jan. 1829), hetwelk ± 1781 heeft plaats gevonden.

Utrecht. D. H. VOLKMAARS.

Wensing. Wie waren de ouders van *Hermanus Wensing,* (R.K.), geb. (wanneer?), te Dinxperloo, † 7 Mei 1779 te 's-Gravenhage.

Amsterdam. J. H. BEKOUW.

*) Volgens opgave, ontvangen van den Jhr. 'M. J. van Lennep, was. Johan van Lith burgemeester, van Zaltbommel en dijkschrijver Tielerwaard, RED.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap v. Geslacht- en Wapenkunde.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 4 LXIVE JAARGANG APRIL 1947

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van den Heer E. J. Koppeschaar, sedert 1936 gewoon lid van het Genootschap.

Tot **lid zijn benoemd:**

W. A. VAN BIJLERT . . . . . ***Delft.***
Oude Delft 54.

G. R. D. CROMMELIN . . . . . ***Oegstgeest.***
Warmonderweg 34.

T H . ENKLAAR . . . . . ***Utrecht.***
Drift 1.

M R . A. L. GOEDHART . . . . . ***Bussum.***
Parklaan 33.

MR. DR. **J. L. J. VAN DE KAMP** . . . . ***Breda.***
Waldeck Pyrmontlaan 4 .

R. VAN LIEBERGEN . . . . . ***Venlo,***
Villapark 10.

S. W. MELCHIOR . . . . . ***Hoevelaken.***
Huize Weldam.

W. **N IJHOFF P ZN** . . . . . ***'s-Gravenhage.***
Lange Voorhout 9.

J. PERKENS . . . . . ***Naarden.***
Amersfoortschestraatweg 8.

A. C. POLVLIET . . . . . ***Arnhem;***
Sonsbeekweg 18.

Adreswijzigingen:

IR. **J. J. M.** TAUDIN CHABOT . . . . ***Eindhoven.***
Lijsterlaan 15.

IR. M. A. **VAN NOORDEN** . . . . ***Kaapstad (Z.-Afrika).***
p/a Hollandsche Aanneming Mij S.A. (Eiendoms) Beperk P.O. Box 2768.

Inlichtingendienst.

In den loop van het vorige jaar konden de verzamelingen van het Genootschap opnieuw voor de leden worden opengesteld en sedertdien vinden ook de normale werkzaamheden op de bibliotheek regelmatig voortgang. Na tal van besprekingen ontvingen wij verder toestemming de Nederlandsche Leeuw wederom uit te geven, zoodat het maandblad thans tot ons groot genoegen, gelijk vanouds, maandelijks kan verschijnen.

Slechts de inlichtingendienst hebben wij nog niet weer op gang kunnen brengen, daar het niet mogelijk bleek een vasten kracht te vinden, die zich hiermede zou kunnen belasten. Aangezien het bestuur het van groot belang acht, zoowel voor de leden, die niet in de gelegenheid zijn zelf onze verzamelingen te raadplegen, alsmede voor hen, die daartoe wel de mogelijkheid hebben doch wien eenige hulp bij het zoeken niet onwelkom is, dat in deze leemte wordt voorzien, heeft het bestuur zich beraden op welke wijze een oplossing ware te vinden. Naar aanleiding hiervan zou het bestuur thans willen vragen of er leden zijn, die bereid zijn om bij den inlichtingendienst binnenkomende vragen te beantwoorden, in welk geval hun verzocht wordt, zich met een der bestuursleden in verbinding te willen stellen, waarna het bestuur gaarne zal nagaan of op deze wijze herstel van den inlichtingendienst mogelijk zou zijn. Zij, die zich hiervoor ter beschikking willen stellen, zullen uiteraard in de gelegenheid moeten zijn de bibliotheek regelmatig te bezoeken en voldoende kennis van genealogie en heraldiek moeten bezitten.

Het ligt in de bedoeling, dat aan hen, die aldus door het bestuur aan den inlichtingendienst worden verbonden, het voor het beantwoorden der vragen in rekening te brengen bedrag ten goede zal komen. De betreffende vergoeding is evenwel gering en men kan dan ook zeggen, dat zij, die op deze basis den inlichtingendienst zouden gaan verzorgen, daarmede een dienst aan hun mede-leden bewijzen.

Teneinde de plannen spoedig te kunnen uitwerken zou het bestuur gaarne binnen 14 dagen na publicatie van dit bericht vernemen op wier hulp eventueel gerekend zou mogen worden.

Het Genootschap is in ruil getreden met „Conseil des héraldistes de France" (Tijdschrift: Nouvelle Revue héraldique), Rue Clément 4, Parijs VIe.

Een raadselachtige Voorvader, Jean Maurice d'Amblé (1746—1821),

(vervolg en slot van LXIV, *125).*

door **DR. JOH.. E.** ELIAS.

III. De kinderen d'Amblé.

Hiervoor werd reeds meer dan eens de naam van d'Amblé's vrienden, de heeren Scharff, genoemd, Het is wel de (moeite waard, om deze bevriende familie, die naar alle 'waarschijnlijkheid een belangrijke rol in 't leven van d'Amblé heeft gespeeld en nâ den dood van den kluizenaar van Austerlitz diens kinderen bereidwillig onder haar hoede nam, eens nader te leeren kennen. Zij behoorde te Amsterdam tot de vooraanstaande gegoede handelskringen „van de Heeren- en Keizersgracht". Adriaan Scharff [34]) (1710—1770), dien wij reeds op jeugdigen leeftijd ontmoeten als vaandrig der Burgerij, van 1732 tot 1739, en dus als Amsterdamsch notabele, zette, na zijn, gelijknamigen vader, den ouden wijnhandel van Roch voort, onder de firma A. Scharff & Zoonen, aanvankelijk gevestigd op de Geldersche Kaay. Van deze woning, nog in de oude buurt, uit trouwde hij 121 April 1738 met Maria Elisabeth Kluppel (1717—1777), uit een geslacht, dat in 't vervolg, door zijn voorname allian-

34) Men zie over dezen Amsterdamschen tak *van* het Deventersche "regentengeslacht Scharff; Geslacht Scherff of Scharff door Mr. H. Kronenberg **(N.L. LXIV, kol. 74** vlg.).

tiën, in de Amsterdamsche „grande bourgeoisie" een plaats op den eersten rang wist te veroveren. Trouwens ook de zes kinderen van Scharff deden voor 't meerendeel goede huwelijken, o.a. twee zoons met twee gezusters Taunay, een geslacht van vermogende Surinaamsche planters, dat in 't begin der volgende eeuw zijn weg zou vinden naar den zeer deftigen „Stedelijken Raad" van Amsterdam.

Voor ons zijn twee van Adriaan's zoons van het meeste belang, n.l. Adriaan Scharff Jr., die hieronder volgt, en zijn jongste broeder Wessel Scharff, die beiden (in omgekeerde rangorde) achtereenvolgens hun vader in den wijnhandel opvolgden. Eerst nam de jongere Wessel (1754—1795), op de Heerengracht „schuynsch over de Ronijnsarmsteeg" woonachtig en in 1778 getrouwd met Martha Louisa van der Port, de zaak over. Maar toen deze in 't rampzalige Revolutiejaar 1795, den 5en November, bij een inval van muitende radicale schutter-cavaleristen in een Oranjegezind koffiehuis in de Kalverstraat, door een sabelhouw over 't hoofd zwaar gewond werd en den 24en dier maand aan de bekomen verwonding overleed, moest broeder Adriaan hem als leider van de firma Scharff vervangen.

Adriaan Scharff Jr. (1744—1812), die aldus onverwachts aan het hoofd van de familie-wijnzaak kwam te staan, was assuradeur van zijn vak en hield zijn assurantiekantoor ook verder, naast den wijnhandel, aan, voor welke laatste branche hij speciaal zijn oudsten zoon, Adriaan, bestemde. Hij woonde op de Heerengracht, over de Warmoesgracht, en trouwde, eerst in 1775 met Anna Charlotta Taunay, weduwe H. F. Gildemeester, en na haar vroegen dood, in tweeden echt, in 1782, met Johanna Jacoba de Bas, een dochter van patricischen huize. Van de drie zoons uit het eerste huwelijk mogen hier vermeld worden: Adriaan en Jan Frederik. De oudste van beiden, ***Adriaan Scharff*** Jr. (1775—1837), die evenals zijn vader en zijn oom Wessel, op de Heerengracht woonde, werd in 1800, bij zijn meerderjarigheid, door zijn vader zoowel in diens assurantiekantoor als in den wijnhandel A. Scharff. & Zoon als medefirmant opgenomen. Onder de Amsterdamsche wijnkoopers genoot hij reeds vier jaren later genoeg aanzien, om door hen aangewezen te worden als een der zes „provisioneele commissarissen van het voormalige (in 1795 opgeheven) Wijnkoopersgilde" en als zoodanig deze ten doode gedoemde instelling mede te beheeren. Hij was inmiddels in 1796 gehuwd met zijn volle nicht Christina Louisa Tack, dochter van Hendrik Tack en Geertruyd Adriana Scharff. De jongere broeder van dezen Adriaan: ***Jan Frederik Scharff*** (1781—1847) die zich meer in 't bijzonder op het assuradeursvak toelegde en eveneens op de Heerengracht woonde, was tevens. als echtgenoot, sedert 1804, van Martha Louisa Tack, diens zwager. Een volle neef van de beide gebroeders, eenige zoon van hun hiervóór genoemden, in 1795 omgekomen, oom Wessel Scharff: met name ***Eduard Cornelis Scharff*** (1782—1859), ***was*** ook assuradeur, op de Keizersgracht, en in 1804 getrouwd met Maria Henriette Massac.

Het zijn nu de genoemde drie heeren: Adriaan Scharff Jr. met zijn broeder Jan Frederik en hun neef Eduard Cornelis, die, toen na den dood van d'Amblé het vraagstuk van de voogdij over diens drie jonge kinderen aan de orde kwam, zich tot het aanvaarden van deze taak welwillend beschikbaar stelden. Wat kan hen tot het bewijzen van zulk een liefdedienst aan de nagelaten (betrekkingen van een vreemdeling bewogen hebben? Zeer waarschijnlijk zal d'Amblé, in verband met zijn wijnleveranties aan het Bataafsche leger, in zakenrelatie hebben gestaan met Adriaan Scharff Jr., vader en zoon;

maar Eduard Cornelis Scharff had zelf ***met*** de wijnzaak ***niets*** uit te staan, al was hij de zoon van een ***vroegeren*** firmant ervan. Ligt het dan niet voor de hand een verband tusschen de firma Scharff en d'Amblé vóór de legerleveranties van 1803 en volgende jaren en vóór den dood van Eduard Cornelis' vader Wessel Scharff, ***in*** 1795, te zoeken? Nemen wij eens aan, dat d'Amblé als reizend agent in wijnen, of anderszins, vóór 1796 tot den bloei van het huis Scharff het zijne had bijgedragen en dus voor de familie een oud en vertrouwd medewerker en habitué van den huize was, dan wordt ons veel duidelijk. Immers niet alleen de bemoeiingen van -de heeren Scharff ten bate van d'Amblé's ouderlooze kinderen worden dan volkomen begrijpelijk. Een min of ***meer*** zwervend bestaan als handelsagent zou tevens wowel d'Amblé's tot op 58-jarigen leeftijd volgehouden celibaat als zijn voor een vreemdeling zoo opvallende kennis van de kaart van ons land (waarop wij in de voorgaande bladzijden wezen) verklaren. Terwijl zijn overgang naar een sedentair leven in Zeist, in 1796/97, ten einde er zijn spaarduitjes en zijn laatste levensjaren aan zijn liefhebberij, de 'heideontginning, te besteden, zou kunnen samenhangen met het overlijden van zijn patroon Wessel Scharff en het overgaan van de zaak in handen van diens broeder Adriaan in 't laatst van 't jaar 1795. Ook zijn aanstelling tot wijnleverancier van 't leger in 1803 zou in zijn vroegeren werkkring als agent in wijnen haar gereede verklaring vinden.

Zeker is, in alle geval, dat de heeren Scharff de door hen vrijwillig aanvaarde verplichtingen ten aanzien van d'Amblé's verweesd drietal op onberispelijke wijze zijn nagekomen. Op den 2en Maart 1821 had „bij wijze van familieraad", onder voorzitterschap van den vrederechter in het 2e kanton Amersfoort J. van Goudoever, een bijeenkomst plaats van de drie Amsterdammers met den behuwdoom der kinderen Willem Deunlc. Tot voogden over de bijna 13-jarige Jeannette, de 9-jarige (blijkbaar naar haar moeder zoo genoemde) Mimi en den 6 à 7-jarigen Jan Maurits werden bij deze gelegenheid respectievelijk benoemd de gebroeders Adriaan en Jan Frederik Scharff en hun neef Eduard Cornelis. Deunk, de daglooner, moest zich vergenoegen met de bloot formeele toeziende voogdij. Drie weken later waren, den 24en Maart, bij het opmaken van den inventaris van d'Amblé's schamelen inboedel, op Wallenberg de voogden Adriaan en Eduard Cornelis Scharff wederom tegenwoordig, met een schriftelijke machtiging van hun te Amsterdam achtergebleven medevoogd Jan Frederik [34a]). De heeren gaven zich, in dien tijd van zoo gebrekkige verkeersmiddelen, dus moeite genoeg voor hun pupillen.

Wat de kinderen zelf betreft, deze waren door hun vader — naar alle waarschijnlijkheid reeds aanstonds na het verscheiden hunner moeder, in 1815 -- uitbesteed. D'Amblé had te Zeist een vriend, den 42-jarigen ontvanger der directe belastingen Pieter de Liefde, die hem o.a. den 10en September 1815 bij de aangifte van Mietje Reiser's overlijden als getuige had ter zijde gestaan. Beide mannen waren ongeveer tegelijkertijd, in 1797, in het dorp komen wonen, De Liefde na zijn benoeming aldaar tot koster en voorzanger, mitsgaders schoolmeester en gerechtsbode: een cumulatie van uiteenloopende functies, die wel teekenend is voor de primitieve verhoudingen in de nog minuscule gemeente Zeist van dien tijd. De sindsdien tot ontvanger gepromoveerde dorpsonderwijzer nu bracht d'Amblé in kennis met zijn jongeren, toen 35-jarigen broeder Dirk de Liefde, die te Hilversum school hield en daarbij ook

34a) Zie den Inventaris hiervoor vermeld in noot 15 en 33.

jeugdige kostgangers in huis nam en het was in diens gezin, dat de drie halfverweesde nog zoo jonge kinderen d'Amblé thans een onderdak en liefderijke verzorging vonden. Wel ontviel den Hilversumschen schoolmeester reeds 6 Juni 1821 — dus kort na den dood van d'Amblé — zijn pas 45-jarige echtgenoote Sara Cornelia Biechling. Maar uit het feit, dat de inmiddels als voogden opgetreden heeren Scharff hun pupillen ook nadien bij den, met vijf eigen spruiten achtergebleven, weduwnaar in de kost lieten, blijkt dat deze zich aanstonds van de noodige vrouwelijke hulp had weten te voorzien, met wier bijstand zijn kinderrijk huishouden op denzelfden voet voortgang kon hebben.

De drie jonge d'Amblé's bleven dan ook bij „Meester De Liefde" tot de meisjes „volleerd" waren en haar broertje den leeftijd voor een beroepsopleiding had bereikt. Van de drie hadden Mimi '(op Wallenburg geboren 17 Mei 1811) en Jan Maurits (geboren alsvoren 17 Februari 1814) blijkbaar het zwakke gestel van hun jonggestorven moeder geërfd, daar ook zij beiden vroegtijdig bezweken zijn. Van Mimi wordt uitdrukkelijk vermeld [35]), dat zij, 3 Juni 1833, „aan de gevolgen eener uitteerende ziekte" overleed, en wel „ten Huize van den Wel-Eerwaarden Heer Metelerkamp", te Delft. Zij was toen pas 22 Jaar! Jan Maurits, die dienst had genomen bij de Nederlandsche Marine [36]) liet, 25 jaar oud, den 7en September 1839 „te Kedong Kebo in de Oost-Indiën" het leven [37]). Zoo bleef onze Grootmoeder Jeannette op haar 31e jaar zonder eenige familie van haar eigen kant achter. Want als zoodanig telden de onbeschaafde en daarbij weinig sympathieke dagloonersgezinnen van de Deunk's en later de Dompzelaar's, te Zeist, waarmede zij trouwens geenerlei relaties onderhield, niet méde.

Dit gemis aan familiebetrekkingen werd intusschen eenigszins gecompenseerd door de in haar jeugd te Hilversum aangeknoopte vriendschappen. De jaren, die Jeannette in dit toen nog zoo stille en landelijke oord, — waar zij dezelfde heidenatuur aantrof, die haar van kindsbeen af vertrouwd was, — doorbracht, telden onder de gelukkigste van haar leven. Van de duurzame vriendschappelijke verhouding tot haar gewezen pleegvader de Liefde getuigt het volgende aardige versje, in 1843 door den toen 62-jarige in haar album amicorum aan deze oude vriendschap gewijd:

„Op mijnen vriendenrol, diep in mijn hart geschreven,
Heeft U het reinst gevoel een' groote plaats gegeven,
En, ten gewissen blijk dat dit de waarheid is
Zoo schrijft een oude vriend, U ten gedachtenis
Dat u zijn hart waardeert en immer blijft waardeeren
Zoo lang het vriendschap en ook braafheid blijft vereeren.

Hilversum UEd.'
July 1843 Dienstv. Dienaar
en Vriend
D. DE LIEFDE Sr."

Maar met nog hechtere banden van vriendschap raakte Jeannette te Hilversum weldra verbonden aan het begaafde gezin van den bekenden landschapschilder Jan van Ravenzwaay, den Oude ('geb. te Hilversum 1789, overl. ald. 1869, leerling van J. G. van Os), die zijn talent voornamelijk ont-

[35]) In de kennisgeving van overlijden in de Amsterdamsche Courant van 5 Juni 1833.

[36]) Mijn vermoeden, dat de jonge J. M. d'Amblé door zijn voogd E. C. Scharff op de Kweekschool voor de Zeevaart te Amsterdam was besteed, bleek ongegrond. In het archief dezer instelling komt geen van beider naam voor.

[37]) Kennisgeving van overlijden in de Amsterdamsche Courant van 1 Februari 1842.

plooien kon, dank zij den Maecenas, dien hij vond in den financier en natuurliefhebber Joannes Bernardus Stoop, leidend firmant van het vermaarde bankiershuis Hope & Co. te Amsterdam, voor wien hij talrijke gezichten op diens landgoederen, onder Woudenberg, op het doek bracht, die thans nog in de familiën de Beaufort en Schimmelpenninck van der Oye bewaard worden. Met de drie kinderen van den schilder, die zij op de school van Meester de Liefde had leeren kennen, namelijk de latere bloemschilderes Adriana (wier kunstwerken nog bij schrijver dezes de wanden sieren), den landschap- en veeschilder Jan junior en hun beider jongere zuster, de op 2% Augustus 1818 geboren Johanna, bleef zij ook na haar huwelijk ten nauwste verbonden. Een vriendschap, die, wat de laatstgenoemde (en tevens langstlevende van dezen vriendenkring) betreft, zelfs overging op Jeannette's kleinkinderen, wien de bezoeken in hun jeugd met Vader bij het tegenover het Melkpad te Hilversum wonende kwieke oude dametje, met de pijpekrullen en de kraakstem, nog versch in 't geheugen liggen!

Na afloop van haar leertijd in Hilversum werd Jeannette opgenomen in het gezin van haar voogd, den heer Adriaan Scharff Jr., in het Heerengrachthuis te Amsterdam. Zij kwam zoodoende in een rijk milieu terecht. Immers behoorde de heer Scharff tot de voornaamste wijnhandelaren der stad [37a]) en waren ook zijn naaste verwanten uit de familiën Scharff, Tack, Taunay, Kluppel en van Karnebeek zeer welgesteld. In deze omgeving — en in een tijd, toen het geld nog veel absoluter dan thans ieders sociale positie bepaalde — moet de onbemiddelde wees, het eenvoudige „provinciaaltje", wel op zeer pijnlijke wijze haar afhankelijkheid hebben gevoeld. Er volgden nu voor haar, zooals destijds in haar omstandigheden gebruikelijk was, verscheidene jaren van min of meer „vergulde" dienstbaarheid. Er was nu eenmaal in dien tijd voor meisjes zonder fortuin geen andere uitweg dan „zich nuttig te maken" in de huishouding van beter gesitueerde familieleden, kennissen of, zooals in dit geval, van een voogd, die door zijn aan de opvoeding der wees bestede kosten rechten op haar — naar aangenomen werd: in dankbaarheid geofferden — arbeid kon doen gelden. Zooals zuster Mimi te Delft bij Ds. Metelerkamp, werd dus nu Jeannette „inwonende hulp" bij de familie Scharff, waar zij haar zorgen gaf aan het huishouden.

Gelukkig was Jeannette evenwel op den duur een gunstiger lot beschoren! De inleiding tot deze verrassende lotswisseling was ongetwijfeld het huwelijk van den 22-jarigen zoon des huizes Adrien Scharff, die in zijns vaders wijnzaak en assurадeursbedrijf werkzaam was, met de 19-jarige Ida Catharina Gildemeester, op 19 November 1823. Het zal wel na de geboorte van hun eerste kind zijn geweest, dat Jeannette als hulp in de kinderkamer haar intrek nam bij het jonge echtpaar, waar zij het voorrecht had in de huisvrouw een toegewijde, van Christelijken zin doortrokken vriendin te vinden. En om de kroon op 't werk te zetten, ontfermde te hunnen huize ook de fortuin zich over de zoozeer van haar omgeving afhankelijke wees. Het toeval wilde, dat in het buurhuis de jonge Pieter Elias, die zich in die jaren, als klerk op een notariskantoor werkende, voor dat vak trachtte te bekwamen, op kamers woonde. Over de lage schutting heen, die de tuinen van beide huizen scheidde, maakten de knappe en innemende

[37a]) Mededeeling van den heer W. H. van der Linden, procuratiehouder van den — van 1733 dagteekenden — wijnhandel, Firma „Jacobus Boelen" (J. Th. Boelen), te Amsterdam. Het is mogelijk, dat de Scharff's hun zaken dreven onder een anderen firmanaam, daar op de waarschijnlijk vrijwel complete lijst der *firma*-handteekeningen van wijnhandelaren en makelaars te Amsterdam in 1827 hun naam niet voorkomt.

jonge man en het lieve, zeer aantrekkelijke meisje, dat hem met haar levendige „Fransche oogen" op slag wist te boeien, kennis. En van een kennismaking kwam het, in den loop van 't jaar 1828, tot een verloving.

Deze verloving nu bracht in Jeannette's positie een plotselinge en zeer ingrijpende verandering. Asschepoetster had haar Prince Charmant gevonden, die de bescheiden „huishulp" der Scharff's binnenvoerde in zijn voornamen en zeer gefortuneerden familiekring, in stand boven dien der Scharff's uitstekende! Reeds bij een hunner eerste gezamenlijke uitgangen ontmoetten de pasverloofden, op de brug over de Keizersgracht bij de Leidschegracht, Pieter's oudoom, den eerwaardigen 70-jarigen burgemeester der stad, Jhr. Mr. David Willem Elias. De grijsaard stond er, over de brugleuning geleund, uit te kijken, het zij vermoeid van het gaan (want de krachten begonnen hem te begeven en zijn stervensuur was nabij), of in gedachten het 'uitzicht bewonderende. Met kloppend hart naderde Jeannette den grooten man, aan wien Pieter haar voorstelde. En zóó diep was de indruk, door deze onvormelijke ontmoeting, die als het ware haar opneming in de familie Elias sanctionneerde, op Jeannette's jeugdig gemoed teweeg gebracht, dat zij er haar kinderen later bij herhaling van placht te vertellen.

Al zouden Jeannette en Pieter als verloofden een „geduldpaartje" worden — immers bereikte de intusschen tot klerk bij het „ Giootboek der Nederlandsche Schuld aangestelde Pieter pas in 1833 een positie, die hem veroorloofde te' trouwen, — toch moet de ommekeer, door deze verloving in de, verhouding van het jonge meisje tot haar omgeving teweeg-' gebracht, zich onmiddellijk hebben laten voelen. Haar verloofde moest wel op voet van gelijkheid in den huize Scharff ontvangen worden. En als toekomstige echtgenoote van een jonkman van eersten stand, vermoedelijk erfgenaam van een niet onaanzienlijk vermogen, was ook Jeannette zelf, de van de Scharff's afhankelijke, zij het dan door het jonge echtpaar meer als vriendin dan als ondergeschikte behandelde pupille, opeens huns gelijke geworden. Het zou niet te verwonderen zijn, als deze onverwachte wending — zooals boosaardige' tongen beweerden — haar „broodgevers" eenigszins overvallen en onaangenaam verrast had. Maar *van* een zoodanige kleinzielige reactie blijkt intusschen niets. Eerder zou men het tegendeel opmaken uit de volgende berijmde ontboezeming in het album van Jeannette, -- tien jaren na haar huwelijk, — waaruit een zeer nauwe en hartelijke verhouding tusschen beide jonge vrouwen spreekt:

„O Mogt een liefde band ons allen saam verbinden
Wij wand'laars op één weg, wij kind'ren van één huis,
En mogten wij in elkâar, steeds broeders, zusters vinden,
Vereenigd tot één doel: Te *nad'ren tot het kruis.*
Dat zij door Gods genâ, het doel waarnaar wij streven,
Op Christus, op zijn kruis, zij aller oog gerigt;
Tot hij, die zich voor ons heeft in den dood gegeven
Zich eens in heerlijkheid vertoont aan ons gezigt.

Welk een troost, geliefde vriendin, bij 'onze scheiding te weeten, dat wij één doel, ééne hoop, ééne troost bij de beproevingen deezes levens hebben, dit doet ons met grond vertrouwen op een *Weerzien* zooniet aan deeze zijde des Grafs, dan hier Boven waar geene scheiding meer zijn zal,

Uwe U hartelijk toegen. Vriendin
Amsterdam J. C. SCHARFF
27 Maart 1843 geb. GILDEMEESTER."

En het daarop volgende blaadje in het album, waarop de

dochter van Mevrouw Scharff, de 17-jarige (op 13'Juni 1826 geboren) Ida Elisabeth Scharff met potlood een landschapje geschetst heeft, onderstreept, om zoo te zeggen, de — blijkbaar onder den indruk van haar aanstaand vertrek naar Amerika [37b]) wat zwaarmoedig uitgevallen — vriendschapsbetuiging der moeder.

Geraakte een ieder, die met de frissche en lieftallige Jeannette in aanraking kwam, onder de bekoring van haar bescheiden en innemende verschijning, een hard gelag was het voor het jonge paar, dat Pieter's moeder, wier zusters allen in den hoogen adel gehuwd waren, in haar „Stichtschen patriciërshoogmoed, van het eenvoudige burgermeisje als aanstaande schoondochter niets weten. wilde en hardnekkig elke toenadering afwees. In deze hooghartige houding, die vooral bij een domineesweduwe moeilijk met een oprecht-Christelijk gemoed is overeen te brengen„ volhardde het stijfhoofd& kleine dametje niet alleen gedurende de vijf jaren van den verlovingstijd, maar na afloop van dit lustrum weigerde zij even standvastig haar toestemming tot het huwelijk te geven, zoodat Pieter zijn toevlucht moest nemen tot, het voor een goeden zoon zoo uiterst pijnlijke hulpmiddel eener „acte van eerbied". Hoeveel leed moet deze onnatuurlijke verhouding in al die vijf jaren over en weer, zoowel in Wageningen als in Amsterdam' veroorzaakt hebben! Pas nà het huwelijk kwam het — wellicht do& tusschenkomst van de Amsterdamsche familie, die zich met Pieter's keuze reeds lang, verzoend had — tot een ontspanning ttisschen de moeder en haàr zoon en schoondochter, gevolgd door wederzijdsche erkenning van elkanders goede hoedanigheden. En zoo was het ten huize van Pieter en Jeannette, op de Prinsengracht te Amsterdam, dat de tot zachtere gevoelens bekeerde moeder, op dat oogenblik bij hen logeerende, dèn 27en April 1837, na hun geluk aanschouwd te hebben, voor goed de oogen sloot.

Als een onder alle — soms moeilijke en droevige — omstandigheden eendrachtig en gelukkig menschenpaar, zóó gingen onze Grootouders, volgens aller getuigenis, door 't leven. Eenvoudig en rechtschapen, door allen geëerd en bemind, en aan hun' nazaten een ongerepten naam en een onaantastbare nagedachtenis nalatende. Zou dit alles niet opwegen tegen den glans en het klatergoud, dat *veler* bestaan wèl luister bijzet, maar het verstoken laat van het hoogste goed, n.l. het levensgeluk?

IV. De verschoppelingen op den achtergrond: de Loos d'Amblé's [38]).

De geduldige lezer, die den Schrijver tot hiertoe heeft gevolgd, zal zich allicht reeds hebben afgevraagd hoe het den zuigeling, die op den 2en Februari 1805 in Terborg ter wereld kwam, er als de onechte zoon van een juffrouw „Loos" (hoe goed paste haar deze naam!) aangegeven en kort daarop door zijn moeder te Arnhem „aan den dijk gezet" werd, wel in zijn verdere leven verging. En ook hoe de Schrijver ertoe gekomen is zoo boud te beweren, dat dit kind in werkelijkheid *Mietje Reiser* tot moeder had. Terwijl eveneens de uit een en ander resulteerende vraag voor de hand ligt: of deze eerstgeborene en zijn nageslacht dan in het geheel geen rol hebben gespeeld in het leven van Mietje en van haar kroost en

37b) Het gezin Scharff vestigde zich in Amerika te Newark, in 1840 met 17290 inwoner?, „de volkrijkste en' bloeiendste stad van den Staat New Jersey", op 3 uur afstand van New York. (J. Kramers„ Geographisch Woordenboek, 1855).

38) Ten aanzien van dezen naam valt hier op te merken, dat de vader, Jacob Louis Nicolaas, zich „Loos Damblé" en de zoon, Willem Frederik, zich „Loos d'Amblé" noemde,

nakroost? Het wordt dus tijd hier deze netelige problemen eens onder de oogen te zien.

Waren wij in dezen geheél en uitsluitend op de registers van den Burgerlijken Stand aangewezen, dan zouden de meeste van deze vragen onbeantwoord hebben moeten 'blijven, want op de verrassingen der romantiek is onze officieele bron van „sibbekundige" informatiën wel allerminst ingesteld! Gelukkig staan ons echter nog andere documenten ter beschikking, die de schrale inlichtingen van den B.S. op alleszins afdoende wijze aanvullen. En wel de bij 't huwelijk van Jacob Louis Nicolaas Loos Damblé in 1827 ingeleverde „bewijsstukken,", en 's mans request aan -den Koning, betreffende het aannemen van den naam d'Amblé in 1830 [39]), die alle 'in 's Rijksarchief te 's-Gravenhage konden worden opgespoord. En bovendien — last but not least -"een schriftuur, van onschatbare waarde voor ons onderzoek, te weten een bewaard gebleven brief van Willem Frederik Loos' d'Amblé (den man van het condoleantiekaartje van 1913!) aan een *vermeend* naamgenoot en familielid (dien hij meende ontdekt te hebben, maar die nòch het een, nòch het ander bleek te zijn), waarin hij — den 29en Juli 1891 — uitvoerig mededeelt hetgeen hem over zijn afkomst is bekend geworden [40]). Zoo worden- wij, onverhoopt, voor de in 1913 door ons gemiste gelegenheid ten volle schadeloos gesteld! Hierna zal dit merkwaardige schrijven' uitvoerig besproken worden.

Nemen wij hier in de eerste plaats de bovengenoemde bescheiden uit het Algemeen Rijksarchief onder de loupe, dan kunnen wij, bij nadere beschouwing van de daarin vervatte gegevens, daaruit vrij nauwkeurig den levensloop van Jacob Louis Nicolaas Loos alias Damblé reconstrueeren. Wij weten reeds, dat hij, vrijwel onmiddellijk na zijn geboorte, door de moeder en haar echtgenoot Jean Maurice d'Amblé werd toevertrouwd aan de goede zorgen van de vroedvrouw (of toen pas aspirant-vroedvrouw?) Catharina Louisa Loos te 'Arnhem, onder wier hoede hij sindsdien tot zijn volwassen jaren gebleven is. Ongetwijfeld zal d'Amblé haar daarvoor tot zijn dood een — in dien goedkoopen tijd stellig niet hoog — jaargeld hebben uitgekeerd. Reden om d'Amblé voor den vader van 't kind te houden had zij dus genoeg! Dat zij zelf officieel voor de moeder van 't kind doorging en dit dus háár naam behoorde te voeren, hield zij zorgvuldig voor een ieder, en in de eerste plaats voor den jongen, geheim. Door haar pleegkind — naar den man, die voor hem betaalde en dien zij voor zijn vader hield — Jacob Louis Nicolaas *Damblé* te noemen, wist zij zoowel haar eigen goeden naam ongerept te houden, als het kind zelf de overtuiging bij te brengen, dat hij de zoon was van een aldus geheeten „vroegoverleden" vader, dien hij dáárom niet gekend had. Haar huwelijk met den koopman Andries van Broekhoven te Waardenburg (Geld.), voerde de verzorgster en met haar ook den jongen „Damblé", naar dit, nabij de Waal tegenover Zalt-Bommel gelegen, landelijke plaatsje, waar zij nog in 1827 haar beroep van vroedvrouw uitoefende.

Hier in Waardenburg zal het ook wel geweest zijn, dat de jonge man bij den schoolonderwijzer Hermanus van der Heyden in de leer kwam en zijn eerste opleiding voor het onderwijs genoot. Na zijn examen voor den „derden onderwijzersrang" met goed gevolg te hebben afgelegd, kreeg hij een aanstelling aan de school in het naburige Arkel, bij Gorinchem, en aldus in staat gesteld een eigen gezin te stichten, trad de jeugdige „Damblé", — zooals hij zich nog steeds noemde -in 1827 met een nichtje van zijn, toen 59-jarigen, leermeester H. van der Heyden — de 24-jarige Elizabeth Moll, uit Tiel, dochter van Gerrit Moll en Anna Maria Geertruy van. der Heyden — in 't huwelijk. Pas bij deze gelegenheid kwam, doordat hij zijn geboorteacte moest overleggen, die hij 'daartoe in Terborg opvroeg, de waarheid aan 't licht en zag zijn pleegmoeder zich wel genoodzaakt hem — voorzoover zij ten minste daarvan afwist — het geheim zijner geboörtè te openbaren! Welk een sombere schaduw deze ontdekking op zijn verder leven wierp zal den lezer' hierna blijken uit den brief van zijn zoon.

Het eerste gevolg van deze onzalige ontdekking was, dat de bruigom voortaan als „J. L. N. Loos g(enaamd) Damblé" teekende. Maar toen hij twee jaren later, in 1829, zich voor een hoogeren schoolonderwijzersrang wilde laten examineeren en hij ook dáártoe een extract uit het geboorteregister, ten name van J. L. N. *Loos* moest overleggen, terwijl hij zich tevoren voor den (lagere n) derden rang, „uit onkunde" (zooals hij het zelf uitdrukt) als J. L. N. *Damblé* had opgegeven, werd een wettelijke regeling van de naamsquaestie, ter opheffing van deze voor hem zoo pijnlijke tegenstrijdigheid, urgent. Op zijn desbetreffend request aan den Koning, van 20 October 1829, werd gunstig beschikt en bij Koninklijk besluit van den 17en Februari 1830, no. 141, kreeg J. L. N. Loos vergunning zich voortaan „Loos Damblé" te mogen noemen. Houdt men de eigenaardige voorgeschiedenis van deze naamstoevoeging in het oog, dan wordt het begrijpelijk, dat de zoon W. F. Loos d'Amblé het later -- niet geheel ten onrechte — andersom voorstelde: alsof zijn vader *in* 1830 „van wege Z. M. den Koning zijn geslachtsnaam d'Amblé (had-) gekregen, met vergunning den naam Loos bij den zijnen te voegen".

Uit een en ander blijkt dus, dat J. L. N. Loos Damblé op zijn 22e jaar, in 1827, voor het eerst kennis kreeg van het — hem diep schokkende — feit, dat hij niet, zooals hij steeds gedacht had, de zoon van een „vroegoverleden vader", maar een verstooteling was, van wien zijn pas in 1821 ontslapen (vermeende) verwekker nooit iets had willen weten. Of zijn pleegmoeder hem ten volle in de bijzonderheden van de in 1805 te Terborg gepleegde „verduistering van burgerlijken staat" heeft durven inwijden? Zelfs in dàt geval is hem de ware toedracht verborgen gebleven; en het is dan ook de vraag of hij ooit geweten heeft, dat hij geen zoon van d'Amblé, maar alleen van Mietje Reiser was. Ook zònder deze overmaat van vernedering trouwens was hetgeen hij van zijn *officieele* „moeder" vernam reeds voldoende, om voor de rest van zijn leven op zijn gemoed dien zwaren druk uit te oefenen, waarvan zijn tweede echtgenoote, Maria Feuerstacke, met wie hij in 1835 te Arkel trouwde, en de kinderen uit dezen tweeden echt, maar al te zeer de uitwerking te bespeuren kregen. Dáárvan getuigt op welsprekende wijze de hiervóór reeds meermalen ter sprake gebrachte brief van zijn zoon W. F. Loos d'Amblé. Dit schrijven, gericht tot „Den Heer of Mejufvrouw d'Amblé te Zaandam" — en dat in de familie van den Zaanschen klapper met den eenigszins op „d'Amblé" gelijkenden naam bewaard bleef — moge hier nu in extenso volgen:

[39]) Dit request berust, als bijlage bij het Koninklijk besluit van 17 Febr. 1830, no. 141, in het archief van het Departement van Justitie (Algem. Rijksarchief). De kennis van den inhoud soowel van dit document *als* van de bewijsstukken bij 't huwelijk van „Loos Damblé" dank ik aan de vriendelijke bemiddeling van. Mejuffrouw Mr. E. C. M. Prins, chartermeester bij het Algemeen Rijksarchief.

[40]) Deze brief kwam, zooals hiervóór vermeld wordt, in het begin van 1942 ter kennis van Schrijver dezes.

Rotterdam, 29 Juli 1891.

M.

Mijne zuster en ik zijn de laatste overgebleven kinderen van, wijlen den Heer Jacques Louis Nicolaas Loos d'Amblé en Mej. Marie Feuerstäcke en vermeenden wij zonder bloedverwanten te zijn. Onze waarde moeder was van Duitsche afkomst en welligt zullen daar nog wel verre bloedverwanten aanwezig zijn hoewel ons onbekend. Onze waarde vader was van Fransche afkomst en daarover ligt een sluier, die wij niet vermogen tot heden op te lichten hoe wij daartoe alle moeite hebben gedaan. Voor ongeveer 34 jaren is hij overleden té Zalt Bommel in Gelderland. Hij was geboren in 1805 en heeft 30 jaren lang de naam Loos gevoerd naar een familie Loos te Arnhem, 'waar hij is grootgebracht en toen heeft hij volgens de Staatscourant (onder onze berusting zijnde) van wege Z.M. den Koning zijn geslachtsnaam d'Amblé gekregen met vergunning den naam van Lsos bij den zijnen te voegen. Onze vader was een erg in zich zelve gekeerd man, die nooit over zijne herkomst sprak en daarover. zoo het scheen een diep stilzwijgen bewaarde.

Nu moet ik eens een paar simpele dingen aanhalen, die misschien hoe onbeduidend ook welligt eenig licht zouden kunnen verschaffen.

le. Mij had namelijk een wandelstokje fraai uit de hand gesneden omwonden met een slang. Dit was zeide hij door een bloedverwant van hem gesneden en die persoon kon vertelde hij wel eens bij gelegenheid zulke fraaie voorwerpen snijden.

Hij ging ook wel eens zoowat om de 3 of 4 jaren naar Utrecht alleen en dan bracht hij voor onze moeder, die reeds op haar 35e jaar door een ziekte in eens grijs was geworden, een bandeau mede *van* haar gemaakt zeer elegant en daarbij een flacon fijn reukwerk benevens fijne haarborstel en dat was dan van een bloedverwant die een kapper was.

Nu was er voor eene reeks van jaren bij gelegenheid van een kermis hier een tent aanwezig, waarop vermeld stond, dat er een kunstwerk te zien [was] -namelijk de Meulsche dom geheel van hout gesneden eigendom_ van een zeker Heer d'Amblé uit Almaar die hij in het Paleis van Volksvlijt te Amsterdam had doen ten toon stellen en het ook vergund had voor de ingezetenen dezer stad [d.w.z. Rotterdam] ter bezichtiging af te staan: toen dit mijne aandacht trok en [ik] eens schreef naar de Burgemeester van Alkmaar ontving ik bericht dat hem die persoon niet bekend was maar. ziet wat gebeurd er. Wij lezen jaren daarna dat er in Amsterdam een ongeluk is overkomen aan een zekere heer d Amblé van beroep kapper en herkomstig uit Zaandam en toen ik daarop eeniqe inlichtingen heb gevraagd aan den Burgemeester van Zaandam berichtte ZEd. mij dat het zoo was en dat ook de eigenaar van het vroeger door mij aangetroffen kunstsnijwerk aan zijne familie of hemzelve behoorde.

Nu 'waren wij vroeger tot de ontdekking gekomen dat er te Zeist bij Utrecht op den huize Wallenburg in 1820 is overleden de Heer Jean Mauric d'Amblé grondeigenaar van Wallenburg Commune d'Austerlitz, gehuwd geweest met Maria Rijser en dat hij twee kinderen heeft nagelaten Maria d'Amblé geboren in 1811 en Jean Mauric geboren in 1814. Verder kwam aan het licht dat er in Amsterdam was overleden ook nog een dochter Mevrouw Elias geboren Jeanne d'Amblé in 1808 grootgebracht in Amsterdam bij eene familie Scharp en waarvan nog 5 zonen te Amsterdam zouden aanwezig zijn terwijl ons wel eens van een andere kant is in het oor geknepen dat onze vader geboren in 1805 de oudste zoon

zoude zijn uit dat huwelijk [nl. van Jean Maurice d'Amblé 'en Maria Rijser] en groot gebracht bij de- familie Loos te Arnhem (en dus 4 kinderen in plaats van 2). De Heer Jean Maurice d'Amblé zoude met Generaal de Marmont te Zeist met het Fransche leger gekampeerd zijn geweest en na den slag van Austerlitz Maria Rijser uit Zeist naar Duitschland hebben laten komen aldaar met haar zijn getrouwd en vervolgens met haar naar Zeist zijn vertrokken om op het huis Wallenburg in het Zeisterbosch zijn levensdagen te slijten.

Aangenaam zou het ons nu zijn indien U ons eenige mededeeling konden doen waaruit wij eenig licht van onze herkomst konden putten en konden te weten komen of wij nog bloedverwanten van vaders zijde hebben.

Inmiddels verblijven wij met alle achting

Weenastraat 57[1] UEd. dw. Dienaar
Rotterdam W. LOOS d'AMBLÉ.

Het is wel de moeite waard, dit schrijven eens aandachtig te ontleden. Sommige punten, waarover de schrijver in den breede meent te moeten uitweiden, kunnen wij dan --van hoe groot belang zij hem ook mogen toeschijnen — als weinig ter zake dienende verwaarloozen. Voor *ons* hebben de door den schrijver gememoreerde verhalen van zijn vader omtrent den „bloedverwant", die kapper, te Utrecht was, en een (ander?), die bij gelegenheid zulk kunstig snijwerk kon verrichten, niet veel waarde. Een en ander kan zeer goed waar zijn en dan b.v. betrekking hebben op een nabestaande van den kant van 's vaders pleegmoeder, Mej. van Broekhoven geb. Loos, met wier familie vader Loos Damblé de relatiën in zijn later leven wel niet geheel zal hebben afgebroken. Ons interesseert in de desbetreffende passages van den árief alleen de *geestesgesteldheid* van den schrijver, zoon Loos d'Amblé, zelf, die in deze regelen tot uiting komt: de stemming van troostelooze verlatenheid van een sans famille, die, met zijn zuster alleen op de wereld staande,, overal — zelfs laags de wonderlijkste dwaalwegen — rondspeurt naar mogelijke maagschap, bij wie zij aansluiting en steun zouden hunnen vinden. En hoe bescheiden is deze eenzame in zijn toenaderingspogingen! Hoewel het hem reeds in 1891 bekend blijkt te zijn, dat hij waarschijnlijk nauw verwant is met de familie Elias te Amsterdam, waagt hij zich niet vóór zijn 74e jaar (in 1913) aan het geven van een schuchter levensteeken — waarop niet gereageerd en van zijn kant niet teruggekomen wordt.

In deze bescheidenheid mogen wij wel een erfelijke, eigenschap zien, die ook den vader reeds sierde. Immers levert de brief ons het overtuigende bewijs van de volstrekte discretie. die de schoolmeester Loos Damblé zelfs tegenover zijn vrouw en kinderen ten opzichte van zijn afkomst en zijn naaste verwanten in acht nam. Men herinnert zich de passage over 's vaders periodieke bezoeken — om de 3 of 4 jaren — bij een bloedverwant te *Utrecht.* Welnu, mijn eigen Vader placht, over zijn jeugd sprekende, wel eens te vertellen, dat 'zijn Moeder, Jeannette d'Amblé, af en toe te *Amsterdam* bezoek kreeg van een broeder uit Parijs, „die er dan als een gentleman uitzag en Fransch met haar sprak". Aangezien nu uit de boedelscheiding van Jeannette's vader Jean Maurice blijkt, dat hij slechts één zoon, Jan Maurits, naliet, die jong in Indië overleed, zoodat mijn Vader hem niet gekend kan hebben, is er geen andere oplossing van *dit* raadsel mogelijk, dan dat deze zooqenaamde ..broeder uit Parijs" in werkelijkheid .... de halfbroeder Loos Damblé uit Arkel was, die, om de kinderen te misleiden, zich met zijn halfzuster in het Fransch onderhield! Zijnerzijds leidde de Arkelaar de zijnen om den tuin,

door een bezoek aan familie te Utrecht als eenig doel van zijn uitstapje voor te wenden, terwijl hij stilletjes van de gelegenheid gebruik maakte, om ook zijn halfzuster in de Amstelstad te gaan opzoeken!

Deze episode. leert ons, dat Loos Damblé. de groote voldoening beeft mogen smaken met zijn halfzuster Elias-d'Amblé, zijn eenige hem bekende bloedverwante, in contact te komen en de wel zeer discrete betrekkingen aan te knoopen, waarvan mijn Vader getuige was. Deze toenadering tusschen de elkander van huis uit volkomen vreemde halfbroeder en -zuster is ongetwijfeld slechts mogelijk gemaakt door de bekende innige goedheid van onze Grootmoeder eenerzijds en het zoo bescheiden en beschaafde optreden van haar bezoeker, die blijkens zijn Fransche conversatie een ontwikkeld man moet zijn' geweest, ter andere zijde.

Intusschen had zijn onderwijzersloopbaan Loos Damblé van hrkel naar zijn vroegere Waardenburgsche omgeving teruggevoerd en wel 'naar het stadje Zaltbommel, aan den overkant van de Waal, waar hij, nog maar 52 jaar oud, den 10en Februari 1857 overleed. Het is wel zeer merkwaardig, dat ook hij, evenals vóór hem de Zeister kluizenaar van „Wallenberg", wiens naam hij voerde en wiens zoon hij meende te zijn, het geheim van zijn afkomst [41]) met zich medenam in het graf! Zoo stond Willem Frederik Loos d'Amblé, de zoon, toen hij, op zijn 17e jaar, vaderloos achterbleef, wat zijn familiebetrekkingen betrof, voor een ondoorgrondelijk raadsel, dat hij, van voren af aan en geheel op eigen scherpzinnigheid en speurzin aangewezen, moest zien op te lossen. Hoe zeer het raadselachtige van zijn afstamming hem kwelde en hoe gretig hij, tot mondige jaren gekomen, zich al zoekende beijverde elk mogelijk — en zelfs onmogelijk — spoor zijner maagschap te volgen, wij vernamen het hiervóór uit zijn brief van 1891.

Gaan wij nu, bij een nadere 'beschouwing van dit epistel, meer in het bijzonder na wáár en bij wie de briefschrijver daarbij zijn licht is gaan opsteken, dan valt ons voornamelijk het verhaal van zijn „ontdekking" van het bestaan van Jean Maurice d'Amblé en diens drie kinderen, te Zeist- wel het belangrijkste punt in den brief — op. Hier komen wij vanzelf voor de vraag te staan: van *wien* heeft W. F. Loos d'Amblé (zoo omstreeks 1860 waarschijnlijk, na zijn vaders dood) deze mededeelingen ontvangen? Het antwoord daarop kan niet anders luiden dan: van zeer welingelichte zijde te *Zeist*, waar hij blijkbaar op informatie is uitgegaan. En wie moet hij daar -dan gesproken hebben? Natuurlijk zal men den vrager verwezen hebben naar den nog te Zeist wonenden kleinzoon van d'Amblé's zwager Willem Deunk, nl. *Dompzelaar*, die beter dan wie ook in staat was den zoekende over zijn Zeister familie in te lichten. Hoe die inlichtingen luidden, dàt vernemen wij uit den brief. Want het zal ook wel deze Dompzelaar zijn geweest, die den schrijver o.a. „in het oor genepen (heeft), dat onze vader (J. L. N. Loos d'Amblé), geboren in 1805, de oudste zoon zoude zijn uit dat huwelijk" (van J. M. d'Amblé en M. Reiser), er uit dezen echt àus eigenlijk *vier* kinderen zouden gesproten zijn, waarvan de eerstgeborene door de ouders verstooten was!

Deze bijzonderheid nu is zeer belangrijk. Dompzelaar had het verhaal natuurlijk gehoord van zijn grootvader Deunk. En hieruit kan men opmaken, dat de meest bevoegde getuigen, Willem Deunk en zijn vrouw (de zuster van Mietje Reiser), J. L. N. Loos Damblé hielden voor een *eigen zoon*

[41]) In de fichescollectie van de Bibliothèque Wallonne te Leiden komt de naam d'Amblé niet voor.

'van d'Amblé en Mietje Reiser. De onwaarschijnlijkheid van dezen samenhang valt aanstonds in het oog: immers is het verstooten van dien zoon, reeds onmiddellijk na de geboorte, door d'Amblé, een afdoende weerlegging van diens beweerde vaderschap Er blijft dus geen andere verklaring ten aanzien van het zeer pertinente bericht van de familie Deunk-Dompzelaar over, dan de eenige voor de hand liggende: nl. dat J. N. L. Loos de zoon is van *Mietje Reiser;* vader onbekend. De in de geboorteacte van den onechten zoon genoemde 'moeder „Catharina Louisa Loos" moet dus geïdentificeerd worden als ....Mietje Reiser, optredend onder een valschen naam! Deze oplossing van het raadsel der geboorte van Loos Damblé wordt des te aannemelijker gemaakt door een zoo opvallende samenloop van omstandigheden als de geboorte van het onechte kind Loos te *Terborg* in 1805 en het heimelijke huwelijk, in 't *zelfde* jaar, van Mietje Reiser met d'Amblé, ver van huis, in het vlakbij Terborg gelegen *Wehl*. Al is het wettige *bewijs*, dat deze oplossing de juiste is, niet te leveren, de *aanwijzingen* in deze richting zijn onmiskenbaar. Natuurlijk is W. F. Loos d'Amblé, evenmin als vroeger zijn vader, met deze ingewikkelde historie — waarvan enkel de oude Jean Maurice en zijn vrouw zullen hebben afgeweten — bekend geweest. Maar wèl zal — dat leert ons de brief — bij den Rotterdammer, zooals tevoren bij zijn vader, de overtuiging hebben post gevat, dat deze laatste een zoon van Jean Maurice d'Amblé was, al bleef beiden het fijne van deze, naar zij meenden, toch zoo nauwe verwantschap verborgen. Elk van hen beiden vermoedde dan ook wel, ieder op zijn beurt, achter deze relatie een duister familiegeheim: hun verdienste is, dat juist het besef van zulk een geheim hun het zwijgen heeft opgelegd. Met pijnlijke zorgvuldigheid hebben zij steeds vermeden zichzelf bloot te geven en de hun zoo na verwante Amsterdamsche familie in opspraak te brengen of zelfs ook maar de minste moeilijkheden te bezorgen. Mogen dus de Loos d'Amblé's, zooals de voorgaande bladzijden aantoonen, met het volste recht „verschoppelingen" worden geheeten, door hun volstrekte discretie hebben zij zich tevens „gentlemen" betoond. En als zoodanig komt hun eerherstel toe en worde hierbij hun nagedachtenis gehuldigd!

Naschrift.

Men vestigt er mijn aandacht op, dat het oude landgoed van d'Amblé tegenwoordig algemeen *Wallenburg* genoemd 'wordt. Dat is waar, maar in alle officieele documenten — nog in 1909 — en in den eenigen 'bewaarden brief van d'Amblé zelf heet het onveranderd *Wallenberg* en aan dezen oorspronkelijken naam meende ik mij te moeten houden. — Verder wordt het betwijfeld of d'Amblé (zie kol. 116) op den zolder van zijn huis op den *vloer* heeft geslapen. Inderdaad kan men wel aannemen, dat hij, hoewel er van geen bed melding wordt gemaakt, op den zolder *bedsteden* heeft laten aanbrengen, die hem en den zijnen tot slaapstee dienden, zooals bij de boeren gebruikelijk was. Immers leidde d'Amblé op Wallenberg het leven van een kleinen heereboer. Dat hij daarbij naar buiten als een man van standing optrad (zie kol. 108) blijkt o.a. ook uit het feit, dat, naar ik vernam, bij de erven van zijn (naar hem genoemden) kleinzoon J. M. Elias nog twee zwaar gouden horloges en een wandelstok met gouden knop, waarop de initialen J.M.D., alle van d'Amblé afkomstig, berusten.

Voorts bericht ons medelid, de heer D. J. G. Buurman te Arnhem, mij, dat hij in Bijdr. en Meded, der Vereen. Gelre, XLVIII het verhaal van een zekeren J. C. van Zutphen, schout van Beesd en Rhenoy, over diens wederwaardigheden

gedurende den patriottentijd, geschreven in 1815, heeft gepubliceerd, waarin de schrijver mededeelt (p. 227), dat hij reeds in 1787 „met goedvinden van Z.D. Hoogheid (Willem V) is gegegaan „na de kamp van Zeist", waar hij blijkbaar tot den volgenden dag vertoefde. Hieruit valt op te maken. dat de zoo centraal gelegen Zeister heide reeds vóór 1803 als kampplaats heeft gediend, hetgeen echter niet zeggen wil, dat het kamp van 1803 op dezelfde plaats als het vorige en nog veel minder in daarvan nog bestaande barakkementen, is ingericht. Zelfs van het enorme kamp van Marmont was dertig jaren later het emplacement niet eens terug te vinden. De open heide is nu eenmaal niet de veiligste plaats voor onbeheerd goed, en was dit na 1787 evenmin als na 1808!

De „Zuid-Nederlandsche" afstamming van het geslacht van den Santheuvel,

door J. W. B. M. VAN ROOSMALEN.

De genealogie van dit tot den Nederlandschen adel behoorende geslacht -- thans in mannelijke lijn uitgestorven — werd gepubliceerd in het Nederland's Adelsboek 1917.

De daar medegedeelde stamreeks vangt aan met Adriaan Ansem of van Ansem, geboren te Anseghem bij Oudenaarde, die te Gent woonde en gehuwd was met Elisabeth Leesten Zijn zoon Bartholomeus Ansem of van Ansem (van den Santheuvel), geboren te Gent in 1581, vestigde zich uit Gent te Dordrecht als brouwer in „de Schenkkan". Hij overleed op 14 November 1649 en was gehuwd met Johanna Maes, geboren 13 Juli 1603, overleden te Dordrecht 9 October 1666.

Hun zoon Hendrik van den Santheuvel, geboren te Gent, gedoopt te Dordrecht in October 1631, brouwer aldaar, zette het geslacht voort.

Tot zoover de gegevens betreffende de eerste drie generaties, in 'bedoelde genealogie vermeld. Een jongere publicatie betreffende dit geslacht is mij niet onder oogen gekomen.

Het mag den aandachtigen lezer niet kwalijk worden genomen, indien hij 'omtrent eenige duistere punten opheldering vraagt. Primo komt hem het ontstaan van den familienaam, zooals deze door de eerste twee generaties zou zijn gevoerd, op zijn zachtst uitgedrukt, onwaarschijnlijk voor, omdat Ansem een' goed Nederlandsche voornaam was en het in de 16e en 17e eeuw allerminst gebruikelijk was een patronymicum met een „van" te sieren, secundo 'moet het hem bevreemden, dat Hendrik van den Santheuvel, hoewel geboren te Gent, te Dordrecht zou zijn gedoopt.

Een toelichting op voornoemde generaties ware dus wel gewenscht geweest.

Eenige acten uit het Bredasche archief hebben bij mij de meening doen postvatten, dat de mededeelingen in het Nederland's Adelsboek niet in overeenstemming zijn met de werkelijkheid, en dat de bakermat van het hier behandelde geslacht elders moet worden gezocht, dan in het plaatsje Anseghem. De beweegredenen, welke mij deze conclusie opdrongen, heb ik in dit kort opstel samengevat.

Op 17 November 1711 (G.A. Breda, No. 702, ongefol., schepenbank Ginneken) verkoopen de kinderen' van „dhr. Hendrick van den Santheuvel, in sijn leven out vroetschap der Stadt Dordrecht, een perceel saeylant, gent. den Grooten Heylaer, gelegen tot Heusdenhout (onder Ginneken) den vercooperen aengecomen van ***Bartholomeus Adriaen Anssems,*** hare voorouders (sic) die daerin op 14 February 1629 was

gevest". Deze verkoopers waren: a. Bartholomeus; oude raet van Dordrecht, b. Antony, eveneens oude raet van deze stad, c. Johan, d. Adriaan en e. Mr. Diderick, pensionnaris van Dordrecht.

De erflater, Hendrik van den Santheuvel, komt eveneens voor in de registers van Breda. Zoo compareert op 13 Februari 1693 voor schepenen dier stad (G.A. Breda, No. 549, fol. 22 ro.) „dheere hendrick van den Santheuvel, coopbrouwer tot Dordrecht". Hij verkoopt dan twee stukken land, één gelegen aan den Terhèydenscheweg „omtrent den Cruyseyck en d'ander in Beth Vlamincxstege, buyten de Gasthuyseindschepoort, hem aengecomen van ***sijn grootvader Hendrik Thomas Maes,*** die daerin resp. op 24 'Maart 1604 en 7 [October 1606 gevest is".

Den naam van den Santheuvel vond ik nogmaals in een register van de Bredasche schepenbank, en wel op 7 Februari 1662, wanneer ***„Jof. Joanna Maes, weduwe wijlen Sr. Bartholomeus van den Santheuvel, in*** sijn leven brouwer binnen Dordrecht" door koop van de erfgenamen van Philip Gippyn eigenares wordt van een stede met land, onder Ginneken gelegen (G.A. Breda No. 537).

Het is wel zonder twijfel, dat wij hier te doen hebben met het echtpaar van den Santheuvel-Maes, genoemd in Nederland's Adelsboek. Doch. nu dringt zich onafwijsbaar de vraag op, of dit geslacht dan wel uit de Zuidelijke Nederlanden afkomstig is. De stamreeks van 1917 rept met geen woord van eenig contact, dat met Breda zou hebben bestaan, terwijl uit de- thans "gepubliceerde acten blijkt, dat drie generaties gedurende ongeveer een eeuw onroerend goed hebben bezeten in de omgeving van deze stad, hetwelk eerst in 1711 van de hand werd gedaan.

Een nader onderzoek, ingesteld in de daarvoor in aanmerking, komende registers, bracht het navolgende aan het licht:

G.A. Breda No, 691, ongefol., schepenbank Ginneken.

„Jacop Philipsen Ghypyn kende ende lijde in rechter erfmangeling overgegeven te hebben ***Berthelmeeus adriaen anssems sone sijnen swager,*** tstuck lants genaempt het heylaer, groot een half buynder, hem van Adriaenken Matheus Jorisdr. aengecomen, waertegen hij, vercooper, in erfmangelinge heeft van den cooper een stuck erfs, genaempt het hylaer, gelegen onder Ginneken tot heusenhout in den heusenhoutschen acker. Gevest Anthonis Dyrven tot des coopers behoeff. Actum 14 February 1629". Hierboven is reeds medegedeeld, dat de kinderen van Hendrik van den Santheuvel dit stuk grond in 1711 hebben verkocht.

Eveneens op 14 Februari 1629 verschijnt voor schepenen van Ginneken: „Anthony Dyrven, notaris te Breda; lasthebber van ***Berfhelmeeus Adriaen Ansems ende van Jenneke henrick thomaesdr. sijn huysvrouw,*** volgens den missive bij hem van Dordrecht, aenden voors. Dyrven geschreven dd. 9 Februari 1629." Dyrven draagt dan q.q. over aan Jacop Philipsen Ghyppyn „een stuck weijden genaempt het hylaer, groot een half 'bunder, den voors. Berthelmeeus ende sijn huysvrouw van henne ouders toegecomen".

De acten van 1604 en 1606, aangehaald in het transport van 1693, houden het navolgende ***in:***

G.A. Breda 503, fol. 51 ro. De erfgenamen van Adriaan Andries Jan Wolffs verkoopen ***Henrick Thomas Henrick Maeszn.*** een buynder land (ligging niet vermeld) en

G.A. Breda 505, fol. 128 vo. Jan Jansen van den Merberch c.s. verkoopen ***Henricken Thomas Henrick Maeszone*** 3/4 buinder land, welks ligging evenmin wordt aangegeven. Actum resp. 24 Maart 1604 en 7 October 1606, Op eerstgenoemden

datum bekende Henrick schuldig te zijn aan de erfgenamen van Adriaan Andries Jan Wolffs een bedrag van 475 kar. gulden „tersake van den coop van een stuck lants groot een buynder buyten het Gasthuyseynde in de heystraete omtrent den Cruyseyck gelegen".

Op 7 October 1613 (Breda No. 512, fol. 138 ro.) wordt hij vermeld met zijn echtgenoote, Adriana Matheus Joris Andriesdr. Blijkens een acte van 21 Mei 1602 (Breda No. 501, fol. 81 ro.) was deze laatste op dien datum weduwe van Philip Jacobszoon Gippyn. Met haar kinderen uit dit huwelijk gaat zij dan, over tot deeling der nalatenschap. Deze waren: Jacopmijntke, oud 13 jaren, Jacop, oud 10 jaren, Matheeusken, oud 4 jaren en Philipsken, oud 1½ jaar, wier oom en voogd was Christoffel Jacops Gippyn. Den toen tienjarigen Jacop hebben wij reeds ontmoet in de acte van 14 Februari 1629, waarin hij Berthelmeeus Adriaen Anssemszoon als zwager betitelt, waarmede vaststaat, dat Johanna Maes een dochter was van Adriana Matheeus Jorisdr., en derhalve een zuster van halven bedde van Jacop.

Indien de geboortedatum van- Johanna Maes, in Nederland's Adelsboek vermeld als 13 Juli. 1603, juist mocht zijn, moeten haar ouders wel kort nà 21 Mei 1602, op welken datum haar moeder nog als weduwe, voorkomt, zijn gehuwd. In het R.K. doopboek van Breda komt haar doopacte, evenwel in 1603 niet voor. Aangezien door het hierbovenstaande de beweerde afstamming van het onderhavige geslacht uit de Zuidelijke Nederlanden moet worden verworpen, past ook ten aanzien van de.niet-controleerbare data van den door mij gewraakten stamreeks. een groote mate van reserve.

Over de familie der moeder van Johanna Maes worden wij uitvoerig ingelicht door een acte van 7 October 1613 (Breda, No. 512, fol. 138 ro.): „Anthonis Andries Paelmanszone, gehuwd met Cornelie Matheus Joris Andrieszoonsdr., Pauwel Pauwel Joostenzn., gehuwd met Martijne Goossen Matheus Joris Andrieszoonsdr., ende oock honne mede-erfgenamen van voornoemden Matheus Joris Andrieszn. verkoopen op dien datum aan Henricken Thomas Henrick Maeszone ende Adriana des voors. Matheus Joris Andrieszoonsdr. sijn huysvrouw, een gedeelte van 4 kar. gld. uit een cijns van 7 kar. gld., die Jan Adriaen Peter Gijsbrechtszone ende Marie Joris Andries Boudenszoonsdr. sijne huysvrouw, verlijt hebben te gelden ende vuijt te reycken aan Jenneke Joris Andriesdr. ende den voorgenoemden Matheus Joris Andrieszone uyt ende op een huys ende erve opt Gasthuyseynde, volgens acte dd. 1 Juli 1547."

Op den kant dezer acte staat genoteerd, dat Jenneke Hendrick Maes, huysvrouw van Bartholomeus Adriaen Ansems, dd. 16 Juli 1640 verklaarde, dat deze rente was afgelost.

Hoewel voor de genalogie van den Santheuvel van geen belang, lijkt het mij niet ondienstig den inhoud der acte van 1547 mede te deelen, ten behoeve van hen, die Johanna Maes onder hun kwartieren tellen. Deze acte bevindt zich in register 452, G.A. Breda, fol. 90 vo. „Jenneke wijlen Jorys Andries Boudensdr., gehuwd met Hendricken Adriaenszn. de keteler, vercoopt Jannen Adriaen Peter Gijsbrechtszoon ende Marie Jorys Andries Boudensdr. huys ende erve, heur op 15 October 1546 tegens heur moeder, brueders ende zusters aengedeelt, gelegen opt Gasthuyseynde, opte Oostzijde Gabriel Joris Andriesz. huys gen. de Odevaer." Bij een ten zelfden dage gepasseerde acte, verbonden voornoemde Jan en Marie. zich aan Jenneke voornoemd en haar broer Matheus Joris Andries Boudenszn. jaarlijks te betalen een rente van 7 kar. gld.

De acte van 15 October 1546 (G.A. Breda, No. 451, fol. 179 vo.) laat ons kennis maken met de kinderen van Jorys Andries Boudensz., die vóór dien datum was overleden. Zijn weduwe, Adriana Jan Gherytsdr., gaat met haar kinderen over tot scheiding en deeling van zijn nalatenschap. Die kinderen waren: Gabriel, Marie gehuwd met Jan Adriaen Jan (sic) Gijsbrechtszn., Jenneke, gehuwd met Henrick Adriaensz. de keteler, *Matheus,* oud 18 jaren, Cornelis en Andries. Over de drie laastgenoemden was voogd Cornelis Willem Beenszn.; Aert Janszn. van Ghilse, wonende tot Teteringen, en Jan Cornelis Peterszn. van den Merberch waren toezienders. De moeder behield als „erfgoet van hare sijde gecomen omtrent 1½ buynder beemden tot Oosterhout in de wijstrate omtrent de voert." Deze acte is zeer uitvoerig en betreft belangrijk bezit.

Terugkeerende tot de familie Maes, moet ik bekennen, dat ik hierover slechts weinige aanteekeningen heb gemaakt. Thomas Henrick Maeszn. vond ik dd. 21 November 1598 genoemd als gasthuismeester van het gasthuis op het Gasthuyseinde te Breda. (G.A. Breda, No. 498, fol. 272 vo.). Nogmaals wordt van hem melding gemaakt in een acte van 19 Dec. 1601 (reg. No. 500, fol. 142 vo.)' op welken dag hij met zijn zoon Cornelis en zijn dochter Maeyke, „int kinderbedde liggende", gehuwd met Frans Adriaen Frans Heynszn., aan zijn dochter Cathelijn, gehuwd met Peter Janszn. Criellaerts, 5/6 deelen verkoopt in het huis Sint Marten, waarin 1/6 deel haar reeds toebehoort. Een zoon Hendrik, van belang voor hen, die kwartieren van den Santheuvel hebben, wordt in deze acte niet genoemd. Mogelijk heeft hij, met nog een zoon of dochter van Thomas, zijn aandeel in genoemd huis tevoren aan zijn vader c.s. overgedragen.

De lezer zal zich thans afvragen, waar de oorsprong van het hier behandelde geslacht dan wel moet worden gezocht. Uit het bovenstaande zal het hem duidelijk zijn geworden, dat hetgeen in 1917 door de toenmalige redactie van het Adelsboek werd gepubliceerd, den toets der critiek niet kan doorstaan.

Het feit, dat Bartholomeus Adriaan Ansemszn. een Bredasche jongedochter trouwde, wettigt het vermoeden, dat hij zelf uit deze stad of haar naaste omgeving afkomstig was. Zijn zoon Hendrik was brouwer te Dordrecht, terwijl Bartholomeus zelf, blijkens de acte van 7 Februari 1662, hierboven medegedeeld, eveneens dit beroep uitoefende. Nu trof mij een mededeeling in den klapper op het poortersboek van Breda, dat op, 20 October 1608 poorter dezer stad werd: Bartholomeus Adriaenszn., geboren te *Oosterhout,* van beroep *brouwersknecht.* Naar mijn stellige overtuiging is hier sprake van den gezochten Bartholomeus, omdat onder Oosterhout thans nog het gehucht „de Zandheuvel" bestaat, waaraan het geslacht zijn naam zal hebben ontleend. De vermelding in het Adelsboek, dat Bartholomeus in 1581 te Gent werd geboren, zal wellicht slechts wat het jaartal betreft, als juist moeten worden aangemerk. Immers, om poorter te worden moest hij meerderjarig en derhalve 25 jaren oud zijn, zoodat gemeld geboortejaar door mij niet wordt bestreden.

Bartholomeus behoorde dus tot hen, wien de roep van de stad te machtig werd, en die zich van het destijds allesbehalve veilige platteland binnen de muren eener stad vestigden, waar het hun meestal mogelijk was zich spoedig te verheffen boven het maatschappelijk niveau, waarop hun familieleden buiten de poorten reeds eeuwen stonden en bleven staan. Hij moet gerekend worden tot de groep Bredanaars, wien de overgave der stad aan Spinola in 1625 reden was om uit te wijken naar het veiliger gelegen Dordrecht. Zijn huwelijk met Johanna

Maes zocht ik vergeefs in het schepentrouwboek van Breda. De Hervormde doop- en trouwregisters vangen te laat aan, om voor dit onderzoek van belang te zijn.

De archivaris der gemeente Dordrecht, Mr. J. J. Beyerman, had de vriendelijkheid mij mede te deelen, dat ook te Dordrecht het gezochte huwelijk niet werd gesloten. Voorts werd mij bericht, dat het echtpaar Bartholomeus Adriaenszoon en Janneke Hendriks aldaar in October 1627 een dochter Adriana en in October 1631 een zoon Henricus liet doopen. Eerstgenoemde datum 'ontneemt aan de mededeeling van het Adelsboek, dat Hendrik van den Santheuvel te Gent is geboren en te Dordrecht gedoopt, wel alle waarde.

Bij een volgende publicatie van de genealogie van den Santheuvel, welke n.f. in 1949 zal geschieden, behooren de eerste drie generaties ongeveer als volgt te luiden:

I. *Adriaan Anssemszoon,* geboren omstreeks 1550/5, woont (vermoedelijk) te Oosterhout (N.B.), huwt N.N.

II. *Bartholomeus Adriaan Anssemszoon (van den Santheuvel),* geboren te Oosterhout (omstreeks 1581), poorter van Breda 20 October 1608, brouwersknecht aldaar, later brouwer te Dordrecht, huwt omstreeks 1626 *Johanna Maes,* geboren te- Breda, dochter van *Hendrik Thomas Hendrik Maeszoon* en van *Adriana Matheus Joris Andrieszoonsdr.*

III. *Hendrik van den Santheuvel,* geboren te Dordrecht, gedoopt aldaar October 1631, van beroep brouwer, etc.

Hij, die zich interesseert voor de opvoering van den stamreeks, zal naar alle waarschijnlijkheid daartoe in het welvoorziene archief van Oosterhout, berustende ten Rijksarchieve te 's Hertogenbosch, voldoende bouwstoffen kunnen ontdekken.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Het wapen van de tot den Nederlandschen adel behoorende familie Alberda.

Het wapen van deze familie is volgens het Armorial Général „een ster, vergezeld van 3 lelies" met een lelie als helmteeken.

In dit wapen is dus de ster de hoofdfiguur en nu valt het al dadelijk op, dat niet een ster doch een lelie als helmteeken fungeert. Dit geeft te denken en doet veronderstellen, dat niet de ster doch de lelies de hoofdfiguren zullen zijn.

De oude wapens nu bevestigen deze veronderstelling. Het zegel nl. van Bunno Alberda, in *1517* te Groningen baccalaureus in de geestelijke rechten en provisor van den Heiligengeest, die 'tezamen met o.a. Claes Alberda junior erfgenaam was van wijlen Eteke en Henrick Grovens, hangende aan een charter in het archief van het Huis Bergh (afdeeling Klooster Sonnenberch) vertoont als wapen:

„3 lelies, vergezeld van een klein sterretje, tusschen de 2 bovenste lelies geplaatst"+

En de plaatsing niet in het schildhart èn de veel kleinere proportie ten opzichte van de lelies doet duidelijk zien, dat hier de ster slechts een zoogenaamd persoonlijk bijfiguur is en dat drie lelies alleen het eigenlijke wapen der familie is Hetzelfde blijkt ook uit den lakafdruk van D. Alberda, in 1641 kapitein te Boertange, in de lias „loopende" 4827 van de Staten-Generaal *)'; wel is daarop de ster in het schildhart geplaatst, doch zij is van veel kleinere proportie dan de lelies en dus zonder twijfel slechts bijfiguur. Het helmteeken op lezen lakafdruk vertoont dan ook een lelie en geen ster.

Oudere zegels dan van het jaar 1517 heb ik niet gevonden, doch het zou mij geenszins verwonderen als er oudere zegels van deze familie gevonden werden met alleen 3 lelies als wapen.

Ik acht daarom het tegenwoordige wapen dezer familie Alberda feitelijk onjuist.

R. T. MUSCHART.

*) Alg. Rijksarchief, Eerste Afdeeling.

Het wapen van de familie Ver Huell.

Het wapen van deze familie is „doorsneden: A. 3 voorwerpen in de gedaante van een' ring, aan de onderzijde voorzien van een naar beneden gerichte stift: B. 3 weerhaken". De familie is *al* van ouds in het Zuidelijk gedeelte van den Gelderschen Achterhoek gevestigd geweest en zat o.a. in de regeering van Doetinchem. De oudste, dien ik met dit wapen vond, is Quirijn Ver Huell, burgemeester dier stad, gedoopt te Zutphen 29/6 1621 en getrouwd met Cunegonda van Haeghen.

Vele gegevens komen voor in de familiepapieren Ver Huell, in het Rijksarchief te Arnhem gedeponeerd.

Zooals dit met bijna elk doorsneden wapen het geval is, is ook dit wapen natuurlijk de vereeniging van het eigenlijke familiewapen, dat uit den aard der zaak in de bovenhelft is geplaatst, en dat van een aangetrouwde familie, in de benedenhelft geplaatst. Wij mogen dus veilig aannemen, dat de 3 ringvormige voorwerpen het eigenlijke, oorspronkelijke wapen Ver Huell zijn.

'De vraag rijst nu, wat zijn dat voor voorwerpen en om welke reden heeft het lid dezer familie, die dit wapen oorspronkelijk creëerde, deze voorwerpen als wapenfiguren gekozen. Om deze vraag te beantwoorden, willen wij eerst den familienaam eens nader bekijken.

Het eerste lid „Ver" van dezen naam is natuurlijk een samentrekking van de twee voorzetsels „van" en „der". Dergelijke samentrekkingen lcomen in familienamen herhaaldelijk voor. Zoo vinden wij met dezelfde wapens Verbeeck en van der Beke, Verbeeken en van der Beeke, Verbiss en van der Bies, Vermaat en van der Maath etc. etc. Ver Huell is dus het zelfde als van der Huell.

En nu is het een bekend taalkundig verschijnsel, dat oudtijds zoowel in gewone woorden als in namen de lettercombinaties „ue" en „eu" herhaaldelijk wisselden. Zoo komt het woord „neude" voor open vlakte (de Neude te Utrecht en de Neude onder Wageningen) ook voor als „nuede", de voornaam Geurt als Guert, de Maastrichtsche familie van Beul als van Buel. En zoo vermeldt een charter in het familiearchief Bicker Cornelis Buen in 1648 als schepen van Nieuwer Amstel, doch het randschrift van zijn zegel vertoont den naam Cornelis Beun. Gerrit Beun van Wender in 1625 ambachtsheer en schout van het ambacht Alphen vond ik ook met den naam Geradt Buen van Wender; de oude heeren van Heusden komen ook voor als van Huesden etc. etc.

En zoo is dus van der Huell volkomen hetzelfde als van der Heul(l). Een heul nu, ook voorkomend als hoel, was oudtijds de benaming van een steenen brug. Zoo bewaart het Heulstraatje te 's-Gravenhage nog de herinnering aan de heul, die oudtijds aan het Oosteinde daarvan gelegen was over de beek, die van uit de duinen bij Zorgvliet langs de tegenwoordige Zeestraat (waarvan nog rudimenten over zijn) en verder langs het Noordeinde en Kneuterdijk naar

de grachten om het Binnenhof liep, en zoo lag over de thans gedempte Rotterdamsche Schie te Rotterdam de Heulbrug (eigenlijk een pleonasme, want heul beteekende eveneens een brug doch met dit onderscheid, dat een heul altijd van steen en een brug altijd van hout was).

Oudtijds nu waren op de leuningen van een brug voorwerpen aangebracht, die de gedaante hadden van een ring met een stift aan de onderzijde, met welke stift zij in een koker of pot in de leuning werden gestoken, welke ringen gewoonlijk aan de bovenzijde open waren. Hoe zulk een voorwerp er uitzag, blijkt uit het helmteeken van het wapen van Frederijck van der Heul in 1651, kapitein op 's lands schip „Brederode". Diens lakafdruk, voorkomende in de Missiven aan de Admiraliteit, portefeuille 350, in het Rijksarchief te 's-Gravenhage vertoont als wapen een hooge steenen brug over een als linkerschuinbalk geplaatste vaart en als helmteeken een voorwerp als hierbij afgebeeld.

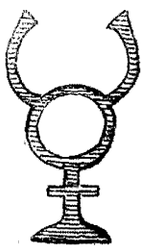

Deze voorwerpen dienden om de sleeplijn, waarmede een vaartuig in een vaart door middel van een mensch, paard of hond werd gesleept, bij nadering van een brug of heul in te leggen, om te zorgen, dat het vaartuig tot op het laatste oogenblik recht voorgaats, dat is recht voor de doorvaartopening van de brug of heul, zou 'blijven.

Zulk een voorwerp hoort dus bij een heul, en als wij nu zulk een voorwerp vergelijken met de voorwerpen in het wapen **van** de familie Ver Huell, dan lijkt het mij zoo goed als zeker, dat, gelet op den naam, met die Ver Huell voorwerpen dergelijke heulvoorwerpen zullen bedoeld zijn.

R. T. MUSCHART.

Oterlijk.

(LXIII, kol. 212)

Pieter de Veer, die 11-12-1713 te Amsterdam tr. met *Geertruid Oterlijk,* was een zoon van *Pieter de Veer (Gijsbertsz. ex, Margaretha van der Meersch)* en van *Catharina Paulusdr. Kervel.* P. de Veer Sr. was lakenkoaper op de Nieuwendijk te A'dam in de Vriesse Boer tusschen de twee Haarlemmersluyzen. Na zijn dood in 1715 werd de zaak door P. de Veer Jr. voortgezet.

P. de Veer en G. Oterlijk testeerden 'tezamen bij Notaris C. Winter 29-12-1719.

H. LOURENS.

---

van Nassau La Lecq.

In het doopboek van de Roomsch-Katholieke gemeente te Werkhoven (die zich ook over Beverweerd en Odijk uitstrekte) komt tusschen 11 Januari en 29 April 1703 de volgende, doorgestreepte, aanteekening voor, in een andere hand dan de overige inschrijvingen:

„De Hooghgeb. Vrouwe Mevrouwe Anna Isabella van Beyeren en Schagen, Gravinne Douariere van Nassou."

Beteekent dit, dat deze dame (lover wie men meer vindt in N.L. LV, kolom 10) op 66-jarigen leeftijd tot de kerk van Rome overging en het wellicht raadzamer achtte, hierover niets op schrift te laten zetten?

M. N. VAN LOON.

Geslacht Scherff of Scharff.

(LXIV,, kol, 77).

Nicolaas Bondt, deelgenoot in het handelshuis van zijn vader, overl. op een reis ter herstel van gezondheid te Parijs 18 Jan. 1825, zn. van *Jan Bondf,* den bekenden rechtsgeleerde en financier, Zie Nieuw Ned. Biogr. Woordenboek X, 87.

WIJNMAN.

---

de Bas.

(LXIV, kol. 54).

Reeds lang twijfelde ik aan de Fransche afkomst van het Haagsche geslacht de Bas. Deze twijfel is thans versterkt door de door den heer W. Kroon gepubliceerde vondst van den stamvader *François de Bas* Sr., wiens vrouw *Jacomyna de Wit* uit het Land van Heusden stamt. In de Alblasserwaard woonde namelijk reeds in de 17de eeuw een familie de Bas. Hiertoe behoort mijn kwartier *Marrigje Bastiaensdr. de Bas,* ged. Groot Ammers 8 April 1674, overl. Nieuwpoort in 1759, echtgenoote van *Jacob Cornelisz. Blom.*

Haar ouders waren: *Bastiaen Aelberfsz. de Bas,* ged. G.A. *22* Maart 1646 (tr. ald. 30 Nov. 1670), en *Annichje Coenraedsdr. Coopman,* ged. G.A. 12 Dec. 1644, dr. van *Coenraed Hendricksz. C.* en *Adriaentje Ariensdr. den Toom.*

Haar grootvader was *Aelbert Jansz. de Bas,* mr. metselaar te Groot Ammers.

In het boek van de Eigen-Graven van Nieuwpoort (1679—1710) staat onder nr. 10, 2de graf:

„blauw hooftsteentje daer op staet *H.L.B., Marrigje A. de Bas,* Hier *L.B.M.,* een ront met een truweel, *1647,"*

Ook hier dus een metselaarsattribuut.

Op *18* Juli 1693 woonde in Opperstock onder Streefkerk *Aert Cornelisz. de Bas.*

G. C. HELBERS.

---

van Limburg Stirum.

Naar aanleiding van het artikel van den Heer Bijleveld (N.L. LXIV, kol. 78 e.v.) volgen hier eenige rectificaties, tevens geldende voor het komende Ned. Adelsboek.

George **graaf** *van Limburg,* heer van Stirum, huwde in 1549 met *Ermgard van Wisch,* vrouwe van Wisch, dochter van *Hendrik van Wisch, en Walburg van den Bergh.* Ermgard erfde in 1553 de bezittingen van haar neef Joost, graaf van Bronckhorst, heer van Borculo en Lichtenvoorde, kwam in 1579, na den dood van diens weduwe Maria van der Hoya, in het bezit daarvan, en overleed in 1 *583.*

Volgens aanteekeningen van van Rhemen was *Anna Margaretha Spies van Frechen en Bodendorf de* dochter van *Herman* en *Maria van Munsfer fof Vorflage.* Hun zoon Otto huwde te B uren (niet te Wesel, zooals in 't Ned. Adelsboek staat)' in tegenwoordigheid van Zijne Hoogheid op het kasteel aldaar 5 Juni 1 *64 3 o. st.* met *Elisabeth Charlotte burggravin* van *Dohna,* zooals ik reeds in ons Maandblad. 1923, kol 159, mededeelde.

Dat van dienaren van de Republiek geëischt werd, dat hun huwelijk volgens de hier te lande geldende bepalingen bevestigd werd, is een feit, inhaerent aan den Staatsgodsdienst. Invectieven tegen de Calvinistische predikanten zijn hier dus niet op hun plaats.

VAN SCHILFGAARDE.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

van Bloys. Gevraagd de grootouders en de ouders van juffr. *Jasparne van Bloys,* huisvrouw van *Laurens v,an Liedekercke* a°. 1553 schout van Etten (N.-Br.).

Nijmegen. MR. DR. J. C. MARE.

Diepenbrock, De eerste met zekerheid bekende stamvader van dit geslacht is *Theodor Arnold Diepenbrock,* geboren in Bocholt 31 *Mei 1671* en aldaar 6 October 1693 gehuwd met *Anna Gertrud Wichertz.*

Naar alle waarschijnlijkheid is hij een zoon van *Reiner Diepenbrock* of *von Diepenbrock,* die geboren moet zijn in 1638 en 30 Januari 1663 te Borholt, huwde met *Börfe Bruns.*

Gevraagd wordt of omtrent het bovenstaande zekerheid is te verkrijgen en ten tweede of verdere voorvaderen van Reiner (von) Diepenbrock bekend zijn,

Rotterdam. H. J. A. HOOGEWEEGEN.

Duyff. Wie waren de 'ouders van *Hillegonda Duyff,* geb. 30-1-1714, † Amsterdam 30-6-1778, die aldaar, als weduwe van *Cornelis van der Streng,* 21-4-1734 trouwde met *Hendrik Momma,* geb. 's-Graveland 17-3-1709, † Amsterdam 8-5-1783?

Baarn. H.G. **ROMER.**

van Hemert. Steller trof bij oppervlakkige bewerking van het familie-archief *van Hemert (tot. Dingshof)* een aantal aanteekeningen omtrent middeleeuwsche generaties van bedoelde familie, jammer genoeg zonder afdoende bronvermelding.

Zijn bij leden van het Genootschap gegevens bekend omtrent dragers van dezen naam, voorkomende in de provincies Z.-Holland en Utrecht, zegelende met de drie leeuwenkoppen? Alle gegevens van vóór 1500 zijn welkom,

Amsterdam. W. H. J. W. DEELMAN.

Jude. Wie der lezers kan mij inzage verschaffen van het geschrift *„das Geschlecht Jude"* door Fr. Lau?

's-Gravenhage. **JHR. IR.** O. C. A. **VAN** LIDTH **DE** JEUDE.

Leeuwen, Had *Dirk Leeuwen,* die in Maart 1639 trouwde met *Marritje Claasdr. Anslo,* geb. 1620, een wapen en, zoo ja, welk?

Baarn. H. G. RÖMER.

van den **Santheuvel.** Kan iemand mij mededeelen waar en wanneer is overleden Mr. *Bartholomeus van den Santheuvel,* geb. Dordrecht 20 Januari 1734. Hij was van 1773-1778 raad, in 1766, 1769, 1772 en 1773 schepen van Amsterdam en van 1773-1778 kolonel 'der Burgerij aldaar. 19 April 1763 huwde hij te Amsterdam *Wilhelmina Margaretha Lestevenon* (1739—1772), dochter van den Amsterdamschen burgemeester Mr. *François Lestevenon.* Hun huwelijk bleef kinderloos. Hij moet zijn overleden nà 1780, nadat hij Amsterdam als woonplaats had *verlaten.*

's-Gravenhage, **N. VAN OOSTERZEE.**

Schalen, Gegevens gevraagd over het oud-G,roenlosche geslacht Schalen, waartoe behoorde *Rudolph Jan Schalen,* burgemeester van Groenlo in 1713 en volgende jaren. Zijn dochter, *Helena Hendrica Schalen,* huwde Mr. *Bernard Engelbert Abbinck,* burgemeester van Groenlo. Voorts was Mr. *Gerhard Lucas Schalen* in 1788 richter der stad en heerlijkheid Lichtenvoorde en *Gerhard Lucas Schalen in* 1703 collator van de Vicarie van Sint Mauritië, gefundeerd in de kerk te Winterswijk.

Welk wapen voerde dit geslacht en bestaat er een genealogie van?

„Banninghhof", Groenlo. F. J. H. **WEYN** BANNINGH.

Valens. (LXIV, 127). Onder mijne aanteekeningen berust de volgende acte:

Schermerhorn. 1787, 9 Maart Comp: de E. Jan *Keetman,* scheepen en raad in de vroedschap dezer dorpe, als gehuwd met *Maartje Valens* en *Willem Davidzon* als gehuwd met *Hilgond Valens,* woonachtig onder de jurisdictie van Venhuysen; kinderen en erfgenamen van *Pieter Valens* en *Vroutje Symons* alhier overleden, wegens verkoop in publicque verkoopinge en transport aan haar swager *Klaas Valens* te Oudendijk van 2/3 'parten in een stuk land genaamd de Volkersakker te Mijsen onder dezen banne voor f 430.10.—. Dezelfde verkoopen aan Teunis Heeris te Schermerhorn twee stukken land voor f 305.18.2.

Bovengenoemde *Maartje Valens,* weduwe geworden zijnde, is 27 December 1804 te Schermerhorn hertrouwd met Jan *Gerritsz. Honig,* geboren te Zaandijk, doch wegens koop van een grutterij te Schermerhorn naar dit dorp komen wonen. Hier overleed zijn echtgenoote *Guurtje Jans Volder,* en hij hertrouwde met *Antje Gerrits Slof,* dochter van *Gerrit Slot,* schepen te S. en kastelein in de aloude dorpsherberg de Prins, die in 1795 bij de instandkoming van de Bataafsche Republiek herdoopt is in 't Lands Welvaren, welke naam nog heden in gebruik is. Jan *Honig* nam de herberg over en noemde zich logementhouder, herbergier en rijtuigverhuurder. Er was een stal annex, die ruimte bood voor honderd paarden. Hij overleed 25 Februari 1827 in den ouderdom van bijna 72 jaar, van welk sterfgeval de weduwe in een uitgebreide doodsadvertentie in de Opr. Haarlemmer Courant mededeeling deed.

Maartje Valens overleefde hem nog eenige jaren. De acte van haar 'overlijden is te Schermerhorn bij den Burgerlijken Stand ingeschreven als volgt:

1834 28 Juni ten half 12 des nachts overleden oud 84 jaren Maartje Valens wonende en overleden te Schermerhorn, van beroep geen, geboren te Schermerhorn, laatst weduwe van Jan Honig en dochter van Pieter Valens en Vrouwtje Baars, beiden overleden.

Op de verklaring van Ide Ploeger, aanbehuwdzoon, 40 jaren, van beroep logementhouder te Schermerhorn en van Cornelis Graaf, kleedermaker 54 jaar, gebuur.

Zaandijk. G. J. HONIG.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap v. Geslacht- en Wapenkunde.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 5 **LXIVE JAARGANG** **MEI 1947**

Bij dit nummer wordt verzonden een plaat, beboorende bij het artikel: „Het wapenbord van Nispen, eertijds in de kerk van Giessen".

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van J h r. M r. H. A. M. van A s c h v a n W ij c k, sedert 1904 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

D R . G. J. HUET . . . . . *Bussum.* *Brediusweg 43.*

H. TH. VAN HECKING COLENBRANDER . . ***Blaricum.*** *Torenlaan 50.*

DR. L. W. A. M. LASONDER . . . . . ***'s-Gravenhage.*** *Laan van Meerdervoort 93.*

P ROF . M R . W. F. PRINS . . . . . ***Leiden.*** *van den Brandelerkade 7.*

J. J. G. Baron VAN VOORST TOT VOORST . ***'s-Gravenhage.*** *Flat 9, Alex. Gogelweg 1.*

Adresveranderingen:

A. L. CARSTENS , ... ***Arnhem.*** *Hoornestraat 22.*

JHR. MR. R. C. C. DE SAVORNIN LOHMAN . ***'s-Gravenhage.*** *Sweelinckstraat 23.*

H. LOURENS . . . . . *Enschedé.* *M. H. Tromplaan 10.*

A. L. VAN S CHELVEN . . . . . ***Rotterdam.*** *Heemraadsingel 78.*

Openstelling van de bibliotheek+

Met ingang van 1 Mei 1947 zal de bibliotheek van het Genootschap wederom voor de leden toegankelijk zijn en wel iederen ***Maandag van 9.30-12 uur en van 2-5 uur;*** iederen ***Donderdag van 9.30—12 uur*** en iederen ***Zaterdag van 2-5 uur.***

Maandelijksche Bijeenkomsten,

Met ingang van de maand Mei zullen de ***zomerbijeenkomsten fe 's-Gravenhage*** plaats hebben op den ***eersten Zaterdag van de maand*** in ***Hôtel Wittebrug;*** aanvang ***16 uur.***

De eerstvolgende bijeenkomst zal dus plaats vinden Zaterdag 3 Mei a.s., te 16 uur.

Eenige beschouwingen over den Zwitserschen Adel,

door MR. J. R. D. ZWAHLEN.

Nadat de volksstam der Bourgondiërs zich ± 443 n. Chr. op Savooysch gebied had neergezet, drong hij in West-Zwitserland tot aan de Aare en in het tegenwoordige kanton Wallis door. Omstreeks denzelfden tijd vielen de Alemannen Oost-Zwitserland binnen en bezetten het land westwaarts tot aan de woonplaatsen der Bourgondiërs. Eenige eeuwen later werden de volksrechten van deze twee stammen opgeteekend, volgens welke men de vrijen in drie klassen verdeelde:

a. bij de Bourgondiërs in „optimates nobiles", „mediocres in populo" en „minores (inferiores) personae";
b. bij de Alemannen in „primi" of „meliorissimi", „medii" of „mediofledi" en „minofledi" of „minores personae".

Aangezien de ontwikkeling van de meeste rechtsinstellingen een sterke continuiteit vertoont, is het zeer aannemelijk, dat de „optimates nobiles" en de „primi" of „meliorissimi" zich — zij het dan onder andere namen -- tot in de Middeleeuwen hebben voortgezet.

Evenals in de omliggende landen bestond de Zwitsersche adel in den tijd, waarin de feodaliteit haar invloed begon te doen gelden, uit een

a. prae-feodalen adel, die den landsheer slechts als onderdaan en niet als leenman of vazal diende, op allodiale goederen woonde, die niet van een heer werden gehouden, en ten deele landsheerlijke rechten verwierf, waardoor sommigen tot de dynasten gingen behooren;
b. feodalen adel, die zijn goederen van een heer in leen had en dezen daarvoor als leenman of vazal militaire diensten moest bewijzen.

Tusschen den prae-feodalen adel en den landsheer bestond een territoriale band, tusschen den landsheer en den feodalen adel een personeele band. Om allerlei economische en financieele redenen en veelal ook uit veiligheidsoverwegingen droegen prae-feodale adellijke geslachten hun goederen aan een machtig heer op en ontvingen deze dan in leen terug, waardoor zij dus in den feodalen adel opgingen. Toch is het verschillenden geslachten gelukt, zich buiten de feodaliteit te houden, bv. de Sprecher von Bernegg.

Op het Zwitsersche maatschappelijk leven in de Middeleeuwen heeft in het bijzonder de Schwabenspiegel een grooten invloed gehad, terwijl het boek op juridiek gebied dikwijls als aanvullend recht werd gebruikt. In dit werk worden als vierde in rang genoemd de „frien herren", waartoe de graven moeten worden gerekend, die in Zwitserland reeds in de 12de eeuw een gesloten kaste vormden, bv. von Lenzburg und Baden, Kiburg, Habsburg, Froburg-Homberg, Neuchâtel - Nidau - Strasberg - Aarberg - Valangin, Tierstein, Greyerz, Buchegg, Bechburg, Falkenstein, Montfort und

Werdenberg, Toggenburg en Rapperswil. De vijfde rang wordt bezet door de „mittelfrien", tot wie de „Freie", later ook wel baronnen genaamd, behooren, bv. von Weissenburg, de Corbière, de Vanel enz. In de zesde rang zijn de dienstlieden of ministerialen (milites) geplaatst, die sedert de 13de eeuw „nobiles" worden genoemd. Een groot aantal dezer geslachten was rijksonmiddellijk, dwz. stond rechtstreeks onder den Keizer van het Heilige Roomsche Rijk, zooals de West-Zwitsersche adel.

Aangenomen mag worden, dat de graven en vrijheeren, die tot den hoogen adel of dynasten behoorden, evenals de praefeodale adel gedeeltelijk uit de bourgondische „optimates nobiles" en uit de alemannische „primi" of „meliorissimi" zijn voortgekomen. Voorloopers van de ministerialen waren in vroeg-Bourgondischen tijd waarschijnlijk de „servi (e j lecti ministeriales sive expeditionales".

Oorspronkelijk stond het grondgebied van een adellijk geslacht in nauw verband met den titel, die de leden droegen. Men kon bv. geen graaf of baron zijn zonder een graafschap of baronie te bezitten, zooals dit in Frankrijk, de bakermat der feodaliteit, het geval was. In Duitschland daarentegen kon men Freiherr zijn zonder een baronie te bezitten en het is de Keizer van het Heilige Roomsche Rijk geweest, die door het verleenen van adelsverheffingen in Zwitserland, dat onder de Fransche invloedssfeer stond, een wijziging heeft teweeggebracht. Zoo verhief Karel IV op 28 September 1360 Burkard Senn, Heer van Buchegg, tot rijksbaron met de toevoeging: „so man dem heiligen reich us dienstmannen freyen machet". Evenals in de Republiek der Vereenigde Provinciën hebben ook in Zwitserland talrijke geslachten van vreemde souvereinen een adelsdiploma verkregen, dat in eigen land niet te krijgen was, o.a. de Favrod, de Zurlauben, von Rappard, von Cham enz.

Ten gevolge van de Frankische overheersching werd de in het Frankische rijk bestaande graafschapsindeeling ook in Zwitserland toegepast, waardoor er in de Middeleeuwen een aantal graafschappen en 'baronieën ontstonden, welker bezitters aldaar de jurisdictie in handen hadden. Hiernaast stonden de „freie Mannlehen", eveneens oorlogsleenen, en de boeren- of agrarische leenen. Aan de Mannlehen was geen recht van jurisdictie verbonden, doch zij waren, met uitzondering van het geven van heergewaden, belastingvrij en de beleenden moesten militaire diensten presteeren. Objecten van dit soort leenen waren bv. boerderijen, grondbezit, huizen, tienden enz. Voor de gewone boerenleenen werd steeds. een pacht in geld of in natura of in beide betaald, Zwitserland telde in de Middeleeuwen talrijke ministerialengeslachten, heden ten dage bloeien hiervan nog een kleine duizend families. Ook waren er eertijds veel baronale geslachten, vooral in West-Zwitserland, doch thans zijn deze uitgestorven, behalve de Blonay en von Bonstetten. Van de gravengeslachten is niets meer over. De 14de eeuw is voor den Zwitserschen adel fnuikend, geweest, omdat de meeste geslachten verarmden,. geen huwelijk met standgenooten meer konden sluiten, dikwijls ongehuwd bleven en uitstierven, nog afgezien van de vele 'offers; die de oorlogen en epidemieën eischten. Anderen hechtten geen waarde meer aan hun -afkomst en vermengden zich met boerengeslachten, waardoor de zgn. „verbauerte Herrengeschlechter" ontstonden, waarvan ook nu nog verschillende takken voortleven Sommigen sloten -zich. aan bij het stedelijk-patriciaat en wisten zich op deze wijze te handhaven, bv. von Wattenwil, van Diesbach, von Miilinen enz.

Naast de graven, baronnen, ridders enz. stonden geslachten, die geen gelijknamig territoir bezaten. Tot hen behooren bv. de Muralt. Orelli, Maggioria, Torres uit de Capitanei van Locarno. Volgens Fransche maatstaven golden deze niet als baronaal, aangezien daarvoor het bezit van een baronie vereischt was, welke zij misten. Naar Duitsche maatstaven gerekend stonden zij als „valvassores maiores" met de Freiherren gelijk. Het hing dus ervan af, welke criteria men aanlegde.

Zwitserland was eertijds bezaaid met kasteelen, versterkte huizen en torens (Warten). Heden ten dage kent men nog meer dan 2000 plaatsen, waar zulke vestingen stonden of nog staan. In Frankrijk is dit aantal ruim 40.000. Tournooien werden in de Eedgenootschap slechts bij uitzondering gehouden. De structuur der boerenrepublieken en stadstaten, uitgezonderd Zürich, was niet erg bevorderlijk voor deze uiting van het ridderlijke leven. Zulke kampspelen werden meer gehouden in de steden, die aan de grenzen met Frankrijk en Duitschland waren gelegen, bv. Schaffhausen, Konstanz, Bazel en Straatsburg. In 1314 werd tijdens een verblijf van Koning Frederik de Schoone van Oostenrijk in Bazel een tournooi gehouden en in 1368 reisde een aantal burgers uit Konstanz voor een tournooi naar Zürich. Tot ernstige politieke gevolgen leidde een tournooi op den Münsterplaz te Bazel, toen Hertog Leopold van Oostenrijk daar in 1376 vertoefde. Daarna had nog eens in 1389 te Bazel een tournooi plaats, terwijl een wedstrijd te voet tusschen een Portugeeschen avonturier Ridder Juan de Merlo en den Bazeler Ridder Heinrich von Ramstein bijna wereldberoemd werd. De Merlo nam met andere Spaansche ridders deel aan een groot steekspel te Schaffhausen, waarin 210 tournooiridders hun krachten maten. Dit was het laatste tournooi, dat in de Eedgenootschap werd gehouden. Deze spelen werden in de 14de eeuw in de Zwitsersche landen populair, doch verdwenen reeds na het midden der 15de. Uit dien tijd dateeren de meeste harnassen, helmen, malienkolders enz., die nu nog in de musea worden bewaard,

Doordat er in de Middeleeuwen in Zwitserland nimmer een sterke tegenstelling bestond tusschen adel, poorters en huislieden en het zwaartepunt in de samenleving door alle eeuwen heen op de buurschappen met hun agrarische bevolking viel, kreeg de adel een eenigszins andere structuur, dan in de aangrenzende landen. Nog in de 17de eeuw merkte de Fransche schrijver Pascal op, dat het onderscheid tusschen Frankrijk en Zwitserland zeer groot was, daar men in eerstgenoemd land tot de race noble moest behooren om in de samenleving te kunnen meetellen en een goede betrekking te bekleeden, terwijl men in Zwitserland in de eerste plaats eigenerfde in een bepaalde buurschap moest zijn om iets te beteekenen en te mogen medestemmen. Dit had tot gevolg, dat vooral de iagere adel in Zwitserland overwegend tot de zgn. „Ackerritter" behoorde, die in vredestijd het land ploegden en in oorlogstijd het harnas aantrokken, In de Duitsche landen betitelde men de Zwitsers vaak als „herrenlosen Schwizerpuren, die sich selber zu .Rittern machen" en die reeds uit hoofde van algemeene adelsplicht dienden te worden onderworpen, hoewel het niet gelukte hen de verworven zelfstandigheid te ontnemen. Omgekeerd waren enkele kantons zoo fel tegen den adel gekant, dat deze zich daar niet mocht vestigen.

Door de sterke overheersching der buurschapsorganjsatie's met hun overwegend agrarische instellingen is de Zwitsersche adel als stand of kaste nimmer zoo sterk geworden als

in de nabuurlanden. 'Het ontbrelcen van een koninklijk hof als centrum, zooals in Frankrijk en het ontstaan van vele ministerialen uit boerengeslachten was mede oorzaak van de geringe maatschappelijke afstand tusschen adel en niet-adel. Merkwaardig is, dat uit een familie dikwijls de oudste zoon riddermatige diensten verrichtte, terwijl de overigen zich met den landbouw bezig hielden. In 1353 is een Peter ridder von Obegg in het Obersimmental riddermatig vazal van den graaf van Greverz, terwijl te zelfder tijd Martinus von Obegg een agrarisch leen van den graaf bebouwt. In het Haslital verschijnen omstreeks het jaar 1000 verscheidene leden van het geslacht Söldi als adellijke vazallen en vrije boeren. Takken van de adellijke Torres woonden in het Bleniotal in een aparte buurschap tesamen en leefden van den landbouw, hoewel ze hierdoor langzamerhand hun bevoorrechte positie verloren. De structuur van deze buurschap was dezelfde als die der andere niet-adellijke dorpen. Zekere heer Bono de Pré, riddermatig vazal van den graaf van Greyerz, had een zoon, die een grafelijk tijnsgoed bebouwde (1312).

Hoe moeilijk het is bij zoo weinig scherp gescheiden maatschappelijke standen een bepaald geslacht te klassificeeren, moge uit het volgende blijken. In het landschap Saanen of Gessenay, dat als „Zugewandter Ort" en halfsouvereine staat deel uitmaakte van de Eedgenootschap, komt sinds het midden der 13de eeuw het geslacht Boumer voor. Een Niklaus Boumer was in 1436 Kastlan (baljuw) van Saanen en in 1438 Kastlan van Oesch. Indien er in Saanen een inheemsche adel had bestaan, zou de graaf, tot wiens graafschap beide kastellijnieën behoorden, zonder, twijfel een adellijke als zijn plaatsvervanger hebben benoemd; zooals hij 'gewoon was te doen. Nu echter koos hij iemand uit een met den lageren adel gelijkstaand geslacht. De zoon Niklaus Boumer, eveneens Kastlan van Saanen, werd landvoogd van Aigle. een gemeenschappelijk bezit van Saanen en Bern, Daarna verkreeg hij het burgerrecht van Bern en werd lid van het adellijk gilde „zum Distelzwang" aldaar, dat wegens de riddermatigheid van haar leden het recht op het ambt van Schultheiss(schout) voor zich opeischte, hetgeen tot 1512 effectief werd gemaakt. Een zelfde maatschappelijke rang hadden de Saaner geslachten von Jouner en Zwahlen. Laatstgenoemd geslacht was van den aanvang der 14e eeuw tot aan de Fransche Revolutie tijnsvrij. welk privilege eerder te danken is aan het bezit van een militair leen, dan aan het zich handhaven buiten feodaal verband.

In de 18de eeuw ontstond in de Zwitsersche stadstaten en landkantons een nieuwe stand, die in deze gebieden tot 1797 de volle souvereiniteit uitoefende. Het praedikaat, dat de tot dezen stand behoorende personen droegen. was „Herr" of „Junker". Adelsdiploma's, die door Keizer, Paus, koningen, landsheeren en andere buitenlandsche vorsten aan Zwitsersche geslachten waren uitgereikt, hadden sedert het zelfstandig worden der Zwitsersche landen geen beteekenis meer. In de groote stadstaten' was het tot gelding brengen van zulke verleende titels zelfs van overheidswege verboden. Inwoners van steden en dorpen, die een heerlijkheid kochten, werden daardoor niet adellijk. Een zelfde streven bemerkt men in de reacties van de meeste patriciersfamilies uit het oude Bern op een besluit van den Grooten Raad in 1783, dat met 81 tegen 80 stemmen werd aangenomen en volgens hetwelk alle geslachten, die „regimentsfähig" waren, het adellijk voorzetsel „von" of „de" voor hun geslachtsnaam mochten plaatsen. Van de 53 families maakten tot 1798 slechts 17 benevens eenige personen van dit voorrecht gebruik. Hierdoor ontstonden van semantisch en etymologisch standpunt bezien allerlei wanstaltige geslachtsnamen zooals von Fischer, von Schmidt enz. De patriciërsgeslachten uit de 16e,17de en 18de eeuw vormden een stand, die als zoodanig niets te maken had met de vroegere middeleeuwsche verhoudingen. Het voor hen geldende verbod handel te drijven, uitgezonderd de wijnhandel, was nog slechts een vage herinnering daaraan.

Naar het thans geldende Zwitsersche recht zijn de partikels „von" en „de" uitsluitend een bestanddeel van den geslachtsnaam. Adel wordt in Zwitserland van staatswege niet erkend en het is den staatsdienaren verboden adellijke titels en ordeteekenen te aanvaarden. Van de volgende Zwisersche geslachten zijn takken in den Nederlandschen adel opgenomen: Baud, Bourcourd, Dittlinger, Flugi van Aspermont, Hogguer. van Imhoff, Meyer, Mock, de Muralt, van Rappard, de Salis, von Schmidt, de Senarclens de Grancy, von Steiger, de Stiirler, Vegelin en de Watteville.

Het wapenbord van Nispen, eertijds in de kerk van Giessen,

door Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht .

Uit het huisarchief van Wassenaer zijn in den jaargang 1894 van dit maandblad[1]) aanteekeningen gepubliceerd van de hand van W. L. van Wassenaer (1738-1787). Hierbij was de beschrijving van een wapenbord zonder namen, dat eertijds gehangen heeft in de kerk van Giessen, Land van Altena, volgens de lezing van van Wassenaer met de kwartieren:

Nispen	Uitwijk
Daims	Schellaert
van der Mijl	Snouck
Houtersee	Houwering

Bloys van Treslong Prins heeft deze aanteekening in zijn deel „Noord-Brabant" onder Giessen overgenomen, zonder nadere toelichting. Het wapenbord zelf is blijkbaar verloren gegaan. De vraag rijst, wien betreft dit wapenbord? Waarschijnlijk een lid van het bekende regentengeslacht van Nispen, dat, afkomstig uit Brabant, in Dordrecht gebloeid heeft en in de zeventiende eeuw ook een belangrijke positie in het Land van Altena innam. Een belangrijk opstel over deze familie verscheen in „Taxandria" 1943 aflevering 11. Reeds in 1493 had Floris van Nispen belangen in het Land van Altena, 'blijkens een regest in den Inventaris van Altena berustende op het rijksarchief te 's-Hertogenbosch. Men zal echter tevergeefs in de genealogie dezer familie zoeken naar een huwelijk van Nispen-Uitwijk. Wij moeten dus òf uitzien naar een anderen van Nispen òf vaststellen, dat van Wassenaer de wapens niet met de juiste namen geëtiketteerd heeft, en dan zijn beschrijving verbeteren. Ook kan het wapenbord zelf verkeerd zijn samengesteld.

Met al deze mogelijkheden voor oogen, scheen een poging tot oplossing van den puzzle niet kansrijk! Het toeval bracht den sleutel. In het familie-archief van den Dordtschen tak der van Braam's, dat ik met een ander doel raadpleegde, vond ik een tweetal wapenbordjes — naar den stijl te oordeelen laat 16e eeuwsch —, het één met kwartieren Bijler, het ander met

1) N.L. 1804, kol. 167.

kwartieren Nispen. Wij hebben hier van doen met *Willem Gerards van Bijlert,* [2]) muntmeester te Dordrecht, mansman in de hooge vierschaar van het baljuwschap Zuid-Holland, den 16den Juli 1613 te Dordrecht gehuwd met *Maria van Nispen,* de ouders van *Antonetta van Bijlert,* echtgenoote van *Pieter Abrahams van Braam,* apotheker, oudraad en veertig in Dordrecht [3]). Het wapenbordje van Nispen — waarvan een reproductie ter illustratie aan dit opstel is toegevoegd — geeft de namen en wapens:

Nispen	Rijswijck
van der Mijl	Schellert

Genoemde *Maria van Nispen* had tot ouders *Hendrick van* Nispen, raad en schepen en generaal van de munt te Dordrecht, baljuw en dijkgraaf van het Land van Altena, bewoner en eigenaar van „Het Gulden Hoofd" in den houttuin te Dordrecht, † 10 October 1617, en *Anfonetta van Rijswijck,* † 21 December 1626, begr, te Dordrecht.

Op het wapenbord te Giessen zou, zooals wij boven mede.-deelden, gestaan hebben de alliantie Nispen — *Uitwijk* met het moederlijke kwartier Schellaert; hier treft men aan de alliantie Nispen — *Rijswijck* eveneens met het moederlijke kwartier Schellert. Het wapen Rijswijck zien wij voorts afgebeeld: twee visschen verticaal geplaatst en afgewend naast elkander. En nu komen wij tot de verrassende ontdekking, dat het wapen Uitwijk identiek is aan dit wapen Beide geslachten, Rijswijck en Uitwijk, worden gezegd te stammen uit jongere zoons van Altena; in elk geval is dit wapen met de visschen een streekwapen in het Land van Altena — dat, onder meer, voortleeft in het stadswapen van Woudrichem. Willem van Hoorne, heer van Altena, in 1260 borg voor graaf Otto van Gelre, voerde reeds deze visschen met als coñtrazegel de drie posthoorns van Hoorne. Zou wellicht van Wassenaer, het wapen met de visschen op het, wapenbord te Giessen ziende, dit kwartier uit misverstand. met „Uitwijk" instede van met „Rijswijck" benaamd hebben? Nader onderzoek maakte dit *vermoeden* tot zekerheid.

Bij de trits Schellaert — *Snouck* — *Houwering* past als sluitstuk inderdaad *Rijswijck en* niet *Uitwijk.* In den „Nederlandsche Leeuw" 1909 [4]) heeft Jhr. Dr. Beelaerts van Blokland het eeuwenoude Gorkumsche regentengeslacht Snoeck uitvoerig 'behandeld: wij vinden daar *Anna Jacobs Snoeck,* † *1569,* gehuwd met *Joost van Rijswijck,* schepen, burgemeester en schout van Gorinchem, † 12 September 1557; waaruit, onder meer, een zoon *Jacob van Rijswijck.* Was deze Jacob inderdaad gehuwd met eene Schellaert ex matre Houwering, en vader van Antonetta van Rijswijck, de echtgenoote van Hendrik van Nispen, voornoemd? De volgende acten geven ons daaromtrent afdoende inzicht:

1. 24 Mei 1625 „*Antonia van Rijswijck,* wed. van *Henrick Nispen in* zijn leven baillu en dijckgraeff der stede „van Woudrichem en Lande van Altena, geassiteerd „met mr. Jacob van der Eyck, licentiaat in de rechten „en advocaet, verkoopt het huis genaempt het Gulden „Hooft in den ouden Houtuyn tusschen Jan Philips „Daelman en Antonis Vinck". [5])

2. 17 Maart 1561 „*Jacob van Rijswijck Joostensz.* transporteert op *Jacob Snouck Jansz.* zijn neef een gerecht „vierendeel van seker groote huysinge met sijn twee „olymolens, berghen, schuyren etc. etc. in manieren als „dat *Anna Snouck Joost van Rijswijcks wed.* zijn „compts. moeder aengecomen is bij doode van wijlen „*Lysbeth Loeffs Dirk Ketelaersdr.* haer moey za. ge". [6])

3. „Een hophoff gelegen in der stad van Woudrichem „streckende van de stadmueren westwaart ende die „bagijnenhophoff suydwaert; verlijd *joncvrouw Maria* „*Jan Schellaerts dogter* woonende tot Worcum bij over-„gifte van *Jan Schellaert* haren vader a° 1553, „comparuit *Jacob van Rijswijck woonende tot Worcum* „nomine uxoris *Jonkvr. Maria Schellaert".* [7])

4. *30* Dec. 1579 *Jr. Cornelis van Wijffliet,* bewaarder van „Loevestein, en *Maria Schellaert, wed. Jacob van Rijs-„wijck,* heer van der Hille, echtelieden, maken schei-„ding en deeling met haar voorkinderen w.o. *Anthonia* „*van Rijswijck,* gehuwd met *Henrick van Nispen.* [8])

5. „Drie morgen in den ambachte van Woudrichem, ver-„lijd 1515 *Gillis Schellaert,* 1533 *Jan Schellaert* na doo-„de zijns vaders, 1561 *Mr. Gillis Schellaert na* doo-„de zijns vaders, 1561 *Maria Schellaert bij* overgifte „van *mr. Gillis Schellaert, 15* Sept. 1593 *Joost* en „*Anthonia van Rijswijck* bij doode van juffr. *Maria* „*Schellaers,* haar moeder". [9])

6. 8 Sept. 1553 „*Jan Schellaert,* rentmeester van de Lande „van Altena, transporteert een hophoff in der stad van „Woudrichem aan syn dochter *Mary,* en een omgraft „huys genaempt Blanckenburgh met twee morgen buy-„ten die Brugpoorte van Worcum aan syn soon „*Gillis".* [10])

7. *28* Sept. 1542 „Wij Anna van Egmont, douwagiere „van de lande van Altena, ter ootmoedige begeerte van „onse lieve en getrouwe dienre *Jan Schellaert* en sijnre „huysvr. *Anthonia van Hauwelinge* dewelcke twee kin-„deren hebbende noch geschapen *syn veel* meer kinde-„ren samen te gecrijgen, willen distribueeren hun leenen „in Altena ...". [11])

Hebben wij hiermede een sluitende verklaring gevonden van de moederlijke kwartieren, waarbij dan voor *Uitwijk* gelezen moet worden *Rijswijck,* het bewijs, dat het wapenbord daadwerkelijk weergeeft een alliantie van Nispen-van Rijswijck, is eerst geleverd wanneer een analyse der kwartieren aan de van Nispen zijde daarmede overeenstemt. Het zouden' moeten zijn de kwartieren van meergenoemden *Hendrik van Nispen,* † *1617.* De twee wapenborden dekken elkander ook hier niet. Van Wassenaar geeft als *moeder Daims,* en als *grootmoeder van der Mijl,* terwijl, volgens het wapenbord van Maria van Nispen, de bedoelde *moeder van der Mijl genaamd zou* zijn.

2) Zie J. C. Maris, „Een Honderdtal Nederlandsche Families", p. 185 en 186.

3) Deze van Braam's, in mijn voormeld boekwerk, p. 183 en vlg.

4) N.L. 1909, kol. 41.

5) Gemeente-archief Dordrecht, r.a. no 765.

6) Naar generaal-majoor b.d. H. Wijnaendts mij mededeelde: A.R.A. Den Haag, Gorinchem Aanw. 1890 no 27a dl. 72.

7) A.R.A. Den Haag, Holl. leenkamer no 27a dl. 72.

8) Opgave van Jhr. Mr. M. A. Beolaorts van Blokland.

9) A.R.A. Den Haag, Holl. leenkamer no 240 p. 22; jr. Gillis Schellaert, † omstreeks 1533, was schout van Weert 1513 (Weert behoorde evenals het land van Altena aan de heeren van Hoorne), rentmeester van Altena 1516 en stadhouder der leenen van Altena 1524; mr. Gillis Schellaert was drossaard van het land van Altena 1562. Mr. Gillis en Jkvr. Maria hadden een zuster jkvr. Agatha Schellaert, echtgenoote van Gerard Adriaens van Nispen (es Alith Hendricksdr.), raad en schepen van Dordrecht, gecommmitteerde in den Raad van State, raad van prins Willem, † 20-12-1578.

10) A.R.A. Den Haag, Holl. leenkamer no 99 Woudrichem p. 6..

11) alsvoren, Sleeuwijk p. 4%.

Aan de op dit punt betrouwbare genealogie in Balen [12]) ontleenen wij:

I. *Gerrit van Nispen* kwam te Dordrecht ± 1512, † 1533, tr. *Margaretha Deyms* (Daims), † 14 Dec. 1540, begr. Dordrecht, waaruit:

II. *Adriaen van Nispen,* schepen te Dordrecht, † 11 Juli 1565, tr. 1 ° 1535 *Anna Oem van Papendrecht,* die acht dagen later overleed: tr. 2°. 1538 *Alith van der Eyck Hendriksdr.,* die stierf 15 Januari 1578,
uit het tweede huwelijk:

111. *Hendrik van Nispen,* tr. *Anfonetfa van Rijswijck.*

Naast elkander geplaatst, zien wij deze drie verschillende opgaven:

van Nispen	van Nispen	van Nispen
Daims	van der Mijl	van der Eyck
van der Mijl	.....*.....	Daims
Houtersée	.....	.....

Aan Jhr. Mr. M. A. Beelaerts van Blokland dank ik de vingerwijzing naar de genealogie Alblas bij Balen. Daar vindt men, dat de moeder van *Hendrik van Nispen, Alit Henricx.* een broeder had *Jacob, wiens* kleinzoon met den naam *van der Eyck* voorkomt en stamvader werd van een aldus genaamd geslacht. In vroeger tijd had reeds een ander lid van dit geslacht — een volle neef van *Alit Henricx* — *Arent Cornelisse* (1500—1580), gehuwd met *Cornelia van Alblas,* oudste dochter van Jan *Willemse,* ambachtsheer van der Mijle en Dubbeldam, den naam *van der Mijle* aangenomen, met het wapen van den springenden eenhoorn. Hiermede is duidelijk, dat het kwartier *van der Mijl* identiek is met *van der Eyck.* De verschillende naamgevingen aan Alith Henricx zijn kenlijk te danken aan het feit, dat latere genealogen, uit behoefte om aan *Alit Henricx* èen geslachtsnaam toe te kennen, te rade zijn gegaan bij hun tijdgenooten van haar geslacht, waarbij de keuze vallen kon op de namen van der Eyck of van der Mijle. Zoo heeft men blijkbaar voor Alit's moeder den naam *Houtersée* uitgevonden.

Het staat nu vast, dat in de beschrijving van van Wassenaer de kwartieren Daims en van der Mijl van plaats dienen te verwisselen, en het kwartier van Nispen inderdaad betreft *Hendrik van Nispen,* † 1617.

Onze conclusie is, dat het wapenbord, eertijds in de kerk van Giessen, tot den onderstaanden kwartierstaat kan worden herleid.

Uit de echtelieden van Nispen-van Rijswijck zijn eenige kinderen geboren. Daarvan noemden wij reeds *Maria,* die met den muntmeester *Willem van Bijlert* huwde. Het wapenbord in de kerk van Giessen is ongetwijfeld geplaatst ter nagedachtenis van den zoon *Cornelis van Nispen,* die zijn vader was opgevolgd als baljuw en dijkgraaf van Woudrichem en het Land van Altena, en 3 October 1656 overleden is.

Gerrit *van Nispen,* † 1533, tr. Margaretha *Daims,* † 34 Dec. 1540, beiden begr. te Dordrecht.	*Henrick Cornelis Damasen.zn,* † 1520, tr. *Margriet Olgiersd.*	*Joost Joosten van Rijswijck,* **schepen,** schout **enz.** te Gorinchem, ontvanger van Altena ± 1543, † 12 Sept. 1557, tr. *Anna Jacobs Snoeck,* † 1569.	*jr. Jan Schellaert,* heer op Blanckenburg, heer van den Hill on van Sleeuwijk, rentmr van kltena, † ± 1561, tr. *Anthonia Huiberts van Hauwelinge.*
Adriaen van Nispen, schepen te Dordrecht, woonde naast St. Jacobs gasthuis, † 11 Juli 1565, tr. 2° 1538 *Alit Henricxdr.,* † 15 Januari 1578.		*Jacob van Rijswijck,* **heer** van den Hille, woonde te Woudrichem, † ± 1575, tr, *jonkvr. Maria Schellaert,* † ± 1593.	
Henrick van Nispen, weesmr 1590, raad en schepen, en generaal van de munt te Dordrecht) baljuw en dijkgraaf van Woudrichem en het Land van Altena, woonde in Het Gulden Hooft te Dordrecht, † 10 Oct. 1617, tr. *Antonetta van Rijswijck,* † 21 Dec. 1626, begr. te Dordrecht.			

Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,

door R. T. Muschart.

van der Aa.

Maurits Cornelisz. van der Aa, in 1653 te Leidschendam, ambachtsheer van die plaats, voerde volgens een MS. Wapenboek van G. van Rijckhuijsen, deel 2, folio 66 verso, welk wapenboek berust in het Gemeentearchief te Leiden, als wapen: „in rood een blauwe dwarsbalk, vergezeld boven van een zilveren burcht en beneden van een gouden anker". Dit wapen is niet juist, want de zegels zonder kleuraanduidingen van *Mourijs Cornelisz. van der Aa,* in 1635 en 1639 schepen van Leiden, dus blijkbaar de zelfde als de voorgaande, aan schepenbrieven van Leiden in het Rijksarchief te 's-Gravenhage, vertoonen als wapen: „een golvende dwarsbalk, vergezeld boven van een burcht en beneden van een eikel", met als helmteeken een vlucht: Hetzelfde wapen dus als in het Armorial Général beschreven. De lakafdruk van *M. van der Aa* in 1658 te Leiden in de Missiven en adviezen aan de Gecommitteerde raden van Holland vertoont eveneens dit laatst beschreven wapen, doch met een burcht als helmteeken.

Aartsen.

Jacobus Aartsen, in 1772 beleder' van het Kruideniers-Apothekers gilde te Middelburg, voerde volgens het M.S. Wapenboek van dat gilde als wapen: „gevierendeeld, I en IV: in zilver een van zilver en rood geschakeerd schuinkruis: II en 111: in goud 3 zwarte vogels zonder pooten". Deze broeder van de Middelburgsche kruideniers heeft zich blijkbaar het wapen van de adellijke familie *van Aerssen* met eene kleine wijziging toegeëigend? want laat men het 'schuinkruis

[12]) M. Balen, Beschrijvinge van Dordrecht, Dordrecht 1677, p. 1161.

over een dwarsbalk heengaan, dan heeft men het wapen *van Aerssen* voor zich.

Mocht evenwel deze *Jacobus Aartsen* inderdaad *een* lid van de familie van Aerssen zijn (hetgeen ik niet geloof), dan deugen de naam en 'het wapen niet.

Achelom.

Met dezen naam wordt in een wapenboek van J. Wenning in de Kanselarij-Bibliotheek te Leeuwarden een wapen, als volgt beschreven, vermeld: „gedeeld, 1: in zilver een zwarte klimmende vos (kan ook een wolf zijn); 11: gevierendeeld. 1 en 4: in zwart een zilveren molenijzer; 2 en 3: in zilver een rood Brabantsch heiblok". Deze naam deugt niet en moei *van Achelen* zijn, zooals uit zeer vele andere bronnen blijkt.

d'Acquet.

Volgens een M.S. Genealogie zou het wapen eener familie *d'Acquet* zijn: „gedeeld, 1: in rood 2 schuinrechts geplaatste gouden bijen boven elkaar; II: doorsneden, A: in rood 3 gouden lelies, B: in goud een, zwarte leeuw". Dit wapen echter is zonder twijfel het omgewende vàn het juiste wapen en dus met de rechterhelft doorsneden en de bijen in de linkerhelft, zooals het dan ook in het Armorial Général is beschreven, doch met den niet geheel juisten naam *Acquet* inplaats van *d'Acquet*. Dit blijkt o.a. uit de zegels en lakafdrukken in diverse archiefbronnen van Mr. ***Hendrik d'Acquet,* 1730, 39** en 51 schepen en burgemeester van Delft en secretaris van de Weeskamer aldaar, getrouwd; met ***Alida Wilhelmina van der Graeff,*** en eenigen zoon van den in 1751 reeds overleden Delftschen, schepen Dr. George *d'Acquet* en ***Anne Hogenhouck;*** en van ***Anna Catarina d'Acquet,*** die met haren man Mr. ***Anthonij Johansz. Thierens.*** raad en oud-schepen van Delft, 12/12 1739 aldaar testeerde. Bovendien blijkt dit uit een MS. Wapenboek van W. van der Lely, betreffende de regeering van Delft en met de stamdeelen der veertigraden van Delft, waarin dit wapen voorkomt als wapen van Dr. ***Hendrik Jorisz. d'Acquet,*** burgemeester van Delft, geb. 20/6 1632, overl. 12/8 1706, wiens overgrootvader, ***Joris Hectorsz. d'Acquet,*** in 1547 te Yperen geboren, in 1630 te Delft overleed. Volgens de Grafmonumenten en grafzerken in de Oude Kerk te Delft door van Beresteyn, pag. 78, komt dit wapen eveneens met de bijen links voor op de grafzerk in die kerk van de 24/1 1637 geboren en 2/1 1733 overleden ***Sophia Lieftinck,*** de vrouw van den Delftschen burgemeester Dr. ***Hendrik d'Acquet.***

van Aecken.

Volgens de Aanteekeningen omtrent regeeringsfamilies van 's-Gravenhage en Scheveningen door van Rhede van der Kloot, pag. 5, voerde ***Cornelis Cornelisz. van Aecken,*** tusschen de jaren 1533 en 1565 meermalen schepen van 's-Gravenhage, geboren in 1491, overl. 11/121566, en met zijn bij zijne vrouw ***Anna van der Meersche*** verwekten en 19/11 1532 overleden zoon, ***Corneiis,*** begraven in St. Jacobskerk aldaar, als wapen: „in groen een zilveren leeuw, en in een zilveren vrijkwartier 3 zwarte klaverbladen". Dit wapen is niet van dezen schepen ***Cornelis van Aecken,*** want zijn zegels van 1538 en 1550 als schepen van 's-Gravenhage aan charters regesten 64 en 79 van de Memorie en Stichtingen in St. Jacobskerk aldaar vertoonen als wapen;' „een bijzonder voor-

werp, waarbinnen een schuinkruisje, als onderstaande schets"

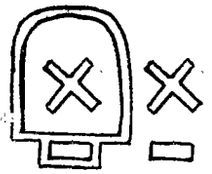

met als helmteeken een baniervlucht. G. van Rijckhuijsen in zijn wapenboeken, deel 2, folio 19, vermeldt den zelfden Haagschen schepen in 1560 met zelfde wapen als op de aangehaalde zegels zonder helmteeken met den naam *van Acken.*

Volgens van Rhede van Kloot komt voornoemde schepen ***Cornelis van Aecken*** ook voor met den naam *van Aken* en nu is het wel zeer opvallend, dat het Armorial Général een wapen *van Aken* als volgt beschrijft: „in groen 3 gouden leeuwen, waarvan' 1 boven links en 2 beneden naast elkaar. en in een zilveren vrijkwartier 3 groene klaverblaren" en bovendien is het opmerkelijk, dat dit laatste wapen ook voorkomt op de lakafdrukken in diverse bronnen van *Herman van den Bergh,* in 1699 schout van het Vlielandt, ***Jan Willem aan den Bergh,*** in 1763 substituut-schout en gaarder van de Waag op Oost-Vlieland, overleden aldaar 17/11 1767, en ***H. V. van den Bergh,*** in 1771 op Vlieland vermoedelijk strandvonder.

van der Aer de Sterke.

Volgens een M.S. Wapenboek van van Heemskerk in particulier bezit is het wapen dezer familie als volgt: „gevierendeeld, 1 en IV: in zilver 3 roode rozen: 11 en 111: in goud een roode keper beladen met 3 zilveren breedarmige kruisjes en vergezeld van 3 roode wassenaars. En in een blauw hartschild een zilveren dwarsbalk vergezeld van 3 zilveren wassenaars". Dit wapen deugt' niet, de rozen behooren in de kwartieren 2 en 3 en de beladen en vergezelde keper in, de kwartieren 1 en 4 te staan, welke beladen en vergezelde keper het wapen der Leidsche familie ***van der Aar is.*** Aldus (dus met het wapen omgewend) komt het voor op den lakafdruk van ***Theodoor van der Aar de Sterke*** in 1768 te Leiden in protocol 2350 van notaris I. Luzac aldaar en daarbij als helmteeken een vlucht en als wapenspreuk „Fortiter sed suaviter" = „Op forsche maar aangename wijze". En evenzoo. doch zonder het hartschild en zonder wapenspreuk, vond ik het op den lakafdruk van den zelfde in 1769 te Woubrugge als baljuw van Esselikerwoude in de Missiven aan de Houtvesterij van Holland. Uit de Requesten om brieven van veniam aetatis in het Rijksarchief te 's-Gravenhage blijkt, dat Mr. *Arnoldus de Sterke* en ***Anna van der Aar*** 24,112 1724 in de St. Jacobskerk te 's-Gravenhage een zoon ***Theodorus*** lieten doopen, welke ***Theodorus*** advocaat werd en den naam ***van der Aar de Sterke*** aannam. Deze vader ***Arnoldus de. Sterke*** was in 1742 ambachtsheer van Esselijkerwoude, het hartschild in dit wapen is dan ook het wapen van deze heerlijkheid.

van Agris,

Volgens de Publications de la Société historique et archéologique dans le Duché de Limbourg, 1879, pag. 137, voerde ***Goert van Agris,*** in 1483 getuige bij het oprichten der huwelijksvoorwaarden van Willem van Baerlo en Godfrida Mercator, als wapen: „een effen hartschild vergezeld boven van een barensteel". Dit wapen is vrij zeker foutief, want het

zegel van *Goert* Agrijs, 1/5 1483 zegelende met ***Willem van Boickholtz,*** aan charter 186 in het huisarchief Waardenburg, vertoont als wapen: „een 'beurtelings gekanteelde dwarsbalk" en evenzoo voerde volgens de zelfde Publications, deel 10, pag. 462, *Aleida ab Agris,* 12/11675 de vrouw van *Philibert van Isendorn* te Sittard, en komt het voor op een gedenksteen in den muur van de pachthoeve „het Heufke" te Brunssum volgens dezelfde Publications 1906, pag. 384 en volgens de Gedenk- en grafschriften in Limburg door J. Habets met den naam ***Agris.***

Almeloveen,

Volgens eene collectie wapenteekeningen in de Gemeente-Bibliotheek te Rotterdam is het wapen van eene familie *Almeloveen* als volgt: „in rood 3 zilveren weerhaken". Dit wapen deugt niet en dé naam is niet geheel juist, die ***van Almeloveen*** of verlatiniseerd ***ab Almeloveen*** moet zijn, want ***Theodorus Janszoon ab Almeloveen,*** in 1693 med. doctor en librijmeester te Gouda, voerde volgens het wapenbord in het M.S. Wapenboek dezer librijmeesters in het Gemeente Museum te Gouda als wapen: „in goud 3 zwarte merken (als onderstaande afbeelding)".

Dit. zelfde wapen met de zelfde merken komt ook voor als schildhoofd'van eene familie ***van Almeloveen,*** waarvan het roode benedengedeelte beladen met 2 zilveren vischen, verticaal geplaatst- en afgewend naast elkaar en vergezeld van 7 zilveren schuinkruisjes, volgens de Utrechtsche Wapenkaart van C. Specht en volgens een andere collectie wapenteekeningen in de Gemeente Bibliotheek te Rotterdam. Dit zelfde wapen met schildhoofd met den naam eener familie *van Almeloveen* in de provincie Utrecht is vermeld in het Armorial Général, doch ook aldaar zijn de 3 voorwerpen in het schildhoofd foutief als weerhaken beschreven.

Althoff.

Volgens de Navorscher 1910, pag. 60 en 505, voerde ***Johan Althoff,*** die in 1555 trouwde met *Alit Herbert* en als haar weduwnaar omstreeks 1600 hertrouwde met ***Hilleken Holtman,*** welke ***Hilleken*** volgens de civiele processen van het Hof van Gelderland 24/10 1608 in den ouderdom van 60 jaar met *Frederick Althoff* in het ampt Voorst compareerde, als wapen: „in zilver een roode bloem met een groene bladerkrans om den steel". Dit wapen is niet geheel juist, want het zegel van ***Jan Althoff,*** 4/6 1589 geërfde in Veluwe onder Voorst, aan charter in het familiearchief van Lintelo vertoont als wapen: „een bladerkrans; waarbinnen 3 waaiersgewijs gerangschikte gesteelde bloemen op grond". Aldus de naam in het randschrift, doch de tekst van het charter noemt hem *Olthoff,* welke wisseling der vocalen „a" en „o" oudtijds zeer veel voorkwam+

Amersfoort,

Volgens de Nederlandsche Leeuw 1901, pag. 1 voerde *Otto* ***Peter Amersfoort*** in **1629** als wapen: „in zilver een zwarte jachthoorn met rood snoer vergezeld van 6 zoomwijs gerangschikte roode lelies". Dit wapen is in zooverre juist als men bedenkt, dat de jachthoorn een persoonlijk bijfiguur want het wapen van de oude Stichtsche familie *van* ***Amersfoort*** is zonder twijfel alleen 6 lelies,

van der Ameijda.

Volgens een M.S. Wapenboek van de Edele en Oude patritie families der stad Gorinchem_ in de Kon. Bibliotheek voerde ***Diderik van der Ameijda,*** A° ***xxxx*** raad van Gorinchem, wiens moeder ***van der Does*** heette, als wapen: „gevierendeeld, 1 en IV: 3 ruiten aan elk der puntenvoorzien van een kwastje, zijnde van der Ameijda; II en III: 9 ruiten 5—4 'aanéengeloten gerangschikt, zijnde van der Does". Ik ver-Onderstel, dat die kwastjes aan de ruiten in 1 en 4 pure phantasie zal zijn, want in vele bronnen heb ik het wapen van *der Ameijda, van der Ameijde* en ***van der Ameijden*** nooit anders dan met ***geknopfe*** ruiten gevonden.

van Andel.

Volgens de mededeeling van Bloys van Treslong Prins in de Wapenheraut 1918, pag. 451, zou op een grafzerk in de St. Maartenskerk te Zaltbommel het navolgende wapen, voorkomen: „gedeeld, 1: een leeuw; II: een verticaal geplaatste visch" en zou dit het wapen zijn 'van den onder die zerk begraven ***Wouter*** *Reijmertsen van Andel,* overleden 19/12 1649. Aan deze mededeeling hapert wel iets (zooals trouwens met vele zijner grafzerkbeschrijvingen in de kerken van Gelderland het geval is), want ten eerste vertoont de rechterhelft van dit wapen een beurtelings gekanteelden dwarsbalk over 'een omgewenden leeuw heengaande, en ten tweede is dit wapen zoo goed als zeker de vereeniging van de in, het randschrift dier zerk vermelde in 1517 overleden *Met,* de vrouw van ***Peter*** *Moliert,* welke *Met* vermoedelijk een lid der familie ***die*** *Hues* zal zijn.

Andela.

Volgens een M.S. Wanenboek van A° 1690 van P. van der Schelling met Genealogie en wapenen der voornaamste adelijke geslagten dezer landen vertoonde een vaderlijk kwartier ***Andela*** op, een grafbord in, de Domkerk te Utrecht van de in xxxx overleden xxx ***Grovesteins*** als wapen: „gedeeld, 1: de Friesche adelaar: 11: in zilver een gouden ster vergezeld boven van een gouden dubbelen kam en beneden van een. gouden horizontaal geplaatst wiel". Dit wapen kan onmogelijk van ***Andela*** zijn, want het is precies hetzelfde als dat der familie ***van Camsfra.***

van Anpt.

Volgens de collectie zegelbeschrijvingen in het Rijksarchief te 's-Gravenhage voerde ***Willem*** *Wouterszoon* ***van*** *Anpt,* in 1481 schepen van Gouda, als wapen: „een leeuw" met als helmteeken: een boom. Deze naam is foutief en het wapen niet geheel juist, want uit het aangehaalde charter in het archief „Goudsche kloosters" in het Rijksarchief te 's-Gravenhage en uit het randschrift van het daaraan hangende zegel blijkt, dat deze schepen 20/9 1481 heette ***Willem*** *Wouterszoon* ***van*** *Anxt* en dat zijn helmteeken een ***dorre*** boom was.

Arminius.

Volgens een M.S. Wapenboek van R. van Heemskerck in particulier bezit voerde eene familie ***Arminius*** als wapen: „in rood 3 zilveren posthoorns vergezeld van een kleine gouden

ster boven elken hoorn". Dit wapen deugt niet, ten minste het is niet van den bekenden predikant *Jacobus* ***Hermanszoon Arminius,*** in 1603 tevens theol. professor te Leiden, geboren te Oudewater 10/10 1560 als zoon van een messenmaker aldaar en diens vrouw ***Angelika*** *Jacobs,* overleden te Leiden 17/10 1609 en getrouwd met ***Elisabeth*** *Reael Laurensdochter* 25/8 1590 te Amsterdam, want het wapen op zijn zegelring, in bezit van de Remonstrantsche gemeente te Rotterdam, vertoont het zelfde wapen als in het Armorial Général beschreven, nl. 3 jachthoorns (zonder meer).

Arxhoeck.

Volgens het' M.S. Wapenboek van G. van Rijckhuijsen, deel 2, folio 15 verso, voerde ***Jacobus Arxhoeck,*** A° xxxx te Leiden, als wapen: „een roode dwarsbalk, beladen met 2 zilveren lelies, op 'een van zwart en zilver doorsneden veld en vergezeld boven van 2 zilveren rozen naast elkaar en beneden van eene zwarte arke Noachs". De zelfde van Rijckhuijsen echter beschrijft in zijn deel 1, folio 144 verso, het wapen ***Arckxhoeck van Scharpenbrant*** als. volgt: „gevierendeeld, 1 en IV: in blauw 2 schuingekruiste zilveren zwaarden met de gouden gevesten naar boven en over een zilveren anker heengaande; 11 en 111: in zilver een roode linkerschuinbalk, beladen met eene zilveren arke Noachs in de richting van den balk geplaatst tusschen 2 gouden sterren, en vergezeld van 2 roode rozen" en zegt op folio 83 verso in dit deel 1, dat *Pieter van Scherpenbrandt,* in 1640 te Leiden wonende, getrouwd was met *Jannetje* ***van Arxhouck.*** In dit gevierendeelde wapen nu zijn de kwartieren 1 en 4 het wapen van ***Scharpenbrant*** en de kwartieren 2 en 3 ***Arxhoeck,*** beide gedeeltelijk sprekend, want het middeleeuwsche woord „brand" beteekende een zwaard, zoo lezen wij in de Roman van Torec in vers 2230 „Doe trac hi daerna sinen brant Ende sloger enen af die hant" en in het Roelantslied „datsi Olivier ende Roelande souden dootslaen mit haren brande". Vandaar ook de woorden brandschoon en brandhelder. En de aanwezigheid van de arke. Noachs bewijst, dat ook de kwartieren 2 en 3 gedeeltelijk sprekend zijn. In het Stedelijk Museum te Leiden is aanwezig het -wapen van ***Lucas*** *Arxhoek,* in 1750 luitenant van de schutters aldaar, ook dit wapen vertoont geen dwarsbalk, doch een linker schuinbalk en deze beladen met de arke Noachs tusschen 2 lelies, terwijl *Adriaen Arckxhoek,* in 1,666 en 1667 regent van de Aalmoezenierskamer te Utrecht, volgens het M.S. Wapenhoek dier regenten eveneens een schuinbalk, die hier als rechter schuinbalk is aangegeven, en geen dwarsbalk voerde, welke schuinbalk hier beladen is met een voorwerp, dat veel op een hoed gelijkt, tuschen 2 lelies. Uit het voorgaande blijkt dus, dat het eerstbeschreven wapen met den beladen en vergezelden dwarsbalk bij van Rijckhuijsen foutief is.

van Assendelf en van Assendelft.

De Batavia Illustrata van van Leeuwen beschrijft op folio 856 dit wapen als volgt: „gevierendeeld: 1 en IV: in rood een zilveren stappend paard, zijnde van Assendelf: 11 en 111: in rood een, zilveren kruis, vergezeld van 4 maal 4 zilveren merletten, 2-2 gerangschikt, zijnde van Haarlem" en zegt, dat dit wapen gevoerd werd door de descendenten van *Diderik* ***van Assendelf,*** omstreeks 1400 ambachtsheer van Assendelf, en diens vrouw *Mabelia* ***van Haarlem.*** Evenzoo is dit wapen met den naam ***van Assendelft*** beschreven in het Armorial Général en evenzoo in de Aanteekeningen omtrent regeeringsfamilies te 's-Gravenhage en Scheveningen door van Rhede van der Kloot, pag. 6, waar gezegd wordt, dat dit wapen aldus gevoerd werd door ***Jan van Assendelft,*** in 1470 raad en rentmeester-generaal van Noord-Holland, den zoon van ***Dirk*** en ***Christina van Cralingen,*** en door ***Floris*** *Nicolaeszoon* ***van Assendelft,*** heer van Goudriaan, in 1524 baljuw van 's-Gravenhage. Dit wapen nu is niet geheel juist: de zeer oude familie ***van Haarlem*** voerde het kruis niet vergezeld van 4 X 4 merletten doch van 4 X 3 merletten, zooals uit tallooze zegels blijkt. De zelfde opmerking betreft ook het wapen van ***Floris van Assendelft van*** *Kijfhoek,* ridder, heer van Goudriaan, Hendriksvelden ambacht en Kijfhoek, in 1515 hoogheemraad van Schieland, afgebeeld op het wapenbord in het Schielandshuis te Rotterdam, waar eveneens het kruis ten onrechte vergezeld is van 4 X 4 merletten.

Assingh.

Johannes Assingh, wonende te Zwolle, omstreeks 1650 student te Utrecht, voerde volgens het M.S. Wapenboek van de Geldersch-Overijsselschen Studentenbond te Utrecht in het Gemeente Archief aldaar als wapen: „in rood 3 gouden penningen". Dit wapen is onjuist, want het zegel van ***Johan Assinck,*** in 1667 schepen van Zwolle, op een testament in de besloten testamenten en magescheiden van de Geldersche Leenkamer vertoont als wapen: „3 maten voor droge waren (als onderstaande afbeelding)".

En evenzoo voerde ***Albert Assing,*** in 1698 en 1703 schepen van Zwolle, volgens zijne zegels aan een charter in de collectie. Vos de Wael in het Rijksarchief te Zwolle en aan een charter in de collectie charters in het Gemeente Museum te Zwolle.

Avelingh.

Volgens het geslacht Meijjes door T.' Posthumus Meijjes, pag. 243, voerde ***Gerrit*** *Avelingh,* steenfabrikant te Velp, geboren aldaar 1/12 1860 als zoon van ***Johannes Willem*** *Ursulinus* ***Avelingh*** en ***Wilhelmina Cornelia Kets*** en 31/8 1887 aldaar getrouwd met *Adriana* ***Bruinier,*** als wapen: „gedeeld, 1: in, zilver 2 roode lange en smalle vlammen naast elkaar en vergezeld boven van 3 gouden sterren naast elkaar; 11: in zwart een zilveren dwarsbalk beladen met een stappend hert van natuurlijke kleur en vergezeld van 3 zilveren pioenrozen aan groen gebladerde stelen en in 'een schildhoek de roode hand van Ulster". In de eerste plaats is dit wapen niet geheel juist, want de lakafdruk van ***Coenraat Avelingh.*** getrouwd met *Hendrina* ***van Zadelhoff*** *Cornelisdochter,* in 1769 vrij zeker te Velp, in het familie archief Brantsen vertoont het hert liggend en den dwarsbalk vergezeld van 3 pheons inplaats van 3 bloemen en de 3 sterren geplaatst naast de boveneinden der 2 vlammen, ***doch bovendien is dit wapen niet van eene familie A v e 1 in g h maar van eene aangetrouwde familie V l e e m i n g h.***

van Averhagen.

Zweder ***van Averhagen,*** in 1444 rentmeester van Twenthe, voerde volgens de Bijdragen tot de Geschiedenis van Overijssel 1883, pag. 171, als wapen: „een linkerschuinbalk beladen met 3 schaaktorens". Dit wapen is niet geheel, juist,

Wapenbord van *Maria van Nispen*, gehuwd Dordrecht 16 Juli 1613 met Willem van Bijlert.
(naar het origineel in 1943 ten huize van mevr. van Braam van Vloten-van Bienema, te 's-Gravenhage).

want het zegel van dezen rentmeester van 21/9 1444 aan een charter in de collectie charters varia in het Rijksarchief te Zwolle, waar hij met de veelvuldig voorkomende wisseling der vocalen „a" en „o" voorkomt met den naam *Sweder van Overhagen,* vertoont als wapen: „een (rechter) schuinbalk beladen met 3 in de richting van den balk geplaatste voorwerpen als onderstaande afbeelding A". Dat de schuinbalk in de Bijdragen als *Zinker schuinbalk* beschreven is, alhoewel het zegel van Sweder den balk als *rechter* schuinbalk vertoont, is zoo erg niet, aangezien diverse leden eener zelfde familie oudtijds de balken in hunne wapens zoowel schuinrechts als schuinlinks hebben gesteld, doch de 3 voorwerpen op den balk van dezen Sweder zijn zeker geen schaaktorens. De hier geschetste voorwerpen zijn *vuurslagen,* die echter gewoonlijk zijn weergegeven als onderstaande afbeelding B. Zij zijn op de zegels van *Claes van Overhaghen,* in 1408 in kerspel Oldenzaal, aan charter 845 in het familie-archief van Rhemen en van *Claeus van Overhaegen,* in 1443 amptman van Diepenheim, aan charter 556 in dat zelfde archief weergegeven als onderstaande afh. C, bij eerstgenoemde op een

A. B. C.

linkerschuinbalk en bij laatstgenoemde op een rechter schuinbalk en vertoonen daarop veel overeenkomst met de hoofdletter B en ook wel met eene kroon, vandaar, dat *in* de Nederlandsche Leeuw 1887, pag. 120, gezegd wordt, dat *Berenf Overhagen,* omstreeks 1575 getrouwd met *Niesjen.* de dochter van *Lucas ten Tooren,* burgemeester van Steenwijk, als wapen voerde: „in goud een zilveren linker schuinbalk beladen met 3 zwarte *kronen",* hetgeen eveneens foutief is.

Volgens de Overijsselsche wapenkaart van Jacobus Robijn zou de Oud-Overijsselsche adellijke familie *Averhagen* gevoerd hebben: „in zilver *3* omgekeerde zwarte vuurslagen schuinlinks geplaatst en schuinlinks gerangschikt" en volgens de afbeelding no. *44 in* het Wapenboek der Ridders van de Duitsche orde door d'Ablaing van Giessenburg zou *Anna van Averkagen,* omstreeks 1525 de vrouw van *Jasper van Twickelo,* heer tot Ruitenborg, eveneens *alleen 3* vuurslagen gevoerd hebben, doch deze niet omgekeerd, en schuinrechts geplaatst en gerangschikt. Volgens deze beide bronnen zou dus de schuinbalk ontbreken, hetgeen ik, gelet op het voorafgaande, als onjuist beschouw.

van der **Avoirt.**

Volgens Taxandria 1901, pag. *274,* voerde *Michaël Marceliszoon van der Avsirt,* in 1615 schepen van Ginneken, als wapen: „een ster", doch volgens Taxandria 1901, pag. 270. waar zijn zegel is afgebeeld, voerde *Michaël Marceliszoon van der Avoirt,* in 1553 eveneens schepen van Ginneken, die toch wel verwant aan eerstgenoemde zal zijn, een totaal ander wapen, nl.: „een rooster". Een van deze beide wapens kan dus niet juist zijn. Opvallend nu is, dat het wapen met het rooster hetzelfde is als dat der gemeente Ginneken, wier patroon de H. Laurentius, zooals bekend, op een rooster gemarteld en verbrand werd. Heeft deze Michaël dus in 1553 mogelijk met het wapen van Ginneken gezegeld?

(Wordt vervolgd.)

Familieaanteekeningen van Basten,

medegedeeld door **F. J. H. Weyn Banningh.**

Het oud-Groenlosche geslacht van Basten, dat 15 Oct. 1819 met *Maria Helena Catharina van Basten,* echtgenoote van *Joannes Henricus Batenburg,* vrederechter te Groenlo, uitstierf, doch waarvan de naam in de familie van Basten Batenburg nog voortleeft, had tot bakermat het z.g. „Bastenhuis". dat gelegen was tusschen Anholt en Bocholt, bij het z.g. Diederinksche Broek.

Aan een handschrift van Mr. *Michaël van Basten,* geboren op de Havezathe „De Buurse", † Groenlo 1713, gehuwd 1678 met *Anna Maria Warnsinck,* dochter van *Johan Warnsinck en Wilhelmina van Stoutenborgh* (hun grafsteenen liggen heden nog in de oude St. Calixtus-kerk te Groenlo), ontleen ik het volgende:

Michaël van Basten en Anna Maria Warnsinck sijn den Heyligen Ehestandt ingesegent den 21 Aug. 1678.

Den. 1 Nov. Allerheyligendag des jaar 1679 is mijn Huysvrouw van eenen jongen soon verlost en heeft God de Heere den selven naar een half uyr leven en ontfangene doop denselven belieft uyt desen jammerdaal in sijn ewige Rijck en glorie weder op te nemen en is begraaven tot Grolle in de kerke van mijn vrouwen olders begraffenis.

Den 27 Dec. op St. Jan Evangelisten Dagh des jaars 1680 d.es morgens omtrent de klock agt wijzen is mijn Huysvrouw verlost van een tweede soon en is gedoopt in de kercke tot Grol1 en is naer mijn vader Henric van Basten, Henric, en wegens zijn gebortsdagh naer mijn vrouwen vader Jan Warnsinck, Jan, en also Henric Jan genoemt.

Den 28 Jan. 1683 voormiddaghs omtrent de clock elf wijsen is mijn Huysvrouw verlost van eene jonge dogter, die in de kerck tot Groll gedoopt en benaamt is naar mijn moeder Sibylla Weninck, Sibilla en ter Ehren van de Heylige Moeder Gods Maria, en also Sibylla Maria.

Den 25 Dec. op Kersdagh des jaers 1684 omtrent middagh de klokke twaalf is mijn Huvsvrouw verlost van een tweede dogter, die in de kerck tot Grol1 gedoopt en genaamt is nae mijn grootmoeder Wichmoet Huyssink, Wichmoet, en nae mijn vrouwen moeder Wilhelmina van Stoutenborgh, Wilhelmina, en also Wilhelmina Wichmnet. En heeft het Godt de Heere gelieft deselve den 26 Maart 1685 uyt dezen jammerdaal in syn eeuwige Riick en glorie weder af te vorderen, en is in de kerck tot Grol1 in vader Warnsinck's begraffenisse begraven.

Den 3 Febr. omtrent de klocke elf wijsen des naghts des jaehrs 1686 is mijn Huysvrouw verlost van een derden soon, en is in de kerck tot Grol1 gedoopt en benaamt nae mijn beste vader Herman van Basten, Herman, en naer mijn vrouwen beste vader Berent Warnsinck, Berent, also Herman Berent. En heeft het Godt den Heere belieft denselven op den 20 febr. 1692 des avonds tussen 6 en 7 uyren uyt desen jammerdaal in Sijn Ewige Rijck en glorie weder aff te vorderen en is gestorven aan de kinderookjes.

Den 5 April omtrent de klokke elf 's avonds des jaars 1688 is mijn Huysvrouw verlost van een vierde soon en is in de kerck tot Grol1 gedoopt en genaemdt nae mijn vrouwen moeders vader Adriaan van Stoutenborgh en nae mijne Moeders Vader Joost Weninck, Joost, en also Adriaan Joost. En heeft het Godt den Heere belieft denselven op den 23 April 1692, des nademiddaghs omtrent de klokke drie wijsen uyt desen jammerdaal in Sijn Ewige Rijck en glorie weder over

te vorderen en begraven in vader Warnsincks begraffenisse in de kerck tot Groll.

Den 22 Julij omtrent de klokke thijn des jaehrs 1691 is mijn Huysvrouw verlost van een vijfde soon, en is in de kerck tot Groll gedoopt en benaemdt Franciscus Ignatius ter Ehren van de Heyligen Gods Franciscus en Ignatius. En heeft het Godt den Heere belieft denselven op 21 Mrt des jaers 1692 uit dezen jammerdael in Sijn Ewige Rijck en glorie weder aff te vorderen, is gestorven aan de kinderpokjes en begraven in de kerck tot Groll in vader Warnsinck's begraf fenisse.

Den 2 Febr. 1693 des avonds: omtrent de klocke thijn is mijn Huysvrouw weder verlost van een sesde soon en is in de kercke tot Grol1 gedoopt en genaemdt Herman Adriaan nae sijn twee overledene broeders, en daer die nae genoemt sijn geweest, die gevadders en compeers zijn geweest mijne broeder Hendrik van Basten en mijn swager Lodewijck Thonhausen. Herman Adriaan is op den 25 July 's naghts omtrent twee uyren des jaehrs 1697 uit dezen jammerdael in Godes Ewige Rijck en glorie afgevordert en begraven bij sijn andere broerkes en susterkes voors.

Den 15 Oct. 1695 omtrent de klocke thijn des voormiddaghs is mijn vrouw verlost van een jonge dogter, en is gedoopt en genaemt Wilhelmina Agnes: Wilhelmina nae mijn vrouwen Moeder, Wilhelmina van Stoutenborgh en Agnes nae mijn beste Mseder Agnes Imgrondt, wed. Weninck, die compeers zijn geweest mijn vrouwen moeder, Wilhelmina van Stoutenborgh, wed. Warnsinck en mijn vrouwen suster Gerarda Warnsinck. En heeft het Godt de Heere belieft hetselve' den 30 Nov. desselven jaehrs uit desen jammerdael in sijn Ewig Rijck en glorie over te vorderen en is begraven tot Groll in. de kercke in Warnsinck's groeve.

BOEKBESPREKING,

Die Haghe, Jaarboek 1945. 's-Gravenhage 1946.

Tengevolge van de oorlogsomstandigheden verscheen dit jaarboek eerst in begin 1946. Het bevat, naast de kleinere rubrieken, een drietal interessante opstellen.

Mejuffrouw *H. J. J. M. van Diepen* bespreekt: *De huizen aan den Lange Vijverberg.* In dit artikel vindt men naast täí van aardige bijzonderheden, ook allerlei gegevens omtrent de bezitters en bewoners der verschillende huizen.

Dr. D. Hoek geeft een uitgebreid artikel geheeten: *Het Buitenhof van omstreeks 1550 tot 1650,* toegelicht door een drietal plattegronden. Uit de bijlagen van dit artikel zijn tallooze personalia op te diepen. Men raadplege het zeer uitvoerige alphabetische register aan het einde van het Jaarboek.

Dr. D. Hoek. Het huis van Aleida van Poelgeest. De schrijver zet in dit artikel uiteen, op welke gronden hij ten aanzien van de juiste ligging van meening verschilt met Jhr. Beelaerts, door laatstgenoemde neergelegd in diens artikel in Die Haghe Jaarboek 1916.

J. P. DE MAN.

Brieven van, aan en over W. Borski I (1765-1814). In 50 exemplaren gedrukt bij de N.V.C. de Bink en Zoon te Leiden.

De schrijver, ons medelid W. J. J. C. Bijleveld, schonk een exemplaar aan de boekerij van ons Genootschap. 'Wij mogen hem zeker dank zeggen voor' dit geschenk, daar dit boekwerk uitsluitend ten behoeve der familie is geschreven.

De vlotte pen van den schrijver is bekend, zoodat ongetwijfeld verschillende leden het boekwerk eens zullen inzien. Het geeft ons een interessant beeld van leven. en reizen in het einde van de 18e en het begin van de 19e eeuw. Op blz. 48 e.v. geeft de schrijver een genealogie van de *Borski's* in Nederland, niet slechts een verzameling van namen en jaartallen, maar hij schept levende wezens voor den lezer. Een aanwinst voor de bibliotheek.

J. P. DE MAN.

Gelre. Bijdragen en Mededeelingen. Deel XLVIII, 1946.

Naast de gebruikelijke rubrieken bevat dit jaarboek eenige zeer belangrijke Bijdragen, die afzonderlijke vermelding zeker waard zijn.

Mr. W. de Vries opent deze serie met een artikel „De oorsprong van het geslacht der graven *van Gelre*". Hij geeft waarin een beschouwing over hetgeen ter zake reeds is gepubliceerd door van Spaen, Pijnacker Hordijk en nog in 1935 door Dr. P. C. Boeren. Met volle waardeering voor hetgeen laatstgenoemde heeft bijgedragen tot de juiste kennis van de oorsprong van het Geldersche gravengeslacht, zet schrijver op duidelijke wijze zijn bezwaren uiteen en hij geeft in deze interessante studie zijn eigen inzichten weer. Een overzicht van het resultaat van 's schrijvers 'beschouwingen is in een hypothetische afstammingstabel vastgelegd. Ik moge belangstellenden zeer aanraden kennis te nemen van deze doorwrochte studie.

Dr. B. H. Slicher van Bath schenkt ons twee artikelen, het eerste draagt tot titel: „Geschiedenis van de nederzettingen in de graafschap Zutfen", waarin hij verschillende perioden van nederzetting behandelt. Een artikel, dat voor velen onze; zeer verhelderend zal werken.

Het tweede artikel „Opmerkingen over de plaatsnamen op „ingen" en „hem" in Gelderland" verheldert ons inzicht in de oude schrijfwijzen van Geldersche plaatsnamen.

Mej. Dr. 1. H. van Eeghen behandelt in het volgende artikel „De Kersentol te Arnhem in het midden der Zestiende eeuw".

In een mooi geïllustreerd artikel „Het kasteel dë Slangenburg en zijn kunstschatten" door Dom. Ir. A. W. H. Beekman heeft de schrijver het verblijf van de Egmsnder monniken in 1945 op dit kasteel benut door ons in een uitgebreide studie een denkbeeld te geven van wat er aan schoons op dit kasteel aanwezig is. Dit huis was sinds 1895 in het bezit van den Duitschen groot-industrieel *Arnold Passmann* en later van diens zoon *Oscar Passmann.* Het huis was *in* oude tijden in het bezit van leden van het geslacht *van Baer.* Schrijver noemt als eerste heer van Slangenburg van dit geslacht *Willem,* zoon van *Frederik van Baer* en *Ermgard van Broeckhuyzen. Na* het uitsterven der van Baer's waren erfopvolgers en bezitters leden van de geslachten *van Steenbergen tot Nyenbeek, van Stepraedt, van Doornick, van Nagell tot Vornholz.* De laatste verkocht het huis, dat te voren steeds was vererfd, aan *Adriaan Steengracht.* Van deze familie kwam het door vererving in het geslacht *van der Goltz* om anno 1895 door koop in het bezit van voornoemden *Arnold Passmann* te geraken. Een artikel dat velen lezers zeker belangstelling zal inboezemen.

Ook de overige kleine artikelen staan o.i. op een hoog peil, het zijn de navolgende:

M. M. Doornik, Hoogenraad. De Zeemsmolens te Zutfen. — J. de Graaf, De kerk te Warnsveld. — Mr. W. de Vries,

Voorstonden en de „Hof van Voorst". — Mr. A. P. var Schilfgaarde, De vooroúders van *Catharina van Bourbon* gemalin van *Adolf* hertog van *Gelre*. — Dr. J. C. Maris var Sandelingenambacht, De Remonstranten in Nijmegen. — Mr. P. J. W. Beltjes, *Eduard Jacot* en *Jan Adriaensz. Leechwater*, twee Noord-Hollandsche droogmakers, in 1630 te Culemborg. — D. J. C. Buurman, Het „egt verhaal" van *Jacobus Constantinus van Zutphen*, schout van Beesd er Renoy, over zijn wederwaardigheden gedurende den patriottentijd. — J. de Graaf, Feestelijkheden te Zutphen in verband met den vrijheidsboom, het Haagsche tractaat en de eerste staatsregeling,

In de rubriek „Boekaankondiging" bespreekt de oud-archivaris Jhr. Mr. A. H. Martens van Sevenhoven het werk van B. H. Slicher van Bath: Mensch en land in de Middeleeuwen. Bijdrage tot een geschiedenis der nederzettingen in Oostelijk Nederland.

Een woord van lof voor dit keurige jaarnummer is zeker op zijn plaats.

J. P. DE MAN.

INHOUD VAN TIJDSCHRIFTEN ENZ.

Gens Nostra, jrg. 1, 'afl. 9, September-October 1946.

J. S. Willems-Le Clercq, Proeve van een onderzoek naar den naam *Bijsterveld (Biesterveld)* (19e eeuwsche fragment). — Corn. van den Bergh, Korte genealogie *van den Bergh* (afstammelingen van Boudewijn van den Bergh, burgemeester te Muiden; onvolledig). — Jac. Heeren, Iets over genealogie, stamboomen en stamreeksen (wordt vervolgd), — B., De Schaffelaar (vrij naar een oud boekje over Barneveld). — C. Postma, Genealogische bijzonderheden uit oude almanakken (noemt gevallen van hoogen ouderdom in Nederland en in het buitenland). — W. Dolk, Het geslacht *van den Vondel* te Waalwijk (zie ook het Aprilnr.). — Jan Verzijl, Een Roermondsche tak der familie *van Rijswijk* (stammende uit het Nijmeegsche geslacht van dien naam). — I. H. A. E. Harshagen, Uit het begraafboek van 's-Gravendeel (1715—1727) (in dit nummer *van Moerkerke, Barendregt, van der Giese, Kleinjan, van der Linde, Naaktgeboren, Quartel, van Twist* en *van der Wulp*, voorts een lijst van geslachtsnamen voorkomende in het 1e deel van genoemd begraafboek.) ——?, *Bekouw*, vroeger *Backau, Baccau* (Ronse) ± 1560-1945. — H. Dekema Sr., *Sjaardema van Sjaardemastate* (geen genealogische gegevens). — Vragenrubriek: oa. *Huyssen* in verband met *Huyssen van Kattendijke*.

Nederlandsch archief voor genealogie en heraldiek, jrg. 4, afl. 12.

Mr. W. de Vries, *Dynant* of *Dinant*. — W. Geering, *de Saint Aulaire*. — J. C. S(teenkamp), Hoofddeksel (met afbeeldingen). — A. Bijl Mz., De indeeling der (sic) kwartierstaat. — Kerstprijsvraag (naar, aanleiding van wapens van zeehelden). — Boekbespreking. — Vragen: *Heinsdijk, Hallungius*. -- Inhoud van tijdschriften.

Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig -Genootschap Amsterdam, Tweede reeks, dl. LXII, No. 1, Oct. 1945.

Bijzonder te vermelden: H. J. Moerman, Plaatsnamen op „ink" in het Oosten van Nederland. (Op bladz. 69 vindt men een lijst van „inc"-namen, afgeleid van korte persoonsnamen),

Archives Heraldiques Suisses, jrg. 1946, LX, afl. 111-IV.

Op pag. 110 vindt men VI: Liber Amicorum de *Gaspard de Pierrefleur*, zoon van *Adam de P.* en Louise *d'Hennezel*. overleden 1657 in Holland, tijdens zijn studies aldaar. Hierin het wapen van *Jacobus van der Voort*, Amstel-Batavus, 18-VIII, 1653 Heidelberg: Parti, au 1 parti d'azur et d'argent, à lá fasce d'azur brochant, chargée d'une fleur de lis d'or et acc. en chef et en pointe d'une fleur de lis sénestré d'une rose de gueules; au 2 d'argent au lion de sable. C. L. Cim.: un lion de sable. — Pag. 82 e.v. Arvid Berghman, Une ancienne coutume suédoise: Les enseignes funéraires heraldiques. — Voorts weer keurige. heraldische reproducties.

Bijdragen voor de geschiedenis der Nederlanden, dl. 1, afl. 1-2.

Dit tijdschrift trad in de plaats van de „Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde."

O.a.: Dr. Ch. Verlinden, De Franken en. Aetius. — Dr. D. Th. Enklaar, De opkomst van den Grafelijken raad in Holland, -- Bovendien meenen wij de aandacht te moeten vestigen op de zeer uitgebreide en goed geredigeerde „Kroniek", 'gesplitst in twee afdeelingen: 1. België; II. Nederland, waarin tal van belangrijke publicaties worden besproken en beoordeeld. De slotrubriek omvat: Boekbespreking,

De Maasgouw, jrg. LXV, afl. 5 en 6 (Sept.-Dec. 1946).

O.a.: Th. G. Delhougne †, Aanteekeningen over Sittard tijdens den 30-jarigen oorlog. — Dr. P. C. Boeren, Beschouwingen over het oudste Rolduc (1104—1300) (vervolg).

J. P. DE MAN.

KORTE MEDEDEELINGEN.

d'Amblé-van der Klak,

(LXIV, kol. 58-64, 107—125, 130-143)

De heeren Dr. A. J. van de Ven en Mr. A. P. van Schilfgaarde, rijksarchivarissen te Utrecht en Arnhem, verrasten mij met de volgende mededeelingen, waarvoor ik hun ten zeerste erkentelijk ben.

Te *Utrecht* bleek o.a., dat onmiddellijk na het overlijden van. Jean Maurice d'Amblé, in 1821, de vrederechter uit Amersfoort (2e kantoor) in de zaak van den boedel werd gemengd. Daags na den sterfdag kwam hij op Wallenberg, om den inventaris te verzegelen en hij trof het lijk daar nog *in de bedstede* aan (minuten 1821, nº 424). Hier vinden wij ons (kol. 142) uitgesproken vermoeden omtrent de slaapgelegenheid op Wallenberg op onverwachte wijze bevestigd!

Te *Arnhem* kwamen de navolgende gegevens over de familie van d'Amblé's vrouw voor, den dag, die ik hier in extenso weergeef aooals zij — in een bonte en verwarrende verscheidenheid van namen — in. de acten voorkomen:

„Johannes Ariës", j.m., geboren en wonende onder Nijkerk, trouwt te Voorthuizen 21 Febr. 1773 *Geertje Claassen Manneviel*, geb. te Voorthuizen. Hij is als *„Hannis Ariensen Kurt"* (nalatende vrouw en- 6 kinderen), overl. te Voorthuizen 29 Juli 1805; zijn vrouw overl. alsv. 31 Juli 1805 als *„Geertje Klaassen*, wed. van *Hannes Ariensen Kurt"*. Beiden woonden bij Voorthuizen. Dit echtpaar liet te Voorthuizen 3 zoons en 4 dochters doopen. De dochters dragen achtereenvolgens Se namen: *Dirkje, Barendje, Melisje* en *Hanna*. (De naam

Mietje wordt niet aangetroffen: het latere „Mietje" moet dus wel geïdentificeerd worden als de doopelinge „Melisje"). Hier volgen: Dirkje en Melisje (of Mietje):

a. Dirkje, geb. te Voorthuizen 26 Maart 1774 en daar 3 April gedoopt als dochter van *Johannes Ariës en Geertje Claessen Mannevil. Zij* trouwde te Voorthuizen 3 Febr. 1799 als *„Dirkje Johannisse Klok"*, j.d., geboren en wonende te Voorthuizen, oud 25 j., met *„Hendrik Willem Deunk"*, j.m., geboren te Aalten, wonende te Hoevelaken, oud 22 j. Hij was gedoopt te Aalten 12 Dec. 1777 als „Hendrik Willem", zoon van *Aalbert Duunk* en *Elisabeth te Kulve en* overl. te Zeist als *„ Willem Deunk"* 11 Mei 1858, 82 jaar oud, weduwnaar van *„Dirkje van der Klok bijgenaamd Reiser"*. Zijn vrouw overl. alsv. 27 Januari 1830, oud 56 j., als dochter van *„Johannes van der Klok"* en *„Geertje Mandevil"*.

b. Melisje, geb. te Voorthuizen 23 Oct. 1787 en daar 4 Nov. gedoopt, overl. te Zeist 9 Sept. 1815 -als *„Mietje Reiser genaamd van der Klok"*, trouwde te Wehl in 1805 als *„Mikje Reiser"* (zie kol. 63) *Jean Maurice d'Amblé.*

Wie nu, als schrijver dezes, uit dezen warwinkel van benamingen zijn kwartierstaat moet aanvullen, vraagt zich met verbijstering af: hoe heeten die menschen eigenlijk!

DR. JOH. E. ELIAS.

van Limburg Stirum,

(LXIV, 'kol. 150) .

'Naar aanleiding van het op kol. 150 dezer jaargang geplaatste, zou ik willen 'opmerken, dat het m.i. twijfelachtig is, of men vóór den vrede van Munster van eenen staatsgodsdienst kan spreken. Ik heb nog nimmer een tweede voorbeeld aangetroffen van dwang inzake huwelijksvoltrekking bij de honderden officieren in Statendienst, die, tot het einde der 'Republiek toe, niet den staatsgodsdienst beleden. Zoo Mr. van Schilfgaarde uit Geldersche bronnen nadere verklaring had kunnen aanvoeren van den dwang op graaf Hermann Otto van Limburg Stirum uitgeoefend, gewis had hij onze leden meer verplicht, dan door zijnen uitval.

W. J. J. C. BIJLEVELD.

Polvliet.

Ned. Patr. 1921/22 stelt in navolging van Vorsterman van Oyen het huwelijk van Barend Polvliet en Maria Berckhuysen te Gorinchem op 10 April 1773. Dit moet een ondertrouwdatum zijn, daar vlg. Geref. trouwregister van Rotterdam (Gem. arch. 23 f° 62 vo) den 11 April 1773 zijn ondertrouwd en den 29 April „alhier" getrouwd „Barend Polvliet, J.M., geboren en woonende te Gorinchem met Maria Berckhuisen, J.D., mede geboren te Gorinchem en woonende op de Leuvehaven."

MR. H. F. REYNVAAN.

Het wapen van de familie van Huessen.

Het wapen van deze oud-adellijke familie, waarvan de naam ook voorkomt als van Huissen, van Huijsen, van Huijssen en van Hwesen, is: „effen en een effen hartschild".

De oudste, dien ik met dit wapen vond, is Henric van Huessen, knaap, in 1436 lid van de ridderschap van het vierdel van Nijmegen, wiens zegel hangt aan charter 5807 in het oud-archief der gemeente Arnhem.

Het vertoont dit wapen vermeerderd met een' barensteel met 3 hangers dicht bij den bovenschildrand 'geplaatst en als helmteeken een' zwanekop met sterk gebogen hals.

In het Hertogelijk Archief van Gelderland nu bevindt zich een charter, genummerd 2936 dd. 27/11 1368 en in het huisarchief Doornenburg een charter van het jaar 1347, aan welke beide charters o.a. het zegel hangt van de stad Huessen bij Arnhem. Beide zegels vertoonen een' lagen gekanteelden muur aan beide einden voorzien van een' gekanteelden toren en in het midden getopt met een met een muurtoren getopt zeer groot langwerpig schild in hartvorm, dat beladen is met een effen hartschild van dito vorm.

Wij zien dus, dat het wapen van deze familie van Huessen precies hetzelfde is als het wapen der stad Huessen en dus is het hoogstwaarschijnlijk van dit stadswapen overgenomen.

Zooals bekend behoorde de stad Huessen, Huissen nog tot in het begin van de 19e eeuw tot het hertogdom Cleve en was gelegen in de zoogenaamde Cleefsche Enclaves, een strook land, die zich tot dicht bij de stad Arnhem uitstrekte. En nu is het wel zeer opvallend, dat verschillende families, oudtijds ongeveer in deze zelfde streek gevestigd, eveneens als wapen een effen schild beladen met een effen hartschild voerden. Zoo vond ik zulk een wapen op de zegels in diverse archiefbronnen van Henric toe Averlake, in 1424 gegoed in Kerspel van Angerlo; Johan van Averlake, in 1382 zegelende met Dirc van Heker; Johan Franszoon in 1638 drost te Mook; Wilhem van den Hamme knaap in 1368; Engelbrecht van Holtmoelen in 1436 in het land van Gelder; Johan van Lin (ook Lijn) 1441 richter in Lijmers: Loef van der Keeldoncke in 1436 in het land van Gelder en Fie van Sinderen, die 31/3 1410 huwelijksvoorwaarden oprichtte met Wolter van Coeverden,

Eenige oudtijds *in* deze zelfde omgeving gevestigde' families voerden in hunne wapens eveneens dit effen hartschild, doch vermeerderd met eenige voorwerpen daar buiten, zoo o.a. de zeer oude Nijmeegsche familie Bijessman, ook als Bieseman en Biesman voorkomende, waarvan Gerit Bijessman in 1476 zegelde met den heer van Persingen met 3 ringen buiten het hartschild; Johan van Gherner, 1422 kerk-/meester te Etten, met 8 vogels buiten het hartschild (als de oude heeren van Wisch dus): Ponciaen Groenwoelt 1540 schepen van Nijmegen en broeder Henric Gruenwalt, in 1364 commandeur van het Godshuis van Sinte Johannes te Nijmegen, beiden met 3 ringen buiten het hartschild: Arnt van Hessen ridder in 1423 zegelende met Adolph hertog van Cleve met 3 bellen buiten het hartschild; Aelbert Scriver 1394 schepen van Doesburg met 3 kleine vijfpuntige sterren buiten het hartschild en de oudste heeren van Wisch, waarvan Dirck van Wisch in. 1244 zegelde met Henricus de Monte (van Bergh) met 8 vogels buiten het hartschild.

In de wapens van al deze in die zelfde landstreek gevestigde personen zien wij dus dit effen hartschild en wij kunnen dus met recht dit soort wapen met effen hartschild als een streekwapen beschouwen.

En nu *is* het in dit verband zeer opvallend, dat het zegel, 'hangende aan charter' 2933 in het Hertogelijk archief van, Gelderland, van Johan van Cleve 16/8 1341 domdeken van Keulen, broeder van graaf Dirk VIII van Cleve en dezen in 1347 opvolgende, als wapen vertoont een effen hartschild en daar boven een' barensteel met 5 hangers. In dit wapen mankeert dus de zoogenaamde Cleefsche karbonkel, zijnde een voorwerp in de gedaante van 8 straalsgewijs gerangschikte sceptervormige voorwerpen verbonden aan een' in het- schildhart geplaatsten ring, welk voorwerp in de wapens van alle overige graven en hertogen van Cleve over een effen hartschild heengaat en dat naar mijne vaste overtuiging

niets anders kan worden beschouwd dan als een ijzeren beslag ter versteveging van het oude houten schild en dat dus ***met*** het eigenlijke wapen niets te maken heeft: het gaat dan ook ***over*** het schildje heen.

Summa summarum is dit wapen met effen hartschild naar mijne meening het distinctief van het contingent troepen, dat de leenmannen van deze streken (vermoedelijk de oude graven van Cleve) met hunne onder-leenmannen verplicht waren te leveren aan het leger van hunnen leenheer den Keizer van het H. Roomsche Rijk.

R. T. MUSCHART.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

d'Artet. (LVII, 382). Een reclame-folder (1920) van het „Consortium d'émissions", gevestigd te Brussel, Boulevard Saint-Michel 2, vermeldt als „president du conseil d'administration": le marquis *Paul d'Artet,* chambellan, administrateur de sociétés anonymes.

's-Gravenhage. J. J. VÜRTHEIM GZN.

van **Beem.** Gevraagd bijzonderheden betreffende *Hermanus van Beem,* wonende te Ubbergen, tr. Ubbergen 23 November 1727 *Johanna Margaretha Kragt,* komende van Lent.

Voorburg. J. 0. VAN DER MEYDEN.

van **Blois-van Bouckhorst.** Gevraagd: alle gegevens omtrent het gezin van *Jan van Blois,* † ± 1517, knape, heer van Cabau, en *Stefania Willems van Bouckhorst* (gedrukte genealogiën zijn bekend). Hadden zij een zoon *Guy?*

Nijmegen. MR. J. C. MARIS.

van Bokhoven. Wie was de vrouw, wie waren de ouders en voorouders van ***Godert Jansz. van Bokhowen,*** geboren ± ***1510,*** schout van Hedikhuizen van 1568-1578. Hij had een vollen broer *Jan en* mogelijk een broer ***Adriaan.*** Hij had drie zoons, n.l.: ***Adriaan,*** schepen van Heusden in 1596 en 1603; *Heyman,* heemraad Hoogen Maasdijk Land van Heusden, en *Jan,* schout van Hedikhuizen.

Voormelde ***Adriaan Godert Janszn.*** had 2 zoons, t.w. Mr. ***Wouter.*** leenman van de graaflijkheid van Holland, en *Godert,* president-heemraad Hoogen Maasdijk. Een kleindochter van dezen ***Godert,*** n.l. *Ida Woutersdr. van Bokhoven,* huwde Mr. *Arnouts* (of ***Arnold).*** advocaat te Amsterdam.

Een kleindochter van ***Adriaan,*** schepen in 1603, genaamd *Hester van den Heuvel,* huwde den luitenant ***Henricus van Zuylen,*** waarvan ***Joh. Fred.,*** kapitein-luitenant; ***Agnes,*** gehuwd met ***Willem Adr. van Sprangh,*** en ***Geertruyt van Zuylen,*** de vrouw van ***Jacobus Engelbergh.***

Hoe zijn de kleuren van het wapen (met inbegrip van her rechter, kanton) der hier bedoelde familie ***van Bokhoven.*** Het schepenzegel van ***Adriaan Godert Adriaanzn.*** is afgebeeld in Taxandria 1907, blz. 295. Zijn grootvader voerde hetzelfde wapen.

Dit komt in hoofdzaak overeen met dat der Bossche schepenen van dien naam uit de 15e en 16e eeuw. ('Tax. 1897, blz. 187 en 1899, blz. 159. Zie ook Tax. 1902, blz. 13).

Schijndel. A. J. L. VAN BOKHOVEN.

ter Braak. 1. ***Henrik ter*** *Braak,* tr. *Lambarta* .....

II. *Gerrit ter Braak,* verdronken op de Haarlemmermeer, tr. 10 Febr. 1681 *Alagonda van der Bruggen,* geb. 30 Juni 1659, † **24** Sept. 1728, dr. van *Jannes Claassen* en ***Margaretha*** *Cousseband.*

III. Mr. ***joannes ter Braak,*** geb. Vollenhove 6 April 1699, † **4** Juni 1778, tr. 24 Mei 1729 ***Weyntjen*** *Jansdr. van* ***der Wende,*** geb. 8 April 1695 O.S., † 5 Hug. 1781, dr. van *Jannes Rijcksen* en *Heyltgen* ***Dirxen Hoexma.***

IV. *Henricus* ***Dirk ter Braak,*** geb. en ged. Vollenhove 16 Mei 1734, baljuw der Hooge Heerlijkheid Vliet, schepen van Haastrecht, † Haastrecht 4 Aug. 1802, tr. le Diemen ***27 Nov. 1757*** *Alida* ***van Elsvliet,*** geb. ***3,*** ged. Amsterdam 5 Juni 1726, † Haastrecht 5 Oct. 1790, dr. van *Jan* en *Catrina* ***Hoen;*** tr. 2e Haastrecht 28 April 1793 *Adriana* ***van*** *Nooten,* geb. Delft 28 Febr. 1744, † Amsterdam 10 Mei 1826, dr. van ***Adriaan*** en ***Agatha*** *Amelia* ***Swalmius.***

Uit het eerste huwelijk:

V. ***Gerrit*** *Jan* ***ter Braak,*** geb. ***22*** Sept. 1762, tr. Leiden 12 Sept. 1786 ***Agatha van*** *Kerchem,* geb. Koudekerke 6 Mei 1749 of. 1750, † 18 Maart 1810, dr. van *Cornelis* ***en*** *Joanna Jacoba* ***de*** *Clercq.*

VI. ***Henricus Dirk ter Braak,*** geb. Wijngaarden 2 Juli 1787, notaris te Tholen 1814-1818, te Scherpenisse 1818—1832, te Oud-Vossemeer 1832-1866, † 6 Juli 1869, tr. 2 Sept. 1810 ***Anna Jochemina Catharina*** *Pické,* geb. Soest 20 Febr. 1786, dr. van Ds. ***Petrus*** en ***Sophia Jacomina*** *Slotemaker.*

Gevraagd alle verdere gegevens omtrent deze personen, wapens en de kwartieren van *Agatha van Kerchem.*

Het wapen ***ter Braak zou*** zijn: In rood een blauwe rechter-schuinbalk, beladen met drie gouden lelies, van boven vergezeld van een gouden hertenkop, van onderen van een gouden jachthoorn. Helmteeken: een lelie tusschen een hertengewei.

Amsterdam. MR. P. VAN EEGHEN.

van den **Brande.** 1. *Philips van* ***den Brande.***

11. ***Philippus van den*** *Brande,* raad en schepen van Middelburg 1704-1710, tr. 2° *Mechelina* ***Massou,***

111. *Apollonia* ***Catharina van*** *den Brande,* geb. Delft, † 4 Dec. 1753 te Zaltbommel, tr. Sas van Gent 21 Febr. 1734 ***Cornelis*** *Isaack Thooft,* gen.-maj.

Gevraagd:

1. geboortedatum van ***Apollonia van den*** *Brande;*

2. geboorte-, huwelijks- en overlijdensdata en -plaatsen van ***Philippus van den*** *Brande* en *Mechelina Massou,* alsmede nadere gegevens over hunne voorouders,

3. wapen ***Massou en*** der aangehuwde echtgenooten der voorouders.

's-Hertogenbosch. Mej. C. F. WORST.

Uit een „copie van eenige memoriën rakende de familie van van den Brande de Anno 1574 aanwezig in de collectie van Brücken Fock in de verzamelingen van het Genootschap, aangevuld uit eenige andere bronnen, valt de volgende stamreeks op te stellen:

I. ***Pieter van den Brande,*** „om de vervolging uyt Brabant en die tot Bergen op den Zoom sig neder had geset en aldaar Anno 1574 den 10 Septemb. was borger geworden".

II. *Jan Pietersse* ***van den Brande,*** rentmeester van Bergen, verhuisde omstreeks 1574 naar Tholen, burgemr. aldr., gecomm. raad van Zeeland Mei 1582 (zie Nagtglas, Levensb. van Zeeuwen I, pag. 74), † 25 Nov. 1589,' begr. Middelburg (Oude K.), tr. 1° ***Sophia*** *Resen,* † 13 Jan. 1586, begr. Middelburg (Oude K.), dr. van ***Pieter*** *Resen* ***en*** .....*Oudewater;* tr. 2" 10 November 1587 ***Antoinetta*** *Canoy.*

III. *Jan Jans Pieferse van den Brande,* geb. *28 Dec.* 1564, rentmr.-generaal der geestelijke goederen op Walcheren en stadhouder van de leenen van de Abdij van Middelburg 1594, schepen van Vlissingen, † Vlissingen 25 Juli 1626, begr. ald. (Gr. K.) 29 Juli 1626, tr. 22 Jan, 1595 *Petronella van der Hooge,* geb. Middelburg 24 Juni 1577, † Vlissingen 13 Mei 1627, begr. Vlissingen (Gr. K.), dr. van *Pieter van der Hooge,* heer van ter Hooghe (zie Ned. Adelsboek 1940, pag. 426; bovengemelde „copie etc." vermeldt: „den 11 Januarii 1607 des nagts kort nae 2 ueren is overleden der kinderen voornoemde grootvader van moeders sijde dhr. Pieter van der Hooge gepasseert sijnde 60 jaar is 25 jaar geweest Leen-, man van Zeeland en nog langer te vooren Leenman van St. Paulus binnen Utregt en daar naa sedert 1587 rentmeester-generaal bewester Schelt"), en *Cornelia Bourgeois,* († Middelburg 26 April 1633, begr. ald. (Oude k.)).

IV. Mr. *Philippus van den Brande,* geb. Vlissingen 16 Juni en ald. gedoopt 23 Juni 1598, geprom. te Franeker 9 Mei 1623 o.s.; schepen (1628). en raad van Vlissingen, raad ter admiraliteit op- de Maas te Rotterdam 1631, tr. Middelburg 10 Juni 1629 *Cafharina Vefh,* † 29 Mei 1672, begr. Middelburg (Oude k.); dr. van *Hugo Vefh,* secretaris van Middelburg, en *Apollonia (de) Looper(s)* (die hnrtr. met *Pieter Reesen).*

V. *Philip van den Brande,* geb. 15 Mei, ged, Rotterdam 16 Mei 1636, secret. van Middelburg, schepen en raad ald 1671, griffier der Staten van Walcheren, tr, in Dec. 1664 *Apollonia van Roubergen,* † 6 Mei 1670, begr. Middelburg (Oude K.), dr. van *Jan van Roubergen,* burgemr. van Middelburg, en *Apollonia Schotte,* en weduwe van den schepen *Jan Luycx.*

VI. *Philip van den Brande,* geb. Middelburg 12 April en ged. aldaar 30 April 1665, schepen van M'burg, † 31 Juli 1717, begr. ald. (Oude K.), tr, 1° *Johanna Burf,* † 2 Augustus 1712. begr. Middelburg (Oude K.); tr. 2°. *Machteld (van) Monsoy,* dr. van *Adriaan van Monsoy* en *Maria van der Mast.*

RED.

Chatin-Cranssen. Gevraagd genealogische gegevens en ascendenten van Ds. *Willem Elie Chafin,* onbekend waar geboren, gestudeerd, gehuwd en overleden, predikant te Mariënchoor (Oost-Friesland) 1782; Oudega Kolderwolde 1785, Hindeloopen 1789-1792 en te Workum. Werd bij vonnis van het Hof van Friesland van 15 Mei 1804 veroordeeld tot een half jaar blokhuis, vijf jaar verbanning uit Friesland enz., wegens verregaande bedriegerijen enz.; gehuwd met *Ryka Cranssen.* Hij werd geboren ± 1756, overleed na 1828 en woonde langen tijd te Utrecht, waar zijn vrouw stierf 8 Mei 1817. Lijn oudste zoon *Jan Willem* werd geboren te Oudega (?!) ± 1783, zijn oudste dochter *Maria Magdalena Sara* te Oudega 28 Nov. 1785. Zoo mogelijk ook genealogische gegevens van *Rijka Cranssen,* geboren „in Gronegeland" ± 1756.

Utrecht. D. H. VOLKMAARS:

van Dam. Gevraagd bijzonderheden betreffende *Johanna van Dam,* gehuwd met *Jan Hendrik Hiebendaal,* schout en rentmeester te Leeuwen, bewoonde het huis te Leeuwen.

Voorburg. J. *O.* VAN DER MEYDEN.

Diepenbrock. (LXIV, 151) . In mijn bezit is een portret van mijn over-overgrootvader van moeders zijde, *Tkeodor Johann Diepenbrock,* geb. 14 Mei 1761. Op de achterzijde van dit portret komt een genealogie van dit geslacht voor, ontleend aan de stadsrekeningen van Bocholt, die begint met:

Zeno de Diepenbrock, die in het begin der 17de eeuw in Bocholt woonde en verder noemt als diens zoon:

Reiner de Diepenbrock, gehuwd 30-1-1663 met *Bertha Bruns;*

Tkeodor Arnold de Diepenbrock, geboren 31-5-1671 in Bocholt, gehuwd met *Anna Gerfrud W ichers:*

Johann Jacob Diepenbrock, geboren 2-11-1699 in Bocholt, gehuwd met *Theodora Maria Reigers,* enz. enz.

Volgens deze genealogie, die in 1792 door *Gerhard Diepenbrock is* samengesteld, is *Theodor Arnold de Diepenbrock* dus wel een zoon van *Reiner de Diepenbrock,* die zelf dan weer een zoon van *Zeno de Diepenbrock zou* zijn.

Oldenzaal. JOAN GELDERMAN.

Duyff, (LXIV, 151). Den 3den Januari 1714 werd tg. Amsterdam gedoopt: *Hillegonda,* dochter van *Claas Duyff* en *Hillegonda Driesing.*

In mijn bezit bevindt zich een photo van een schilderij, voorstellende het gezin *Momma-Duyff,* welk schilderij zich bevindt bij Mevrouw Knoote-Momma.

Leiden. PROF. J. P. BIJL.

Faro. I. *Michiel Faro,* tr, 7 Maart 1745 (ondertr. Zuidzande 19 Febr.) *Johanna Risseeuw.* dr. van *Johannes en Johanna Steyaard (Isaaksdr. ex Catharina Antheunisdr. Hern y).*

II. *Johannes Faro,* heer van Nieuwvliet 1790, geb. 12 Aug. 1747, notaris te Groede 1796—1800, † 1800, tr. Nieuwvliet 31 Juli 1775 *Adriana Jozina Lufeyn,* dr. van *François* en *Sara Egberts.*

111. *Johannes Egberfs Faro,* geb. 18 Sept. 1780, notaris te Groede 1807—1826, † ald. 15 Febr. 1826, tr. *Maria Trezia de Kuyper* (R.K.) , geb. Gent 1778, † Middelburg 8 Dec. 1843.

IV. *Jacobus Michiel Faro, geb.* Groede 14 Oct. 1809, † Middelburg 27 Maart 1868, tr. *Anna Carolina Joanna Johnson,* geb. Reading (Eng.) 11 Oct. 1814, † Middelburg 22 Dec. 1868 (haar moeder zou eene *van Maaren* zijn).

Gevraagd alle verdere gegevens omtrent deze personen, de voorouders (kwartieren) van *Michiel Faro* en de vrouwelijke kwartieren, zoo mogelijk met wapens. Wat was het wapen van het geslacht *Faro?* Een cachet, wellicht uit deze familie afkomstig, vertoont de volgende alliantie-wapens: mannelijk schild: op grasgrond een liggend hert; vrouwelijk schild: een groote vijfpuntige ster, de punten onderling door, lijnen verbonden (z.g. pentalpha) vergezeld van vier (2 en 2), kleinere zespuntige sterren.

Amsterdam. MR. P. VAN EEGHEN.

van Hemert, (LXIV, 151) . De eenige mij bekende leden van eene familie *van Hemert* met als wapen 3. leeuwenkoppen vóór het 'jaar 1500 in de provincie Utrecht zijn: *Albrecht van Hemert,* in 1348 schepen van Rhenen,- wiens zegel hangt aan een charter in het archief der Nassausche domeinen, Oude Inv. folio's 2007 tot 2021, en *Willam van Hemerden,* die 25/6 1396 zegelde met Johan van Zulen, wiens zegel aan charter. 1434 van het kapittel Oud Munster.

Bovendien vond ik met dit zelfde wapen, vermeerderd met een barensteel met 3 hangers boven de 3 leeuwenkoppen, *Jan Bor van Heemerden, die* 19/11 1480 zegelde voor *Anna* de vrouw van *Evert Freijse,* wiens zegel hangt aan een charter in het archief van de heeren en graven van Culemborg.

Ik vermoed, dat deze ***Jan Bor van Heemerden eveneens in*** de provincie Utrecht gevestigd zal zijn, omdat een andere ***Evert Freijse*** 30/10 1388 zegelde met den proost van St. Pieter te Utrecht, welke volgens de Wapenheraut 1902, pag. **1** en volgende, in 1388 richter te Rhenen was en getrouwd met dc dochter van ***Berent van Dolre.***

Arnhem. R. T. MUSCHART.

van Horbag. Gevraagd de kwartieren (zoo mogelijk met wapens) van ***Hester Paulina van Horbag, geb.*** IJsselstein Nov. 1747, † Giessen-Nieuwkerk 26 Juni 1827, tr. Schoonhoven 2 Dec. 1771 Ds. ***Gerhard Oswald Aberson.*** Haar ouders waren *Dirk van Horbag* en ***Anna Bovie.***

Amsterdam. MR. P. VAN EEGHEN.

Leeuw(en). (LXIV, 151). ***Dirck Leeuw(en),*** geb. Amsterdam 1614/'15, verm. begr. ald. Oude Kerk 1 Oct. 1652, tr. Amsterdam 20 Maart 1639 ***Maria Ansloo,*** geb. ald. 1619/'20, begr. ald. Nieuwe Kerk 2 Mei 1702, dr. van *Claas Claasz.* en *Maritje Jansdr.* ***(de Vogel).*** Lij hertr. Amsterdam 22 Maart 1672 Ds. ***Isaacq Pontanus.***

Dirck Leeuw(en) was een zoon van *Jacob* ***Leeuw*** en *Geerten* ***Jacobsdr.*** en behoorde tot een uit Keulen afkomstig Doopsgezind geslacht, waarvan de Amsterdamsche tak in 1767 uitstierf. Hijzelf liet zich met zijn vrouw op 7 Sept. 1639, tegelijk met hun eenig kind ***Jacob, bij*** de Remonstranten doopen.

Rietstap geeft als wapen: van zilver met een schildhoofd van blauw, beladen met een gaanden zilveren leeuw. Dit wapen komt ook voor als tweede en derde kwartier in de combinatie ***Leeuw van Lennep; Weyntje*** en *Susanna* ***Leerzw,*** kleindochters van Dirk's halfbroeder ***Ameldonck,*** huwden resp. in 1682 en 1692 met ***Aernout en Dirk van Lennep.***

Het valt echter te betwijfelen of dit wapen inderdaad juist is; Rietstap heeft het vermoedelijk ontleend aan het gecombineerde wapen Leeuw van Lennep en daarin is opvallend de onwaarschijnlijke overeenkomst tusschen de wapens van Lennep en Leeuw, die, op de kleuren na, volkomen gelijk zijn. Het ligt voor de hand dat een 18e-eeuwsche wapenkundige zich hier meer door aesthetische dan door heraldische motieven heeft laten leiden, wat nog waarschijnlijker wordt wanneer we zien, dat *Jacob* ***Leeuw*** (1636—1704), oom van Weyntje en Susanna, een ander wapen voerde, Van hem zijn een aantal brieven aanwezig in het archief Brants (gem. archief Amsterdam); de meeste daarvan zijn gezegeld met een huismerk, links vergezeld van een omgewenden klimmenden leeuw (niet in een schild). **Op 9** April 1701 gebruikt hij echter het volgende wapen: op een grond een naar links gaande leeuw, met om den hals een touw of ketting, die eerst naar een hand loopt die rechts boven uit de wolken komt en daar vandaan naar 'den linkerbovenhoek van het schild; helmteeken: de leeuw uitkomend, Met ditzelfde cachet zegelt later zijn zoon ***Jacob Leeuw*** Jr., met het merk zijn zoon ***Dirk.***

De in de vraag genoemde ***Dirck Leeuw(en)*** had een broeder ***Jacob Leeuw,*** die burgemeester van Weesp was, evenals diens zoon *Lambert;* en een zuster ***Barbara Leeuw,*** vrouw van ***Cornelis Schouten.*** **Op** een wapenbord in' de kerk te Weesp komt als haar wapen voor: in goud een zwarte staande leeuw (zie Ned. Leeuw 1916, kol. 128).

In het oog gehouden moet worden, dat de 17e eeuwsche Doopsgezinden in den regel geen wapens voerden; bij voorkomende gelegenheden moest er dan wel eens iets aangemeten worden, b.v. als een lid van het geslacht tot de Staatskerk overging; en evenzoo later, toen het voorschrift van uiterlijke soberheid zijn kracht verloor.

Amsterdam. MR. P. VAN EEGHEN.

van de Linde, *Gillis* ***Jacobus van de Linde,*** van Oud-Vossemeer, tr. Colijnsplaat 1807 ***Geerfruida Maria Swemer.*** ged. Colijnsplaat 2 Dec. 1783, dr. van *Danker* en ***Bastiana van IJsselsteyn.***

Uit dit huwelijk zeven kinderen, W.O.:

Danker ***Nicolaas van de Linde,*** tr. ..... ***ter Braak (Agatha Jacoba,*** geb. Tholen 1 Juli 1814, of ***Johanna Cornelia Catharina,*** geb. Tholen 21 Nov. 1819), dr. van ***Henricus Dirk*** en ***Anna Jochemina Catharina Pické.***

Gevraagd alle verdere gegevens omtrent deze personen, het wapen van het geslacht van de Linde en de voorouders (kwartieren)' van *Gillis* ***Jacobus.*** Hij was wellicht een broeder van ***Jacomina Cornelia van de Linde,*** die uit haar huwelijk met ***Willem Plevier Cafshoek*** uit Oud-Vossemeer (o.a.?) twee dochters had: ***Wilhelmina Carolina*** en *Gillina* ***Maria,*** resp. in 1841 en 1840 gehuwd met Jhr. *Willem* ***Gerard Wttewaall van Stoetwegen en*** Jhr. ***François Charles de Casembroot.***

Amsterdam. **MR.** P. VAN EEGHEN.

Loderus. Gevraagd bijzonderheden betreffende ***Willem Loderus,*** geboren te Maasbommel, schoolhouder 10 Dec. 1812, schoolmeester te Druten, † Druten 28 Oct. 1813, oud 76 jaar, tr. Nijmegen 1 Januari 1773 ***Johanna Cornelia van Beem.***

Voorbzzrg. J. O. VAN **DER** MEYDEN.

Lotsy. Volgens overlevering zou **een** lid van het Poolsche geslacht *Illotzki* naar Nederland gekomen zijn om onder Frederik Hendrik de krijgskunst te leeren. Een nakomeling van hem zou zijn:

1. ***Servaas Lofsy,*** geb. Heusden 21 Dec. 1696, koopman te Breda, † ald. 31 Mei 1752, tr. Dordrecht 1724 ***Yda van Tricht.***

11. ***Johannes Lotsy,*** geb. Breda 26 Dec. 1739, rentmeester tr. Breda **19 Juli 1768** ***Sophia Maria van Otting,*** geb. verm. 15 Sept. 1741, † vóór 1780, dr. v. Ds. ***Johan Wenceslaus*** en ***Sophia Hoeufft.***

111. ***Servaas Hendrik Lotsy,*** geb. Princenhage 22 Juli 1776, secretaris van Dordrecht, † ald. 17 April 1847, tr. ..... ***Diederika Clasina Aberson*** (verder bekend).

Gevraagd alle verdere gegevens omtrent deze personen en de kwartieren van ***Servaas*** *Lotsy* en ***Yda van Tricht.***

Amsterdam. **MR. P.** VAN EEGHEN.

de Meij-Knuijse. (LXIV, 126). *Leendert* ***de Meij,*** in 1778 aangesteld tot raad van den Briel, voerde volgens het M.S. Wapenboek van Willem van der Lelij, betreffende de regeering van den Briel, in het Gemeente Archief Delft, als wapen: „in blauw een geplante groene boom, vergezeld rechts en link van een aanziend gestelden wildeman van natuurlijke kleur, met de binnenste hand den stam van den boom vasthoudende en met de buitenste hand een op den grond rustende knots van natuurlijke kleur vasthoudende." Volgens het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1887, pag. 217, overleed deze ***Leendert de Meij*** 22/1 **1784.**

Arnhem. ***R.*** T. MUSCHART.

van Oefferden. Gevraagd bijzonderheden betreffende ***Catharina Aeiberfs van Oefferden,*** overleden te Horssen

12-5-1775, gehuwd te Druten 30-4-1730 met *Jan Hendrik von Hiebenthal,* geboren in 1691, overleden te Horssen 7-8-1773.
Voorburg. J. O. VAN DER MEYDEN.

van den **Santheuvel.** (LXIV, 15 1) . In 1930 had wijlen ons medelid, de Heer W. van Maanen, een drietal 18e eeuwsche genealogieën van Amsterdamsche geslachten onder zijn berusting, waarvan ik destijds inzage heb mogen nemen. Hier+ onder bevond zich een genealogie van het geslacht *Lestevenon,* bijgehouden (met een andere hand) tot ca. *1795.* Hieruit teekende ik aan, als een mogelijke aanvulling op Elias, „De Vroedschap van Amsterdam", dat *Bartholomeus van den Santheuvel* „sterft in West Indië" (zonder vermelding van jaar of datum).

Nu is hiermede natuurlijk niets bewezen, maar deze opgave ligt zeker binnen den kring der waarschijnlijkheden, omdat hij 10 Dec. 1777 een saufconduit van de Staten Gene. raal ontving om daar orde op zaken te stellen, nadat het bankiershuis Barth. van den Santheuvel & Zoon, in dat jaar door zijn West-Indische belangen in deconfiture was geraakt.

Mogelijk vermeldt de resolutie van Burgemeestrs in 1780, waarbij Barth. van den Santheuvel het Amsterdamsch burgerrecht\ werd ontnomen, of hij in dat jaar nog in de West vertoefde ofwel elders een woonplaats had, Hier schuilt nog een mogelijkheid tot een nader onderzoek. Indien de aanteekening, welke blijkbaar door een tijdgenoot werd gemaakt, juist is, dan moet het overlijden tusschen 1780 en ca. 1795 hebben plaats gehad en kan Paramaribo hier wellicht inlichtingen verschaffen.
Nijmegen. H. J. VAN 'T LINDENHOUT.

Schalen, (LXIV, 152) . De lakafdrukken in diverse archief.-bronnen van *Rudolph Jan Schalen,* van 1717 als schepen en van 1721 als burgemeester van Groenlo, en van Mr. *Gerhard Lucas Schalen,* richter en landschrijver van stad en heerlijkheid Lichtenvoorde van de jaren 1752, 54, 59, 60, 61. 69, 70, 87 en 88, vertoonen als wapen: „in goud 3 langwerpige blaren met gladde randen" en dito blad tusschen vlucht als helmteeken. In een M.S. Wapenboek van de 17e eeuw, vrij zeker van een studentenbond, destijds in bezit van wijlen den Heer Valck Lucassen, vond ik het wapen van Lucas *Schalen* in de 17e eeuw te Groenlo als volgt: „in zilver 3 groene langwerpige 'blaren met geschulpte randen" en een gouden schaal op voet tusschen groen-zilveren vlucht als helmteeken. Ik veronderstel, dat deze *Lucas Schalen* dezelfde zal zijn als de in het heerlijkheidsarchief Enghuizen genoemde *Lucas Schazen,* die met zijn broer *Arndt* als zoons van een burgemeester van Groenlo in den avond van 12 April 1653 den richter Lansinck aldaar op straat hadden „aengerantst", waarbij Lucas dezen richter een messteek in de zijde toebracht, tengevolge waarvan deze in den avond van den volgenden dag was overleden. Uit het Doopboek van Groenlo blijkt, dat voornoemde burgemeester *Rudolph Jan Schalen en* zijne vrouw *Geerfruid Bredenbroek* te Groenlo lieten doopen: 20/4 1710 *Johanna Aelberta;* 22/6 1719 *Helena Henrica* en 5/4 1724 *Gerhardus Lucas,* en uit de opdrachten vestenissen in het archief van het Scholtampt Zutphen 'blijkt, dat deze burgemeester 23/1 1722 de' zoon was van *Anfonia Meuleman* weduwe van *Gerhard Lucas Schalen,* eveneens burgemeester, van Groenlo. Verder blijkt uit de minuten van transporten ir. het rechterlijk archief Hattem, dat Mr. *Gerhard Lucas Schazen* tezamen met zijne 3 zusters *Johanna Albarta,* de vrouw van Ds. *Frederik Albert van Ruhenbeek, Anfoneffa Elisabeth,*

de vrouw van *Lambert Willem Willink, en Helena Hendrika de* vrouw van Mr. *Bernhard Engelberf Abbinck,* als kinderen van wijlen *Rudolph Jan Schalen,* burgemeester van Groenlo, en *Geerteruijt Bredenbroek,* 28/1 1747 hun huis te Hattem in de Kerkstraat verkochten. Hieruit blijkt dus, dat *R. J. Schalen* en *G. Bredenbroek* nog eene dochter *Anfoneffa Elisabeth* hadden, die getrouwd was met *Lamberf Willem Willink* (waaruit de familie *Schalen Willinck),* welke Antonetta ik nog 20/12 1771 te Zutphen als vrouw van *L. W. Willinck* vond en toen cacheteerende met het wapen van haren man nl. een droogscheerdersschaar. Voornoemde richter van Lichtenvoorde G. *L. Schalen* noemde in 1788 Mr. *A. Francken,* burgemeestr van Groenlo, zijn neef, Tenslotte vond ik nog zonder wapens de navolgenden: *Rodolph Schalen,* 3/11 1625 te Borculo, mogelijk dezelfde als *Rodolph Schaelen,* 22/12 *1639* gerichtsman van Groenlo; *Johan Schalen,* 3/10 *1663* loco-secretaris van Groenlo; *Lucas Schalen,* 3/10 *1663* lid van de regeering van Groenio; *Ger-hard Lucas Schalen,.* 28/7 *1696* burgmeester van G,roenlo; en G. *L, Schalen,* 4/10 1751 secretaris van Groenlo.
Arnhem. R. T. MUSCHART.

van der Swalme **(Swalmius).** Gezocht gegevens, vooral voorgeslacht, betreffende het echtpaar *Reynier Josiasse van Rhoon (-Koon, Roen)* en *Constantia van der Swalme,* die twee dochters, geb. te Sluis, hadden, n.l. *Adriaenfje* en *Mayke,* waarschijnlijk geb. eind 17e eeuw. Er was toen een kapitein' van der Swalme te Sluis in garnizoen (Alg. Ned. Fam. Blad 1887, blz. 287).
La Plume, Penna, U.S.A. IR. WILLIAM J. HOFFMAN.

(van) **Varick.** Familie komt voor te Rhenen waar in de 18e eeuw *Jan van Varick* schepen was. *Jacob (van) Varick* en *Cornelia* hebben in 't begin van de 17e eeuw twee zoons, te Rhenen geboren, *Jacob Varick* en Ds. *Rudolphus Varick.*
Gegevens en wapen betreffende deze familie gezocht.
La Plume, Penna, U.S.A. IR. WILLIAM J. HOFFMAN.

de **Vignon.** 1, *Jacob de Vignon,*
II. Mr. *Adriaan Jan de Vignon,* geh. met *Maria Magdalena Guitton,* dr. van *Marcus Guitton,* Waalsch predikant te Maastricht, en *Willemina de Preto.*
III. Mr. *Willem Daniel de Vignon, geb. 21* Nov. 1751 te Maastricht, overl. 1786 te Batavia, burgemeester te Maastricht, later advocaat-fiscaal in Indië, 'geh. 9 Apr. 1772 te Maastricht met *Elisabeth Catharina Cassa.*
IV. *Johanna Henriëffe Frederika de Vignon,* geb. 23 Apr. 1775 te Maastricht, overl. 15 Aug. 1841 te Bemmel. geh. met *Pieter Chrisfiaan Willem Mossel, resident te* Grissee.
Gevraagd:
1°. huwelijksdatum en plaats van *P. C. W. Mossel* en *Johanna Henrieffe Frederika de Vignon;;*
2°. betrekking van Mr. *Adriaan Jan de Vignon* en de hem betreffende data en plaatsen, evenals die van *Maria Magdalena Guitton;*
3°. berekking, data en plaatsen van *Jacob de Vignon;*
4°. naam, data enz. van zijn echtgenoote;
'5". ouders en voorouders der beide laatsten;,
6°. wapens: *Guiffon, de Prefo* en der verdere aangehuwde voorouders.
's-Hertogenbosch. Mej. C. F. WORST.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap v. Geslacht- en Wapenkunde,

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk up, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken,

No. 6 **LXIVE JAARGANG** **JUNI 1947**

Bij dlt nummer worden verzonden twee platen, behoorende bij het artikel: „Het Nederlandsche Bidprentje".

BESTUURSBERICHTEN.

Algemeene Vergadering

Zaterdag 21 Juni 1947 te 14.30 uur in Hôtel des Pays Bas te Utrecht.

Agenda:

1. Jaarverslag over 1946.
2. Verslag van de Commissie voor het nazien van de rekening van den penningmeester.
3. Verkiezing van een bestuurslid wegens het periodiek aftreden van J h r. H. T r i p, die terstond herkiesbaar is.
4. Verkiezing van een bestuurslid, wegens het uittreden om gezondheidsredenen van den Heer H. J. A. van S on.
5. Rondvraag.

Indien mogelijk zal vervolgens een causerie gehouden worden door een der leden van het Genootschap.

Voor den *gemeenschappelijken maaltijd in Hotel des Pays Bas te Ufrechf* (prijs ƒ 6.-, zonder dranken) na afloop der Algemeene Vergadering kan men zich tot **15 Juni** a.s. opgeven bij den Heer *J. B. W. M. van Roosmalen, Maurifsstraat 94B, Utrecht.*

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van *Mr.* J. H. P. En n e m a, sedert 1942 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

H. C. BEELS VAN HEEMSTEDE .... *Amsterdam-C.*
Keizersgracht 645.

Mej. P. BEYDALS ..... *Rotterdam.*
p/a. Museum Boymans.

A. BRUINS . . . . , ... *Rotterdam.*
Westerstraat 56.

J. T. VAN DER H AM , , ... *Amsterdam-0.*
Riouwstraat 100.

IR. C. B. R OEST . . . . . Zierikzee.
Nieuwe Haven D. 12.

JHR. J. L. VAN DER MEER DE WALCHEREN *Wassenaar.*
Acacialaan 15.

Verbeterde opgave nieuw lid:

MR. M. J. H. DE BRUYN VAN MELIS- EN MARIEKERKE . . . . . *S-Gravenhage.*
Ruychrocklaan 187.

Adreswijzigingen:

M R . A. F. BULTHUIS . . . . . *Batavia.*
p/a. Departement B.B.

M R . A. L. GOEDHART . . . . . *Batavia.*
p/a. Factorij Ned. Handel *Mij.*

JHR . IR. A. N. J. VAN DE P OLL . . . . *Dordrecht.*
Engelenburgerkade 10.

Uiterlijk bij het volgende nummer zullen worden verzonden titel, inhoud en register op de namen, behoorende bij den 62sten' en den 63sten jaargang (1944 en 1945/46).

'STAAT VAN AANWINSTEN.

A. Afdeeling Familie-archieven.

Archivalia d' A u m e r i e.
(Bruikleen van den Heer 0. G. d'Aumerie te 's-Gravenhage.)

Archivalia v a n d e n B r a n d e l e r.
(Bewaargeving van Jhr. Ir. W. C. Q. van den Brandeler te. 's-Gravenhage.)

Archivalia D e k k e r.
(#Geschenk van Mevrouw de Weduwe Kolonel b.d. J. F. Dekker-Beelaerts van Emmichoven te 's-Gravenhage.)

Archivalia de H a r t en Koppelaar.
(Geschenk van den Heer A. W. J. Muysken te Brakel.)

Archivalia H i d d i n g h.
(Geschenk van Dr. L. van der Poel Hiddingh.)

Archivalia M a n a r t. ***(Aangekocht.)***

Archivalia M a r t i n i B u y s, benevens stukken afkomstig uit het Huis-archief L o e n e r s 10 o t.
(Bewaargeving van Jhr. P. H. A. Martini Buys.)

Archivalia von R o e s g e n von Floss.
(Geschenk van de Orde van Vrijmetselaren onder het Groot Oosten der Nederlanden, Afdeeling 's-Gravenhage.)

Acte van aanstelling van E g b e r t u s de G r o o t tot Eersten Luitenant van de gewapende Burgermacht in het Departement van de Dommel, 1799. 1 stuk.
(Geschenk van den Heer W. van der Leek te Rotterdam, diaken Ned.-Herv. Gem. te Delfshaven, door bemiddeling van den Algemeenen Rijksarchivaris.)

Huwelijkszang voor B a u c o R o e l o f f v a n d e r M e u l e n en C a t h a r i n a M o e r k e r c k e n, getrouwd Amsterdam 23 April 1754,

(Bewaargeving van den Heer L, H. Jansen, Gemeente-Secretaris, te Rossum.)

Stukken omtrent den Luitenant A. M. Ravens (1810-1844), *1835-1851. 3* stukken.

(Geschenk van hef Archief: der gemeente 's-Gravenhage.)

Inventaris van de nalatenschap van Johan Vultejus, 1750. 1 deel.

(Geschenk van Jhr. H. J. P. Hooft Graafland.)

Acte, verleden voor Notaris Lambertus Kolff te Middelharnis, van vestiging van een erfdienstbaarheid ten behoeve van den eigenaar of gebruiker van de koornmolen te Middelharnis q.q. (nu Ary Overwater, schout en secretaris van Strijensas) ten laste van het erf naast het woonhuis van Aldert van der Marck, voorheen eigenaar van den molen, 1820. 3 gelijkluidende stukken.

Acte van verkoop, verleden voor Petrus Alderkerk en Mr. Sebastiaan Hendrik Anemaet, notarissen te Sommelsdijk, door Hendrik Smit, winkelier te Middelharnis, aan Jan de Graaff Jacobszoon, grondeigenaar te Sommelsdijk, van een huis met toebehooren te Middelharnis aan de Zuidzijde „tenden het Slop" naast de Kaaidreef, in het verpondingsquohier gequoteerd No. 421, 1823. 1 stuk (grosse).

Acte van verkoop, verleden voor Notaris Lambertus Kolff van Oosterwijk te Middelharnis, door den gemachtigde van Cornelis van Stolk Abrahamssoon, koopman in hout, woonachtig even buiten Rotterdam, aan Ary van der Staal, scheepmaker te Middelharnis, van een huis met toebehooren aan de Westzijde van de Visschersdijk te Middelharnis, voorheen No. 321, nu No. 335 en een huis met scheepshelling en toebehooren, gelegen bewesten de haven van Middelharnis en in eeuwigdurende erfpacht uitgegeven, 1825. 1 stuk.

(Geschenk van N.N. ten Algemeenen Rijksarchieve.)

B. Afdeeling Handschriften,

Brunt, Mr. J. Genealogie van Giffen.

(Geschenk van den Samensteller.)

Fa bius, G. Genealogieën Taal man en van Erp Taalman Kip.

(Geschenk van den Samensteller.)

Graafland, Mr. J. Hooft. Fragmentgenealogie van Gyblant, 1884.

(Geschenk van den Heer H. J. van 't Lindenhout.)

Jongejan, J. A. en L. en Ir. P. Genealogie Jongejan.

(Geschenk van Ir. P. Jongejan te Amersfoort.)

Maaldrink, G. L. Genealogieën K 1 in k h. a m e r.

(Geschenk van den Samensteller.!

Römer, H. G. Genealogie Römer.

(Geschenk van den Samensteller.)

Roosegaarde Bisschop, G. Genealogieën Kerkhoven en Roosegaarde.

(Geschenk van den Samensteller.)

Schepel, Mr. A. F. Genealogie van Overmeer.

(Geschenk van den Samensteller.)

Velden, A. von den. Genealogie Goll (Elsas), 1904.

(Bruikleen van den Heer W. J. J. C. Bijleveld.)

Gunderman, A. K. P. Genealogieën en fragmentgenealogieën van Veenendaalsche geslachten.

(Geschenk van den Samensteller.)

Pronk Cz., S. E. Kwartierstaat (32) van Cornelis Pronk, geb. Scheveningen 1893.

(Geschenk van den Samensteller.)

Willinge, Mr. J. A. Genealogie Willinge.

(Geschenk van den Samensteller,)

Genealogie Grauwert (afschrift door J. C. van der Muelen)

(Geschenk van den Heer H. J. van 'f Lindenhout.)

Genealogie& Krüseman, Roepel en Stavorinus.

(Legaat van Mevrouw H. A. Krüseman-van de Werk door bemiddeling ván den Heer J. J. Geluk, Cand.-Notaris te Amsterdam.)

Genealogieën Suyck, (Laging) Tobias, Scriverius en Thomassen à Thuessink.

Fragment-'genealogie Wiederhold.

(Geschenk van A. C. Baron van Heerdf.)

Genealogieën Cool en Rosendael (Koevoet van Bonendael) met kwartierstaat (8) van Aemilius Cool, burgemeester van Gouda 1671.

Genealogie van Rooye.

(Aangekocht.)

Hengel, A. B. van. Genealogische aanteekeningen van Hengel en Wisselinck.

(Bruikleen van den Samensteller.)

Langeveld, C. H. J. van. Genealogieën en genealogische aanteekeningen (van) Lange(r) veld,

(Geschenk van Ir. A. Groofenhuis, w.i., te Utrecht.)

Oltmans, A. Genealogische aanteekeningen uit Gelderse archieven.

(Geschenk van den Rijksarchivaris in Gelderland.)

Rosier, W. D. H. Genealogische aanteekeningen de la Bassecour uit de fichescollectie van de Bibliothèque Wallonne te Leiden.

(Geschenk van A. C. Baron van Heerdf.).

Genealogische aanteekeningen de Booy en Schollevanger.

(Geschenk als boven.)

Genealogische aanteekeningen Daalder en aanverwante geslachten (**Oost-Zaan),** 1682-1724.

(In uittreksel afgeschreven door Mevrouw A. C. Boogaard-Bosch.),

Genealogische aanteekeningen Palier.

(Geschenk van N. N.)

Genealogische aanteekeningen Rouse en aanverwante geslachten.

(Bruikleen van den Heer H. K. Michaëlis, tandarts te 's-Gravenhage).

Kwartierstaat (8) van Gijsbertus Harderwijk, geb. 1717. (Onvolledig).

(Geschenk van den Heer L. A. Boeré.)

Kwartierstaat (16) van Job Martin de Lange, geb. 1652 en van N. Mol (1781)' en kwartierstaat (8) van Lucas Pierraard (z.j.).

(Aangekocht.)

Crol, W. A. Hermine. Rapport van een onderzoek naar van het geslacht Roosevelt te Delft, 1937.

Poelmans, W. J. L. Rapport van een onderzoek naar het geslacht Roosevelt te Rotterdam, 1937.

(Geschenk van den Algemeenen Rijksarchivaris.)

Bijleveld, W. J. J. C. Biographie van Margareta van Mechelen, † 1662.

(Geschenk van den Samensteller.)

Beeldsnijder, Mr. J. Genealogie van Rotterdam. Huydecoper van Nigtevecht, Mr. E. Genealogie van Gheel, 1859 en fragment-genealogie van Marselis, 1856.

Karsseboom, Mr. I. L. Genealogie Racket (Raquet).

Mueler, J. C. van der. Genealogieën Gillis en Gool.
Schouten, H. J. Genealogie Aren t, 1885.
Smissaert, Jhr. M. P. Genealogie Lestevenon.
'Genealogie C a u, 19de eeuw.
Genealogie va n D i e 1 en, 19de eeuw.
Genealogieën G o c k e 1 s en S p r u y t, 18de eeuw.
Genealogie van der H u l s t, 1902.
Genealogie L a m p s i n s, 19de eeuw.
Genealogie v a n d e V o o r d e, met gekleurde wapens, eind 18de eeuw.
Genealogische aanteekeningen N i q u e t, 18de eeuw.

(Aangekocht.)

Het Nederlandsche Bidprentje,

door H. F. HEERKENS THIJSSEN.

Een niet te veronachtzamen hulpbron voor den genealoog, die de genealogie van katholieke. geslachten bewerkt, is wel het raadplegen van een der uitgebreide collecties bid-prentjes, eertijds san(c) tjes of doodsprentjes geheeten. En toch hoe weinig geschiedt dit.

In het algemeen kunnen wij de op deze prentjes gedrukte gegevens wel als betrouwbaar aannemen; immers het was en is veelal gebruikelijk reeds bij de Uitvaart (d.i. de godsdienstige plechtigheid, meestentijds direct voorafgaande aan de begrafenis) deze prentjes aan verwanten en kennissen uit te reiken, waardoor notoire onjuistheden zoo in het oog zouden springen, dat het maken hiervan niet aannemelijk is.[1]) Het gebruik brengt mede dat teksten uit den Bijbel aangehaald worden, die van toepassing zijn op het leven van de(n) afgestorvene en, zij het dan in vage termen, een indruk geven van den maatschappelijken stand, dan wel van de leefwijze of de omstandigheid van het afsterven (b.v. langdurige ziekte) van de(n) op het prentje vermelde(n) overledene. In mijn eigen familie vind ik daar aardige voorbeelden van, waarop ik later terugkom.

Dr. Guido Gezelle (1830—1899), de bekende Vlaamsche Priester-dichter, noemt de doodsprentjes „gedrukte oorkondschepen die alleszins (kunnen) te passe komen bij de lieden die taal, geleerdheid, namenkunde, geslachtkunde, gouwspraakkunde betrachtende zijn" en elders.. noemt hij ze terecht: „de gedrukte burgerlijke stand van aanzienlijke familiën".

Alhoewel geschreven bidprentjes van veel ouderen datum voorkomen, is het oudste. mij bekende gedrukte bidprentje van het jaar 1737, en wel van Vrouwe Maria Agnes Barbou Weduwe van zaliger den Heer Mr. Joan Occo, overleden 6 Oct. 1737.

Het oudste prentje, dat ik zelf bezit, is dat van mijn voorvader Gerrit ten Sande (geb. Amsterdam 29 November 1690 en overleden aldaar 2 Mei 1769). Hij was suikerraffinadeur van beroep en stichtte met zijn 'vrouw Maria de Groot, met

[1]) Uitzonderingen bevestigen echter ook hier den regel, al betreft het hier meer eene omissie dan een fout. In mijn bidprentjes-collectie vond ik een bidprentje van mijn oom Arthur Jacques Guillaume Marie t' Kint de Roodenbeke waar als gegeven slechts vermeld stond „pieusement décédé à Bruxelles dans sa 68e année, muni des Sacrements de Notre Mère la Ste Eglise". Toen ik zijn weduwe Cornelia Henrica Maria van der Kun (geb. Rotterdam 11 Januari 1856, en overleden te 's-Gravenhage 26 Januari 1938) hierop 15 jaar 'na het overlijden van haar echtgenoot attendeerde, haastte zij zich nieuwe bidprentjes van te laten drukken,, thans voorzien van den sterfdatum, zijnde 20 Juni 1915.

vie hij 22 Juni 1727 te Amsterdam huwde, het Nieuw Suyckerhofje te Amsterdam..

Het gedrukte bidprentje is van Noord-Nederlandsche afkomst en het eerst gebruikt te Amsterdam omstreeks het midden van de 18de eeuw. In België zien wij ze pas omstreeks 1800 in Antwerpen en Mechelen en pas na 1850 op het platteland. in het algemeen kan. men zeggen, dat vóór 1850 slechts bidprentjes van priesters of gefortuneerde personen bekend zijn en dit komt mede tot uiting door de buitengewoon fraai gegraveerde, meestentijds oud-testamentarische voorstellingen, cue wij aantreffen op de oude perkamenten plaatjes. De oudste bidprentjes zijn n.l. van geëtste. gestoken of gesneden platen gedrukt; zij zijn doorgaans van klein Formaat (7,5 bij 9,5 cm). Tal van gravures van beroemde plaatsnijders als Theod. Corn. en Johannes Galle, en van de Gebr. van Merlen werden benut, doch ook werden speciale opdrachten aan plaatsnijders gegeven om voorstellingen te steken, die betrekking hadden op de leefwijze van den afgestorvene, zooals wij dat zien bij gravures van de hand van Fruytiers. Als regel komt op de ééne zijde een afbeelding voor, terwijl de keerzijde voor den tekst benut wordt,

De „prent-zijde" is sterk onderhevig aan de mode van den tijd.. Rond 1880 zien wij smakelooze producties, doch gelukkig is daar na 1900 veel verbetering in gekomen. [2]) Zeer veel reproducties van schilderijen van godsdienstigen aard van Rubens, van Dijk, Velasquez en de groote Italiaansche schilders als da Vinci en Tintoretto niet te vergeten, worden den laatsten tijd op de fraaiste wijze afgebeeld en sieren de kerkboeken der hedendaagsche Katholieken. Tegenwoordig wordt ook wel een foto van de(n) overledene op de prentzijde gedrukt, al of niet zwart omlijst. [3])

Hoe kunstzinnig de bidprentjes overigens ook mogen zijn, voor ons genealogen is de tekst-zijde het meest van belang. Het oudste gedrukte bidprentje geeft slechts den naam van den overledene met den sterfdatum of ten hoogste met de toevoeging van een enkelen tekst uit de H. Schrift, terwijl dan ook de vermelding van de(n) echtgenoot(e) werd weggelaten. Bij oudere bidprentjes komt het ook voor, dat na het overlijden van de(n) langstlevende van een echtpaar de eerst gestorvene gelijktijdig vermeld wordt, zoodat het gedachtenisprentje voor twee personen tegelijk geldt.

Na 1850 worden de biografische bijzonderheden uitgebreider weergegeven, terwijl dan ook verschillende bijbelteksten, betrekking hebbende op het leven van de(n) overledene, worden afgedrukt. Allengs verschijnen ook lofredenen op de(n) gestorvene op de prentjes, somtijds in versvorm, Zoo heb ik o.a. een bidprentje van Frans Joseph de Nerée, geb. Zevenaar 4 Mei 1844, overleden te Veytaux-Chillon (Zwitserland) 23 Mei 1878 en bijgezet in het familiegraf te Oud-Zevenaar 3 Juni daaropvolgende, waarop een vers staat ge-

[2]) Hadden onze oude bidprentjes een Nederlandsch karakter, de hedendaagsehe kunnen daarop geen aanspraak meer maken, daar ze bijna alle van buitenlandsche herkomst zijn.

[3]) De oude koper-gravures werden omtrent het eerst kwart van de vorige eeuw langzamerhand door Fransche staaldrukplaatjes en Fransche en Duitsche steendrukplaatjes verdrongen. De uitvinding van den te Praag geboren Aloys Senefelder (1771—1834) n.l. de steendrukkunst of lithografie was de aanleiding tot deze gewijzigde drukmethode.

'Als bekende lithografen uit dien tijd welke deze kunst vooral bij het vervaardigen van bidprentjes in toepassing brachten kunnen hier genoemd morden : J. F. Demelinne (1799—1895) uit 's-Hertogenbosch en vooral ook Theod. M. J. van Roosmalen (1794-1870) en diens zoon Barend J. van' Roosmalen (1818-188~3) uit Breda. De door hen gelithografeerde prentjes werden het geheele land doorgezonden, terwijl dan meestentijds de. tekst door plaatselijke drukkers aan de keerzijde werd gedrukt.

drukt waarvan iedere regel begint met een letter van zijn naam: aldus Frans Joseph de Nerée.

Alhoewel mij eenige voorbeelden van familieleden bekend zijn, die zelf den tekst — die dan meestentijds zeer vleiend was, — voor hun bidprentje samenstelden, meestal is het gebruikelijk, dat de parochiegeestelijke, die ,de(n) overledene. het best gekend heeft, den tekst opstelt en ook dat geeft wel eens aanleiding tot overdreven vermelding van de goede hoedanigheden van de(n) gene, voor wie(n) — uitvoerig met naam en kwaliteiten genoemd — gevraagd wordt in vrome gedachtenis zijn (haar) ziel te herdenken. In den laatsten tijd is deze omschrijving zoo uitvoerig, dat een klein lettertype gebruikt moet worden om alle door den Geestelijke neergeschreven bijzonderheden te vermelden.

Het is nu ongeveer een 15-tal jaren geleden, dat ik een aanvang maakte met het collectionneeren van bidprentjes van familieleden. Uit oude kerkboeken, uit eigen familie-archief, doch vooral ook door tot oude familieleden gerichte aanvragen, mocht ik in het bezit komen van vele duizenden bidprentjes, waarvan vele uiteraard in meervoud, zoodat ik, de gelegenheid. heb gegadigden de behulpzame hand te bieden en ruilingen aan te gaan. Zonder er eerst speciaal op te letten deed ik korten tijd geleden de ervaring op, dat ik o.a. doodsprentjes heb van alle op een. kwartierstaat van 8 (dus 14 stuks) voorkomende familieleden,. zoowel van mijzelf als van mijn echtgenoote. Eerlijkheidshalve moet, ik opmerken, dat ik met mijn volle nicht gehuwd ben, zoodat de bijeenzameling minder omvangrijk is.

In het begin van- dit artikel sprak ik over de vermelding van de goede hoedanigheden van de overledenen op bidprentjes. Ik moge als voorbeeld noemen het doodsprentje van mijn overgrootvader Mr. J. N. J. Heerkens, Raadsheer in het Provinciaal Geregtshof van Overijssel, geb. Zwolle den 22 Juli 1807, overleden aldaar den 21 Juni 1867 en begraven den 25 daaraanvolgende op het R.K. Kerkhof aldaar,, echtgenoot van Vrouwe Aleida Gijsberta van-der -Kun. Als tekst staat vermeld uit het boek Job XXIX, 14-16: ,,Rechtvaardigheid was mijn kleed, en als met mantel en hoofddeksel kleedde ik mij met mijn recht. Ook was ik den blinde, en voet den lamme. Een vader was ik voor de armen: en de zaak, die ik niet kende, vorschte ik na."

Wanneer men nu weet, dat deze kundige jurist in Zwolle bekend was om zijn liefdadigheid en, tezamen met zijn vader, Mr. F. Ph. A. Heerkens (geb. Zwolle 20 Jan. 1780 en-aldaar overleden 11 Juli 1865, eveneens Raadsheer in het Provinciaal Gerechtshof van Overijsel) en anderen, oprichter was van de „Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis" en daarnaast belangrijke genealogische liefhebberijen had, dan zal men het met mij eens zijn, dat deze tekst op het bidprentje een juist beeld geeft van zijn leven en werken.

Van iemand, van wien bekend was dat hij van een goed glas wijn hield, zag ik eens een bidprentje met een veelbeteekenende afbeelding van de bruiloft van Cana, waar Christus water in wijn veranderde. Hoewel de tekst van 's mans dorst niet rept, zal menigeen een glimlach hebben' onderdrukt, het plaatje bekijkend, dat hem tijdens de' kerlcelijke plechtigheid in dé handen werd geschoven.

Van Napoleon zijn tal van doods- en gedachtenisprentjes bekend, waarvan de tekst voor den overledene minder vleiend is. Op een in het Latijn gesteld prentje wordt het leven van den beroemden man aldus samengevat: Nihil eram; Augustus factus sum; Populorum carnifex Orbem turbavi; Libertatem vinculavi; Ecclesiam oppressi; Omnia fui; Nihil ero, (Niets was ik: Keizer ben ik geworden: Als slachter der volkeren heb ik de wereld in beroering gebracht: De vrijheid heb ik aan banden gelegd: De Kerk heb ik onderdrukt: Alles ben ik geweest; Niets zal ik zijn) en elders op een Dnitsch prentje: „Nach allen politischen Operationen liegt er ohnmächtig nieder". Het doet denken aan de vele soortgelijke versjes die men in oorlogstijd op Hitler C.S. maakte. Haatdragende teksten op doodsprentjes komen mij echter zeer ongepast voor, ook al is het ,,de mortuis nil nisi bene" wel eens wat moeilijk in de practijk te brengen; men heeft de bezetting van. ons land nog .te kort achter den rug.

Over bidprentjes bestaat een vrij uitgebreide litteratuur. Als standaardwerk kan hier genoemd worden: ,,Das kleine Andachtsbild" door Adolf Spamer. Uitg. Bruckman A.G. München 1930, dat hier te lande vrij zeldzaam is, doch te raadplegen in de Bibliotheek van het Bisschoppelijk Museum te Haarlem. Een keur van interessante artikelen over doods- en devotieprentjes treffen wij ook in de 33e en 34e jaargang (1940. en 1941) van ,,De Bode van de Heilige Familie", uitgave van het Missiehuis ,,St. Antonius" te Kaatsheuvel, alsmede in ,,Taxandria" 22e en 23e jaargang (1915 en 1416). Verder mag hier vooral niet onvermeld blijven ,,Het wetenschappelijk werk en de verzameling van Pastoor Slosse" door den Stadsbibliothecaris te Kortrijk Dr. J. Soete. (Uitg. Jos. Vermaut, Kortrijk 1942).

En hier zijn wij dan meteen beland bij de opsomming van de groote verzamelingen op dit gebied.

De grootste collectie doods-sanctjes berust in het Slossefonds, eigendom van de gemeente Kortrijk en aanwezig in de Stadsbibliotheek aldaar, bevattend ruim anderhalf millioen exemplaren, waaronder vele van Nederlandsche herkomst; Belangrijke verzamelingen zijn ook hier te lande, zoowel in openbaar als in particulier bezit. Het Museum der Oud-Bisschoppelijke Clerezij,. Mariahoek te Utrecht, bezit een gaoote hoeveelheid sanctjes, zoowel van Oud-Katholieken als van Roomsch-Katholieken. Ook de Federatie van Werkgeversorganisatiën in het Boekdrukkers-#bedrijf, van Eeghenstraat 70 te Amsterdam, heeft een uitgebreide collectie. Bijzonder fraaie doodsprentjes van Amsterdamsche patricische Roomsch-Katholieken zijn te vinden in het Museum Amstelkring, ook wel Ons' Lieve Heer op Solder genaamd, op de 0.2. Voorbnrgwal 40 te Amsterdam. [4]) Ook het Bisschoppelijk Museum te Haarlem, Jansstraat 77, bezit een 'goede collectie bidprentjes.

Particuliere verzamelingen treft men bij den Heer L. van der Vaart, Hinthamerstraat 52 te 's-Hertogenbosch en bij den Heer B. M. C. van Rijckevorsel, de Lairessestraat 96 te Amsterdam. Beide laatstgenoemde zeer groote collecties bevatten in hoofdzaak bidprentjes van Brabantsche en Limburgsche geslachten. De vermoedelijk wel grootste verzameling hier te lande berust bij den Heer 1. Bisterbosch, St. Luciensteeg 22 te

4) Ik kan liefhebbers van genelaogie en heraldiek aanbevelen dit intieme schuilkerkmuseum een bezoek te brengen. Behoudens tal van fraaie familie-portretten en bezienswaardige kostbaarheden, 'deels nog stammend van voor de alteratie, vindt men een fraaie collectie zilveren doodspenningen en eenige niet onbelangrijke genealogieën van oud-Amsterdamsche geslachten verlucht met tal van familiewápens. Een uitgebreide bibliotheek op geschiedkundig gebied, in hoofdzaak Amsterdam betreffend, treft men eveneens aldaar aan. Als regent van dit eerbiedwaardig Museum vrzoek ik hen, die over oude bidprentjes (van vóór 1850) van Amsterdamsche geslachten beschikkeu, deze aan dit Museum ten algemeenen nutte af te staan.

Amsterdam. Eenigen tijd geleden heeft laatstgenoemde een circulaire verzonden aan alle R.K. kerken, kloosters en gestichten van Nederland met het gevolg dat momenteel groote hoeveelheden oude en nieuwe bidprentjes, somtijds meer dan 1000 per' dag hem bereiken. Zijn verzameling heeft de 200.000 exemplaren reeds overschreden en door goede en doelmatige catalogiseering is deze collectie voor den genealoog gemakkelijk te raadplegen. Zoowel laatstgenoemde als de Heer B. M. C. van Rijckevorsel hebben het voornemen binnen korten tijd ieder een werk over het Nederlandsche bidprentje te publiceeren,

De Veluwsche afstamming van het geslacht van Woelderen,

door C. A. VAN WOELDEREN.

Bij den aanvang van mijn sedert ongeveer 1900 ingesteld onderzoek naar de herkomst van het geslacht *van Woelderen* ving de bekende geregelde stamreeks aan met *Hendrik van Woelderen,* schepen van Cuyck *1718-1749,* volgens de „Nabuercedulle" van 1726 de hoogstaangeslagene van de ingezetenen van Cuyk. Twee van zijne zoons waren schepen van Grave: de van hen afstammende takken zijnuitgestorven; zijn zoon Peter *van Woeldeten* was Schepen resp. President-Schepen van Cuyk van 1749-1795, en werd daarna — 77 jaar oud — op 27 Maart 1795 „door het volk" verkozen tot Regent van Cuyk, waarop in zijne handen de eeden werden afgelegd door de medeverkozenen, ook door die der omliggende dorpen Linden, Sint Agatha en Haps. (Zie Register van Publicatiën van Regenten van Cuyk). D, e jongste zoon van *Peter van Woelderen* doorstond als predikant te 's Heerenberg met zijn gezin de Revolutie zonder groote materieele schade; de' jongste zoon *Israel Daniel van Woelderen verloor* echter zijn vermogen en moest in 1799 het Kasteel Makken te Vierlingsbeek in den Landè van Cuyk verkoopen, waarvan. hij op 18 October *1786* eigenaar was geworden door aankoop voor ƒ 132.000 van Jan François van Eck en Vrouwe Seyna Anna Henriette Philippine van Wassenaer, echtelieden. Zijne 5 zoons ontvingen desniettemin eene voortreffelijke 'opleiding en daarna werd de volgende generatie gevormd door 8 huwbare zoons, waarvan evenwel helaas als eenige mijn vader trouwde, zoodàt de 'familie *van Woelderen* Behoort tot 'diè kerngezonde Nederlandsche geslachten, welke in de 2de helft der 19de eeuw door een zekere traagheid om te huwen eensklaps weer geheel tot op den hoofdstam ingesnoeid werden.

De resultaten mijner onderzoekingen werden regelmatig in het Maandblad gepubliceerd, hoe dus de stamreeks over *Israel Pelgrim Lamberts van Woelde(ren)* kerkmeester te Cuyk en *Lambert Israels* te Nijmegen werd opgevoerd tot *Israel Andriess,* geboren ongeveer 1580 te Terwolde, moge als bekend verondersteld worden (zie o.a. Maandblad 1910 k. 165 e.v., 1912 k. 374 e.v., 1921 k. 62 e.v. en W. Wijnaendts van-Resandt 1921 k. 11 e.v.).

Naast de *zeer veel* tijd en arbeid eischende uitgave van de *„256 kwartieren en kwartierwapens van H. W. van Woelderen"* door W. Wijnaendts van Resandt, (Middelburg 1939. firma den Boer); is na 1921 het verder onderzoek naar de Veluwsche afstamming van het geslacht *van Woelderen* krachtig voortgezet, waartoe in het Rijksarchief te Arnhem en in het gemeente-archief te Deventer veel gezocht is. o.a. door den heer W. Wijnaendts van Resandt, later door den heer J. J. Kleinhoonte.

Hoewel voor de waarschijnlijk 'geachte oude Veluwsche afstamming de akte, die „de missing link" moet vormen, *nog* steeds niet is opgespoord, wil ik nu toch de publicatie van een overzicht, van hetgeen inmiddels werd gevonden. niet langer uitstellen, omdat ik hoop door mijne publicatie de speciale belangstelling te wekken van zeer bekwame leden van ons genootschap, die ook juist in de Veluwsche archieven roeken en mij daardoor hunne medewerking te verschaffen.

Israei Andriess is in de Verbalen van de schiltschatting te Terwolde van de „Inheymschen ende gebruyckeren" (zie Archief der voormalige Rekenkamer van Gelderland,. Rijksarchief te Arnhem) teruggevonden als pachter van de hoeve Be Fuylewinckel te Terwolde en nog van een ander grondstuk van 1611 tot 1627, eerst als *Israel Snijder.* later als *Israel Dryessen.* Volgens deze „maancedullen" van de Veluwsche verponding is vóór 1606 pachter van de Fuylewinckel Steven Jacobs en van 1606 tot 1610 de weduwe van Steven Jacobs. In het „Cohier van alle criminele en hoghe breucken gevallen ten tijde van Jr. Johan van Scherpenzeel in syn leven Drost van Veluwe" staat onder Voorst 1610: „van dat Jan Peters gewesene muller ter Wolde nedergeslaegen heeft gehadt Steven Jacobs boven de thien heerenponden berekent ín den lesten drosten rekening: vermits desen na et feit met den lijve ontcomen is ende sich alnoch wtlandisch verholdet, heeft den rendant daervan cunnen proffitieren". *Israel Andriess* is 'door een huwelijk met de dochter van Steven Jacobs in de Fuylewinckel ingetrouwd, waarop ook het feit wijst, dat hij naar een meer voorkomend plaatselijk gebruik zijn oudsten zoon Steven noemde naar den vader zijner echtgenoote.

Volgens de Rekening van den Landdrost van Veluwe. dl. 1620—1625, „Ontfanck van alle crimineele ende hoghe breucken Voirst in den jaere 1624" werd *Israel Andriess* uit Terwolde bekeurd wegens duiven schieten „binnen Deventer oft op die redoubten, waar hij zich in dienst verholdet". In 1624 was Deventer en daarmede een groot gedeelte van de Veluwe tijdelijk in handen van de Spanjaarden, die vooral het platteland brandschatten en plunderden. De weerbare mannen der Veluwe werden daarna naar Deventer opgeroepen om de verdediging te helpen bevorderen.

Op 17 Aug. 1632 procedeert *Israel Andriess* voor het laatst voor de Bank van Voorst voor de betaling van hem geleverde rogge. Het is mogelijk, dat hij in een der volgende jaren aan de pest is overleden, die vooral in 1635 en 1636 hevig te Deventer en op de Veluwe heerschte.

Volgens een inschrijving van 22 Juni 1636 van het Gerichtsignaat der Veluwe, dl. 1634-1637, onder de Bank van Voorst werden *Steven Israels* en *Lambert Israels* veroordeeld wegens eene vechtpartij. Beide hebben Terwolde verlaten, *Lambert* treffen wij in 1639 aan in Nijmegen en 'Wijnaendts vond *Steven Israels* waarschijnlijk terug als soldaat te Wesel bij zijn huwelijk op 2 April 1653. Hun broeder *Jan Israels* bleef op de Veluwe gevestigd en was volgens verscheidene gevonden akten gegoed in verschillende gemeenten in de buurt van Terwolde. Zoowel *Steven* als *Jan Israels* compareerden als getuige' bij den 'doop van kinderen van hun broeder *Lambert te* Nijmegen.

Israel Andriess' heeft bijzonder moeilijke tijden te Terwolde beleefd onder voortdurende oorlogsomstandigheden. Terwolde, gelegen aan den anderen oever van den IJssel onder den rook van Deventer, was voortdurend blootgesteld aan het oorlogsgeweld van 'de eigen troepen en van den vijand, vele inwoners werden dan ook <hopeloos geruïneerd. Waarschijnlijk als een der jongsten van een groot gezin, zag *Israel An-*

driess het nog resteerende vaste goed vererven op zijn oudsten broeder en moest hij geheel zelfstandig zijn eigen weg zoeken, wat in dien oorlogstijd zeker moeilijk was. Hij zal zijne zoons dan ook wel onbemiddeld hebben achtergelaten. Een der *Jan Andriess,* die hieronder volgen, zal wel zijn broeder zijn geweest, ook *Herman Dryessen* van *der Woelde, dien* Wynaendts terugvond als overleden te Terwolde in 1616 en die volgens het Liber Attestationum van Deventer (1585—1593) op 13 Qct. 1587 als *Herman Andrieszen van der Woelde* eene verklaring aflegt. Hij is de eenige, die evenals *Israel Andriess* ook wel *Dryessen* heet, in tegenstelling, met eenige *Jan Driesz, Dries Jansen's* enz. uit dienzelfden tijd te Terwolde. *Lambert Israels* te Nijmegen noemde zijne zoons *Israel, Jan en Herman,* die waarschijnlijk naar zijn. vader en zijne beide ooms heetten,

In dien rauwen oorlogstijd gaf men blijkbaar te Terwolde toepasselijke bijnamen aan strijdbare mannen, want behalve *Israel Andriess* in *1611* als snijder, vinden wij onder zijne mogelijke familieleden vermeld *Johan Andriess alias Donder.* genoemd in het Crimineel Sententieboek van het Hof in de Registers van abolitie en remissie „op 25 Febr. 1574 remissie verleend te Oldebroek wegens nederslag op Johan Lamberts aldaar" en

Dries Johansz alias Bitter, wiens veronderstelde doodslag volgens de onklaarboeken en de Gerichtssignaten sub Voorst in de zitting van 8 Nov. 1575 (6 no. 11 fo. 223) door den Drost behandeld werd. Er volgde echter geen veroordeeling; hij was in 1574 voor den Drost gedaagd, beschuldigd van doodslag op „zalige Bernt N", die eerst Jacob Hekinck had doodgeslagen.

Daar de doop- en trouwregisters te Terwolde voor *Israel Andriess* en zijne zoons niet ver genoeg teruggaan en zij geen vaste goederen bezaten te Terwolde, is het onderzoek naar hunne herkomst zeer moeilijk, omdat de daarvoor noodige akten ontbreken. Toch werden de nasporingen ijverig voortgezet en wederom is bewezen, dat het „frappez toujours" steeds geldt voor den genealoog. Want in 1933 vond Wynaendts de volgende zeer belangrijke akte, die nieuwe gezichtspunten opende:

Rekenkamer van Gelderland no. 1512^{d} f° 54^{vso}, 'Lijst van dienstmannen, vrijluiden, hoorige en keurmedige personen in het Scholtambt van Voorst en de door hèn gebruikte goederen.

±1550 Terwolde:

Andries ter Wolde Andries Luyckens dienstman mijns gen. heren, habet een vrij wijff mijns gen. lieven heren, geheyten Gertruydt Gerrit Dibbendr. op sijn selffs guet in die hoven, habet deels thinslants.

„Die Hoven" te Terwolde waren een aantal hoven gelegen in de vruchtbare rivierklei dadeliik aan den linkeroever van den IJssel tegenover Deventer: de eigenaren zullen wel o.a. de voordeelen van groententeelt voor de stad gehad hebben, maar zullen ook na het begin van den 80-jarigen oorlog na 1568 het eerst hebben moeten lijden van het oorlogsmolest van uit Deventer: velen zullen hun bezit wel in dien tijd bezwaard of verloren hebben, temeer waar ook overstroomingen door het buiten de oevers treden van den IJssel groote schade veroorzaakte. In verschillende akten worden „die seventien, die veertien of die seven hoven" onder Terwolde genoemd.

Onze aandacht vragen o.a. de volgende akten:

Liber Attestationum van Deventer 1585-1593:

4 Juni 1587, Herman Coeners, sijnes alders omtrent tsestisch jaren, verklaart, dat te ter Woelde, ahn den Eickelboem die Hoffstede zal. *Johan Andriesz* thobehoirt hebbende, buitendijcks, daer nu die weerdt gelegen isz soe voele olthoeriges Landen masz, daer men eene koe mochte weyden bij sijnen tijden und datt hie van sijnen Vaeder (: alsdem dieselve Hof f-. stede eertijdts thobehoirt hefft) wall gehoirt hebbe, datt als sijn Vader zal. die Hoffstede ahn sich koffte, men woll twie koenen daer konde weyden. Ende datt hem *getuigen* wall hoegett dat selve Landt geschaert en beseyet wasz mit haever und ander saedt, oick datt hett nah destydt als hett seer wasz affgenamen een Bleyxken gewest is.

Bovengenoemde *Johan Andriesz* kan identiek zijn met den *Jan Andriess* genoemd in de Onclaarboeken der Veluwe 1524-1592 no. 6, die zich als man en momber van zijne huis+ vrouw liet inleiden in een akker lands gelegen in het kerspel van der Wolde. Wellicht was hij een zoon van *Andries Luyckens.*

Op verschillende „allodiale erfgrondgoederen" in het kierspel ter Wolde wordt, volgens het Rechterl. Archief van Veluwen Inv. no. 20 (8) Sententiën en appointementen 1637-1640 folio 262 Acten Voorst, in 1640 een hypotheek gevestigd door Henrick van Eck tot Harveloo, jagermeester en scholtis o.a. op: „die Hoffstede aan den Dijck, daar *Jan „Andriesz* op woont, genaamd in den Wandelinge Conincs „hoffstede, gedeeltelijk toebehoorende Joffer Helegonda van „den Boetseler, wed. van wijlen Arnoldt Brant, colonel".

Op folio 400 ibid. wordt vermeld, dat 27 Juli 1648 aan dezelfde hofstede wordt gepeind voor zooveel Joffer Helegonda van Boetseler daar van aangaen mag.

Gerrit Dibben genoemd in de door Wijnaendts gevonden lijst van 1550 behoort tot het Terwoldsche geslacht Dibbits, want Dibben, Dibbits, Dibbolts enz. werden dooreen gebruikt en er bevinden zich talrijke akten Dibbits in de Terwoldsche archieven: merkwaardig voor ons is:

Bank van Epe 21 Juni 1615:

In de saecke van Jan Dibben aangesproecken sijnde van de kynderen van Zal. *Lambert Andriess* ter cause van seeckere resteerende coopspenningen spruytende van een perceel herengoetts is nah gedane oppositie ende lange disputen. verclaert als te sien is bij 't boek van sententien.

Bij de relatie met leden van het geslacht Dibbits zij ook de aandacht gevestigd op het echtpaar *Steven van der Wolde(n)* en Jacomina Dibbits te Arnhem, dat daar in verschillende akten voorkomt sedert ongeveer 1675, maar tot nu toe is vergeefs gezocht naar de herkomst van dezen *Steven van der Wolde(n).*

Een zoon van *Andries ter Wolde* van 1550 is waarschijnlijk *Jan Andriess,* onderscholtis van Terwolde, die in het Landgericht te. Deventer. (dl. 1593-1597) op 1 Juli 1594 vermeld wordt als „underscholte tho Voerst". Hij werd als onderschout te Terwalde gevonden tusschen 1594 en 1613 en. had moeiliikheden met den drost, die hem daarom tijdelijk „destitueerde" in een periode tusschen 1601 en 1604. Hij komt in vele Terwoldsche akten voor, heet in de gerichtssignaten van 1613 en 1614 „gewesen onderscholtis" en was o.a. op 6 Febr. 1623 gerichtsman in het kerspel ter Wolde. Of hij identiek is met den *Jan Andriess,* die sedert 1601 koster te Terwolde was en volqens de Schatcedulle voor nihil wordt aangeslagen, omdat hij in dienst van de kerk was, die ook in 1619 en 1620 als koster te 'Terwolde wordt genoemd en volgens de Renunciatieboeken van Deventer in een akte van. 24 Aug. 1631 bovendien schoolmeester van Terwolde was, is zonder nadere gegevens niet vast te stellen, temeer

omdat een *Jan Andriess* nog in een akte van 27 Juli 1648 op de Conincxhoffstede wordt vermeld. De bovengenoemde Schatcedulle van 1601 vermeldt de namen van alle eigenaren en gebruikers van gronden te Terwolde; daarop vindt men behalve *Jan Andriess* slechts *Herman Driessen* en anders geen enkelen drager van den voornaam of het patronyme van *Andries* of *Dries,* zoodat deze naam in dien tijd toch niet zooveel in Terwolde blijkt voor te komen.

Wijnaendts heeft de Terwoldsche akten in den desbetreffenden tijd zeer nauwkeurig op den naam *Andries* doorgezocht: bii het nagaan zijner resultaten krijgt men den indruk. dat *Andries Luyckens* en zijne vermoedelijke nakomelingen te Terwolde zich meestal -*Andries, Andriessen* en *Andriess* noemden en daarentegen de andere naamgenooten aldaar algemeen *Dries, Driessen* en *Driesz.*

De voornaam Israel komt in ons land in de 16de eeuw zeer sporadisch voor, er is voor mij in vele archieven naar *Israel* gezocht o.a. naar aanleiding van miine advertentie in de vier nummers van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek': van Carl Köffler in 1911 en 1912 en speciaal op de Veluwe door Wiinaendts, Kleinhoonte e.a., waardoor vrijwel is. vastgesteld. dat in dien tijd de voornaam *Israel* in het geheel niet op de Veluwe voorkwam en slechts in zeer enkele gevallen in de randsteden der Veluwe.

Het is waarschijnlijk te achten, dat *Israel Andriess* een der jongste kinderen is uit het huwelijk *fer Wolde-Dibben* c.q. uit een tweede huwelijk van *Andries fer Wolde.* Waarschijnlijk waren in 1550 *Andries fer Wolde* en Geertruydt Dibben jonq getrouwd, althans zou men dit kunnen opmaken uit den tiid, waarop hunne hieronder volgende veronderstelde 'ooms *Luyckens* te Terwolde worden vermeld. De nakomelingen van *Israel Andriess* noemden zich later *van Woelderen,* dit is moeilijk anders te verklaren dan door een afstamming uit *Andries ter Wolde,* n.l. den eenigen *Andries,,* die te Terwolde dezen naam droeg, want andere zulke *Andriessen* zijn er te Terwolde niet qevonden.

De Terwoldsche archieven' zijn door Wijnaendts nauwkeurig doorgesoeurd naar den weiniq voorkomenden voornaam *Luyken,* waardoor het waarschiinliik is te achten. dat na 1570 geen enkele akte *Luyken* of *Luyckens* te Terwolde is te vinden. Des te opvallender is het, dat tevoren ongeveer qeliiktiidig 4 personen *Luyckens* te Terwolde zijn gevonden, die daarom zeer wel moqeliik broeders kunnen ziin geweest.

Behalve *Andries Luyckens,* wiens zoon *Andries fer Wolde* in 1550 vermeld wordt als wonende in die Hoven te Terwolde. vond Wijnaendts nog:

1. *Johan Luyckens* te Terwolde in 1533 en 1537; *Jan Lugckens* 'èn *Maria* te Terwolde 1540, *Marifgen Jan Luuckens* te Terwolde 1570, terwiil ook *Dries Jansz* te Terwolde in 1571 aandacht verdient.
2. *Jacob Luyckens* te Terwolde 7 Maart 1550.
3. *Willem Luyckens* te Terwolde 3 Juli 1562.

Het *is* niet wel aan te nemen, dat zich in het kleine dun hevolkte Terwolde opeens 4 verschillende *Luyckens'* zouden hebben gevestigd, zoodat het waarschijnlijk kan worden geacht, dat wii hier met 4 broeders, zoons van *Luyken (Lucas).* te doen hebben.

Volledigheidshalve zij noq vermeld, dat Wijnaendts te Terwolde en omstreken vond:

Evert Andriess op den Oosterhof te Terwolde 1566.

Luyken Lubberts. Donderdag post Johannis nativitatis 1500 in de buurschap van Gietel.

Andries Johans in 1500 te Voorst.

Andries Lubberts in 1533 Gerichtssignaten. Epe.

Luyken Johans in 1492 Gerichtssignaten. Apeldoorn.

Lubbert Johan Luykens in 1447 te Apeldoorn.

Kleinhoonte vond:

Gerichtssignaat van Veluwe 1544—1547, folio 82.

Lubberf Andriess, oud 63 of 64 jaar, legt Maendach Maria Magdalenenavond A° 1544 een 'verklaring af, dat hij 20 jaren met zijn vader gewoond heeft op Woerringerhaeve in de buurt van Wormingen.

Daar de voornaam *Luyken* zoo uiterst zeldzaam in Terwolde en omstreken voorkomt, heeft Kleinhoonte waarschijnlijk den vader der 4 *Luyckens'* te Terwolde, waaronder *Andries Luyckens,* in de 'volgende akten teruggevonden:

Archief van de Leenkamer van Putten, Inv. no.1. Leenregister folio 8 verso:

A° 1483: Seberdinck toe Voorst toe G(i)etel

Item *Luyken Johan Lubberfs toe (0)sferhuysen* hefft ontfangen een goet 'geheten Seberdinck, gelegen in den kerspel van Voerst in den buerschap van Getel ten Sutphenschen Leene ende rechte mit eenen ponde 't verheergewaeden Beholtlyck mii ende eenen ygelyck syns rechts, acta in den iaere onses Heeren 1483 op Mey avondt, bij manne van Leene Gysbert van Mekeren, Johan van Lennep.

Item *Luyfken* hefft wt desen goede versat, dat hij geloofft heefft te lossen bij peine als men in den olden leenboeck vinden sall.

als boven folio 21:

A° 1503 op Sunte Benedictus dach in de Vaste. *Luyken Johan Lubberfs* draagt Seberdinck over aan Gheert ten Stalle. Andries Heyman, leenman van Putten getuyge.

In „Opdrachten Veluwe 1538-1610 Inv. no. 40 folio 68" vindt men 27 Nov. 1555 Dirrick Kockert en Helena ten Star: Ehl. geven in onderpand beyder erff ind guett zii liggend hebben in den Ampte van Epe, daar nu ter tyd Jacob de Horst op woent, geheten *Jan Luyckesz erve* gelegen met zijn bepalingen in de buerschap tho Dyckhuysz.

Jaren geleden las ik, naar ik meen in een der oudere jaargangen van Gelre, waarvan ik echter de plaats niet meer terugvond, eene mededeeling over „de aloude *Jan Luyken hoeve* op de Veluwe".

Over *Johan Luyken(s)* in het begin van 1400 is meer te vinden. een onderzoek is nog gaande.

Ontleend aan de bovenstaande gegevens zou men voorloopig een volgende afstamming van *Andries ter Wolde* kunnen opstellen. die natuurlijk nog in alle opzichten nader zal moeten worden gedocumenteerd.

1. 1400. *Johan Luyken(s)* (Vgl. de aloude Jan Luyken hoeve Op de Veluwe).

II. 1447. *Lubberf Johan Luyckens* (Gerichtsignaten Apeldoorn).

1 1 1 . ± 1 4 6 5 *Johan Lubberts.*

IV. 1483—1503 *Lüyken Johan Lubberts* bezit Seberdinck te Osterhuysen in Voorst, buurschap Gietel.

V. ± 1530 *Andries Luyckens.*

VI. 1550 *Andries ter Wolde Andries Luyckens* tr. Geertruydt Gerrit Dibbendr., in die Hoven te Terwolde.

Zeer toevallig is het volgende:

De Luyken's van de havezathe Landfort onder Gendringen (Maandblad 1916, k. 140 e.v.), waartoe mijne moeder behoort, stammen af van *Henrich Luycken,* die 28 Febr. 1584 te Holten (bij Essen)' met Anna von Knippenburg trouwde. Deze was waarschijnlijk verwant met' *Christoffel Luycken.* raadsvriend van Essen, den grootvader van den bekenden

dichter en etser *Jan Luyken. Christoffel Luyken* was 'gegoed te Borculo en op de Veluwe en de zoon van Christoffel en Adelheid van Rhemen. Laatstgenoemde was de dochter van Steven van Rhemen, o.a. in 1538 burgemeester van Deventer en van Adelheyt van Beeck (Maandblad 1912, k. 13 e.v., k. 230 e.v. k. 309 e.v.; 1919 k. 84 e.v.).

Nu vond Kleinhoonte nog:

Liber Attestationum van Deventer 1585-1593

5 Mei 1588 kontschap ten behoeve *Luycken Jansen woont in Holten(!)* Beeft een broeder Peter en had een broeder Johan Oistermate.

Eveneens toevallig wegens het zoo weinig voorkomen der voornamen *Israel* en *Luyken* is de volgende akte:

Trouwboek Ned. Herv. Borculo:

26 Juli 1668. Henrick Israels zoon van zal. *Israel Luiken* van hier, soldaat sijn Gr.(avelyke)' G(e)n(ade) van Stirum en Hendersken te Veldhuis nagelaten dochter van Gerrit te Veldhuis van Groenloo *(Christoffel Luyken* voornoemd was gegoed te Borculo).

Hoewel een exact bewijs,' dat *Israel Andriess* dè ioon is van *Andries ter Wolde,* zeer moeilijk zal zijn te leveren, worden de pogingen daartoe krachtig voortgezet Een sterke aanwijzing vormt daarbij het feit,' dat gedurende -ruim 150 jaar, n.l. van 1550 tot in het begin der 18de eeuw alleen patronymen werden gedragen en dat daarna ongeveer tegelijk de tak van *Israel Lamberts* te Cuyck weer den ouden naam droeg n.l. *van' Woelde(ren)* en dè later uitgestorven takken van *Jan Lamberb* te 's-Hertogenbosch *van (der) Wo(e)lderen* en *Hetman Lamberts* te 's-Gravenhage *van (der) Wolde(n).* Waren er voor het weder voeren van den ouden in het' vergeetboek geraakten familienaam geen oude rechtsgronden aanwezig geweest, dan zou men 'zich volgens het gebruik toch wel genoemd hebben *Andriessen* of *Driessen, Israels, Lamberts, van Cuyck* of *van Nijmegen,* maar niet naar het reeds lang verlaten Terwolde. Ook een 'oeroud zilveren wapencachet, steeds in familiebezit gebleven, dat helaas bij een inbraak op Oudejaarsavond 1918 te den Haag werd gestolen, duidt op de oude afstamming..

Langdurige ijverig voortgezette genealogische onderzoekingen leveren soms merkwaardigheden op. Zoo zij hier nog ten slotte meegedeeld, dat de zwager van *Lambert Israels,* n.l. Pierre (Peer, Peter) Guyou (Giou, Guyót en andere geradbraakte schrijfwijzen), luitenant in de compagnie van den majoor van Rijswijck, uit zijn huwelijk met Annà Ariëns van Heusden drie volwassen kinderen had, waaronder Jacquemina Guyou (deze heeft mischien haar voornaam ontleend aan dezelfde familierelatie als de hierboven genoemde Jacomina Dibbits te Arnhem: althans bij het tweede huwelijk van Pierre Guiou op 21 Oct. 1654 met Maria van Aelst, j.d. van Arnhem, was Ds. Dibbits getuige). Uit het mageschеid van 1 Oct. 1669 te Maastricht tusschen Maria van Aelst en de'kinderen Guyou uit het eerste huwelijk kort na den dood van Pierre Guyou (de familie Guyou kwam uit het land van Luyk)' blijkt nu, dat Jacquemina gehuwd was 'met.. .... *Lambert Israels! deze* was dus een aangehuwde neef van *Lambert Israels Senior.* Waar komt nu opeens deze tweede *Lambert Israels* vandaan? Alle opsporingen daarnaar hadden tot nu toe slechts een volkomen negatief resultaat.

Men ziet het, allerlei puzzles staan het schrijven van eene volledige genealogie van *Woelderen* nog in den weg. Moge

deze publicatie de actieve belangstelling en medewerking onzer-leden wakker roepen, om te gelegener tijd de oplossing van de hier gestelde vraagstukken te helpen bevorderen.,

---

Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,

(vervolg van LXIV, 169)

door R. T. MUSCHART.

de Back.

Cornelis de Back, in 1748 schepen van 's-Hertogenbosch, voerde volgens de Heraldieke Bibliotheek 1876, pag. 307, als wapen: „in goud 3 roode vierkante bakjes". Volgens de Naamlijst en Wapenkaart! der leden, van de regeering van 's-Hertogenbosch door van Zuijlen, plaat 13, evenwel voerde deze zelfde *Cornelis de Back,* in 1747 aangesteld tot raad van 's-Bosch en overleden in 1766, een gevierendeeld wapen met deze, 3 bakjes als 1° en 4° kwartier en als 2° en 3" kwartier een groen verkort kruis met ingebogen zijden vergezeld van 4 roode wassenaars in gouden veld. Aangezien van Zuijlen de archivaris van 's-Hertogenbosch was, kan men vrij gerust aannemen, dat zijne opgave juist en de beschrijving in de Heraldieke Bibliotheek onvolledig is.

van Baerle,

Susanna van Baerle, de vrouw van den bekenden *Constantijn Huijgens,* voerde volgens de Navorscher 1862, pag. 323, als wapen: „in goud 3 zwarte 'dwarsbalken en in een zilveren schildhoofd 3 opzittende eekhoorns van natuurlijke kleur naast elkaar". Volgens de Navorscher 1865, pag. 92, zou zij gevoerd hebben: „in goud 3 zwarte dwarsbalken". Twee bronnen dus, die het wapen van dezelfde persoon verschillend beschrijven. Van deze twee beschrijvingen is de laatste foutief.

Bakelgem.

Volgens een M.S. Wapenboek van van Heemskerck van de 2e helft der 18e eeuw, in particulier bezit, zou eene familie *Bakelgem* àls wapen gevoerd hebben: „in 'goud een zwarte schoorsteenhaal vergezeld rechts en' links van een zwarten lcookpoi". Deze naam deugt niet, want dit wapen is ni fallor van de Dordrechtsche regeeringsfamilie ***van Bladegem.***

Bakker.

Hendrik Willemsz. Bakker, A° xxxx, voerde volgens de Navorscher 1877, pag. 534, als wapen: „in zilver 3 groene blaren aan één steel. op groenen grond", doch ***Hendrik Wilemsz. Bakker alias Boon,*** van 1622 tot 1628 raàd van den Briel, die toch waarschijnlijk wel de zelfde zal zijn als eerstgenoemde, voerde volgens het M.S. Wapenboek van van der Lely betreffende' de regeering dier stad als wapen: „in zilver een groene korenplant, waaraan 3 groene aren, op groe-, nen grond". Een dezer beide wapens moet dus onjuist zijn.

Baldy.

Balthazar Baldy, van 1612 tot 1625 schepen van Breda, getrouwd met ***Elisabeth van Buurstede;*** voerde volgens de Nederlandsche Heraut 1887, pag. 160, als wapen: „doorsneden, A. in' hermelijn 2 roode schuinbalken; B. in zwart een gouden keper beladen met 3 zwarte merletten en vergezeld van 3 gouden lelies" en als helmteeken: een uitkomend paard tusschen vlucht, Dit helmteeken is niet juist, want 'het

BID VOOR DE ZIELEN
VAN ZALIGER
JOANNES PAULUS THYSSEN,
Geboren den 23sten Junij 1725, en Overleden den 27sten September 1803
EN DESZELFS HUISVROUW
MARIA IDA BARBARA RAEDTS,
Geboren den 4den December 1727, en Overleden den 4den Februarij 1811.
Zalig zijn ze die de beproeving uitstaan, want als ze beproefd zijn, zullen zij de kroon des levens ontfangen, die God beloofd heeft den genen die hem liefhebben.
Jacobus I. vs. 12.
Dat zij rusten in vrede.

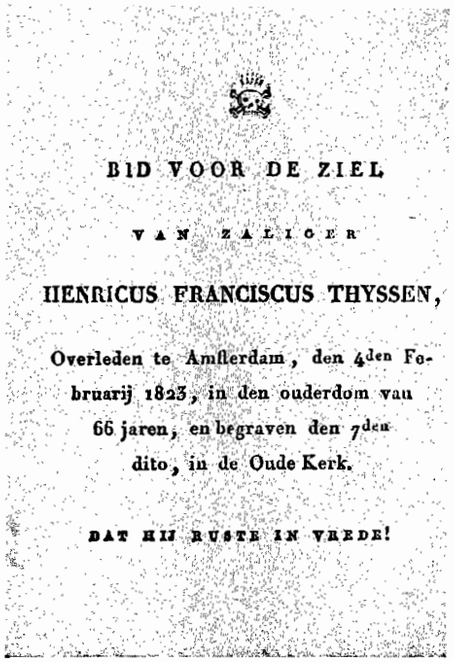

BID VOOR DE ZIEL
VAN ZALIGER
HENRICUS FRANCISCUS THYSSEN,
Overleden te Amsterdam, den 4den Februarij 1823, in den ouderdom van 66 jaren, en begraven den 7den dito, in de Oude Kerk.
DAT HIJ RUSTE IN VREDE!

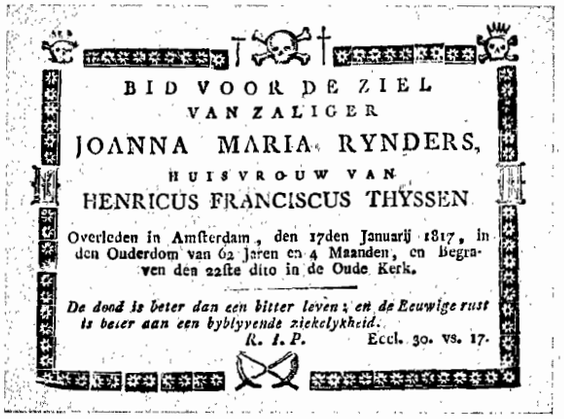

BID VOOR DE ZIEL
VAN ZALIGER
JOANNA MARIA RYNDERS,
HUISVROUW VAN
HENRICUS FRANCISCUS THYSSEN
Overleden in Amsterdam, den 17den Januarij 1817, in den Ouderdom van 62 Jaren en 4 Maanden, en Begraven den 22ste dito in de Oude Kerk.
De dood is beter dan een bitter leven; en de Eeuwige rust is beter aan een byblyvende ziekelykheid.
R. I. P. Eccl. 30. vs. 17.

BID VOOR DE ZIEL
VAN ZALIGER
DEN HOOGGELEERDEN HEER
HENRICUS FRANCISCUS THYSSEN,
Echtgenoot van
VROUWE
MARIA THERESIA TEN SANDE.
Overleden te Amsterdam, den 8sten Januarij 1830, in den Ouderdom van 42 Jaren, en begraven den 13den daaraanvolgende, in de Oude Kerk.
Dat hij Ruste in Vrede!

✠
GEDENK IN UWE GEBEDEN
DE ZIEL VAN ZALIGER
Vrouwe
MARIA THERESIA TEN SANDE,
WED. DEN HOOGGEL. HEER
Dr. H. F. THIJSSEN,
Overleden te Amsterdam, *den* 6*e December* 1883, *in den ouderdom van* 80 *jaren, en begraven op de R. C. Begraafplaats, bij de Kerk van den* H. Nicolaas, *buiten de Veste.*
Op U Heere heb ik mijne hoop gesteld, in der eeuwigheid zal ik niet beschaamd worden.
O Maria, onbevlekt ontvangen, bid voor ons, die tot U onze toevlucht nemen. Helpt mij, (o mijne kinderen) met uwe gebeden, eens zien wij elkander weder, waar niets onze vreugde zal storen.
Rom. XV. 30. Joan. XVI. 28.

BID VOOR DE ZIEL
VAN ZALIGER
EN HOOGGELEERDEN HEER
ENRICUS FRANCISCUS
THYSSEN,
Echtgenoot van
VROUWE
RIA THERESIA TEN SANDE.
erleden te Amsterdam, den 8 en
nuarij 1830, in den Ouderdom
an 42 Jaren, en begraven den
3 den daaraanvolgende, in de
Oude Kerk.
Dat hij Ruste in Vrede!

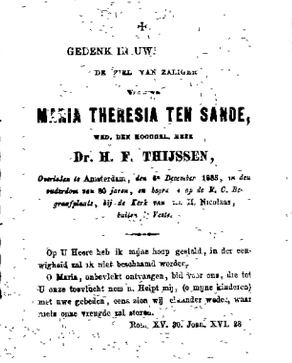
GEDENK IN UW:
DE ZIEL VAN ZALIGER
VROUWE
MARIA THERESIA TEN SANDE,
WED. DEN HOOGEDEL HEER
Dr. H. F. THIJSSEN,
Overleden te Amsterdam, den 6e December 1835, in den ouderdom van 80 jaren, en begr. 4 op de N. C. Begraafplaats, bij de Kerk van Ld. M. Nicolaas, buiten de Veste.
Op U Heere heb ik mijne hoop gesteld, in der eenvoudigheid zal ik niet beschaamd worden.
O Maria, onbevlekt ontvangen, bid voor ons, die tot U onze toevlucht nem n. Helpt mij, (o mijne kinderen) met uwe gebeden, ons allen wij elkander weder, waar niets ons vreugde zal storen.
Rom. XV. 30. Joan. XVI. 23

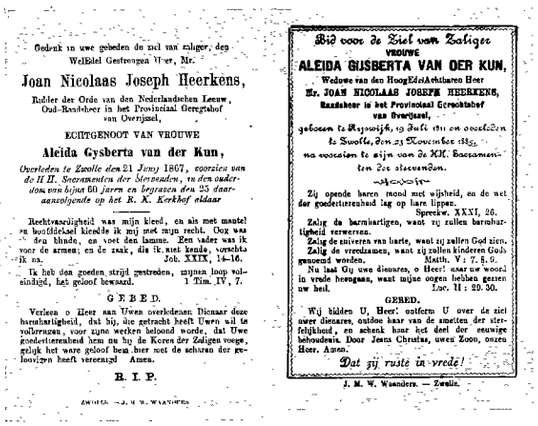
Gedenk in uwe gebeden de ziel van zaliger, den WelEdel Gestrengen Heer, Mr.
Joan Nicolaas Joseph Heerkens,
Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Oud-Raadsheer in het Provinciaal Geregthof van Overijssel,
ECHTGENOOT VAN VROUWE
Alcida Gysberta van der Kun,
Overleden te Zwolle den 21 Jenny 1867, oorzaica van de H H. Sacramenten der Stervenden, in den ouderdom van bijna 60 jaren en begraven den 25 daaraanvolgende op het R. K. Kerkhof aldaar
Rechtvaardigheid was mijn kleed, en als met mantel en hoofddeksel kleedde ik mij met mijn recht. Oog was den blinde, en voet den lamme. Een vader was ik voor de armen; en de zaak, die ik niet kende, verschte ik na. Job. XXIX, 14–16.
Ik heb den goeden strijd gestreden, mijnen loop volëindigd, het geloof bewaard. 1 Tim. IV, 7.
GEBED.
Verleen o Heer aan Uwen overledenen Dienaar deze barmhartigheid, dat hij, die getracht heeft Uwen wil te volbrengen, voor zijne werken beloond worde, dat Uwe goedertierenheid hem nu bij de Koren der Zaligen voege, gelijk het ware geloof hem hier tot de schuren der geloovigen heeft vereenigd. Amen.
R. I. P.
ZWOLLE. — J. M. W. WOONDERS.

Bid voor de Ziel van Zaliger
VROUWE
ALEIDA GIJSBERTA VAN DER KUN,
Wedowe van den HoogEdelAchtbaren Heer
Mr. JOAN NICOLAAS JOSEPH HEERKENS,
Raadsheer in het Provinciaal Gerechtshof van Overijssel,
gebooren te Rijsswijk, 19 Juli 1801 en overleden te Zwolle, den 21 November 1867,
na voorzien te zijn van de H.H. Sacramenten der stervenden.
Zij opende haren mond met wijsheid, en de wet der goedertierenheid lag op hare lippen. Spreuk. XXXI, 26.
Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid verwerven.
Zalig de reinlaarsen, want zij zullen God zien.
Zalig de vredemaers, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden. Matth. V: 7, 8, 9.
Nu laat Gij uwe dienares, o Heer! naar uw woord in vrede heengaan, want mijne oogen hebben gezien uw heil. Luc. II: 29. 30.
GEBED.
Wij bidden U, Heer! ontferm U over de ziel onzer dienares, ontdoe haar van de smetten der sterfelijkheid, en schenk haar het deel der eeuwige behoudenis. Door Jezus Christus, uwen Zoon, onzen Heer. Amen.
Dat zij ruste in vrede!
J. M. W. Woonders. — Zwolle.

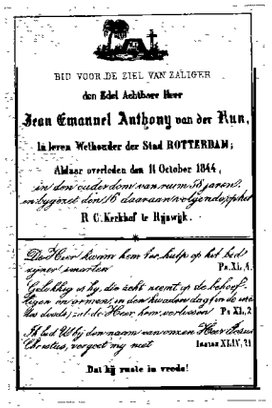
BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
den Edel Achtbaer Heer
Jean Emanuel Anthony van der Kun,
in leven Welkoorder der Stad ROTTERDAM;
Alaar overleden den 11 October 1846,
zijn dood onderdorven van zijn 58 jaren 3 maanden en 19 dagen, en begraven den 17 daaraanvolgende op het R. C. Kerkhof te Rijswijk.
Die Heer kwam hem te hulpe op het bed zijner smarten.
Gelukkig is hy, die zich steunt op de belofte Gods en vermaant in den dwaalweg dagen in de uure des doods; zal de Heer hem verlossen.
Ik heb U lief, o Heer, mijn sterkte! Heer, Gij zult mij niet verlaten, vergeet my niet.
Isaias XLIV, 24
Dat hij ruste in vrede!

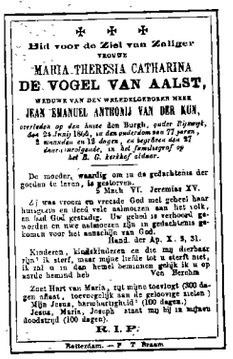
Bid voor de Ziel van Zaliger
VROUWE
MARIA THERESIA CATHARINA
DE VOGEL VAN AALST,
WEDUWE VAN DEN WELEDELGEBOREN HEER
JEAN EMANUEL ANTHONIJ VAN DER KUN,
overleden op den laaste den Burgh, onder Rijswijk, den 24 Jenij 1868, in den ouderdom van 77 jaren, 2 maanden en 13 dagen, en begraven den 27 daaraanvolgende, in het familiegraf op het R. C. Kerkhof aldaar.
De moeder, waardig om in de gedachtenis der goeden te leven, is gelouerd. 2 Mach. VI. Jeremias XV.
Zij was vroom en vreesde God met geheel haar huisgezin en deed vele aalmoezen aan het volk, en had God gestadig. Uw gebed is verhoord geworden en uwe aalmoezen zijn in gedachtenis gekomen voor het aanschijn van God. Hand. der Ap. X. 3, 31.
Kinderen, kindskinderen en die mij dierbaar zijn! Ik sterf, maar mijne liefde tot u sterft niet, ik zal u in den hemel bemimen, gelijk ik u op aarde bemind heb. Van Berchim
Zoet Hart van Maria, zij mijne toeverlaat (300 dagen aflaat, toevoegelijk aan de geloovige zielen.)
Mijn Jezus, barmhartigheid! (100 dagen.)
Jezus, Maria, Joseph staat mij bij in mijnen doodstryd (100 dagen).
R. I. P.
Rotterdam. — P. T. Braam.

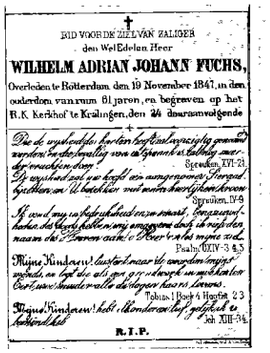
BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
den WelEdelen Heer
WILHELM ADRIAN JOHANN FUCHS,
Overleden te Rotterdam den 19 November 1847, in den ouderdom van zum 81 jaren, en begraven op het R.K. Kerkhof te Kralingen, den 24 daaraanvolgende
Die de wysheid der heeren heeft, zal zyne zaligheid gevonden worden, en de bevalling van zijnen aalmoezen dure. Spreuken, XVI. 23.
De wysheid zal een krijgt een aangenaame troost geven, en U beschermen met meerder heerlijkheid. Spreuken, IV. 9.
Ik weet my zeker te behouden met meerd. Een zegend. hebben het Godt, helden in my aangezien dat ik my heb den naam des Heeren aan te roepen en te leven mijne ziel. Psalm, XXIV. 3, 4, 5.
Mijne Kinderen! bestierd maar de ongerdeelingen, en legt die alle gaar op zijn plaats in myne leven Gebeden, en legt die alle gaar op zijn plaats in myne leven Gebeden, maakt alle dingen daar na Gemak.
Mijne Kinderen! hebt Kinderlyke liefde tot elkanderen. Tobias I. Boek 4 Hoofde 2 3
Ik heb U lief, o Heer, mijn sterkte! Psalm XVIII. 2.
R.I.P.

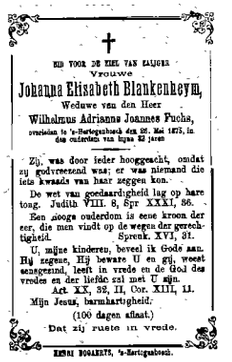
BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
Vrouwe
Johanna Elisabeth Blankenheym,
Weduwe van den Heer
Wilhelmus Adrianus Joannes Fuchs,
overleden te 's-Hertogenbosch den 26. Mei 1875, in den ouderdom van bijna 82 jaren
Zij was door ieder hooggeacht, omdat zij godvreezend was; er was niemand die iets kwaads van haar zeggen kon.
De wet van goedaardigheid lag op hare tong. Judith VIII. 8, Spr XXXI, 26.
Een zooge ouderdom is eene kroon der eer, die men vindt op de wegen der gerechtigheid. Spreuk. XVI, 31.
U, mijne kinderen, beveel ik Gode aan. Hij zegene. Hij beware U en zij, weest aangenaend, leeft in vrede en de God des vredes en der liefde zal met U zijn. Act XX, 32, II, Cor. XIII, 11.
Mijn Jesus, barmhartigheid.
(100 dagen afaat.)
Dat zij ruste in vrede.
ERVEN BOGAERTS, 's-Hertogenbosch.

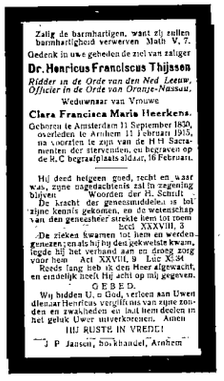
Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid verwerven Matth V. 7.
Gedenk in uwe gebeden de ziel van zaliger
Dr. Henricus Franciscus Thijssen
Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw, Officier in de Orde van Oranje-Nassau,
Weduwnaar van Vrouwe
Clara Francisca Maria Heerkens.
Geboren te Amsterdam 11 September 1850, overleden te Arnhem 11 Februari 1915, na voorzien te zijn van de H.H Sacramenten der stervenden, en begraven op de R.C begraafplaats aldaar, 16 Februari.
Hij deed helgeen goed, recht en waar was, zijne nagedachtenis zal in zegening blijven Woorden der H. Schrift
De kracht der geneesmiddelen is tot zijne kennis gekomen, en de wetenschap van den geneesheer strekte hem tot roem Sirach XXXVIII, 3
De zieken kwamen tot hem en werden genezen; en als hij bij dezelve was kwam, legde hij het verband aan en droeg zorg voor hem Act XXVIII, 9 Luc X.34
Reeds lang reeb ik den Heer afgewacht, en eindelijk neeft Hij acht op mij gegeven.
GEBED.
Wij bidden U, o God, verleen aan Uwen dienaar Henricus vergiffenis van zijne zonden en zwakheden en laat hem deelen in het geluk Uwer uitverkorenen. Amen
HIJ RUSTE IN VREDE!
J. P. Janssen, Boekhandel, Arnhem

BIDT VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER:
Vrouwe
Clara Francisca Maria Heerkens,
echtgenoote van den WelEdelZeergel. Heer
Dr. Henricus Franciscus Thijssen,
geboren te Zwolle den 27sten Januari 1841, overleden te Arnhem den 30sten November 1903, na voorzien te zijn van de H.H. Sacramenten der stervenden.
Zij was een dengdzame vrouw, dapp ge loovig, uniq godsdienstig, zorgzaam en liefdevol voor hare kinderen, gezicht en bemind door geheel hare omgeving, milddadig tegenover de armen, rijk in goede werken, geduldig bij het kruis dat God haar gaf.
Zij was de roem un de vreugde van haren man en vervulde de dagen zijns levens met blijdschap
Zoodanig is zij uit dit leven gescheiden, ons de gedachtenis aan haren dood tot een voor beeld van deugd en toevredenheid nalatende
II Mach. VI. 31
Mijne kinderen, ik heb u allen zoo teeder liefgehad. Vergeet mij niet in uwe gebeden. Bemint elkander met broederlijke liefde Dient God getrouw en leeft zoo, dat gij den dood niet behoeft te vreezen.
GEBED
Wij bidden U, o Heer! ontferm U over Uwe dienares Clara, spoed' zij spoedig van alle stekken der zonden gezuiverd, doel hebbaan de eeuwige vreugde. Door Jezus Christus onzen Heer. Amen
ZIJ RUSTE IN VREDE.
A. J. Freriks, kon(s).

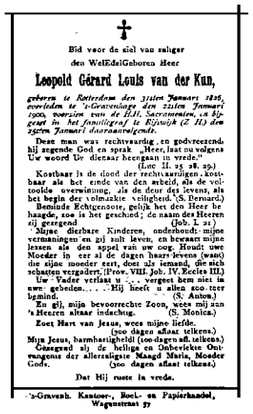
Bid voor de ziel van zaliger
den WelEdelGeboren Heer
Leopold Gérard Louis van der Kun,
geboren te Rotterdam den 31sten Januari 1826, overleden te 's-Gravenhage den 22sten Januari 1900, voorzien van de H.H. Sacramenten, en bygezet in het familiegraf te Rijswijk (Z. H.) den 25sten Januari daaraanvolgende.
Deze man was rechtvaardig, en godvreezend, hij zegende God en sprak „Heer, laat nu volgens Uw woord Uw dienaar heengaan in vrede."
(Luc II. 25 28. 29.)
Kostbaar is de dood der rechtvaardigen, kostbaar als het einde van den zedelijk, die de veltoolde overwinning, als de dood des levens, als het begin der eeuwige volligheid. (S. Bernard.)
Beminde Echtgenoote, gelijk het den Heer behaagde, zoo is het geschied; de naam des Heeren zij geregend (Job. I. 21)
Mijne dierbare Kinderen, ondersteunt mijne vermaningen en zij zult leven, en bewaart mijne lessen als den appel van uw oog. Houdt uwe Moeder in eer al de dagen haars levens (wees) die zijne moeder eert, doet als zamend, die sich schasten vergadert. (Prov. VIII. Joh. IV. Eccles III.)
Uw Vader verlaat u ... vergeet hem niet in uw gebeden. ... Hij heeft u allen zoo teer bemind. (S. Ambr.)
En gij, mijn bevoorrechte Zoon, wees mijn aan 's Heeren altaar indachtig. (S. Monica.)
Zoet Hart van Jesus, wees mijne liefde. (300 dagen aflaat telkens.)
Mijn Jesus, barmhartigheid! (100 dagen aff. telkens.)
Gezegend zij de heilige en Onbevlekte Ontvangenis der allerzaligste Maagd Maria, Moeder Gods. (300 dagen aflaat telkens.)
Dat Hij ruste in vrede.
's-Gravenh. Kantoor-, Boek- en Papierhandel, Wagenstraat 27

Bid voor de Ziel van Zaliger
Vrouwe
Cornelia Maria Johanna Wilhelmina Fuchs,
Weduwe van
den WelEdelGeboren Heer
Leopold Gerard Louis van der Kun,
geboren te Rotterdam den 31sten Mei 1827, overleden te 's-Gravenhage den 24sten Juni 1910, voorzien van de H. H. Sacramenten en bygezet in het familiegraf te Rijswijk (Z. H.) den 28sten Juni d.a.v.
Volbracht, geprezen en in eenwigheid verheerlijkt zij de allerrechtvaardigste, allerverheevenste en allerbemoeilijkste wil Gods in alles. 100 dagen aflaat.
Geloofd zij Jezus Christus in het Allerheiligste Sacrament.
H. Hart van Jesus, ik stel mijn vertrouwen op U. 300 dagen aflaat telkens.
Jezus, Maria, Josef, ik geef U mijn hart, mijn geest en mijn leven.
Jezus, Maria, Josef, staat mij bij in mijn laatsten doodstryd.
Jezus, Maria, Josef, laat mij in Uw heilig gezelschap in vrede sterven. 300 d. aff. telkens.
Dezen, tot wie smarten, Moeder alder Christenen, bid voor ons. 300 d. aff telkens
Barmhartige Jezus, geef haar de eeuwige rust! 7 jaar en 7 Quade aflaat
R. I. P.
Electr. Drukkerij Arnold Frentrop Wagenstraat 27.

Gedenk in Uw gebeden de Ziel van Zaliger
DEN HOOG EDELGESTREN-GEN HEER
MR. JOAN, NICOLAAS, JOSEPH,
EDUARD, HEERKENS THIJSSEN
Oud-Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Oud-Wethouder van Haarlem
Ridder in de Orde, van den Nederlandschen Leeuw
Commandeur in de Orde van St. Sava
Weduwnaar van
VROUWE LAURA, FRANCISCA,
JOHANNA, MARIA VAN DER KUN
Geboren te Arnhem 27 Juni 1866, overl. te Haarlem 14 Januari 1944, gestorkt door de Genademiddelen der H. Kerk, begroet 17 Januari d.a.v. in het Familiegraf op het St. Adelbertskerkhof te Bloemendaal
Hij was een rechtschapen mensch.
Zijn vreedzame kromte, eenvoud, werkkost en gaven van geest en hart, strekten hem in staat, om met energie en taal doorzettingsvermogen veel te arbeiden en pionierswerk te verrichten op cultureel- en politiek, sociaal- en onderwijsgebied ten welzijn van zijn medemenschen. Niemand deed ooit tevergeefs een beroep op zijn menschlijkheid, hart. Waar hij een steunde hij met raad en daad. In een vurig geloofsleven, vol nidig gebed en dagelijkse H. Communie vond hij de kracht om zijn levenstaak zoo goed mogelijk te vervullen.
Heb dank, o Heer, voor dezen onvergetelijken Vader, voor de liefde en trouw, die hij ons allen toegen voor zijn eigen kinderen, voor zijn voorbeeld van echt en christelijken levensernst, dat Uw barmhartigheid U bewege zijne zonden uit te wisschen en hem zonder oponthoud te vereenigen met Uw zoete aanschijn, opdat hij eeuwig rusten zij.
Lieve Moeder Maria, breng Uw trouwe dienaar naar zijn Goddelijken Meester. Dien hij heel zijn leven met zooveel toewijding heeft gediend
Barmhartige Jezus, geef hem de eeuwige rust.
H. Aanvoer, bid voor hem.
ONZE VADER — WEES GEGROET

Gedenk in uwe gebeden de Ziel van Zaliger
Vrouwe Laura, Francisca, Johanna, Maria van der Kun,
Echtgenoote van
Mr. J. N. J. E. Heerkens Thijssen.
Geboren te 's-Gravenhage, 22 September 1866, overleden te Haarlem, 14 Augustus 1950, meerdere malen gesterkt door de Genademiddelen der H Kerk, bijgezet 18 Augustus d.a.v. in het Familiegraf op het St Adelberts-Kerkhof te Bloemendaal.
Zij is de gedachtenis waardig
Als Moeder en Echtgenoote heeft zij voor God haar plicht volbracht waar het beeld der sterke vrouw met het Boek der Spreuken Zij was een sterke steun voor haar man Ze was een goede en liefderijke moeder voor haar kinderen. Zij leidde en vermaande hen en was hun een voorbeeld van deugd en godsvrucht. Daarom kon zij bij haar heengaan met vertrouwen uitroepen: „O zoete God, het talrijk krooz, hetwelk Gij, mij hebt gesteeksten, heb ik voor U bewaard."
Daarom ook staan op haren kinderen en haar naast om haar te prijzen ... maar ook om den Rechtvaardigen God met geheel de Kerk voor haar te vragen: „Heer, geef haar ziel de Eeuwige Rust Moeder Maria, leid Uw kind tot het eeuwig Leven Amen."
ONZE VADER — WEES GEGROET
Volbracht, geprezen en in eenwigheid verheerlijkt zij de allerrechtvaardigste, allerverheevenste en allerbemoeilijkste wil Gods in alles. (100 dag. aff.)
Jezus, Maria, Josef, ik geef U mijn hart, mijn geest en mijn leven
Jezus, Maria, Josef, staat mij bij in mijn laatste doodstrijd.
Jezus, Maria, Josef, laat mij in Uw heilig gezelschap in vrede sterven. (300 dag. aff telkens)
Barmhartige Jezus, geef haar de eeuwige rust.
(7 jaar en 7 quade. aff.)

Kwartierstaat in bidprentjes van het echtpaar
Mr. J. N. J. E. Heerkens Thijssen—L. F. J. M. van der Kun.
(helft van de ware grootte).

zegel van *Balthasar Baldi,* in 1615 schepen van Breda (dus dezelfde), aan charter in het archief der Nassausche domeinen vertoont dit wapen met als helmteeken: een uitkomende pegasus.

van **Balversteijn.**

Jan Doenze van Balversteijn, A° xxxx, raad van Schiedam, voerde volgens de Wapenkaart van Schiedam als wapen: „in zwart een gouden keper vergezeld van 3 torens". Deze naam is geheel foutief en moet *van Bolchersteijn* of van *Bolgersteijn* zijn.

Zoo vermeldt het MS. Wapenboek van van der Lely betreffende de regeering van Schiedam in het Gem. Archief te Delft dit wapen met het veld blauw en de burchten zilver als dat van *Arent Doesen van Bolgersteijn.* En eveneens beschrijft het Armorial Général het wapen eener Schiedamsche familie *van Bolgersteijn als* hier beschreven, doch met andere kleuren.

Het zelfde wapen, vermeerderd met een kleine vijfpuntige ster boven den top van den keper, voerde ook Doe *Aerntsz. van Bolchersteijn,* in 1536 schepen van Rotterdam, volgens de Regeering van Roterdam door Unger, waar op plaat 8 zijn zegel is afgebeeld.

De naam in het randschrift van dit zegel is *van Bolchersteijn,* doch Unger noemt hem *van Bolgersteijn.* Uit het voorafgaande blijkt, dat Doe een voornaam en Doesen het patronymicum is en daarom is het eene dwaasheid, dat dit zelfde wapen in het Armorial Général ook met den naam *Doesen* beschreven is.

van **Barmentlo.**

Wijlen de Heer Bloijs van Treslong Prins beschreef in de Wapenheraut 1918, pag.- 293, het kwartierwapen *van Barmentlo* op de grafzerk in St. Maartenskerk te Tiel van den 9/8 1526 overleden *Aelbert van Arme2 als* volgt: „2 omgekeerde gekruiste paardepooten". Dit is geheel foutief, de zerk vertoont duidelijk 2 schuingekruiste posthoorns met de groote openingen naar beneden, zijnde dan ook het wapen van Barmentb.

de le **Becq.**

Abraham Evert de le Becq, in 1765 dessave van Gale in Voor-Indië, voerde volgens de Wapenheraut 1898, pag. 151, als wapen: „in zilver een roode hamei". Een hamei in de wapens wordt voorgesteld door 3 *verkorte* dwarsbalken dicht boven elkaar. Doch de lakafdruk van *David de* la *Becq,* in 1594 kapitein' ter zee, in de Missiven aan de Admiraliteit van Zeeland, vertoont 3 heel gewone dwarsbalken met de letters D. en B. boven het schild.

de Bedarride.

Volgens de Navorscher 1875, pag. 168, zou op een zilveren doopschaal in de Kerk te Ingen het wapen van *Daniel de Bedarride* heer tot Geldersweert, in 1671 Luitenant Kolonel, voorkomen, vertoonende: „een stadsmuur" zonder meer. Indien dit inderdaad zoo is, dan heeft de graveur van dit wapen zich vergist, want het wapen *de Bedarride,* ook voorkomende als *de' Bedarides,* en *de Bedarrides,* vertoont zonder eenigen twijfel boven den muur 3 hermelijnstaartjes naast elkaar, die zelfs ook wel in' een schildhoofd voorkomen. Zoo vertoont het zegel van voornoemden *Daniel de Bedarride* van 1640, toen hij nog kapitein was, aan charter in het familie archief Sloet in het Rijksarchief te 's-Gravenhage, boven den muur 3 hermelijnstaartjes naast elkaar, terwijl het contrazegel van dit zegel de 3 hermelijnstaartjes in een schildhoofd vertoont.

Beeckman.

Volgens de Maasgouw 1908,. pag. 77, is het wapen van den 22/4 1661 overleden *Nicolaus Beeckman,* kanunnik van de O.L. Vrouwe Kerk te Maastricht, voorkomende op zijne grafzerk in die kerk: „doorsneden: A: 2 bloemen; B: een roos aan gebladerden steel". Volgens de Maastrichtsche grafsteenen door van Nispen tot Sevenaer, pag. 133, echter is het wapen op deze zerk niet doorsneden, doch vertoont een smallen dwarsbalk vergezeld van 3 madeliefjes aan gebladerde stelen, dus een niet' doorsneden wapen. Dit wordt bevestigd door een M.S. Wapenboek met afbeeldingen van grafzerken in het Rijksarchief te Maastricht en in een M.S. Wapenboek van van Kinschot met monumten etc. in de Bibliotheek van het Rijksmuseum te Amsterdam.

Beernik.

In het M.S.. Wapenboek met wapenen op grafzerken en wapenborden in kerken binnen Utrecht in particulier bezit wordt vermeld *Cornelis Beernik,* in 1723 proost van St. Jan te Utrecht, voerende als wapen een klimmenden beer met een bol in elken voorpoot. Deze naam is onjuist en moet *Beerninck* zijn. Met dezen naam wordt hij vermeld in de Kerkelijke Historie en Outheden door H. van Heussen en H. van Rijn, groot folio formaat, deel 2, folio 68, in charter regest 68 in het familie-archief Hoff en in de Boedelpapieren van de Momboirkamer te Utrecht. Zijn wapen is als hiervoor beschreven.

Beerningen.

Op een stamboom van de familie van Ewijck in het Museum van Oudheden te Rotterdam komt 2 maal het wapen *Beerningen* voor, nl. van *Anna Beerningen,* de tweede vrouw van den in 1679 geboren advocaat *Allard van Ewijck,* en van *Anna van Beernmgen,* de vrouw van den in 1613 geboren advocaat *Jan Van Ewijck.* Het wapen van eerstgenoemde Anna is volgens dien stamboom een klimmenden beer. met een bol in elk der beide voorpoten, terwijl dat van de andere Anna zou zijn: 3 palen en in een schildhoofd 2 rozen. In de eerste plaats is het al heel vreemd, dat twee vrouwen met den zelfden familienaam, 'getrouwd met twee mannelijke leden van de zelfde familie, twee verschillende wapens zouden gevoerd hebben, maar bovendien is het eerst beschreven wapen van eene familie *Beerninck* en het tweede van eene familie *van Beringen,*

van **Beinhem.**

Hendrik van Beinhem, in 1558 schepen van Nijmegen, voerde volgens' de Nederlandsche Heraut 1890, pag. 122, als wapen: „6 lelies, 3-2-1 gerangschikt". Dit wapen is niet geheel juist, want zijn zegels van 1563 en 1564 als burgemeester en van 1559 als schepen van Nijmegen aan charters in het heerliikheidsarchief Waardenburg en Neerrijnen, in de chartercollectie Royaards en in de civiele processen van het Hof van Gelderland en in de collectie schepenzegels in het Gemeente Museum te Nijmegen, waar hij voorkomt met de namen *van Beijnhem* en *van Beinum,* vertoonen alle slechts 5 lelies, 3 en 2 gerangschikt.

Belmonte.

Volgens de Navorscher 1913, pag. 208, is het wapen *Belmonte* een leeuw. Dit wapen is niet geheel juist, want op een grafzerk in de Nieuwe Kerk te Amsterdam komt het wapen met den naam *Belmonte* voor als vrouwelijk schild van een alliantiewapen met het wapen *da Costa* met de rib-

ben als mannelijk schild, welk wapen vertoont: „een leeuw rustende op grond en met beide voorpooten een lange verticaal- geplaatste piek vasthoudende" en daarbij dezelfde wapenspreuk als in de Navorscher vermeld, nl.: „Virtute et fide" = „Deugd en trouw". Uit het Stam- en Wapenboek van Vorsterman van Oyen blijkt, dat de bekende dichter Mr. *Isaac Josephsz. da Costa* getrouwd was met de 2/41800 te Amsterdam geboren *Hanna Belmonfe,* dochter van *Jacob Belmonte* en *Simcha da Costa,*

van **Berchem.**

De Heer Bloijs van Treslong Prins beschrijft in de Wapenheraut 1918, pag. 455, het wapen van *Cristiaen van Berchem,* wiens vrouw Elisabeth van Driel 17/11 1620 overleed, voorkomende op haar grafzerk in de St. Maartenskerk te Zaltbommel, als volgt: „een schuinkruis vergezeld van 4 ringen". Dit wapen is niet geheel juist, het wapen op deze zerk vertoont het schuinkruis vergezeld van slechts 3 ringen, waarvan 1 boven, 1 rechts en 1 links het schuinkruis,

Berchorst.

Johan Berchorst, in 1466 schulte te Wanneperveen, voerde volgens de Bijdr. tot de Gesch. van Overijssel 1883, pag. 171, als wapen: „een dwarsbalk vergezeld boven van een paal tusschen 2 vijfpuntige sterren en beneden van eene dito ster". Naam en wapen zijn niet geheel juist, den naam heb ik in meerdere bronnen nooit anders dan ter *Berchorst* of ter *Barghorst* of ter *Berchhorst* of ter *Berghorst* gevonden en het wapen met vijfbladige bloemen in plaats van sterren.

van den **Berg.**

Volgens het M.S. Wapenboek van Engelen in het Gemeente Archief Utrecht, getiteld „Grafs en Wapen der Kerken van Uytrecht", 'deel 1, folio 19, vertoont het wapen op de grafzerk in de Domkerk aldaar van den 15/4 1689 overleden *Johan van den Berg,* kanunnik -dier kerk „3 tweelingsbalken". In het Jaarboekje van Oud-Utrecht 1927, pag. 80, echter wordt nadrukkelijk gezegd, dat Engelen naam en wapen foutief heeft vermeld en beschreven en dat de naam moet zijn *Johan van den Berch* en het wapen „gedwarsbalkt van 8 stukken".

van Berge,

Volgens de Navorscher 1915, pag. 263, voerde *Christina Sijmonsdochter,* overl. 8/1 1 1600, de vrouw van *Johan Claessen Pijl,* burgemeester van Zevenbergen, als wapen: „3 breedarmige kruisjes naast elkaar". Uit het M.S. Wapenboek van G. Schaep, getiteld: „Copielatum genealogicum" in het Gem. Archief te Amsterdam blijkt, dat zij heette *Christina van Berge* en de dochter *was* van *Simon Piekrsz. van Berge* en *Catelina Jan Ouerszoonsdochfer* en dat zij 8/11 1608 te Zevenbergen overleed als de vrouw van *Jan Niclaesz. Pijl.* Haar wapen echter wordt aldaar aangegeven als: „in goud een roode dwarsbalk beladen met 3 gouden schuinkruisjes naast elkaar". Evenzoo met zelfde kleuren komt het wapen van eene in 1550 met de familie *Pijl* geallieerde familie *van den Berge* voor in een Album amicorum Uitenhage de Mist volgens de Bijdragen tot de Gesch. van Overijssel 1883, pag. 301. Overeenkomstig wordt het wapen *van Bergen* ook in het Armorial Général beschreven.

van den **Bergh.**

Het M.S. Wapenboek van Jan van Kuijl in het Gemeente Museum te Gorinchem geeft een wapen *van den Bergh* als volgt te zien: „in goud een roode leeuw binnen een groenen Hollandschen tuin". Dit wapen is niet geheel juist, want het zegel van *Cornelis van den Bergh,* in 1653 schepen van Rotterdam, afgebeeld in de Regeering van Rotterdam door Unger op plaat 21, vertoont zonder kleuraanduidingen den leeuw met eene naar links gerichte Turksche sabel in den rechtervoorpooten met dito leeuw uitkomend als helmteeken.

Bermentloe.

In de Bijdr. tot de Geschiedenis van Overijssel 1883, pag. 172, wordt het wapen van *Johan Bermentloe* in 1504 als volgt beschreven: „in zilver 2 gekruiste waldhoorns". In de eerste plaats is deze beschrijving onvoldoende, want er wordt 'niet gezegd op welke wijze de hoorns gekruist zijn en in de tweede plaats zijn de twee voorwerpen geen *waldhoorns,* doch *posthoorns.* Waldhoorns toch zijn in de, wapens volgens het Handboek der Wapenkunde door Rietstap, pag. 25.2, hoorns met een slag er in, en dergelijke hoorns komen in dit wapen, dat ik overal elders met de namen *Barmentlo, van Barmentlo tot de Hachmeule, Barmentloe* en *van Barmentloe* vond, niet voor. Het wapen is daarbij overal 2 *schuingekruiste posthoorns.*

in de **Betou.**

Dierik in de Betou, van 1634 tot 1637 schepen van Venlo. Voerde volgens de Publications de la Société hist. et archéol. dans le Limbourg 1935, pag. 138, en volgens de afbeelding in de Ned. Leeuw 1899 op de plaat tusschen kolommen 84 en 85 als wapen: „een ster tusschen 2 voorwerpen, die er cenigszins uitzien als vleugels, die van de schildranden uitgaan". Dit wapen is niet geheel juist, want het zegel van dezen schepen van 14/12 1634 in de Civiele processen van het Hof van Gelderland, waar hij met den naam *Ingen Betou* voorkomt, vertoont heel eenvoudig als wapen: „een ster tusschen 2 toegewende (los van alle schildranden) vleugels, waarvan de benedeneinden aan elkaar verbonden".

(Wordt vervolgd.)

INHOUD VAN TIJDSCHRIFTEN ENZ.

Nederlandsch Archief voor Genealogie en Heraldiek, jrg. 5, afl. 1.

J. C. S., De plantenwereld in de heraldiek. — M. C. Sigal, Genealogie van het geslacht *Kroll.* (Herkomst uit Waldeck). — W. Geering, *de Vidal de Saint-Germain* (met stamreeks van ± 1750 af)'. — W. Geering, Hongaarsche adelijke families in het Koninkrijk der Nederlanden. — C. D. Goudappel. Twee gebroeders *Cornelis van Velzen.* (Delft). — W. N. Arntzenius, Bijbelaanteekeningen *van den Burgh-Braam.* -- H. L. K(ruimel), De klappers op de inbrengregisters van de Weeskamer *te* Amsterdam (vervolg). (veel patronymen, vermeld worden o.a. *van Vrede, de Rotte, Swaen, de Ridder x Dyckman, Dyckman).* — *0.* W. D. W., Wist gij dat (IV). Noemt eenige Engelsche titels en adelsverheffingen. — W. Geering, *de Bourbon* (raakt de bekende „*Naundorf*" zaak). — De oplossing van de Kerstpuzzle. (wapens van Zeehelden). — voorts boekbespreking (Le Blason)' en inhoud Tijdschriften (Nederlandsche Leeuw) :

De Maasgouw, Dl, 61, jrg. LXVI, afl. 1. (Jan-Febr. 1947).

O.a.: Alphonse G. J. Mosmans, Protestanten te. Weert in

de tweede helft der 17e eeuw (Neyens). — Br. Edg. Heynen, *Andreas Bouwens,* Maastrichtenaar (gegevens Bouwens, *Creyten, Happarts).*

„Oud-Holland, jrg. LXI, afl. IV-V, 1946.

0.a.: A. Staring, Weinig bekende portrettisten (IV. *Martinus Lengele,* met gegevens *Lengele, Mijtens, Pijl, van Loo).* — J. Q. van Regteren Altena, De voorvaderen van *Cornelis Dusart.* — *P.* T. A. Swillens, *Jacob van Hasselt* (vermoedelijk zoon van *Gerrit Jacobsz. van Hasselt,* en zelf gehuwd met Anna *Dareth* van Utrecht, waarbij hij kinderen had).

Jaarboekjevoor geschiedenis en oudheidkundevan Leidenenomstrek en, 38e deel, 1946.

Verschijnt in gewijzigd formaat. Het werkje behandelt in eenige artikelen de oorlogsjaren. Vermeld moeten worden: Leidenaren; gesneuveld in de Meidagen van 1940. — Gevallen illegale strijders in Leiden en omstreken (met portretten). — Slachtoffers bij bombardementen. — Oorlogsslachtoffers in de omstreken van Leiden —; Voorts de navolgende „In memoriam", *W. M. Flim* door Dr. W. J. Bruins Slot: Prof. Dr. *J. Huizinga* door Prof. Dr. Th. J. G. Locher; Dr. *J. M. Muller* door Dr. F. K. H. Kossmann; Dr. *N. J. Krom* door J. J. Groen; Prof. Mr. *B. M. Telders* door Mr. F. E. Vlielander Hein; G. *Hermans* door S. C. H. Leenheer; Prof. Dr. *H. T. Colenbrander* door Prof. Dr. A. J. C. Rüter; *Daniel Parmentier* door C. H. van Ulden; Mr. Dr. *J. A. v. d. Stok* door Dr. C. H. Hins; Prof Dr. *P. C. Flu* door Prof. Dr. J. v. d. Hoeve; — Een artikel, van Dr. G. I. Lieftinck „Een handschrift uit de bibliotheek van Philips van Leyden" verdient nog bijzondere vermelding,

Handelingen van den Koninklijken Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen. 49e Boekdeel, 1945.

Bijzondere vermelding verdienen: Bernard de Meester van Ravestein, Het Hof van St. Truiden tè Mechelen (waarin vele personalia) en L'Hof van Halen à Leest (waarin zeer vele personalia o.a. de *Meester, (de) Godin, van Qoerschie).*

Der Schweizer Familienforscher, jrg. 14, nr. 1, 1947.

Max Wetterwald: Ueber Karolingernachkommen in der Schweiz.

KORTE MEDEDEELINGEN.

van Limburg Stirum,

(LXIV, kol, 175.)

Bij placcaat van 21 Jan. 1578 werd in Gelderland bepaald, dat de huwelijken alle in de Gereformeerde kerk moesten worden geproclameerd en voltnokken. In 1604 werd de mogelijkheid geopend te trouwen voor den Magistraat, en in 1646 vergunde men aan de „Papisten" te trouwen voor de Hooge Officieren ten plattelande of voor den Magistraat in de steden. Voor militairen werd geen uitzondering gemaakt.

Voor het onderhavige huwelijk doet dit echter weinig ter zake, aangezien dit te Deventer werd voltrokken, waar overigens wel ongeveer dezelfde bepalingen als in Gelderland gegolden zullen hebben. Herman Otto was zeer waarschijnlijk Lutheraan, zijn vrouw Roomsch-Katholiek.

Ik wil gaarne aan het verlangen van den heer Bijleveld voldoen door hem een Geldersch voorbeeld te noemen: In

1637 liet de Katholieke graaf Hendrik van den Bergh, commandant van een regiment ruiterij in Statendienst, zijn in-1629 te Geldern in het Dominicanerklooster gesloten huwelijk met de eveneens Katholieke Hieronima Catharina von Spaur door den Magistraat van Elburg, waar hij toen woonde, openlijk bevestigen.

VAN SCHILFGAARDE.

VRAGEN EN ANTWOORDEN,

Amijs. Gevraagd genealogische 'gegevens en ascendenten van *Jan Amijs,* j.m. van Middelburg, gehuwd te Goes' 5 Mei -1749 met juffr. *Maria de La Sabel,* j.d. van Goes: Zij werd gedoopt, te Goes 25 Sept. 1729.

Utrecht. D. H. VOLKMAARS.

van Beem. (LXIV, 177). Een direct en afdoend antwoord vermag ik op deze vraag niet te geven, maar het navolgende acht ik toch van voldoende belang om het hier mede te deelen. Pk bezit een groot aantal fiches met gegevens van Beem, waaronder vele doopen verzameld te Nijmegen en in de plaatsen in wijde kring daaromheen. Nu tref ik daarbij slechts den doop van één *Herman* aan en wel te Valburg op 6 Mei 1691, zoodat hij dan eventueel op zijn 36e jaar in het huwelijk zou zijn getreden. Zijn ouders waren *Rutger van Beem,* schout te Valburg, en *Anthonette van Groofenhof.* (vgl. N.L. 1922, kol. 382)'. Aangezien de van Beem's te Valburg bezittingen hadden, zal het wel niet moeilijk vallen deze onderstelling in de protocollen van dit schoutambt te verifieeren.

Nijmegen. H. J. VAN 'T LINDENHOUT

van Beem-Kragt. (LXIV, 177). In mijn familieaanteekeningen vond ik: *Johanna Margaretha Kragt is* gedoopt te Didam 12 Maart 1702 als dochter van *Gijsbert Kragt en Maria Elisabeth van Trier.* Wij vonden haar als doopgetuige 27 Sept. 1729; als gehuwd met *Hermen van Beem* en als moeder van *Gijsbert van Beem,* gedoopt te Lent (bij Nijmegen) 5 Aug. 1731. *Gijsbert Kracht,* gehuwd met *Jenneken Beyerings,* woonde te Didam. Zijn oudste zoon was *Frans Kracht,* gedoopt Didam 6 April 1679, en deze vestigde zich. in elk geval met z'n broer *Joannes Cracht,* maar vermoedelijk met een deel van 't vaderlijk gezin, 15 Maart 1701 te Lent, waar we hem vinden als diaken en ouderling. Van hem stamt de familie van ondergeteekende af, *Gijsbert,* voornoemd, liet te Didam 6 kinderen doopen; de zesde, *Hendric Wilhem, 9* Febr. 1690. Daarna vinden we in de doopboeken van Didam een *Gijsbert Kragt,* gehuwd met *Maria Elisabeth van Trier,* die drie kinderen laten doopen: *Jenneke* 21 April 1699; *Johanna Margaretha 12* Maart 1702 **(zie boven) en** *Lambert 2* Sept. 1703. Daar we geen andere Gijsberts in Didam vonden, ligt de veronderstelling voor de hand, dat Gijsbert tweemaal was gehuwd, ook gezien de data der geboorten, en het feit, dat Joh. Marg^a. mede naar Lent is verhuisd. Wie was nu *Gijsbert Kragt?* Zijn doop vonden we niet, maar waarschijnlijk is hij een zoon van *Frans Cracht,* die 7 Dec. 1651 te Didam trouwde met *Grietien Caerlen,* dr. van *Caerl Hendricks* te Didam (en een kleinzoon van *Pefer Cracht (Craght),* schout van de heerlijkheid Didam, † voor 1651). Uit dit huwelijk noteerden we 4 kinderen tusschen 19 Mrt 1652 en 7 Mrt 1662. Daar Frans vóór 1667 stierf zou Gijsberts geboorte kunnen vallen tusschen 1663-1667. Dat Gijsbert z'n oudsten zoon Frans noemt maakt de waarschijnlijkheid vrij groot.

Nijkerk. *F.* KRAGT Hz.

Bo(o)gaard, (Bo(o)gert). Voor den Heer John A. Bogart, te New York, afstammeling van *Teunis Geijsbertsen Bogaert,* geb. Heicop 1625, vertrokken naar Nieuw Nederland 1652 in gezelschap van zijn schoonzoon *Aert Teunisz Middach.* zoek ik alle gegevens omtrent zijn geslacht in Nederland,

Hilversum. E. G. MIDDAG.

van Bokhoven. (LXIV, 177)'. *Adriaen Godertsz. van Bochoven,* -die brouwer te Heusden was en daar in 1596 en 1603 in den schepenstoel zat, had, behalve de genoemde twee zoons Mr. *Wouter en Godert,* nog een dochter *Griefgen,* die eerst gehuwd was met *Jan van den Heuvel* en, na diens dood; in Aug. 1638 hertrouwde met *Dirck Cornelisz. Leckerkerck,* schepen en burgemeester te Heusden, waar hij een bakkerij had. Grietgen 'overleed 1 Nov. 1669.

Ida van Bochoven, die gehuwd was met *Willem Arnold,* secretaris van Schoterland, was in 1661 geboren uit het eerste huwelijk van *Wouter Godertsz. v. B.* met *Wilhelmina van Berlecom,*

's-Gravenhage, JHR. MR. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

ter Braak. (LXIV, 177). Het wapen van deze familie is inderdaad zooals de Heer van Eeghen dit heeft beschreven met dien verstande echter, dat de hertekop en de jachthoorn beide schuinrechts geplaatst zijn, de laatste met het snoer naar den schuinbalk gericht. Aldus vond ik het op de lakafdrukken zonder kleuraanduidingen van *Dr. Gerrit Jan ter Braak,* in 1765 en 1778 advocaat en secretaris te Vollenhove, in de Volmachten van de Geldersche Leenkamer en in de Brieven aan de Staten van Overijssel en op zijn lakafdruk zonder kleuraanduidingen in de Biljetten van inschrijving op de Haagsche geldnegotiatie van 1795 in het Gemeente Archief 's-Gravenhage, waar hij vermeld is als commies ter Generaliteit wegens Overijssel en 20/6 1795 wonende in de Wagenstraat te 's-Gravenhage. Zonder wapen vond ik verder *Gerrit ter Braak,* 24/7 1829 notaris te Eibergen. *Johannes van den Wende,* wonende te Kampen omstreeks *1650,* student te Utrecht, voerde volgens het M.S. Wapenboek van den Geldersch Overijsselschen Studentenbond te Utrecht als wapen: „doorsneden, A: in zilver *2* roode voorwerpen in de gedaante van een theekopje met voet en 2 ooren, waaruit de bovenhelft van een gouden lelie steekt; B: in groen een gouden lelie". Helmteeken: een gouden lelie. Evenzoo voerde *Jan van* der *Wende,* 18/8 *1719* schepen van Kampen, volgens zijn zegel zonder kleuraanduidingen in de Brievencollectie in het Gemeente Archief te Enkhuizen portefeuille 1712/1726. In een M.S. Genealogie Rambonnet vond ik zonder wapen *Alida van der Wende Rijksdochter,* geb. te Kampen 30/7 1654, overl. aldaar 18/7 1705 en getr. aldaar 1 °18/6 1675 met *Jan Alberts van Wijnvoorden* en 2° 23/1 *1694* met. *Tomas Roese. Het* wapen *van Nooten is* het bekende met den vergezelden notenbalk, zooals voorkomende in het Armorial Général in het, St. en Wapenboek van Vorsterman van Oyen. Volgens het Algemeen Nederl. Familieblad 1884, afl. 140, pag. 4, zou *Adriaen van Nooten,* secretaris van Haastricht en hoogheemraad van Krimpenerwaard, getrouwd zijn met Agatha *A d r i a n a Swalmius.*

Arnhem. R. T. MUSCHART.

van den Brande. (LXIV, 178). Ik veronderstel, dat het wapen van *Mecheiina Massou* hetzelfde zal zijn als dat der adellijke familie *van Massow,* zijnde „in zilver 2 roode dwarsbalken", welk wapen ik eveneens vond met de namen *van Massau, Masson en van Massow.* Ik veronderstel 'dit daarom, *omdat* ik een *Jacob Masson* met dit wapen- in 1750 in Zeeland nl. als burgemeester van het Vrije van Sluis vond en zonder wapen een paar personen met den naam *van Massauw* en *van Massouw* te Zaltbommel en dit zelfde wapen met den naam *van Massow* voorkomt als manswapen van een alliantiewapen met het gevierendeelde wapen *Vignon* als vrouwewapen.

Arnhem, R. T. MUSCHART.

Chatin-Cranssen. (LXIV, 179). Dit echtpaar vermeld ik in mijn „Een honderdtal Nederlandsche Families" a° 1946, blz. 352.

1. Ds. *Willem Elie Chatin,* ged. Bourtagne Gr. 1-1-1757, predikant te Oudega en Kolderwolde 1785, Hindeloopen 1789: Workum 1792-1804; tr. Bourtagne 21-1-1781.

2. *Rijka Cranssen,* ged. Wedde 29-8-1756, † Utrecht 8-5-1817, woonde toen op het Bagijnhof wijk H. no. 304.

Ouders:

1. *Jan Willem Chatin,* ged. Amsterdam, controlleur convooien en licenten te Bourtagne, lidmaat Waalsche gemeente 's-Gravenhage op attesatie van Bourtagne d.d. Oct. 1754. ondertr. 's-Gravenhage 21-12-1755, tr. Voorburg Z.H. 4-1-1756.

2. *M a r i a Sabourin,* geb. Villaret de Sauré (Poitou — Frankrijk).

3. Mr. *Willem Cranssen,* geb. Groningen ± 1717, advocaat, landschrijver en auditeur-militair te Wedde, tr, Vlagtwedde 17-7-1740.

4. *Magdalena Hesse.*

grootouders:

1. Jean Guillaume Chatin, ged. 's-Gravenhage, Waalsche kerk 29-7-1696, zn, van *Jonas Chatin* (j.m. uit 'Zwitserland, tr. 's-Gravenhage, Waalsche kerk 8-9-1695 j en *Anna Troussard* (j.d. uit Frankrijk)'; tr. Amsterdam, Waalsche kerk, 4-8-1720.

2. *Sara Damaris Gillet,* ged. Utrecht, Waalsche kerk, 19-1-1696, dr. van *Emile Gillet* en *Sara. Samson.*

3 en *4,* onbekend.

5. *Willem Cransen,* geb.. ± 1675, begr. Groningen 1 1-2-1735, syndicus der Groninger Ommelanden; tr.

6. *Rica Bollaert.*

7. Wilco Hesse, zn. van *Jacob Hesse* en *Geesien Aichus:* tr.

8. Tryntien Folkers.

Men zie voor *Cranssen:* Wapenheraut 1899, blz. 71 en 98, Navorscher 1913, blz. 484, id. 1914, blz. 69 (vol fouten!!) en blz. 541.

Nijmegen, MR. J. C. MARIS.

Coppier van Culemborg. Gevraagd gegevens betreffende de kwartieren van *Willem Coppier van Culemborg* (gehuwd met *Anna van Beynhem).* Zijn in *1616* te Deventer geboren dochter *Anna Catharina* huwde in 1643 met *Gijsbert van Dedem.*

Amsterdam. A. VAN MARLE.

Cruque-Sypard. Gevraagd genealogische gegevens van de ouders en voorouders van *Jan Cornelis Cruque,* geb. Middelburg ± 1770, overl. Goes 20 Mrt 1819, apotheker te Goes (zoon van *Christiaan Cornelis* en *Cornelia van der Bende)* en van zijn vrouw *Clasina Sypard (Syphardt),* geb. Veere 27 Nov. 1780, overl. Goes 8 Dec. 1855. Zij zijn gehuwd te Goes 11 Maart 1805.

Utrecht. D. H. VOLKMAARS.

Faro. (LXIV, 180). Van de aldaar genoemde familie Luteyn staat het wapen in Rietstap, supplement.

1. ***Isaac Luteyn,*** ged. Nieuwvliet 1-5-1724, schepen en burgemeester der Hooge Heerlijkheid Nieuwvliet, tr. (1") Nieuwvliet 18-3-1759

2. *Jannetje* ***Poppe,*** ged. Groede 19-3-1741, † Nieuwvliet 18-8-1780.

ouders:

1. ***Abraham Luteyn,*** ged. Cadzand 15-4-1696, † Nieuwvliet 22-3-1771, schepen en burgemeester der Hooge Heerlijkheid Nieuwvliet; tr. Nieuwvliet 23-4-1719.

2. *Josina* ***van de Voorde,*** geb. 12-1694, † Nieuwvliet 10-5-1770.

3. ***Johannes Poppe,*** ged. Groede 26-4-1712, † Groede 15-3-1763, hoofdman van Groede; tr. (1°) Nieuwvliet 5-5-1740

4. *Catharina* ***Goedhert,*** ged. Nieuwvliet 25-5-1721, † Groede 29-12-1744.

grootouders:

1. ***François Lutin,*** geb. Cadzand 1657, † Breskens 23-3-1715, diaken en ouderling te Cadzand; tr.

2. ***Judith Mollé.***

3. ***Jan van de Voorde,*** geboortig van Walcheren, † oud 78 jaren Nieuwvliet 1-9-1719; tr.

4. onbekend.

5. ***Pieter Poppe,*** geboortig van Schoondijke; tr. Groede 20-9-1711

6. *Bastiaentje* ***Tak,*** geb. Groede.

7. ***Michiel Goedhert,*** ged. Cadzand, † Nieuwvliet 23-12-1762, schepen van Nieuwvliet, tr. (1°) Nieuwvliet 10-7-1718

8. *Janneke* ***van de Voorde,*** geb. Retrenchement 1698, † Nieuwvliet 28-8-1759.

Voor ***Luteyn,*** zie mijn artikel „De Middelburgsche van de Putte's" in N.L. a° 1934, Algemeen Nederl. Fam. Bl. 1903, blz. 85-91. Voorts voor de bovengenoemde families, Dr. J. de Hullu,. „De hofsteden van Cadzand", blz. 44, blz. 85, en „De hofsteden van Groede en Breskens", blz. 35 e.a.

Nijmegen. MR. **J. C.** MARIS.

Faro. (LXIV, 180). Volgens de Aanteekeningen van Nagtglas in de Provinciale 'Bibliotheek te Middelburg voerde eene familie *Faro* te Groede als wapen: „een ster vergezeld van 3 wassenaars", welk wapen ik met een ster als helm-teeken vond op een lossen lakafdruk van het jaar 1791, waarbij aangeteekend stond: ***Faro heer van Nievliet.*** Van het alliantiewapen, door den Heer van Eeghen beschreven, kan het manswapen nl. „een liggend hert op grond" van verschillende families zijn, het vrouwwapen nl. een pentalpha vergezeld van 4 kleine sterren heb ik alleen gevonden op het zegel van *Gherit* ***Haesevoet,*** 3/5 1463 richter te Heelsum, aan een charter in het archief van het huis Doorwerth.

Het wapen *Steijaard* vindt men met den naam *Steijaart* beschreven' in het Armorial Général, zijnde: „in goud een roode linkerschuinbalk over een zilveren leeuw heengaande" met als helmteeken een gouden adelaar, hetgeen o.a. bevestigd wordt door het wapen van ***Abraham*** *Steijaart (Steijaert),* ***in*** 1694 en 1695 bailliu van de heerlijkheid van Naters en Panckras Gors en Ontvanger der verpondinge van Voorne, voorkomende op het Caertboeck van alle de dorpen en polders gdegen in den lande van Oost- en West Voorne in de Bibliotheek van de Technische Hoogeschool te Delft en op zijn zegel aan charter in de Rentebrieven ten laste der domeinen in Voorne in het Rijksarchief te 's-Gravenhage. Het wapen *Luteijn* is beschreven in het Armorial Général Supplement, zijnde: „doorsneden, A: in goud 2 roode wassenaars naast elkaar; B: in rood een gouden ster". Helmteeken: een gouden ster.

Arnhem. **R. T.** MUSCHART.

Heeck. Gevraagd gegevens betreffende de kwartieren van ***Bitter Heeck,*** overleden huize Schouwenburg 20 December 1692. (4 Augustus 1667 te Harderwijk gehuwd met ***Philip van*** *Zuylen* ***van*** *Nievelt).*

Amsterdam. **A. VAN MARLE.**

Hoekstra-van Doorn. De officier van gezondheid (militair apotheker) ***Wyfse Syfze Hoekstra,*** geboren te Kampen 4 Januari 1783, zoon van Ds. *Sytze* ***Wytse Hoeksfra*** (geboren te Blokzijl 30 Juli 1757, gestorven te Zaandam 4 Augustus 1786) en van ***Elisabeth van*** *Cleeff* (geboren te Zwolle 26 December 1746, hertrouwd te Zwolle 12 Augustus 1798 met Ds. ***Gerbrand*** *Valter* te Westzaan), kleinzoon van Ds. ***Wytse*** *Sytze* ***Hoekstra*** († te Rotterdam 27 Maart 1801), van *Jannetje* ***Koops Loos*** († ..... 17 December 1808), van ***Nicolaas van*** *Cleeff* († te Zwolle 20 Mei 1777) en van ***Sophia van*** *Ootmarssen* († te Zwolle 28 April 1766), was gehuwd met *Jacomina* ***van Doorn,*** bij wie: *Sytze* ***Jan, Laurens*** *Wytse,* ***Cornelia Sophia*** en ***Jacomina.*** Gevraagd alle gegevens betreffende deze *Jacomina* ***van Doorn*** en haar ascendenten, benevens heraldische gegevens omtrent deze en alle hier genoemde personen.

Zwolle. **MR. J. L. RIJNDORP.**

van Horbag. (LXIV, 181) . Volgens eene M.S. genealogie Arlebout in particulier bezit was *Hester Paulina* ***van Horbag*** geboren te IJsselstein 21/7 1749 als dochter van Mr. ***Dirk van Horbag*** en ***Anna Bovie,*** overleed zij te Giessen Nieuwkerk 27/7 1827 en trouwde zij 2/12 1741 te Schoonhoven met *Gerhard Oswald* ***Aberson,*** gedurende 47 jaar predikant te Ottoland en Neder-Blokland en overl. te Ottoland 4/10 1815. Mr. *Dirk* ***van Horbag*** bovengenoemd werd 26/4 1702 te Dordrecht geboren als zoon van ***Marcellus*** en ***Anna van Coenen,*** dochter van *Dirk* ***van Coenen*** en ..... ***Denker,*** overl. te Catwijk aan den Rijn 25/5 1753 en 10/5 1744 te Dordrecht getr. met ***Anna Bovie,*** geb. 28/9 1719 als dochter van den predikant *Joannes* ***Bovie*** en ***Lucretia Arlebout,*** en overl. 28/5 1801 nam. 2 uur op den Houtzaagmolen onder Liesveld over Schoonhoven.

Deze *Joannes* ***Bovie*** was predikant, te St. Anthonij Polder bij Dordrecht, overleed aldaar 13/7 1724 en trouwde 31/5 1711 te Dordrecht in de Fransche kerk met *Lucretia Arlebout,* geb. 17/10 1691 als dochter van *Gijsbertus Arlebout* en *Elisabeth Sena,* en overl. te Leiden 23/10 1764 en op het Choor in de St. Pieterskerk aldaar begraven. *Gijsbertus Arlebout* was een afstammeling van ***Petrus*** *Arlebout,* secretaris van Yperen, geboren in 1545, die in 1574 met vrouw en 3 zoons wegens de paapsche inquisitie eerst naar Ostende en vervolgens naar Engeland vluchtte, op de zeereis daarheen overleed, waarna zijne vrouw na een verblijf van elf maanden in Engeland zich te Leiden vestigde. Bovengenoemde *Gijsbertus Arlebout* was in 1672 chirurgijn op 's lands vloot, waarna hij in Juni 1680 te Utrecht tot med. doctor promoveerde, zich als stadsgeneesheer te Dordrecht vestigde, 23/6 1696 aldaar overleed en in de Groote kerk aldaar begraven werd en 22/6 1686 Oude Stijl te Drie1 getrouwd was met *Elisabeth Sena,* jonge dochter van 's-Gravenhage; die als Weduwe van ***Gijsbertus Arlebout*** in April 1705 hertrouwde met ***Jan Arend de Beveren*** en 17/8 1718 te Dordrecht overleed en de kleindochter was van ***Johan van der Maa,*** van 1663 tot 1693 raad, schepen en burgemeester van 's-Gravenhage.

De wapens dezer families zijn:

van Horbag: „in zwart een gouden keper vergezeld van 3 gouden ringen" met als helmteeken een zilver geharnasten voorarm met gouden rand aan den pols en met de zilver geharnaste hand een gouden ring omhoog houdende, dus het zelfde wapen als in het Armorial Général met den naam *van Horbagh* beschreven.

Bovie: „in zilver een verhoogd zwart antiek molenijzer vergezeld beneden van een horizontaal geplaatste grijs-groene golvende slang en in een blauw schildhoofd 3 gouden vijfpuntige sterren naast elkaar". Helmteeken: een dito ster.

Aberson: „in zilver een groene geplante boom vergezeld rechts van een op den grond rustende roode. harp en links van een op den grond rustend rood klimmend hert met de voorpooten 'tegen den stam van den boom". Helmteeken: een rood uitkomend hert.

van *Coenen:* „in goud 3 groene meerblaren". Helmteeken: onbekend.

Arlebout: „in blauw 3 gouden bouten (vogelpijlen) naast elkaar, waarvan de middelste met den segmentvormigen kop naar boven, de 2 andere met dito kop naar beneden". Helmteeken: 3 waaiersgewijs gerangschikte gouden korenaren aan groen gebladerde stelen, Schildhouders: 2 gouden adelaars met beide vleugels naar boven en naar buiten gewend en met 1 poot aan het schild. Wapenspreuk: Dieu mon appuis.

Sena:. „in goud een schuinrechts geplaatst groot groen rond blad met getande randen beladen met een horizontaal geplaatste witte (zilveren?). rups". 'Helmteeken: dito blad tusschen vlucht (waarover mij de kleuren onbekend zijn). Dit wapen heeft opvallend veel van het wapen eener familie *Sijdervelt*.

Arnhem, R. T. **MUSCHART.**

Kranendonk, 8 Nov. 1579 werd te Ridderkerk gedoopt: *Adrian,* zoon van Cornelys *Pieters* en *Agatha Crynendr.* Getuigen: Bouwen Aryansz, Cornelys Ariansz en Ariantien Gerritsens. 22 April 1582 is gedoopt: *Aeltjen,* dochter van *Cornelis Piefers Cranendonck* en *Agatha Quytrinnen dochter.* Getuigen: *Leendert Jaffeten* van IJsselmonde, *Meeltgen Heynricksen* huysvroü en *Adriaenken Willems Pietersz* huisvroü Aenden Hordijck. 23 Dec. 1584 vinden wij den doop van hun zoon *Gheerit* en 7 Aug, 1588 van een dochter *Nysken*,. Van Adria(a)n, geboren in 1579, stamt het geslacht *Kranendonk* onder Ridderkerk en omgeving af. Gezocht word: naar de voorouders van genoemde personen.

Nijkerk o/d Veluwe, F. **KRAGT Hz.**

Leeuw(en). (LXIV, 151, 181). *Wijntje Leeuw,* overleden 2/11 1728, de vaderlijke grootmoeder van Mr. *David van* Lennep, in 1751 burgemeester van Haarlem, voerde als wapent „in zilver een blauwe leeuw" volgens M.S. Wapenboek van de vroedschap van Haarlem in het Gem. Archief aldaar.

Arnhem. R. T. **MUSCHART.**

Loderus, (LXIV, 182). Genealogische nasporingen te Maasbommel hebben gewoonlijk weinig succes, aangezien de, kerkelijke registers zoowel als het rechterlijk archief ter plaatse zeer laat beginnen. Ik kan dan ook slechts mede,-deelen, dat *Andreas (Andries) Willem Loderus,* in de eerste helft der 18e eeuw, Custos en Schoolmeester te Maasbommel bij een mij onbekende vrouw een zevental kinderen had, waaronder de bedoelde *Willem Loderus.* Deze huwde te Hees bij Nijmegen (otr. Nijmegen 3 Dec. 1772) 1 Jan. 1773 met *Johanna Cornelia van Beem.* Uit dit huwelijk werden te Druten zes kinderen geboren, n.l. *Andries Willem,* geb. 27 Dec. 1773 en ged. 1 Jan. 1774, die jong overl. *Hermanna Jacoba,* geb. 6, ged. 13 Aug. 1775, tr. Druten 10 April 1806 C. *Hiebendaal. Katharina Gijsberta, geb.* 3, ged. 9 Maart 1777, die jong overl. *Katharina Gijsberta, geb.* 11, ged. 16 Maart 1779. *Andries Willem,* geb. 29, ged. 31 Dec. 1780, kerkmeester te Maasbommel, rentmeester van de Heerlijkheid en later door koop Heer van Maasbommel, overl. vóór 1840. tr. Maasbommel (otr. 12 Febr.) 4 Maart 1801 *Dingena Everdina Deys,* ged. aldaar 11 Maart 1776, dochter van *Gerrit Deys,* commies van de convoyen en licenten te Maasbommel en van *Francina Story.*, In de muur van het Herv. kerkje ter plaatse bevindt zich een steen waarop: „De eerste steen gelegd door Vrouwe D. E. Loderus van Maasbommel geb. Deys 18 $\frac{6}{27}$ 42", terwijl zij in 1844 een orgel aan de kerk schonk. Dit is versierd met de wapens Loderus en Deys, zijnde het eerste een ossekop, helmteeken: een uitkomende bok, het tweede een St. Andrieskruis, vergezeld van 3 ringen, een rechts, een links en een in de schildvoet. Bij gelegenheid van het schilderen van de kerk, zijn de kleuren kennelijk verknoeid, aangezien beide wapens goud op zilver zijn. *Johanna Magarita,* geb. en ged. 6 Oct. 1782, tr. Druten 20 Aug. 1806 *Bragt de Kat.*

Andries Willem Loderus, in den aanvang genoemd, was ged. te Batenburg **16** Dec. 1699 als zoon van *Paulus Loderus, Custos* en schoolmeester aldaar en schepen (1727), en van *Maria Mol(s).* Dit echtpaar huwde tusschen 4 Febr. en 12 Mei 1683 te Silvolde, waar Ds. *Wilhelmus Loderus* toen predikant was. Deze moet een zeer na familielid zijn geweest en komt ook als doopgtuige voor bij kinderen van het echtpaar Loderus-Mols. Vermoedelijk hebben wij hier met broers te doen. De bruidegom wordt bij zijn huwelijk genoemd „Scriver onder Regiment van de Heer Buloo" en vertoefde als militair eenigen tijd te Nijmegen, waar in 1684 zijn eerste kind *Jacobus* werd gedoopt. Dit wettig het vermoeden, dat Paulus een zoon zou zijn geweest van *Jacobus Loderus,* die in Oct. 1656 als student te Utrecht werd ingeschreven en een zoon was van Ds. *Andreas Loderus,* predikant te Hoevelaken en 'Doesburg en van *Barta Donker.*

Aangezien ik t.z.t. tot publicatie van een genealogie van dit predikanten-, kosters-' en schoolmeestersgeslacht hoop over te gaan, houd ik mij op mijn beurt gaarne aanbevolen voor alle gegevens die op dit geslacht betrekking hebben.

Nijmegen. H. J. **VAN 'T LINDENHOUT**

Lotsy. (LXIV, 182). Mr. *Johannes Servaas Lotsy,* van 1/6 1844 tot 1/7 1852 regent van het Krankzinnigengesticht te Dordrecht, voerde het zelfde wapen als in het Armorial Général beschreven volgens het wapenbord van die regenten in het Gemeente Museum te Dordrecht. Zonder wapen vond ik verder in het rechterlijk archief Doesburg Servaes *Lotsij,* ook voorkomende als *Lodtsij, Lotseij, Lotzij* en *Lutzeij, in de* jaren van 1663 tot 1693 meester zadelmaker te Doesburg, wonende in de Meijpoortstraat aldaar, die 1664 25 gulden ontving voor het bekleeden der Spaansche stoelen in het raadhuis aldaar, getrouwd met *Dina Bernardina van Wulp,* ook voorkomende als *Dina Bernardine Renesse* en als *Bernhardina Peters,* en wier zoon *Hendrik* in den zomer van 1693 in het leger gediend had en daarvan ziek weder thuis gekomen was, „waervan hij lammigheijt in de leden hebbe behouden". In de St. Maartenskerk te Doesburg ligt een tegel, waarop vermeld: „*Servas Lotseij* anno 1665" en niet 1663, zooals de Wapenheraut 1917, pag. 277, zegt.

Arnhem. **R. T. MUSCHART.**

Middag, Gevraagd inlichtingen omtrent dragers van dezen naam: ook voor de kleinste inlichting zal ik dankbaar zijn.

Hilversum. **E. G.** MIDDAG.

van Oefferden. (LXIV, *182). Catharijn Alberts,* de vrouw van *Jan Hendrik Hiebendaal,* trof ik nimmer in eenig officieel stuk met de hiervoor vermelde achternaam aan. Gaarne zou ik worden ingelicht waar dit we 1 het geval is, aangezien ik vermoed dat deze naam een verschrijving (c.q. mislezing) is voor „van Aefferden" = Afferden, welke plaats met Deest deel uitmaakt van Druten.

Als aanwijzing voor een nader onderzoek naar de afkomst van *Catharijn Alberts* kan ik nog mededeelen, dat zij waarschijnlijk identiek is met *Catharijn,* ged. Druten 28 Oct. 1703 als dochter van ***Jan Alberfs*** en ***Grietje Hendriks,*** waarbij doopgetuige ***Willemine*** *Gobelius* (een predikantsdochter) .

Ten slotte vraag ik mij af, of het woordje von voor den naam van dezen Duitschen molenmaker wel op zijn plaats is; noch bij de inschrijving van zijn huwelijk te Druten, noch bij zijn inschrijving in het lidmatenregister ter plaatse, welke inschrijving bijna 10 jaar voor zijn huwelijk plaats had (in dien tusschentijd vertrok hij nog eens met attestatie naar 's-Gravenhage) komt dit voor. Wel treft men aan het einde van de 18e en-. het begin van de 19e eeuw zoo af en toe eens een lid van dit geslacht als v a n Hiebendaal aan. Maar dit is toch uitzondering. Kan de steller der vraag mij hier ook inlichten?

Nijmegen. **H. J. VAN 'T LINDENHOUT**

(van) Opmeer. Bestaat er verwantschap tusschen ***Dirk Jansz. Opmeer,*** die in 1645 burger van Vlaardingen werd, komende van Rijswijk (zie Nederl. Leeuw 1925), ***Dirk van Opmeer*** te Leiden, wiens dochter ***Wijntje*** in 1581 huwde met ***Cornelis van der Naf*** en wiens zwager ***Frederik Brunf een*** buiten te Rijswijk had (Nederl. Leeuw 1939) en ***Dirlc Cor.. nelisz. van Opmeer,*** die — geboortig van Zoetermeer — in Juli 1622 te Kethel huwde met ***Niesse Dirx?***

Zwolle. **MR. J. L.** RIJNDORP.

(van) Rijndorp, Zijn er zegels bekend van de talrijke Keulsche rijnschippers ***(van) Rijndorp*** (te Nijmegen, Dordrecht en Rotterdam) of den provisioneelen schout van Rijnsburg in 1649 ***Anthonis Rijndorp*** (Navorscher 1902)?

Zwolle. **MR. J. L. RIJNDORP.**

van der Swalme. (LXIV, 184). Mij zijn de navolgenden bekend: ***Jacob van der Swalme,*** in 1651 stadhouder van IJzendijke, C. ***van der Swalme,*** in 1640 aldaar, ***Jacob van der Swalme*** in 1826, '31 en '32 notaris te Vlissingen, Hunne zegels en lakafdrukken in diverse archiefbronnen vertoonen als wapen: „doorsneden, A: gedeeld, 1: een kraanvogel, 11: een adelaar; B: een molenijzer" met een kraanvogel als helmteeken. Volgens een M.S. Wapenboek van Scheltus van Kampferbeke (overigens een weinig betrouwbare bron) is de kraanvogel zilver in groen, de adelaar zwart in zilver en het molenijzer goud in rood.

Arnhem. R. T. MUSCHART.

van **Trotsenburg.** Gevraagd de plaats van herkomst in het land van Valkenburg van den stamvader van dit geslacht, ***Arnold (van) Trotsenburg*** of *Trotsenberg,* enz. lakenwerker, tr. Ned. Herv. 19 April 1697 te Leiden met ***Cafharina*** *Kalff* uit het land van Kleef. Zijn broeder ***Pieter*** *Trotsenburg,* lakenwever, uit het land van Valkenburg, werd 6 April 1703 poorter van Leiden. Bij de doop van de kinderen van beide broeders worden als getuigen vermeld: ***Angeniefe, Sophia,***

Barbara en *Sesga* ***Trofsenburg.*** Vermoedelijk zijn zij afkomstig van een plaatsje in het thans Duitsche deel van het land van Valkenburg.

Gouda. **G. C. HELBERS.**

(van) Varick. (LXIV, 184). Het actenboek der Ned. Herv. kerk van het Woud (Z.-H.) vermeldt als predikant van di: plaatsje in 1591 ***Willem van Varik.*** Hij komt 6 Juli 1591 als gehuwd man op het Woud, neemt o.a. deel aan het Avondmaal: Dec. 1591, 26 Juni 1592, 27 Dec. 1592 en is overleden vóór 5 Maart 1600 op welken datum zijn opvolger komt. Zijn echtgenoote heette *Elsken Jans.* In het Alb. Stud, Leiden is te vinden dat aldaar werd ingeschreven 2 Juli 1578 ***Wilhelmus*** *Varicius,* Gelrus, Min. verbi.

Rotterdam. **J. H. BRAKKE.**

van Varick. (LXIV, 184). ***Jacob Roelofsz. van Varick,*** mr. metselaar te Rhenen. Aan hem werd 4 Juni 1629 de uit,-voering van al het metselwerk voor de bouw van het Koningshuis te Rhenen aanbesteed. (zie: H. E. van Gelder, Iets over Barthold van Bassen, in Bulletin v/d Ned. Oudheidk. Bond, 2e serie, 4e jaargang, 1911).

Jan Jacobsz. van Varick, begraven te Rhenen 1649. Wapen: gedeeld 1. een St. Andrieskruis, II. een klimmende bok. (zie: B. v. T. Prins, Gen. en Herald. Gedenkwaardigheden, Prov. Utrecht, blz. 149, no. 76).

Rudolphus a ***Varick,*** Rhenensis. 1666. (zie: Album Studiosorum Acad. Rheno Traiectense).

Ds. ***Johannes v,an Varick,*** gehuwd met ***Sara*** *Visboom,* die tusschen 1680 en 1701 de volgende kinderen had: ***Jacobus,*** *Margaretha,* ***Cornelia, Abraham, Maria en Johannes.*** (zie: Ned. Leeuw 1914, kolom 319).

Jan *Roeloff* ***van Varick,*** afkomstig van Rhenen, huwde -- oud 25 jaar — te Amsterdam 1 Maart 1744 *Sara Margaretha* ***Petif,*** dr. van *Abraham* en *Susanna Janvier.* Zijn zoon *Huyberf van Varick,* notaris te Amsterdam, gedoopt Amsterdam Westerkerk 4 Februari 1759, ongehuwd overleden te Amsterdam 22 Januari 1847 en begraven te Muiderberg (Familiebegraafplaats) voerde: gedeeld, 1. Varick (de drie leeuwenkoppen), II. gevierendeeld: 1 en 4, twee gaande leeuwen onder elkaar; 2 en 3, drie halve manen 2 en 1, daaronder negen boilen 1, 2, 3 en 3; hartschild een 'burcht,

Oegstgeest. W. J. VAN VARIK.

van Varick. (LXIV, 184). In de Groote Kerk te Rhenen ligt een grafzerk, waarop de naam *Jan Jacobsz.* ***'van Varick*** en het jaartal 1649 en als wapen: „gedeeld, I. een schuinkruis; II. een springende bok". Ik acht het zeer wel mogelijk, dat dit gedeelde wapen de vereeniging is van de wapens van voornoemden Jan (rechterhelft) en van zijne vrouw (linkerhelft), omdat zulks met zeer vele gedeelde wapens op grafzerken het geval is. Bovendien acht, ik het zeer waarschijnlijk, dat het jaartal 1649 niet het jaartal van overlijden zal aangeven, doch het jaartal waarin deze zerk na den brand van de kerk zal gelegd zijn ter vervanging van de oudere verbrijzelde zerk, omdat er meerdere zerken in deze kerk liggen met eveneens een naam met dit jaartal zonder meer. Het zelfde kan men in de kerk te Culemborg constateeren.

Arnhem, R. T. MUSCHART.

Verbrugh. Welk wapen voerde deze familie, waartoe o.a. behoorde:

I. ***Huibertus Verbrugh,*** tr. *Geesje* ***van Enferen;***
dochter:
II. *Willemina Verbrugh,* geb. 10 Nov, 1751, † 5 April

1833 te Haarlem, tr. 9 Nov. 1783 te Haarlem Johannes *Worst.* Gevraagd: 1. betrekking, geb.-, huw., en overl.-data en plaatsen van het echtpaar *Verbrugh-van Enteren, 2. idem,* alsmede wapens van hunne aangehuwde voorouders; *3.* geboorteplaats van *Willemina Verbrugh.*

's-Hertogenbosch, Mej. C. F. **WORST.**

Verschoor-van Middelboven, Gevraagd: huwelijksdatum en -plaats van *'Witte Verschoor (van der Schoor),* geb. Scherpennisse 1703, en *Elisabeth van Middelhoven,* geb. Wemeldinge 1709; doop van hun dochter *Gerra Verschoor* tusschen 1745 *en 1752.* Door de inval der Franschen in Noord-Brabant in 1747 zijn de ouders uit Steenbergen vertrokken; in 1752 wonen zij te Veere. *Elisabeth van Middelhoven* stamt uit het Dordtsche geslacht van' dien naam.

G o u d a . **G. C. HELBERS.**

de Vignon. (LXIV, 184). *'Willem Daniel Vignon* was in de jaren 1767, '75, '76, '83 en '84 drossaard van den lande van Valkenburg en volgens de Wapenheraut 1898, pag. 150, was zijne vrouw *Elisabeth Catharina Cassa* in 1753 geboren. Het wapen *Guitton* is „3 eenden" Aldus met de eenden zwart in zilver komt het voor in een MS. Wapenboek van N. van der Monde van omstreeks 1800, terwijl ik het zonder kleuraanduidingen vond op de lakafdrukken van *Johanna Jacoba Guitton,* vrouwe van Hindersteijn en Veldhuijsen, 20/12 1783, ongetrouwde juffer te Utrecht, en .... gravin *de la Meintaije geboren Guitton,* 23/1 1789, wonende te Utrecht, tante van Mr. *W. D. Vignon,* oud-burgemeester van Maastricht. Mej. Worst vraagt niet naar het wapen Cassa en derhalve veronderstel ik, dat zij aanneemt, dat *Elisabeth Catharina Cassa* het wapen *Cassa* zal gevoerd hebben als in het Armoriaf Général beschreven. Mocht, dit zoo zijn, dan maak ik haar er op attent, dat dit wapen in het A.G. *niet* geheel juist is, De voorwerpen nl. in de kwartieren 1 en 4 zijn geen wassenaars, zooals het A.G. zegt, doch posthoorns (het komt meer voor, dat wassenaars en posthoorns in wapens verward worden), de leeuw. in het 2e kwartier moet gekroond zijn, en in het 3e kwartier komen niet 2 schuinbalken voor, doch slechts 1, die beladen is met 3 in de richting ervan geplaatste hermelijnstaartjes en vergezeld rechts en links van 3 hermelijnstaartjes, zooals blijkt uit de lakafdrukken in diverse bronnen. Uit eene acte in een protocol van notaris H. Nolens te 'Maastricht blijkt, dat *Elisabeth Cahnrina Cassa* 18/4 **1772** de dochter was van wijlen *Anthonij Isack Cassa* en *Catharina Needer.*

Arnhem. R. T. **MUSCHART.**

de **Vignon.** (LXIV, 184). Reeds in Nav. 1869, pag. 428, werden gedeeltelijk dezelfde vragen gesteld, in Nav. 1870, pag. 466, door v. der Feltz beantwoord, en waar verwezen wordt naar Meerssen en Maastricht, terwijl in Nav. 1879, pag. 376, het wapen van een *Jan du Vignon* wordt genoemd, nl. in zilver op een terrasgrond van sinopel 3 wijngaardranken van dezelf de kleur.

Hengelo (Gld.). F. **VAN HOOGSTRATEN.**

de Vignon, (LXIV, 184). Uit de fiches-collectie der Bibliothèque Wallonne te Leiden blijkt het volgende:

1696 nov. 15. Mariés à Buchholtz:
Jacques Vignon et
Marie Duval.

1697 sept. 9. Baptisé à Hannovre:
Pierre, fils de
Jacques Vignon et *Marie Du Val.*

1698 déc. *16.* Baptisé à Berlin, né le' 15 déc,:
Jean Jaques, fils de
Jacques Vignon, perruquier, originaire de Rouzy, Champagne
et *Marie du Val,* s.f. orig. de Paris,

Na deze laatste doop komt de familie niet meer voor in Duitschland.

1748 nov. 15. Proclamés à Maastricht:
Adriaan Jean Jacques Vignon, Veuf, et
Marie Magdelaine Guitton.

Volgens advertentie Haarl. Courant 20 Maart 1806 wordt aan *H. J. F. Vignon,* echtgenoote van *P. C. W. Mossel,* op '15 Mrt. te *Amsterdam een* zoon geboren; misschien heeft het huwelijk daar plaats gevonden, of de ondertrouw.. Voor de *Guiton's* desgevraagd inlichtingen te bekomën aan de Bibl. Wall. (ook schriftelijk).

Leiden. W. D. H. **ROSIER.**

van **Wesenbeeck.** Wie kan mij gegevens verstrekken over het geslacht *van Wesenbeeck,* waarvan een tak omstreeks einde 18de begin 19de eeuw gewoond heeft te Loenen a/d Vecht, voerende als wapen: gevierendeeld 1 en 111 gedwarsbalkt van bruin (zwart?) en goud, zeven stukken, II en IV: rood waarop een bruine (zwarte?) harp, waaroverheen een hartschild van zilver, beladen met een dubbele zwarte adelaar.

Utrecht. D. H. **VOLKMAARS.**

van **Wingen.** Gevraagd genealogische gegevens en voorouders van *Judith* of *Judick van Wingen,* j.d. *van* Middelburg, gehuwd te Goes 16 Sept. 1728 met *Quirijn de la Sabel.* j.m. van Goes. Hij werd gedoopt te Goes 18 Dec. 1705.

Utrecht, D. H. **VOLKMAARS.**

Woerman. *Hendrik Woerman,* drogist, geb. Amsterdam 3 Juni 1767, † Amsterdam 12 April 1825, tr. *Diena van Enter,* geb. Zwolle 27 April 1775, † Amsterdam 17 Maart 1820.

Gevraagd huwelijksdatum en plaats van het echtpaar *Woerman-van Enter,* alsmede gegevens (ambten, data, plaatsen)' betreffende hunne voorouders in mannelijke' en vrouwelijke lijnen. Tevens gevraagd de wapens der -families Woerman, van Enter en die hunner aangehuwde voorouders.

's-Hertogenbosch. Mej. C. **F. WORST.**

Worst. *Johannes Worst,* koopman, geb. in of ± 1758 in 't Hessen-Casselsche, overl. 21 Mrt. 1807 te Haarlem, geh. 9 Nov. 1783 te Haarlem met *Willemina Verbrugh,* geb. 10 Nov. 1751, overl. 5 Apr. 1833 te Haarlem, dr. van *Huibertus* en *Geesje van Enteren.*

Gevraagd:

1°. geboortedatum en plaats van *Johannes Worst;*
2". ouders en voorouders van dezen *Johannes Worst* met betrekking en diverse data en plaatsen.

's-Hertogenbosch. Mej. C. F. **WORST.**

Zonneveld **(Sonneveldt).** Gevraagd bijzonderheden betreffende *Jonas Zonneveld (Sonneveldt),* komende van Gent, gehuwd te Hedel met *Anna van den Broek* 12-4-1783.

Voorburg, J. 0. **VAN DER MEYDEN.**

Helmteekens gevraagd. *de Leeuw* (Utrecht); *Bruining* (Leeuwarden, anker en <blokjes) ; *Bosch* (Alkmaar, Amsterdam, drie koeken): *Specht van Eyk* (van Eyk, Gouda): *Dudok* (Amsterdam, drie honden) ; *Mosmans* ('s-Hertogenbosch, hertenkop)!.

La Plume, Penna, U.S.A. **IR. WILLIAM J. HOFFMAN.**

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap v. Geslacht- en Wapenkunde.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 7 — LXIVE JAARGANG — JULI 1947

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van den Heer H. Donker sloot, sedert 1930 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

C. P. VAN GEMERDEN . . . . . *Rijswijk.*
Huis te Hoornkade 43.

M. D. HAGA . . . . . *Leiden.*
Apothekersdijk 30.

MR. H. A. DE BRUYN KOPS . . . . . *Amsterdam-Z.*
Beethovenstraat 69b.

DR. B. D. E. KRAFT . . . . . *Bilthoven.*
Ruysdaelplein 5.

C. POSTMA . . . . . *Rotterdam.*
p/a. Gemeente-Archief.

MR. DR. H. P. SCHAAP . . . . . *Arnhem,*
Cordesstraat 2.

W. A. A. J. Baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE . . *Voorschoten.*
Huize Duivenvoorde.

JHR. IR. P. F. O. R. SICKINGHE . . . . *'s-Gravenhage.*
van Montfoortlaan 19.

Adreswijzigingen:

MR. S. P. Baron BENTINCK . . . . . *Soesterberg.*
Huize Horstwijck

J. F. A. BOER . . . . . *Heemstede.*
Landzichtlaan 64.

H. H. HELDRING . . . . . *Scheveningen.*
Nieuwe Duinweg 11.

J. O. VAN DER MEYDEN . . *Woluwe St. Pierre bij Brussel*
53 Avenue Père Damien.

P. W. MODDERMAN . . . . . Bussum.
Graaf Wichmanlaan 36.

Dipl. Ing. D. A. N. VRIESENDORP . . . . *Bilthoven.*
Spoorlaan 40.

Bij dit nummer worden verzonden titels, inhouden en registers op de namen, behoorende bij den 62sten jaargang (1944) en den 63sten jaargang (1945-1946).

Aanwinstenlijst der bibliotheek.

Baur E., E. Fischer, F. Lenz. Menschliche Erblichkeitslehre. München 1923. 2e verm. en verb. dr. Grundriss der menschlichen Erblichkeitslehre u. Rassenhygiene, 1.

Hierbij ingebonden:

Lenz, F. Menschliche Auslese und Rassenhygiene. München 1923. 2e verm. en verb. dr. Grundriss der Menschlichen Erblichkeitslehre u. Rassenhygiene, II. *(Geschenk van den Heer F. Hers).*

[Blokhuis, M. J.]. Supplement familieboek Blokhuis. Aanvuliingen en wijzigingen. [Lisse 1946]. *(Geschenk van den Schrijver).*

Blokhuis-blad; orgaan der leden van het familie-Blokhuis-fonds. ['s-Gravenhage 1929—1946]. nrs. 1 t/m 8. *(Geschenk van den Heer M. J. Blokhuis).*

[Bijleveld, W. J. J. C.]. Brieven van, aan en over W. Borski I (1765-1814). Leiden [1943]. *(Geschenk van den Schrijver).*

Erfelijkheid bij de mens. Driemaandelijks tijdschrift voor Anthropobiologie en eugenetika; red. J. C. van Schouwenburg. 's-Gravenhage [1935—1937]. jrg. I (1935)—III. *(Geschenk van den Heer F. Hers).*

Esdaile, K. A. English Church monuments 1510 to 1840. With an introduction by S. Sitwell. London [1946]. *(Aankoop).*

Gavelle, E. Hautefort et ses seigneurs. Lille 1934. 3e dr. *(Geschenk van den Heer W. J. J. C. Bijleveld).*

Haer, L. J. van der. Catalogus van de historisch-topografische prentenverzameling. ['s-Gravenhage] 1942. Oud-archief der gem. 's-Gravenhage. dl. 1. *(Geschenk van het Gemeente-archief te 's-Gravenhage).*

Joosting, J. G. C. Het archief der abdij te Assen. Leiden 1906. Rijksarchief in Drente. *(Geschenk van het Rijksarchief in Drente).*

Korteweg, K. N. Het stadrecht van Geertruidenberg. [Z.pl. z.j.]. Overdr. uit „V. en M. Ver. tot Uitgaaf der bronnen van het Oud-Vaderl. Recht", dl X, afl. 1. *(Geschenk van den Schrijver).*

Matile, j. C. H. Supplement op de Historische, genealogische en heraldische aanteekeningen betreffende het adellijk geslacht Stapert. Amsterdam 1914. *(Geschenk van Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg).*

Mees, W. L. Man van de daad. Mr. Marten Mees en de opkomst van Roterdam. Rotterdam 1946. *(Geschenk van den Schrijver).*

Merkenschlager, F. Rassensonderung, Rassenmischung, Rassenwandlung. Berlin [z.j.]. *(Geschenk van den Heer F. Hers).*

Pater, J. C. H. de. De familie Falck in den patriottentijd en de reis van Anton Reinhard Falck uit het bezette gebied van Holland naar Frankrijk in.... .. 1795. Amsterdam 1943. *(Aankoop).*

Siemens, H. W. Grundzüge der Rassenhygiene zugleich Einfiihrung in die Vererbungslehre. München 1923. *(Geschenk van den Heer F. Hers).*

Siemens, H. W. Hoofdlijnen der erfelijkheidsleer, rashygiëne en bevolkingspolitiek. Vert. door C. Ph. Schok,-king. Groningen 1931. 4e verm. dr. *(Geschenk a.b.).*

T hij s sen, H. F. H eerkens. De geschiedenis van „de Beeldhouwerij" later het huis „Dubbel genoegen" aan het Plein te Haarlem en zijn bewoners. [Haarlem 1943]. ***(Geschenk van den Schrijver).***

Veder, W. R. Het archief der familie de Graeff. Inventaris en regesten. Amsterdam 1914. Depot van het oud-archief van Amsterdam. ***(Aankoop).***

V r i e s, W. d e. De oorsprong van het geslacht der graven van Gelre. [Arnhem 1946]. Overdr. uit „B. en M. Gelre", XLVIII. ***(Geschenk van den Schrijver).***

W a a r d e n b u r g, P. J. De biologische achtergrond van aanleg, milieu en opvoeding, Groningen 1927. 2 dln. dl. I. Alg. biol. feiten en begrippen. dl. 11. Speciale biol. verschijnselen bij den mensch. ***(Geschenk van den Heer F. Hers).***

W a a r d e n b u r g, P. J. Het rassenvraagstuk in onzen tijd. Een biologische toelichting. Arnhem 1937. ***(Geschenk a.b.)***

W e 1 k e r, P. M. H. Uit de vroegte. Gedenkboek. Vlaardingen enz. 1903. ***(Geschenk a.b.).***

Genealogie in de rechtszaal.

Herziening van een samengestelden geslachtsnaam,

door MR. DR. J. C. MARIS VAN SANDELINGENAMBACHT.

§ 1. De redactie der Nederlandsche Jurisprudentie heeft in den loopenden jaargang onder no. 137 een beschikking gepubliceerd van de Arrondissement+Rechtbank te Zutphen betreffende herziening van een samengestelden geslachtsnaam. Deze beschikking, hoewel reeds dateerend van 30 Juni 1943, is nog van actueel belang, daar de actie tegen samengestelde namen, welke formeel ten onrechte in de registers van den burgerlijken stand werden ingeschreven, nog steeds aan de orde schijnt te zijn.

De Officier van Justitie te Zutphen had, onder verwijzing naar een schrijven van den Hoogen Raad van Adel d.d. 13 April 1943 S.G. no. 32, verbetering verzocht van een aantal geboortealcten uit de gemeente Lichtenvoorde, waarin verkeerdelijk de geslachtsnaam ***van Basten*** *Batenburg* instede van *Batenburg* ***zou*** voorkomen,.

De naamdragers waren allen afstammelingen in de rechte manlijke lijn van Johan Bernard Antony geboren Lichtenvoorde 23 April 1821, zoon van Dr. Jan Hendrik Anthony van Basten Batenburg en Henrica Maria Schoenmaker, De rechtbank handhaafde de betwiste geboorteakten op grond van de overweging, dat de betrokken afstammelingen den samengestelden naam in de wettige opvolging van hun stamreeks ontleenen aan de geboorteakte van 23 April 1821 en van deze akte door den Officier van Justitie geen verbetering gevorderd was.

Deze beslissing, door de rechtbank niet nader gemotiveerd, is — naar ik meen — wel gegrond. Immers, hoewel het beginsel, dat wettige kinderen den geslachtsnaam van den vader dragen, eerst sinds de wet van 31 Mei 1934 Staatsblad no. 276 met zooveel woorden in artikel 62a Burgerlijk Wetboek is vastgelegd, nam de Hooge Raad der Nederlanden hetzelve reeds voordien als geldend aan krachtens den aard van den geslachtsnaam zelf, die als de naam van een geslacht van vader op kind moet overgaan (H.R. 25-10-1878 W. 4308). De genealoog is geneigd hier een vraagteeken te plaatsen: hoeveel voorbeelden kent men niet van den overgang van den moederlijken geslachtsnaam op een kind? Er zijn ongetwijfeld in vroeger dagen beweegredenen van familiebezit en van peetschap mede bepalend geweest voor het verkrijgen van een geslachtsnaam anders dan langs rechte manlijke lijn. De vrije ontwikkeling van het naamwezen is een eeuwenoud bestanddeel van het menschelijk leven geweest. De invoering van den burgerlijken stand heeft hierin een onnatuurlijke wijziging gebracht. Eerst sedert dien zijn de geslachtsnamen bevroren en zonder meer van vader op zoon vererfd. Heeft de Hooge Raad in het bovenaangehaald arrest van 1878 zijn definitie van den aard der geslachtsnamen tot dit nieuwe tijdperk willen beperken? Het is aannemelijk, gelet het eenige daarin genoemde wettelijk argument, ontleend aan artikel 6 Keizerlijk decreet van 18 Augustus 1811; en dan kan men er zich mede vereenigen. De rechtbank te Zutphen is in elk geval in overeenstemming met deze leer van het hoogste rechtscollege.

§ 2. Belangrijker is intusschen de vraag, of de rechtbank, indien daartoe verzocht, verbetering van de eendergenoemde geboorteakte van 1821 had kunnen gelasten, met dien verstande, dat de naam *van Basten Batenburg* veranderd zou moeten worden in *Batenburg,* ***met*** alle gevolgen van dien voor het nageslacht. Een overweging van de rechtbank schijnt in die richting te duiden:

„overwegende voorts, dat uit een mede overgelegd uittreksel uit het doopboek van de Roomsch-Katholieke gemeente te Groenlo ten name van Joannes Henricus Antonius van Basten, gedoopt 12 Mei 1793, zoon van Joannes Henricus Batenburg en Maria Helena Catharina van Basten — en vader van Jan Bernard Antoni meergenoemd — wel kan blijken, dat in de geboorteakte van dezen Jan Bernard Antoni de vadersnaam ten onrechte is vermeld als van Basten Batenburg, en behoort te luiden Batenburg.. ...."

De rechtbank oordeelt den samengestelden geslachtsnaam in de geboorteakte van 1821 onjuist, omdat de doopakte van 1 793 alleen den geslachtsnaam Batenburg vermeldt.

Ik waag het deze opvatting te bestrijden.

a. Zooals boven opgemerkt, was het instituut der geslachtsnamen vóór de intrede van den burgerlijken stand nog levend en wettelijk niet geordend, De vrijheid om zich een naam te kiezen of daarin te veranderen is eerst aan banden gelegd door de invoering hier te lande van de wet van 11 germinal an XI juncto den Franschen code. Men leze hierover Ch. P. van Eeghen, Het rechtskarakter van den naam naar Nederlandsch recht, academisch proefschrift 1906.

De doopakte van 1793 was daarom voor de familie Batenburg zeker niet bindend, Beslissend is de vraag, hoe Dr. Jan Hendrik Anthony, gedoopt Groenlo 12 Mei 1793 (volgens Nederland's Patriciaat jaargang IX ***geboren*** Groenlo 12 Mei 1792) zich noemde, toen de voorschriften van den burgerlijken stand op hem van toepassing werden: Batenburg dan wel van Basten Batenburg? Heeft hij zich bij den ambtenaar van den burgerlijken stand voorgesteld als van Basten Batenburg, dan beging men geen dwaling of misslag door dien naam in te schrijven. En alleen dwaling of misslag kunnen in dit geval volgens artikel 70 Burgerlijk Wetboek gronden opleveren voor een latere verbetering van deze akte op rechterlijk bevel,

Afgaande nu op de geboorteakte van zijn zoon in 1821 heeft hij zich, in overeenstemming met zijn huwelijksaangifte van 1819, inderdaad van Basten Batenburg genoemd. zoodat de vermelding van dezen geslachtsnaam in den burgerlijken

stand juist geacht moet worden, aangezien geen oudere inschrijving van hem heeft plaats gehad.

b. Volgens een gebruik in de achttiende eeuw kwamen samengestelde geslachtsnamen meer en meer in zwang. Technisch geschiedde dit veelal door in de doopakte van een kind aan diens voornamen een geslachtsnaam toe te voegen. Zoo ook ontstond de samenstelling van Basten Batenburg, toen Joannes Henricus Batenburg, de latere vrederechter van Groenlo, en Maria Helena Catharina van Basten hun tweeden zoon anno 1793 in het doopboek der roomsch-katholieke kerk in Groenlo lieten opnemen als Joannes Henricus Antonius *van Basten*. Men behoeft de genealogische litteratuur maar te raadplegen, om dit gebruik vast te stellen.

Hieruit -volgt, dat deze doopeling van 1793, die de vader was in de geboorteakte van 1821, overeenkomstig de naamgeving door zijn ouders van jongsaf aan van Basten Batenburg heeft geheeten, ja bepaaldelijk dezen naam ontleende aan zijn doopakte. De meening van de Zutphensche rechtbank, dat de vadersgeslachtsnaam in de akte van 1821 niet in overeenstemming was met zijn doopakte mist dus, mijns inziens, zelfs ook feitelijken grondslag.

Mijn conclusie is, dat de afstammelingen van Dr. J. H. A. van Basten Batenburg, geboren 1821, den samengesetelden geslachtsnaam feitelijk zoowel als rechtens terecht voeren. Aangezien vele families in gelijke omstandigheden verkeeren en aldus doelwit kunnen zijn bij de zuivering van de registers van den burgerlijken stand, heeft een bespreking van deze procedure in ons maandblad wellicht eenig nut.

§ 3. Minder zeker schijnt de rechtspositie van de samengestelde geslachtsnamen, die na de invoering van den burgerlijken stand zijn ingeslopen zonder inachtneming van de voorschriften op het stuk van naamsverandering. Hierbij geve men zich rekenschap van de geschiedenis en de eertijds heerschende opvattingen. Il faut juger les actes d'après leur date. De burgerlijke stand was een instelling van den Franschen overweldiger. Het publiek zag in de bevolkingsregistratie een instrument van den keizer voor de conscriptie en den fiscus. Wij Nederlanders van 1940-1945 kennen het analoge instituut der persoonsbewijzen, dat moest dienen voor den Duitschen arbeidsinzet. Wie sympathiseerde niet met de sabotage door onze landgenooten? Zoo taai was in de instinctmatige afkeer tegen een gedwongen vastgeroesten naam bij onze voorouders, dat er nog een Koninklijk Besluit van 8 November 1825 Staatsblad 74 noodig was, om de nalatigen te bewegen tot het aannemen van een vasten naam. Dank zij een soepel regeeringsbeleid hebben de nieuwe voorschriften in den loop van de vorige eeuw ingang gevonden.

Zoo kon het gebeuren — zeker ten tijde van de Fransche overheersching, maar ook totdat onze wetgever van 1839 uitdrukkelijk de Fransche bepalingen tot Nederlandsch recht verhief — dat de ambtenaren van den 'burgerlijken stand oogluikend naamsveranderingen op den ouden voet toelieten. Bovendien deed men hiermede niets te kort aan het eigenlijke doel, om door den burgerlijken stand te doen blijken van de feiten, welke op den staat van personen een gewichtigen invloed oefenen, te weten geboorte, erkenning, huwelijk, echtscheiding en overlijden (vgl. Asser-Scholten, Familierecht dl I, stuk I, 7e druk, blz. 540). Ik zou mij zeer wel kunnen voorstellen, dat een rechter uit die dagen, geroepen tot rectificatie van aldus tot stand gekomen naamsverandering, deze niet zou hebben gediskwalificeerd als een dwaling of misslag in den zin der wet. De begrippen dwaling en misslag zijn rekbaar, en er was alle aanleiding voor een engen uitleg, welke aansloot op het bovengenoemde strikte doel van den burgerlijken stand.

De regeling van het naamwezen was buiten den Franschen code om geschied door het Keizerlijk decreet van 18 Augustus 1811 en de wet van 11 germinal an XI relative au prénoms el: changements de noms, Het gedeelte dezer wet over de geslachtsnamen is pas in 1839 ingelijfd bij den titel van het Burgerlijk Wetboek, handelende over den burgerlijken stand: artikelen 63—67, terwijl het gedeelte over de voornamen nog steeds zelfstandig voorbestaat naast de artikelen 31, 68 en 69 B.W. Zelfs naar de huidige opvatting ziet men in deze wet niet veel meer dan een instructienorm, waar de praktijk amendementen op toelaat (vgl. Gerechtshof Hmsterdam 18-9-1916 W. 10034). Hoeveel te meer klemt zooeenige wetsuitleg voor akten van een eeuw geleden, toen men zooveel dichter leefde bij het tijdperk van vrije naamsvorming? Het geduldige overheidsbeleid van destijds is een gewichtige waarschuwing tegen het star doorvoeren van correcties achteraf. Mij dunkt de Hooge Raad van Adel streeft een redelijk doel voorbij, wanneer dit college adviseert tot verbetering van bona fide, zij het formeel onwettige, naamsveranderingen van ouden datum, die pasten bij destijds heerschende gebruiken.

§ 4. De regeering heeft het voornemen te kennen gegeven, om het saneeringsplan van den burgerlijken stand, opgevat door de bezettingsautoriteiten, verder uit te voeren. 'Wij hebben in de vorige paragrafen de bezwaren uiteengezet, welke er bestaan, indien men daarbij den aanvankelijk ingeslagen weg zou volgen.

In het maatschappelijk verkeer gelden alom verjaringstermijnen, zelfs voor de zwaarste misdrijven, Dit is een eisch niet alleen van rechtszekerheid, maar vooral ook van menschelijkheid. Hiermede laat zich kwalijk vereenigen, dat de overheid op onbarmhartige wijze het thans levend geslacht aantast in een naam, die, van ouder op ouder gevoerd, lief en leed van een familie gedeeld (heeft, ook al moge de totstandkoming in een vorige eeuw aanvechtbaar zijn. Strafrechtelijk is de overtreding van artikel 466 Strafwetboek reeds twee jaren na dato verjaard, terwijl ook de strafbaarheid van hen, die den ambtenaar van den burgerlijken stand tot dat delict hebben bewogen, van beperkten duur is.

Dit wil niet zeggen, dat men nu verder de onwettig ingeschreven samengestelde namen ongemoeid moet laten, maar wel, dat matiging geboden is. Pk denk hierbij aan een verjaringstermijn van dertig jaren, aan analoge, misschien zelfs rechtstreeksche, toepassing van het leerstuk der acquisitieve verjaring. Analoge toepassing, indien men den geslachtsnaam alleen rekent tot het familierecht, rechtstreeksehe toepassing bijaldien het recht op den geslachtsnaam (tevens) is een onlichamelijke zaak, vatbaar voor bezit, dus voor verkrijging door verjaring. De rechtspraak heeft zich in laatstgenoemden zin ontwikkeld door inbreuk op eens anders geslachtsnaam aan te merken als een vermogensrechtelijke onrechtmatige daad in den zin van artikel 1401 Burgerlijk Wetboek. Aldus het arrest van het Haagsche Gerechtshof van 10 Mei 1909 W. no. 8867, met de motiveering:

„dat immers de wetgever heeft vastgesteld, dat alle private „personen bepaalde namen zullen voeren, zulks vanzelf mede„brengt, dat die namen als het ware met die personen ver„eenzelvigd worden, waaruit voortvloeit, dat hun ook het „recht is verleend om uitsluitend die namen te voeren, daar „immers de onderscheiding der personen waartoe de ver-

„plichting strekt zonder dit uitsluitend recht der personen „niet tot zijn recht zou komen en dan ook de wetgever bij „verschillende wetsbepalingen van de gedachte, dat een „persoon een uitsluitend recht op zijn naam heeft, is uitge„gaan, zooals o.a. het geval is bij de artt. 225, 326 en 337 „Strafr....."

Schending, zoo besliste het Hof, geeft recht op schadevergoeding krachtens artikel 1401 B.W. In èen soortgelijk geval nam ook de Hooge Raad implicite het recht op een naam aan (H.R. 2-12-1929 W.12078).

In het dagelijksch leven, ondervinden wij de waardevolle beteekenis van een geslachtsnaam, zoodat deze rechtspraak ook den leek allerminst vreemd aandoet. Verder leert ons de rechtsgeschiedenis, dat het naamrecht niet is een publiekrechtelijke instelling. Het regelend optreden van de overheid heeft geen wijziging gebracht in het juridisch karakter van den naam. Schrijvers, als van Eeghen in zijn bovengenoemd proefschrift, die eenigszins anders oordeelen, moeten toegeven, dat de terminologie der Nederlandsche wetten *voor* hun standpunt geen steun geeft. De bemoeienis van den staat met het naamwezen heeft geen ander aannemelijk doel dan een behoorlijke bevolkingsregistratie, waartoe een zekere contrôle op de naamsvorming onmisbaar is, Daarnaast kent de wet privaatrechtelijke en strafrechtelijke bescherming van namen.

Welnu, wanneer men dit alles afweegt, is het dan in strijd met wet of recht, om aan te nemen, dat iemand, die — eventueel in opvolging van zijn voorouders — bij den burgerlijken stand te boek staat met een samengestelden geslachtsnaam en dezen naam te goeder trouw als gerechtigde in het openbaar, ondubbelzinnig, voortdurend en ongestoord gevoerd heeft gedurende dertig jaren, het recht op dien naam onaantastbaar verwerft, zonder dat hij genoodzaakt kan worden het bewijs van zijn recht verder te leveren?

Het wil mij voorkomen, dat hanteering van dit beginsel — dat voldoet aan de wettelijke vereischten voor verjaring -- het 'hatelijk en onnoodig hard karakter zou ontnemen aan de bestrijding van de formeel onwettig ingeschreven samengestelde geslachtsnamen, zonder de openbare orde te schaden. Een procedure als inzake van Basten Batenburg openbaart ons een te star beleid. Het strookt bovendien niet wel met de waardigheid van de overheid, om oude koeien uit de sloot te halen. Men bespare ook aan de belanghebbenden dit kostbaar en onnut bedrijf.

Alba amicorum,

door W. J. J. C. BIJLEVELD.

Wlba amicorum zijn veelal, vooral wanneer zij uit ouderen tijd dan de laatste anderhalve eeuw dagteekenen, waardevolle bronnen op allerlei gebied, als daar zijn: Lunst, heraldiek, taalwetenschap; ook genealogisch zijn zij niet te versmaden, vooral, als de bezitter onder de inschriften zijner vrienden plaats en datum van afsterven aanteekende.

De Leidsche Universiteitsboekerij bezit een aantal merkwaardige voorbeelden hiervan, die de volgende opmerkingen in de pen gaven. Het oudste boekje is dat van den gevierden staatsman Jr. *Jan van der Does van Noordwijk* (1545—1609), die niet minder bekend voortleeft als de dichter Janus Douza. Reeds vroeg was hij ter studie in Douai en Parijs, waar hij vele landgenooten vond. Op fo 22 trekt het wapen van

Jr. *Ghysbert van Duvenvoirde van Obdam* van 17 Sept. 1565 onze aandacht wegens het helmteeken, dat niet de gewone molenwieken weergeeft, doch eene geschaakte keper in omgekeerden vorm. Nu voert hij wel als 3e en 4e kwartier gedwarsbalkt beladen met een geschaakt St. Andrieskruis, afkomstig van zijne voormoeder van IJsselsteyn, maar het is nu eenmaal geen gebruik het helmteeken van een bijkwartier te voeren, vooral niet in dien tijd, toen de heraldiek nog leefde. Nu is het merkwaardig, dat de van Wassenaer's in het eerste kwart der 13e eeuw ook een gedwarsbalkt schild, met een St. Andrieskruis beladen, voerden en pas later tot andere blasoenen overgingen. Wijlen Jhr. Mr. W. A. Beelaerts van Blokland beschouwde hen clan ook als gesproten uit eenen jongeren zoon der van Raephorsts, die dit wapen braken met het geschaakte kruis der moeder, die dan vermoedelijk eene van Amstel of van Persijn was. Zou, zoo vraag ik mij af, in 1565 nog, eene late herinnering aan het wapen van ruim drie eeuwen tevoren, dit blad versieren? [1]).

Op blz. 41 geeft ook het wapen van *Reinier van Dorth* d.d. Parijs 10 Dec. 1564 aanleiding tot eene beschouwing van 'het helmteelcen, dat ons immer beschreven wordt als 2 fazantenveeren. Dit laatste heb ik steeds met de noodige scepsis beschouwd, daar mij uit de werken van Paulus Merula bekend is, dat fazanten in Holland pas zijn ingevoerd omstreeks het jaar 1600, al waren zij anderhalve eeuw eerder, doch zeer sporadisch, aan het Bourgondische hof bekend. Maar hoe zou men dan daar achter den IJssel deze veeren zoo goed kennen, dat ze als helmteeken konden gevoerd worden? De teekening van 1564 is daar om mijnen twijfel te bevestigen, waar deze duidelijk twee naar buiten omgebogen horens vertoont, waarop overlangsche lichte streepjes gaan, die door dwarsstrepen, als geledingen van de horens, doorsneden worden,

Op blz. 48 vraagt de Overijsselaar *Seine Mulert* met zijn inschrift te Parijs van 3 Dec. 1564 onze aandacht. Tegenover zijn prachtig geteekcnd wapen een frivool Parijsch versje, daaronder verzucht hij in zijne grenstaal:

O Godt de wust waer se wer
Oe myner begeert unde nemant mer.

In dienzelfden tijd is het album versierd met eigenaardige heraldische figuren: een man in 't groen, die in de rechterhand ophoudt helm met helmteeken, terwijl het schild bij hem berust, is op fo 53 de bijdrage van *Arent van Groenevelt*, ook hij uit jongeren tak der van Wassenaers gesproten, terwijl op de volgende eene om hare kleeding opmerkelijke, doch naar uiterlijk typisch Groningsche, jonkvrouw, ditzelfde doet ten aanzien van Jr. *Georg Lewe*, Parijs 10 Apr. 1565, beter bekend als Jurrien, zoon van *Joost, tot Peize en Elisabeth Addinga van Westerwolde*, die 8 Juli 1610 op Onnemaborg stierf.

Zeer vele inschriften van geleerde tijdgenooten hebben reeds hunnen weg gevonden naar monographieën, aan hen in den loop der tijden gewijd, gelijk *Jan van Hout* en *Phs. van Marnix*.

Laat mij besluiten met *Roemer Vischer's* bijdrage van fo 86:

gelycke boom gelycke bladen
gelycke kaes gelycke maden
gelycke sinnen gelycke raet
gelycke marckt gelycke cope
gelycke vrese gelycke hope

[1]) *Arent* en *Jacob van Duvenvoirde Obdam* prijken in na te noemen album van R. van Brederode met de molenwieken zeer duidelijk, ao 1595.

gelycke naem gelycke daet
nu meen ick, dat gy wel verstaet
Waerom u Janus is geheten
Omdat ghy bemint d'oude en nieuwe poeeten
Elck wat wils.

NU is *Reinout van Brederode* aan de beurt met zijne vriendenrol. Hij, de onder den naam: heer van Veenhuizen beken; de staatsman en gezant, leefde van 1567-1633. Als album gebruikt hij een in 1585 bij Plantijn te Leiden verschenen ex. der Emblemata van Hadr. Junius, met wit doorschoten,

Ook hij bezocht buitenlandsche universiteiten, Douai Padua, Rome, Bologna; later in den Haag, waar hij voorzitter werd van den Hoogen Raad, vergaarde hij evenzeer vele bijdragen en ten slotte op zijne reizen als gezant naar Schotland en Oostland. Zeer vele dames 'droegen het hare bij met eene spreuk, of eene simpele handteekening, versierd met bloemmotieven erom. Bij haar is opvallend het gebrekkige schrift en het dito fransch, waarin. zij zich bij voorkeur uitdrukken. Wapens teekenen ging haar 'beter af.

Op fo 5 staat: 1588

Mon deul ne dys
Henrica d'Egmont.

Dat kan alleen zijn de weduwe van Jacob *van Duvenvoirde van Warmond,* sinds 1577 reeds overleden. Maar de 68-jarige had 2 zoons in den oorlog verloren en de oudste die haar overbleef, de fameuse admiraal, had haar vroom gemoed nog meer verdriet aangedaan door zijnen afval van de kerk, daarin gevolgd door de jongste dochter, eertijds non te Rijnsburg, 'doch vervolgens twee malen met gereformeerden gehuwd. Oorspronkelijk is haar tragisch woord echter niet, want eene aanteekening leerde mij, dat *Sabina van Beyeren,* wed. van *Lamoraal van Egmond,* reeds 6 jaar eerder: „mon dueil ne dis" schreef in het album van *Jacob* van *Marnix,* die in Leiden en Den Haag vertoefd heeft en te wiens huize deze woorden de douairière van Warmond qetroffen kunnen hebben. Ook R. van Brederode's album leert ons weer, dat 'het verschil in qodsdienst toen nog geenszins den omganq tusschen menschen uit de eerste kringen uitsloot: men vindt daarin evengoed de zeer gereformeerde *Marie de Brimeu,* prinses van Chimay, als de trouw catholieke *Susanna van Etten,* abdis-titulair van Leeuwenhorst. Doch laat ons overgaan tot wat dichtwerken en genealogische aanteekeningen:

fo 16 En espoir soulas, schrijft de Geldersman *Aernout van Meerthen* met:

Si pour un grain de diamant
Un marchand n'eseargne sa vie
Combien doit souffrir un amant
Pour gaigner une belle amie.

fo 17vso G. *van Spaerwoud*
1589 Derven doet dolen
Obiit Vianae 1595.

Op fo 22 schrijft de Geldersman *S. van Driel; Douai* 2 Apr. 1589 Le ieu, la femme et le vin friand
Font l'homme pauvre en riant.

fo 26vso
D'amis plus que d'argent monstrez vous désireux
Les princes sans amis sont tous jours malheureux.
Nicolas de Vriese Douai 2 Apr. 1589.

fo 33vso Sans varier

1588 *Geertruyt de Bronchorst et Battenburgh* (vgl.. Ned. Leeuw 1925, kol. 242):

Obiit in urbe sua Vianensi
anno 1590 12 April.

fo 40. Alweer een Geldersman die in zijne grenstaal beweert:

Ich hab een wilt in mine Jacht
Das jaech ich dach und nacht
Moch ich das Wilt geniten
Das Jaeghen en sold mych nyet verdriten
Dye wost wanneer.
M(arcus) van Wees.

Op fo 47 is nog zoo een aan 't woord maar bij zijn verblijf in Padua is het Latijn en Italiaansch wat hij debiteert:

Nobili generosoque Domino
nec non eruditissimo viro
Raenaldo a Brederode amico
suo observantissimo ac
stuebgesellen (sic, contubernali
blijkbaar onbekend) charissimo
haec memoriae et amicitiae
ergo reliquit *Henricus a Palandt.*
Patavy 1597 Aprilis
Vive diu sed vive Deo

en op de keerzijde gaat hij door:

Una bella donna e paradiso
degli occhi, 1' Inferno dell'
anima, Purgatoria della bursa.

Daaronder staat eene vrouw in rouwgewaad afgebeeld.

fo 54 brengt ons het volgende van den man, die van 1590 tot 1625 agent en later gezant der Staten in Londen was:

La vertu n'est que table commune
s'elle n'est joincte a la bonne fortune
Et la fortune heureuse ne peut rien
Si la vertu ne lui sert de soustien.
Helas et Quant.
1594 Noel *de Caron.*

Op fo 59 en 60 ziin er 3 zusters aan 't woord *Catharina* met Dieu Maydera, *Marie* met R. M. C. en *Marguerite* met Dieu est mon ayde. Het zijn de drie dochters van *Andries,* bastaard van burggraaf *Jan II van Wassenaer,* welken naam zij fier en voluit schrijven in 1593, 4 jaar vóór zijn dood. Al te lang hebben wij ons wiis laten maken dat de oorspronkelijk kleine-boeren-familie *Half Wassenaar* uit hem zou stammen, hatneen etymologisch onjuist is, want analoqe vormen zijn Half Scheveningen in Den Haag en Half Noertich in Katwijk. Het eerste deel heeft betrekking op eene plaats, niet op een persoon.

fo 69vso geeft:

1588 vecht met recht
Henrick van der Vecht.
obiit vianae 16 April 1593 stilo novo.

fo 73 Niet sonder oersaeck
Clara van Assendelft, 1588,
† Leiden 1596.

Nu komen wij even in Schotland:.

Op fo 76 schrijft *Margarett Stewartt:*

Lord gif me grace few to poses
my hart is disy with Godliness. 1594.

en 10 Sept. van dat jaar schrijft *Jeane Stewartt:*

My home is my comfort

zn eene andere gelijkgenaamd:

constant to the end

boven een gekroond, met pijlen doorboord, hart.

En ten slotte is op f° 84 wederom *Marcus van Wees* aan 't woord:

Een lieb zu haben und nicht meer
Das waer alle Joufferen grote eer
Maer sy synder so nyet aen
Sy willen der vyff, ses oder seven haen.

Wij stappen over op een aardig boekje, dat behoord heeft aan de familie van *Engelen* uit Arnhem, niet te verwarren met het, thans uitstervend, geadeld geslacht Engelen uit diezelfde stad. De van Engelen's voeren 3 schuingeplaatste hamers. De eerste bezitter was *Engelbert Gillisz,* theoloog, die in de godsdiensttwisten de partij van Arminius was toegedaan, waarvan de inschrijvingen in zijn album ook alle sporen dragen. Zij gaan van 1606-1640, doch staan overal in het vrij lijvig deel verspreid.

Op blz. 98 is door *Engelbert van Engelen,* ook remonstrantenpredikant, geschreven, dat zijn zoon *Engelbert* in Juli 1684 het boekje 'meenam op reis. Hij stierf 23 Juli d.a.v. te Utrecht en de eerste inschrijvingen uit het tijdperk van den zoon dagteekenen van 1685 en gaan tot in eenige decennia der 18e eeuw door. Zij staan verspreid tusschen die aan den grootvader gewijd. De kleinzoon was medicus van beroep, doch verwierf grooter roem als oudheidkundige en penninghebber, wiens schriftelijke nalatenschap in Utrecht nog steeds beroemd is.

De grootvader, theoloog, studeerde in Leiden, verder vooral in Frankrijk: Monpellier, Lyon, Montauban, Nérac, Narbonne, voorts in Genève, Basel en Heidelberg. Uit zijnen tijd viel mij (blz. 131) op de spreuk:

Après la pluye le beau tems
Simon Goulartine,, 3 Oct. 1608 in Museo San Gervasiano Genevae liberatae VI.

Wat dit beduidt, mogen de kenners der Genefsche geschiedenis zeggen. Er onder staat † 1628 aet. 92. Goulartine was h.t.l. ook bekend om zijne scheurmakerij en werd afgezet. Des te meer valt het on. nog in 1633 eene bijdrage van den zeer rechtzinnigen *A. Rivet* aan te treffen.

Uit den tijd van den kleinzoon teekende ik op:

f° 7 Ma vie et ma fidélité
Ont telle sympathie
Qu'en perdant ma fidélité
Je perd aussi ma vie.
J. W. Baron de Kirren.
Utrecht, 24 Nov. 1699

en op f° 87 van den Zwitser *Johannes Schmidt:*

In niorbis medicus gaudet
in morte sacerdos

en verder de genealogica:

Jacobus Vallan, M.D. et Prof., † 16 Mei 1740.
R. van Zijll, med. dr., Amsterdam, † 30 Dec. 1700.
Melchior Leyendecker, † Mrt 1721.
J. de Wild, † Amsterdam 9 April 1721, 4 uur v.m.

Er is ook een afschrift van het album van Prof. *B. Vulcanius aanwezig,* waarvan het oorspronkelijk in Brussel berust. Grappig is, wat *Scaliger* van zich zelf zegt:

Risum in quibusdam,
Somnium in aliis vix tenet,

doch minder vriendelijk tegenover zijne ambtgenooten.

In het album van *Johan van Hinojossa,* don Nederlandsch geworden Genueeschen Spanjaard, een bekend jurist en geziene figuur in Den Haag, trof ik de prachtige, forsche handteekening van zijnen schoonvader en zwager: *Johan van Wassenaer* uit 1623, met de spreuk: Nunquam non crescens. hetwelk op zijne wassende manen slaat. Nimmer echter trof ik hem met die spreuk aan in de tallooze geschriften, die mij van zijne hand onder de oogen kwamen en ook is het opvallend, hoe hij, die zijne eerste 40 levensjaren steeds teekende J. v. Duvenvoirde, hier al in 1623 dit woord weglaat waardoor de waarheid der overlevering, dat de van Wassenaer-naam in 1622 werd aangenomen, veld wint. [2])

Zooals reeds gezegd, de latere alba missen veel, wat tot afschrijven aanspoort. Laat mij besluiten met *J. J. Bogaard*'s woord in dat van Prof. *Jona te Water* uit 1760:

Amore, More, Re
Nascuntur Amicitiae.

Genealogieën van Byler vóór de tweede helft van de XVIIde eeuw,

(vervolg van LXIII, 207)

door MR. W. DE VRIES.

IV

De van Byler's uit Wijk bij Duurstede.

§ 1. Een in het transportregister van Wijk bij Duurstede bewaard gebleven lijfrente-acte [1]) van 20 April 1553 maakt het mogelijk de afstamming van het thans te behandelen geslacht op te voeren tot zekeren *Herman van Byler,* die blijkens na te noemen patroniem de vader moet zijn van *Cornelis Hermansz van Byler,* welke, naar bedoelde lijfrente-acte ons meedeelt, op zijn beurt vader was van *Heynrick van Bylar.* Wegens de bediening van 't kameraarschap was de stad [2]) aan Henrick van Byler — in dezen optredende namens zijn vader — een som gelds schuldig gebleven. De magistraat van Wijk droeg in verband met die schuld, volgens bijzonder octrooi van het Hof van Utrecht d.d. 17 April 1553, aan *Neynrick Cornelis van Bylartsoone* voor zeven en negentig keyser Caroliguldens een lijfrente op voor den duur van zijn leven.

Hendrik van Byler vinden wij nog in eenige andere Wijksche acten genoemd, voor de laatste maal in 1562. Op 7 Januari 1549 blijkt hij reeds schepen te Wijk bij Duurstede te zijn qeweest. In die functie zegelde hij toen met een wapen, dat in het schild drie vuisten vertoonde (met de duimen naar links). Het onduidelijk zichtbare helmteeken bestond vermoedelijk uit een tusschen een antieke vlucht geplaatste hand, die een schuinlinks omhoog gericht zwaard met groot sevest en korten kling omklemde. [3]) Daarentegen voerde ziin kleinzoon *Johan van Byler* als schout van 't Hooqeland bij Amersfoort een wapen, waarop de vuisten met de duimen

---

2) Sinds ik dit schreef, ontdekte ik in Aug. 1946 op Duivenvoordc een **album** van *Rutgera Pollart of Rattonraew* geb. *van Eck tot Medler,* waar op *f.* 67. onder gemerkt 88 mij met het jaar 1600 opvielen:
J. de Wassenaer et *Duvenvoorde* en **diens zuster:**
Theodora van Wassenaer en Duvenvoorde.

1) Transportregister Wijk bij Duurstede 1552-1554 (R.A. Utrecht, Recht. Arch. Inv. no. 580), acte dd. 20 April 1553.

2) De kameraar was vóór de invoering der Statenimposten de eenige rekenplichtige ambtenaar van het stadsbestuur van Wijk bij Duurstede.

3) Mededeeling van den heer R. T. Muschart te Arnhem,

naar rechts waren geplaatst, terwijl het helmteeken gevormd werd door een tot den elleboog bekleeden arm, met den elleboog naar links en de hand gebald tot een vuist. [4]). Eer, zelfde wapen (de vuisten rood, schuin-rechts geplaatst in een veld van goud) zou blijkens eenige wapenboeken [5]) gevoerd zijn door die familie van Byler, waarvan afstamde Susanna Ploos van Amstel, de in 1717 overleden echtgenoote van Johan de Casembroot. In dit laatste geval hebben wij echter met een vergissing te doen. Susanna immers stamde af van Mr. Adriaan Ploos van Amstel en *Agnes van Byler,* en laatstgenoemde was een dochter *van Henrick van Byler (de* Jonge), wiens broer *Elbert Henricksz van Byler,* burgemeester van Utrecht, zegelde met het wapen met den visch. In de inleiding [6]) tot deze studie merkte ik reeds op, dat wij hier zeer waarschijnlijk te doen hebben met een geslacht, waarvan de leden tot in de tweede helft der XVIde eeuw alleen bij naam en vadersnaam werden genoemd, en dat eerst in genoemden tiid na huwelijk met eene *van Byler* dezen naam aannam.. Geheel overeenkomstig deze 'ontwikkeling vertoonde dan ook destiids een in de Domkerk te Utrecht voorkomend grafbord van Engelbert Ploos van Amstel († 1680)' als wapen van het kwartier van Byler: een blauw hartschild, waarin een, schuinrechts geplaatsten, gouden visch, alles omzoomd door acht roode lelies in zilver [7]). Uit dit wapen valt af te leiden, dat degeen, aan wie de naam van Byler ontleend is, behoord heeft tot het uit Barneveld afkomstige geslacht der Amsterdamsche en Dordrechtsche van Byler's. Met de Wijksche van Byler's, die met het wapen met de drie vuisten zegelden, had Suzanna Ploos van Amstel dus niet te maken.

Daar Henrick van Byler reeds schepen was in 1549, moet zijn vader — *Cornelis,* de kameraar — geleefd hebben in de eerste helft van de XVIde eeuw, en zijn grootvader *Herman van Byler* omstreeks 1500. Of laatstgenoemde identiek was met zijn in 1506 als schepen te Wageningen voorkomenden naamgenoot [8]), waag ik niet te beslissen, terwijl ik ook geen zekerheid heb ten aanzien van zijn (eventueele) familieverhouding tot de op 23 December 1530 overleden *Judith van Byler* echtgenoote van den stamvader van het geslacht *van Schuylenburch,* den Wijkschen burgemeester Aert Woutersen († 1529) [9]), alsmede tot de echtgenoote van den in 1515 te Wijk bij Duurstede begraven Johan van Nyewael van Rynestein, *Oeda van Byler.* [10]) Verwantschap komt mij echter wel aannemelijk voor. Dat de hier behandelde familie van Byler haar naam vermoedelijk ontleend heeft aan een, in 1591 vermeld goed, „den Bylaer" 'genaamd, gelegen in het gerecht van Wijk. is reeds in de inleiding van deze studie medegedeeld.

§ 2. Alvorens over te gaan tot een weergave van de genealogie der uit Wijk bij Duurstede afkomstige familie van Byler, is het gewenscht nog een ooqenblik onze aandacht te wijden aan een zekeren *Wouter van Byler,* die op 4 Januari. 1580 voor het eerst in onzen gezichtskring verschijnt, wanneer hij een huis, hof en hofstede te Amersfoort overdraapt [11]). Hij was ongetwijfeld identiek met den *Wouter van Byler,* die volgens van Bemmel [11a]) in 1580 en '96 raad van Amersfoort was, schepen aldaar 1581, '83, '86, '88—'89, '90—'92, en 1599; burgemeester in 1587 en weesmeester in 1593, Ook houd ik hem voor denzelfden, als den *Wouter van Byler de Beer,* die in 1594 optrad als raad en in 1595 als schepen van Amersfoort. Van Rootselaar blijkt van hetzelfde gevoelen te zijn geweest [11b]). Behalve als schepen en burqemeester vermeldt hij hem nog als luitenant der burgerij te Amersfoort. Uit anderen bron nog blijkt, dat hij in 1589 weesvader was [11c]), en in 1596 en '97 kerkmeester van de L. Vrouwe Capelle te Amersfoort [11d]).

Op grond van het feit, dat de tot het thans behandelde geslacht van Byler behoorende *Marie van Byler,* dochter van *Hendrick van Byler* en *Alyd Wouter Beerendochter,* later ook voorkomt onder den naam *Marie van Byler de Beer,* en verschillende leden van deze familie in het einde van de XVIde eeuw zich te Amersfoort blijken te hebben gevestigd. zou het voor de hand liggen, *Wouter van Byler de Beer,* als een na familielid, bijv. een broeder van Marie van Byler de *Beer,* te *beschouwen.* Dit vermoeden wordt echter door geen nader gegeven afdoende bevestigd [11e]). Ik meen dan ook niet gerechtigd te zijn, genoemden *Wouter van Byhr (de Beer)* in onderstaande genealogie op te nemen.

§ *3. (Genealogie).*

I. *Hetman van Byler,* vader van:

II. *Cornelis Hermansz. van Byler,* kameraar van Wijk bij Duurstede [2]), vader van:

III. *Hendrick van Byler,* schepen van Wijk bij Duurstede (1549), vermeld aldaar 1553 [12]), als burger van die stad 1554 [13]), leeft nog 1562 [14]); tr. *Alyd* [13]), dr. van *Wouter de Beer* [13]).
Hendrick was vader van:
a. *Cornelis van Byler,* vermeld 1553 (burger van Wijk bij Duurstede) [12]), 1580 [15]); vestigde zich later te Amersfoort, en verkoopt 1591 „den Bylaer" onder Wijk [16]).
en voorts van:
b. *Marie van Byler (de Beer)* [17]), dochter van Henrick van Byler [18]) en zuster van Jacob en Egbert van

4) Charter dd. 14 Maart 1620 in het archief der heerlijkheid Ter Horst (in doos gemerkt „Amersfoort het Hooge Land", R.A. Utrecht).
5) Mededeeling van den heer R. T. Muschart.
6) Zie Inleiding, § 1 (Ned. Leeuw 1946, kol. 192).
7) Aldus ook op het grafbord van Regina Ploos van Amstel († 1691) in de Oosterkerk te Middelburg (Ms, wapenboek van Mr. W. van der Lely, getiteld ; „Verzameling van tombes, sepultures" etc., dl. III (Kon. Bibliotheek, 's-Gravenhage) .
8) Archief Kerkvoogdij Wageningen, charter no. 212.
9) Ned. Leeuw 1917.
10) Gen. en Herald. Bladen VIII, blz. 93.
11) Transp.reg. Amersfoort 1577-1582.
11a) A. van Bemmel, Beschrijving der stad Amersfoort, 11.
11b) W. F. N. van Rootselaar, Amersfoort, dl. II, blz. 469.
11c) Transp.reg. Amersfoort 1587—'94, 15 Mei 1589.
11d) Transp.reg. a.v. 1594—'99, 29 Nov. 1596, 26 Jan. 1597, 25 Juli 1597.
11e) Tenzij men daarvoor houden wil, dat hij op 3 Febr. 1583 te Amersfoort met Maria's broeder *Egbert van Byler* getuige was bij den doop van twee kinderen, geboren uit het huwelijk van een zuster van Egbert's vrouw (t.w. *Judith van Laurenburch* gehuwd met *Anselmus Ruysch*) en op 21 Februari d.a.v. bij den doop van *Egbert's* zoon *Hendrick.* Merkwaardig blijft dan nog, dat Wouter niet voorkomt onder de broers en erfgenamen van *Herman van Byler,* vermeld in het Transportregister van Wijk bij Duurstede (R.A. Utrecht, Recht. Arch., Inv. no. 580, 1576-1583, fol. 79vso).
12) Transp.reg. Wijk bij Duurstede 1522—'54, 20 April 1553.
13) Transp.reg. a.v., 18 Dec. 1554.
14) Transp.reg. a.v. 1562. De zelf niet gedateerde en onvoltooide acte is ingeschreven tusschen één van 10 April en 25 Maart 1562.
15) Transp.reg. a.v. 1576-1583, fol. 79vso en 81 (28 April 1580).
16) Transp.reg. a.v. 1583-1593, fol. 116vso (12 Jan. 1591).
17) Protocol van Notaris Steven Pelt te Utrecht 15 Nov. 1600.
18) Handschrift b van het Middel-Ned. gedicht, bekend als „Tweede Reinaert" (Bourgondische Bibilotheek te Brussel), schutblad ; „Marya van Harn, Heyndrick van Byler dochter" (Zie Dr. E. Martin, Reinart, inl. VI).

Byler [19]), † na 15 November 1600 [17]); tr. 1° vóór 7 Januari 1577 Mr. *Johan Beyer de Harn* [20]), † na 28 April 1580 [19]) maar vòòr 1591 [21]); tr. 2° vòòr 18 Augustus 1591 [21]) (huwelijk later bij echtscheiding ontbonden) *Nicolaes* van *Sompeken,* zn. van *Augustijn* [21]).

c. *Jacob van Byler,* broeder van Marie [19]) en Herman van Byler [20]), volgt onder IV.

d. *Herman van Byler,* broeder van Jacob [20]), † vòòr 7 Januari 1577 [20]).

e. *Egbert van Byler,* broeder van Marie. van Byler vnd. [19]), volgt onder IVbis.

f. *Henrick van Byler,* broeder van Egbert en Aeltje van Byler [19]), volgt onder IV[ter].

g. *Aeltje* (of *Alyd* [22])) *van Byler,* zuster van Henrick van Byler [19]), † nà 17 Augustus 1615 [22]); tr. vòòr 28 April 1580 [19]) *Nicolaas Mouthaen,* burger van Utrecht [23]), commissaris van de Staten Generaal (1615) [22]), zn. van *Alert Adriaensz.* [24]).

IV. *Jacob van Byler,* vermeld te Wijk bij Duurstede (1580) [19]), woonde aldaar ± *1586* [25]), † vòòr 17 Augustus 1615 [22]).
Hij was vader van:
a. *Hendrick van Byler,* volgt onder V.

V. *Henrick (Jacobsen* [26])*) van Byler,* geb. Wijk bij Duurstede [27]), † vòòr 17 Augustus 1615 [22]); tr. 1° Tiel 3 September 1598 *Fyckgen* [28]) (of *Uda* [27])*) Franssen,* geb. Tiel: tr. 2° Tiel 17 Augustus 1603 *Marytgen Augustijnsdr.,* wede van *Anthonis Reynen;* tr. 3° Wijk bij Duurstede Mei 1604 *Dirckgen Jans aan Wevelmilhoven.*
Hij was vader van:
a. *Jacob van Byler, nog* onmondig 27 November 1622 [29]). Vermoedelijk was hij identiek met zijn naamgenoot, die in 1640 notaris was te Wijk bij Duurstede [30]).

IVbis. *Egbert van Byler,* woonde te Amersfoort [19]), † vóór 30 April 1589 [31]); tr. vóór 30 Augustus 1580 [32]) *Alyd van Laurenburch,* † nà 30 April 1589 [31]), dr. van *Goert* [33]) en *Mechtelt van Leeuwen* [33]).
Uit dit huwelijk:
a. *Johan van Byler, volgt* onder V.
b. *Hendrik van Byler,* ged. Amersfoort 21 Februari 1583.

19) Transp.reg. Wijk bij Duurstede 1576-1583, fol. 79vso.
20) Transp.reg. a.v. fol. 15.
21) Transp.reg. Utrecht, Inv. no. 3243, 1591, dl. 1, blz. 216.
22) Prot. Nots. Joh. Ant. Wtewaell te Utrecht, 17 Aug. 1615.
23) Wapenheraut 1597, blz. 16.
24) Transp.reg. Utrecht, a.v., 1595, dl. I, blz. 62.
25) Bijdr. en Meded. van het Hist Genootschap te Utrecht, V, blz. 265.
26) Ondertrouwacte Wijk bij Duurstede Mei 1604.
27) Ondertrouwacte Tiel 29 Juli 1598.
28) Ondertrouwacte Wijk bij Duurstede 13 Juli 1598.
29) Prot. Nots. Petrus Bosch te Wiik bij Duurstede 1621-1626 (R.A. Utrecht), Not. archieven, Inv. no. 1733), dl. II, fol. 158vso.
30) R.R. Utrecht, Not. archieven, Inv. no. 1733xx. Deze *Jacob van Byler* liet de volgende kinderen te Wijk bij Dnurstede doopen: 1. Jacobus (11 April 1638); 2. *Aeltgen* (21 Oct. 1641); 3. *Ysbrand* (5 April 1646); 4. *Willempje* (19 Nov. 1648); 5. *Willem Adriaen* (12 Nov. 1650); 6. *Cornelis* (31 Oct. 1652). Hij schreef zijn naam als *„van Byller".*
31) Protocol van Transporten enz. van Amersfoort (R.A. Utrecht, Recht. Archief, Inv. no. 436), 30 April 1589.
32) Transp.reg. Utrecht, Inv. no. 3243, 1580, dl. 11, fol. 57.
33) Doopboek Geref. Gemeente Amersfoort 21 Febr. 1583.

c. *Alijd* (of *Aletta* [34])*) van Byler,* overluid Utrecht 1 September 1651 [34]); tr. vòòr 23 Mei 1615 [35]) *Daem Jelisz van Couwenhoven,* overluid Utrecht 11 October 1649 [36]), zn. van *Jelis.*

V. *Johan van Byler,* schout van 't Hoogeland (bij Amersfoort!) [37]), † vóór 7 Maart 1650 [38]); tr. Amersfoort 6 Augustus 1611 *Geertruyda Lodewyclesdr.,* † nà 7 Maart 1650 [38]).
Uit dit huwelijk:
1. *Aeltje (Alyd) van Byler,* ged. Amersfoort 15 Februari 1614, † nà 7 Maart 1650 [38]).
2. *Engelbartus van Byler,* ged. Amersfoort 25 Februari 1615.
3. *Egbertus van Byler,* ged. Amersfoort 27 September 1619.
4. *Judith van Byler,* ged. Amersfoort 16 Januari 1620, † nà 7 Maart 1650 [38]).
5. *Geertruid van Byler;* tr. 1° Bunschoten 12 Mei 1639 *Marten Rademakers,* koopman te Amsterdam, wedr van *Gerbrechtgen Henricx;* tr. 2° Leidschendam (andertr. Amersfoort 26 October) 1644 D[s] *Nicolas Martini,* predikant te Wilsveen en Leidschendam.'

IV[ter]. *Henrick van Byler,* burger van Wijk bij Duurstede [39]), potmeester aldaar (1604) [40]), † nà 1.7 Augustus 1615 [22]); tr. *Aeltje van Schuylenburg,* † kort vóór 8 December 1592 [41]).
Uit welk huwelijk [41]):
a. *Aeltje* (of *Alyd* [22])*) van Byler,* † nà 17 Augustus 1615.
b. *Henrick van Byler.*
c. *Aertgen van Byler.*

V

Het Utrechtsche schildersgeslacht Van Byler,

§ 1. Toen in 1560 *Wouter van Byler,* in leven balier van de commanderie van St Catharina te Utrecht, op het koor van de Catharyne kerk te Utrecht te ruste gelegd was, dekte men zijn graf met een zerk, die behalve Wouters familiewapen ('drie jachthorens)' ook de wapens van zijn vier kwartieren vertoonde. Van Beresteyn heeft in zijn monographie over de Johanniterorde een afbeelding van den betreffenden grafsteen gegeven. [42]) Zij is aan een oud handschrift ontleend en er is bij geschreven: „er zijn vier of vijf oude geslachten van Bylaer of Byler te Utrecht geweest, verscheyde wapenen gevoerd hebbende". Twee van deze families zijn reeds boven behandeld: het Amersfoortsche burgemeestersgeslacht, waarvan een lid, *Willem van Byler,* zich in de laatste helft van de XVI[de] eeuw te Utrecht vestigde [43]), en de Wijk-

34) Navorscher 1.901, blz. 96.
35) Protocol van Transporten enz. van Amersfoort a.v., 23 en 25 Mei 1615.
36) Navorscher 1899.
37) Doopacte van zijn dochter *Judith* en Prot. van Nots. Cornelis van Ingen te Amersfoort (R.A. Utrecht. Not. arch. Inv. no. 1677a), 7 Maart 1650 (fol. 19) en nots. Direk van Bomare, aldaar (R.A. Utrecht, t a.p., Inv. no. 1680a), 26 Mei 1653 (fol. 89vso).
38) Prot. van nots. C. van Ingen, vermeld in vorige asnt.
39) Transp.reg. Wijk bij Duurstede 1583—'93, fol. 131vso., 135vso. en 170vso.
40) Transp.reg. a.v. 1604-1610, fol. 30.
41) Transp.reg. a.v. 1583-93, fol. 157.
42) Van Beresteyn, t.a.p. blz. 95. afb. no. 14.
43) Zie Ned. Leeuw, 1946, kol. 206.

sche van *Byler's*, waarvan eenige vrouwelijke leden in ongeveer denzeifden 'tijd te Utrecht voorkomen. Vermeld werd voorts reeds eenige malen het geslacht van den Utrechtschen burgemeester *Elbert van Byler*, den oom van Agnes van Byler, die met Mr. Adriaan Ploos van Amstel gehuwd was. De bovengenoemde balier Wouter *van Byler*, behoorde blijkens zijn wapen tot liet geslacht der Veluwsche ridders en knapen van Byler. Thans zal in dit hoofdstuk worden behandeld een familie van Byler, die in het einde der XVI^de^ eeuw te Utrecht woonde en verschilende glas- en kunstschilders op heeft geleverd. Of zij een wapen gevoerd heeft, is mij niet kunnen blijken.

§ 2. *(Genealogie).*

I. *Beernt van Byler*, vader van:
   a. *Hetman van Byler* (volgt onder 11), broer [44]) van van
   b. *Adriaen Beerntz van Byler*, volgt onder IIbis.

11. *Herman Barendsz van Byler* (of *van Nieulandt* [45])), glasschilder („glaesschrijver" [46])) te en burger van Utrecht [47]); tr. vóór 8 Mei 1595 [45]) *Elisabeth Willemsdr. van Laeckervelt* (ook genaamd van *Cuylenborch* [45])).
Uit dit huwelijk:
   a. *Barend Hermans van Byler*, geb. Utrecht, glazenmaker te Utrecht [44]); tr. aldaar (Buurkerk) 7 Mei 1609 *Pleuntge Sfevens (Apollonia van Soestdyck)*, geb. Utrecht.
   b. *Judith Hermans van Byler*, geb. Utrecht, tr. sldaar 1 Augustus 1615 *Lambert Lambertsz van Asperen*, geb. Wesel.
   c. *Anna Hermans van Byler*, † Utrecht 9 Juli 1649: tr aldaar 6 April 1619 *Beernt Adamsz van Halen.*
   d. *Jan Hermansz van Byler*, volgt onder III.
   e. *Luytgen (Lucretia) Hermans van Byler*, geb. Utrecht: tr. 1° Utrecht (Geertekerk) 30 Maart 1624 D^s^ *Casparus Rocchusius*, predikant te Zuilichem; tr. 2°. Utrecht 18 December 1631 *Bartholomeus Adamsz van Halen.*
   f. *Maria Hermans van Byler*, † Utrecht 18 September 1626; tr. aldaar 8 Juni 1626 *Jan Jansz (van Well).*
   g. *Willem Hermans van Byler*, glasschrijver [48]), † Utrecht 4 October 1624; tr. aldaar (voor de magistraat) 20 October 1610 [49]) *Antonia Cornelisdr. van Portengen.*

III. *Jan* (of *Johan* [49a])) *Hermansz van Byler* [50]), geb. Utrecht ±1597/8, kunstschilder [49a]), lid van het St Lucasgilde (1626) en regent van het Hiobsgasthuis aldaar, † Utrecht 13 November 1671: tr. Amsterdam 30 Mei 1625 *Margaretha Kenninck*, geb. Nijmegen, dr. van *Jan.*
Uit dit huwelijk:
   a. *Herman van Byler.*
   b. *Elisabeth van Byler.*

IIbis. *Adriaen Beerntz van Byler*, tr. *Grietgen Martens Collaerts.* † Utrecht 21 Maart 1642, dr. van *Marten.*
Uit dit huwelijk:

44) Transp.reg. Utrecht (Inv. no. 3243) 1597, dl. 1, blz. 282.
45) Transp.reg. a.v. 1595; dl. 1, blz. 360.
46) Transp.reg. a.v. 1598, dl. 1, blz. 241; 1.605, dl. I, blz. 114.
47) Transp.reg. a.v. 1605, dl. I, blz. 1.22.
48) Gen. en Herald. Bladen V, blz. 270.
49) Gen. en Herald. Bladen V, blz. 258.
49a) Prot. van Nots. Stempel te Bergen op 'Zoom, 9 Febr. 1657.
50) Zie over hem: Oud-Holland, 1935, blz. 134.

   a. *Anna Adriaens van Bylert*, geb. Utrecht; tr. aldaar (Buurkerk) 26 Februari 1609 *Werner Beerntsz Croes (Wenemar Cronsen)*, geb. Bolswingen.
   b. *Margriet Adriaens van Bylert.*
   c. *Maarten Adriaensz van Bylert, volgt* onder III.
   d. *Sophia Adriaens van Bylert*, geb. Utrecht; tr. aldaar (Buurkerk) 3 November 1622 *Pefer Lathouwer*, geb. Middelburg.

TIT. *Maarten Adriaensz van Bylert*, glasschrijver te Utrecht; tr. *Merrichgen Petersdr. van Wyck.*
Uit dit huwelijk:
   1. *Arien van Bylert*, ged. Utrecht (Domkerk) 11 Januari 1629.
   2. *Rutger van Bylert*, ged. Utrecht (Domkerk) 17 April 1631.

Tot het in dit hoofdstuk behandelde geslacht van Byler(t) heeft vermoedelijk eveneens behoord de Utrechtsche „constschilder" [51]) *Abraham van Bylert*, die te Utrecht op 11 April 1643 huwde met *Elysabeth Clock (Joachimsdr)*, Zij waren ouders van:
   1. *Berent van Bylert*, ged. Utrecht 28 Maart 1645,
   2. *Elisabeth van Bylert*, ged. Utrecht 20 Augustus 1648.

Een *Abraham wan Bylert*, schipper van de „cleyne vrachtschuyte van Utrecht op Amsterdam", en een Herman van Asperen, waren in een acte van. 13 Maart 1657 [52]) genoemd als neven van den kunstschilder *Johan van Bylert* (zie boven).

Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,

door R. T. MUSCHART.
(vervolg van LXIV, 204)

van Beusechem.

Volgens het M.S. Wapenboek van Engelen, getiteld: „Grafs en Wapen der Kerken. van Uytrecht", deel 1, folio 449 in. het Gem. Archief Utrecht kwam het wapen van den 21/10 1696 overleden *Godert Adrianus van Beusechem*, op diens grafbord in St. Geertekerk te Utrecht, voor als volgt: „in «oud een zwarte keper vergezeld van 3 zwarte paardekoppen". En evenzoo wordt een wapen *van Beusechem* in het Armorial Général beschreven. De lakafdruk van *Godert Adriaan van Beusechem*, in 1694 Lieutenant in„ 'het leger te Mont St. Andree, in het heerlijkheidsarchief Cannenborch, (die toch zeker wel dezelfde zal zijn) evenwd vertoont den keper bovendien in top beladen met een wassenaar. Het zelfde is ook het geval in de wapens van *Arndt van Beusechum* in'1658 vermoedelijk te Zaltbommel, van *Nicolaas van Beusechem* in 1664 te Utrecht en van Mr. *Lubertus Van Beusechem, in 1774, 76, 78* en 85 griffier te Culemborg, volgens hunne lakafdrukken in diverse bronnen.. Trouwens het Armorial Général beschrijft zelf eveneens een wapen *van Beusechem van Harme-Zen* met den keper beladen.

Het zelfde is ook het geval in de wapens van *'Nicolaas van Beusichem*, in 1671 secretaris van. de ridderschap van Utrecht, en van *L. van Beusichem*, in 1793 te Utrecht. Ook hunne lakafdrukken in diverse bronnen vertoonen den keper beladen met een wassenaar. Het wapen zonder den wassenaar heb ik. behalve in de twee aangehaalde bronnen, nergens anders gevonden.

51) Prot. van Gerrit Horstman te Utrecht, acte d.d. 21 Juli 1643.
52) Prot. van nots. E. van Vechten te Utrecht 13 Maart 1657.

de **Beijer.**

Volgens de Heraldieke Bibliotheek 1874, pag. 351, is het wapen van eene familie de *Beijer* als volgt: „in blauw een zilveren ankerkruis 'beladen met een gouden uil". Naam en wapen zijn niet geheel juist, de naam moet *Beijer* zonder „de" zijn 'en de uil moet geplaatst zijn in een groen hartschild, zooals blijkt uit den lakafdruk van *Anna Sara Beijer,* die 26/9 1700 te Gorinchem testeerde, in protocol 91 van notaris J. Brouwer aldaar, en uit den lakafdruk van C. Beijer in 1717 te Rotterdam in de Missiven aan de Weeskamer te Dordrecht, die dit wapen met het hartschild als hartschild op het gevierendeelde wapen de Ruijter voerde. Ook in andere bronnen vonden wij dit wapen met den naam *Beijer* en met den uil in een hartschild. Ook in het Armorial Général wordt het wapen met den uil in een hartschild beschreven, doch met den onjuisten naam de *Beijer.*

Het *zegel* van Mr. *Samuel* Beijer, in 1656 schepen van Rotterdam, afqebeeld in de Regeering van Rotterdam door Unger, plaat 21, vertoont alleen een ankerkruis zonder meer, doch zijn wapen afgebeeld in de Atlas van De Vou vertoont „in blauw een zilveren ankerkruis en in een groen hartschild een gouden uil."

Bigghe.

Het wapen van *Cornelis Bigghe,* wonende te Elburg omstreeks 1650, student te Urecht, in het M.S. Wapenboek van den Geldersch-Overijsselschen Studentenbond te Utrecht ir: het Gemeente Archief aldaar is als volqt: „in qoud de omgekeerde zwarte hoofdletter V vergezeld van 2 zeer kleine zware klaverblaren naast elkaar tusschen de benedeneinden van die omgekeerde V geplaatst".

Degene, die dit wapen in het aanqehaalde Wapenboek geschilderd heeft, wist blijkbaar niet, hoe het wapen van dezen student moest zijn, of wel de student zelf wist het niet of heeft de qril gehad, zijn wapen onjuist te doen weergeven+ want dit prulwapen is niet anders dan het verprutste wapen van de Elburgsche familie *Bigge,* voerende als wapen: „een keper vergezeld van 3 klaverbladen", zooals uit het Armorial Général en vele zegels en lakafdrukken blijkt.

van **Blankendael.**

Simon van Blankendael, in 1660 huismeester van Bartholomeus gasthuis te Utreoht, voerde volgens het M.S. Wapenboek der leden der Gasthuis Broederschap te Utrecht in het Gem. Archief aldaar als wapen: „in blauw 3 gouden hoefijzers met de kalkoenen naar beneden". Ofschoon ik geen zegel of lakafdruk van dezen Simon gevonden heb, meen ik toch wel gerust te moqen aannemen, dat dit wapen niet deugt, daar d.e lakafdrukken van *Gerrit van Blankendael* in 1619 en 1632 secretaris van dijkqraaf en heemraden van de Leckendijk benedendams te Utrecht in het Archief der Heeren en Graven van Culemborg als wapen vertoonen: „een keper vergezeld van 3 hoefiizers met de kalkoenen naar beneden" en met de letters G.V. en B. naast het helmteeken.

Blankenoord.

Pieter Cornelisz. Blankenoord, in 1583 raad van Haarlem, voerde volgens M.S. Wapenboek van van der Lely betreffende de regeering dier stad als wapen: „in zilver een meermin van natuurlijke kleur met spiegel en kam in de handen veraezeld boven van 3 zwarte sterren naast elkaar". Van der Lely, hoewel anders een zeer betrouwbare bron, moet zich in casu vergist hebben, want deze naam deugt niet en moet *van Blanckeroort* zijn, zooals niet alleen blijkt uit het Armorial Général Supplement en het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1884, afleveringen 92, 94 en 95, waar zeer uitvoerige mededeelingen, maar sok uit de zegels en den lakafdruk in diverse archiefbronnen van *Peter van Blanckeroort,* in 1586 en 1593 schepen van Haarlem, dus vrij zeker dezelfde als voornoemd, en *Pr van Blanckeroort,* in 1624 te Vlissingen (eveneens dezelfde?).

van **Blankerood.**

Het zelfde wapen als hiervoor bij Blankenoord beschreven kwam met den naam *Blankerood* voor als kwartierwapen op een qrafbord van A° 1679 in de Buurkerk te Utrecht volgens het M.S. Wapenboek van Engelen met Grafs en Wapen der Kerken van Uytrecht in het Gem. Archief te Utrecht. Hierbij dezelfde opmerking als bij Blankenoord.

Blauwe.

Marten Blauwe, in 1529 schepen van Deventer, voerde volgens de Bijdragen tot de Geschiedenis van Overijssel tot de Geschiedenis van Overijssel 1875, pag. 346, als wapen.: „een merk als onderstaande schets A". Dit merk is niet juist, zooals blijkt uit het zegel van *Marten Blauwe,* in 1520 schepen van Deventer, aan charter 669 in het familie-archief van Rhemen, zijnde daarop het merk als onderstaande schets B.

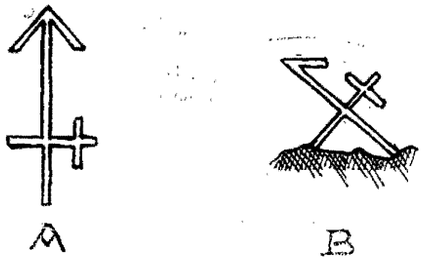

A B

Weliswaar is dit merk slechts gedeeltelijk overgebleven, doch uit het nog zichtbare gedeelte blijkt, dat het niet is als boven weergegeven. De tekst van dit charter noemt hem *Blauwe* doch het #randschrift van het zegel vermeldt den naam *Blaeue.*

van **Bloemenroet.**

Een familie van dezen naam voerde volgens een M.S. „Adelijk Wapenboek" van A° 1569 in het Museum Meermanno Westreenianum als wapen: „in rood een zilveren vijfpuntige ster". Dit wapen is niet geheel juist, want de zegels van *Johan Bloemenrod,* ook voorkomend als *van Blomenreede* en *van Blomenroede,* in 1406 en 1407 commandeur van het Duitsche Huis te Dieren, aan charter van het klooster Mariengrave te Doesburg en aan charter in het archief der Nassausche domeinen vertoonen als wapen: „een groote vijfpuntige ster beladen met een staanden beer".' Eveneens komt dit wapen met de ster beladen voor in een M.S. Wapenboek zonder titel van de 16e of 17e eeuw in de Kon. Bibliotheek.

Blondeel,

Susanna Valentina Blondeel, die 25/2 1792 te Batavia huwelijksvoorwaarden oprichtte met *Christiaan Louis Arnold.* schepen dier stad, voerde volgens de Indische Navorscher 1938, pag. 70 en 71, als wapen: „gevierendeeld, 1 en IV: een op den benedenrand rustende boom, vergezeld van een op den benedenrand rustend horizontaal geplaatst anker met de armen naar recht, waarover de stam van den boom heengaat: II en 111: een klimmend paard" met als helmteeken: een dito paard. 'Op pag. 86 en 95 van dit zelfde tijdschrift, zelfde

jaargang, echter komt precies hetzelfde wapen voor met den raam *Jan Reijnier Coortsen*, in 1782 schepen van Batavia. Een dezer namen *Blondeel* of *Coortsen* kan dus niet goed zijn, ja wellicht zijn geen van beide juist.

Ik merk hierbij op, dat in de wapenopgàven in deze Indische Navorscher zeer vele fouten, onnauwkeurigheden en slordigheden voorkomen,

Bock van Hurwenen.

Volgens M.S. Wapenboek van van Rijckhuijsen, deel 3. folio 25, in het Gemeente-archief te Leiden voerde een familie van dezen naam het navolgende wapen: „gevierendeeld, I en IV: in zilver een zwarte dorre boom op zwarten grond. vergezeld rechts van een op den grond rustenden omgewenden zwarten klimmenden bok met gouden hoorns en gouden hoeven met de voorpooten tegen den stam van den boom: 11 en 111: in goud een roode klimmende vos rustende op een schildvoet, die geblokt'is van 6 stukken rood en blauw met witte stippen(!)". De kwartieren 1 en 4 zijn van eene familie *Bock te* Driel, maar van welke familie zijn de kwartieren 2 en 3? Welk een vreemdsoortige en ongelukkige beschrijving dat „geblokt van rood en blauw met witte stippen"! En wat blijkt nu? Het blijkt, da het wapen van de familie *van Hurwenen*, in de 18e eeuw eveneens te Driel, is als volgt: „in rood 3 *vairpalen* en in een gouden schildhoofd een roode springende vos". En zooals bekend *zijn* vairpalen blauw beladen met eenige zilveren vairklokjes boven elkaar. Van Rijckhuijsen heeft dus blijkbaar met die vairpalen in rood geen raad geweten en er maar geblokt van rood en blauw met witte stipen van gemaakt.

(Wordt vervolgd.)

INHOUD VAN TIJDSCHRIFTEN ENZ.

Nederlandsch Archief voor Genealogie en Heraldiek, jrg. 5.

afl. 2: H. L. Kruimel, Vorstelijke kwartierstaten (getoetst aan den kwartierstaat van de kinderen van H. H. K. K. H. H. Prinses Juliana en Prins Bernhard). — C. D. Goudappel, Juliana en Beatrix (betreft Ram *van Schalckwijck)*. — W. Geerinq, Freiherren *von Klimburg* (Oostenrijk). — J. C. S., Erfopvolging. — A. Bijl Mz., Familie en kennissen van Ds. Asma (1), vangen aan a° 1839 (bevat een massa qegevens omtrent vrienden en verwanten). — H. L. Kruimel, De klappers op de Inbrengregisters van de Weeskamer te Amsterdam (vervolg), bevat weinig familienamen, wij vermelden *Ccopman, Hommes, Rijser.* — S. W. M., *J. C. P. W. A. Steenkamp* 82 jaar.

afl. 3: Jhr. M. J. van Lennep, De oudste tak van het huidige geslacht *Pijnse van der Aa* (fragment genealogie). — A. Bijl Az., Familie en kennissen van Ds. *Asma* (slot). — Red., Naturalisatie, in U.S.A. en geslachtsnaam. — H. L. Kruimel, De klappers op de Inbrengregisters van de Weeskamer te Amsterdam (vervolg). — J. C. S., Helmen. — W. Geerinq, *Du Fresne de Virel.*

afl. 4: Jhr. M. J. van Lennep, De oudste tak van het huidige qeslacht *Pijnse van der Aa* (fragment genealogie) (II). — F. J. H. Weyn Banningh, De Predikanten der Protestantsche kerk te Haaksbergen sinds 1646. — H. L. Kruimel. De klappers op de Inbrengregisters van de Weeskamer te Amsterdam (vervolg). Wij vermelden familie *Sonser.* — W. Geering, Aanvullingen op artikel *de Bourbon.* — J. Kunst, *de Bourbon-Naundorff.* — J. C. S., Kronen. — J. W. G. Cornet, De persoonskaart als basis voor' het opzetten van een genealogische verzameling.

De Maasgouw, jrg. LXVI, afl. 2. (Maart-April '47). O.a.: Jan Verzijl, De kunstschilder *M. L. A. Clifford* en zijne verwantschap met den Venloschen burgemeester *A. J. H. J. Bloemarts.* — Mr. J. Belonje, Te St. Marens-Voeren (betreft *van Bueren x Bot van Amerongen).* — Br. Edg. Heynen, *Andreas Bouwens*, Maastrichtenaar. (Familie, werk vrienden).

Publications de Limbourg, Tome LXXVIII—LXXXII, Troisième Série, Tome XXIII--XXVII. 1942—1946.

O.a.: Fr. Cunibertus Sloots O.F.M. Arch. Prov., *Pater Bartholomueus d'Astroy O.F.M.* Een apologeet uit de zeventiende eeuw en Maastrichts missionaris. Dr. J. Kleyntjens S.J., *H. J. Kerens* als bisschop van St. Pölten 1783-1793 (zoon van *Philips*, burgemeester van Maastricht). -- H. J. Beckers, Elsloo of Asselt. — Dr. A. Kesten, Over de historisch-topografische ontwikkeling van Maastricht's plattegrond. — Dr. P. C. Boeren. Een doodenkalender van Rolduc van omstreeks 1400.

Revue Belge d'Archéologie et d'Histoire de l'Art, XVI, 1946.

O.a.: Ed. Laloire et R. d'Udekem de Guertechin, La pierre tombale de *Jean de la Marck* (met kwartierstaten).

The New-York Genealogical und Biographical Record, Volumes LXXI-LXXVII (July 1940-1946)'.

Hieronder volgt een. kort overzicht over de artikels,' verschenen in de oorlogsjaren en de jaren 1945 en 1946, waarbij het mij geoorloofd zii in het bijzonder de aandacht te vestigen op de uitgebreide „Indices" aan het einde van elk jaar.

1940 Volume LXXI, pag. 241 e.v.

William J. Hoffman, *de Huybert-Roodenbergh (Herman Anthonisz de Huybert*, tr. 11-2-1674 *Lucretia Roodenburgh*, dochter van den onder-directeur van Curaçao *Lucas Roodenbergh* en *Catrina Roelofs. Herman*, qed. Hulst 18-10-1651 als zoon. van *Anthonis Hermansz de Huybert* en *Helena van Zijll).* — id. pag. 265 e.v. en 345 e.v. — William J. Hoffman, An Armory of American Families of Dutch descent (vervolq) *(van Renselaer, van Wenckum, Pafraet, van Byler van Welq).* — id. pag. 273 e.v. en 365 e.v. — Lincoln C. Cocken, The *van Kouwenhooen-Conoverfamily* (vervolg).

1941. Volume LXXII:

William J. Hoffman, An Armorv of American Families of Dutch descent (vervolg en slot). *(Roosevelt, Lansing, Roosa, de Jongh, van Schaick, van Brunt, van Nes, van de Burchgraeff, Bidlo-Bedlo, van Twiller, van Doorn, Duicking, Chambers, Grevenraet).* Aan het einde van zijn. artikel merkt de schrijver op, dat hij twijfelt aan de juistheid der vermelde wapens, die veelal ontleend aan oude wapenboeken in de meeste gevallen gevoerd zijn door Nederlandsche geslachten „from which a descent can not be proven and is most cnlikelv." — William J. Hoffman, *Anthony Colve*, the last of the Dutch Governors of New-Netherland (oorspronkelijk kapitein van de mariniers op de vloot van Cornelis Evertsen iunior, zoon van *Jacob en Maria de Mauregnault).* — William J. Hoffman, *Brouwer.* Notes II.

1942. Volume LXXIII:

In het Juli- en het Octobernummer komen interessante

artikelen voor van de hand van de heeren Conklin Mann en Russell Lood, die het onderling familieverband vastleggen tusschen *Winston Churchill* (over diens Amerikaansche moeder *Jennie Jerome)* eenerzijds en president *Franklin Delano Roosevelt*, generaal *Mac Arfhur* en *Henry Agard Wallace* anderzijds.

Ik wil niet nalaten om in verband met wanbegrippen inzake familieverband uit het laatste artikel van Russell Lood en Conklin Mann te citeeren: „That the second ranking „American Executive vice-president Henry Agard Wallace „is also related to Mr. Churchill adds an additional relation„ship that may lead many to jump at the false conclusion „that if we go back far enough we will find that we are all „related. Such a supposition is not true of course within the „period of traceable ancestry (or for untraceable centuries) „because the inbreeding due to the clan spirit and the restric„ted sphere in which families move.

„The fact that Mr. Churchill is related to President Roo„sevelt, vice-psesident Wallace and genera1 Mac Arthur is „a startling genealogical coincidence, not an inevitable con„clusion to a given set of genealogical premises".

Voorts bevat dit deel: William J. Hoffman. *Alexander d'Hiniossa,* the lass Dutch director of the Delaware.

1943: *Volume LXXIV:*

Bevat vele uittreksels uit doop- en huwelijksregisters, Men zie de „Indices".

6944. *Volume LXXV:*

O.a.: Lila James Roney: The *Kroesen-Croesen* family of Staten-eiland and Buchs Country Pennsylvania (afstammelingen van *Gerrit Ddrcksen Kroesen,* geboortig van Wynschoot (Winschoten) in Groningen, die 30 October 1661 te Brooklyn huwde)'.

1945. *Volume LXXVI:*

William J. Hoffman, Th.e *Bebout* family in Planders and America *(Bybau,* vergelijk Ned. Patriciaat). — Ross Keelye Cook and Mrs. Claire Robinson Shirr. *Eisenhower* family in America (behandelt het geslacht van den algemeen bekenden aanvoerder der geallieerde legers in den laatsten wereldoorlog *David Dwight Eisenhower,* geb. 14 October 1890 in Denison. Texas). — Lieut. Col. Calvin J. Kephart. Apparent origin of the *Voorhees Family* (schrijver twijfelt en m.i. terecht aan een afstamming uit een oud-adellijk geslacht *fhoe Hees de* eerst vermelde was een zekere *„Steven Koerten van Voorhees",* naar alle waarschijnlijkheid een patronym en een plaats van herkomst)'.

J. P. **DE MAN.**

VRAGEN EN ANTWOORDEN,

Allot-Ruychaver. Op 26 April 1795 huwden te 's-Gravenhage: *Aegidius Leonardus Allot,* in 1811 „vendeur de liqueurs" en slijter in Den Haag, met *Johanna Ruychaver,* dochter van *Adrianus Ruychaver,* grutter te 's-Gravenhage, en van *Cornelia Lorié* (geboortig van Gouda). *Aegidius Leonardus Allot* (ged. Delft 22 Febr. 1752) was de zoon van *Carolus Allot,* apotheker te Delft, en van *Helena Rake* (dochter van *Pieter Bake* en van *Anna van den Abeele).* (Zie „De Navorscher" 1940, 89ste jrg., pag. 113-118.)

Carolus Allot, de apotheker voornoemd, (ged. 's-Gravenhage 19 April 1713) was de zoon van *Carel Allot* (of *Alot),* die als j.m. van en wonende in Den Haag, op 10 Juli 1712 aldaar huwde met *Geertruyt van der Ploegh,* j.d. wonende te Delft.

De familie Alot had verschillende Goudsche relatiën. Op 14 Mei 1719 huwden in de Scheveningsche kerk (ondertr. 30 April 1719): *Adriaen Alot,* j.m. van en wonende te Gouda, met *Catharina Rocheling,* wed. *Jan Bincke.* Bij den doop van *Sara Alot* op 28-11-1717 in de Groote Kerk en van *Arenf Alot* op 9 Juli 1718 in de Groote Kerk in Den Haag, en van *Sara Arenduna Allot* op 1 Maart 1716, was telkens als get. aanwezig: Mr. *Arent van der Burgh,* burgemeester van Gouda. Het is een bekend feit, dat in het begin der 17de eeuw in Gouda veel Engelsche militairen In garnizoen lagen. Ook is het een opmerkelijk verschijnsel, dat het Nederlandsche geslacht *Allot,* voor zoover mij althans bekend, hetzelfde familiewapen voert als een Engelsch geslacht *Allott,* te weten: „In zilver een zwarte paal, beladen met een halven gouden leeuw, begeleid door 2 zwarte boeken. (pellets)." Helmteeken: de halve uitkomende leeuw.

Zoo werd in de vorige eeuw het wapen o.m. gevoerd door *Nicolaas Adrianus Allot* (over hem „Die Haghe" 1900, p. 355, en 1910. p. 284) en door *Jan Allot,* werkzaam aan het Ministerie van Marine in Den Haag en gehuwd met de weduwe *Wachter,* geboren Jkvr. *van Raab van Canstein* (deze laatste overleden 's-Gravenhage 18 Januari 1933). Van het Engelsche geslacht *Allott* is mij o.a. bekend *Alice Alloff* (1574—1641), dr. van Sir *John Allott,* Lord-mayor' van Londen.

Gevraagd: voorouders en kwartieren van *Carel Allot,* die te 's-Gravenhage 10 Juli 1712 huwde met *Geertruyt van der Ploegh.* en zoo mogelijk het verband met de Engelsche Allotts (via Gouda?).

Arnhem. **DR. H. P. SCHAAP.**

Amijs. (LXIV, 206). Ofschoon geen direct antwoord op de vraag. wil ik den Heer Volkmaars toch mededeelen, dat ik in de Missiven aan den Raad van State, portefeuille 610. vond *Tho: Amijs,* 7/6 1643 kapitein te Geertruidenberg, en in de Transporten van Obligatiën en losrenten in het Archief van de Evangelisch Luthersche gemeente te Rotterdam *Willem Amijs,* 24/4 *1739* koopman te Rotterdam. De lakafdruk van eerstgenoemde vertoont als wapen: „een schuinbalk beladen met 3 vijfbladige bloemen, eenigszins op korenbloemen gelijkende, en vergezeld links van een wassenaar".

Arnhem. R. T. **MUSCHART.**

Bleyenburg. Gevraagd doopdatum en -plaats alsmede ascendenten van *Arien Jansz. Blyenbrrrg.* die 26 Januari 1702 te Culembora huwde (gereformeerd) met *Maria Pefersdr. van der Bijll.* Volgens de huwelijksacte was hij geboortig van Bodegraven.

Medan. MR. P. J. W. **BELTJES.**

Bo(o)gaard. (Bo(o)gert). (LXIV, 207). Wellicht is voor vraagsteller de volgende acte uit het recht. arch. van Leerdam. deel 80, van belang. Het is een approbatie d.d. 23 Juni 1657 van een acte van uitkoop van 2 Juni 1656: *Corns Bastiaensz,* man en voocht van *Maaeyken Meertensdr.,* gewezen weduwe en boedelhoudster van *za. Theunis Gijsbertsz Bogertman* koopt uit voor *f* 263.—;

Louw Theuniszn voor sich selven en als voocht van de nagelaten onmondige weeskinderen van *Corns Thoniszn en Gijsbert Theuniszn.* sijnen Broeders, met name *Gijsbert Corns. Corns Corns* en *Theunis Gijsberts; Cornelis Stevens,* als man

en voocht **van** *Aelken Gijsbertsdr.;* ende *Gijsbert Theunis,* als man ende voocht van *Neeltchen Gijsbertsdr.; Abraham Gijsbertszn; Tonis Dirckszn* als getrout geweest sijnde met *Geertje Corns* ende *Jannichjen Corns;* Hltsamen kinderen en kintskinderen van voorn. *Theunis Gijsbertszn Bogertman.* haren vader en bestevaeder.

Hoewel de achternaam van den overleden *Theunis Gijsbertszn* bij herhaling *B o g e r t m a n is,* teekent zijn zoon *Abraham Gijsbertszn* tweemaal *Abraham Gijsbertszn B o o g e r t.* **De** zoon *Louw(erens) Gijsbertszn* tekent met een merk. De schoonzoon *Gijsbert Theunis* teekent voluit *Gijsbert Toniszn Middach.*

Nog vond ik dezen brief in het recht. arch. van Heicop, nr. 756: „Aan de Camere van Justite te Vianen, Geven ootmoedigh te kennen *Tuenis Gijsbert Boomgaert* ende Maes: *Wouterszn,* beyde wonende tot Schoonrewaerdt, als mombaers en bloetvoochden over de unmundige kinderen van *Gijsbert Anthoniszn Boomgaert* ende *Aertgien Bastiaens* sijne huysvrouw en beyde overleden in Heycop, dat de voorn. *Antonis Gijsbertsz* is een oudt man van in de tachtich jaren ende *Maes Woutersz* geheel dooff . . . .", waarom zij verzoeken in hun plaats te nomineeren *Peter Gijsbertsz,* Schout en Secretaris in Heycop. Deze brief is niet gedateerd, doch zal van ongeveer 1646 zijn. Er ligt n.l. een notariële acte bij van 26 Dec. 1646, verleden voor notaris Daniel Eelbo te Dordrecht, waarbij *Lambert Jansen,* schipper en borger deser Stede als bloetvoocht over de naergelaten weeskinderen van wijlen *Aertgen Bastiaens,* aen haer verweckt bij *Ghijsbert Anthonisz. Bogaert,* wonende tot Heycop, procuratie geeft aan *Pieter Ghijsbertsen,* Schout tot Heycop, en *Maes Wouersen* tot Schoonrewoert.

's-Gravenhage. **Ir. C. M. R.** Davidson.

ter Braak. (LXIV, 177, 207). *Gerrit ter Braak* wint **16** Mei 1681 het burgerschap van Vollenhove, ondertr. aldaar 30 Januari 1681 als j.g. van Groningen met *Alegonda van der Bruggen,* j.d. te Vollenhove, ged. aldaar 30 Juni 1659 als dr. van *Johannes Verbruggen en Margareta Cousebandt.* Te Vollenhove ondertr. 30 Maart 1649 (getr. 21 April) *Johannes Claessen, z.* van *Claes Arentsen* en *Gerbrich Dercks,* wed^e *Sandtman van Blancken.* Hij hertrouwt 7 Oct. 1655 (ondertr. Vollenhove 16 Sept.) als we& van *Gerbrich Dircks* met *Margarietha Claessen,* dr. van *Claes Claesen Cousebant,* beide te Vollenhove.

Jannes Claesen van der Bruggen was gemeensman en *Claes Claesen Cousebant* gemeensman en vanaf 1662 burgemeester en schepen te Vollenhove.

Johannes ter Braak, ged. Vollenhove 9 April 1699, overluid aldaar 5 Juni 1778, was, volgens de doopakte van zijn zoon *Henricus Dirk,* der beiden rechten doctor en burgemeester van Vollenhove. Zijn vrouw *Weyntje Jans van der Wende* werd aldaar begraven 9 Augustus 1781.

Zwolle. **Mr. A. Haga.**

ter Burch-Gendron. Gevraagd zoo volledig mogelijke opgave der ascendenten van *Erasmus ter Burch* en van diens echtgenoote *Anna Maria Esther Gendron.*

Soest. **Jhr.** H. **K. B.** Rendorp.

Cincq-van Beverningh, Gevraagd zoo volledig mogelijke opgave der ascendenten van *Gerard Cincq* en van diens echtgenoote *Catrina van Beverningh.*

Soest, **Jhr. H. K. B.** Rendorp.

Coppier van Culemborg, (LXIV, 208).

1. *Anna Catharina Coppier van Cuylenburgh,* tr. in 1643. *Gijsbert van Dedem.*

Ouders:

2. *Willem Coppier van Cuylenburgh,* kapitein, commandant van Zwartsluis, tr.

3. *Anna van Beynhem,* † vóór 16 Januari 1677.

Grootouders:

4. *Johan Coppier,* provoost geweldige, † (neergesabeld door den graaf Hohenlohe,), tr.

5. N. *N.,* dr. van *Blauwe Jan.*

6. *Floris van Beynhem,* tot den Appelenburch, 1595-1600 in -ridderschap Nijmegen, † vóór 28 Mei 1618, tr.

7. *Mechteld Keye,* volgens P. A. N. S. van Meurs, De Ridderschap v/h. Kwartier van Nijmegen † 1605, na te zijn hertrouwd met *Jan van Brienen.*

Overgrootouders:

8. *Johan Coppier Willemsz.,* †1556, tr.

9. *Anna van Lochorst Jansdr.,* die 1587 aet. LXXV hertrouwt met *Christiaan van Boetzelaer.*

10. *Blauwe Jan,* een snijder,

11. N . N .

12. *Gerrit* (later *Matthijs) van Beynhem,* tot den Appelenburg (beleend 1527), tot 1570 op riddercedule te Nijmegen; 1544 heemraad van de Neder-Betuwe, 1564 gedep., tr.

13. *Henrica van Tuyll, Gijsbert tot Palmesteyndr.*

14. Henric Keye, tr.

15. *Agnes van Griet.*

Een en ander overeenkomstig N.L. 1912, kol. 308 en 1909, kol. 121. Verdere kwartieren van Beynhem zijn te vinden bij van Meurs, De Ridderschap v/h. Kwartier van Nijmegen. pag. 75.

Naarden. **Jhr. M. J. van** Lennep.

Coppier van Culemborg. (LXIV, 208). Voor een deel zijn de gevraagde kwartieren van *Willem C. v. C.* uitgewerkt in N.L. 1912, 250. Men zie voorts ook N.L. 1909, 121, en N.L. 1912, 203 en 308 en Nav. 1886, 74.

Hengelo (Gld.). **F. van** Hoogstraten.

Dull-Groes. Gevraagd genealogische gegevens van de voorouders van de echtelieden: *Jan Aernout (Arnaud) Dull,* geb. in 1735, koopman te Amsterdam (zoon van *Jacob Dull,* resident van Z.M. den Koning van Noorwegen, Denemarken, etc., begraven in de Nieuwe Kerk te Amsterdam op 29 Juni 1776), en *Eva Theodora Groes,* uit Enkhuizen; zijnde de ouders van *Anthony Dull Janszn.,* Consul-Generaal van Denemarken. Tevens gevraagd de wapens van hun aangehuwde voorouders.

Llithuizen. A. B. **Dull.**

van Duren-Rouse. Gevraagd zoo volledig mogelijke opgave der ascendenten van Ds. *Johannes van Duren* en van diens echtgenoote *Lucretia Rouse.*

Soest. **Jhr. H. K. B.** Rendorp.

den **Eijsvogel.** *Christiaan den Eijsvogel,* ged. Den Haag 10-11-1705, zn. van *Dirk* (ged. Woerden?) en *Elisabeth van Maarland.* Laatsten huwden Den Haag 18-11-1696. Gevraagd: kwartieren van *Christiaan den Eysvogel,* nadere gegevens omtrent zijn ouders en het wapen *den Eijsvogel.*

Amsterdam. **Mr.** W. C. **J.** Alpherts.

van Groenewegen, Gevraagd zoo volledig mogelijke opgave der ascendenten van *Machtelt van Adrichem van Groenewegen,* echtgenoote van *Bruno van der Dussen Jacobsz.*

Soest. JHR. H. K. B. RENDORP.

Volgens N.L. LV, kol. 414, was *Machtelt Jansdr. van Groenewegen,* die tr. (huw.voorw. Delft 13 Febr. 1545 j *Bruyn Jacobszn. (van der Dussen)* en † 19 Sept. 1597, de (dochter van *Jan Dirc Simonsz. van Groenewegen* († vóór 13 Febr. 1545) en *Neeltgen Huygensdr. (de Bye). Neeltje Huygensdr. (de Bije)* werd 10 Nov. 1554 benoemd tot moeder van het Oude Gasthuis te Delft en was de dochter van *Huych Dircz. Caescoeper,* † vóór 6 Juni 1517, en *Marritgen Pouwels Florysz.dochter.*

RED.

Heeck, (LXIV, 210). Ouders van *Bitter Heeck,* geh. met *Philip van Zuylen van Nievelt: Gerrit Heeck* en *Catalina Wendelina Sageman;* grootouders: *Berend Heeck* tr. *Jacoba Feith en N. Sageman* (ex matre *v. d. Donck)* tr. *Maria van Arler* (ex matre *Grifflichem)* .

's-Gravenhage. MR. H. W. B. WEFERS BETTINK.

van Hemert. (LXIV, 151 en 180/1). Het wapen van het adellijk geslacht *van Hemert (tot Dingshof)* met 3 leeuwenkoppen komt vóór 1500 ook tweemaal voor onder de bekende verklaringen van 2, 3 en 12 Mei 1393 door drie *van IJsselt's, Willam van Hemert* en *Ghisebrecht Uter Kocken* (= uit Kockengen?), hoe hun wèl bekend was, dat een overoude vader en een overoude moeder (overgrootouders) van hun neef *Henric van den Werve* en diens zusters *Byatris van Stridelant* geboren waren uit 2 edele Hofsteden, nl. de overgrootvader, „die eens ridders zoen was", uit de Hofstede van der Helle (ter Hel op de Veluwe bij Putten) en de overgrootmoeder „uter Hofstede van IJsselt". *van Hemert en Uter Kocken* moeten blijkens hun wapens hebben behoord tot één geslacht *van Hemert.* Hier treft ook de voornaam *Ghisebrecht,* dien men tusschen 1324 en 1375 *sporadisch* eveneens aantreft bij *v,an Isselt,* die verwant waren aan het geslacht van *Gysbrecht van Amstel. De 3* oorspronkelijke actes berusten in het arahief van den Hoogen Raad van Adel; haar plaats werd mij eertijds opgegeven als „Elburchlade 7. No. 53. Op Parkement". van Spaen deed haar volledig afdrukken in zijn „Codex Diplomaticus", blz. 70/2, achter Dl. IV van zijn Oordeelkundige inleiding tot de historie van Gelderland.

's-Gravenhage. W. E. VAN DAM VAN ISSELT.

Hoekstra-van Doorn. (LXIV, kol. 210). Extract geslacht Hoekstra naar het Register opgemaakt door *Klaas Hoekstra,* geb. aan den Helder 25 Januari 1788, zoon van *Sytse Hoekstra Hz.,* doopsgezind leeraar in den Helder en Ketel en van *Neeltje Jacobs Baske* en in leven commandeur ter walvischvangst te Harlingen,

I. *Wytze Sjoerds,* huisman onder Smallingerpiër in Friesland op een boerenplaats genaamd de Hoek. Hij was in leven een Eerwaardig Diacon in de Mennoniete Gemeente op het Witveen in Friesland, gehuwd met *Itske Benedickfusdr.*
Eén zoon:

II. *Benedicktus Wytses,* geb. 1 Nov, 1674, † 1704, gehuwd 1 Nov. 1694 met *Lolkje Sytsesdr.,* † Dec. 1714. Vijf kinderen o.a. een zoon:

III. *Sytse Bened'ickfusz. Hoekstra,* geb. 1 October 1698, leeraar der Mennonieten te Witveen (1722), te Veenwouden (1728), te Kollum en Buitenpost (1735), Burg op Texel (1753), overleden aldaar 13 Juli 1768, gehuwd te Oudenga 25 Juli 1721 met *Joukje Egbertsdr.,* dr. van *Egbert Hidsers,* diaken te Kollummerzwaag en van *Bieuwkje Sijbrands,* geb. 23 Maart 1701, † te Emden ten huize van haar zoon Sjoerd, doopsgezind leeraar. Elf kinderen, o.a. zes zonen, die allen predikanten bij de doopsgezinde broederschap zijn geweest w.o.:

IV. *Wytse Sytses Hoekstra,* geb. 8 Mei 1734, doopsgezind leeraar te Blokzijl (1753). Emden (1758), Almelo (1771), Texel (1776). Westzaan (1779), Rotterdam (1786), † te Rotterdam 27 Maart 1801, begr. in de Fransche kerk 31 Maart 1801, gehuwd te Blokzijl 3 Nov. 1754 *Jantje Koops Loos,* † te Haarlem 17 Dec. 1808 oud 77½ jaar.
Twee kinderen:
1. *Sytse,* volgt V.
2. Koop, geb. 14 November 1759, † 19 Dec. 1759.

V. *Sytse Hoekstra Wz.,* geb. 30 Juli 1753, leeraar der Doopsgezinden in den Ilp (1780), Kampen (1780), West-Zaandam (1783), overleden te W.-Zaandam 4 Aug. 1786, begraven te Haarlem. Gehuwd te Kampen 28 Aug. 1781 *Elisabeth van Kleef,* † *te* Westzaan 5 Maart 1804. Zij is hertrouwd October 1789 met *Gerbrand Valter,* doopsgezind leeraar te Langendijk 1771, Edam 1778 en Westzaan, Zuid, 1780-1809, geboren in de Rijp ± 1738 en overleden te Purmerend 8 Dec. 1817, weduwnaar van *Maria Maurtens Houttuyn* (van Hoorn,)..
Zijn zoon:

IV. *Wytse Syfsesz Hoeksfra,* geboren 4 Januari 1783, gehuwd te Zwolle 5 Nov. 1805 met *Jacomina van Doorn,* Kinderen:
1. *Sytse Jan Hoekstra,* geb. 26 Juli 1806, gehuwd te Haarlem 2 Sept. 1835 *Gardina van Emmerik.*
2. *Lourens Wytse Hoeksfra,* geb. 12 Sept. 1808.
3. *Johanna Elisabeth Hoekstra,* geb. 2 Juli 1810.
4. *Hendrina Alida Hoekstra,* geb. 18 Juli 1812.
N.B. De opgave van deze kinderen verschilt met die van Mr. J. L. Rijndorp, luidende: Sytze Jan, Laurens Wytze, Cornelia Sophia en Jacomina, terwijl hij als jaar van het huwelijk van Gerbrand Valter met Elisabeth van Kleef opgeeft: Zwolle 12 Augustus 1798.

Zaandijk. *G. J.* HONIG.

Hoffman-Bosch. *fenneken Hoffman,* geb. Zutphen 15-1-1770, dr. van *Anthony Hoffman* en *Maria Bosch.* Gevraagd nadere gegevens *Hoffman* en *Bosch* en de wapens *Hoffman* en *Bosch.*

Amsterdam. MR. W. C. J. ALPHERTS.

Lotsy. (LXIV, 182, 212). 1. *Hendrik Lotsy,* tr. *Elisabeth van de Grien&.*

11. *Servaas Lotsy,* ged. Heusden 20 Dec. 1695, overl. Breda 31 Mei 1752, koopman te Breda, tr. Dordrecht in 1724 *Ida van Tricht,* geb. aldaar Maart 1700, overl. Breda 4 Maart 1752.

111. *Johannes Lofsy,* ged. Breda 27 Dec. 1739, overl. Waalwijk 1 Sept. 1818, notaris en rentmeester, advocaat te Leerdam (1786), secretaris en stokhouder van Princenhage. vertrok in 1787 van Breda naar Dordrecht, tr. Breda 19 Juni

1768 *Sophia Maria van Otting,* geb. Vlaardingen 15 September 1741, overl. Leerdam 28 Oct. 1776, dr. van Ds, *Johan Wenceslaus van Otting* en *Sophia Hoeufft.*

IV. *Servaas Hendrik Lotsy,* geb. Princenhage 22 Juli 1771, overl. Dordrecht 16 April 1847, Auditeur militair honorable(?), kwam 1787 op de Secretarie van Dordrecht, secretaris van den Maire van Dordrecht 1811, secretaris van Dordrecht 1816, tr. Ottoland 26 Augustus 1807 *Diederica Clasina Aberson,* geb. Ottoland 3 Januari 1777, overl. Dordrecht 18 Januari 1843, dochter van Ds. *Gerrit Oswalt Aberson* en *Hester Paulina van Horbag.*

Amsterdam. **MR. J. J. C. R. VAN DER BILT.**

Lotsy. (LXIV, 182, 212). *Ida van Tricht* behoorde tot het in kol. 101 van jrg. LVII genoemde geslacht, thans nog vertegenwoordigd door dr. H. van Trigt te Aerdenhout.

1. *Herman Jacobs van Tricht,* geb. Dordt c. 1609, begr. ald. 6 Mrt. 1669, mandemaker, woonde in 1632 in de Lombardstraat, bezat met zijn vrouw een huis in de Grootekerks-, buurt; tr. Dordt 24 Oct. 1632 *Trijntje Anthonissen,* geb. Roermond, die 20 Oct. 1682 het huis overdraagt aan haar zoon Anthony, met toestemming van haar overige kinderen.

11. *Anthony van Tricht,* ged. Dordt Dec. 1636, begr. ald. 1 Febr. 1690, mandemaker, test. voor nots. G. de Jager 5 Mrt. 1668, tr. Dordt 17 Juni 1668 *Ida Gerrits van Eysden.* geb. Tiel, begr. Dordt 24 Aug. 1693,

111. *Gerrit van Tricht,* ged. Dordt 15 Sept. 1675, overl. na 23 Oct. 1745; tr. Dordt 6 Juni 1694 *Maria Hemmericx,* geb. Sittard(?), begr. Dordt 12 Juli 1712. Hij hertr. 13 Nov. 1712 met *Aeltje van Aert.*

IV. *Ida van Tricht,* ged. Dordt 9 Oct. 1699, tr. *Servaas Lotsy.*

Eindhoven. **DR. H. W. VAN TRICHT.**

Middag. (LXIV, 213). Op 29 Maart 1700 stelt *Maeyken Peters,* wed. van *Jan Cornelisz. Middagh,* schepenen van Leerdam als haar testament een „besloote papier" ter hand (recht. arch. Leerdam, dl. 40). *Gerrit Gerritszn. Middag,* sieckelijk te bedde leggende ende *Sijcken Wouter,* egteluijden. wonende int Hoogeynd van Middelcoop, maken op 6 Oct. 1708 hun testament voor schepenen van Leerdam (recht. arch. Leerdam, deel 40). Op 14 Sept. 1724 vindt men de reekening en Reliqua van *Wouter Jansz. Heycoop, voogd* over *Gerrit Bikker* en *Antje Piefers Bikker,* minderjarige erfgenamen van hun grootvader en grootmoeder maternel *Gerrit Gerrifs Middag* en *Sijtje Woufers* († April 1720) (recht. arch. Leerdam, deel 92)'.

Jan Gerrits Bikker en *Aartje Bastiaans Middag* maken te Leerdam hun testament op 31 Jan. 1728 (r.a. Leerdam, dl. 42). *Ariaantje Bastiaans Middagh,* wed. van *Jan Gerrits Bicker,* op 27 Jan. 1741 (r.a. Leerdam, dl. 43).

Nog vond ik d.d. 11 Aug. 1705 het testament van *Basfiaan Ariens van Iperen* en *Jannetje Bastiaans Middagh* (r.a. Leerdam, dl. 40).

's-Gravenhage. **IR. C. M. R.** DAVIDSON.

Radeys (Radijs) -**Buys.** Kwartieren gevraagd van *Louisa Catharina Radeys,* geb. Amsterdam 13 April 1818, ged. Amstelkerk A'dam 26 April 1818, docht& van *Pieter Radeys* en van *Margarefha Catharina Buys.* Blijkens het register van geboorten van den Burgerlijken Stand der gemeente Amsterdam is bij de geboorteaangifte van Louisa Catharina haar vader *Pieter Radeys* „bereits overleden". De moeder Margaretha Catharina Buys (ged. Groningen 9 Oct. 1782, uit het huwelijk van *Hajo Leonardus Buys* en *Johanna Joustema)* overlijdt te Amsterdam 8 April 1830.

Louisa Catharina Radeys huwde te Amsterdam 15 Augustus 1839 met *Marie Aimé Dieudonné van Baerle* (zijn schilderij door J. A. Kruseman afgebeeld in: „Gerhard H. Marius, *„De Hollandsche schilderkunst in de 19de eeuw".* 's-Gravenhage, 1920, plaat, 12), — zoon van Mr. Charles *Gérard van Baerle* en diens tweede echtgenoote *Dieudonnée Josèphe Henroteaux.*

Bij het huwelijk *van Baerle-Radeys* zijn van de zijde van de bruid aanwezig: haar voogd, Mr. *Theodorus Marinus de Man,* notaris, en haar broeder, toeziende voogd, *Fredrik Carel Radeys* (of *Radijs),* fabrikant en steenkooper, wonende op de Lauriersgracht, die nà 1 Januari 1842 in het huwelijk moet zijn getreden met *Maria Wilhelmina Vysma* en die later naar Oost-Indië is vertrokken.

Waar is het huwelijk *Radeys-Vysma* gesloten en waan het huwelijk *Radeys-Buys*? Als bijzonderheid kan ik nog melden, dat wijlen Mr. P. C. Bloijs van Treslong Prins mij d.d. 29 Februari 1940 uit Batavia berichttte, dat hij in den *„Indischen Navorscher"* van April 1940 bijzonderheden zou geven over het verblijf van leden van het geslacht Radeys (Radijs) in Indië. Dit nummer heb ik echter nimmer meer in handen gekregen.

Arnhem. **DR. H. P. SCHAAP.**

Rust-Horn. Gevraagd genealogische gegevens en kwartieren van *Johan Jacob Rust* (uit Oldenzaal?) en *Maria Elisabeth Horn,* zijnde de ouders van *Johan Carel Friedrich Rust, koopman,* geb. te Friedland (Mecklenburg) in 1787, † te Naarden 19 Juni 1870, tr. Oldenzaal 8 November 181 7 *Maria Stork.* Tevens gevraagd de wapens van hun aangehuwde voorouders,

Uithuizen. **A. B.** DULL.

van **Varick.** (LXIV, 184, 214). Ds. *Willem van Varik (Varicius)* was — naar mag worden aangenomen — verwant aan het riddermatige Geldersche geslacht: hij noemt n.l. de Rekenmeester *Goossen van Varick tot Weyenrade* zijn neef. Oorspronkelijk priester, heeft hij later de nieuwe leer omhelsd en zal hij bij de komst van Alva naar Duitschland zijn uitgeweken, Hij is vermoedelijk in 1578 teruggekeerd en was van September 1578 tot 14 September 1587 predikant te Wageningen. Hij verzocht ontslag omdat hij geen betaling van zijn tractement kon verkrijgen. In 1589 en 1590 wendde hij zich tot de synode van Zuid-Holland om een aanstelling.

Zie over hem: Nieuw Ned. Biogr. Woordenboek, dl. III, kolom 1270; H. L. Driessen, Uit de Kerkelijke Geschiedenis van Wageningen, in Bijdr. en Med. van Gelre, dl. XL; Wijnaendts van Resandt, De Vicariën in Gelderland, blz. 110 en Bijdr. en Med. van Gelre, dl. XXIX, blz. 131.

Oegstgeest. **W. J. VAN VARIK.**

van **Varick.** (LXIV, 184, 214). De Heer van Varik beschrijft het wapen van *Huijbert Jansz. van Varick,* dat zich op diens grafzerk op de familiebegraafplaats te Muiderberg bevindt, als volgt: „gedeeld, I. 3 leeuwekoppen; II. gevierendeeld, 1 en 4: 2 gaande leeuwen boven elkaar, 2 en 3: 3 halve manen, 2-1, daaronder 9 bollen, 1-2-3-3, en op deze gevierendeelde linkerhelft een hartschild beladen met een burcht". Of dit wapen is op deze grafzerk onjuist aangebracht, òf de Heer van Varik heeft het onjuist weergegeven,

want deze linkerhelft geeft kennelijk het wapen der familie *Scherpingh* ook *Comans Scherpingh* weer. Dit wapen *Scherpingh* n.l. is: „gevierendeeld 1 en IV 2 gaande griffioen en boven elkaar; 11 en 111 een los in het veld geplaatsteberg als onderstaande afbeelding, vergezeld boven van 3 wassenaars. En in een hartschild een burcht".

Aldus komt dit wapen voor op den lakafdruk van *Ephrain Comans Scherpingh,* 20/10 1730 te Paramaribo gesworen klerk ter Secretarie van Suriname, op een testament in het Oud notarieel Archief van Suriname, en evenzoo vond ik het op een lossen lakafdruk in de 2e helft van de 18e eeuw met den naam *Scherping.* Zooals uit deze afbeelding blijkt, gelijkt die berg. op het eerste gezicht eenigszins op 6 bollen, 1, 2 en 3 gerangschikt.

In dit-wapen zijn de kwartieren 1 en 4 het wapen *Scherpingh,* zooals blijkt uit. de lakafdrukken van het jaar 1705 van *Joseph Scherpingh,* geweldige provoost te Arnhem, in de Missiven aan den Raad van State. Op diens lakafdrukken zoowel als in het wapen van voornoemden *Ephraim Comans Scherpingh* zijn de dieren zonder twijfel griffioenen en geen leeuwen.

Arnhem. R. **T.** MUSCHART.

van Wesenbeeck. (LXIV, 216). In protocol 390[8] van notaris Mr. Jacob Smit in het Gemeente Archief Utrecht wordt vermeld *Dirk van Wesenbeek,* 24/2 *1760* koopman te Loenen, getrouwd met *Anna van Veeren.* Zijn lakafdruk daarbij vertoont als wapen: „gevierendeeld, 1 en IV: in zwart 3 zilveren dwarsbalken; II en 111: in zilver een harp. En in een zilveren hartschild een dubbele adelaar". 1-Ielmteeken: dito harp. De Heer Volkmaars spreekt van „gedwarsbalkt 7 stukken", deze uitdrukking is heraldisch gesproken onjuist, een gedwarsbalkt veld bestaat altijd uit een even aantal dwarsbalken.

Arnhem. **R. T.** MUSCHART.

Woerman. (LXIV, 216). Een wapen *Woerman* is mij niet bekend. Op een lossen lakafdruk vond ik met den naam *van Enter* het navolgend wapen: „doorsneden, A: een hardloopend paard op grond: B: de krulletters W. J. V. E. naast en door elkaar". Helmteeken: een uitkomend paard. Alhoewel losse lakafdrukken voor wapens een zeer onbetrouwbare bron vormen„ mogen wij in, casu in verband met de letters wel gerust aannemen, dat dit wapen bij dezen, naam *van Enter* zal behooren. De lakafdruk van *Roeloff van Enter,* 21/10 *1771* in 't Twello geërfde op Veluwe, in de Resolutiën met bijlagen van het Hof van Gelderland van September tot December 1771 vertoont geen wapen doch. een monogram,

Arnhem. R. T. **MUSCHART.**

Helmteekens gevraagd. (LXIV, 216).

de Leeuw. De lalc.afdruk van *Egbert de Leeuw,* 22/8 1748 wonende te Utrecht en getrouwd met Maria Catharina Wttewaal, in protocol 390" van-notaris Jacob Smit aldaar vertoont het gevierendeelde wapen met leeuw in 1 en 4 en 3 rozen in 2 en 3 met als helmteeken een uitkomenden leeuw.

Bosch: De, lakafdruk van *Gerrit Bosch,* 28/3 1795 te Amsterdam, neef van *Willem van Ingen Messchaert* te Rotterdam, in de Brieven aan de Doopsgezinde gemeente te Rotterdam vertoont het wapen met de 3 koeken met als helmteeken 3 struisveeren.

Specht van Eijk: De lakafdruk van IJ. *van Eijck,* 19/8 *1702* te Gouda, op zijn brief in de familiepapieren van Eijck in het Gemeente-archief te Rotterdam vertoont het wapen met den vergezelden wereldbol mét als helmteeken dito wereldbol, doch een los zegel van Mr. *Huijbert van Eijck,* A°..... schepen van Gouda, in het Gemeente-Museum aldaar vertoont het zelfde wapen met als helmteeken een ster tusschen vlucht en evenzoo vond ik dit helmteeken op een lossen lakafdruk, waarop dit wapen' *van Eijck* als manswapen en *Paardekooper* als wapen van de vrouw.

Dudok: Volgens het Armorial Général is het helmteeken van dit wapen een zwarte uitkomende hond.

Mosmans: Op een lossen lakafdruk met den hertekop als wapen vond ik als helmteeken eene ster.

Bruining: Het helmteeken is mij onbekend.

Arnhem. **R. T.** MUSCHART.

Onbekend wapen: Doorsneden: 1 gedeeld: a. in blauw een omgewend stappend paard van zilver, b. in zilver een groene boom; II. in rood een hoorn des overvloeds van groen. Beschrijving naar een oud teekeningetje in waterverf.

Vlaardingen. **M. C.** SIGAL.

Twee onbekende geslachtswapens, In het perceel Voorhaven 137 te Edam (Museum Nieuwenkamp)' is in het bovenlicht boven de voordeur een wapenschild zonder helmteeken, waarvan 1 en 3 voorstellen twee klaverbladen van drie, waaronder een Romeinsche zetel (sella curulis) ; 2 en 4 drie 'gedekte kazen of urnen in plaatsing 2 en 1. De ornamentatie van het bovenlicht wijst op empire; de klaverbladen komen ook voor op een kaaspakhuis eenige huizen verder.

Op een ornamentale houten poort in de gang staat een wapenschild, eveneens zonder helmteeken, waarvan **1** en 3 voorstellen een staande zwaan met kop naar links, welke kwartieren ook voorkomen in het wapen van *Jan Michielsz.* en *Hilgont Claes,* (bouwheer van het huis 1659) met hetzelfde helmteeken, in een gebrandschilderd raam in de opkamer; 2 stelt voor twee hoorns, hangende van een lus, gedekt door een kroon met drie bladen; in 4 een bochtige tak (kromhout) evenals in het wapen van het destijds notabele Edamsche geslacht *Ponf.*

Voor inlichtingen houd ik mij eanbevolen.

Amsterdam-O. MR. **C. STEINMETZ.**

INHOUD VAN DIT NUMMER

Bestuursberichten. — Genealogie in de rechtzaal. Herziening van een samengestelden geslachtsnaam, door Mr., Dr. C. J. Maris van Sandelingenambacht. -- Alba amieorum, door W. J. J. C. Bijleveld. — Genealogieën van Byler vóór de tweede helft van de XVIIde eeuw, door Mr. W. de Vries. — Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,, door R. T. Muschart (vervolg). — Inhoud van tijdschriften, door J. P. de Man. — Vragen en Antwoorden : Allot-Ruychaver ; Amijs; Bleyenburg; Bo(o)-gaard (Bo(o)gert) ; ter Braak; ter Burch-Gendron; Cinecq-van Beverningh; Coppier van Culemborg; Dull-Groes; van Duren-Rouse; den Eysvogel; van Groenewegen ; Heeck; van Hemert ; Hoekstra-van Doorn; Hoffman-Bosch; Lotsy; Middag; Racleys (Radijs)-Buys; Rust-Hom; van Varick; van Wesenbeeck; Woerman; Helmteekens gevraagd; Onbekend wapen; Twee onbekende geslachtswapens.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap v. Geslacht en Wapenkunde,

De **redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.,**

No. 8 **LXIVE JAARGANG** **AUGUSTUS 1947**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Jhr. H. van de Poll en W. C. J. J. Baron van Voorst tot Voorst, respectievelijk sedert 1929 en 1930 gewoon lid van het Genootschap.

Adreswijzigingen:

L. A. BOERÉ . . . . . *'s-Graveland. „Westerveld".*

H. TH. VAN HECKING COLENBRANDER . . *Usquert (Gr.). Warfummerweg 232.*

K. VAN SOMEREN GREVE . . . . . *Wassenaar. Bloemcamplaan 24.*

MR. L. H. N. F. M. BOSCH RIDDER VAN ROSENTHAL . *Rhenen (U.). Heerenstraat 69, „Bella Vista".*

MR., C. J. AA. SCHAEPMAN . . . . . *Scheveningen. Kapelplein 1.*

A.C. SCHOTTE . . . . . *Arnhem. Amsterdamscheweg 122.*

JHR. DR. F. VAN REIGERSBERG VERSLUYS . *Tanger, Maroc. Apartado 197.*

Collectie Gunderman.

In Mei 1947 schonk ons Medelid de Heer A. K. P. Gunderman te Amsterdam aan ons Genootschap een zeer groote verzameling gegevens in handschrift omtrent ***Veenendaalsche geslachten,*** Deze collectie bevat berichten omtrent Veenendalers

1) met ***een*** geslachtsnaam: ongeveer 1400 genealogieën en genealogische fragmenten, alphabetisch. gerangschikt naar den ***achternaam;***

2) met een geslachtsnaam, alphabetisch gerangschikt naar den *voornaam.* In deze rubriek vindt men telkens gegevens over één persoon.

3) zonder geslachtsnaam, alphabetisch gerangschikt naar den vadersnaam alias het ***patronymicum.*** In deze rubriek vindt men telkens een gezin bijéén (een ouderpaar met zijn kinderen, dus telkens twee generaties). De gezinnen zijn in chronologische volgorde opgenomen.

4) zonder geslachtsnaam (met vadersnaam), alphabetisch gerangschikt naar den ***voornaam*** (en onder elken voornaam de vadersnamen alphabetisch).

Zoowel van de Veenendalers met geslachtsnaam (groep 1 en 2) als van die met patronymen (groep *3* en *4)* bevat de collectie dus een „dubbele boekhouding".

De gegevens zijn ontleend aan de doop-, trouw- en begraafregisters van Veenendaal, welke ten Rijksarchieve in Utrecht berusten, en beginnen in 1675. In aansluiting aan deze kerkregisters heeft de Heer Gunderman ook den Veenendaalschen Burgerlijken Stand bewerkt en wel tot 1835, want op dat tijdstip had langzamerhand iedereen een familienaam. Onnoodig erop te wijzen, dat in den ouden tijd sommige ouders bij de doopen van hun onderscheiden kinderen afwisselend met een familienaam of met een patronym werden ingeschreven. Dat de Heer Gunderman erin is geslaagd, in vele gevallen den lateren geslachtsnaam vast te stellen voor hen, die oorspronkelijk een patronym voerden, mag dezen onvermoeiden onderzoeker als een groote verdienste worden aangerekend.

Het gebied van het tegenwoordige Veenendaal was oudtijds veengrond en behoorde onder Rhenen; vanaaar, dat men de plaats ook wel als Kheensche- of Kinscheveen vindt aangeduid. In 1549 verwierf de Hntwerpsche burgemeester Gillebert van Schoonebeecke van Keizer Karel V 300 morgen veengrond, gelegen bij den Emmikhuizerberg. Tevens kreeg hij verlof voor het graven van de „Schoonderbeeksche grift voor den afvoer van turf en water van de Veenloo naar de Luntersche beek. Een driehonderdtal Vlamingen kwam met hem mee. waarvan een deel zich blijvend in deze streek vestigde [1]). Het Vlaamsche element in de Veenendaalsche bevolking is nog nawysoaar in dialect, zeaen, gewoonten en namen (van Aalst, Boonsaaier, ae rluyter, ae Glimmer, van Iperen, cie Klouver etc.).

Ook van dichterbij kwamen immigranten het zielentai versterken, getuigen familienamen als: Achterberg, van Amerongen, van Asperen, van Bemmel, van Bennekom, van Doorewaard, van Ellekom, van Llenden etc.

De overgroote meerderheid der Veenendalers was Ned.-Hervormd, de weinige Roomsch-Katholieken parochieerden te Scherpenzeel.

De door den Heer Gunderman opgenomen data zijn die van ***doop,*** *huwelijksafkondiging* en *begraven;* pas na de invoering van den Burgerlijken Stand in 1811 kon *geboorte, huwelijk* en *overlijden* worden opgegeven. Indien niet anders is vermeld, heett een en ander zich *te Veenendaal* afgespeeld. Waar in deze handschritten een jaartal zonder maand en dag voorkomt, is het een „geschat" jaar. verminkte namen heeft de Heer Gunderman zooveel mogelijk verbeterd.

De wnd.-Secretaris Jhr. h. Trip heeft reeds bij het in ontvangst nemen van deze belangwekkende verzameling uitdrukking gegeven aan de groote erkentelijkheid van net Bestuur jegens den zeer geachten Gever. De Heer Gunderman moge zich ook overtuigd houden, tal van Leden, aie in vervolg van tijd deze waardevolle gegevens zullen raadplegen, ten zeerste aan zich te hebben verplicht.

Willen allen, die in andere dan bovengenoemde bronnen gegevens omtrent Veenendalers hebben of aantretten, deze mededeelen aan den Heer A. K. P. Gunderman, Tolstraat 41, Amsterdam-Zuid?

[1]) T. C. Hootsen, Uit de Geschiedenis van Veenendaal als Veenkolonie in vroegere eeuwen, in Bijdr. en Meded. Gelre, XXIII, 1920, p. 6.

Jaarverslag 1946.

Nadat in het laatste oorlogsjaar de werkzaamheden. van het Genootschap vrijwel geheel waren komen stil te liggen en na de bevrijding aanvankelijk niet meer gedaan kon worden dan het openstellen van de bibliotheek gedurende één dag per week, heeft het Genootschap in den loop van 1946 op vrijwel alle terreinen zijn activiteit kunnen hervatten. In het bijzonder is dit te danken aan den steun van de leden, die wederom vele belangstellenden in de genealogie en heraldiek voor het lidmaatschap voordroegen, waardoor 47 personen tot het Genootschap toetraden. Het aantal leden, dat per 1 Januari 1946 696 bedroeg en sedertdien door overlijden, bedanken en royement met 60 verminderde, bedroeg dus per 31 December 1946 683, t.w. 5 eere-leden, 10 correspondeerende leden en 668 gewone leden. Bovendien waren er 68 abonné's op het maandblad. Het verlies door overlijden is aanmerkelijk grooter geweest dan in de vorige jaren, daar omtrent een aantal leden eerst in het verslagjaar bekend werd, dat zij den <bezettingstijd hier te lande of in Nederlandsch-Indië niet hadden overleefd. Onder de leden, die van ons heengingen, willen wij in het bijzonder noemen de Heeren Ir. D. W. van Dam van Hekendorp, Jhr. J. A. Hoeufft, A. Merens en H. Wijnaendts, die door hun publicaties en hulpvaardigheid velen aan zich verplicht hebben,

Het bestuur onderging in het verslagjaar geen wijziging. Jhr. Dr. D. P. M. Graswinckel, die periodiek. aftrad, werd in de ledenvergadering van 22 Juni 1946 herkozen. Tengevolge van ernstige ongesteldheid was de Heer H. J. A. van Son, die sedert Mei 1936 als secretaris zijn krachten aan het Genootschap wijdt, na September 1946 niet *meer* in de gelegenheid zich actief met de zaken van het- Genootschap bezig te houden. Te dezer plaatse worden de beste 'wenschen voor zijn algeheel herstel uitgesproken.

Op 22 Juni en 29 November werden ledenvergaderingen gehouden, welke beide door een groot aantal leden werden bijgewoond. In de eerste vergadering vormde een voorstel tot het aangaan van een overeenkomst met de Stichtin-g Centraal Bureau voor Genealogie het belangrijkste onderwerp, van bespreking. Door de vergadering werd besloten, de collecties van het Genootschap aan het Centraal Bureau in bruikleen te geven mits:

1. de verwachte rijkssubsidie (ten bedrage van *f* 26.000,— per jaar)' aan het Centraal Bureau inderdaad werd toegekend,

2. zekerheid zou zijn verkregen omtrent het brandvrij maken van het gebouw Nassaulaan 18 te 's-Gravenhage, alwaar de collecties zouden worden ondergebracht en

3. een door het Bestuur in te winnen juridisch advies over de vraag of de voorgenomen overeenkomst niet in strijd zou zijn met de statuten van het Genootschap gunstig zou uitvallen.

Aangezien aan de tweede voorwaarde, namelijk den aanleg van centrale verwarming in Nassaulaan 18, nog niet is voldaan, is tot dusverre alles bij het oude gebleven,

In de op 29 November gehouden vergadering werd op voorstel van het Bestuur besloten een 10-tal leden van het lidmaatschap vervallen te verklaren. De Adviescommissie, onder voorzitterschap van Mr. Nijgh, wordt hier nogmaals dank gebracht 'voor de ernstige en grondige wijze waarop zij haar taak heeft opgevat en volbracht.

De gewestelijke groepen verheugen zich alle in groote belangstelling van haar leden en verstevigen het contact tusschen hen, die zich voor genealogie en heraldiek interesseeren. Hoe grooter het Genootschap wordt, des te meer aanleiding er bestaat tot decentralisatie en het bestuur blijft dan ook gaarne allen steun verleenen aan de bestaande, alsmede aan plannen tot het oprichten van nieuwe groepen. Voor een groot aantal leden ontbreelct immers de gelegenheid onze bibliotheek te bezoeken en zich anders dan in de avonduren met de genealogie bezig te houden; in het bijzonder voor hen voorzien de plaatselijke groepen in een behoefte. Uitwisseling van sprekers vond meermalen plaats en verscheidene interessante lezingen konden aldus door velen gehoord worden. In Januari verkreeg de groep Noord-Holland te Amsterdam op haar- verzoek erkenning als provinciale groep in den zin van onze statuten. De groep Gelderland herdacht op 2 Maart 1946 haar 30-jarig bestaan, terwijl de Genealogische Societeit te Zeist, die vele leden van het Genootschap in haar midden telt, in December haar eerste lustrum vierde, De groep Friesland belegde verscheidene bijeenkomsten, die goed bezocht werden.

De Nederlandsche Leeuw kon in Juli weer verschijnen, nadat tal van moeilijkheden in verband met de vereischte vergunningen en papiertoewijzigingen waren overwonnen. De Heer de Roo van Alderwerelt was wegens drukke werkzaamheden niet in de gelegenheid de redactie te blijven voeren en het bestuur prijst zich gelukkig, dat het Jhr. Mr. M. A. Bcelaerts van Blokband bereid heeft gevonden als waarnemend redacteur op te treden, totdat in het najaar Mr. W. W. van Valkenburg tot hoofdredacteur benoemd kon worden. Nadat in April de afzonderlijke uitgave „Obituarium Leidense en Aanteekeningen gehouden van Wapenschilden in de Pieterskerk te Leiden" als laatste aflevering van jaargang 1944 het licht had gezien, verschenen in het verslagjaar sedert Juli vijf nummers. De klappers op de jaargangen 1944 en 194516 kwamen na het verslagjaar gereed, evenals nieuwe stempelbanden, welke sedert geruimen tijd uitverkocht waren. De redactie blijft ernaar streven, het wetenschappelijk karakter van de Nederlandsche Leeuw hoog te houden, daarbij niet uit het oog verliezende, dat de artikelen leesbaar moeten zijn. Met dankbaarheid kunnen wij vermelden, dat de waarnemend-hoofdredacteur en tal van medewerkers ervoor gezorgd hebben, dat de inhoud van het maandblad niet achter stond bij wat wij in dit opzicht gewend waren, terwijl ook de nieuwe hoofdredacteur den goeden naam, dien de Nederlandsche Leeuw bezit, heeft weten te handhaven in de onder zijn leiding inmiddels verschenen nummers.

In het afgeloopen vereenigingsjaar werd de bibliotheek door schenking en aankoop vermeerderd met 69 boekwerken. Het is verheugend te kunnen constateeren, dat het aantal aanwinsten een stijgende lijn vertoont. Nadat in Juli onze bibliothecaresse, Mejuffrouw van Alff, haar functie weer had aanvaard, kon het ficheeren van boeken en tijdschriften, hetwelk gedurende ongeveer anderhalf jaar onderbroken was geweest, worden hervat.

Het catalogiseeren van de „Bibliotheek-van Dam" is, voorzoover de loopende zaken op het bureau dit toelieten, voortgezet, De omvang van de verschillende werkzaamheden is echter van dien aard, dat het tekort aan personeel zich in ernstige mate doet gevoelen. De leeszaal kreeg 405 bezoeken. De stijging van het aantal bezoekers zal voornamelijk veroorzaakt zijn, doordat met ingang van September de verzamelingen officieel weder des Maandags en Donderdags voor de leden konden worden opengesteld. Bovendien werd, teneinde aan den wensch van enkele leden tegemoet te komen,

de mogelijkheid geopend ook des Zaterdagmiddags de bibliotheek te raadplegen. Wegens kolennood moest de bibliotheek gedurende de wintermaanden drie dagen per week geheel worden gesloten.

Het Genootschap heeft aan het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, alsmede aan het Rijksarchief in de provincie Gelderland, uit zijn collectie duplicaten verscheidene boekwerken ten geschenke aangeboden ter completeering hunner in de oorlogsjaren zoo zwaar getroffen bibliotheken,

Niet onvermeld mag blijven, dat het Genootschap met eenige buitenlandsche vereenigingen het ruilverkeer, dat tijdens de jaren 1940-1945 onderbroken is geweest, heeft hervat en thans van deze de in genoemde jaren verschenen publicaties heeft ontvangen.

Wegens gebrek aan personeel konden de werkzaamheden van den Inlichtingendienst nog niet worden hervat.

De Afdeeling Familie-Archieven verwierf in het afgeloopen jaar weder verscheidene aanwinsten, waarvan hier afzonderlijk mogen worden vermeld het archief Martini Buys (van Huize Loenersloot), hetwelk in bewaring werd ontvangen, en het Familie-archief von Roesgen von Floss, dat ons werd geschonken. Na afloop van het verslagjaar gewerd ons nog een tweetal familie-archieven, terwijl ons Genootschap in bespreking is over de verwerving van een derde. Jonkvrouwe H.M.R. Schorer heeft wegens haar huwelijk hare werkzaamheden aan het Archief Caan van Neck gestaakt. Dit Familie-archief, waarvan de voorloopige beschrijving goeddeels was voltooid, is van het Rijksarchief te Utrecht weder naar de archiefbewaarplaats, van het Genootschap overgebracht. Mejufrouw Wittenaar zette de inventarisatie van het Familie-archief de Marez voort.

Ook de Afdeeling Handschriften bleef zich dit jaar in de belangstelling 'van de Leden verheugen, naar blijkt uit verscheidene aanwinsten, welke in het Maandblad vermeld zijn. Daarenboven werden onze verzamelingen verrijkt door aankoopen ter najaarsveiling van Van Stockum's Antiquariaat te 's-Gravenhage.

Van onze verzamelingen Fiches werd die, welke voornamelijk gegevens uit archieven bevat, uitgebreid door een groote schenking van Dr. G. van Dam te Bilthoven uit de nalatenschap van zijn broeder, ons medelid Ir. D. W. van Dam van Hekendorp, waaronder een index op het Burgerboek van Zaltbommel, welke als een belangrijke aanwinst mag worden beschouwd. De Heer A. K. P. Gunderman schonk ons voor bedoelde collectie „Archieffiches" tal van gegevens, ontleend aan het Gemeente-archief te Amsterdam.

Evenals vorige jaren ontving het Genootschap weder tal van gedrukte geboorte-, huwelijks- en overlijdensaankondigingen ten geschenke van het Eerelid, onzen Voorzitter Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland en van het oud-Bestuurslid, den Heer W. J. J. C. Bijleveld. Een schenking van dergelijke aankondigingen uit vroegeren tijd verwierf ons Genootschap van Jhr. H. J. P. Hooft Graafland.

In het verslagjaar bleven de uitgaven beneden het normale, daar slechts zes afleveringen van het Maandblad verschenen. Niettemin bedroegen de kosten van drukken en verzenden niet minder dan ƒ 4.247,12. In den loop van 1946 werden de evacuatieadressen der leden bekend, verschillende leden keerden op hun adressen terug en repatrieerende leden stelden zich met den Penningmeester in verbinding. Zoodoende kon het grootste gedeelte van de achterstallige contributie en abonnementsgelden geïnd worden, Het batig saldo per 31 December 1946 bedroeg ƒ 8.821,39, als volgt verdeeld: kasgeld ƒ 586,92, giro (vrij) ƒ 2.022,06, giro (geblokkeerd) ƒ 1.398,61, saldo Rotterdamsche Bankvereeniging ƒ 4.813,80. Wanneer men overweegt, dat de uitgaven voor het grootste gedeelte betrekking hebben op het tweede halfjaar, toen de normale gang van zaken hersteld was, en dan ziet, dat het saldo, dat op 31 December 1945 ƒ 8.509,93 bedroeg, een jaar later slechts ruim ƒ 300,— gestegen was, dan is het duidelijk, dat 'voor een te groot optimisme gewaakt moet worden. 'In het 'bijzonder zullen de aanzienlijk hoogere kosten van het drukken van het maandblad in de komende jaren zware eischen aan de kas stellen.

Ofschoon in de verslagperiode veel bereikt werd, voorzoover betreft het herstel van de werkzaamheden van het Genootschap, is het bestuur toch niet geheel tevreden over hetgeen gedaan kon worden. Een Genootschap als het onze zal er immers niet mede kunnen volstaan de door zijn voorgangers uitgestippelde wegen te vervolgen, doch zal de toenemende belangstelling voor genealogie en heraldiek moeten opvangen en richting geven, wil het de eerste plaats, die het sedert tal van jaren inneemt, kunnen handhaven. Het zal verder de genealogische wetenschap moeten stimuleeren en daartoe ook zelf met nieuwe plannen moeten komen Verscheidene leden hebben ons ten deze, zoo schriftelijk als mondeling, waardevolle wenken gegeven, doch bepaalde omstandigheden hebben ertoe medegewerkt, dat aan deze zijde van de bestuurstaak niet voldoende aandacht besteed kon worden. In de eerste plaats heeft het voorwaardelijk besluit om de collecties over te brengen naar de Stichting Centraal Bureau voor Genealogie belemmerend op het initiatief gewerkt, daar het aanvankelijk beter leek geen nieuwe zaken te entameeren voordat deze aangelegenheid haar beslag kreeg. In de tweede plaats hebben verschillende kwesties, welke in dit jaarverslag slechts terloops zijn vermeld, zeer veel tijd van het bestuur gevergd en ten slotte is het oneindig veel moeilijker dan vroeger om personen te vinden, die een gedeelte van den dag zouden kunnen wijden aan de uitwerking van de verschillende plannen. Onlangs is dit nog weer gebleken bij de na het verslagjaar ondernomen pogingen om den inlichtingendienst weder in werking te doen treden,

Niettemin vertrouwt het bestuur, dat, nu het herstel van zaken vrijwel gereed is, het met aller medewerking mogelijk zal zijn, dat ons Genootschap niet alleen zijn goeden naam handhaaft doch ook een nieuw tijdperk van bloei tegemoet gaat.

Het 'geslacht Oester,

door MR. H. H. A. DE GRAAFF.

In zijn artikel „De Veluwsche familie Tulleken en hare aanverwanten" (Heraldieke Bibliotheek 1881) vermeldt J. Anspach op blzn. 113 en 114, dat Mr. Johan van Harn, zoon van Willem van Harn (die stierf 29 Mei 175 1) en van Aleida Scheers, in 1782 trouwt N. N. Oester, Jan Hendriksdr. bij G. Wijnen.

Deze korte mededeeling bevat niet minder dan vier onjuistheden. Immers Willem van Harn, procurator te Kampen, werd in de Bovenkerk aldaar begraven op 21 Mei 1751 en kan dus niet 29 Mei zijn gestorven.

Dan was de familienaam van zijn echtgenoote niet Scheers doch Schier(s). Zij werd 5 Sept. 1697 te Zutfen 'gedoopt als

dochter van Reynier Schier en Theodora Maria Lomejer(s), en haar ondertrouw met Willem van Harn werd den 16 April 1730 te Zutfen ingeschreven.

Daar de schrijver in hetzelfde artikel op blz. 197 mededeelt, dat Jan Hendrik Oester gehuwd was met Christina Wijnen is het niet duidelijk, waarom hij op blz. 114 over G. Wijnen spreekt, maar dit kan een drukfout geweest zijn.

En aangezien op dezelfde bladzijden 197 en 198 de kinderen uit het echtpaar Oester-Wijnen worden opgesomd [1]) verwacht men, de op blz. 114 met N.N. aangeduide dochter daaronder te zullen aantreffen.' Maar, zooals uit onderstaande fragment-genealogie nader, zal blijken, Mr. Johan van Harn was niet gehuwd met een dochter van ***Jan Hendrik Oester.*** doch van diens. broeder ***Caspar Christoffel!***

Deze aangelegenheid bracht mij er toe, een onderzoek in te stellen naar dit geslacht Oester, waarvan verschillende leden in de genealogische literatuur werden vermeld, zonder dat tot dusverre, voor zoover mij bekend, een poging werd gedaan om de verspreide mededeelingen, die bovendien vele onjuistheden bevatten, in een genealogisch verband samen te vatten. De mannelijke leden van dit geslacht waren vrijwel alle militair en gegevens betreffende geboorte, huwelijk en overlijden moesten derhalve in de meest-uiteenliggende plaatsen worden gezocht. Gebrek aan *tijd* dwong mij er toe, op verschillende punten onvolledig te blijven, terwijl ik naar de Zwitsersche herkomst van dit geslacht, waarover van Epen en Vorsterman van Oyen in hun monografie over het geslacht Wijnen spreken, geen onderzoek heb kunnen instellen. Voor aanvullende mededeelingen houd ik mij dan ook aanbevolen.

Nog een enkele opmerking vooraf zij mij toegestaan. De meeste militaire leden van het geslacht Oester hebben, zooals vaker voorkwam,, gediend bij één en hetzelfde regiment. Doordat de. regimenten in de 17e en 18e eeuw met de namen van hun commandanten werden aangeduid en deze namen uiteraard herhaaldelijk wisselden, blijkt bij oppervlakkige kennisname van de bronnen niet altijd, dat men inderdaad met één en hetzelfde regiment te doen heeft.

Ik vermeld hier daarom de namen van de achtereenvolgende commandanten [2]) van het betrokken cavalerie-regiment, dat ter repartitie op Holland en later op Zeeland stond, met de data van hun aanstelling.

Comm. R.v.St. 3 Febr. 16.45: Graaf Herman Frederik van den Berg (wiens commissie als kolonel van een regiment te voet op dato werd omgezet in een commissie als kolonel te paard) [3]);

Res. R.v.St. 21 Oct. 1669: Jean Barton de Bret, markies, van Montbas [4]);

Res. R.v.St. 23 Apr. 1672: Jacob van Wassenaer, Heer van Wassenaer, Obdam en Voorschoten (overl. 24 Mei 1714) [5]);

Comm. R.v.St. 30 Dec. 1715: Carel Willem baron, van Pallandt, was reeds kolonel-commandant sinds 17 Mei 1707, gewond bij Malplaquet 1709.

Het regiment is vereenigd met dat van Maurits Lodewijk (11) graaf van Nassau, heer van de Leck, die bij commissie van den Raad van State van 9 Apr. 1698 het in 1688 nieuw opgerichte regiment [6]) van Nicolaas van der Duijn, heer van Rijswijk, had gekregen. In de militaire naamlijsten van de jaren 1727—1729 wordt gesproken van het regiment „la Lecq en Palland, ieder met drie compagnieën", in de lijst van 1730 heet het „la Lecq" en bestaat het uit zes compagnieën. De nu volgende commandanten waren:

Comm. R.v.St. 13 Mrt. 1741: Arnold Otto (was reeds kolonel-commandant sinds 20 Apr. 1725) ;

Comm. R.v.St. 9 Juli 1742: Meijnard Schagen;

Comm. R.v.St. 14 Oct, 1749: Willem Hendrik graaf van Nassau, heer van de Leck

Comm. R.v.St. 29 Mrt. 1763: Willem van der Beke;

Comm. R.v.St. 10 Jan. 1769: Marinus Stavenisse Pous;

Comm. R.v.St. 11 Mei 1789: Berend Hendrik Bentinck als kolonel-commandant (zijn commissie tot kolonel 'heb ik niet gevonden, doch het regiment wordt later met zijn naam aangeduid en hij moet dus wel kolonel geweest zijn).

Bij Besluit van de Staten-Generaal van 8 Juli 1795 is het regiment geïncorporeerd in het 1 e Regiment Zware Kavallerie. Na eenige reorganisaties heette dit regiment sinds 1803 le Regiment Lichte Dragonders [7]). Als ik goed ben ingelicht. is uit dit regiment in 1807 het 2e Regiment Kurassiers gevormd, dat als 14e Regiment Fransche Kurassiers onder den kolonel Albert Dominicus Trip aan Napoleons veldtocht in Rusland deelnam en zich o.m. onderscheidde bij de actie tot het verzekeren van den aftocht der troepen die de Berezina, overgestoken waren (28 Nov. 1812).

Genealogie.

I. *Henrich Uster (Oster, Ohster* of Oester), „wachtmeister untro Obdam" in 1712, later adjudant [8]) in het regiment cavalerie Nassau-la Lecq, waarschijnlijk begr. Zwolle (Bethlehemschekerk) 10 Juli 1745 [9]), tr. 's-Hertogenbosch (Luthersche Kerk) 1 Febr.. 1703 of 1704 ***Catharina Margaretha Schütz.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Caspar Christoffel, volgt*** IIa;
2. ***Johan Hendrik,*** volgt IIb;
3. ***Paulina Maria Johanna,*** Luth. ged. 's-Hertogenbosch 2 Mrt. 1712.

---

1) Overigens ook met eenign onjuistheden, die aan de hand van de' hierna volgende fragment-genealogie kunnen worden verbeterd.

2) Verschillende hunner maakten, met behoud van hun kolonelsplaats, promotie en werden brigadier, generaal-majoor of hooger. Alsdan werd veelal een kolonel-commandant benoemd als feitelijke aanvoerder van het regiment. Dit laatste behield echter den naam van den officiëelen kolonel en werd dus niet aangeduid met den naam van den kolonel-commandant.

3) F. J. G. ten Raa en F. de Bas, „Het Staatsche Leger 1568—1795", deel IV, blz. 188.

4) Majoor sedert 13 Mrf. 1648 (ten Raa en de Bas, a.w., deel IV blz. 216 en deel V, blz. 432).

5) ten Raa en de Bas, a.w., doel V, blz. 433.

6) ten Raa en de Bas, a.w., deel VI, blz. 198.

7) De Militaire Spectator, 6e jaargang (1838), blz. 1 en vlg.

8) De ***militaire*** naamlijsten van 1727 en volgende jaren maken melding van een adjudant, Oester. zonder aanduiding van diens voornamen. Aangezien Caspar Christoffel Oester zijn commissie als adjudant eerst kreeg op 19 Juni 1744 en zijn broeder Johan Hendrik nimmer als adjudant aangeduid wordt, meen ik tot. de conclusie te mogen komen, dat deze adjudant Oester identiek is met hun beider vader Henrich Oester, die in 1712 wachtmeester in hetzelfde regiment, was.

Deze is dan in de adjudantsfunctie opgevolgd door zijn zoon Caspar Christoffel (die merkwaardigerwijs als adjudant een hooger tractement had dan de luitenant-kolonel en de majoor, hetgeen voor zoover ik heb kunnen nagaan alleen bij dit regiment voorkwam), en deze door diens broederszoon Gerhard Paulus en eerst, later door zijn eigen zoon Paulus.

9) Waarschijnlijk althans heeft de inschrijving in het Dood- en Begraafboek (geref.) van Zwolle in dato 10 Juli 1745, luidende: „Jan Hendrik Oester, gepensioneerde adjudant" op hem betrekking. In noot [18]) wordt nader toegelicht,, dat hiermede niet, zijn zoon Johan Hendrik Oester bedoeld kan zijn.

IIa. *Caspar Christoffel Oesfer,* Luth. ged. 's-Hertogenbosch 3 Mei 1705, adjudant (19 Tuni 1744) en sous-lieutenant (13 Nov. 1749) in het regiment cavalerie Nassau-la Lecq [10]), overl. Brummen 10 en begr. ald. 14 Juni 1787 [11]), tr. (afk. voor schepenen 's-Hertogenbosch 18 en 25 Oct. en 1 Nov. 1750) *Margarifa Josina Knoop,* geref. ged. ald. 19 Nov. 1724, dr. van *Nicolaes* en *Elisabeth van Woerkom.*
Uit dit huwelijk:,

1. *Catharina Oester,* geref. ged. 's-Hertogenbosch 26 Dec. 1751, overl. Deventer 26 Juli 1826, tr. Hattem (ondertr. 7 Qct.) 31 Oct. 1770 *Gerard* (of *Gerrif) Sels,* geb. Wageningen 9 en ged. ald. 16 Oct. 1749, luitenant ter zee, van 1775-1780 assistent ter secretarie te Demerary, overl. Deventer 18 Juni 1810, zn. van *Joost,* schout-b.ij-na&, en *Catharina Vlaming* [12]).
2. *Clasina Oester,* ged. Nijmegen 4 Oct. 1754, overl. Arnhem 16 Juni '1816, tr. Apeldoorn 14 Oct. 1782 Mr. *Johan van Harn,* geb. Kampen 10 en ged. ald. 13 Oct. 1737, advocaat te Arnhem, overl. Arnhem 14 en begr. ald. 18 Jan. 1806, zn. van *Willem,* procurator te Kampen, en *Aleida Schier(s).*
3. *Paulus,* volgt IIIa;
4. Jan *Willem Oester,* geb. Maastricht 21 Oct. 1759 en overl. ald. 10 Dec. 1759:
5. *Chrisfina Oesfer,* geb. Maastricht 25 Mei 1761;
6. *Rudolf Ferdinand Oester,* geb. Breda en ged. ald. (Groote kerk) 24 Oct. 1763, luitenant in het regiment infanterie Oranje Friesland, later kapitein, lid van den gemeenteraad van Arnhem, overl. ald. 5 Apr. 1835, tr. Arnhem 3 Nov. 1801 *Sibilla Belder,* ged. ald. 11 Jan. 1761, ovcrl. Arnhem 1 Febr. 1828, dr. van *Anthony Derk* en *Sibilla Lentingh,* en weduwe van den stadsrentmeester *Otfo van Olden.* Dit huwelijk bleef kinderloos [13]).

IIIa. *Paulus Oesfer,* geb. Nijmegen 17 en ged. ald. 19 Mrt. 1756, cadet (1767)., cornet (28 Febr. 1774), adjudant (18 Juli 1777), luitenant (1 Juni 1789) en tenslotte ritmeester (18 Febr. 1791) in hef regiment cavalerie Stavenisse Pous, later Bentinck, overl. Amsterdam 10 Oct. 1795, tr. (att. van de 'Waalsche Gem. te Kampen 12 Oct. 1780, waarna proclamatiën te Bergen-op-Zoom (Waalsche Gem.)', de laatste op 5 Nov. 1780) *Henriëtte Jeanne de Gignoux,* ged. Namen 4 Febr. 1763, overl. Amsterdam 22 Jan. 1834, dr. van *François,* ritmeester in het regiment cavalerie Stavenisse Pous, en *Hélène Charlotfe Thérèse Cornet.* Zij hertr. Amsterdam 5 Juni 1803 *Pieter Onderwater* [14]).
Uit dit huwelijk:

1. *Françoise Hélène Charlotte Oesfer,* ged. Groningen 9 Juli 1784, overl. Amsterdam 7 Jan. 1868, ongehuwd.
2. *Clasina Johanna Oester,* geb. Groningen 27 Mei 1787, overl. Amsterdam 6 Jan. 1734, tr. ald. 24 Juli 1808 *Maurits Frans Pieper,* geb. Amsterdam 6 Febr. 1782, boek- en kunstplaatdrukker, overl. Amsterdam 7 Aug. 1826, zn. van *Casper Hendrik* en *Maria* [15]) *van den Berg.*
3. *Pauline Henriëffe Oester,* ged. Groningen 21 Mei 1788, overl. in Oost-Indië; zij tr. N.N. *Leskinsky.*
4. *Anna Louise Oester,* geb. Utrecht 13 en ged. ald. (Domkerk) 17 Nov, 1790, overl. Amsterdam 17 Nov. 1853, ongehuwd.
5. *Christophora Griefje Oester,* geb. Zutfen 15 en ged. ald. 20 Juli 1794, overl. Amsterdam 7 Nov. 1866, tr. *Johann Heinrich Zober,* geb. omstr. 1805 te Schwatte, suikerbakker, overl. Amsterdam 24 Jan. 1867.
6. *Pieter Oester;* vermoedelijk ongehuwd overl. in Suriname, waar hij in particulieren dienst was van de Heeren N.N. en Poncelet.

IIb. *Johan Hendrik Oester,* Luth. ged. 's-Hertogenbosch 20 Dec. 1709, cornet (23 Mrt. 1742), kapitein-luitenant [16]) (2 Oct. 1748) in het regiment cavalerie Nassau-la Lecq, ritmeester [17]), overl. Brummen 26 Apr. 1781. begr. Amsterdam (Westerkerkhof)' 30 Apr. 1781, tr. le, als cadet Oldebroek 24 Aug. 1755 *Christina Wijnen,* geb. Hattem 31 Dec. 1716, begr. Zwolle (Groote of Michaelikerk) 23 Sept. 1746 [18]), dr. van *Oswald,* luitenant, later secretaris van Hattem en *Catharina Tonne-*

---

10) Hij is op pensioen gesteld wegens de reductie van 22 Oct. 1749, doch diende waarschijnlijk op zijn pensioen door. In. de extra-ordinaris Staten van Oorlog van de volgende jaren wordt hij als cornet op pensioen vermeld. De naamlijst. van 1769 vermeldt hem nog als sous-licutenant (de benamingen cornet en sous-lieutenant, later tweede-luitenant, worden 'in dezen tijd door elkaar gebruikt), doch in de lijst van 1770 komt hij niet meer voor.
Als adjudant wordt hij het laatst vermeld in de Staten van Oorlog van 1769, doch zijn naam is dan doorgehaald en daarboven is gesteld: „G. P. Oester, vide commb. 30.12.1768".

11) Aldus volgens een MS-genealogie „Oester" in de verzamelingen van het Genootschap. Het geref. doodboek van Brummen vermeldt onder deze data: „Mary Cnoop bekent gemaakt het overlijden van haar man". Deze inschrijving kàn betrekking hebben op het echtpaar Oester-Knoop. Het dorp Brummen had voor het geslacht een zekere beteekenis: 12 Mrt. 1807 wordt Grietje Cromhout, die er ook geboren was, als weduwe van Oswald Christoffel Oester te Brummen begraven, terwijl Caspar Christoffels dochter Clasina bij haar ondertrouw met Mr. Johan van Harn (Arnhem 24 Sept. 1782) vermeld wordt als „gewoond hebbende te Brummen" en haar proclamatiën derhalve ook aldaar gegaan zijn (trouwboek geref. Apeldoorn 14 Oct. 1782). Ik acht het echter ook mogelijk, dat het overlijden van C. C. Oester te Hattem gezocht, moet worden, waar het begraafboek op 12 Oct. 1773 vermeldt: „luitenant Oesters". In dit verband verdient. het de aandacht, dat de oudste dochter van C. C. Oester in 1770 te Hattem trouwde en voorts, dat hij na 1769 niet meer in de militaire naamlijsten voorkomt.

12) Wijnaendts van Resandt: „Genealogie van het geslacht Sels, van Löben Sels", blz. 72 en vlg.

13) Sibilla Belder testeert 27 Aug. 1814, blijkens protocol van notaris Mr. Jan Burgers te Arnhem 1828, acte no. 28.

14) Taxandria dl. 16 (1909), blz. 189 en A. C. bn. Snouckaert van Schauburg: „Généalogie des descendants de François de Gignoux aux Pays-Bas" in het Bulletin de Ia Commission de l'Histoire des Eglises Wallonnes, deel IV, blz. 55 en vlg., aan welke laatste bron de gegevens over de kinderen van dit echtpaar grootendeels ontleend zijn.

15) In de „Généalogie des descendants etc." (zie noot 14)) wordt zij genoemd *Margaretha.*

16) Kapitein-luitenant was de titel van den (oudsten) luitenant bij een compagnie, waarvan de kapiteinsplaats in handen van een hooger geplaatst officier was, zoodat het feitelijke commando door den kapitein-luitenant gevoerd werd. Ofschoon de taalkundige beteekenis van de benaming in beide gevallen dezelfde is, houde men in het oog, dat deze kapitein-luitenant bij de landmacht een subaltern officier was, terwijl de zeemacht ook thans nog den rang van kapitein-luitenant (overste) als *hoofd*-officiersrang kent.

17) Volgens opgave van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf bekleedde hij dien rang tot 1774.

18) De desbetreffende inschrijving in het Dood- en Begraafboek van Zwolle luidt: „1746 Sept. 23 Christina Wijnen, gewesen Ehevrouw van Jan Hendrik Oester te half-drie in Michaelikerk No 252 *f* 5.12.—" en zou aanleiding kunnen geven tot de veronderstelling, dat zij als weduwe overleed. In deze meening zou men gesterkt kunnen worden door een eerdere inschrijving: „1745 Juli 10 Jan Hendrik Oester, gepensioneerde adjudant, te half drie in de Bethlehemsche Kerk *f* 2.16.—".
Dit klopt echter weer niet met het feit, dat Johan Hendrik Oester op 1 Sept. 1746 te Zwolle een kind Rutger laat doopen en ook niet met de

man; tr. 2e (ondertr. 's-Hertogenbosch Groote Kerk en Kleine Kerk 15 Mrt. 1749) *Wilhelmina van Zrhoven,* ged. 's-Hertogenbosch (Gr. kerk) 13 Jan. 1706, dochter van *Pieter* en *Pieternella Huerninx,* en weduwe van *Jan Corst.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Gerhard Paulus,* volgt IIIb;
2. *Elbert Jan,* volgt IIIc;
3. *Catharina Margaretha Oester,* ged. Zwolle 3 Febr. 1740, overl. Amsterdam '24 Dec. 1813, tr. 's-Gravenhage (Hoogduitsche Kerk)' 9 Aug. 1778 *Johan George Zahn,* geb. in Hessen-Homburg, bode ter admiraliteit van Amsterdam, overl. 's-Gravenhage 23 Jan. 1799.
4. *Oswald Christoffel,* volgt IIId;
5. *Maria Sophia Oester* [19]), ged. Zwolle *3 Dec. 1743,* tr. (impost Voorburg 12, ondertr. 's-Gravenhage 15 Juni 1783) *Willem Heytmulder,* Luthersch, weduwnaar, won. te Voorburg.
6. *Rutger Oester,* ged. Zwolle 1 Sept. 1746 en begr. ald. (Bethlehemschekerk) 7 Sept. 1746.

IIIb. *Gerhard Paulus Oester,* ged. Hattem 7 Oct. 1736, adjudant (20 Dec. 1768), ritmeester in het regiment cavalerie Bentinck, later luitenant-kolonel, overl. Waalwijk 23 Apr. 1819, tr. *Anna Budde* [20]), ged. 's-Hertogenbosch (Gr. Kerk) 26 Oct. 1745, overl. Breda 22 Febr. 1826, dr. van *Christoffer* en *Prouisette Boijer.* [21]).

Uit dit huwelijk:

1. *Christoffel Johannes, volgt* IVa;
2. *Nalida Christina Prusette Oester,* ged. Leeuwarden 10 Apr. 1772, overl. Amersfoort 25 Sept. 1840, tr. le Breda 16 Dec. 1795 Dr. *Lambertus Lucas van Meurs,* geb. Arnhem 16 Aug. 1762, med. dr. te Amsterdam, later te Breda, president van de departementale commissie voor geneeskundig onderzoek en toevoorzicht in Brabant, overl. Breda 24 en begr, ald. (Groote kerk) 27 Juli 1807, zn. van Mr. *Frans,* advocaat, en *Hermina de Greve,* en weduwnaar van *Alida Verschuur;* zij tr. 2e Breda 28 April 1813 Ds. *Petrus van Raden,* geb. Kampen, ged. ald. (Broederkerk) 1 Sept. 1779, predikant te Nederhemert, Nieuwe Tonge, Nieuwerkerk (Zld.), Breda; (3 Mei 1807) en Middelburg (3 Nov. 1822), overl. Middelburg 23 Mrt. 1838, zn. van *Marinus,* rector en lector van de latijnsche scholen te 's-Gravenhage, en *Maria Gerherdina van Dorp,* en weduwnaar van *Hadewina Geertruida Kleszenaar* [22]).

vermelding van Christina Wijnen als „huijsvrouw van Jan Hendrik Oester" bij de inschrijving van het overlijden van dit kind op 7 Sept. 1746 te Zwolle (Bethlehemsche Kerk).

Aangezien, zooals ik reeds in noot 8) opmerkte, Johan Hendrik Oester nimmer als adjudant wordt genoemd, en hij bovendien later nog meermalen wordt vermeld, meen ik in den op 10 Juli 1745 begravene niet hem, doch zijn vader Henrich Oester te mogen zien. Zie ook noot 9).

19) Acte van venia aetatis, Staten van Holland 1 Aug. 1765.

20) In het doopboek der Herv. Gemeente te Bergen-op-Zoom staat zij op 27 Juli 1774 abusievelijk vermeld als Anna *Breedele* (mededeeling van den gemeente-archivaris). Haar relatie tot den Christoffel Budde, die tr. Naleke de Greve, zooals aangegeven in Navorscher 1886 blz. 328, acht ik, lettende op de data, een onjuiste veronderstelling.

21) Dit echtpaar tr. 's Bosch-Gr. K. 19 Jan. 1745; de man is mogelijk identiek met een Christoffer Budde, die ik later als kolonel der infanterie vermeld vond.

22) Zie ook de Navorseher 1882, blz. 447, waar echter verschillende onjuiste gegevens zijn vermeld,

3. *Hesselina Willemina Oester,* ged. Bergen-op-Zoom 27 Juli 1774, overl. Breda 12 Juli 1828, ongehuwd.

IVa. *Christoffel Johannes Oester,* geb. Leeuwarden 16, ged. ald. 24 Dec. 1769, adjudant van de Perponcher, luitenant-kolonel van den generalen staf, gepensionneerd 1834 als kolonel, overl. 's-Gravendeel 22 Juli 1844, tr. Breda 16 Juli 1804 *Ottoline Charlotte* barones *van Heeckeren van Brandsenburg,* geb. Breda 17 en ged. ald. (Groote Kerk) 21 Febr. 1779, overl. Breda 11 Dec. 1852, dr. van *Walraven Robbert* baron *van Heeckeren van Brandsenburg* en van *Elisabeth van Beeftingh* [22]).

Uit dit huwelijk waarschijnlijk:

Mr. *Gerhard Anne Paulus Oester,* geb. Sédan [23]), jur. stud. Utrecht 25 Aug. 1832, gepromoveerd ald. 20 Juni 1838, verder onbekend.

IIIc. *Elbert Jan Oester,* geb. Zwolle 15 en ged. ald. 16 Febr. 1738, guarde du corps van Zijne Hoogheid, later commies ter recherche bij de convooien en licenten te Arnhem, overl. Arnhem 12 en begr. ald. 15 Mei 1800, tr' 's-Gravenhage (Scheveningsche Kerk) 9 Mei 1762 *Lambertina R(h)eebergen,* geb. Dieren, mogelijk dochter van *Frederik R(h)eebergen* en *Christina Kreethuijsen.*

Uit dit huwelijk:

Oswald Christoffel, volgt IVb.

IVb. *Oswald Christoffel Oester,* ged. 's-Gravenhage 19 Jan. 1763, commies ter recherche te Arnhem, overl. Arnhem 23 en begr. ald. 26 Mrt. 1804, tr. Velp 17 Nov. 1791 *Maria Anna Sophia Leuner,* Luth. ged. Zutfen 31 Dec. 1762, dr. van *Jan Georg* en van *Maria Gerhardina Schothorst.*

Uit dit huwelijk:

1. *Jan Hendrik Christiaan Oester,* ged. Arnhem 18 Nov. 1792, overl. ald. 27 Mrt. 1814, ongehuwd.
2. *Oswald Christoffel Oester,* ged. Arnhem 29 Oct. 1797, overl. ald. 27 Nov. 1799.

IIId. *Oswald Christoffel Oester* [24]), ged. Zwolle 23 Sept. 1742, guarde du corps van Zijne Hoogheid, klerk [25]), later commies ter griffie van Hare Hoog-Mogenden [26]), overl. 's-Gravenhage 24 Dec. 1819, tr. le 's-Gravenhage (Scheveningsche Kerk) 8 Jan. 1769 *Maria de Bondt,* ged. 's-Gravenhage (Groote Kerk) 16 Mrt. 1746, overl. (impost betaald 's-Gravenhage 21 Apr. 1773, dr. van *Wouter (Adrianus) de Bondt* en *Martina Kok;* tr. 2e 's-Gravenhage (Kloosterkerk) 29 Mei 1774 *Grietje Cromhout,* ged. Brummen 6 Oct. 1731, overl. Zutfen (ingeschreven 11 Mrt. 1807) en begr. Brummen 12 Mrt. 1807, dr. van *Jan* en *Agnies van Milligen,* en weduwe van *Gerrit Stemfort* en *Johan Godfried Kautz.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Martina Christina Oester,* ged. 's-Gravenhage (Groote Kerk)' 24 Jan. 1770, begr. Rhoon 4 Dec. 1794, tr. 's-Gravenhage (Kloosterkerk) 13 Mei 1791 Ds. *Ludovicus Vogelensank,* ged. Rotterdam 11 Nov. 1764, predikant Nederhemert (1791), Rhoon (1793),

23) In de resten van het archief van deze stad is terzake niets meer te vinden.

24) Acte van venia actatis, Staten van Holland 24 Juli 1765.

25) Zie Alg. Ned. Familieblad 1886, blz. 232.

26) Losse stukken en brieven van Lochem in dato 14 Febr. 1796 (R.A. Arnhem),

schepen ald.(1796), overl. Rhoon 1 Juni 1824, zn. van Roelof en *Maria Gerarda van Dijk;* hij hertr. Rhoon 17 Jan. 1798 *Johanna Catharina Tromer* [27]).

2. *Johannes Adrianus Oester,* ged. 's-Gravenhage 4 Juli 1772, overl. ald. (aangifte 5 Aug. 1772).

In deze fragment-genealogie konden (nog) niet worden thuis gebracht:

Paul Uster von Erlebach, volgens van Epen en Vorsterman van Oyen in hun monografie over het geslacht Wijnen de oudst bekende stamvader van het (uit 'Zwitserland afkomstige) geslacht Oester en in 1693 overleden. Inderdaad komen de voornamen Paulus en Paulina bij het hierboven behandelde geslacht voor, doch dat is voorshands het eenige wat op een mqgelijke afstamming uit Paul Uster von Erlebach wijst.

Henrick Oester, wiens overlijden te 's-Gravenhage pro deo wordt aangegeven 28 Febr. 1696.

Casper Oester, begr. Zutfen (Nieuwestadskerk) 7 Oct. 1762, was gehuwd met *Helena Catrina Reinbach,* uit welk huwelijk:

Christina Margarita Oester, geref. ged. Zutfen, 1 Jan. 1735,

Dan mogelijk nog *Johan Hendrik Usteri,* luitenant in het 2e bataljon van het regiment van den luitenant-generaal Esscher, begr. Maastricht 21 Juni 1785.

Wapen: Rietstap geeft als wapen van het geslacht *Oester* (Zwitserland, Nederland): van groen met drie zilveren oesterschelpen. Aldus ook Vorsterman van Oyen in de meermalen aangehaalde monografie Wijnen.

Rudolf Ferdinand Oester zegelt 23 Dec. 1801 met: drie schelpen van gewoon model, geplaats 1 'en 2, helmteeken een schelp, geen kleuraanduiding (Arnhemsche Testamenten) [28]).

Oswald Christoffel Oester. fungeerend commies ter griffie van Hune HoogMogenden wegens Zutfen, zegelt 14 Febr. 1796 met drie gewone schelpen, helmteeken een dito schelp (Losse stukken en brieven van Lochem in het Rijksarchief te Arnhem) [28]).

27) Zie Ned. Leeuw 1912, blz. 236 en id. 1930 blz. 339.

28) Deze gegevens dank ik, met velo andere, den Heer R. T. Muschart.

Maria Lambrechts, een verre erftante,

door MR. K. N. KORTEWEG.

In den boedel van wijlen mijn oud-oom J. W. 0. Clant [1]) bevonden zich enkele voorwerpen, betrekking hebbende op één familie Brink, en wel een door J. W. Caspari gegraveerd portret van Ds. Albertus Brink, predikant te Leeuwarden, een album amicorum uit het jaar 1776 van dienzelfden predikant en voorts een wijnglas, waarin was gekrast: „Uit dit glas heb ik het laatst gedronken aan het sterfhuis van Nicht Brink op heden den 2 October 1821. R.W.v.R."

Geen van de levende familieleden had ooit gehoord van een verwantschap met een geslacht Brink en hoe het portret van Ds. Brink aan Clant was gekomen, zou dan ook waarschijnlijk in het duister gebleven zijn, ware het niet, dat bovenvermeld wijnglas en het album amicorum een gewichtig aanknoopingspunt hadden opgeleverd. Immers, het was niet twijfelachtig, of de initialen „R.W.v.R.", waarmede de woorden op het glas waren onderteekend, waren die van Ds. Reynardus Willem van Rossum (1792—1874), Ned. Herv. predikant, achtereenvolgens te Oudenhoorn (1814—1818), Leimuiden (1818—1824), Nieuwenhoorn (1824-1834) en Alphen (1834—1865), den grootvader van mijn genoemden oud-oom, mijn betovergrootvader.[2]) Ook in het album amicorum had R. W. v. Rossum, voorin, zijn naam geschreven. Het probleem, hoe de families Brink *en* Clant aan elkaar verwant waren, was dus teruggebracht tot de vraag: op welke wijze was Ds. van Rossum verwant aan Ds. Brink?

'Daar Ds, van Rossum de jongste van beiden was, lag het voor de hand, te beginnen met het verzamelen van gegevens voor zijn kwartierstaat, ten einde te zien, of daaruit wellicht iets bleek van een verwantschap met Brink.

Een daartoe in de archieven van Delft en Utrecht ingesteld onderzoek leidde echter niet tot eenig resultaat. Immers, deze kwartierstaat gaf het volgende beeld:

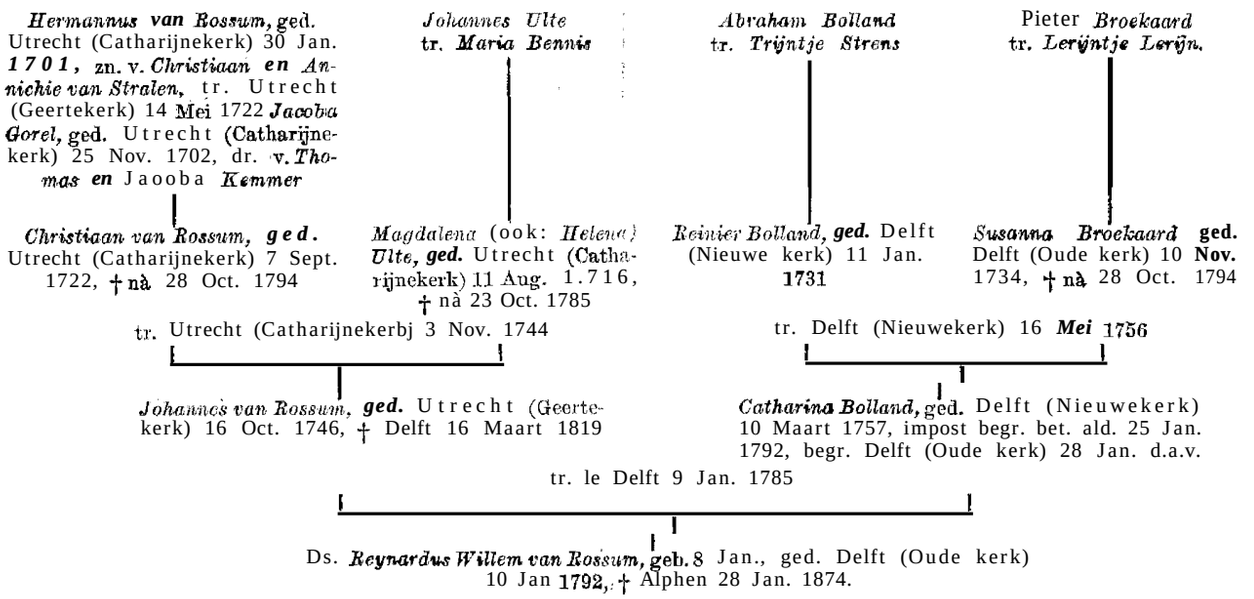

1) † Oudshoorn (gem. Alphen a/d Rijn), 12 Juni 1928; zie genealogie Clant, N.L., XLIII, 1925, kolom 81.

2) Zie over hem: W. M. C. Regt, Gedenkboek ter gelegenheid van het 350-jarig bestaan der Ned. Herv. gemeente te Alphen aan den Rijn, 1932; blz. 85—88. Vergelijk ook de genalogie Clant, t.a.p., kolom 80.

Van Ds. Albertus Brink verscheen enkele malen een levensbeschrijving in druk.[3]) Deze biographieën deelen mede, dat hij geboren werd te 's-Gravenhage op 22 December 1755. Een onderzoek op het Haagsche gemeente-archief bracht aan het licht, dat deze geboortedatum echter niet geheel juist kan zijn. Albertus Brink werd namelijk reeds op 21 December 1755 in de Nieuwe kerk te 's-Gravenhage gedoopt, als zoon van den „ordinaris busdragenden bode" der stad, Reinier Brink, en Alida Piek. Blijkens de huwelijksacte van dit echtpaar, gehuwd in de Kloosterkerk te Den Haag op 4 November 1753, was Reinier Brink afkomstig uit Brummen en zijn echtgenoote uit Beesd. Bij den doop van Albertus Brink waren Stefanus Piek en Aaltje van Trigt als getuigen. Hierdoor was Alida Piek gemakkelijk te indentificeeren met Thaltie (Aaltje)„ die op 14 Augustus 1729 als dochter. van Steven Piek en Aeltje van Trigt te Beesd gedoopt werd.[4])

Haar voorouders zijn dus uit het boek van van Klaveren reeds bekend en daaruit blijkt niets van eenige verwantschap met van Rossum. De mogelijkheid, dat de gezochte verwantschap gevonden moest worden bij de voorouders van Reinier Brink, meende ik voorshands te mogen verwaarloozen, daar dit ons oogenschijnlijk te ver zou terugvoeren.

Inmiddels was bij mij de gedachte opgekomen, 'dat de „Nicht Brink", vermeld op het glas, wel eens de echtgenoote of een dochter van Ds. Brink geweest kon zijn.

Ik schreef derhalve naar het gemeente-archief van Leeuwarden met verzoek, mij te willen berichten, of in de overlijdensacte van Ds. Brink (die op 22 Maart 1810 aldaar overleed) wellicht iets over zijn nagelaten familiebetrekkingen vermeld stond. Daarop vernam ik, dat daarin slechts stond, dat hij zijn echtgenoote Maria Lambrechts naliet. Blijkbaar waren er dus geen kinderen uit dit huwelijk geboren.

Later kwam, ik tot de ontdekking, dat ik den naam van de vrouw, van Ds. Brink ook uit een gedrukte bron had kunnen leeren kennen. Immers, zij is. vermeld in de Aanvullingen en verbeteringen van Romein's naamlijst.[5])

De mogelijkheid was dus groot, dat „Nicht Brink" identiek was met Maria Lambrechts. Maar wie was Maria Lambrechts? Een nieuwe vraag aan het gemeente-archief van

3) Van der Aa, Biographisch Woordenboek, Nieuwe uitgaaf. deel 2, stuk 3, blz. 1324; Visscher en van Langeraad, Het Protestantsche Vaderland, Biographisch Woordenboek van Protestants& Godgeleerden in Nederland, 1, blz. 617-619; Nieuw Nederlandsch Biographisch Woordenbock, IV, kolom 303—304.

4) G. van Klaveren Pzn., Het geslacht Piek, Rotterdam, 1916, blz. 18. Van Klavercn aarzelt blijkbaar, of hij den naam „Thaltie" van het op 14 Augustus 1729 gedoopte kind mag gelijkstellen met „Aaltje". Hij voegt dezen laatsten naam tenminste, tusschen haakjes met een vraagteeken, achter den eerstgemelden, in het doopboek voorkomenden naam. M.i. is de gelijkstelling van deze beide namen volkomen verantwoord. In den naam „Aaltje" schuilt dc stam „Athal" (Vgl. J. J. Graaf, Nederlandsche doopnamen, Bussum, 1915, blz. III, nos. 21 en 22). Van dezen stam is zeer zeker ook de naam „Thaltie" afgeleid.

Uit het huwelijk van Stefanus Piek en Aaltje van Trigt was ook reeds op 7 Dec. 1727 een dochter Aaltje gedoopt. Is de door mij aanvaarde gelijkstelling van de namen „Thaltie" en „Aaltje" juist, dan sluit dit derhalve in, dat de op 7 Dec. 1727 gedoopte Aaltje vóór 3.4 Augustus 1729 overleed. Zou deze gelijkstelling echter niet juist zijn, dan zou de echtgenoote van Reinier Brink geïdentificeerd moeten worden met de op 7 Dec. 1727 gedoopte Aaltje.

Voor Alida Piek werd op 20 Maart 1766 te 's-Gravenhage de impost op het begraven betaald.

5) Naamlijst der predikanten in Friesland, hs. van Ds. T. A. Romein, uitg. door het Friesch Genootschap voor Geschied-, Oudheid- en Taalkunde, Leeuwarden, 1856, blz. 38-39; Aanvullingen en verbeteringen van Romein's naamlijst, verz. door Dr. S. D. van Veen, Leeuwarden, 1892, aanv. op blz. 38,

Leeuwarden, houdende, of Albertus Brink en Maria Lambrechts aldaar waren gehuwd, bracht mij als antwoord de mededeeling, dat dit huwelijk op 16 April 1809 voor schepenen van Amsterdam gesloten was en dat Maria Lambrechts toen weduwe was van Ds. Rijsdijk Takens en te Amsterdam woonachtig. Een onvoldoende bekendheid met de gedrukte bronnen had mij, zooals mij later bleek, ook in dit geval parten gespeeld, want de huwelijksinteekening van dit echtpaar is eveneens reeds lang geleden gepubliceerd?)

Op mijn vraag- of Maria Lambrechts te Amsterdam gedoopt was, antwoordde mij de gemeente-archivaris, dat bij een tweede huwelijk nimmer de geboorteplaats of leeftijd werd opgegeven, modat de huwelijksacte van Maria Lambrechts met Ds. Brink geen enkele opheldering gaf, betreffende haar afkomst. Maria Lambrechts was bovendien één algemeene naam en er was dan ook geenerlei aanwijzing, dat Maria Cecila Lambregts, 19 Mei 1762 gedoopt als dochter van H. Lambregts en A. Esseling, of Maria, op 24 Februari 1754 gedoopt als dochter van B. Lambrechts en M. van der Cost, identiek was met de echtgenoote van Ds. Brink. Haar huwelijk met Ds. Jacobus Rijsdijk Takens was in Amsterdam niet te vinden. Daar laatstgenoemde echter eerst als waarnemer te Delft en daarna te Vinkeveen had gestaan, zouden onderzoekingen in de archieven van deze plaatsen wellicht het gewenschte resultaat hebben.

Aldus toog ik wederom naar het Delftsche gemeentearchief. Inderdaad vond ik daar, dat op 19 Augustus 1775 de huwelijksproclamaties waren gegaan van „Ds. Jacobus Rijsdijk Takens, J.M., predicant te Vinkeveen, met Maria Lambrechts, J.D. alhier". Mocht men meenen, dat het gestelde probleem een behoorlijk eind nader tot zijn oplossing gebracht was, zoo vergist men zich. De doopacte van Maria Lambrechts was namelijk te Delft niet te vinden.

Nu kon slechts de overlijdensacte van Maria Lambrechts de noodige opheldering over haar geboorteplaats verschaffen. Bij informatie bleek zij echter niet te Leeuwarden overleden te zijn, noch ook was daar bekend, waarheen zij verhuisd was na het overlijden van haar tweeden echtgenoot. Nu nam ik mijn toevlucht tot een soort noodsprong.

Ds. van Rossem was te Delft geboren en daar ook voor de eerste maal gehuwd. Maria Lambrechts was eveneens voor de eerste maal te Delft gehuwd. Blijkbaar bestonden er tusschen de beide families en de stad Delft nauwe relaties. Het wás dus niet onmogelijk, dat Maria Lambrechts, na het overlijden van Ds. Brink, naar Delft was teruggegaan en daar overleden. Ik vroeg derhalve aan den Burgerlijken Stand te Delft — de registers van den burgerlijken stand waren nog niet naar de rijksarchieven overgebracht -, of haar overlijden wellicht daar gevonden werd. Het succes was boven verwachting groot! Het bleek, dat op 15 Mei 1821 te Delft was overleden vrouwe Maria Lambrechts, oud 67 jaar en bijna drie maanden, zonder beroep, geboren te Amsterdam en wonende te Delft, dochter van den Heer Binke Lambrechts, in leven burgemeester dezer stad, en Maria van der Kost, beiden te Delft overleden. De aangifte geschiedde door Reinardus Willem van Rossum, 29 jaar, predikant bij de hervormde gemeente te Leimuiden, en Jacobus Henricus Engelen, 21 jaar, student in de theologie, wonende te Delft, beiden neven van de overledene.

6) Huwelijksinteekeningen van predikanten in de kerkelijke registers te Amsterdam (1680—1811), medegedeeld door A. B. van der Vies, N.L., XXXVII, 1979, kolom 421.

Uit deze overlijdensacte bleken twee dingen: in de eerste plaats was het duidelijk, dat Maria Lambrechts identiek was. met Maria, die, blijkens het bericht van den gemeente-archivaris van Amsterdam, aldaar op 24 Februari 1754 gedoopt was, en in de tweede plaats was uit het feit, dat Jacobus Henricus Engelen een neef van de overledene werd genoemd, de gevolgtrekking te maken,. dat niet Ds. van Rossum zelf, doch zijn echtgenoote Maria Engelen, met wie hij op 12 Juli 1815 te Delft was gehuwd, aan Maria Lambrechts verwant was. De mededeeling, dat haar vader, Binke Lambrechts, burgemeester van Delft was geweest, wees bovendien een gemakkelijken weg aan, om over haar geslacht nadere gegevens te vinden:

In de uitgegeven kwartierstaten van Delftsche vroedschappen moest over Binke Lambrechts het een en ander te vinden zijn. Inderdaad werd ik in deze verwachting niet teleurgesteld,[7]) Binke Lambrechts wordt daar vermeld met zijn voorouders en drie kinderen, onder wie, behalve Maria, een zoon, Ds, Amos Lambrechts, geboren op 29 October 1747 en gehuwd met Bartha Jacoba Schouten. [8]) Onder de voorouders van Dr. Binke Lambrechts wordt echter niemand genoemd! die den naam Engelen draagt.

Derhalve moest thans gezocht worden naar de voorouders van Maria Engelen, de echtgenoote van Ds. van Rossum. Blijkens de huwelijksacte van dit echtpaar was Maria Engelen geboren te Amsterdam als dochter van Pieter Engelen en Christina Weymers. Een onderzoek in het gemeentearchief te Amsterdam bevestigde zulks: Maria werd geboren op 19 October [9]) 1792 en op 24 October d.a.v. in de Nieuwe kerk gedoopt. De trouwacte van haar ouders werd echter niet gevonden. Deze waren vóór de invoering van den burgerlijken stand overleden en dus scheen de kans, ooit hun doopacten te vinden, tamelijk gering. Ik gaf de zaak echter nog niet op en waagde er een tweede bezoek aan het Amsterdamsche gemeente-archief aan. Zoowel de familie Lambrechts, als de familie Engelen, had te Amsterdam gewoond en zoo het verband tusschen beiden nog gevonden kon worden, dan moest dit toch wel te Amsterdam zijn. Dit bleek juist gezien! Thans werd de huwelijksacte van Pieter Engelen en Christina Weymers wel gevonden, Dit lezende, zal men ongetwijfeld meenen, dat de eerste keer wel niet goed gezocht zal zijn. Toch was dit niet het geval. De fout was slechts, dat ik bij het eerste onderzoek uitsluitend in de huwelijksregisters van vóór 1792, het geboortejaar van de dochter Maria, had gezocht. En nu bleek, dat het huwelijk na de geboorte van dit kind voltrokken was. Met deze mogelijkheid was de eerste maal geen rekening gehouden!

Het gezochte huwelijk bleek op 14 Februari 1796 te Baambrugge voltrokken te zijn, nadat op 22 Januari te Amsterdam de ondertrouw was geschied [10]) tusschen „Pieter Engelen, van Amsterdam, geref., wed. van Zwaantje Bussemaker, in de Kerkestraat, en Christina Wijmers, van Bantheim, geref., oud 30 jaren, in de Noorderdwarsstraat, ouders dood, gead. met Isaäc van der Wagt, op 't Amstelveld".

[7]) Kwartierstaten van Delftsche vroedschappen, verzameld door Mr. W. van der Lely, medegedeeld door Mr. L. G. N. Bouricius, N.L. XXXIV, 1916, kolom 55.

[8]) Zie over dezen Ds. Amos Lambrechts: de Bie e.a., Biographisch Woordenboek van Protestantsche Godgeleerden in Nederland, 's-Gravenhage, 1939, afl. 25, blz. 492-493.

[9]) Dus niet op 10 October, zooals Regt, Gedenkboek, blz. 67, abusievelijk heeft.

[10]) Trouwboekon der Ned. Herv. Kerken te Amsterdam, no. 640, fol. 176 verso.

Nu ging het verder van een leien dakje. Pieter Engelen was op 24-jarigen leeftijd te Amsterdam voor de eerste maal ondertrouwd met Swaantje Bussemaker, op 20 Juli 1764. Hij was op 13 Januari 1740 in de Nieuwe kerk aldaar gedoopt als zoon van Willem Engelen en Catrina *Lambregts*. De ondertrouwacte van dit echtpaar werd eveneens te Amsterdam gevonden. Op 24 October 1738 compareerden „Willem Engelen, van Appelteren, oud 32 jaar, aan de Noordermarkt, oud[s] doot, 'geasst. met Jan Kramer, en Catrina Lambregts, van Leyden, oud 30 jaar, op de Heeregracht, geasst. met haar moeder Rage1 Minne." [11])

Hiermede was de gezochte schakel gevonden! Immers, de reeds eerder genoemde kwartierstaten van Delftsche vroedschappen [12]) noemen als ouders van Dr. Binke Lambrechts, Dr. Amos Lambrechts en Maria Binkes,[13]) en, als zijn grootouders van vaderszijde, Johannes Lambrechts en Rachel Minne. Deze gegevens worden bevestigd door de acte van ondertrouw van Amos met diens eerste echtgenoote Catharina Klipping, d.d. 3 Mei 1719,[14]) waarin van den bruidegom wordt medegedeeld, dat hij afkomstig was van Leiden, dat hij 24 jaar oud was en dat zijn vader Johannes Lambrechts in 's-Gravenhage woonde.

Johannes Lam brechts × *Rachel Minne.*

Dr. *Amos Lambrechts*, geb. 1694/95 of 24 Dce. 1696[15]), † 15 April 1755[15]) tr. Ze 25 Januari 1722[15]), ondertr. Amsterdam 9 Jan. 1722, *Maria Binkes*, geb. 9 Febr. 1698[15]), † 17 Januari 1761[15]), dr. van *Binke* en *Neeltje Borst.*

Catharina Lambrechts, geb. 1707/1708, ondertr. Amsterdam 24 Oct. 1738 *Willem Engelen*, ged. Appeltern 25 Januari 1705, zn. v. *Peter*, schout van Appeltern en Altforst, en *Maria van Hien.*

Dr. *Binke Lambrechts*, geb. 3.2 Januari 1725[15]), † Delft 21 Dec. 1794[15]), begr. ald. (Oude kerk) 30 Dec. 1794, tr. Delft (ondertr. ald. 22 Sept.) 11 Oct. 1746[15]) *Maria van der Cost*, geb. 19 Mei[15]), ged. Delft (Ren.kerk) 20 Mei 1726, im-post begr. bet. ald. 16 Sept. 1785, dr. van Mr. *Jurriaans* en *Clarina van Lis.*

Pieter Engelen, ged. Amsterdam (Nieuwe kerk) 13 Jan. 1740, begr. ald. (Oude kerk) 10 Nor. 1800, tr. 2e Baambrugge 14 Febr. 1796 (ondertr. Amsterdam 22 Januari) *Christina* Weymers, geb. Bentheim 1765, † Doetinchem 21 Aug. 1804.

Maria Lambrechts, geb. 22 Februari [15]), ged. Amsterdam 24 Febr. 1754, † Delft 15 Mei 1.821, tr. 1e Delft (Nieuwe kerk) 5 Sept. 1775 (ondertr. 19 Aug. '75) Ds. *Jacobus Rijsdijk Takens*, geb. 3 Mei[15]), ged. Bergschenhoek 7 Mei 1752, pred. te Vinkeveen (1774), Delfshaven ('82), Gouda ('95), Amsterdam ('97), † Amsterdam 14 Dec. 1804, en. van Ds. *Jacobus Takens en Sara Rijsdijk; 2e* Amsterdam 16 April 1809 Ds. *Albertus Brink, ged.* 's-Gravenhage (Nieuwe kerk) 21. Dec. 1755, pred. te Vuren en Dalem (1782), Velzen ('85), Delfshaven ('86), Leeuwarden ('89), † Leeuwarden 22 Maart 1810, zn. van *Reinier* en *Alida Piek.*

Maria Engelen, geb. 39 Oct., ged., Amsterdam (Nieuwe kerk) 24 Oct. 1792, † Leimuiden 29 April 1821, tr. Delft 12 Juli 1815 Ds. *Reynardus Willem* van *Rossum*, geb. 8 Jan., ged. Delft (Oude kerk) 10 Jan. 1792, prcd. te Oudenhoorn (1814), Leimuiden ('18), Nieuwenhoorn ('24), Alphen ('34), † Alphen 28 Jan. 1874, zn. van Johannes en *Catharina Bolland.* Hij hertrouwde 's-Gravenhage 12 Juni 1822 *Johanna* Groenemsyer.

[11]) Als No. 10, no. 581, fol. 130. Zij teekcnt: Catryna Lambrechts.

[12]) *Zie* noot 7.

[13]) Zie over Dr. Amos Lambrechts: Nieuw Nederlands& Biographisch Woordenboek, deel II, kolom 749 en 750; v. d. Aa, Biographisch Woordenboek, deel 11, blz. 72.

[14]) Trouwboeken Amsterdam, No. 556, fol. 36.

[15]) Volgens de kwartierstaten van van der Lely.

Vervolgens zocht ik te Leiden de doopacten van Amos (geboren 1694/'95) en zijn zuster Catharina (geboren 1707/'OS). Deze werden echter niet gevonden. Voor de oplossing van het gestelde probleem was dit echter niet onontbeerlijk. Immers, aan de hand van de kwartierstaten van van der Lely op verschillende punten bevestigd door authentieke gegevens, wàs gebleken, dat de predikanten Brink en van Rossum in dier voege aan elkaar geparenteerd waren, dat de echtgenoote van Ds. Brink, Maria Lambrechts, een achternicht (6e graad) was van Maria Engelen, de echtgenoote van Ds. van Rossum. De hierboven afgedrukte afstammingslijst zal dit verduidelijken.

Hiermede waren echter nog niet alle vragen opgelost. Het lag voor de hand, te meenen, dat het portret, het album amicorum en het glas, door erflating aan Ds. van Rossum waren gekomen. Uit de levensbeschrijving van Maria's broeder Ds. Amos Lambrechts [16]) was echter reeds bekend, dat deze een zoon, Ds. Binke Willem Lambrechts, predikant te Wesel, had nagelaten, terwijl tevens van hem een dochter Maria, gehuwd met Ds. Cornelis Warnsinck, bekend was. [17]) Voorts bleek uit de literatuur, dat ook Binke Willem nakomelingen had.[18]) Mocht men nu zonder meer aannemen, dat Maria Lambrechts haar toch vrij ver verwijderde familie Engelen in haar testament bedacht had, terwijl haar broeder in leven was *en* kinderen in leven had? Dit scheen te gewaagd en derhalve ging ik op zoek naar het testament van Maria Lambrechts.

Ik vond dit onder de protocollen van notaris J. Vernée te Delft.[19]) Maria Lambrechts testeerde voor genoemden notaris op 25 Februari 1819 en stelde, na aftrek van eenige legaten, tot haar eenige en algeheele erfgenamen de vier kinderen van haar broeder Ds. Amos Lambrechts, emeritus-predikant te Doetinchem, te weten Mr. Wilhelmus Binke Lambrechts, advocaat te Rotterdam, Ds. Binke Willem Lambrechts, predikant te Wesel, Maria Lambrechts, echtgenoote van Ds. Cornelis Warnsinck, predikant te Zeddam, en Ds. Anthonius Jacobus Lambrechts, predikant te Angerlo, „benevens de twee kinderen van mijne neef, wijlen de heer Pieter Engelen,- te Amsterdam overleden, met namen mejuffrouw Maria Engelen, echtgenoote van de Weleerwaarde Heer Reinardus Willem van Rossum, predikant te Leymuyden en Kialslagen, en mejuffrouw Jacoba Maria Engelen, ongehuwd te Delft woonachtich." [20])

Bij de beschrijving van den boedel op 20 Juli 1821 [21]) verschenen Mr. W. B. Lamb,rechts en Ds. van Rossum als executeurs-testamentair, de laatstgenoemde bovendien als gemachtigde van de erfgenamen en in zijn hoedanigheid van „vader en voogd over zijn eenig kind, genaamd Wilhelmina Maria Jacoba van Rossum, in huwelijk met wijlen zijn echtgenoote, vrouwe Maria Engelen, verwekt". Achteraf bezien was de zaak dus heel eenvoudig: mijn overgrootmoeder W. M. J. van Rossum (later gehuwd van Jacob Willem Clant [22])) was één van de erfgenamen van Maria Lambrechts, weduwe van Ds. Brink.

Blijkens de boedelbeschrijving was Maria Lambrechts vermogend. Haar broeder was dat niet, want een schuld van hem van ruim ƒ 2500.—, waarvoor Maria borg gebleven was, moest „vermits het onvermogen van Dominus Amos Lambrechts" door den boedel worden betaald. Ook de nichtjes Engelen waren vrij zeker tamelijk berooid. Behalve deze familieleden werden een neef en een nicht van Ds. Brink, Ary Brink, wonende in Den Haag, en Aaltje Brink, echtgenoote van Gerrit Hoogeveen, wonende te Polsbroek, ook in het testament bedacht, en wel elk met een legaat van ƒ 300.—. Blijkbaar heeft hij de erflaatster dus de gedachte voorgezeten, al haar arme betrekkingen, en niet alleen de kinderen van haar broeder, in haar nalatenschap te doen deelen. Dat zij haar nichtjes Engelen niet een legaat schonk,, maar tot erfgenamen benoemde, kan echter slechts verklaard worden, doör aan te nemen, dat zij voor haar een bijzondere affectie 'had. Dat deze appreciatie, althans wat Maria Engelen betreft, wederkeerig was, wordt waarschijnlijk, wanneer men de voornamen beziet, die aan haar kinderen werden gegeven. Uit Maria's huwelijk met Ds. van Rossum werd namelijk tot tweemaal toe een zoon Joannes Jacobus Albertus geboren.[23]) De naam Joannes is natuurlijk afkomstig van den vader van Ds. van Rossum, Johannes van Rossum. Tot dusver was het echter volkomen duister, hoe de ouders op de gedachte waren gekomen hun kind bovendien de namen Jacobus Albertus te geven. Thans is dit volkomen duidelijk: het zijn de namen van de beide echtgenooten van Maria Lambrechts! [24])

Onder de protocollen van notaris Vernée vindt men ook nog de acten, opgemaakt van den verkoop van de goederen, behoorende tot den boedel van Maria Lambrechts, zooals de schilderijen, het vaste goed, het lijfgoed en het meubilair. [25]) De laatste dag van deze verkoopingen — waarbij het meubilair werd geveild — was op 1 October 1821. Den dag daarop zullen de koopers het hun toekomende hebben weggehaald. Het was op dien dag, dat Ds. van Rossum in het sterfhuis van nicht Brink voor de laatste maal dronk uit het glas, dat mij tot het schrijven van dit artikeltje inspireerde.

---

16) Zie noot 8.

17) Vergelijkde genealogie Warnsinck, Vorsterman van Oyen, Stam- en Wapenboek, III, -blz. 32%.

18) Men zie o.a.: de Bio e.a.. Biographisch Woordenboek van Protestantsche Godgeleerden in Nederland, 's-Gravenhage 1939, afl. 25, blz. 493 (Johannes Lambrechts).

19) Notariëel archief Delft, berustende op het algemeen rijksarehief te 's-Gravenhage,, inv. no. 3649, no. 44.

20) Jaeoba Maria Engelen huwde later met Jan Willem Molijn Danielszoon, koopman te Rotterdam.

21) Not. arch. Delft, protocollen van not. J. Vernée, inv. No. 3654, No. 139.

22) Genealogie Clant, N.L., XLIII, 1925, kolom 80.

23) Joannes Jacobus Albertus van Rossum, geb. Oudenhoorn 5 Juli 1816, † ald. 9 April 1817, en een gelijknamig kind, geboren te Oudenhoorn 29 Sept. 1817, † Leimuiden 28 Juni 1818.

24) Het derde kind, Wilhelmina Maria Jacoba, heet m.i. naar de stiefmoeder van Ds. van Rossum, Willemina Raakers, en naar de moeder "Maria Engelen en haar zuster, Jacoba Maria Engelen.

25) Inv. No. 3654, Nos. 154, 164, 175, 182, 184 en 217.

Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,

door R. T. MUSCHART.

(vervolg van LXIV, 237).

Boekweijt.

Jan *Boekweijt*, A° . . . . te Leiden, voerde volgens M.S. Wapenboek van van Rijckhuijsen, deel 2, folio 15, in het Gemeente-archief te Leiden als wapen: „gedeeld, 1: in zilver een zwart merk als onderstaande afbeelding A; II: in zilver een gouden dwarsbalk gaande over 3 zwarte palen en vergezeld beneden van 3 kleine gouden kwastjes, die den dwarsbalk raken en waarvan 1 tusschen elk paar palen en 1 rechts

naast den rechtschen paal". Dit wapen is niet geheel juist, want de lakafdruk van *W. Boekweijt,* in 1718 secretaris van Noordwijk, in de Missiven aan het Hof van Holland vertoont het merk als onderstaande afbeelding B en in de linkerhelft niet *3* maar *4* palen en tusschen elk paar palen een dito kwast-

A

B

je als hiervoor beschreven. Evenzoo komt deze linkerhelft met 4 palen en *3* kwastjes alleen zonder de rechterhelft als wapen voor op den lakafdruk van *Jan Boekweijt,* in 1747 koopman te Leiden, getrouwd met *Susanna Fremeaux, die* 25/10 1764 aldaar als zijne weduwe woonde, in protocol 1963 van notaris H. 1. Kreet aldaar.

Boelen.

Volgens de Navorscher 1875, pag. 15, was het 'moederlijk kwartierwapen *Boelen* van den in 1692 overleden. *Jasper Schade van Westrum,* kanunnik van Oudmunster te Utrecht: **een wassenaar vergezeld van** *3 schaaktorens, welk* wapen ook aldus beschreven is in het Armorial Général. Dit wapen nu, is onjuist, want uit het wapen *Boelin* op de lijst 'van het portret van dezen *Jasper S. van W. in* het Museum te Praag, waarvan eene afbeelding in de Ned. Leeuw 1932, kolom 245, blijkt, dat de wassenaar niet vergezeld is van *schaaktorens doch van muurankers (zoogenaamde zuilen).* Ook volgens een M.S. Wapenboek van van Heemskerk in particulier be-, zit voerde eene met *van Kinschot* geallieerde familie *Boulin* muurankers in plaats van schaaktorens en evenzo0 eene familie *Boulijn* geallieerd met van *Winssen* volgens een M.S. Wapenboek met wapenen op grafzerken in kerken binnen Utrecht.

Boenaard.

Willem Boenaerd, van 1647 tot 1656 raad van Zierikzee, voerde volgens de Vroedschap van Zierikzee door P. D. de Vos, pag. *380,* waar meer gegevens omtrent deze familie, (woordelijk overgenomen) ,,gefaasd van *9* stukken en in een schildhoofd een gaande leeuw". De uitdrukking gefaasd (of beter gezegd gedwarsbalkt) van 9 stukken nu bestaat in de heraldiek niet, daar gedwarsbalkt altijd uit een *even* aantal stukken bestaat. De beschrijving van dit wapen moet dus luiden 4 *dwarsbalken* etc.

Boeij.

Wolterus Boeij, in 1422 schepen van Nijmegen, voerde volgens de collectie zegelbeschrijvingèn in het Algemeen Rijks-archief te 's-Gravenhage als wapen: ,,2 lelies naast elkaar". Dit wapen is geheel foutief, want het zegel van dezen schepen *Wouter* (sic)' *Boeij* aan charter regest 85 van het klooster St Agatha bij Kuik vertoont als wapen: ,,2 arendsbeenen met de klauwen naar boven en dè knieën naar binnen gewend". Aldus komt de naam in hèt randschrift voor, 'doch de tekst noemt hem *Boij.*

Boeijkens. I.

Jan Boeijkens, in 1406 schepen van Breda, voerde volgens de Nederlandsche Heraut 1887, pag. 122, als wapen: ,,een lelie". Deze naam is niet geheel juist en moet *Boeijken* zonder de sluitletter ,,s" zijn, zooals blijkt uit het zegel met naam als randschrift van voornoemden schepen met zelfde jaar 'aan charter van de Nass. domeinen. Dit verschil zou niet zoo erg zijn, wanneer niet een schepen van Breda met den naam *Boeijkens een* qeheel ander Wapen voerde (zie Boeijkens II).

Boeijkens. II.

Willem Boeijkens, tusschen 1492 en 1512 schepen van Breda, voerde volgens de Nederlandsche Heraut 1887, pag. 131, als wapen: ,,gevierendeeld, I en IV: een boei vergezeld van' 9 bollen, 3-3-3 gerangschikt en waarvan de middelste in de 2e rij binnen de boei geplaatst is; 11 en III: *2* vijfpuntige sterren, waarvan 1 boven links en 1 beneden, en in een vrijkwartier een roos". Dit wapen' is geheel foutief, want het zegel van dezen schepen van 3/4 1500, die getrouwd was met *Agnes Loet,* aan charter van de Nass. domeinen vertoont als wapen: ,,gevierendeeld, 1: de rechterhelft van eene lelie vergezeld van 7 zoomwijs gerangschikte bollen: 11 en 111: boven rechts een roos, boven links en beneden een vijfpuntige ster: IV: als het le kwartier, doch hier de linkerhelft van eene lelie".

du Bois.

David du Bois, in 1797 aangesteld tot raad van Dordrecht en overleden 2913 1837, voerde volgens de Dordrechtsche wapenkaart van Decourt van Heeckelingen als wapen: ,,4 boomen naast elkaar op grond, waarop links naast de boomen *een stappende* leeuw, en een van den linkerbovenhoek uitgaande zon". Dit wapen is niet geheel juist, want de lakafdrukken van *J. A. du Bois,* in 1787 predikant te den Bommel, in het archief van de commissie tot onderzoek naar het gedrag der leden van het vorig gouvernement en van *J. dra Bois Jzoon,* in 1796 te Buren, vermoedelijk baljuw of schout, in de Missiven aan baljuw en schepenen van Rotterdam vertoonen den leeuw *niet stappend doch klimmend* met de voorpooten tegen den stam van den linkschen boom.

du Bois de May.

Gouwert du Bois de Mai, in 1770 regent van het Martini Gasthuis te Utrecht, voerde volgens het M.S. Liber. epitaphiorum van d'Yvoy als wapen: een keper vergezeld boven van 2 sterren en beneden van een boom op grond". Deze naam is niet geheel juist en moet *du Bois de Meij* zijn, want dit is het wapen *de Meij.* Met dezen verbeterden naam komt dit wapen dan ook voor op het wapenbord der regenten van het voornoemde gasthuis in het Gemeente-museum te Utrecht als wapen van den zelfden *Govert* (sic) *du Bois de Meij, in 1782* regent van dat gasthuis.

Boissevin.

Volgens de Navorscher 1909, pag. 594, voerde een familie *Boissevin* als wapen: ,,in groen een zilveren arm met een Turksche sabel in de hand en vergezeld van 4 zilveren kruisjes, 2-2 gerangschikt". Dit- wapen is volkomen — ook de kleuren — hetzelfde als het wapen der familie *Kruseman,* zooals 'blijkt uit liet Armorial Général, het Stám- en Wapenboek en het Nederland's Patriciaat 1915 'en 'uit den lakafdruk van C. *Kruseman,* 1/9 1850 te 's-Gravenhage, in de collectie

stembiljetten voor de raadsverkiezingen te 's-Gravenhage in 1850.

En ofschoon ik elders nimmer een wapen *Boissevin* gevonden heb, mogen wij, dunkt me, veilig aannemen, dat dit wapen niet van eene familie ***Boissevin,*** doch van eene familie *Kruseman* is.

B o l l .

Volgens het Adelijk en Aanzienelijk Wapen-boek van de Zeven Provinciën door Ferwerda zou ***Lubbert*** *Boll,* in 1396 burgemeester van Utrecht en in 1386 domdeken aldaar, behoord hebben tot de familie *Boll,* die als wapen voerde: „3 wielen naast elkaar". Deze mededeeling is onjuist, of liever gezegd, deze domdeken *Lubbert Boll,* ook voorkomend met den naam ***Bolle,*** voerde een totaal ander wapen, n.l.: „2 schuingekruiste zwaarden met dé gevesten naar boven", zooals 'blijkt uit diens zegels van 1375 en 1380 als domdeken aan charters 811 en 964 van Oudmunster en van 1389 als deken van St Marie te Utrecht aan charter 1222 van Oudmunster.

Boll van Hamersfelt,

Aernt Bolt van *Hamersfelt,* van 1591 tot 1593 burgemeester van 's-Gravenhage, voerde volgens de Aanteekeningen omtrent regeeringsfamilies te 's-Gravenhage door van Rhede van der Kloot, pag. 11, als wapen: „in blauw 3 gouden penningen naast elkaar". Ik betwijfel heel erg, of dit zijn wapen zal zijn, omdat Jacob ***Bol van Hamersfelt*** in 1636 als wapen voerde: „effen en in een schildhoofd 3 wielen naast elkaar", zooals blijkt uit zijn zegel aan charter van Oudmunster. Evenzoo is een wapen ***Bol van H.*** weergegeven in een M.S. Wapenboek zonder titel in het Rijksarchief te Utrecht. Catalogus no. H.S. 472.

de Bollan.

Volgens de Geneal. en herald. gedenkwaardigheden betreffende Europeanen op Java door Bloys van Treslong Prins, 1. pag. 70, vertoont de grafzerk op de begraafplaats te Weltevreden bij Tanah Abang van *Jaques* ***de Bollan,*** weesmeester van Batavia, overleden 28/2 1684, een wapen als volgt: „kepersgewijs doorsneden, A: een vijfpuntige ster: B: een horizontaal geplaatst bereklauw". Doch in de Indische Navorscher 1938, pag. 70 en 71, geeft de zelfde schrijver het wapen op de grafzerk op die zelfde begraafplaats van den 23/91701 overleden *Hendrik de Bollan,* schepen van Batavia in 1687, weer als volgt: „een smalle groot-hoekige dwarsbalk met 2 punten naar beneden vergezeld boven van eene vijfpuntige ster en beneden van een horizontaal geplaatsten berebenedenpoot". Een dezer twee wapens zal toch wel onjuist zijn. Aangezien ik dit wapen elders nergens gevonden heb, kan ik niet constateeren, welk het juiste is. Ik merk hierbij op, dat in de mededeelingen omtrent wapens van wijlen den Heer Prins zeer vele fouten, onnauwkeurigheden en slordigheden voorkomen.

Bolotin.

Philippote *Bolotin,* de vrouw van ***Louis*** *Heins* of ***Heinsius,*** schout van Voorburg, wier zoon ***Anthony Heinsius,*** raad van Delft, in 1651 overleed, voerde volgens de kwartierstaten van van Rhede van der Kloot en Bär als wapen: „een kruis beladen met 5 vierbladige rozen en vergezeld 'van 4 blokjes". Deze naam deugt niet en moet *Billettes* zijn, zooals blijkt uit het M.S. Wapenboek van van der Lely met de stamdeelen

der Veertig-raden van Delft, waarin met dit zelfde wapen vermeld is *Philippote* ***Billettes,*** de vrouw van den in 1582 overleden *Louis* ***Heinsius,*** baljuw van Voorburg, En evenzoo komt dit wapen voor op de grafzerk in de Oude kerk te Delft volgens de Grafzerken' in die kerk door van Beresteyn op pag. 136 met den naam ***Billettes*** als kwartierwapen van den 15/7 1679 overleden ***Adriaen*** *Antonisse* ***Heinsius,*** schepen van Delft. Ook in het Armorial Général Supplement is dit wapen beschreven met den naam ***Billettes.***

Bols.

Anna Maria Bols, in 1800 de vrouw van *Gilles* ***van der Voort*** te Amsterdam, voerde volgens de kwartierstaten van van Rhede van der Kloot en Bär als wapen: „een dwarsbalk beladen met 2 toegewende vogels met opgeheven vlucht en 'vergezeld boven van 2 schuingekruiste pijlen en beneden van een hek." Dit wapen is niet geheel juist, want de lakafdruk van ***Lucas Hermansz. Bols,*** in 1752 te Amsterdam, neef van den toen reeds overleden *Joan* ***Bols ten Oever,*** in de Brieven aan het kapittel van S[t] Pieter vertoont als wapen: „doorsneden, A. 2 schuingekruiste pijlen: B. een heining, die beide zijschildranden raakt en waarin in het midden een slaghek en waarop rechts en links naast het hek een vogel staat, waarvan de rechtsche omgewend".

van Boneval.

Christiaan ***van Boneval,*** in 30/3 1683 Qetrouwd met *Catharina Muilman,* voerde volgens de Wapenheraut 1898, pag. 241, als wapen: „een schaaktoren". Dit wapen is vrij zeker niet juist, want volgens het Patriciaat van Amsterdam door Alberdingk Thijm, folio 41, voerde dezelfde *Christiaan van Bonevael,* zooals hij daar genoemd wordt, als wapen een ***burcht op grond*** en evenzoo is het wapen ***van*** *Boneval* beschreven in het Armorial Général.

Borle.

Volgens een M.S. Wapenboek, afkomstig van den Heer de Roever, in het Gemeente-archief te Amsterdam voerde een familie *Borle* als wapen: „3 jachthoorns boven elkaar". Deze naam deugt niet en moet ***van*** *Boerlo,* ***van Boerloe*** of ***van*** *Boerloo* zijn, zooals uit talloos vele zegels blijkt en met welken naam ***van*** *Boerlo* het ook in het Armorial Général is beschreven. Het, is een oude voorname familie te Zutphen,

van Borne.

Jan van Borne, in 1691 schultus van Hardenberg, voerde volgens de collectie zegelbeschrijvingen in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage als wapen: „een dwarsbalk vergezeld boven van 3 korenaren". Dit wapen is niet geheel juist, want de lakafdrukken van *Barend* ***van Borne,*** in 175.3 en 1765 schultus van Hardenberg, in de Borgstellingen in het Rijksarchief Zwolle vertoonen als wapen: „3 waaiersgewijs gerangschikte korenplanten op grond". Ik merk hierbij op, dat de lakafdruken van ***Jan van Borne,*** in 1686 en 1696 burgemeester en richter van Hardenberg, in die zelfde Borgstellingen en in de Leenacten en Volmachten van de Overijsselsche Leenkamer de zelfde 3 op grond geplante korenplanten ***zonder schild*** vertoonen, vermeerderd met de letters I.V.B. onder den grond.

(***Wordt vervolgd.)***

Baurmester of Baurmeister,

door MR. H. L. HOMMES.

De eerste van dezen naam, dien ik in Groningen aantrof, is ***Fridrich Baurmester,*** die met de toevoeging: Cassellanus Hassus als student aldaar werd ingeschreven op 12 Maart 1668, terwijl hij als ***Baurmeister*** nog eens werd ingeschreven 22 Sept. 1672. Hij is elders in de medicijnen gepromoveerd, want op 17 Juli 1680 wordt door ***Frederick Baurmester,*** med. dr., geld geleend[1]), waarbij zijn broer ***Wilhelmus*** borg is. Laatstgenoemde wist door zijn huwelijk ***met*** een burgemeestersdochter in den regentenkring te komen en is de stamvader van den in de 18e eeuw te Groningen zetelenden tak.

Voorts blijkt er nog een zuster ***Hedwig Sophia te*** zijn, gehuwd met een ***van Schiffart,*** die in 1704 te Aurich woonde en een zoon had,

De plaats van herkomst schijnt, volgens bovengenoemde inschrijvingen, Cassel te zijn. Een familiewapen is mij niet bekend.

I. Een echtpaar ***Baurmeister*** heeft:

1. ***Frederick Baurmeister,*** med. dr., uit Cassel, student te Groningen 12 Maart 1668 en 22 Sept. 1672, te Groningen in leven' 17 Juli 1680.
2. ***Wilhelm,*** volgt II.
3. ***Hedwig Sophia Baurmeister,*** in leven 12 Sept. 1704, tr. ..... ***van Schiffart,*** uit welk huwelijk een zoon Carel ***Christiaan van Schiffart.***

Rechterl. arch. IIIx82, fol. 218. Verkoop door Carel Christiaan van Schiffart voor zijn moeder Hedwig Sophia van Schiffart, geb. Baurmeister (procuratie Aurich 4 Sept. 1704) aan Wilhelm Baurmeister en Johanna van Heeck e.l. van land te Mensingeweer. 12 Sept. 1704.

II. ***Wilhelm Baurmeister*** verkreeg het grootburgerrecht te Groningen in 1674, voogd van het Heilige Geestgasthuis 1680-1695, was achtereenvolgens gezworene, kluftheer, stadsartilleriemeester, raadsheer en burgemeester, overl. aldaar 17 Sept. 1720 [2]), tr. 1673 (procl. Groningen 8 Maart, att. 23 Maart)' ***Johanna van Heeck,*** ged. Groningen 7 Mei 1651, overl. na 12 Sept. 1704, dochter van ***Henric,*** i.u.dr., en ***Anna Hoendricks.***
Uit dit huwelijk:

1. ***Anna Baurmeister,*** ged. Groningen 29 Sept. 1676.
2. ***Geertruidt Baurmeister,*** ged. Gron. 5 Oct. 1679, jong overl.
3. ***Henric Baurmeister,*** ged. Gron. 12 Maart 1681, jong overl.
4. ***Andreas Baurmeister,*** ged. Gron. 25 April 1683, jong overl.
5. ***Franciscus Thomas Baurmeister.*** ged. (als ***Franciscus)*** Gron. 8 Juli 1685, ingeschreven als student ald 21 Sept. 1706.
   Geertruid Baurmeister, ged. Gron. 28 Maart 1688.
7. ***Hindrik Baurmeister,*** ged. Gron. 19 April 1691.
8. ***Andrees Frederick,*** volgt III.

III. ***Andrees Frederick Baurmeister,*** ald. ged. 7 Groningen 24 Apr. Juli 1712, stadsweesmeester, overl. Groningen 21 Juli 1736 [2]), tr. aldaar

1) Rechterl. arch. Gron. 111x58, fol. 132.
2) Volgens regeeringsboek.
3) Rechterl. arch. IIIy.

(in bruidegomshuis) 14 Sept. 1721 (procl. 3 Aug. huw. contr. 27 Aug. [3])) ***Siberdina Johanna van Buttingha,*** ged. Groninaen 10 Febr. 1699. overl. na 1736 [4]), dochter van ***Johan*** en ***Anna Busch.***
Uit dit huwelijk:

1. ***Johanna Hedwich Sophia Baurmeister,*** ged. Gron. 11 Jan. 1728, jong overl.
2. ***Anna Hedwich Sophia Baurmeister,*** ged. Groningen 16 Nov. 1729, overl. tusschen 1793 en 1805 [5]), tr. le Groningen 5 Nov. 1751 (procl. 16 Oct.) ***Abraham Lodewijk van Ossenberg,*** uit Meenen, luitenant, later luit.-kol., overl. Maart 1772 (breukenboek 21 Maart); tr. 2e Groningen Akerk 16 Jan. 1783 (procl. 28 Dec. 1782; huw. contr. 21 Dec. [6])) ***Thomas Alberthoma,*** geb. Lettelbert 25 Febr. 1728, luitenant, † Groningen in het Schoolholm Juli 1793 (breukenboek 19 Juli), zoon van Ds. ***Sicco Gerhardus*** en ***Henrietta Geertruida Alberthoma*** en wedr. van ***Anna Rolina Alting.***
3. ***Wilhelm Andries,*** volgt IV.

V. ***Wilhelm Andries Baurmeister,*** i.u.dr., ged. Groningen 13 Jan. 1734, ingeschreven als student ald. 3 Jan. 1750 en geprom. 18 Oct. 1758, secretaris van het Gorecht, overl. ald. aan 't Singel, 3 Nov. [2]) 1781 (breukenboek 4 Nov.), tr. 1761 (procl. Gron. 22 Aug.) ***Wibbina Sophia Falconer,*** ged. Groningen 30 Sept. 1740, overl. ald. 11 Mei 1803 [7]), dochter van ***Willem*** en ***Rembertina Maria van Iddekinge.***
Uit dit huwelijk:

1. ***Rembertina Maria Baurmeister,*** ged. (als ***Remdina Maria)*** Gron. 26 Mei 1762, overl. Finsterwolde 28 Maart 1785, ***tr.*** Finsterwolde 11 Mei 1783 Ds. ***Johan Hendrik de Sitter,*** ged. Gron. 22 Nov. 1754. pred. Schellingwoude 1778-1780, Finsterwolde 1780—1814, overl. ald. 13 Febr. 1814, zoon van Mr. ***Wolter Reinolt*** en ***Johanna Schultens.*** Hij hertr. Cornjum 15 Mei 1787 ***Johanna Maria de Blau.***
2. ***Siberdina Johanna Baurmeister, ged.*** Gron. 5 Juni 1763, overl. ald. 14 Oct. 1833, tr. Groningen 31 Aug. 1809 ***Jan Broekhuis van Ludolphi,*** ged. Groningen 26 Sept. 1760, wijnkooper, lid van den raad, overl. ald. 15 April 1830, zoon van ***Jan Ludolphi en Marchiena Johanna Broekhuis.***
3. ***Barta Susanna Baurmeister,*** ged. Gron. 13 Mei 1766, jong overl.
4. ***Willem Frederik van Buttinga Baurmeister,*** i.u.dr., geb. Gron. 14, ged. 19 Febr. 1768, ingeschr. als

4) Breukenboek A., blz. 9. Andreas Frederik Baurmester, de wed. hiet Sywerdina Johanna van Buttinga.
5) IIIy. 14 Mei 1805. Boedelscheiding der nalatenschap van Anna Hedwig Sophia Alberthoma, geb. Baurmeister, door de erfgenamen van secr. W. A. Baurmeister, nl. secr. W. J. Baurmeister (rocte: W. F. van Buttinga Raurmcister), S. J. Baurmeister, B. S. A. Baurmeister, gehuwd met A. Boon, J. H. de Sitter als vader en voorm. over zijn minderjarigen zoon bij R. M. Baurmeister.
6) Reehterl. arch. IIIy. 1782 Dec. 21. Huw. contr. van luit. Thomas Alberthoma en Anna Hetwig Sophia Baurmeister, douair van Ossenberg. Dedingsl. bruidegomszijde: juffer H. G. Alberthoma, meerderj. voordochter uit bruidegoms eerste huwelijk met A. R. Alting, een gevolmachtigde van pastor A. Alberthoma en diens vrouw M. C. Alberthoma-Driessen, volle broer en aangehuwde zuster; bruidszijde: ecvolm. van W. B. S. Falconer (sic) wed. Baurmeister, 'als zuster en als voogdes over haar minderjarige kinderen bij mijlen secr. Banrmeister, tevens gevolm. van ontvanger N. van Buttinga, vollen oom.
7) Overlijdensadv. in de Gron. cour. van 1803, nr. 33.

student ald. 10 Sept. 1787, geprom. 26 Juni 1790, als rentenier overl. Zuidbroek 6 Maart 1836, tr. Zuidbroek 20 Dec. 1811 *Helena Elizabeth van Iddekinge,* geb. Gron.. 2, ged. 4 Febr. 1757, overl. Zuidbroek 26 Dec. 1830, dochter van *Rembf Tobias* en *Adriana Sophia van lddekinge.*

5. *Barfha Susanna Alexandrina Baurmeisfer,* ged. Gron. 6 April 1774, overl. Rotterdam 13 November 1822, tr. 1794 (procl. Groningen 8 Febr.) *Anfony Boon.* geb. Ameide 27, ged. 28 Aug. 1763, luitenant, later visiteur der in- en uitgaande rechten, overl. Dordrecht 24 Juli 1828 [8]), zoon van Ds. *Henricus* en *Anfonia van der Linde.*
6. *Anna Hedwig Sophia Baurmeister,* ged. Groningen 24 Januari 1777,

KORTE MEDEDEELINGEN.

Het wapenbord Van Nispen.

(LXIV, kol., 158 e.v.)

Naar aanleiding van het artikel van den Heer Maris betreffende het wapenbord van *Maria van Nispen,* in 1613 getrouwd met *Willem van Bijlert,* merk ik op, dat zich daarbij wat betreft de wapens *van Nispen* op dit wapenbord, eene eigenaardigheid voordoet en wel de navolgende:

Uit het door den Heer Maris samengestelde kwartierstaatje blijkt, dat voornoemde *Maria* de dochter was van *'Henrick van Nispen,* overleden in 1617, en *Anfoneffa van Rijswijck Jacobsdochter,* kleindochter van *Adriaen van Nispen,* schepen van Dordrecht, overleden *in 1565,* en achterkleindochter van *Gerrif van Nispen,* overleden in 1533. Het kwartierwapen in den heraldisch rechterbovenhoek met den gekroonden leeuw op de afbeelding van het wapenbord, aan het artikel toegevoegd, moet dus zijn van den vader van *Maria* dus van *Henrick Adriaensz. van Nispen.* Doch wat blijkt? De zegels en lakafdrukken van dezen *Henrick Adriaensz. van Nispen,* in 1587 schepen van Dordrecht, in 1596, 1598, 1599 en 1602 generaal meester van de Munt van Holland, en in 1601 bailliuw van Aitena, in de collectie schepenzegels in het Gem. Archief Dordrecht, in de liassen „loopende" 4703 en 4723 van de Staten-Generaal, in de Brieven van de Generaal Meesters der Munt en in de Missiven aan de Rekenkamer der domeinen in Holland vertoonen alle als wapen: „gedeeld. I: een omgewende gekroonde, ook niet gekroonde, leeuw; II: 3 kromgegroeide hooge boomstammen, waaraan in top korte stompjes van takken, naast elkaar op grond" met als helmteeken: een dito leeuw voor de helft komende uit eene kuip. Het wapen op het wapenbord van den vader van *Maria* is dus niet juist weergegeven.

Maar er blijkt nog meer en wel dit: Het zegel van *Adriaen Gerrifszoon van Nispen,* in 1550 schepen van Dordrecht, in de collectie schepenzegels in het Gemeente Archief Dordrecht, vertoont, met den naam *Adriaen Gerifs* zonder meer als randschrift, als wapen: „3 dorre boomen naast elkaar op grond, aan den middelste waarvan een' schildje hangt, waarop een niet te onderscheiden voorwerp" met als helmteeken: een dorren boom tusschen vlucht. Dit is klaarblijkelijk de vader van voornoemden *Henrick* en grootvader van *Maria.* Zijn zegel vertoont dus heelemaal niet den leeuw van *van Nispen* en zijn zoon *Henrick* heeft aan zijn 'vaderlijk wapen den leeuw van *van Nispen* toegevoegd. Ra, ra, hoe zit dat? Weet iemand de oplossing dezer puzzle?

R. T. MUSCHART.

[8]) Volgens de akte 24 en volgens overlijdensadvertentie (Collectie v. Fenema) overleden 23 Juli:

Genealogie in de Rechtszaal.

(LXIV, kol. 219 e.v.)

Naar aanleiding van de publicatie in het vorig nummer van ons Maandblad van de hand van Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht, moge hieronder een afschrift volgen van een acte in het „Register van Aangenomen Famillie Namen, door de Cristene Ingezetenen van Mairie Groenlo, in de Jare 1800 Twaalf, gedeponeerd 'bij de Archieven der Mairie", inzake den geslachtsnaam *Bafenburg.* (Het desbetreffende Register [1]) berust in het Archief van Groenlo onder no., D 5/12a.)

Afschrift:'

Op heden den een-en-dertigsten der maand October des jaars agtienhonderd en Twaalf, is voor ons *Johan 'Arnold Hummelinck,* Maire der Mairie Groenlo, Canton Groenlo, Arrondissement Zutphen, Departement van den Boven IJssel, verschenen,

Jan Hendrik Batenburg,

vrederechter van het Canton Groenlo, in Groenlo woonachtig, de welke ons verklaard heeft, des ofschoon, deszelver familienaam, tot die van Eene Stad of plaats, behoorde„ hij dezelve egter ingevolge Keyzerlijk Decreet de dato agtiende Augustus, agtien hondert en elf verkiest te behouden, alsmede deszelfs voornaam en hiermede onder begrepen voor zijne zonen *Jacobus Hendricus van Basfen,* oud zeven-en-twintig *jaren;* en *Johannes Bernardus Anfonius,* oud vier en twintig, en *Jan Hendrik Anfonie van Basten,* oud negentien jaren, woonagtig te Groenlo, alsmede voor zijne dochter *Margarefha Gertruda,* gehuwd met *Piere Jean de Bare* keyzerlijk Procureur, te Zutphen woonagtig., en eyndelijk mede voor zijn half Broeder *Jan Crisfiaan* oud agt en zestig, en voor zijne half-zusters *Maria Elisabeth,* oud zestig jaren, weduwe *Jan Schoemaker, Anna Aletta,* oud negen en veertig jaren, gehuwd aan *Jean Bapfisf Lambrechfs,* en *Aleyda Johanna,* oud zeven en veertig jaren, weduwe *Jacobus Wilhelmus van Hopbergen,* alle te Groenlo woonagtig.

Waer van door ons acte is opgemaakt, welke na duydelijke voorlezing door ons en den comparant is getekend ter plaatse en dage en jare als boven.

w.g. J. H. Batenburg. w.g. J. A. Hummelinck, maire.

In bovenstaande acte verklaart 'Jan Hendrik Batenburg, (mijn moederlijke bet-overgrootvader) dus uitdrukkelijk, zoo voor zich als voor zijn kinderen en familie, dat *de geslachtnaam* inderdaad *Batenburg is.*

F. J. H. WEYN BANNINGH.

van Brienen.

In mijne lezing „Veertig jaar Adelsboekje" opperde ik de mogelijkheid, dat de Amersfoortsche *Anfhonie van Brienen,* stamvader van het geslacht *van Brienen van de Groofe Linde,* wel bij ijverig speuren teruggevonden zou kunnen worden. Nu ontdekte ik hem juist dezer dagen in eene genealogie van Brienen, die zich in particulier bezit bevindt en die niet

[1]) In het kort reeds door mij vermeld: Ned. Archief voor Genealogie en Heraldiek, jg. 5, 1947, blz. 109.

opgesmukt lijkt. Deze zegt, dat *Johan van Brienen,* heer van Zevenaar, tr. 1°. *Machteld Keyen,* dr. van *Henric* en *Anna van Griet,* en wed. van *Floris van Beynhem;* en, na haren dood in 1605, 2°. zijne meid, wier zoon *Anthonie zou* zijn. Ik geef dit voor beter en betreur weer eens, dat wij nog steeds niet op de hoogte zijn, wie er alzoo heeren van Zevenaar zijn geweest. Wie in deze meer mocht weten, zegge het!

W. J. J. C. BIJLEVELD.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.,

Backer. Gevraagd genealogische gegevens over en ascendenten van *Maarten Backer,* koopman te Amsterdam, gehuwd met *Anna Elisabeth Mooy,* uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren .t.w,: *Abraham Backer,* geb. te A'dam 15 Febr. ? en *Elisabeth Backer,* geb. te A'dam 7 Juli 1868.

Usquert (Gr.). H. TH. VAN HECKING COLENRRANDER.

van Bokhoven. (LXIV, 177, 207). De mededeelingen van den Heer A. J. L. van Bokhoven hebben mij zeer geïnteresseerd, aangezien ik reeds jarenlang zoek naar de afkomst van mijn voormoeder *Ida van Bockhoven,* die in 1680 te 's-Gravenhage huwde (ondertr. Amsterdam 23 Mei 1680,) met Mr. *Willem Arnold,* geb. Amsterdam ca. 1654, advocaat te Amsterdam op de Heerengracht en courantier aldaar, overl. Amsterdam 2 Febr. 1723. Aan hem is een artikel gewijd in het IXe deel van het Nieuw Ned. Biogr. Woordenboek.

Zou de Heer van Bokhoven zoo vriendelijk willen zijn alles te publiceeren, wat hem bekend is over het voorgeslacht (kwartieren) van genoemde Ida van Bockhoven? Behoorde tot dit geslacht ook mijn voormoeder *Maria van Bo(u)ckhoven,* die 3 Febr. 1636 te den Haag ondertrouwde met Mr. *Adriaen Snewijns,* advocaat voor den Hove van Holland? Haar vader was *Jacob van Bockhoven,* commies van de Artillerie der Staten-Generaal, die overleed tusschen 20 April 1643 en 15 Mei 1644.

Batavia. W. F. DEL CAMPO HARTMAN.

Bruch. 1. *Johannes Hermannus Bruch,* geb. 23 Dec. 1749 te Hellevoetsluis, zoon van *Pieter Ernest Andries* en *Neeltje Pieterman.* schipper op het postjacht, tr. *Jannetje Meulendijk,* overl. aangifte 20 Dec. 1826.

2. *Johanna Elisabeth Bruch,* geb. 18 Mei 1760, zuster van den vorige, overl. ?, tr. *Marius Antonius Diderikus Knoll,* geb. ?, overl. ?. Uit dit huwelijk een dochter *Pieternella Ernesta Adriana,* geb. Hellevoetsluis 27. Oct. 1789.

3. *Pieter Bruch,* geb. Hellevoetsluit 1778, overl. 1839, tr. *Johanna Lammeadina Spuybroek.* Deze Pieter is een zoon van den onder 1 genoemde.

4. Als zoons van Pieter (3) vind ik vermeld o.a. *Pieter Bruch.* apotheker, hebbende 3 dochters en 1 zoon *(Herman).:* voorts *Johannes Hermanus Bruch* of *Brug,* geb. 5 Oct. 1816 te Hellevoetsluis, tr. *Pietronella Aleida Maria Smits.* Volgens overlijdensadvertenie 4 Nov. 1881 had hij één zoon, *H. Bruch,* en eenige dochters.

Vraag: wat is bekend van afstammelingen van het echtpaar *Knoll-Bruch,* en van de onder 4 genoemde personen? Zijn er nog afstammelingen in leven?

Leeuwarden. DR. H. BRUCH.

von Buttel. In Steinen's „Westphäl. Geschichte", II, p. 1103-1106, wordt een oud geslacht *von Buttel* beschreven,

dat als wapen voerde: „in goud drie roode vlammen (of bloeddruppels?) 2-1, met een roode barensteel in het schildhoofd". Een geslacht *von Buttel,* waarvan de oudste mij bekende stamvader *Gerhard* in de eerste helft van de 17de eeuw leefde, ontleende zijn naam aan een bezitting onder Westerstede in Oldenburg. Van dit laatste geslacht bezit ik een authentiek afschrift van een volledigen stamboom uit het register VI B. 328 van het voorm. Pruissische „Heroldsamt".

Bestaat er verband tusschen het Westfaalsche en het bovenbedoelde Oldenburgsche geslacht *von Buttel?* Zoo neen, welk wapen voert dan het Oldenburgsch geslacht van dien naam?

Arnhem. DR. H. P. SCHAAP.

Chatin-Cranssen. (LXIV, 179, 208). Hoewel geen direct antwoord op de gestelde vraag, is het volgende wellicht toch van belang,

I. *Jan Crans,* † in 1623.
II. *Pieter Crans,* hopman.
III. *Willem Cransyn,* tr. 9 Juni 1633 *Geesje Schrancks.*
IV. *Berend Cranssen,* hopman- te Groningen, tr. Groningen 1 Aug. 1661 (ondertr. 22 Juni 1661) *Aaltje Selhuysen.*
V. *Willem Cranssen,* ged. Groningen 8 Jan. 1669, begraven 11 Febr. 1735, tr. Westerwijtwert 25 Oct. 1705 (ondertr. Gron. 5 Oct. 1705) als secretaris van de Ed. mog. Heeren der Ommelanden van Groningen,, *Rijke Bollart,* ged. de Leek 25 Nov. 1674, † Gron. 22 Dec. 1764, weduwe van *Theodorus Fokkens.*

Kinderen uit dit huwelijk:

Berend, convoymeester, tr. *Roelofje Gongrijp,* van Harlingen.

Hermanna, tr. *Hermannus Theodorus Entrup,* secretaris van de Hooge Justitiekamer dezer provincie.

Willem, scriba, tr. *Magdalena Hesse;* hun zoon *Willem Jacob Cranssen* was opperkoopman op het kasteel Batavia, gouverneur van Ternate, Malakka, Ambon enz. (Zie Navorscher 1914, blz. 334).

Jacob, ged. Gron. 6 Oct. 1715, † (volgens Collecteboek) Groningen 26 Jan. 1775, raadsheer 1764, 65, 66, 68, 70, 71, 72, 74; 'gezworene der stad Groningen 1751, 52, 54, 56, 56, 63; lid van Gedeputeerde, Staten 1.766; lid Prov. Rekenkamer 1769, 1772; secretaris van Groningen, tr. Groningen 29 April (ondertr. 13 April) 1743 *Margaretha Themmen,* geb. in 1719, † 13 April 1772, dr. van Ds. *Themmo Themmen* en *Anna Scheltema.*

Kinderen uit dit huwelijk: *Themmo, Rijka* en *Willem,* secretaris van Groningen; *Rijka,* huwde Ds. *Lambertus van Bolhuis.*

Wapen *Cranssen:* „In rood een groene boom, vergezeld van een stappenden zilveren eenhoorn, alles ondersteund door een grasgrond'.

Haren (Gr.). DR. H. A. BICKER CAARTEN.

van Hensbergen-Engelen. Gegevens gezocht over *Arent van Hensbergen* en *Aeltien Engelen,* ouders van *Otto van Hensbergen,* rentmeester van het capittel van St. Walburg te Arnhem, aldaar 13 Jan. 1678 gehuwd met *Joanna Ham.* ged. Arnhem 15 Oct. 1651 als dr. van *Dirk* en *Ruttier Otters.*

Bandoeng. W. PH. VEEREN.

van Hoorn. Gevraagd bijzonderheden betreffende *Hessel Hessels van Hoorn,* overleden te Leer vóór 6 Juli 1636, op welken datum zijn zoon *Class Hessels* 5 rijksdaalders ten

behoeve van de Doopsgezinde armen te Leer aan den diaken uitkeert. Behalve *Class* moeten er nog meer kinderen zijn geweest, daar in de betreffende acte het woord „miterve" voorkomt. De naam van Hessels vrouw is mij niet bekend. Volgens overlevering was Hessel uit Amsterdam afkomstig.

's-Gravenhage. W. KROON.

van der Born. Gevraagd zoo volledig mogelijke opgave der ascendenten van *Andries van der Horn*, gehuwd met *Mary Olycan Pietersdr.*

Soest. JHR. H. K. B. RENDORP.

Volgens Herald. Bibl. 1879, p. 378, was bovengenoemde *Andries van der Horn* (1600-1677) zoon van *Dammas dndriesse van der Horn* en *Chrisfina Willems Suyderhoeff*. Volgens A, van der Willigen. Pzn., Les Artistes de Harlem, 1870, (in de bibliotheek van het Genootschap), was *Christina Suyderhoeff* de dochter van *Willem Suyderhoeff*, raad en burgemeester van Haarlem, geheimraad van prins Willem 1, en *Aefjen Pietersdr. Hoos.* RED.

Jude. (LXIV, 151). Naar aanleiding van de vraag van Jhr. Ir. 0. C. A. van Lidth de Jeude omtrent het geslacht *Jude*, moge ik nog de aandacht vestigen op het zeer lezenswaardige opstel van B r u n o J a c o b, *„Die Rittergeschlechter Jude und Judemann in -Hessen"*, -verschenen in. Heft 22, jaargang VI van *„Jüdische Familien-Forschung"* (Juni- 1930), met een naschrift van stud. hist. M o s e s S z u l w a s, Berlin, *„Zu Hittergeschlechfern Jude und dgl."*; in hetzelfde tijdschrift, Heft 35, jaargang 1934, bladz. 596.

Desverlangd ben ik gaarne bereid genoemde afleveringen van dit tijdschrift aan Jhr. Ir. van Lidth. de Jeude ter inzage op te zenden.

Arnhem. MR. DR. H. P. SCHAAP.

Colenbrander (van Hecking Colenbrander) . Zijn nadere gegevens over het geslacht *(van Hecking) Colenbrander* beschikbaar, dan aangegeven in het boekwerk „In den Tuin der Nederlanden" door Mr. Dr. C. W. Maris, waarin op pag. 258 als oudste gegeven vermeld staat het huwelijk van Ds. *D. Colenbrander* en *L. H.* d. *van Hecking.*

Usquerf (Gr.). H. TH. VAN HECKING COLENBRANDER.

Kranendonk. (LXIV, 211) . *Cornelis Pietersz. Cranendonck* is één van vijf broers, die allen vermeld worden in het Recht. Arch. van Oost IJsselmonde, n.l. *Gerard*, gestorven vóór 1584; *Pieter*, schout van het Ambacht Oost Ijsselmonde van 1560 tot zijn dood in 1600; *Willem*, overleden- ± 1598; *Huygo*, heemraad van. Dirk Smeetsland, overleden 1615, en *Cornelis*, schepen van Ridderkerk, bovengenoemd.- De naam van den vader is mij niet bekend; vermoedelijk stammen zij af van *Willem Cranendonc*, die reeds in 1471 land bezit in Oost IJsselmonde (zie Ned. Leeuw 1930, blz. 113). Het wapen van deze Cranendonck's wijst op verwantschap met oudere Brabantsche takken, doch meer dan een vermoeden is dit niet. Voor zoover mij bekend bestaat van *Cornelis Pietersz.* geen verdere nakomelingschap; zeer zeker niet in Ridderkerk. De mededeeling van den heer Kragt dat het geslacht Kranendonk onder Ridderkerk afstamt van het in 1579 gedoopte kind van Cornelis Pietersz Cranendonck is onjuist. Het Ridderkerksche geslacht *Kranendonk* stamt n.l. af van *Paulus, ddriaansz. Cranendonck* (1606—vóór 1666), die de naam Cranendonck omstreeks 1630 aanneemt. Hij ontleent die wel aan de hooger 'genoemde familie, doch heeft hiermede geen <bloedverwantschap.

V o o r b u r g . IR. A. KRANENDONK.

Kranendonk. (LXIV, 211 j. In verband met de mededeeling, dat het geslacht *Kranendonk* onder Kladerkerk en omgeving at zou stammen van *Adria(e)n*, geboren in 1579 als zoon van *Cornelys Pieters* en *Agatha Crynenar., is* het niet ondienstig er op te wijzen, dat er ter plaatse een geslacht *Kranendonk* voorkomt, dat niet alleen niet uit aezen stam is voortgekomen, doch dat zelfs geen enkele bloedverwantschap met het door den vraagsteller beaoelde geslacht Kan aanwijzen, hoewel het *den naam* des ondanks daaraan ontleende! De schakels, welke hier het verband legden, zijn de volgende:

Gerard Pieterszn (tweede zoon van *Pieter Pieferszn* (van) *Cranendonck*, 1561—1600 schout en heemraad van Oost-IJsselmonde) huwt kidderkerk 16 April 1589 *Roockgnen Goossensdr.* 'Uit dat huwelijk worden drie kinderen te Poortugaal gedoopt, n.l. *Goosen, Heyltje* en *Sopnia.*

Roockgen Goossensdr., vermeld 12 Jan. 1596 als weduwe van *Gerrit Pietersz. W'anendonck* (Recht. Arch. Kidaerk. 1896 LXVIII—1), hertrouwt 9 Nov. 1597 met *Adriaen Paulsen*, j.m. van Kidderkerk. (hieruit geen kinderen.)

Aryen Pauwels, weduwnaar, heemraad, later dijkgraaf van Ridderkerk, hertrouwt 1604 (bescheid gegeven en bevestigd H. Ido Ambacht 30 Mei 1604) *Aryaantje Cornelis*, uit Sandeiingen Ambacht. Hij wordt begraven te Ridderkerk 29 september 1646, 79 jaar oud. Up zijn graisteen komt voor het eerst de naam *Cranendonk* voor (zie Bl. v. Tr. Prins). In de Rechterlijke en Weeskamerarchieven van Kidderkerk wordt hij meestal *Adriaen Pouwels*, later ook *Adriaen Pouwels Dyckgraeff* en nog later *A. P. Ouden Dyckgraeff* genoemd. Uit zijn huwelijk Ao. 1604 drie kinderen, *Pouwel* (ged. 7 Mei 1606), *Roockghen* en *janneken.*

Pouwel Adriaensz. begint omtrent 1630 den naam *Cranendonck* te gebruiken, doch wordt ook wel *Romein* genoemd, terwijl het weeskamerarchief van Kidderkerk 22 April 1631 vermeldt: *„Pauwel Ariensz. Craennendonq, Roockgen* en *Anneken driensdr,,* kinderen van *ddriana Corns.dr.* za., geprocreert bij *Adriaen Pauwelsz. Dyckgraeff"*. 23 Maart 1638 wordt hij vermeld als *Pauwels Adriaensz. Craennendonq Roomain;* hij trouwt 3e te Ridderkerk 8 Mei 1639 met *Grietje Jacobs, van IJsselmonde*, uit dit huwelijk 6 kinderen, waarvan een zoon jong stierf; drie dochters, welke in Ridderkerk huwden en twee zoons, welke beiden een tak in Ridderkerk leden voortleven onder den naam *Kranendonk.* De Heer Ir. A. Kranendonk te Voorburg, die mij in 1944 op het bovenstaande attent maakte, bezit van deze nakomelingschap naar hij mededeelde, een vrij volledige geslachtslijst tot 1842.

Amsterdam. A. P. J. B. FERMIN.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Collectie Gunderman. — jaarverslag 1946. — Het geslacht Oester, door Mr. H. H. A. de Graaff. — Maria Lambrechts, een verre erftante, door Mr. K. N. Korteweg. — Foutieve wapens en namen in diverse bronnen, door R. T. Muschart (vervolg). — Baurmeister of Baurmeister, door Mr. H. L. Hommes. — Korte mededeelingen: Het wapenbord van Nispen; Genealogie in de Rechtszaal; van Brienen. — Vragen en Antwoorden: Backer; van Bokhoven; Bruch; von Buttel; Chatin-Cranssen; van Hensbergen-Engelen; van Hoorn; van der Hom; Jude; Colenbrnnder (van Hecking Colcnbrander) ; Kranendonk.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *Jonkerlaan 26,* Wassenaar..

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot den Secretaris IR. C. M. R. DAVIDSON, *Prins Mauritslaan* 64, *'s-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.*

De redactie van het Maandbladwijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 9 **LXIVe Jaargang** **'September 1947**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heeren Mr. A. M. Blaisse en W. Dozy, respectievelijk sedert 1941 en 1922 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

C. F. VAN VLOTEN AUGUSTIJN .... *Apeldoorn.*
Huize Laag *Buurloo, Deventerstraat* 389.

A. J. M. BALJET ..... *Eindhoven.*
Floralaan *128.*

W. DOLK ..... *'s-Gravenhage.*
Zoutmanstraat 63b.

MR. J. FROWEIN ..... *Oosterbeek.*
Huize De Oorsprong.

MR. G. W. MOSSEL ..... *Aerdenhout.*
van Haemstedelaan 17.

G. Baron DE: ROEST D'ALKEMADE DIT OEM DE MOESENBROECK ..... *Casteau, België.*
Château de l'Enclos.

MR. G. N. SCHUTTER ..... *Sappemeer (Gr.)*
Achterdiep 9.

M. H. S. Barones VAN TUYLL VAN SEROOSKERKEN geb. Jkvr. VAN TETS .... *'s-Gravenhage.*
Wassenaarscheweg 15.

J. WIJNBEEK ..... *Zwolle.*
Sassenstraat 37a.

Adreswijzigingen:

JHR. MR. M. A. BEELAERTS VAN BLOKLAND *Tandjong Pandan.*
Billiton, Ned.-Indië,

B. H. BOISSEVAIN ..... *Hilversum.*
Stieltjeslaan 43.

MR. J. J. BREDIUS ..... *Utrecht.*
Maliebaan 104.

G. J. W. PUTMAN CRAMER ..... *Wassenaar.*
Huize de Wittenburg, Rijksstraatweg 612.

MR. J. DE VRIES VAN DOESBURGH .... *Velp (Gld.).*
Ziekenhuis, Tramstraat.

F. W. DONKERSLOOT ..... *Apeldoorn.*
Timorlaan 6.

L. F. VAN GENT ..... *'s-Gravenhage.*
Balistraat 88.

J. J. GRETER ..... *Amersfoort.*
't Stort Zuid 76.

IR. W. J. H. Graaf VAN LIMBURG STIRUM. *Londen S.W. 20.*
Copse Hill 93, Wimbledon.

IR. G. L. MEESTERS ..... *Utrecht.*
Mozartlaan 32.

A. C. POLVLIET ..... *Breda.*
Markt 27a.

JHR. TH. RÖELL ..... *Londen W. 1.*
c/o Neth. Embassy
Flat *12, Hereford House, Parkstreet 117.*

IR. C. B. ROEST ..... *'s-Gravenhage.*
Ridderlaan *14.*

MR. DR. L. H. N. BOSCH Ridder VAN ROSENTHAL ..... Zeist.
Boulevard 7.

MR. DR. H. P. SCHAAP ..... *Batavia, Ned.-Indië.*
Brittanniapark 3.

TH. WALTER ..... *Amsterdam-Z.*
Vossiusstraat 18.

J. C. WILBRENNINCK ..... *Soesterberg.*
Montgomeryweg id.

A. ZWANENBURG ..... *Leiden.*
Rapenburg 8.

Het Genootschap is in ruil getreden met „Le Blason", revue mensuelle belge de généalogie, d'héraldique et de sigillographie; dir.:

F. Koller, Rue de l'Alliance 35, Brussel 111, en met den Antwerpschen Kring voor Familiekunde, Moonsstraat 25, Antwerpen (België) ; tijdschrift „de Schakel".

Notulen

van de Algemeene Vergadering gehouden op 21 Juni 1947 in Hotel des Pays-Bas te Utrecht.

Aanwezig: de eereleden Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland en Jhr. Mr. Dr, E. A. van Beresteyn, de correspondeerende leden: R. T. Muschart, A. P. M. A. Storm de Grave en P. M. van Walchren en de gewone leden: J. K. H. de Roo van Aiderwerelt, Mr. W. C. J. Alpherts, Jhr. Mr. M. A. Beelaerts van Mlokland, F. E. van den Berg, Mevr. A. C. Boogaard-Bosch, Jhr. W. A. van den Bosch, Mr. J. J. Bredius, W. J. J. C. Bijleveld, Jhr. J. J. van Kaab van Canstein, A. L. Carstens, Mr. F. Daniëls, Ir. C. M. R. Davidson, Ir. J. G. Deknatel, Mr. J. 1. van Doorninck, A. P. J. B. Fermin, J. H. de Vree van Gelder, L. F. van Gent, Mr. J. P. J. Gewin, G. F. E. Gonggrijp, H. 's Graeuwen, Jhr. Dr. D. P. M. Graswinckel, A. K. Ph. Gunderman, M. I. A. J. C. Baronesse van Heemstra-Godin de Beaufort, H. J. Inden, Mej. E. H. Korvezee, F. Kragt Hzn., H. L. Kruimel, Mr. W. F, Leemans, H. J. van 't Lindenhout, J. Loeff, Prof. Dr. J. Ph. de Monté verLoren, Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht, J. M. Martens, P. W. Modderman, G. Haitsma Mulier, W. J. H. Mulier, Mej. H. Mijnssen, Jhr. Mr. L. Op ten Noort, Mej. Mr. E. C. M. Prins, J. B. W. M. van Roosmalen, Mr. E. R. van Eibergen Santhagens van Lunenburg, Mr. A. P. van Schilfgaarde, M. J. L. Baron Taets van Amerongen van Renswoude, H. F. Heerkens Thijssen, Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, Mr. W. W. van Valkenburg, Ir. Ch. van der Vlis, Mr. W. de 'Vries.

De Voorzitter, Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland, opent te ruim half drie de vergadering. Zoowel de notulen van de op 29 November 1946 gehouden algemeene vergadering als het jaarverslag over 1946 [1]) worden zonder beraadslaging goedgekeurd.

De commissie voor het nazien der rekening over 1946, bestaande uit de Heeren G. F. E. Gonggrijp en Mr. T. J. Naudin ten Cate, brengt bij monde van eerstgenoemde verslag uit. Alles in orde bevonden zijnde, wordt op voorstel der commissie de rekening goedgekeurd.

De penningmeester, Jhr. H. Trip, die volgens rooster aftrad, wordt bij acclamatie herkozen en in de vacature wegens het uittreden om gezondheidsredenen van den Heer H. J. A. 'van Son wordt verkozen Ir. C. M. R. Davidson. De Voorzitter wijdt hartelijke woorden aan den Heer van Son, die jarenlang het secretariaat op uitnemende wijze heeft vervuld en spreekt de beste wenschen uit voor zijn gezondheid.

Thans wordt overgegaan tot de rondvraag, waarbij de Heer Muschart voorstelt ieder kwartaal een ledenvergadering te houden en wel afwisselend in de verschillende provincies. Verscheidene leden achten dit bezwaarlijk en gevoelen er meer voor *om* de begrootingsvergadering in het najaar in **Den** Haag **te** houden en de gebruikelijke Juni-vergadering. gecombineerd met een excursie, elders.

De Heer Maris stelt er prijs op, naar aanleiding van een door een der leden in de vorige vergadering gemaakte opmerking, te verklaren, dat het destijds door hem gedaan verzoek om een vouwblad omtrent zijn boek bij het maandblad in te sluiten, niet door commerciëele overwegingen was ingegeven. De Voorzitter antwoordt, dat het bestuur dit ook aldus begrepen heeft, daar anders het verzoek niet zou zijn ingewilligd.

De Heer van Roosmalen vraagt of inmiddels nadere gegevens bekend zijn geworden omtrent de vier getallen, die bij de herziening van de ledenlijst werden aangehouden. Hierop antwoordt de Voorzitter, dat zich geen nieuwe gezichtspunten hebben voorgedaan. Ir. van der Vlis, voorzitter van de groep Friesland, vraagt of de Voorzitter' wellicht nadere mededeelingen kan doen naar aanleiding van de onlangs tusschen de groep Friesland en het bestuur gevoerde correspondentie over de handhaving van een bepaald lid. Nadat eenige leden hun meening hebben kenbaar gemaakt, wordt besloten, dat aan de Commissie Nijgh zal worden gevraagd, alsnog 'over dit geval te rapporteeren, waarna de zaak ter besiissing aan de ledenvergadering zal worden voorgelegd.

De Heer Modderman zou gaarne vernemen, of de tweede druk van het Repertorium van gedrukte genealogieën reeds spoedig zal verschijnen. De Heer van Beresteyn, de vraag op verzoek van den Voorzitter beantwoordende, deelt mede, dat de copy voor de 2de druk was bijgewerkt tot en met 1944 en nu is gezet. Teneinde echter eenigszins bij te blijven wordt de nieuwe tekst thans nog zooveel mogelijk aangevuld tot en met 1946 en spreker hoopt, dat binnen niet al te langen tijd de herziene uitgave het licht kan zien.

De Heer Modderman deelt mede, dat hij bezig is de talrijke gegevens van genealogischen aard, voorkomende in het Groningsche Beklemrecht van Feith, te noteeren, welke aanteekeningen spreker zich voorstelt later aan het Genootschap te schenken. Met groote belangstelling wordt hiervan kennis genomen.

De Heer Fermin, die later ter vergadering is gekomen, vraagt hoe het is gesteld met den 'overgang van de collecties naar het Centraal Bureau voor Genealogie. De Voorzitter verwijst den Heer Fermin naar het jaarverslag, dat in het begin van de vergadering is voorgelezen.

Tenslotte maakt de Heer Maris de opmerking, dat hij alsnog bezwaren van juridischen aard tegen de overeenkomst met het Centraal Bureau zou willen inbrengen. De Voorzitter wijst erop, dat de concept-overeenkomst destijds uitvoerig is besproken en in Juni 1946 in „De Nederlandsche Leeuw" is afgedrukt, waarna overeenkomstig het besluit van de vergadering alsnog juridisch advies is ingewonnen over de vraag of de ontworpen overeenkomst niet in strijd was met de statuten. Deze vraag is door een bekend jurist ontkennend beantwoord. De Voorzitter acht het bezwaarlijk op deze kwestie, die een jaar geleden haar beslag kreeg, thans weer terug te komen .

Niets meer aan de orde zijnde sluit de Voorzitter om half zes de vergadering, waarna de Heer van Roosmalen een interessante en met veel belangstelling aangehoorde lezing over Christoffel Plantijn en zijn geslacht hield.

[1]) Opgenomen in Ned. Leeuw 1947, k. 251.

Aanwinstenlijst des bibliotheek.

Althe r, E. Register zu den Bevölkerungsverzeichnissen aus dem 17. und 18. Jahrhundert im Staatsarchiv Zürich. [Zürich 1946]. Gestenc.' *(Geschenk van de Zentralstelle der Schweizerischen Gesellschaft für Familienforschung).*

Bazant, E. Burg Rosenberg. Rosenberg 1939. 2e verm. dr. ***(Geschenk van den Heer G. C. A. Mulder).***

Blaffert van het huisgeld uit de Resolutieboeken berustende ten gem.-archieve van Amersfoort, a° 1755. Amersfoort [z.j.]. Gestenc. ***(Geschenk van den Heer S. W. Melchior).***

Ons familieblad, onder red. van J. P. van Mullem. Edam 1947. jrg. VIII, afl. 1. ***(Geschenk van Ds. J. P. van Mullem).***

Gavelle, E. Généalogie de la famille Villotte. Brive 1920. dl. II,1, 1548-1752. Overdr. uit „Bulletin de la Soc. scientifique, hist. et arch. de la Corrèze". ***(Geschenk van den Heer W. J. J. C. Bijleveld).***

Hardenberg, H., F. Nuyens. Inventaris der archieven van het arrondissement Maastricht en het departement van de Nedermaas (1794-1814). Met een inl. over de vorming van het grondgebied en de gesch. der bestuursinstellingen. 's-Gravenhage 1946. Rijksarchief in Limburg. ***(Geschenk van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen).***

Jonker Czn., L. Wat is de oorsprong van onze vlag? Middelburg 1937. ***(Geschenk van den Heer H. Jonker),.***

Het journaal van Jan Cornelisz Nomen over het bezoek van Czaar Peter aan Holland en Zaandam in 1697 en 1717; overgeschr. .... door J. J. Zonjee, met inl. en aantn. door G. J. Honig, Wormerveer 1947. In: „de Zaende", jrg. II, nr. 8. ***(Geschenk van den Heer G. J. Honig).***

Kronenberg, H. Genealogie van Boe(c)kholt. (Uit de nagelaten papieren van Dr. M. E. Houck samengesteld). [Z.pl. 1946]. Overdr. uit „V. en M. Ver. tot beoef. van Overijssels regt en gesch.", LXII. *(Geschenk* ***van den Schrijver).***

Loo-kroniek; familie-tijdschrift voor de leden van het geslacht Loo. Rotterdam 1947. jrg. II, no. 5. ***(Geschenk*** *van den* ***Heer J. A. M. van der Loo).***

Maris, A. J. Eemnes, rechtsgeschiedkundige ontwikkeling van gemeente en waterschap. Utrecht 1947. *(Recensie-exemplaar).*

Martienssen, O. Abstammungstafel der Familie Martienssen von Karl dem Grossen. Kiel 1943 ***(Geschenk van It. C. M. R. Davidson).***

Maijer A z., B. Stamboom van de familie Houtman vanaf ± 1735 tot 1 Mei 1941. [Met 3 tab.]. Midden-Beemster [1941]. ***(Aankoop).***

[Mededeelingenblad van de] familie Backer. [Vlaardingen] 1947. nr. 9 t/m 12. *(Geschenk* ***van de*** *fam.ver. Backer).*

Mededeelingenblad van de „Ver. ter bevordering van het stamboomonderzoek voor Rotterdam en omstreken". Poortugaal 1946, 1947. nr. 1 t/m 6. ***(Geschenk van de Ver. ter bevordering van het stamboomonderzoek voor Rotterdam en omstreken).***

Mensonides, H. M. en A. T. Schuitema Meyer, Inventaris der Archieven van den Senaat, de faculteiten en het college van curatoren der Groningsche Universiteit. Met een voorw. van A. G. Roos. Groningen enz. 1947. *(Geschenk* ***van het College van Curatoren en den Academischen Senaat der*** *Rijksuniv.* ***te Groningen).***

Mesdag, G. van. Het geslacht Mesdag. [Z.pl.] 1946. ***(Geschenk van den Schrijver).***

*0*ldewelt, W. F. H. Kohier van de personeele quotisatie te Amsterdam over .... 1742. Amsterdam 1945. Genootschap Amstelodamum. 2 dln. dl. I. Inl. en registers. dl. II. Tekst van het kohier. ***(Aankoop).***

*[0*osterzee, N. van]. Familie van Oosterzee. ['s-Gravenhage 1946]. ***(Geschenk van den Schrijver).***

Prims, F. Geschiedenis van Antwerpen. Antwerpen 1947. dl. IX. Met Oostenrijk en onder de Franschen (1715—1814). le boek: de politische orde. ***(Aankoop).***

Rolland, V. H. Supplément [de l']Armorial Général de J. B. Rietstap. La Haye 1942. dl. V. ***(Aankoop).***

Rübel, E. Ahnentafel Rübel-Blass. Zürich 1939. 2 dln. dl. I. Tafel: dl. II. Text. ***(Aankoop).***

Schelven, A. L. van. Philips van Almonde, admiraal in de gecombineerde vloot 1644-1711. Amsterdam 1947. Proefschrift Amsterdam. *(Geschenk* ***van den Schrijver).***

Smit, J. Het archief der Rekenkamer ter Auditie van de gemeenelandsrekeningen en de opvolgende colleges met de daaronder berustende rekeningen. 's-Gravenhage 1946. Alg. Rijksarchief. *(Geschenk* ***van het Min. van*** *Onderwijs,* ***Kunsten en*** *Wetenschappen).*

Son, H. J. A. van. Geschiedenis en genealogie van het geslacht van Son, eertijds geheeten van Broechoven. ['s-Gravenhage 1946]. 2 dln. 1 bd. dl, I. Het geslacht van Broechoven te Tilburg (14e en 15e eeuw). dl. II. Het geslacht van Son te Tilburg (15e en 16e eeuw). ***(Geschenk van den Schrijver).***

Tussenbroek, O. van. Gedenkboek samengesteld bij het 150-jarig bestaan van de N.V. J. P. Wyers' Industrie-Handelsonderneming. [Met: Fransche vert. door C. Crisafulli en Engelsche vert. door J. S. Berrington]. Amsterdam 1947. *(Geschenk* ***van de Directie van*** *J.* ***P. Wyers Industrie- en Handelsonderneming).***

Verslagen 's Rijks Oude Archieven. 's-Gravenhage 1946. 2e serie, XVII. ***(Geschenk van het Min, van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen).***

Sevenstern.

Een katholiek Gronings geslacht,
door J. T. F. SLUITER.

Inleiding.

Dit geslacht vindt zijn oorsprong aan het eind van de zestiende eeuw. De stamvader woonde in Groningen in het huis „de soeven steren", aan de Oostzijde van de Brede of Grote Markt gelegen, het tweede vanaf de Oosterstraat.

Aanvankelijk noemde hij zich Hendrick Harmens [1], als velen. Het dagelijks gebruik verlangde echter al spoedig een nauwkeuriger aanduiding, het werd: Hindrick in die Soevensteren [2], wat men gauw vereenvoudigde tot Soevensteren zonder meer, later moderner geschreven als Sevenstern. Een enkele maal noemen zijn nakomelingen zich nog wel alleen met vadersnaam, zoals bv. Pieter. Hindricx in 1620 [3], en Geesien Berens nog in 1628 [4].

Voor circa 1600 zijn geen gegevens te vinden, omdat de administratie weinig omvattend was, en vooral omdat toen een familienaam ontbrak.

Voor zover bekend is, wordt het huis voor het eerst genoemd in 1593, als „Berent Hyndrycks de sone op de Sovensterne" zich als leerjongen in het goudsmedengilde laat inschrijven [5]. Belangrijker is een acte van 20 Oct. 1627, omdat daarin de ligging van het huis blijkt. Hier schenkt de weduwe van wijlen burgemeester Rodolfi Gruis: „an beide hoer soons door kracht derselve hylixvorwerden vooruit in die mande . . . het huis daer die weduwe sulvest und met hoer vors jongeste soene in woent staende ant brede marckt bij Oosterstraete daer het huis die soevensteren genoempt ant suiden unde daer die stadt Wesel uithanckt ten noorden naest angeswettet sind." [6]

Op de bekende plattegrond van Groningen, die door den ingenieur Egbert Haubois is getekend en dateert van 1643 [7], ziet men de huizen aan de oostzijde van de markt zeer duidelijk, zo zelfs, dat C. H. Peters er een goede tekening van heeft kunnen maken [8]. Het tweede huis, de Soevensteren, is een typisch gotisch gebouw. Het heeft een smalle, hoge gevel met stijl zadeldak zonder trappen en is boven voorzien van gotische boognissen. Op de tekening ziet men nog de kruisramen en tussen de verschillende verdiepingen de waterlijsten. Dat deze lieden in een dergelijk huis, staande aan de hoofdmarkt van Groningen, woonden, getuigt van een grote welgesteldheid en van aanzien. In 1641 was het huis nog in het bezit van de familie [9].

Met huis had stellig een uithangbord met een afbeelding. waaraan het zijn naam ontleende. Dit moet dan geweest zijn het sterrenbeeld de Pleiade, het zevengesternte, in de Stier. In de middeleeuwen werd ook de G,roote Beer wel met die naam aangeduid. De naam kan ook ontleend zijn aan een plant de Zevenster of trientalis.

Het *wapen* van het geslacht Sevenstern bestaat uit zeven sterren, overeenkomstig de betekenis van den naam. Het komt voor op een zegel met het alliantiewapen Sevenstern-Eewe [10], afkomstig dus van Nicolaus Ignatius Sevenstern en diens vrouw Hermanna Lewe van Middelsturn, dateert dus van 1820—1823; de sterren zijn geplaatst 3-1-3, terwijl de middelste ster van de bovenste en onderste rij een weinig hoger resp. lager geplaatst is. Waarschijnlijk voérden ook oudere leden van het geslacht dit wapen, hoewel er geen zegel van bekend is.

1) Weeskamerarchief no. 76, fol. 215.
2) Procl. Gron. 12 Oct. 1611: Armenhuisz. gasthuis .inv. no. 300 en 320.
3) Rechterl. arch. 111 x no. 4, fol. 443.
4) Procl. 15 Jan. 1628.
5) Lis in fol. 210, fol. 143.
6) Rechterl. arch. III x no. 8, fol. 230.
7) Reproductie in C. H. Petors, Oud. Gron., 1907.
8) C. H. Peters, De grote markt te Groningen, deel 11, in Gron. Volksalm. 1915 (afb. 15). Voor de ligging: B. Lonsain, Gron. Volksalm. 1931, blz. 77.
9) IIIx no. 21, fol. 329.
10) Zegelcollectie de Ranitz, 11, no. 579. Rijksarch. Gron.

Met geslacht Sevenstern was bijna geheel ka t h o 1 i e k. In de doopboeken van de hervormde kerk komen zij niet voor, behalve dan de vier kinderen van Bernardus, die van het geloof afviel en die, misschien ook daarom, door zijn tante Ida onterfd werd [11]. Verder komen alle Sevensterns, voorzover zij dan kinderen hebben, voor in de oudste doopboeken (vanaf 1678) van de parochie, waarin zij woonden, nl. de Augustijnerstatie in de I-leerestraat [12].

het zijn de kinderen van Euitien Spolts Sevensteren (tak A), waartoe ook de Jezuiet Caspar hoorde, en die van Lambert Hendricks (tak C). Bovendien legateert Ida uit de derde generatie (tak B) honderd dalers aan de armen van de *Roomse* religie. Tenslotte werd Hendrik Pieters Pauw, in Groningen in **Ib13** geboren, zoon van Peter Hendricks Sevensteren, in 1632 Jezuiet, een actief contra-reformator dus. Hij was verbonden aan de „missio navalis", die in 1623 op aandringen van Spinola, den Spaansen admiraal, in België was opgericht. Hij stierf 28 Juli 1647 op zee voor de kust van Napels [13]. Waar afstammelingen in alle vier takken kathohek blijken te zijn, zal ook hun gemeenschappelijke stamvader dit geloof beleden hebben. Zij waren bovendien geparenteerd aan lieden als Jasper van Bemmel, voor de Reductie een Spaansgezinde, dus katholiek [14], evenals de secretaris der I-ioofdmannenkamer Popko Everardi d'Embda [15], met wiens dochter Wilhelmina deze Jasper getrouwd was; verder aan families als Cremers, Draper, Oostenvelt, Homan, Ernsthuis, Helda, Dubbelbier, e.a., die alle katholiek gebleven waren.

De voornaamste bronnen, waaruit ik putte, waren: rechterlijke archieven van dc provincie Groningen (R.A.), hiervan vooral IIIx, waarin koop, verkoop, boedelscheidingen; 1114, waarin huw.contr., boedelscheidingen, testamenten; IIIhh, „ausweeringen" van voormonden en voogden: IIii, protocol van trekcedullen; Register Feith met zijn vervolgen; een schenking van wijlen den heer J. A. Wreesman aan het rijksarchief in Groningen [16], een schenking van een honderdtal charters door not .A. J. B. Verheyen in 1933; beide bevatten voornamelijk gegevens over katholieke families in Groningen. Enkele gegevens werden ontleend aan de Statenarchieven (S.) no. 102, rekeningen van den ontvanger-generaal. Dit aíles berust in het Rijksarchief. Van de gemeente-archivalia werden vooral de doop-, proclamatie-, collecteboeken en de gildeboeken gebruikt. Enkele gegevens over de Jezuieten mocht ik van pater F. van Hoeck S.J. uit het archief van de Nederlandse provincie der Jezuieten ontvangen. Enige uittreksels uit acten ontving ik van den heer 1-I. Cremers te Vilsferen.

De namen der Groningse staties kort ik af met hun beginletters, dus: bij der A (**A);** Carolieweg (C) ; Ebbingestr. (E); Guldenstr. (G); Heerestr. (H); Oosterstr. (0); Pausgang (P).

Genealogie.

I. *Hindrick Harmens in die Soevensteren,* woont in het huis de Soevensteren aan de Grote Markt O.Z.; overl. 6 Sept. 1608; tr. *Johanna Mindricks; 3* Maart 1609

11) IIIy, 8 Nov. 1675.
12) Zie ook W. J. J. C. Bijleveld, De R.C. gebleven adel in de Ommelanden, Ned. Leeuw 1925, kol. 161 over Sevenstern.
13) Navorscher 1874, blz. 231-240. F. v. Hoeck, Schets v. d. gesch. der Jez. in Nederland, pag 244-247.
14) H. W. Spijker S.J. De Jezuieten in Groningen en Ommelanden, Gron. Volksalm. 1908, blz. 160.
15) J. Vinhuizen, Asinga te Middelstum, Mndbl. Groningen Dec. 1927.
16) Versl. Rijks Oude Arch. XL111 (1920), 11, 344 e.v.

schenkt zij, overeenkomstig de uiterste wil van haar overleden man, aan de vooqden van het armenconvent „int Rechte Jath" 200 Emder gld, op voorwaarde dat zij „geholden soelen wesen alle jaeren in die maent September getroulicken wter tho delen an den vors. armen voer twalff embder gulden witte broot.... . . ende dat tot een ewige memorie ofte gedachtenisse van Za. Hindrick Harmens vors., dewèlcke up den sesten dach Septembris in anno dusent seshondert ende achte *in* den Heren is gerust."[17]) In 1611 schenkt zij nog 100 Emder gld. om „wittebroot ofte botter edder vlees" uit te delen[18]).

Uit dit huwelijk:

1. *Aelfien Sevenstern,* tr. ..... *Rotgers*[19]); woont in de Poelestraat N.Z.[20]) Zij had geen kinderen; de nakomelingen van haar broers en zuster treden als erfgenamen op[21]).
2. *Harmen Hindricks Sevenstern, zie* IIA.
3. *Peter Hindricks Sevensfern,* laekenkoper[22]); huwt *Grietje Fransen*[23]); hij overleed tussen *22* Mrt. 1633 en *21* Mei 1634[24]); woont in liet huis „op de westsijt van Suipstrate" „hebbende de Stadtshalle en Lubbartus Jacobi ten Noorden, Suipstrate ten Oosten, de tusschen beiide marckten ten Zuiden en Arent Jansen, wijlen Berent Glimmers weduwe en Lubbartus Jacobi ten Westen ter naester swetten" „daer de Golden Pauw uijthanqt"[25]). Naar dit huis noemen hij en ziin kinderen zich in het vervolg *Pauw.* Na ziin dood zijn voogden over zijn jongste twee zoons zijn broers Lambert en Berent, en Jacob Fransen[26]).
4. *Berent Hindricks Sevenstern. zie* IIbis B.
5. *Lambert Hindricks Sevenstern, zie* IIter C.
6. *Evertien Hindricks Sevenstern,* tr. Groningen 1598 (procl. 5 Nov. 1598) *Gerridt Dubbelfbeer.* Beide leven nog 30 Oct. 1609[27]); zij hebben wel kinderen[28]).

A.

II. *Harmen Hindricks Sevenstern,* koopman: woont in het huis „de Sevensteren" aan de Grote Markt 0.2.[29]); in 1621 compareert hij als voogd over het kind uit het le huwelijk v.an zijn broer Lambert[30]); overl. Groningen Maart 1636 (koopman en kramergildeboek); tr. *Janfien Spolts,* overl. Dec. 1640, dr. van *Luitien Spolts* en *Martien*[31]).

Uit dit huwelijk:

1. *Luytien Spolts Sevenstern, zie* 111 AA.
2. *Harmen Wessel Sevenstern,* zie IIIbis AB.
3. *Hendrick Spolts Sevenstern,* tr. Groningen 5 Aug. *1632* (procl. 7 Juli) *Hilletijen Abels,* van Stedum: leeft nog 4 Febr. 1667[21]). Blijkens het register van sententies der bouwmeesters der achttien gilden (R.A. 111 V) wordt in 1651 een kwestie behandeld, die zich in het schilders- en glazenmakersgilde had voorgedaan over de levering van een altaarstuk, dat door Hendrik Spolts Sevensteren was geschilderd, die een „beunhaas" was, een schilder, die niet tot het gilde behoorde. De olderman legde er daarom beslag op[32]).
4. *Marretyen Spolts Sevenstern,* tr. Groningen 24 Juni 1632 (procl. 2 Juni) *Jan Jacobs Gerleffs,* koopman: woont „buiten Bottringepoorte"[33]); overl. 1669 (koopmangildeboek); zn. van *Jacob Gerleffs* en *Trijn Conincks*[34]).
5. *Frerick Harmens Sevenstern, zie* IIIter AC.
6. *Berent Harmens Sevenstern,* ingeschr. in het koopman- en kramergilde in 1643, Over hem is verder niets bekend.

AA.

111. *Luytien Spolts Sevenstern,* ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1620; overl. 1631; tr. Groningen 28 Mei 1620 (procl. 22 April) *Wendeltien van Bemmel*[35]), overl. na 5 Nov. 1655[36]), dr. van *Jasper van Bemmel* en *Willemfien d'Embda*[37]).

Uit dit huwelijk[38]):

1. *Henricus Sevenstern, zie* IV.
2. *Jantien Sevenstern,* overl. Groningen 1649 (koopmgildeboek); tr. Groningen 22 Nov. 1648 (procl. 21 Oct.) *Gasper Jansen Smits,* ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1649; overl. Groningen 1664. Hun zoon is de bekende dichter *Ludolf Smids*[39]), medicinae doctor.
3. *Casper Sevenstern,* geb. Groningen 1627: studeerde te Munster (latijnse school)[40]); 'trad in 1647 in de Sociëteit van Jezus: professor in de philosophie te Hildesheim, alwaar hij in 1677 stierf. Onder het

17) Armenhuisz. conv, inv. no. 300.
18) id. inv. no. 320.
19) Reg. Feith 1669 no: 64: huw.contr. van Christoffer Sevenstern, bevat voorwaarden over de goederen, „die hem van moey Aeltien Sevensteern wed. Rotgers heirgecomen zijn".
20) IIIl no. 9, fol. 216.
21) IIIx no. 48, fol. 128vso.
22) IIIx no. 4, fol. 443.
23) 111x no. 15, fol. 44.
24) IIIx no. 12, fol. 199 en no. 13 fol. 153.
25) 1111 no. 9, fol. 215-219. Zie ook Gron. Volksalm. 1931, pag. 77 over dit huis.
26) Hij had tien kinderen: a. Jacob Pieters Pauw, tr. Soutjen Jansen; b. Harmen, tr. Jacobjen Dercks; c. Frans, uit Wapen van Hollant, in de Peperstraat; d. Roelf, holtkoper,, buyten de Olde Ebbingepoorte, tr. Neesien Reyners; e. Trijntje, tr. le Jan Abraham Westvriese, 2e Berent Jansen; f. Hilletien, tr. Claes Cornelis Boom (Bom); 9. Gesien, tr. Philips van Bemmel, z. van Jasper en Willemtie d'Embda; h. Grietien, ín 1635 „jongedochter"; i. Hindrik, jezuiet (zie inl.); i. Eise in 3635 nog minderjarig (IIIx no. 9, fol. 41vso en fol. 364; no. 11, fol. 346, no. 72, fol. 129 en fol. 332; no. 15, fol; 44; no. 26, fol. 227; no. 28, fol. 2).
27) Verheven. inv. no. 55.
28) 4 Febr. 1667 komen o.a. Annetien Dubbelbier, wed. Menolt Peters, Eppo Heerckens wegens zijn vrouw Emerentia Hondebeeck (d.v. Bernhard H en Geesien Dubbelbier), Lutgertien en Jantien ter Braeck (dd. v. Goswing ter Braeck, die een zwager is van Geesien Dubbelbier vgls. procl. 18 Mei 1679) haar nakomelingen zijnde. voor als erfgenamen ab intestato van Aeltien Sm (IIIx no. 48,. fol. 128vso).
29) IIIx no. 21, fol. 329.
30) Weeskamerarchief no. 76, fol. 215.
31) Armenhuisz. conv., inv. no. 246, laatste transfixcharter.
32) Gron. Volksalm. 1910, p. 143.
33) IIIx no. 46, fol. 135vso.
34) IIIx no. 37, fol. 111.
35) In een sententie over een nakooo van 27 Mei 1719 komt een stamreeks voor van de beide betrokken personen Jan Sorn en een Ernsthuis. Hierin komen voor Ludolph Sev. met als vrouw Grietien Spolts en zijn broer Frederick met Jantien Remmers (R.A. IIb no. 116, blz. 223). Bij vergelijking met de acten uit de tijd zelf blijken de namen van beide vrouwen foutief te zijn.
36) IIIx no. 57, fol. 94vso.
37) IIIx no. 7. fol. 376.
38) IIIx no. 22, fol. 128; no. 37, fol. 100vso; no. 53, fol. 221.
39) Zie over hem Dr. J. A. Worp, Gron. Volksalm. 1892, blz. 189.
40) Gron. Volksalm. 1905, blz. 5 noemt hem als privéleraar van Abraham Trommius, toen die leerling was van de latijnse school in Gron. (circa 1644—47); Sev, wordt hier genoemd „een zeer goed latinist".

pseudoniem Ludovicus Elpidius schreef hij enige apologetische werken [41]).

IV. *Henricus Sevenstern,* koekbakker [42]); woont in de Ebbingestraat W Z.[43]): 4 Dec. 1678 vermeld als „unctus", voorzien van de sacramenten der stervenden, overl. voor 13 Sept. 1679 [44]); tr. Groningen 22 Febr. 1655 (procl. 22 Jan.) *Bauchien (Balduina) Dronrijp,* een Friese [45]), 9 Juli 1681 vermeld als „uncta" (H).
Uit dit huweliik:
1. *Wesselus Sevenstern,* zie V.
2. *Wendelina Sevenstern,* overl. na 11 Oct. 1718 [46]); tr. Groningen 20 April 1694 (procl 24 Mrt.) den solliciteur [47]) *Jan Sorn* (ook Sorre), overl, na 13 Sept. 1721 [48]).
3. *Fredericus Sevenstern, zie* Vbis.

V. *Wesselus Sevenstern,* qoudsmid [49]); ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1713; overl. Groningen 1719: tr. Groningen 7 Qct. 1689 (procl. 31 Aug.) *Thomina Altinck,* van Groningen., overl. Groningen 1729, dr. van *Thomas Altinck* [50]).
Uit dit huweliik:
1. *Bouwina Sevenstern,* tr. Groningen 7 Oct. 1721 (procl. 13 Sept.)' *Hermannus Meyeringh* (elders *Meyer* genoemd), overl. na 4 Mei 1736 [51]).
2. *Henricus Sevenstern,* zie VI.
3. *Thomas Sevenstern,* ged. Groningen 2 Juni 1700 (O), zeer jong overl.
4. *Wendelina Sevenstern,* ged. Groningen 2 Juli 1702 (O); ingeschr. in het koopman- en kamergilde 1729; overl. Groningen eind Febr. 1752 [52]); tr. Groningen 26 Aug. 1732 (procl. 9 Aug.) *Pieter Smith,* van Lingen, wedn. van *Hendrika Huisers;* klein burgerrecht van Groningen 21 Jan. 1715; ingeschr. in het koopmangilde 1715; overl. Groningen Nov. 1756 [53]).

VI. *Henricus Sevenstern,* ged. Groningen 27 Sept. 1697 (H); goudsmid [54]); overl. Groningen 7 Sept. 1743 (H); tr. Groningen 5 Juni 1736 (procl. 5 Mei; huw.contr. 4 Mei 1736 IIIij) *Euphemia Catharina Bourdon,* qed. Groningen 24 Juni 1717 (0): overl. Groningen 11 Febr. 1742 (H); dr. van *Michiel Bourdon,* uit Normandië [55]), en *Alagonda Cornu.*
Uit dit huweliik:
1. *Aldegonda Gesina Sevenstern.* ged. Groninqen 18 Mrt. 1737 (H); overl. Groningen 25 Mei 1773 (H);

41) Gegevens van pater F. van Hoeck uit een naamlijst in het Jezuietenarchief. Verder v. d. Aa, Biogr. Woordenb. en C. Sommervoogd Bibliothèque des écrivains de la Compagnie de Jésus, dl. VII, pa. 1161.
42) Gildeboek 1649; 1661 Hindrick Roclofs Sev.; en 1669.
43) IIIx no. 52, fol. 101.
44) IIIy, 13 Sept. 1679.
45) Zij stamt stellig af van Cyprianus Dronrijp „publique bij den hove van Frieslant geadmitteerde notarius", die te Groningen resideert (o.a. Reg. Feith 1595 no. 110).
46) Doopb. Heerestraat, zij fungeert dan als getuige.
47) 111x no. 91, fol. 7.
48) Procl. Gron. 13 Sept. 3721.
49) Gildeboek. lis in fol. 210, blz. 141a, 171a, 235, 241a, 249.
50) IIIx no. 71. fol. 247; is niet de advocaat-fiscaal der stad Gron.; staat niet in de genealogie v. h. bekende Gron. geslacht (Alg. Ned. Fam. Bl. II, blz. 233 sq).
51) IIIv 4 Mei 1736.
52) Coll.boek 3 Mrt. 1752.
53) Coll.boek 6 Nov. 3756.
54) Gildeboek, fol. 102a (1736).
55) Procl. 30 Maart 1715, Gras.

tr. Groningen 25 April 1764 (procl. 7 April) *Jan Hebbelman,* van Groningen, canonier in de compagnie d'artillerie van den capitain du Pont.
2. *Wesselus Sevenstern,* ged. Groningen 7 Jan. 1739 (H); jong overl.
3. *Michael Sevenstern,* ged. Groninqen 16 Aug. 1741 (H); „paucis diebus post obiit" (H).

Vbis. *Fredericus Sevenstern,* geb. circa 1667—69; wordt 1682 genoemd in de „status (primam) Communionem inchoantium" van de statie in de Heerestraat: in 1699 huurder van het Stadswijnhuis [56]); overl. Groninqen 1718; tr. Groningen 8 Mei 1697 (procl. 23 April) *Maria Stael,* geb. Groninqen 1676/78; testeert 10 Aug. 1743 [57]); overl. Groningen 2 Nov. 1752 (E); dr. van den wijnhandelaar *Jan Stael* en *Johanna Wierums* [58]). Frederick, of na ziin dood in elk geval zijn vrouw, had een apotheek, zoals bliikt uit een passage in haar testament, waarbij zij aan haar zoon Henricus en dochter Balduina, legateert: „de apothekerswinkel met hetgeen daartoe behoort, en sulx tot beloninge van de diensten soo deselve an Testatrix enige jaeren hebben bewesen". Van 1743 tot 1753 tref ik de apotheek aan in de Boteringestraat, hoek Messemakersqang [59]). Tevoren woonde zij waarschijnliik lange tiid in „de Soppiqe Peer", in de Guldenstraat W.Z., 2e huis vanaf de Vismarkt, dat zij in 1746 verkoopt aan Nicolaas Driesman [60]).
Uit dit huweliik:
1. *Johannes Balduinus Sevenstern,* ged. Groningen 14 Mei 1698 (H); trad in 1716 in de Sociëteit van Jezus, verliet haar echter reeds tijdens zijn studietijd, in 1722. Gegevens over hem zijn schaars: 1723 vind ik hem in Arnhem [61]); 10 Aug. 1743 en 20 Jan. 1752 genoemd in zijn moeders testament. April 1753, na haar dood, komt hij niet meer onder de erfgenamen voor [62]).
2. *Henricus Sevenstern,* ged. Groningen 16 Nov. 1699 (H) apotheker (zie boven); leerjongen bij den apotheker Slagmon in 1719; inoeschr. in het koopman- en kramergilde 1727 of 1728, overl. Groningen Mei 1752 [63]).
3. *Johanna Sevenstern,* ged. Groningen 18 Sept. 1700 (H); overl. voor 1710.
4. *Hermannus Sevenstern,* ged. Groninqen 26 Sept. 1702, (H); in het aoudsmedengilde in 171 1? [64]); leeft noq 17 Mei 1729 [65]).
5. *Ludolphus Sevenstern, zie* VI.
6. *Theodorus Sevenstern, zie* VIbis.
7. *Wesselus Sevenstern, zie* VIter.
8. *Caspar Sevenstern,* zie VIquater.
9. *Johanna Maria Sevenstern,* ged. Groningen 1 Jan. 1710 (H); overl. voor 1711.
10. *Johanna Maria Sevenstern,* ged. Groninqen 29 Jan. 1711 (H); in 1752-53 aanqetroffen in Rovenkerk: 28 Nov. 1752 geeft zij tenminste een volmacht „ge-

56) Stadsresolutie 20 Dec. 1699.
57) IIIv 10 Aug. 3743, ook 20 Jan 3752.
58) IIIv 7 Sept. 1690 en 25 Dec.. 1693.
59) IIIx no. 126. fol. 22: no. 139. fol. 74.
60) IIIx no. 130, fol. 29vso en Gron. Volksalm. 1931 blz. 91.
61) Huisarchief Cremers: C. J. J. I. Cr. no. 11.
62) IIIx no. 139 fol. 59vso, 74 en 117vso.
63) Coll.boek 20 Mei 17.52;
64) Gildeb. blz. 255. Mij is in dien tijd geen andere Hermannus bekend.
65) IIIy 17 Mei 1729.

passeert tot Bovenkerk" aan Balduina, leeft nog 30 April 1753 [66]).

11. *Balduina Sevenstetn,* ged. Groningen 7 Oct. 1712 (H): „apothekersche" (zie boven): overl. 21 Febr. 1776 [67]).
12. *Maria Dorothea Sevenstern,* ged. Groningen 7 Febr. 1714 (H); jong overl.
13. *Antonius Sevenstern,* ged. Groningen 30 Juni 1715 (E); leerjongen bij Susanna Monika Boelens 1737 (koopm. gildeb.); overl. tussen 10 Aug 1743 en 12 Apr. 1753 [68]).
14. *Fredericus Josephus Seuenstern,* ged. Groningen 11 Oct. 1718 postuum (H): jong overl.

VI. *Ludolphus Sevenstern.* ged. Groninqen 31 Tan. 1704 (H); wiinhandelaar [69]); overl. Groninqen Oct. 1746; wonende Guldenstr. [70]); tr. Groninqen 1725 (procl. 25 Sept.) *Rolina Maria Boelens,* ged. Groninqen 4 Febr. 1708 (H); overl Groninqen Mei 1747 [71]), dr. van *Rudolphus Boelens en . . . de Bruijne.*

Uit dit huweliik:

1. *Fredericus Seoenstern, wd.* Groninqen 26 Aug. 1726 (H!: ongehuwd; in 1766 in Amsterdam+ waarsch. goudsmid [72]); overl. tussen 28 Oct. 1766 [73]) en 13 Dec. 1784 [74]).
2. *Gesina Sevenstern,* ged. Groninqen 16 Nov. 1727 (H); leeft 1753. dan compareert als enige volwassen dochter van Ludolph een Johanna Sevenstern; dat kan zij alleen ziin [62]).
3. *Ludolphus Guilielmus Sevenstern,* ged. Groningen 21' Dec 1729 (H); leeft 1766, in Amsterdam [75]).
4. *Johannes A ntonius Sevenstern,* ged. Groningen 29 Juni 1731 (E); waarsch. goudsmid [75]).
5. *Jacobus Johannes Sevenstern,* ged. Groningen 23 Oct. 1733 (H).
6. *Regina Theresia Sevenstern,* ged. Groningen 6 Nov. 1734 (H).
7. *Maria Theresia Sevenstern,* aed. Groninqen 6 Nov. 1734 (H); overl. voor 1784 [74]); tr Groninqen: 23 April 1765 (procl. 6 April) *Jan Titsing.* meester schoenmaker [76]); overl. Grnninqen Jan. 1784 [77]; zn, van *Jan Titsing* en *Lucia Wiersema* [78]).
8. *Reginaldus Guilieltnrrs Sevenstern.* ged. Groningen 5 Mei 1737, overl Groninqen 3 Juli 1737 (H).
9. *Reginaldus Michael Sevenstern,* ged. Groningen 7 Oct. 1738 (H).
10. *Adriana Joseph Sevenstern,* ged. Groninqen 3 Nov. 1739 (H); tr. 1e Groningen 26 Mei 1769 (procl. 6 Mei) *Gijsbert Ruijters,* van Kessel in het Luikse, ruiter in de compagnie van de Col. de Jongh in het regiment van de Gen. maj. van Stavenisse Pous; overl. voor 1777: zn. van *Matthias Ruijters* en *Helena Willems* [79]); tr. 2e Groninqen 29 Juli 1777 (procl. 12 Juli) *Jan Hindrik Oortwijn van Elst,* van Utrecht.
11. *Johanna Sevenstern,* overl. 1766-68; tr. Groningen 23 Sept. 1761 (procl. 29 Aug.) *Leonardus Acrusie (Acruce),* van Sichem in het Luikse, canonier in de compagnie d'artillerie van den captain du Pont: overl. Groningen 8 Juli 1768 „viduus" (H).
12. *Rolina Maria Sevenstern,* ged. Groningen 5 Sept. 1746 (H).

VIbis. *Theodorus Martinus Sevenstern,* ged. Groningen 1 Nov, 1705 (H): ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1730; overl. Groningen Aug. 1784 [80]); tr. le Groningen 9 Juni 1729 (procl. 21 Mei) *Aldegondis Maria Gauckema,* overl. Groningen 26 Sept. 1745 (P) [81]); dr. van *Arent Gauckema* en *Emerentiana Hendriks (Swart)* [65]); tr. 2e Groningen 4 Mrt 1749 (procl. 19 Febr.) *Margarita Jordaens,* wed. van *Hendrik Pijper,* van Waan in 'Westfalen; overl. Groningen Mei 1772 [82]).

Uit het eerste huwelijk: (Al deze kinderen, behalve 1 of 3, leven nog 17 Febr 1749) [83]):

1. *Maria Joseph Sevenstern,* ged. Groningen 11 Oct. 1730 (P).
2. *Johannes Sevenstern,* ged. Groningen 30 Jan. 1732 (P).
3. *Johanna Maria Sevenstern.* ged. Groninqen 5 Nov. 1734 (P). Zij of haar oudste zuster is in 1736 overleden (koopm.gildeb.). Andere gegevens zijn er over haar niet.
4. *Fredericrs Josephus Sevenstern,* ged Groningen 15 April 1739 (P): ongehuwd: overl. Groningen Mrt. 1778 [84]).
5. *Johannes Augustinus Sevenstern,* qed. Groninqen 31 Aug. 1741 (P). Waarschiinlijk is hij het die in 1829 als pastoor te Uithuizen genoemd wordt [85]).
6. *Maria Anna Sevenstern,* ged. Groningen 20 April 1743 (P).

VIter. *Wesselus Sevenstern,* ged. Groninnen 5 April 1707 (H); ingeschr. in het koopmangilde 1739 In 1732 werd hem door B. en R. in Groningen voor 25 jaar octrooi verleend ter oprichting van een papier- en windmolen aan het daarnaar qenoemde wegie. Reeds in 1739 verkocht hii de molen aan den stadsbouwmeester Antoni Verburqh en Jacobus Aelders [86]). Hij bracht hem geen winst op [87]). Sedertdien trad hij on als zaakwaarnemer. Overl. Groninqen 26 Mrt. 1751 (E) [88]); tr. Groninqen 3 Febr. 1733 (procl. 17 Jan.) *Gesina Margaretha Berlage,* ned. Groninqen 14 April 1715 (H): overl. Groninqen 5 Dec. 1764 (E); dr. van *Henricus Berlage,* med dr., en *Anna Maria Monica Bedum.*

66) IIIx no. 139. fol. 117vso. Het rijksarchief in Noord-Holland heeft deze volmacht niet in de archieven v. d. not. de Knuijt te Nieuwer Amstel kunnen vinden. Evenmin werd een overlijdensactie gevonden.
67) Lijfrenten stadsrekeninqen 1776. fol. 224.
68) IIIv 10 Aug. 1743: IIIx no. 139. fol. 59vso.
69) IIIx no. 111. fol. 391 : no. 115, fol. 105vso.
70) Coll.boek 8 Oct.; Verheyen no. 23: tot 1740 in de Heerestraat.
71) Coll.boek 2 Juni.
72) Gildeboek fol. 262 (1750).
73) IIIx no. 156 fol. 119.
74) Weeskamerarchief no. 34. fol. 107: staat en inventaris van alle zoodane goederen als de minderjarige dogter van wiilen Jan Titsing en wiilen Maria Sevensteern uit de nalatenschap van wijlen Frederik Sevensteern ziin te' deele gevallen.
75) Gildeboek fol. 263a (1754).
76) IIIx no. 363. fol. 46vso.
77) Coll.boek 14 Jan.
78) IIIy, 25 April 1705, huw.contr.
79) Huw.contr. IIIy 25 Mei 1769.
80) Coll.boek 1 Sept.
81) Coll.boek 2 Oct.
82) Coll.boek 36 Mei.
83) IIIv 17 Febr. 1749.
84) Coll.boek 12 Maart: Teodorus Sevenstern zijn oudste zoon, vrijgezel.
85) N. Westendorp, Jaarboek van en voor de provincie Gron. 1, intekenlijst.
86) IIIx no. 120, fol. 171vso.
87) Dr. W. J. Koppius, De Papiermolen. Mndbl. „Groningen" 1929, Maart, April en Mei. Ook: B. v. d. Veen, De windmolens in de gemeente Groningen. Gron. Volksalm. 1931.
88) Coll.boek 10 April 1751

Uit dit huwelijk:

1. *Johannes Sevenstern, zie* VII.
2. *Henricus Augustinus Sevenstern,* ged. Groningen 28 Sept. 1734 (E); overl. voor 1740.
3. *Maria Johanna Sevensfern,* ged. Groningen 21 Febr. 1736 (E); overl. voor 1737,
4. *Maria Josepha Sevenstern,* ged. Groningen 17 Mrt. 1737 (E); overl. voor 1742.
5. *Fredericus Augustinus Sevenstern,* ged. Groningen 25 Jan. 1739 (E)'; eerste communie 1752 (P); in 1665-66 in Amsterdam [89]); *leeft* nog 2 Mei 1767 [90]).
6. *Henricus Sevensfern,* ged. Groningen 7 Mei 1740 (E); leeft nog 1767 [90]).
7. *Maria Josepha Sevensfern,* ged. Groningen 19 Mrt. 1742 (E); overl. voor 1766 [91]).
8. *Tecla Johanna Sevensfern,* ged. Groningen 18 April 1743 (E); overl. voor 1746.
9. *Tecla Johanna Theresia Sevensfern,* ged. Groningen 16 Oct. 1746 (E); in 1765-66 in Amsterdam [90]); leeft nog 1802, treedt dan op als doopgetuige (E).
10. *Anna Maria Sevenstern,* ged. Groningen 8 Febr. 1749 (E); overl. voor 1766 [91]).

VII. *Johannes Josephus Nicolaus Sevenstern,* ged. Groningen 13 Oct. 1733 (E): wijnhandelaar; woont tot 1767 aan de Grote Markt N.Z. hoek Boteringestr. [91]), daarna Grote Markt, naast het provinciale collectehuis [93]); overl. Nov. 1783 [94]); tr. le Groningen 17 Jan. 1758 (procl. 31 Dec. 1757) *Maria Anna van Lingen,* ged Groningen 25 Mrt. 1735 (E), overl. Groningen 18 April 1774 (E) [95]); dr. van *Haio van Lingen* en *Antonefta Hoens;* tr. 2e Groningen 23 Dec. 1774 (procl. 3 Dec.) *Bertina Johanna Schoonbeeck,* ged. Groningen 29 Dec. 1740 (C), dr. van *Jacob Schoonbeek* en *Maria Mensens;* testeren 5 Aug. 1775 [96])

Uit het eerste huwelijk:

1. *Wenceslaus Willebrordus Josephus Sevenstern,* ged. Groningen 7 Oct. 1758 (E); overl.. voor 1763.
2. *Thaddaea Catharina Sevenstern,* ged. Groningen 16 Sept. 1759 (E); overl. kort voor 2 Dec. 1784 [97]).
3. *Hiacintus Johannes Sevenstern,* ged. Groningen 10 April 1761 (E); overl. voor 1766.
4. *Antonia Sevensfern,* ged. Groningen 9 Mei 1762 (E); overl, voor 17 Nov. 1774 [98]).
5. *Wenceslaus Henricus Sevenstern,* ged. Groningen 3 Aug. 1763 (E); leeft 8 April 1788 [99]).
6. *Anna Sevenstern,* ged. Groningen 8 Sent. 1764 (E); overl. Groningen 3 April 1835; tr. Groningen 10 April 1788 (procl. 15 Mrt.) *Henricus Johannes Josephus Coops,* koopman [100]), ged. Groningen 17 Mrt. 1757 (E); zn. van *Henricus Coops* en *Johanna Catharina Berlage.*

89) 111x no. 156, fol. 30.
90) 111x no. 157, fol. 78vso.
91) IIIx no. 156, fol. 30.
92) IIIx no. 165, fol. 189; 166 fol. 77; 169 fol. 20.
93) IIIx 156, fol. 105 en aant. 94 en 95.
94) Coll.boek 27 Nov.
95) Coll.boek 18 April.
96) IIIy 5 April 1775.
97) Weeskamerarchief no. 34, fol. 105. Waarschijnlijk is zij het, die 13 Febr. 1782 in het collecteboek voorkomt: „Dela Sevensteern, d. J. Sevensteern".
98) IIIx no. 169, fol. 20.
99) IIIy 8 April 1788.
100) IIIx po, 208, fol, 54vso,

7. *Genoveva Sevenstern,* ged. Groningen 23 Sept. 1765 (E); leeft 17 Nov. 1774 [98]).
8. *Hiacintus Josephus Sevensfern,* ged. Groningen 22 Mrt. 1766 (E); overl. voor 1774 [98]).
9. *Johanna Maria Sevensfern,* ged. Groningen 13 Juli 1768 (E); overl. voor 1774 [98]).
10. *Henricus Ignatius Sevensfern, ged.* Groningen 31 Juli 1770 (E); tr. Amsterdam 1796 (aanget. Amsterdam 6 Mei [100a]), procl. Groningen 14 Mei 1796) *Maria Margaretha Besseling,* ged. Amsterdam (R K. Kerk de Papagaay) 3 Januari 1771, dr. van *Jan Asverus Besseling* en *Anna Catharina Haselkamp.*
11. *Hermanna Sevensfern,* ged. Groningen 16 Dec. 1771 (E); overl. voor 1774 [98]).
12. *Antonius Johannes Sevenstern,* ged. Groningen 8 April 1773 (E); overl. voor 1774 [98]).

Uit het tweede huwelijk:

13. *Hermanna Maria Sevenstern, gcd.* Groningen 23 Mei 1776 (E).

VIquater. *Caspar Sevenstern,* ged. Groningen 6 Jan. 1709 (H); leerjongen bij mons. Akerma 1726 (koopmangildeboek); overl. Groningen 22 Sept. 1752 (E) [101]); tr. Groningen 16 April 1748 (procl. 6 April) *Johanna Catharina Berlage,* gcd. Groningen 6 Dec. 1725 (H); overl. na 1788; dr. van *Henricus Berlage,* mèd. dr., en *Anna Maria Monica Bedum.* Zij hertrouwt Groningen 18 Juni 1754 (procl. 1 Juni) *Hendrik Coops,* zn. van *Hendrik Coops* en *Margaretha Arents* [102]). Uit dit huw. o.a. een zoon, die met Anna Sevenstern trouwt (zie boven).

Uit het eerste huwelijk:

1. *Anna Maria Sevenstern,* ged. 'Groningen 12 Juni 1750 (E); wordt slechts 30 Mei 1754 [103]) vermeld.
2. *Maria Marfina Sevenstern,* ged. Groningen 11 Nov, 1751 (E); overl. Groningen 20 Oct. 1808 [104]); tr. Groningen 24 Febr. 1778 (procl. 31 Jan) *Robert van der Nap,* ged. Groningen 11 Dec. 1746 (E); overl. Groningen 6 Nov. 1808 [104]), zn. van *Henricus van der Nap en Margaretha Boots.*

AB.

IIIbis. *Harmen Wessel Sevenstern,* koopman: verwerft 1634 het Gildrecht; woont 22 Nov. 1627 nog in het huis de Sevensteren [105]), heeft stellig in de Heerestraat gewoond [106]); overl. 1665 (koopm.gildeb.) ;tr. 1 e 1627 *Jantien Rijckens,* wed. *Crijns,* dr. van *Jan Rijckens* en *Gesien Rijckens* [105]); overl. voor 1.642: testeren 13 Aug. 1631 [107]). Uit dit huwelijk geen kinderen [108]). Hij trouwt 2e Groningen 4 Febr. 1652 (procl. 17 Jan.) *Margaretha Ernsthuijs,* weduwe van Dr. *Vasterincks (Vastrix),* uit

100a) Als Ingenatius Hendricus Sevenstem, van Groningen, Rooms, 25 jaar, in de Hartenstraat in de Zeven Provinciën, ouders dood, geass. met zijn oom Rijnier Broens.
101) Coll.boek 30 Sept. 1752.
102) IIIy 1 Juni 1754, huw.contr.
103) IIIx no. 140, fol. 256vso.
104) Reg. v. overl. Gron. 1806-1811.
105) Stukken Verheyen inv. no. 67, huw.contr.; noemt ook z'n ouders.
106) IIIy 22 Nov. 1682; IIIx no. 89, fol. 157.
107) Verheyen, inv. no. 15.
108) Verheyen inv. no. 62: schikking tussen Claes Sijmons en Rijckien Rijckens, en Balthasar Willema en Gesien Rijckens, zusters en zwagers van Jantien, als haar erfgenamen ab intestato, en Harmen Wessel Sev., als gewezen eheman van Jantien.

welk huwelijk een dochter *Engelina Vastetincks*, die in 1704 met den kapitein *Albert Christoffel van Hannia* trouwt [109]). Margaretha Ernsthuijs is waarschijnlijk uit Friesland afkomstig [110]); overl. tussen 8 Jan. 1680 en 7 Nov. 1685 [111]); in 1672 is zij in de honderste penning aangeslagen *voor 400* carolusguldens.
Uit het tweede huwelijk:

IV. *Hermannus Sevenstern;* overl. tussen 7 Nov. 1685 en 1696 [112]); tr. Groningen 13 Dec. 1682 (procl. 25 Nov.) *Anna Cornelia Cremers,* geb. Groningen 12 Febr. 1659, overl. tussen 12 Oct. 1701 en 24 Mrt. 1710 [113]), dr. van *Henricus Reynerus Cremers* en *Hebelia Ildegonda Metelen* [114]); zij wonen Heerestraat 0.2. [115]). Hun nalatenschap bedraagt, buiten goederen in stad en provincie, circa 40.000 cor. gld. Uit hun huwelijk geen kinderen [116]).

AC.

IIIter. *Frederick Harmens Sevenstern.* koopman: verwerft 1634 het Gildrecht; ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1635; over1 tussen 4 Febr. 1667 en 9 Juli 1679 [117]); tr. Groningen 25 Jan. 1635 (procl. 3 Jan.) *Maria Rommers* (zie ook aant. 35): overl. na 7 Juni 1685 [118]). In 1641 kopen zij van Harm en Wessel Sevenstern, Jan Jacobs Gerleffs en Wendeltien van Bemmel wed. Sevenstern hun aandeel in het huis de Sevensteren aan de Grote Markt, wellicht om er in te gaan wonen [119]).
Uit dit huwelijk:

IV. *Johanna Sevenstern,* leeft 1672 nog; tr. 1658 (procl. Groningen 25 Sept. 1658) *Willem Ernsthuijs,* stellig een nabije verwant van Margaretha (zie AB); verwerft in 1660 het kleinburgerrecht van de stad Groningen: in 1672 in de honderdste penning aangeslagen voor 400 car. gld.: overl. na 28 Jan. 1681 [120]).

(Slot volgt.)

109) Verheyen inv. no. 29 huw.contr.
110) Zie ook H. Aukes, Eatli. Friese Gesl. 1940, blz. 62.
111) IIIx no. 58, fol. 221; no. 63, fol., 206vso (= Verheyen no. 78).
112) IIIx no. 63; fol. 206vso; no. 75, fol. 60.
113) IIIy 12 Oct. 1701; IIIx no. 88, fol. 11.
114) A. A. Vorsterman van Open, Stam- en Wapenboek etc., dl. 1, p. 174.
115) IIIx no. 89, fol. 157.
116) In het archief van den Apostolischen Vicaris van Neercassel (zie J. Bruggeman, Inv. v. d. archieven v. h. metropolitnan kapittel v. d R.R. Kerk d. Oudhisschopp. Clerezie, inv: no. 119) bevindt zich een brief van den Groningsen pastoor a Tinga dd. 29 Mei 1683, waarin deze meldt. dat zijn collega Rispeus uit de Pausgang enigen tijd geleden „copulaturum esse filism domini Cremers cum filio Soevensterens", ofschoon zij „sunt in voluntate et aronosito eundi postea ad templum haereticorum ut denuo copularentur." Hij verschilde nu van mening met Rispeus, of dat volgens kerkelijke wetten geoorloofd was of niet. Deze heeft echter dertien dagen geleden het huwelijk in zijn eigen kerk toch ingezegend. Daarom bericht a Tinga de kwestie aan van Neercassel en verwacht van hun een „iustam sententiam". Hoe het ook afloopt, voor ons is het slechts belangrijk te constateren, dat het echtpaar Sevenstern-Cremers in een hervormde kerk wil' trouwen, m.a.w. niet katholiek.
117) IIIx no. 48, fol. 128vso; 11 i i no. 3, Ze gedeelte, blz. 31.
118) IIIx no. 63, fol. 104vso.
119) IIIx no. 21, fol. 329.
120) Reg. Feith 1681, no. 56.

Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,

door R. T. Muschart.

(vervolg van LXIV, 272).

Borneman.

Op een lossen lakafdruk in de collectie proefafdrukken van de door de firma C. J. Begeer, zilversmeden te Utrecht, in 1915 gesneden zegelringen is het wapen van eene familie *Borneman* als volgt weergegeven: „een zwarte dwarsbalk op een van goud en blauw doorsneden veld en vergezeld boven van een moorekop en beneden van een standaard, waaraan boven 2 naar buiten omgebogen stangen, waaruit water stroomt, dat valt in een rechts en links naast den standaard geplaatste steenen put". En daarbij als helmteeken een dito standaard met putten.

Dit wapen is foutief, want het zegel van Mr. *Bernhardt Borneman,* in 1665 te Kampen en geërfde in de Veluwe aan een charter in het familie-archief Rambonnet vertoont als wapen: „doorsneden: A. een moorekop; B. een fontein als onderstaande schets" en, als helmteeken een tot de knieën

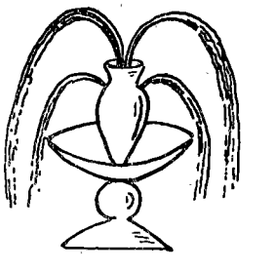

uitkomende gekleede vrouw, aanziend gesteld doch het hoofd naar rechts gewend en met beide handen op de heup, tusschen een vlucht.

Borre.

Volgens het Handboek der Wapenkunde door Rietstap, pag. 101, voerde eene familie *Borre* als wapen: „3 wielen en een getand schildhoofd". Dit wapen is niet geheel juist, het schildhoofd moet *niet getand* zijn. Rietstap zelf beschrijft het wapen van de Overijsselsche familie, *Borre* in zijn Armorial Général als: „3 wielen en een effen schildhoofd" zonder meer. Dit wordt bevestigd door de zegels in het familie-archief van Rhemen van *Johan B.,* in 1474 en 1477 schepen van Deventer: *Gheret B.*. in 1402 schulte van Vollenhove; *Frederic B.,* in 1456 te Vollenhove en *Engbert B.* in 1477. Ook de wapens van drie Deventersche schepenen, vermeld in de Bijdragen tot de Geschiedenis van Overijssel 1875, pag. 346, zijn beschreven met een heel.gewoon schildhoofd.

van Borrendamme.

Volgens de Nieuwe Cronijk van Zeeland door Smallegange voerde eene familie *van Borrendamme in* de 17e eeuw te Zierikzee als wapen: „gevierendeeld, I een zon; 11 en 111 3 sterren; IV een omgewende wassenaar". Dit wapen is zonder twijfel van de Dordrechtsche regeeringsfamilie *Sonmaens, Sonmans, Sonnemaans, Sonnemaens en Sonnemans.* Dit blijkt uit „De Navorscher" 1865, pag. 377; uit de Beschrijving van Dordrecht door Balen, uit het zegel van *Arent Jacobsz. Sonnemaens,* in 1659 schepen van Dordrecht, en de lakafdrukken van *Matheus Sonnemaens,* in 1692 en 1701 muntmeester te Dordrecht.

De verwarring zal ontstaan zijn, doordat er een familie bestaan heeft, geheeten *van Borrendamme genaamd Zonneman.*

doch deze familie voerde een geheel ander wapen n.l.: 5 ruiten, zijnde het wapen van de uitgestorven regeeringsfamilie *van Borrendamme* te Zierikzee.

Borsman,

Mr. *Herman Bórsman,* in 1618 schepen. van 's-Gravenhaqe, voerde volgens de Aanteekeninaen omtrent regeeringsfamilies te 's-Gravenhage door van Rhede van der Kloot,. paq.11. als wapen: „een vliegende duif met olijftak in den bek". Dit wapen deugt niet, zooals blijkt uit het zegel van dezen schepen van 1619 aan charter in de collectie Pots in het Riiksarchief te 's-Gravenhage, vertoonende als wapen: „gedeeld: 1. een omgewende staande beer op grond, waarop links naast den beer een dorre boom, over den stam waarvan de kop van den beer heengaat: 11. *3* gedekte stoopkannen met het oor naar links". Dit zelfde wapen voerde ook *Harmannus Borsman,* van *1666* tot *1710* notaris te 's-Gravenhage, volgens diens lakafdruk in zijn protocol 778.

Het wapen met de duif bij van Rhede van der Kloot is niet van eene familie *Borsman,* doch van eene familie *Bosmans;* zooals blijkt uit een kwartierstaat *Gout in* het Museum van Oudheden te Rotterdam. Het hier beschreven gedeelde wapen Borsman is voor zoover de rechterhelft betreft sprekend, want het reeds in 1731 verouderde woord *bors,* in het oud Nederlandsch *bersi,* beteekende *beer.*

Bosch,

Volqens het Wapenboek van den Nederlandschen Adel door Rietstap, deel 2, blz. 121, zou een familie Bosch, in de 16e eeuw te Osch en later te Culemborg gevestigd, als wapen gevoerd hebben: „een verhoogde korenschoof, vergezeld be-, neden van *9* ossekoppen met hals, 3.3.3. gerangschikt". Deze beschrijving is een geheel verprutste weergave van het juiste, wapen, waarvan de beschrijving moet luiden: „3 vairpalen en *in* een schildhoofd een korenschoof". Ook hierbij heeft deqene, die Rietstap aan dit wapen geholpen heeft, die vairpalen niet begrepen, iets, dat is meerdere gevallen is voorgekomen. Dat dit wapen moet zijn als hier door mij is verbeterd, blijkt duidelijk uit de zegels en lakafdrukken in diverse archiefbronnen van Mr. *Nicolaas Bosch,* in *1691, 1697 en 1699* raad van den graaf van Culemborg: *Lucas Bosch.,* in 1691 predikant te Noordeloos, diens broer *Andreas Bosch.* in 1691 oud-schepen van Culemborg etc. Het zelfde wapen werd ook gevoerd door *Dirk Bosch van Osch,* in 1658 brouwer te Culemborg en oudschepen dier stad, volqens zijn lakafdrukken in de Volmachten der Geldersche Leenkamer.

Bower.

Een moederlijk kwartier van *Isaac Reijnst,* raad van Indië, die in 1775 overleed, op diens grafbord in de Portugeesche Buitenkerk te Batavia vertoont volgens de Geneal. en herald. gedenkwaardiqheden betreffende Nederlanders op Java door Bloijs van Treslong Prins, deel 1, pag. 43, als, wapen: „een dwarsbalk beladen met een windhond en vergezeld van 3 rozen". Volqens de opgaven van wapens door dien zelfden heer in de Indische Navorscher 1938, pag. 70 en 77, echter vertoont dit zelfde kwartier een *geheel ander wapen* n.l.: „een dwarsbalk vergezeld van 3 vogels, waarvan de 2 bovenste op den balk rusten". Eén dezer wapens, is natuurlijk foutief, mogelijk wel beide.

van den **Brande.**

Cornelis Jansz. van den Brande, in 1435 in de baronie van Breda, voerde volgens de Nederlandsche Heraut 1887, nag. 117, als wapen: „een boom, op de kruin waarvan 2 vogels zitten". Dit wapen is niet geheel juist, want het zeqel van *Cornelis Jansz. van den Brande,* in *1435* schepen in de palen van der Hoeven (blijkbaar dezelfde dus) aan charter in het archief der Nass. domeinen vertoont als wapen: „een plant (qeen boom) on qrond. waaraan *3* bloemen en een vogel zittende op elk dezer *3* bloemen".

Brantius.

Sibrandus Brantius, wonende te Doesburq en omstreeks 1650 student te Utrecht, voerde volgens het M.S. Wapenboek van den Geldersch-Overijsselschen Studentenbond te Utrecht als wapen: „een (gewoon) paard voor de helft komende uit water". Dit wanen is niet geheel juist, want de lakafdruk van *Sibrandus Brantius, in 1691* predikant te Bredevoort, *in* de Volmachten van de Geldersche Leenkamer vertoont als wanen: *„een zoogenaamd zeepaard* met den staart naar links omhoog gericht en rustende op water". Evenzoo voerde *Christina Johanna Marie Brantius,* dochter van *Wilhelmina van Mekeren,* weduwe van voornoemde predikant *Sibrandus Brantius,* in 1699 volqens haren lakafdruk in de Volmachten van de Leenkamer van het Huis Bergh, en evenzoo *Gosuinus Brantius,* in *1630* student te Leiden, later predikant te Doesburg, volqens het M.S. Wapenboek van den aangehaalden Studentenbond te Leiden. Een zeepaard is een dier, waarvan de voorste helft een paard is met manen en *2* pooten, die in teenen met zwemvliezen eindiqden, en waarvan de achterste helft gevormd wordt door het achterlijf met staart van een zoogvisch.

van **Bree.**

Volqens de Grafzerken in St. Janskerk te 's-Hertogenbosch door Smits, pag. 269, is het wapen van *Wilhelmina van Bree,* de vrouw van *Jacobus Minten,* overleden Ao. ..... *op* haar grafzerk in die kerk: „3 ringen". Volgens het zelfde werk, pag. 204, echter vertoont het wapen on de grafzerk in die kerk van den 10 Juli 1683 overleden *Willem van Bree:* „3 ringen, waaraan boven een gedeelte ontbreekt". Eén dezer wapens is dus door den teekenaar verkeerd overgenomen of wel op één der zerken onjuist aangebracht. Vrij zeker komt het laatst beschreven wapen het dichtst bij de waarheid. want in het werkje van Hopman, getiteld: Iets over de instelling van het Illustre L. Vr. Broederschap te 's-Hertogenbosch zijn de 1° en 4" kwartieren van de wapens met hartschild van- *Johannes Theodorus van Bree,* in 1728. en *Petrus Guilielmus van Bree,* in 1729, beiden lid van die Broederschap, weerqeqeven als een cirkelvormig gebogen slang, en in het Armorial Général is dit zelfde wapen van Bree met hartschild het voorwerp in de kwartieren 1 en 4 en in het hartschild beschreven als een rondgebogen visch.

In dit verband veronderstel ik ook, dat de qraveur van de stempels met de wapens van *Guiliaume* en *Ignace van Bree,* in 1703 en 1704 te 's-Hertogenbosch, wier lakafdrukken in het rechterlijk archief van Maasbommel, zich vergist heeft, want deze lakafdrukken vertoonen als wapen: „3 wassenaars". In ieder geval blijkt hieruit wel, dat de voorwerpen geen gewone ringen zijn.

Bremer.

Adriana Bremer, in 1726 de vrouw van *Jan Havelaar,* voerde volgens de kwartierstaten van van der Dussen en Smissaert als wapen: „gedeeld: 1. effen (rood): 11. de linkerhelft van een molenrad van de deellijn uitgaande". Dit wapen is niet geheel juist en bovendien niet van deze Adriana B.

Deze Adriana toch voerde als wapen: „doorsneden, A. een liggend hert: B. een berg, die van den beneden schildrand uitgaat" volgens het Nederland's Patriciaat 1913, pag. 160.

En dit zelfde doorsneden wapen *Bremer* vond ik als vrouwelijk schild van een alliantiewapen met het wapen *Havelaar* als mannelijk schild op een lossen 18e eeuwschen lakafdruk, Het in de kwartierstaten van van der Dussen hiervoor beschreven wapen is, zooals reeds gezegd, niet geheel juist, want *Hendrik Jansz. Bremer,* in 1621 regent van het spin- en werkhuis te Amsterdam, voerde volgens het M.S. Wapenboek dier regenten in het Gemeente-archief te Amsterdam als wapen: *„geschuind,* rechts: effen (goud);; links: de linkerhelft van mclenrad van de afscheidingslijn uitgaande. Dit wapen is dus van een geheel andere familie *Bremer.*

van den Broecke.

Maria *Theresia van den Broecke,* de vrouw van *Bartholomeus van Beerenbroeck,* in 1700 burgemeester van Eindhoven, voerde volgens den Wapenheraut 1902, pag. 444, als wapen: „3 palen en in een schildhoofd 3 rozen".

Met den naam *van den Broeck* is dit zelfde wapen beschreven in het Armorial Général. Dit wapen echter is niet geheel juist, want de lakafdrukken van *Hendrik van Broeck, ook* voorkomende als van den *Broeck,* in 1654 en 1655 advocaat te 'sHertogenbosch in het heerlijkheidsarchief Blitterswijk vertoonen dit wapen met slechts 2 rozen in het schildhoofd.

(Wordt vervolgd.)

Knuyse de Mey,

door J. **LOEFF.**

Achter de schermen der openbaarheid bestaat reeds eenige jaren belangstelling voor de familie Knuyse *de Mey en voor* de herkomst der beide familienamen. De vraag in ons Maandblad (N.L. LXIV, 126) is nu aanleiding geworden om verschillende aanteekeningen te ordenen en het onderstaande den lezers aan te bieden, ter verduidelijking, maar ook ter welwillende aanvulling.

Hartelijk dank aan de leden Mr. J. Belonje en L. A. Boeré, benevens den oorspronkelijken vraagsteller, J. Krol, die deze bijdrage reeds van hun verbeteringen en aanvullingen *voor*zagen.

De stamvader van de hier te behandelen familie *de Mey, Leendert de Mey* (Sr.) heet, bij zijn huwelijk te Gouda, afkomstig uit Hembach in Gulik. Op 6 Mei 1725 zijn te Gouda gehuwd *Johannes Diderik de Mey,* j.m. afkomstig van Hembach in Gulikerland, en *Anna Elisabeth Brinkmans,* j.d. geboortig van Düren. Zeer waarschijnlijk hebben we hier te doen met een jongere broer van Leendert de Mey Sr. Afstammelingen in rechte lijn van dit echtpaar *de Mey-Brinkmans* leven thans nog in Rotterdam.

Hoewel in Gouda ook leden van de bekende familie *de Mey (van Streefkerk, wan Alkemade)* woonden, is mij van verwantschap niets gebleken. Toch zijn de voornamen Leendert en Johannes Diderik waarschijnlijk wel aanwijzingen voor een. herkomst uit deze lage landen. *Leendert de Mey* voert ook een ander wapen dan de familie *de Mey van Streefkerk,* n.l. in blauw een geplante groene boom met twee kruinen, links en rechts vergezeld van een aanzienden wildeman, die met de eene hand de stam vasthoudt en met de andere hand een verticaal geplaatste knods, waarvan het zware einde naar beneden (zie ook de wapenbeschrijving van Muschart, N.L. LXIV. 182).

I. *Leendert de Mey* (Sr.), afkomstig uit Hembach, tr. le Gouda 29 Nov. 1716 *Maria de Moor,* uit welk huwelijk kinderen. die alle jong zijn overleden; tr. 2e Gouda 10 Febr. 1726 *Gerrigje van den Berg.* uit welk huwelijk tien kinderen te Gouda werden gedoopt, van wie er ook verschillende jong zijn overleden. Twee zoons echter uit dit tweede huwelijk, *Rdrianus de Mey,* ged. Gouda 23 Febr. 1735, en *Leendert de Mey* Jr., ged. Gouda 12 Maart 1738, trouwen beide met een meisje Knuyse en voegen den naam van hun echtgenooten aan den eigen familienaam toe. De jongste zoon van *Leendert Sr., Gerrit de Mey,* ged. Gouda **22** Juni 1742, tr. *Jacoba Wolthera de Moraaz, uit* welk huwelijk een dochter: *Leonarda Petronella de Mey,* ged. Gouda 23 Dec. 1772, begr. 's-Gravenhage (Kloosterk.), impost betaald 24 Dec. 1804, tr. 's-Gravenhage 10 April 1803 *Jacob van Dalen,* ged. ald. (Hooqd.k.) 23 Jan. 1775, zn. van *Hendrik* en *Petronella de Monyé.*

IIa. *Adrianus de Mey* (hierboven genoemd), ged. Gouda 23 Febr. 1735, is aanvankelijk te Amsterdam gaan wonen (in 1772 op de Vijzelgracht). Hij vestigt zich in 1786, komende van Amsterdam, evenals zijn broer *Leendert Jr.* te Brielle. Hij werd aldaar in 1786, 1789 en 1792 gekozen tot schepen, in 1791 tot' burgemecster; in 1787 was hij ouderling der Ned. Herv. Gemeente te Brielle. Hij werd begraven te 's-Gravenhage (Groote k.), impost bet. 11 Jan. 1798. Hij huwde le Egmond a.d. Hoef. (gelijk met zijn broer 26 Juli ?), ondertr. Amsterdam 10 Juli 1772 *Margaretha Johanna Knuyse,* ged. Alkmaar 24 Juli 1744, begr. Amsterdam **2** Febr. 1780, dr. van *Lucas* en *Margaretha Winder;* tt. 2e 's-Gravenhage 28 Nov. 1791 *Jacoba Hester van Schagen,* ged. 's-Gravenhage (Kloosterk.) 27 Aug. 1745, † Dwinqelo 23 Sept. 1804, dr. van Mr. *Salomon* en *Jacoba Hester Loauet: zij* hertr. 's-Gravenhage 10 Jan. 1802 M.r. *Nicolaas de Gijselaar.*

Uit het eerste huweliik:

1. *Leendert Petrus Knuyse de Mey,* volqt IIIa.
2. *Lucas Knuyse de Mey,* geb. Amsterdam 1776, luit.-kolonel Inf., † Bergen op Zoom 28 Aug. 1822.

IIIa. *Leendert Petrus Knuyse de Mey,* qed. Amsterdam 9 Sept. 1774, † Ossendrecht 23 Aug. 1851, tr. le Arnhem 18 November 1815 *Agnes Louise Pinet,* geb. Hackney (Middlesex) in 1790, † Ossendrecht 30 Juni 1822, dr. van *Cornelis Petrus (Danielszn.)* en *Louise Dumoulin (Anton Nicolaasdr.);* tr. 2e Ossendrecht 2 Sent. 1824 *Sarah Pinet,* geb. Chelsea 18 Dec. 1791, ged. Hackney (Middlesex) 15 Jan. 1792, † Breda 23 Dec. 1861, zuster van de eerste echtgenoote.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Louise Johanna Knuyse de Mey,* geb. Ossendrecht 27 Nov. 1816, † Breda 16 Aug. 1879, tr. Ossendrecht 22 Sept. 1836 *Carel Frederik Edouatd van Ingen,* geb. Bramstedt (Hannover) 12 Juli 1802, majoor Genie, † Vlissingen 16 Mei 1859, zn. van *Hendrik Joachim* en *'Elise Elenora Büsscher.*
2. *Maria Charlotta Knuyse de Mey,* geb. O'ssendrecht 25 Jan. 1818, † Breda 12 Mei 1907, tr. 's-Gravenhage 18 April 1839 Mr. *Robert Twiss,* aeb. Kralingen 14 Jan. 1814, off. van Justitie te s'-Hertogenbosch. procureur-generaal van Suriname, ridder N.L., † Breda 10 Juni 1901, zn. van *Francis* en *Catharina Quirina Suermondt.*

3. *Lucile Agnes Knuyse de Mey,* geb. Qssendrecht *24* Jan, *1819,* † Utrecht 20 Jan. 1900, *tr.* 's-Gravenhage 9 Febr. 1842 *Jacob Carel Marie* Baron *van Lynden,* geb. Utrecht 22 Juli 1813, kol. Inf., † Utrecht *31* Oct. 1892, zn. van Baron *Gijsbert Carel Cornelis Jan en Benudina Maria de Beaufort.*
Uit het tweede huwelijk:
4. Mr. *Willem Petrus Cornelis Knuyse de Mey,* geb. Ossendrecht 22 Juli 1825, lid Gem.-raad van 's-Gravenhage, † ald. 26 Nov. 1875, tr. 's-Gravenhage 20 Aug. 1851 *Geertruida Hoyer,* geb. ald. 24 April 1825, † 's-Gravenhage 8 Oct. 1902, dr. van Mr. *François* en *Theodora Antonia de Jongh.*
5. *Agnes Louise Knuyse de Mey,* aeb. Qssendrecht 13 Jan. 1827, † Utrecht 8 April 1900, tr. Ossendrecht 8 Oct. 1855 Ds. *Hendrik Willem Theodoor Tydeman,* geb. Leiden 14 Jan. 1823, † Roosendaal 26 Juli 1887, zn. van Prof. Mr. *Hendrik Willem en Marianne Mathilde Hoorn en* wedr. van *Aletta Jacoba Hoorn.*

IIb. *Leendert de Mey* Jr. (hierboven genoemd), ged. Gouda 12 Maart 1738, verkrijgt 9 Mei 1763 vergunning om zich, uit Gouda komende, te Brielle te vestigen als notaris en procureur. Hij wordt aldaar 29 Sept. 1764 aangesteld als visitateur van ellen, maten en gewichten. Van 12 Sept. 1778 tot zijn overlijden is, hij raad in de vroedschap te Brielle, diaken der Waalsche gemeente aldaar van 1-769 tot 1775 en hoofdman van het voermansqilde in 1781: hij overliidt te 's-Gravenhage 22 Jan. 1784, begr. ald. (Kloosterk.), impost bet. 28 Ian. 1784. Als wedr. van *Maria Verburg* trouwt hii 2e Egmond a.d. Hoef 26 Iuli 1772 *Jacoba Catharina Knusse,* ged. Alkmaar 13 Maart 1740, † (waarschiinlijk Brielle) 1.3 Nov. 1797, dr. van *Lucas* en *Margaretha Winder;* zij hertr. 13 Nov. 1785 Ms. *Andries van der Sluys.*
Uit het tweede huweliik stamt:
Margaretha Johanna Knuyse de Mey, qed. Brielle 22 Mei 1774, † Nijmegen 17 Oct. 1863, tr. Brielle 13 Febr. 1798 *Johan Jacob Hofmeyster,* geb. Utrecht 24 Nov. 1771. majoor der Zwitsers (reqiment Lochman), ridder M.W.O., later vrederechter te Asten, † Nijmegen 28 Mei 1857, zn. van *Jan Hendrik en Sara Margaretha de Mauregnault.* Zie over dit huwelijk N.L. 1920, 154.

Als stamvader van de familie *Knuyse is* mij bekend:

I. *Jacobus Knuyse,* geb Rotterdam ca. 1651, koperslager te Amsterdam, in 1674 aan de Haarlemmerdiik, in 1679 in de Warmoesstraat, luit. der burgerij (1694), tr. le Amsterdam (Nieuwe k.)' 23 Oct. 1674 *Aeltje Bouman,* geb. Amsterdam ca. 1656, wonend aan het Singel; tr. 2e Amsterdam (Nieuwe k.) 13 Juni 1679 *Margrita Veeningh,* geb. Amsterdam ca. 1659, dr. van *Roelof,* op den Nieuwendijk.
Uit het tweede huwelijk:
a. *Jan Knuyse,* volgt 11.
b. *Rudolph Knuyse.* geb. Amsterdam Jan. 1683, vaandrig (1709). luit. (1718) der burgerij te Amsterdam, † ald. 27 Febr. 1747, ondertr. Amsterdam 17 Dec. 1717 *Eva Wateringen,* geb. Amsterdam ca. 1699, begr. Amsterdam (Nieuwe k.) 3 April 1370, dr. van *Gerard* en *Anna Ruyll.*
c. *Catharina Knuyse,* geb. Amsterdam 22 Jan. 1687, † Alkmaar 14 Maart 1727, tr. Amsterdam 28 Jan, 1710 *Willem Winder,* ged. Alkmaar 25 Oct. 1674, schepen, thesaurier, burgemeester en vroedschap van Alkmaar, † ald. 18 Nov. 1748, zn. van *Jan* en *Maria Maartensdr. van Galen, en* wedr. van *Cathrina Daniels de Jongh Dircksdr.*

II. *Jan Knuyse,* geb. 1682. koopman te Amsterdam, vaandrig der burqerii (1701—1709), tr. Amsterdam (0. Walenk.) 1 April 1708 *Catharina (van) Wateringen,* geb. Amsterdam ca. 1686, wonend op 't Water, dr. van *N.* en *Johanna Timmer.*

III, *Lucas Knuyse,* geb. Amsterdam 24 Oct. 1713, schepen (1734—1746), raad (1738—1761) en hoofdofficier (1746-1750) van Alkmaar, † Eqmond a.d. Hoef, huize Meersigt, 26 Nov. 1761, tr. Alkmaar 28 Sept. 1733 *Margaretha Winder,* geb. ald. 31 Aug. 1712, † Amsterdam 23 April 1774, dr. van *Willem* en *Catharina Knuyse* (zie hierboven Ic).

N.B. Lucas Knuyse voert: in zilver drie schoppen van natuurlijke kleur, de blauwe ijzers omhoog.

Uit dit huwelijk:
1. *Jan Knuyse,* geb. Alkmaar 31 Aug. 1734, † Egmond a.d. Hoef 1791 of 1792.
2. *Willem Knuyse,* geb. Alkmaar 2 Oct. 1738, † vóór 1789, tr. als wedr. van *Elisabeth Schalis, 2e* Amsterdam 10 Juli 1772 *Elisabeth Reininks,* ged. Amsterdam (Westerk.) 7 Maart 1745, dr. van *Hendrik* en *Johanna la Grand:* zii hertr. Hasselt 6 Dec. 1789 *Johannes Bernardus Bulach,* majoor van de stad Brielle, wedr. van C. *M. Boekholt,*
Hieruit een. zoon *Lucas Knuyse,* vaandrig der mariniers (regiment Westerlo), die 12 Aug. 1794 huize Overkerk onder Ouder-Amstel koopt, dat ziin wede. *Lucretia Margaretha van Wijck* verkoopt 10 April 1797.
3. *Jacoba Catharina Knuyse,* ged. Alkmaar 13 Maart 1740, † (waarschiinlijk Brielle)' 13 Nov. 1797, tr. le Egmond a.d. Hoef 26 Juli 1772 *Leendert de Mey* Jr. (zie hiervoor) ; tr. 2e (waarschijnlijk Brielle) 13 Nov. 1785 Mr. *Andries van der Sluys,* burgemr. van Brielle, † ald. 31 Mei 1803, wedr. van *Machteld van Welle.*
4. *Margaretha Johanna Knuyse,* ged. Alkmaar 24 Juli 1744, begr. Amsterdam 2 Febr. 1780, ondertr. Amsterdam 10 Juli 1772 *Adrianus de Mey* (zie hiervoor).
5. *Lucas Knuyse,* geb. Alkmaar 13 Febr. 1750, † Amsterdam 10 Dec. 1807, tr. ald. 25 Juni 1777 (door echtsch. ontb.) *Antonia Bouman,* ged. Amsterdam (Nieuwe k.) 6 April 1749, dr. van *Egbertus* en *Geertruy Milaan.*
Hieruit een zoon Lucas *Knuyse,* ged. Amsterdam 11 Maart 1778, tr. Amsterdam 11 Aug. 1805 *Jacoba Meijer,* ged. Amsterdam 30 Juli 1783, dr. van Hendrik *Gerard* en *Jacoba Spit:* en een dochter *Justina Petronella Knuyse,* geb. 15 Aug. 1780.
6. *Petronella Knuyse,* geb. Alkmaar 7 Nov. 1752, tr. Amsterdam (Nieuwek.) 13 Dec. 1772 *Jan Justus van Wijk,* ged. ald. (Oude k.) 13 Jan,. 1.743, zn. van *Jan* en *Johanna Maria Musquetier.*

De herkomst en oudere generaties van het geslacht Polvliet,

door G. C. HELBERS.

Bij mijn onderzoekingen naar Goudsche kunstenaars let ik altijd onbewust op geslachten, die in eenige in mijn bezit zijnde boekjes van net Nederl. Patriciaat vermeld worden. Helaas bezit noch een bibliotheek noch een particulier te Gouda een volledige reeks. Aldus vond ik ook bij toeval in het kerkarchief van de vermaarde St. Janskerk het begraven op 5 Dec. 1604 van een *Pieter Jansz. Polvliet.* Het 12de deeltje van het Ned. Patriciaat vermeldt als stamouders van het geslacht *Sybert Symonsz. Polvliet,* geb. omstr. 1625, schepen en burgemeester (zijn beroep wordt niet vermeld) te Klundert en aldaar overleden 11 Oct. 1679, tr. 1° Klundert 24 Mei 1646 *Neeltje Huygensdr.* van *Wasbeeck,* waaruit *Pieter Polvliet,* geb. Klundert in 1652.

hen nader onderzoek bracht de volgende acte aan het licht in het protocol van notaris D. Douw te Gouda, deel nr. 118, fol. 256:

Up 19 Oct. 1645 compareerde Symon *Pietersz, Polvliet,* „jegenwoordich provenyer int Leprooshuys binnen deser steede", die zijn zoon *Syvert Symonsz. Polvliet,* woonachtig in de Klundert, machtigt om hem in zijn zaken aldaar geheel te vertegenwoordigen en o.a. te ontvangen van diverse personen woonachtig aldaar de verschuldigde penningen „ter cause van gehaeide eedtbare (dit laatste woord is onduidelijk) waren".

Waren vader en zoon leveranciers van vivres?

Symon Polvliet zet onder deze acte als handmerk: een X, waaronder een o, en bovenop het snijpunt van de snijdende lijnen van de X een weerhaak met de haak naar links.

Volgens het Goudsche Schuldboek erkent *Symon Piefersz. Polvliet* op 7 October 1621 ƒ 1300 schuldig te zijn aan Heyltgen Heys, wed. van Bastiaen Fransz. Boelhouwer „uyt coop ende leverantie van suyvelwaeren". Hij belooft ƒ 100.— per jaar af te lossen. Voor zekerheid geeft hij zijn huis en erve aan de Westhaven te Gouda.

Op 8 Dec. 1647 werd door schepenen van Gouda het derde gebod afgekondigd „om op een ander te trouwen" tusschen *Symon Polvliet,* weduwnaar, en *Styntge Dircksdr.,* wede. *Hendrick Jansz. Bas,* beiden van Gouda.

Blijkbaar was de Goudsche tak Polvliet nog Katholiek.

Uit eenige andere vondsten kon de volgende fragment-genealogie worden ontworpen:

I. *Jan Polvliet,* geb. omstreeks 1540, mogelijk identiek met *Jan Pietersz. Polvliet,* die — blijkens een register van huisrenten in het archief der St. Janskerk te Gouda uit 1582 — een huis op 't Honscoop, tegenwoordig Turfmarkt, bezat.
Hieruit vermoedelijk:
1. *Pieter Jansz. Polvliet,* volgt II.
2. *Crijn Jansz. Polvliet,* volgt IIbis.

II. *Pieter Jansz. Polvliet.* begraven in de St. Janskerk te Gouda 5 Dec. 1604, tr. N. N.
Hieruit vermoedelijk:
1. *Symon Pietersz. Polvliet,* volgt III.
2. *Harmen Pietersz. Polvliet,* volgt IIIbis.

III. *Symon Pietersz. Polvliet,* koopman in zuivelwaren; in 1645 provenier in het Leprooshuis (op de Gouwe) te Gouda, tr. 1° N. N., tr. 2° Gouda in Dec. 1647 *Styntgen Dirksdr.,* wed. van *Hendrick Jansz. Bas,*
Uit het eerste huwelijk:

IV. *Sybert Symonsz. Polvliet,* geb. Gouda omstr. 1625, koopman te Klundert, schepen en burgemeester aldaar, enz., is generatie I in Ned. Patriciaat.

IIIbis. *Harmen Pietersz. Polvliet,* messenmaker, deed in 1635 zijn'proef als meester voor het Smids- of St. Eloygilde te Gouda; tr. voor schepenen te Gouda 7 Dec. 1634 met *Tryntge Centendr. Sandro.*

IIbis. *Crijn Jansz. Polvliet,* woonde blijkens het register van het Hoofdgeld (1622) aan de Gouwe te Gouda met N *eeltge Jansdr.,* zijn huisvrouw, en zijn drie dochters:
1. *Aechjen Crijnsdr. Polvliet.*
2. *Ewoutgen Crijnsdr. Polvliet.*
3. *Rusgen Crijnsdr. Polvliet.*
Zijn oudste kind zal geweest zijn:

III. *Jan Crijn Jansz. Polvliet, tr.* (Utrecht?) in Mei 1616 (3de gebod voor schepenen te Gouda 22 Mei) *Maeyken Claesdr. van de Vaert,* beiden alsdan wonende te Utrecht.

Een verder onderzoek te Gouda en Utrecht zal ongetwijfeld meer gegevens opleveren en tevens voor de veronderstelde onderlinge verwantschap van deze personen zekerheid geven.

Koorddansers in de 17de eeuw,

door J. B. W. M. VAN ROOSMALEN.

Over enkele klassen der maatschappij zal men slechts zelden in de archieven acten ontdekken. Hiertoe behooren zeker de gewone soldaten en de kermisreizigers, twee groepen die, zoowel vroeger als thans, een zwervend leven leiden en in den ouden tijd tot hen konden worden gerekend, die met aardsche goederen) slechts karig waren bedeeld. Uiteraard bestond voor hen dus nimmer behoefte van de diensten van schepenen of notarissen gebruik te maken.

Eenige jaren geleden ontdekte ik in het notarieel archief der gemeente Breda een acte, waarbij twee groepen koorddansers een overeenkomst aangaan om gedurende eenigen tijd voor gezamenlijke rekening hun gevaarlijk bedrijf uit te oefenen. Meenende dat een dergelijke acte een unicum is, moge ik deze den lezers in haar geheel mededeelen, Bijzondere aandacht vestig ik op de loonen, welke per dag zouden worden betaald, het hooge bedrag, dat als boete werd bedongen en, last not least, de ziekte- en ongevallenverzekering waarvan in het slot der acte wordt gewag gemaakt.

„Compareerde voor mij Willem van Mommel openbaer notaris etc. ende de getuygen naergent. Willem koffa, Anthony kostyn, jan vanjev, mrs. kordanssers, jegenwoordigh alhier op de kermisse speelende, tesamen ter eenren, ende Daniel van Scgrauwen ende johannes palmer, oock mrs. kordanssers met Eleonora Rijmers, huysvrouwe van johannes palmer, kordansserse, ter andere sijde, de welcke verclaerden ende bekenden metten anderen aengegaen te hebben dit naervolgende contract. Te weten dat sy comparanten met henne bijhebbende knechten ende dienaren ten wedersijden, uytgenomen dat drye dienaeren van de tweede comparanten hieronder niet mede begrepen sijn, ten ware sij dat goetvinden sullen, te weten Jan Nas voor 5 £, jan Fonna voor 4 £ & Anthony de kete voor 3 £ daeghs wilden blijven continueren in hennen dienst, van nu voortaen sullen gemeen wesen ende die sy dan sullen separeren ende verdeylen in twee ofte drye compagnien soo als sy den anderen sullen verstaen ende dat tot Amsterdamsche kermisse eerstcomende toe incluys, ofte wel soo lange als de comparanten permisse sullen hebben om

aldaer te mogen speelen, Ende sullen de winsten ende proffijtten by de comparanten gedurende den voors. tijt te doen by hen werden genoten ende geproffiteert, te weten by d'eerste 'comparanten de drye vijfde paerten van dien Ende de tweede compten. de resteerende twee vijfdepaerten, dogh sullen vooraff uyt het gemeen moeten worden gedragen ende betaelt alle de onkosten die sy eenigsints sullen comen te doen, tsij aan huren van knechten, het timmeren van speelen, boeten voor den armen egeene uytgesondert, gelovende sy comparanten den voorenstaende accoorde in alle syne poincten wel ende puntinueelijck te sullen naercomen ende achtervolgen. Ende dat onder het verbant van henne respe. persoonen ende alle henne goederen in forma als naer recht. Ende sal dengeenen die uyt desen contracte soude wille scheyden verbeuren de somme van thien hondert guldens eens, d'eene helft tot vijffhondert gulden tot behoeve van den geenen die hen aen dese contracte sal comen te houden en d'ander helft tot proffijte van den armen van de stadt ofte plaetse daer sy alsdan wesen sullen, oock is tusschen de comparanten geconditioneert ende besproocken, dat soo imant gedurende de voors. tijt quaeme sieck te werden oftewel dat hij sigh met speelen int vallen ofte andersints quaeme te beseesen, ende dat hij niet speelen conde, sy 'evenwel hen gelt sullen trecken & genieten als voorhenen,

Aldus gedaen veraccordeert & gepasseert binnen Breda desen 22 Mey 1682, present Boudewijn Cheeus inwoonder alhier ende Nouwel dufoy beyde als getuygen.

(get) Willem Lenders Koffa
antoni kortin
Joan Vansiev
Daniel van Schraven
John Palmer
ellenora reimers
Boudewijn Cheeus
NFD

Dit. is het hantteecken van voorn. nouwel dufoy.

Quod Attestor
acte (get) W. van Bommel not. publ. 1682.
Copij den 23 Mey 1682."

(Gem. Archief Breda, No. 1453, fol. 117 ro.).

John Palmer zette een sierlijke handteekening onder het stuk. Dat ook zijn medecontractanten allen de schrijfkunst machtig waren is wel opvallend; een dergelijke ontwikkeling zou men bij een groep kermisklanten uit de 17e eeuw stellig niet hebben verwacht.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Genealogie in de Rechtszaal.

(LXIV, kol. 219, 276).

Naar aanleiding van mijn artikel „Genealogie in de Rechtszaal" plaatste de heer Weyn Banningh onlangs in dit Maandblad een akte van 31 October 1812 uit het „Register van Aangenomen Familie Namen, door de Cristene Ingezetenen van de Mairie Groenlo, in de Jare 1800 twaalf".

In de door mij besproken beschikking van de arrondissementsrechtbank te Zutphen over den geslachtsnaam *van Basten Batenburg* wordt dit „Register" niet genoemd, en ook ik heb dat „Register" buiten beschouwing gelaten, als niet ter zake dienende. Het wil mij voorkomen, dat de akte van 1812 terecht noch door de rechtbank noch door mij ter sprake gebracht is. Na de publicatie van den heer Weyn Banningh meen ik echter goed te doen in enkele punten aan te geven waarom ik deze akte rechtens zoowel als feitelijk irrelevant oordeel *voor dit geval.*

1. De akte van 1812 is *rechtens* geen akte van den burgerlijken stand:

2. De akte van 1812 handelt alleen over het behoud van den geslachtsnaam *Batenburg:*

„ofschoon deszelver familienaam, tot die van
„Eene stad of plaats behoorde. . .",

en raakt niet de reeds verkregen naamsvermeerdering van comparants zoon *Jan Hendrik Antonie: v a n B a s t e n;*

3. In de akte van 1812 wordt comparants zoon *Jan Hendrik Antonie* zelfs benaamd met de naamsvermeerdering *van Basten,* welke toenaam, volgens de destijds heerschende regels, geen voornaam was;

4. In de akten van den burgerlijken stand is deze *Jan Hendrik Antonie* dan ook steeds gecompareerd met den hem reeds vóór de invoering van den burgerlijken stand toekomenden geslachtsnaam *van Basten Batenburg;*

5. De huidige naamdragers *van Basten Batenburg,* bedoeld in de beschikking der Zutphensche rechtbank, ontleenen hun samengestelden geslachtsnaam *niet* aan den comparant van de akte van 1812, maar aan diens bovengenoemden zoon *Jan Hendrik Anfonie,* krachtens een ononderbroken reeks wettige akten van den burgerlijken stand.

Nijmegen. J. C. MARIS.

Het onderzoek der samengestelde geslachtsnamen.

(LXIV, kol. 219 e.v., 276).

Het ligt niet in mijne bedoeling, in dit Maandblad in uitvoerige beschouwingen te treden omtrent eene meer juridische dan genealogische materie, die feitelijk thuis hoort in een tijdschrift voor rechtswetenschappen. Nu echter van de hand van Mr. Dr. J. C. Maris in No. 7 van ons Maandblad een artikel is verschenen, waarin het aan den Hoogen Raad van Adel opgedragen onderzoek naar de rechtmatigheid der samengestelde geslachtsnamen aan eene scherpe, m.i. niet gerechtvaardigde critiek onderworpen is, schijnt het mij niet ondienstig, dit onderwerp nog eens van eene andere zijde te belichten. Vooraf zij opgemerkt, dat het instituut der persoonsbewijzen en bovenbedoeld onderzoek geen Duitsche instellingen zijn, doch berusten op besluiten van de Nederland+sche autoriteit.

Hoewel in ons land vóór de inlijving bij het Fransche Keizerrijk t.a.v. naamsgeving geen wettelijke voorschriften bestonden, kan naar mijne meening toch niet worden gezegd, dat men zich althans in de 17e en 18e eeuw volkomen vrij gevoelde, zijn geslachtsnaam naar willekeur te veranderen. Aannemen van geheel andere geslachtsnamen in plaats van die, welke door ascendenten in verschillende opvolgende generaties in de mannelijke lijn als familienaam waren gedragen, behoorde toch tot de uitzonderingen. Wel kwam het veelvuldig voor, dat personen naar de een of andere eigenschap of wel naar hun ambacht, beroep of woonstede een naam kregen, die bij overlijden verviel of bij keuze van een ander handwerk of wijziging van haardstede door een anderen naam werd vervangen. Deze namen droegen een persoonlijk karakter en kunnen dus niet als geslachtsnamen worden aangemerkt. Tallooze geslachten vooral uit hoogere kringen

droegen echter reeds van geslacht op geslacht overgegane familienamen, die in de doop- en huwelijksregisters der kerken werden ingeschreven. Han de vóor de invoering van den Burgerlijken Stand geschiede inschrijvingen is dan ook volgens de bestaande jurisprudentie rechtskracht toegekend.

Dat er in ons land eeuwenlang eene gewoonte zou hebben bestaan, een ouden geslachtsnaam door een geheel andere te vervangen, meen ik te mogen betwisten. Wel kwam het voor, dat bezitters van heerlijkheden of landgoederen, zoolang zij daarvan het bezit hadden, den naam van die goederen als eigendomsaanduiding achter hun geslachtsnaam voegden.

Eerst in den loop der 18e eeuw kan men eene sterke neiging tot en voorliefde voor het aannemen van samengestelde geslachtsnaamen waarnemen.

Om mij nu tot het geval van Basten Batenburg te beperken: Johannes Henricus Batenburg gaf op 12 Mei 1793 zijn zoon de doopnamen: Joannes Henricus Antonius van Basten. Indien laatstgenoemde den naam van Basten, die hem als voornaam gegeven was, als *geslachtsnaam* bij dien van Batenburg had willen voegen, was hij volgens Art., IV der 'Wet van 11 Germinal An XI (1 April 1803) verplicht geweest, een desbetreffend verzoek, met redenen omkleed, bij de Regeering in te dienen. Nu de daarvoor vereischte toestemming niet is verzocht en verkregen, behielden hij en *zijne* afstammelingen in de mannelijke lijn den van ouds gedragen geslachtsnaam Batenburg.

Indachtig aan de bestaande voorschriften, verklaarde Jan Hendrik batenburg (1761—1838), de Vrederechter van Groenlo, op 31 October 1812 blijkens het Register van Naamsaanneming van Groenlo (zie het Artikel van den Heer Banningh in No. 8 van het Maandblad) voor zich en zijne met namen en leeftijden genoemde kinderen den geslachtsnaam Batenburg te willen behouden.

Deze kinderen waren trouwens ook zonder uitdrukkelijke vermelding reeds ingevolge Art. 6 van het Keizerlijk Decreet No. 7178 van 18 Augustus 1811, opgenomen in het Bulletin des Lois No. 387, aan den enkelvoudigen geslachtsnaam huns Vaders Batenburg tout court gebonden en verplicht, dien naam als geslachtsnaam in de akten te doen opnemen.

Het staat buiten allen twijfel, dat in ons land na het herstel der onafhankelijkheid de Wet van 11 Germinal An XI en de Code Napoléon tot de invoering van het Burgerlijk Wetboek in 1839 gehandhaafd en van kracht gebleven zijn. Dat de Nederlandsche Wetgever in dit Wetboek, behoudens enkele veranderingen en verbeteringen van technischen aard, de voorschriften van Franschen oorsprong heeft overgenomen, bewijst wel, dat hij van het nut en de noodzakelijkheid der voorschriften omtrent het naamwezen doordrongen was. Niet alleen bovenbedoelde wetten, ook het Keizerlijk Decreet van 18 Augustus 1811, betreffende de verplichting tot het aannemen van vaste geslachtsnamen, werd van Overheidswege en wel bij Koninklijk Besluit van 8 November 1825 Staatsblad 74 als voor ons land van kracht aangemerkt en zelfs door strafbedreiging gesanctioneerd. Daartegen kan een beroep op „instinctmatige afkeer van het publiek tegen een gedwongen vastgeroesten geslachtsnaam" niet baten. Eene dergelijke houding is in geenen deele te vergelijken met verzetshandelingen tegen en sabotage van misdadige voorschriften van een overweldiger in oorlogstijd.

Afgezien van de onrechtmatigheid van inbreuken op vigeerende wetten en voorschriften van het Nederlandsche gezag, druischen deze ook tegen de billijkheid in. Zij, die met het risico van eene afwijzende beschikking en met verplichting tot betaling van niet onbelangrijke zegelrechten in geval van inwilliging op legale wijze een verzoek tot verandering van hun geslachtsnaam indienden, mogen immers niet op onrechtvaardige wijze achtergesteld worden bij dragers van geusurpeerde geslachtsnamen.

Betreft de onwettige toevoeging een bestaande geslachtsnaam, dan kunnen bovendien de wettige dragers van zoodanigen geslachtsnaam gedupeerd zijn, omdat zij niet de gelegenheid hadden, zich met beroep op het uitsluitend recht op *dien* naam volgens art. 65 Burgerlijk Wetboek te verzetten.

Dat door een langdurig gebruik van onwettig samengestelde geslachtsnamen in opeenvolgende generaties het recht tot zuivering zou zijn tenietgegaan of nog sterker, dat door dit aanhoudend gebruik een recht op dien naam zou worden verkregen, meen ik met nadruk te moeten betwisten. Volgens art. 3 der Wet houdende Algemeene Bepalingen van 15 Mei 1829 geeft gewoonte geen recht dan alleen wanneer de Wet daarnaar verwijst. Ook van verkrijgen van rechten op dien naam door verjaring kan m.i. geen sprake zijn, al ware het reeds omdat men zich dan op handelingen zou moeten beroepen, die wegens hare onwettigheid nimmer tot eene acquisitieve verjaring zouden kunnen leiden. Het recht op den geslachtsnaam, inhaerent aan den persoon, is geen zakelijk recht: het gaat over van vader op zoon of dochter, niet door vererving, maar krachtens afstamming in de mannelijke lijn. Juist deze overgang geeft aan den geslachtsnaam zijn waardevolle beteekenis, die recht geeft op bescherming van wege de Overheid door juiste toepassing der wettelijke voorschriften door de Uitvoerende Macht, van wege de Rechterlijke Macht door berechting van inbreuken en rectificatie van misslagen en dwalingen, zaken in verband met de wettelijke bepalingen zeer zeker van openbare orde, der Overheid waardig en geenszins een onnut bedrijf.

Het staat dragers van geusurpeerde geslachtsnamen na toegepaste „saneering" natuurlijk vrij, volgens art. 63 vlgg. Burgerlijk Wetboek naamstoevoeging te verzoeken, waarbij belanghebbenden de gelegenheid openstaat, hunne gemotiveerde bezwaren in te dienen.

Zonder twijfel zal het voor vele dragers van onwettige geslachtsnamen een hard gelag zijn, van een zij het onrechtmatig gedragen familienaam, die somtijds vermaardheid heeft gekregen, afstand te doen. Op deze omstandigheden kunnen zij zich bij een eventueel verzoek tot naamstoevoeging desgewenscht beroepen; het past hun echter niet, zich over onbarmhartige aantasting van onwettig toegevoegde namen te beklagen.

Mr. J. P. J. Gewin.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Amijs. (LXIV, 206, 240). Mogelijk komt in aanmerking Ds. *Joh. Amijs* te Aagtekerke, die 31 Jan. 1687 aldaar een huis kocht met 200 roeden boomgaard, Zie H. M. Kesteloo, Aagtekerke, 1893.

Dordrecht. Mr. H. F. Reynvaan.

Backer. (LXIV, 277). Genoemde personen en hunne ascendenten zijn te vinden in Nederland's Patriciaat 1915, zesden jaargang, pag. 27 en 28. Red.

van **Bokhoven.** (LXIV, 177, 207, 277). Hieronder volgt de kwartierstaat van *Ida van Bochoven, voor* zoover ik die heb kunnen naspeuren.

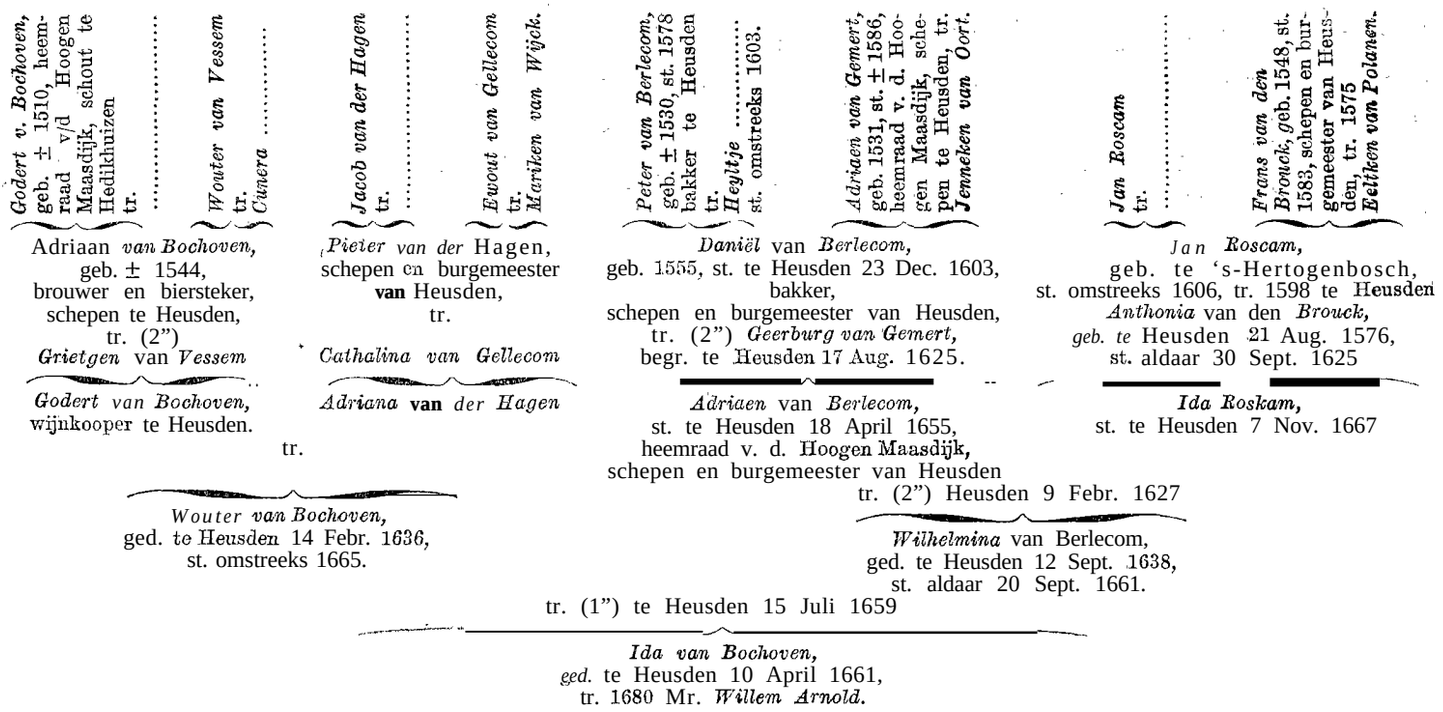

's-Gravenhage. JHR. MR. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

Bols. Op 20 April 1602 huwde te Amsterdam *Jacques* Bols uit Mechelen. Hij was de zoon van *Jacques* en *Ursulken Roys*-bos. Op 1 Mei 1706 huwt te Leiden *Gilles Bols*, komende van Amsterdam. Gevraagd alle gegevens en wapen van het Amsterdamsche geslacht Bols.

Utrecht. F. E. VAN DEN BERG.

le Chastelain. Waar is op 29 Juni 1723 geboren *Willem Jan Ze Chastelain* en wie waren zijne ouders? Liefst met opgave der levensjaren. Vermoedelijk was zijne moeder *Vollenhove* genaamd. Hij trouwde in 1753 *W. C. C. du Tour.*

Leiden. W. J. J. C. BIJLEVELD.

van Heuven, Behalve het in het N. Patr. vermelde geslacht komen er in Utrecht en Gouda tallooze personen van dien naam voor. Vermoedelijk behooren deze tot één familie, daar *Abraham Aertsz van Heuven* bij zijn huwelijk in Gouda genoemd wordt: jongeman van Huysen in het land van Cleeff, laatst gewoond hebbende tot Utrecht *(1624)*. Ook *Arent van Heuven* bij zijn huwelijk te Gouda genoemd als komend van Utrecht (1683). Het betreft hier een geslacht van doopsgezinden, dat tot de zeer gegoeden behoorde.

Alle inlichtingen over niet in het N. Patr. genoemde van Heuven's zijn welkom,

Utrecht. F. E. VAN DEN BERG.

H(e)ijmans. Gevraagd inlichtingen omtrent het nageslacht van *Gerrit H(e)ijmans,* ged. te Mierde 22-11-1692.

Vrijhoeve-Capelle. W. M. A. HEIJMANS.

Marcus-Doornik. Wie kan mij mededeelen, waar zich bevindt de genealogie van het geslacht *Marcus-Doornik* c.s., samengesteld door A. J. E. van der Crab, waarvan het (vermoedelijk) grootste gedeelte is afgedrukt in het Algemeen Nederlandsch Familieblad, elfde jaargang (1894)? De publicatie van het restant, ofschoon #aangekondigd voor den volgenden jaargang, is daarin niet te vinden en is evenmin elders, voorzoover mij bekend, verschenen.

Haarlem. MR. J. 1. VAN DOORNINCK.

Veen, Gevraagd zoo volledig mogelijke opgave der ascendenten van *Elisabeth Veen Adriaensdr.*, echtgenoote van *Bruno van der Dussen Arent Bruynsz.*

Soest. JHR. H. K. B. RENDORP.

de **Vos-de** Veer-van Gehema. *Jacobus de Vos,* geb. Haarlem 1633, doopsgezind, overl. 1691, tr. *Johanna de Veer,* geb. Amsterdam 1641, begr. Haarlem (Gr. K.) 23 Oct. 1727, dr. van *Abraham* en *Catharina van Gehema Jacobsdr.*

Gevraagd aanvullende gegevens, de ouders van *Jacobus de Vos,* alsmede die van *Catharina van Gehema.*

Bandoeng. W. PH. VEEREN.

Westerwijk-Brendel. Hellevoetsluis 12 Mei 1720 ged. *Johannis Philippus,* zn. van *Johannis Westerwijk* en *Anna Elisabeth Brendel,* getuige *Johannis Philippus Brendel.*

Gezocht nadere genealogische gegevens inzake dit echtpaar.

Manchester. IR. J. F. STRAATMAN.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Notulen van de Algemeene Vergadering gehouden op 21 Juni 1947. — Aanwinstenlijst der bibliotheek. — Sevenstern, een katholiek Gronings geslacht, door J. T. F Sluiter. — Foutieve wapens, door R. T. Muschart (vervolg). — Knuyse de Mey, door J. Loeff. — De herkomst en oudere generaties van het geslacht Polvliet, door G. C. Helbers. — Koorddansers in de 17de eeuw, door J. B. W. M. van Boosmalen. — Korte mededeelingen: Genealogie in de Rechtszaal; Het onderzoek der samengestelde geslachtsnamen. — Vragen en antwoorden: Amijs, Backer; van Bokhoven; le Chastelain; van Heuven; Heymans; Marcus-Doornik; Veen; de Vos-de Veer-van Gehema; Westerwijk-Brendel.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

-Koninklijk Nederlandsch Genootschap- voor Geslacht- en Wapenkunde.

Dit blad verschijnt. aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, Jonkerlaan *26,* Wassenaar.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot den Secretaris IR. C. M. R. DAVIDSON, Prins *Mauritslaan* **64,** *'s-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 10 | **LXIVe Jaargang** | **October 1947**

BESTUURSBERICHTEN.

Adreswijzigingen:

C. W. L. Baron VAN BOETZELAER . . . *Amsterdam-Z.* *J. J. Viottastraat* 41.

J. KALFF . . . . . *Heiloo.* *Heerenweg F.* **4.**

P. WEYS . . . . . *Diepenheim.* *Warmelo S. 13.*

Sevenstern.

Een katholiek Gronings geslacht,

door J. T. F. SLUITER.

(vervolg en slot van LXIV, 297).

B.

IIbis. *Berenf Hindricks Sevensfern,* goudsmid [121]); tr. (waarsch. kort voor 1595) met zekere *Anna* [122]); woont aan de zuidzijde van de Grote Markt: comp. in 1634 en 1635 als voogd over de jongste twee kinderen van zijn overleden broer Pieter Hendrix Pauw [123]); overl. tussen 9 Juli 1640 en 6 Dec. 1647 [124]).
Uit dit huwelijk:

1. *Gesien Berenfs Sevensfern,* **overl.** 1673 [125]); tr. Groningen 17 Febr. 1628 (procl. 10 Jan.) *Jan Luitiens* [126]), zn. van *Luitje Jans* en *Trientje Albers* [125]). Hij noemt zich. *Helda* [127]), eenmaal *Helder* [128]), zijn jongste dochter eens *Elders* [129]). Hij was de derde erfvoogd, na zijn vader Luitje Jans en zijn oom [130]), Gerardus Rooswinckel [125]), van het Jan Luitiens of Jannis Baroldigasthuis, gesticht doör zijn grootouders Jan Luitiens en Elisabeth Baroldi in 1591 [131]). De voogdij is op de afstammelingen van zijn dochter Jantien vererfd. Hij leeft nog 6 Nov. 1669 [132]).
Uit dit huwelijk twee dochters: 1. *Jantien Jansen Helda,* overl. tussen 1698 en 1703 [133]); tr. Groningen 28 Jan. 1660 (procl. 6 Jan.) *Claes Harmens van Langen,* geb. 1630: ingeschr. in het brouwergilde 1660; overl. 1685 [125]); zn. van *Harmen Claesen* en *Roelfien Arends Niesing* [125]); *2. Christina Jansen Helda,* leeft nog 11 Dec. 1695 [134]); tr. Groningen 6 Jan. 1686 (procl. 12 Dec. 1685) *Willem Homan;* weduwnaar van haar nicht *Johanna Sevensfern.*

2. *Hemmighjen Berents Sevensfern,* overl. Groningen 22 Sept. 1678 (E); tr. Groningen 15 Nov. 1635 (procl. 17 Oct.)' met den brouwer *Otto Coerts Oostenvelt;* verwerft 1636 het Gildrecht, 1636 Brouwergilde: testeert 14 Juni 1658 [135]); overl, tussen 11

121) Procl. Gr. 12 Oct. 1611; goudsmedengildeboek fol. 143 (1593) noemt hem als leerjongen „Berent Hynclrycks de sone yn de Sevensteme"; fol: 99; 206a; 207; 208.
122) IIIx no. 6, fol. 244.
123) IIIx no. 13, fol. 153; no. 15, fol. 144.
124) 1111 no. 9, fol. 220; IIIx no. 28, fol. 98. Op 20 Juli 1659 biedt een Berene Hendrix Sevensteern op een gerechtelijke verkoop „bij eerster keersen uytganck" (II i i no. 2, fol. 357). Dit is dus beslist een verkeerde naam.
125) Stukken Wreesman: in een exempl. v. d. inventaris ín het Rijksarchief te Gron. is een tabel, bijgewerkt door B. Lonsain naar gegevens uit het bezit van wijlen J. A. Wreesman. Ik heb de gegevens niet kunnen controleren1
126) Huw.contr. Wreesman no. 7.
127) O.a. IIIy, 8 Nov. 1675, 9 Maart 1702.
128) IIIx no. 50, fol. 103.
129) Wreesman inv. no. 15.
130) Vlgs. IIIx no. 16, fol. 61 is het zijn zwager.
131) Zie Ds. J. Diest Lorgion, Gesch. Beschrijving der stad Gron. 1852, deel 11, blz. 139.
132) IIIx no. 50, fol. 258vso.
133) Wreesman inv. no. 18 en IIIy, 9 Maart 1703.
134) Reg. Feith 1695 no. 38.
135) Verz. Fam. Papieren inv. no. 144.

April 1670 en 3 Febr. 1672 [136]); zn. van *Coerf Jansen* en *Geertjen* „wonende bij der A kerkckhoff" [137]). Henricus Conradi, advocaat, die in 1638 trouwt met Anna Vinckenborgh, weduwe van Menso Pathuis was zijn broer [138]). Zijn zuster Jantien trouwt met Harmen Berents Sevenstern (zie onder). Een andere zuster is Geertruid, tr. 1° 1650 met den brouwer Ludolph Abbingh; tr. 2° 1655 met den brouwer Abel Hovinge.

Otto heeft twee kinderen: *Catharina* en Johanna (zie C 111 en IIIbis).

3. *Harmen Berents Sevensfern,* zie III.
4. Willem *Berenfs Sevenstern,* ingeschr. in het koopman- en kramergilde in 1643. Over hem is niets bekend.
5. *Ida Berenfs Sevenstern,* overl. tussen 11 Dec. 1695 en 24 Jan. 1703 [139]); tr. Groningen 27 Jan. 1655 (procl. 16 Dec. 1654) den apotheker *Theodorus Draper,* ingeschr. als leerjongen bij „Popke Popkens abteker" in het koopman- en kramergilde in 1641; in 1650 als licentiaat; overl. 1664: zn. van den brouwer [140]) *Heino Draper* en *Geertruid Coyters* [141]). Een van zijn broers is Jurrien Draper, notarius publicus [142]), die in 1674 trouwt met Maria van Corbagh, wed.' --van Reiner Sevenstern. Ida is in de 100ste penning van 1672 aangeslagen voor 150 car.gld.; testeert 8 Nov. 1675 [143]); zij had geen kinderen [143])[144]).

III. *Harmen Berenfs Sevenstern,* brouwer; ingeschr. in het Brouwersgilde 1642; 1644 Gildrecht; woont „ten Oosten bij der A", in het huis, dat later de „Coornbeurs" genoemd wordt [145]), hij bezat hier een complex van vier huizen, tot aan de Laan reikend; hier was door de gunstige gelegenheid een schuilkerk van de Jezuieten gevestigd; in 1645 en 1654 huurder van de herberg „de Bulderye", gelegen tegen het Stadswijnhuis [146]); overl. tussen 4 Febr. 1667 en 10 Febr. 1668 [147]), waarsch. is hij het, die als „monsr. Zeevensteern", overleden in 1667, in het koopmangildeboek genoemd wordt; tr. circa 1642 [148]) *Jantien Coerts Oostenvelt,* overl. 1666, dr. van *Coert Jansen en Geertjen* (zie boven).

Uit dit huwelijk:

1. *Anna Catharina Sevensfern;* overl. voor 1672; tr. 1668 (procl. Groningen 28 Mrt. 1668, att. 24 April) *Nicolaus Wilckens,* brouwer bij der A; ingeschr. in het Brouwergilde 1668; overl. Groningen 25 Mrt. 1690 (H). Uit dit huwelijk een dochter *Johanna Wilclcens* [149]), die in 1692 trouwt m'et *Conradus Sevenstern* (zie C). Nicolaus W. tr. 2e Groningen 10 Febr. 1672 (procl. 13 Jan.) met *Wemella Maria Homan,* dr. van *Crijn Homan.*
2. *Bernardus Sevensfern, zie* IV.
3. *Johanna Sevensfern,* overl. voor 1686; tr. Groningen 18 Jan. 1676 (procl. 18 Dec. 1675) *Willem Homan,* ingeschr. in het brouwergilde in 1668; overl. tussen 19 Juni 1694 en 11 Dec. 1695 [150]). Hij tr. 2e Groningen 6 Jan. 1686 (procl. 12 Dec. 1685) *Chrisfina Helda* (zie boven).

IV. *Bernardus Sevenstern,* brouwer; woont bij der A in het huis van zijn vader; verwerft 1668 het buermaelrecht; ingeschr. in het brouwergilde 1668, in het koopman- en kramergilde 1669; overl. tussen 1676 en 8 Dec. 1680 [151]); tr. Groningen 16 Mrt. 1670 (procl. 12 Febr.) *Anna Sophia Lieftinck* [152]), ged. Leeuwarden 24 Jan. 1647 (Herv.) ; dr. van *Wolther Isaacs Lieftinck en Maria Aijers.* Zij hertrouwt Groningen 31 Mei 1682 (procl. 6 Mei) *Reinder Ottens Birza* [153]). Na de dood van zijn vader nam Bernardus de brouwerij aan de A over. De zaken gingen echter niet erg goed. Van 1668 tot 1671 moet hij veel geld lenen [154]). Tenslotte moet, hij zelfs zijn huizen verkopen [155]). Bovendien viel hij van zijn geloof af. Hij trouwde een vrouw van protestantse huize en zijn vier kinderen werden hervormd gedoopt in de Akerk en zodanig opgevoed. Zijn tante Ida, die zelf geen kinderen heeft, vindt dit heel erg, en wil ook niet, dat hij van haar erft „angesien hij zijn goederen niet wel angeleght, maar misbruijkt heeft" [156]). In 1695 stelt zij nog als beperkende voorwaarde in het huw.contr. van Maria Sevenstern „dat de goederen an de bruit van vrouw Ida Sevensteren wed. Draper an te sterven nae haer off der kinderen doot sullen devoloeren" op haar neven en nichten, „met expresse exclusie van des bruits naeste bloet, sullende dese van des bruits suster Jantijn Sevensteern soodànich mede worden verstaen" [157]).

Uit Berents huwelijk:

1. *Harmen Sevensfern,* ged. Groningen 27 Nov. 1670 (herv.); jong overl.
2. *Harmen Sevensfern,* ged. Groningen 10 Jan. 1672 (herv.); jong overl.
3. *Jantien Sevensfern,* ged. Groningen 23 Mei 1673 (herv.); lidmaat Dec. 1690; overl. Sept. 1747 [158]); tr. Kolham 4 Dec. 1698 (procl. Gron. 19 Nov. 1698) Ds. *Gualterus Piccardf* [159]), geb. Termunten 26 *Nov.* 1673; als stud. te Groningen ingeschr. 24 Sept. 1691; als predikant te Kolham bevestigd 13 Nov. 1698; aldaar overl. 2 Oct. 1742 en begraven in de Hervormde kerk [160]); zn. van Ds. *Alexander Piccardt* en *Elsa Verboom.*

136) IIIx no. 53.. fol. 72vso; no. 52. fol. 250.
137) IIIx no. 29, fol. 305.
138) Bron. Volksalm. 1942. blz. 105. Ook IIIx no. 69, fol. 183.
139) Reg. Feith 1695 no. 38 en IIIx no. 81, fol. 187.
140) IIIx no. 64, fol. 14vso.
141) 111x no. 40, fol. 79vso.
142) Zie J. A. Feith, inv. d. rechterl. archieven. Gron. Inl. blz. 6-7.
143) IIIy, 8 Nov. 1675.
144) IIIx no. 47, fol. 61vso, scheiding tussen Ida Sev. en Claes, Chilpericus, Jurien, Harmen, Jacob Draper, broeders en enige erfgenamen van Theoclorus Draper.
145) IIIx no. 52, fol. 226.
146) Reg. Feith 1645 no. 3 en 1654 no. 1. Over de Buldery, zie Gron. Gron. Volksalm. 1900, blz. 103.
147) IIIx no. 48; fol. 128vso en IIIhh no. 2.
148) De proclamatieboeken van 1640 tot 1646 ontbreken.
149) IIIx no. 73, fol. 198vso.
150) Wreesman inv. no. 15 en Reg. Feith 1695 no. 38.
151) Zie doop van zijn jongste kind en IIIhh no. 2.
152) H. Mijnssen, Ned. Leeuw 1938 (LVI), k. 361 sq (verv. v. k. 201, 244, 310 sqq) alsmede Mr. H. L. Hommes, Ned. Leeuw 1945/46 (LXIII), kol. 173 sq over het geslacht Lief *tinck.*
153) Deze familie telde ook katholieke leden. A 1 o y s iu s Bi r z a, geb. te Gron. Jezuiet, was van 1709 tot 1732 pastoor te Witgaard (v. Hoeck, blz. 97).
154) IIIx no. 51, fol. 105; no. 52, fol. 129vso, fol. 215vso en fol. 259; no. 53, fol. 16.
155) IIIx no. 50, fol. 178; no. 54, fol. 120vso.
156) IIIy, 8 Nov. 1675.
157) Reg. Feith 1695 no. 38.
158) Rekeningen rentmeester geestelijke goederen, 1747.
159) Mr. H. L. Hommes, genealogie Piccardt, Ned. Patriciaat 1937.
160) E'eith, c.s. Grafschriften in Stad en Lande, blz. 157.

4. *Maria Sevensfern,* ged. Groningen 5 Mrt. 1676 (herv.); lidmaat Juli 1693; overl. Delfzijl 1700-1701; tr. Groningen 1 Jan. 1696 (procl. 14 Dec. 1695) *Assuerus Gramsbergen,* ged. Groningen 29 April 1673 (herv.); saster? der convoyen en licenten te Delfzijl: zn, van *Berent Gramsbergen* en *Geesjen van Laer.* Hij tr. 2e circa in 1702 [161]) *Erneffa Willemina Mandebeeck. 13 Dec.* 1727 leven beiden nog [162]).

C.

IIter. *Lambert Hindricks Sevensfern,* brouwer [163]); ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1611; woont in Ste Johannisstraete Z.Z. naast het predikantenhuis op de hoek van het Martinikerkhof [164]); later Oosterstraat W.Z. [165]); vanaf 1634 voogd over de kinderen van zijn broer Pieter Hindricks Pauw [166]); overl. in 1652 (koopmangildeboek); tr. le Groningen 17 Nov. 1611 (procl. 12 Oct.) *Annefgen Clasens,* overl. voor 1619, dr. van *Claas Scheltes* „bij Kranepoerte"; tr. 2e Groningen 18 Juli 1619 (procl. 19 Juni) *Gesina Middendorp,* overl. tussen 4 Febr. 1667 [167]) en 11 April 1670 [168]).
Uit het eerste huwelijk:
1. *Annefien Lamberts Sevenstern;* tr. Groningen 23 Sept. 1632 (procl. 4 Aug.) *Rudolphus Schuirinck,* der beiden rechten licentiaat.
Uit het tweede huwelijk:
2. *Johanna Lamberts Sevenstern,* tr. ..... *ter Mars;* zij overleed tussen 1679 en 1687 [169]).
3. *Aeltien Sevensfern,* overl. voor 20 Jan. 1668 [170]), tr. *Hayo Fockens (Ruisscher* [171])), visser, die 1644 het Gildrecht verwerft; leeft nog 2 Jan. 1688 [172]). Kinderen: *Catharina Fockens,* tr. Groningen 1673 *Tibauf Coisset,* uit Champagne; *Johanna Fockens,* tr. *Hindrick ten Hove; Lamberfus; Gesina; Fockelina* [173]).
4. *Hendrick Lamberfs Sevensfern,* zie III.
5. *Chrisfophor Sevensfern, zie* IIIbis.

III. *Hencìrick Lamberfs Sevensfern,* brouwer in de Brugstraat N.Z. [174]); ingeschr. in het koopman- en kramergilde in 1663 of '65; in het brouwersgilde 1666; Gildrecht 1633; buermaalrecht 1671; overl. tussen 6 Nov. 1682 en 30 Aug. 1686 [175]); tr. Sappemeer 18 Febr. 1666 (procl. Groningen 27 Jan.) *Cafharina Oostenveit,* dr. van *Otto Coerts* en *Hemmighjen Sevenstern* en wed. van *Jacobus van Goor;* overl. na 23 Mei 1674 [176]). 28 Jan. 1681 stelt hij, voor het geval dat hij sterft, in-

161) De proclamatieboeken van Delftzijl ontbreken van 1700 tot 1704.
162) IIIx no. 105, fol. 177.
163) Brouwersgildeboek 1625.
164) 1111 no. 6, fol. 231, mededeling v. d. heer B. Lousain in Zeist. Ook Gron. Volksalm. 1937, blz. 157.
165) IIIx no. 51, fol. 72vso; het tweede huis t. N. van Donkusgang (Mndbl. Groningen 1929, blz. 64).
166) IIIx no. 13, fol. 153; no. 15, fol. 44; no. 16, fol. 304vso.
167) IIIx no. 48, fol. 128vso. Uit deze acte blijkt duidelijk, dat zij dan nog leeft, terwijl in het koopmangildeboek staat opgetekend, dat zij 15 Mei 1666 begraven is.
168) IIIx no. 51, fol. 72vso.
169) IIIx no. 57, fol. 234 en no. 66, fol. 45.
170) IIIx no. 49, fol. 67vso.
171) IIIx no. 49, fol. 67vso; no. 66, fol. 45: Ruisker.
172) 111x no. 66, fol. 105.
173) 111x no. 66, fol. 45 en fol. 105.
174) Reg. Feith 1680, no. 70; IIIx no. 80, fol. 46; IIIx no. 64, fol. 191.
175) IIIx no. 60, fol. 146vso; no. 64, fol. 191.
176) Reg. Feith 1674 no. 50.

plaats van voormond en voogd over zijn kinderen aan zijn broer Christoffel. Mocht die eerder overlijden, dan zullen Willem Ernsthuis, Hermannus Sevenstern en Harmannus Abbringhe hem vervangen [177]).
Uit dit huwelijk:
1. *Johanna Gesina Sevensfern,* geb, 1667 [178]); ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1683; woont Lutkenieuwstraatje: overl. 14 Aug. 1753 [178]); begr. te Groningen [179]). 4 Dec. 1755 maken haar erfgenamen een scheiding van haar goederen [180]).
2. *Conradus Sevenstern, zie* IV.
3. *Maria Sevensfern,* geb. circa 1670-73; ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1683; overl. tussen 22 Aug. 1703 en 21 Mei 1705 [181]); tr. Groningen 1693 (procl. 3 Juni) *Jan Pouwels,* houtcoper [182]); ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1699 als Jannes Pouwelius; overl. tussen 29 April 1721 en 2 Jan. 1728 [183]); zn. van *Pauwel Jansen.* Kinderen [181]): a. *Livina Maria Pauwels,* geb. 1694, tr. 1721 *Rudolph Bouknechf,* zn. van *Johannes* en *Gesina Clasen van Langen* (zie B sub IIbis, 1); hun dochter *Maria* tr. *Gaspar Draper,* med. dr. te Groningen. b. *Johannes Pauwels,* koopman, tr. 1748 *Hermanna Schultens,* dr. van *Hermannus S. en Agatha Maria van Peyma* [184]). c. *Catharina Hemmina Pauwels, geb.* in 1699.

IV. *Conradus Sevensfern,* geb. circa 1668-71; brouwer in de Brugstraat N.Z. [185]); later bij der A [186]); ingeschr. in het koopmangilde 1683; in het brouwergilde 1692; overl. Groningen in Mrt. 1741 [187]); tr. Hoogezand 21 Febr. 1692 (procl. Groningen 30 Jan. 1692) *Johanna Wilckens,* overl. Gron. Oct. 1738 [188]); dr. van *Nicolaas Wilckens* en *Anna Cafharina Sevensfern;* testeren 17 Sept. 1738 [189]).
Uit dit huwelijk:
1. *Henricus Sevenstern,* zie V.
2. *Nicolaas Sevenstern, zie* Vbis.
3. *Catharina Maria Sevensfern,* ged. Groningen 12 Febr. 1701 (A) [190]); ongehuwd: testeert 25 Oct. 1779. Dr. Wilhelmus Cremers zal de administratie van haar goederen voeren, voorzover de erfgenamen minderjarig zijn [191]); overl. tussen 25 Oct. 1779 [191]) en 28 Nov. 1780 [192]).

177) Reg. Feith 1681 no. 56.
178) S. 102 no. 160, fol. 420.
179) Coll.boek 25 Aug.
180) IIIx no. 142, fol. 175vso.
181) 111x no. 81, fol. 314; no. 83, fol. 50.
182) Arch. Cremers inv. no. 43/37.
183) Recht, arch. IIIy.
184) Huw.contr. IIIy, 18 Juni 1748.
185) IIIx no.; 80, fol. 46.
186) Zie aant. 187 en 188.
187) Coll.boek 24 Maart.
188) Coll.boek 10 Oct.
189) Verz. fam. papieren inv. no. 43* en IIIy, 8 Nov. 1738.
190) In het doopboek, dat in 1719 begint, staat in de status coniunctorum deze aant.: extractum ex registro baptismali quod incipit ab anno 1701, ante illud tempus aliud non invenitur, gevolgd door enige dopen, waaronder die van Catharina:
191) Verz. Fam. Papieren inv. no. 151.
192) IIIx no. 179, fol. 9. De rekening v. d. ontvanger-generaal over 1779 vermeldt foutief als sterfdag 7 Sept. 1779, in verband met de uitbetaling van een lijfrente op haar naam (S. 102, no. 186, fol. 319). Wellicht is zij dezelfde als Johanna Maria Sevenstern, wonend aan de A, die 7 Nov. 1779 in het coll.boek genoemd wordt, overleden en begraven zijnde.

V. *Henricus Sevenstern,* geb. Groningen in 1694 [193]); brouwer [194]) in de Brugstraat N.Z., in het huis „de Leeuw' geheten [195]); verkoopt het in 1757 aan zijn zoon Henricus, en gaat zelf „tusschen de husen" wonen [196]); ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1727 of 1728; overl. 24 Nov. 1757 [193]); tr. le Groninger 27 Aug. 1726 (procl. 3 Aug.) *Johanna Helena Betinck, overl.* Groningen Dec. 1734 [197]), dr. van *Jan Gerharu Betinck* en *Elisabeth Gales* [198]); tr. *2e* Groningen 3 Juli 1737 (procl. 8 Juni) *Johanna Maria van Ring,* overl. Groningen Mrt. 1762, in de Turftorenstraat wonende [199]).

Uit het eerste huwelijk:

1. *Henricus Ignafius Sevensfern,* zie VI.

Uit het tweede huwelijk:

2. *Johanna Maria Sevensfern,* ged. Groningen 10 April 1738 (A); 'ongehuwd; overl. Maart 1762 [200]).

VI. *Henricus Ignafius Sevenstern,* · ged. Groningen 9 Nov. 1729 (A); brouwer [201]) in de Brugstraat N.Z.; „voorstander der roomsgezinde armen" [202]; overl. na 1795 [203]); tr. Groningen 15 Mei 1757 (procl. 30 April) *Margaretha Maria Aldegonda Schöningh,* ged. Groningen 21 Mei 1730 (G); overl. na 1795 [203]), dr. van *Bernardus Schöningh* en *Anna Maria Zur Eich.*

Uit dit huwelijk:

1. *Henricus Jacobus Josephus Sevenstern,* ged. Groningen 7 Sept; 1758 (A); leeft nog 8 Nov. 1803 [204]).
2. *Bernardus Frederikus Sevensfern,* zie VII.
3. *Johanna Helena Sevensfern,* ged. Groningen 23 Mrt. 1762 (A); leeft nog 1793 [205]).

VII. *Bernardus Frederikus Sevenstern,* ged. Groningen 24 Mei 1760 (A); goudsmid [206]); woont in de periode 1803—1806 in Hoogezand [204]), overigens in Groningen; overl, Groningen 29 Dec. 1821: tr. Groningen 13 Dec. 1793 (procl. 9 Nov.)' *Jantje Ogtrop,* geb. Groningen circa 1765; overl. *2 Oct. 1838;* dr. van *Albertus Ogtrop* en *Jantien N.*

Uit dit huwelijk:

1. *Margaretha Maria Helena Sevenstern,* ged. Groningen 12 Nov. 1794 (A); overl. voor 1796.
2. *Margaretha Maria Sevensfern,* ged. Groningen 27 Aug. 1796 (C); overl. Groningen 29 Juli 1836: tr. Groningen 31 Aug. 1817 *Leonardus Christianus Boelens,* ged. Groningen 23 Febr. 1798; huisonderwijzer; zn. van *Bernardus Boelens* en *Harmanna Koets.*
3. *Marianne Sevenstern,* geb. circa 1799; heeft een onwettige dochter *Petronella,* geb. Groningen 29 Jan. 1821.

193) S. 102, no. 164, fol. 372vso.
194) Reg. Feith 1755 no. 44; 1757 no. 42; 1768 no. 14.
195) IIIx no. 144, fol. 43vso.
196) Coll.boek 2 Dec.
197) Coll.boek 10 Dec.
198) Huw.contr. IIIy, 6 Aug. 1726.
199) Col.boek 12 Maart.
200) Coll.boek 3 April.
201) IIIx no. 144, fol. 43vso; no. 150, fol. 198vso; no. 178, fol. 135.
202) IIIx no. 149, fol. 222 (1762).
203) S. 102 no. 202 fol. 655vso.
204) IIIx no. 215, fol. 96.
205) S. 102 no 200 fol 533.
206) Gildeboek (lis 'in fol. 210) fol. 270%: 1779.

4. *Aldegundis Henrica Sevenstetn,* ged. Kleinmeer (R.K.) 22 Sept. 1806.

Vbis. *Nicotaus Sevenstern,* ged. Groningen 19 Aug. 1695 (H); wijnhandelaar; ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1729; woont aan de Slagterrijp (1739, 1751) [207]); ook een tijdlang aan de Vismarkt Z.Z. ten westen naast den schilder H. Lofvers (1743) [208]); overl. Groningen 26 April 1751 [209]); tr. Groningen 9 Oct. 1728 (procl. Sept.) *Berfina Maria Buijtinck,* ged. Groningen 3 Jan. 1701 (C); overl. Groningen Juli 1739 [210]); dr. van *Jan Buijtinck* en *Margarita Gansevoort.* Scheiding van hun nalatenschap 22 Dec. 1755 [211]).

Uit dit huwelijk:

1. *Henricus Josephus Sevenstern, zie* VI.
2. *Johannes Franciscus Sevenstern, zie* VIbis.
3. *Johanna Maria Sevensfern,* ged. Groningen 24 Aug. 1732 (C); overl. 1734 (koopmangildeboek) ;
4. *Margaretha Rosalia Sevensfern,* ged. Groningen 27 April 1734 (A)'; ongehuwd; woont „tusschen de huizen bij der Aa"; overl. Groningen Febr. 1760 [212]).
5. *Johanna Maria Sevenstern,* ged, Groningen 5 Jan. 1736 (A); overl. Groningen Maart 1761 [213]).
6. *Adriana Ludwina Sevensfern,* ged. Groningen 2 Aug. 1737 (A); overl. voor 1751.

VI. *Henricus Josephus Sevenstern,* ged. Groningen 2 Sept. 1729 (A): brouwer sedert 1768, doet eerst in dat jaar een verzoek aan Burgemeesters *en* Raad in Groningen om hem de brouwergilde als een gildebroederszoon te accorderen [214]). In 1769 koopt hij van den luitenant van Trojen de brouwerij „alwaar het wrak of scheepie uithangt" aan de Noorderhaven N.Z., waar hij toen al een jaar woonde [215]). Voor 1768 bezat, hij een boekweitmaalderij in de Oosterstraat, tweede huis zuidelijk van de kleine Peperstraat, waarvan hij zelf de „maalder" was [216]). In 1781 tref ik hem nog eenmaal aan en wel wonende in Appingedam: overleden echter voor 1799 [217]); tr. Groningen 22 April 1755 (procl. 12 April) *Johanna Gesina d' Orville (Terville),* ged. Groningen 5 Jan. 1727 (H); overl. Groningen Nov. 1768 [218]); dr. van *Johannes d'Orville en Agatha Maria van Peyma.*

Uit dit huwelijk:

1. *Bertina Maria Margaretha Sevenstern,* ged. Groningen 14 Febr. 1756 (A); overl. voor 1758.
2. *'Berfina Maria Johanna Sevensfern,* ged. Groningen 24 Sept. 1758 (A); overl. voor 1779 [219]).
3. *Nicolaus Ignatius Sevensfern,* ged. Groningen 31 Jan. 1761 (H): overl. voor 1779 [219]).
4. *Agatha Maria Joseph Sevenstern,* ged. Groningen

207) Coll.boek 10 Juli; Weeskamerarch. no. 14, leedsanzeggerscedullen, 216 April 1751.
208) IIIx no. 115, fol. 62; no. 166, fol. 77.
209) S. 102 no. 158, fol. 435.
210) Coll.boek 10 Juli.
211) Reg. Feith 1755 no. 44.
212) Coll.boek 16 Febr.
213) Coll.boek 28 Maart: Henrica Sevenstern, Vrijster, tusschen de Husen.
214) Verz. v. stukken deel 74, blz. 476.
215) IIIx no. 161, fol. 171.
216) IIIx no. 162, fol. 14.
217) Reg. Feith 1781 no. 22 en IIIy, 12 April 1799.
218) Coll.boek 12 Nov. 1768.
219) Verz. fam. papieren inv. no. 151.

20 Maart 1764 (A); overl. voor 1779 [219]).

5. *Johanna Berfina Sevenstern,* ged. Groningen 8 Oct 1765 (H); overl. Gron. 17 Oct. 1817; tr. Groninger 23 April 1799 (procl. 6 April) *Cornelius Paping* ged. Groningen 19 Mei 1775 (P); „horologiemaker" [220]); overl. na 1842; zn. van *Engelbert Paping* en *Anna Maria d'Avignon (Davion).*

VIbis. *Johannes Franciscus Sevenstern,* ged. Groninger 24 Aug. 1731 (A); wijnhandelaar [221]); woont in Guldenstraat[222]); daarna in het Heerenwijnhuis, waarvan hij van 1766 tot de afbraak van het raadhuis pachter was [223]); na 1775 bewoont en bezit hij de herberg „de kleine Toelast" aan de noordzijde van de Grote Markt [224]); voogd van het Hendrik Bavincksgasthuis te Groningen [225]); overl. Groningen 9 Aug. 1781 [226]); tr. Groningen 5 Nov. 1754 (procl. 28 Sept.) *Gabriela Maria Roosé,* ged. Groningen 18 Dec. 1730 (P); overl. Groningen Nov. 1772 [227]), dr. van *Nicolaus Roosé* en *Lucretia Hubert.*

Uit dit. huwelijk:

1. *Nicolaus Ignatius Sevenstern,* zie VII.
2. *Berta Maria Sevenstern,* ged. Groningen 19 Nov. 1761 (P); overl. voor 1781 [226]).

VII. *Nicolaus Ignatius Sevenstetn,* geb. Groningen 1755—60; wijnhandelaar [228]); woont Grote Markt N.Z. in „de kleine Toelast". De „wijnnegotie" oefent hij uit in het huis ernaast, waar eens de boekhandelaar Cornelis Barlinckhoff woonde, Dit huis wordt in 1796 verkocht aan de stad om als wachthuis voor de stadsburgerij te dienen [229]). Nicolaas was voogd van het Bavincksgasthuis [230]); overl. Groningen Qct. 1790 [231]); tr. Groningen 10 Jan. 1782 (procl. 22 Dec. 1781) *Anna Elisabeth Maria van Kruissen,* ged. Groningen 21 Juli 1756 (O); overl. Groningen 3 Nov. 1820: dr. van *Jan van Kruissen* en *Aldegondis Maria Huizing.* Zij hertrouwt Groningen 29 Oct. 1797 (procl. 14 Oct.)' *Bernardus Josephus Paping,* med. dr.; ged. Groningen 26 April 1770 (P); als stud. ingeschr. aldaar: promov. Groningen 26 Nov. 1796; overl. Groningen 24 Sept. 1838; zn. van *Engelbert Paping* en *Anna Maria d'Avignon.*

Uit het eerste huwelijk [232]):

1. *Johannes Franciscus Sevenstern,* ged. Groningen 23 Aug. 1783 (A); overl. voor 13 Oct. 1797 [233]).
2. *Johannes Hermannus Sevenstern,* ged. Groningen 5 Aug. 1784 (A); als stud. te Groningen ingeschr. 13 Sept. 1802: leeft nog 2 Oct. 1810 [234]).
3. *Nicolaus Ignatius Sevenstern,* volgt VIII.

220) IIIx no. 217, fol. 114vso.
221) IIIx no. 142. fol. 175vso; no. 154. fol. 66; no. 165, fol. 189.
222) Reg. Feith 1754 no. 26, huw.contr.
223) Ren. Feith 1767 no. 32. Gron. Volksalm. 1900. blz. 135.
224) IIIx no. 170, fol. 5vso. Gron. Volksalm. 1931; blz. 83. Ook de grote Toelast, ervan gescheiden door het huis van den boekverkoper Barlinckhoff, was zijn bezit (IIIx no. 177, fol. 158).
225) IIIx no. 181, fol. 14.
226) Weeskamerarchief no. 3.3, 9 Aug. 1781.
227) Coll.boek 26 Nov.
228) IIIx no. 198, fol. 48; no. 200, fol. 187vso.
229) IIIx no. 198, fol. 48.
230) IIIx no. 185, fol. 30vso.
231) Coll.boek 25 Oct. 1790.
232) Over deze kinderen onvolledige gegevens,
233) IIIx no. 200, fol. 187vso.

4. *Alagonda Maria Elisabeth Sevensrern,* ged. Groningen 15 Sept. 1786 (A); leeft nog 2 Oct. 1810 [234]).
5. Mr. *Pieter Gabriel Sevenstern,* ged. Groningen 29 Oct. 1787 (A)'; als stud. te Groningen ingeschr. 9 Jan. 1803; promoveert Groningen 7 Nov. 1810; iur. dr.; officier van Justitie bij de rechtbank te Appingedam (o.a. 1820 en 1829 als zodanig gevonden).
6. *Bernardus Josephus Sevenstern,* ged. Groningen 7 Sept. 1789 (A); overl. voor 13 Oct. 1797 [233]).
7. *Nicoletta Anna Sevenstern,* ged. Groningen 28 Nov. 1790 (A); overl. Groningen 14 Juni 1825; ongehuwd.

VIII. *Nicolaus Ignatius Sevenstern,* ged. Groningen 8 Oct. 1785 (A); als stud. te Groningen ingeschr. 14 Sept. 1802 (iur.); kapitein der nationale garde tijdens het beleg van Delfzijl in 1810 [235]); ontvanger der directe belastingen te Leek en Marum (1821), te Bedum (1823); overl. Groningen 11 Dec. 1823; tr. Groningen 14 Sept. 1820 Jkvr. *Hermanna Lewe van Middelsturn,* geb. Groningen 19 Sept. 1788; overl. Groningen 7 Mrt. 1864; dr. van Jhr. Mr. *Egbert Lewe van Middelsfum* en *Chrisfina Elisabeth Wolthers* [236]).

Uit dit huwelijk één zoon:

IX. *Nicolaus Ignatius Sevensfern,* geb. Groningen 31 Juli 1821.

IIIbis. *Christophor Sevenstern;* ingeschr. in het brouwergilde 1666, in het koopman- en kramergilde 1669; woont Oosterstraat W.Z. [237]); voogd van het Vrouw Fransen of Geertjen Schiltsgasthuis in de Battengang te Groningen [238]); overl. tussen 17 Mei 1706 en 4 Mei 1712 [239]); tr. Groningen 9 Juni 1669 (procl. 22 Mei) *Johanna Oostenvelt;* wed. van *Jan Befinck* (procl. Groningen 2 Aug. 1662, cop. 26 Aug.); overl. tussen 23 Juni 1717 en 16 Oct. 1723 [240]); dr. van Otto *Coerts Oostenvelt* en *Hemmighjen Sevenstern.*

Uit dit huwelijk:

1. *Otto Coenraet Sevensfern,* zie IV.
2. *Lambertus Sevenstern,* ged. Groningen 3 Dec. 1678 (H); ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1683; overl. voor 1695 [241]).
3. *Gesina Hemeteria Sevenstern,* ged. Groningen 1 April 1683 (H); overl. voor 1695 [241]).

IV. *Otto Coenraet Sevenstern,* geb. 1676 [242]); ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1683: overl. Groningen in Nov. 1716 [242]); tr. Groningen 24 Febr. 1709 (procl. 20 Febr.) *Maria Gelsinck,* ged. Groningen 2 Febr. 1678 (H); overl. voor 1725; dr. van *Johannes Gelsinck en Anna Homan.*

Uit dit huwelijk:

1. *Christophorus Johannes Sevenstern,* ged. Gaoningen 25 Dec. 1709 (O); overl. voor Oct. 1711.

234) IIIx no. 228, fol. 125.
235) Aeker Strstingh c.s. Bijdr. v. Gesch. en Oudheidk. v. d. prov. Groningen 1. blz. 358.
236) Ned.' Adelsboek 1921, Lewe.
237) IIIy, 27 Febr. 1725 en aant. 165.
238) Arch. Fransengasthuis, inv. no. 9, (1679).
239) Arch. Grnijs, inv. no. SIX, 41 en Reg. Feith 1669, no. 64.
240) IIIy, 27 Febr. 1725 en IIIx no. 101, fol, 74vso,
241) Reg. Feith 1695 no. 38.
242) S. 102 no. 23, fol. 371,

2. *Chrisfophorus Lambertus Sevensfern,'* ged. Groningen 7 Oct. 1711, overl. 1722-1725.
3. *Johannes Hermannus Sevensfern,* ged. Groningen 17 Mei 1713 „et obiit" (O).

Personen van den naam Sevenstern, wier afstamming niet of slecht bewezen kan worden:

A.

De belangrijkste groep is die van twee broers, *Reiner* en *Hendrick, en* hun zuster *Margrief.* Dat zij tot de behandelde familie Sevenstern behoren, blijkt hieruit, dat zij als erfgenamen ab intestato van Aeltien Rotgers-Sevenstern optreden [243]). Reiner, die in 1653 trouwt, kon op zijn laatst 1633 gebaren zijn. Gaat men nu de hele genealogie langs, dan blijkt door vergelijking van jaartallen, dat hij slechts een zoon kan zijn van Hendrick Sevenstern en Hilletien Abels of van een van de zoons van Pieter, die zich Pauw noemt. Deze laatste veronderstelling blijkt juist te zijn; 29 Jan. 1675 compareren nl. als erfgenamen van Jacob Fransen: de capitain Peter Pauw en zijn zuster Grietien Peters Pauw wed. Wussum, Peter Bom, Peter van Bemmel voor zijn moeder (d.i. Gesien Peters Pauw, zie noot 26) en Cyriacus Titzingh nomine uxoris [244]). Dit zijn de nakomelingen van Pieter Pauw en Grietien Fransen. De vrouw van Titzingh nu is een dochter van Reiner, waaruit volgt, dat Reiner een kleinzoon is van Pieter Pauw. Hiervoor spreekt ook de naam van zijn zuster, Margriet. Zeer waarschijnlijk zijn dan Reiners ouders Roelf Peters Pauw en Neesien Reyners, zodat hij naar *zijn* grootvader van moederszijde Reiner genoemd is. Het blijft echter merkwaardig, dat hij zich weer Sevenstern noemt!

Genealogie:

III. *Roelf Peters Pauw.*
Hieruit:
1. *Reiner Sevensfern,* zie IV.
2, *Margriet Sevensfern,* overl. 1665 [245]); tr. Groningen. in 1659 (procl. 22 Oct. 1659) [246]) *Caspar van Bemmel,* koopman; overl. 1665 [245]); kleinzoon van Jasper van Bemmel en Willemtien d'Embda. Dr. Ludolf Smit (zie kol. 290) wordt in 1679 voogd over hun zoontje [247]).
3. *Hendrick Sevensfern,* ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1663 of 1665; tr. Sappemeer 22 April 1666 (procl. Gron. 31 Mrt.) *Cafharina Bommets.* Geen kinderen [244]). Beide overl. voor 1675 [244]).

IV. *Reiner Sevensfern,* ingeschr. in het koopman- en kramergilde 1653; overl. tussen 10 Oct. 1670 en 13 Febr. 1671 [248]); tr. le Groningen 4 Febr. 1653 (procl. 15 Jan.) *Maria Stael,* overl. voor 1 Mrt. 1658 [249]), dr. van *Egbert Sfael* en *Willetien Remmerfs* [250]); 2e *Groningen* 3 Oct. 1661 (procl. 14 Sept.) *Chrisfina Allershof,* overl, 1666-1667 [251]); 3e Groningen 9 Mrt. 1668 (procl. 22 Febr.) *Maria van Corbagh,* weduwe van *Willem Tifsinck.* Zij

243) IIIx no. 48, fol. 128vso.
244) IIIx no. 54, fol. 244vso.
245) Koopman- en kramergildeboek.
246) „Casparus van Bemmel, waarvoor Hendrik 7 steeren als neve, ende Margriete 7 steeren, waervoor Reynder 7 steeren als broeder."
247) IIIhh, 18 Febr. 1679.
248) IIIhh no. 2.
249) IIIx no. 39, fol. 316.
250) 111x no. 39, fol. 315vso.
251) IIIx no. 48; fol. 216.

hertrouwt Groningen 30 Oct. 1674 (procl. 3 Oct.) met den notaris *Jurrien Draper.*
Uit het eerste huwelijk:
1. *Anna Helena Sevensfern;* overl. na 12 Jan. 1703 (IIIij); tr. Groningen 21 April 1674 (procl. 28 Mrt.) *Cyriacus Tifsinck,* ged. Groningen (herv.) 1 Febr. 1649: overl. voor 30 Jan. 1692 [252]), zn. van *Willem Tifsinck* en *Elisabeth Hoorn.* Blijkbaar is Cyriacus katholiek geworden, zijn kinderen zijn nl. niet hervormd gedoopt.
Uit het tweede huwelijk:
2. *Lucia Sevensfern,* overl. kort voor 9 Mei 1667 [251]).

B.

Hermannus Sevensfern, geb. Groningen circa 1648-50 [253]); stud. te Leuven [253]). In de archieven van de universiteit te Leuven (Henri de Vocht, Inventaire etc.) werden de volgende aantekeningen gevonden in de archieven van de theologische faculteit: Hermannus Sevenstar Zwollensis defendit 5 Octobris 1669 de Actis Apostolorum, en Hermannus Sevenster Zwollensis defendit 9 februarii (1671) de Penitentia (inv. no. 5 10 responsiones vacatiales) , en Hermannus Sevenster Swollatensoltanis defendit 20 februarii 1672 de matrimonio etc. (no. 511, examen de Theologie) ; saeculier geestelijke: werd in 1674 pastoor in Vollenhove [254]), nadat in 1672 de laatste Jezuiet Petrus van Wissen de statie verlaten had tengevolge van een uitspraak der „particuliere congregatie voor de Hollandsche zaken". De seminaria te Keulen en Leuven leverden nl steeds, meer priesters voor het vicariaat af, zodat men de hulp van de regulieren minder nodig had. De Congregatie moest nu beoordelen, welke staties de saeculiere geestelijkheid zou overnemen [255]). Sevenstern vervulde zijn ambt te Vollenhove tot zijn dood in 1726 [254]).

Geen enkele aanwijzing is gevonden, waaruit blijkt, hoe hij in de genealogie past. Volgens zijn geboortedatum zou hij een zoon kunnen zijn van Hendrick Spolts Sevenstern of van Frederick Harmens Sevenstern. Een andere mogelijkheid is er m.i. niet,

C.

Geertruif Sevensfern, weduwe *van Deffen, te* Munster, wordt slechts genoemd als erfgename van vaderlijke zijde van *Hermannus Sevenstern,* die met *Anna Cremers* trouwt, is dus in elk geval een afstammelinge van *Harmen Hendricks Sevenstern* [256]). *Zij* wordt alleen genoemd in de jaren 1710-1712.

D.

Arnoldus Sevensfern, eerste communie 1746 (P): compareert namens zijn broers *Frederik* en *Jan* in 1772 [257]); is dus een zoon van *Ludolf, Theodorus* of *Wessel* (A VI, VIbis. VIter).

252) IIIx no. 70. fol. 184vso.
253) Arch. Oudbissch. Clerezie inv. no. 113, 16 Nov. 1671, brief van prof. E. van Vianen te Leuven aan den vicaris van Neercaspel: „.....Mr. Hermanus Sevensterre ab anno factus subdiaconus supplicat dimissoriales ut ad diaconatum promoveatur, et quantum humana fragilitas nosse sinit, iste promotionis dignus est.. ....".
254) Arch. Aartsb. Utrecht dl. 46, blz. 319. Ook Arch. Oudb. Clerezie inv. no. 131, d.d. 11 Oct. 1674, van Neercassel aan Sevensterre over de statie Vollenhove.
255) F. van Hoeck S.J. Schets v. d. Gesch. d. Jez. in Ned., blz. 90; 141 sq.
256) IIIx no. 88, fol. 11 en fol. 42; no. 89, fol. 157; no. 90, fol. 69; no. 91, fol. 7.
257) IIIx no. 165, fol, 153,

E.

Emerentiana Sevenstern; eerste communie 1754 (P) ; overl. in Maart 1760 [258]). Mogelijk een dochter van Ludolf, een zuster van diens vrouw heet nl. Emerentiana Boelens [259]); of van Theodorus, wiens schoonmoeder Emerentiana heet.

F.

Anna Maria Sevenstern; eerste communie 1755 (P.).

G.

Anna Sevenstern, overl. Groningen in Jan. 1782, wonende in de Oosterstraat [260]). Misschien dezelfde als F, of de oudste dochter van Caspar (A VI quater), die n i e t dezelfde is als F. Misschien ook is F de jongste dochter van Theodorus Sevenstern.

Addendum,

Aan de vriendelijkheid van den Heer H. N. P. J. Berkhout te Amsterdam dank ik de onderstaande aanvulling, ontleend aan hetgeen in de Bijdragen tot de Geschiedenis van het Bisdom Haarlem, deel 37 (1917), blz. 111 en 1'12, is gepubliceerd aangaande *Joannes Balduinus Sevensferre* (LXIV, kol. 292, AA Vbis, 1):

J. B. Sevenstern werd in 1723 student te Rome, in 1726 kapelaan te Mijdrecht en 3 Januari 1744 pastoor te Bovenkerk. Hij werd door zijn geestelijke overheid zeer geprezen om zijn geestesaanleg en braaf levensgedrag. Hij kreeg 31 Juli 1764 verlof tot het aannemen van een kapelaan en werd 2 Juli 1767 in de Ned. Herv. Kerk te Amsterdam begraven

---

Van Lockhorst,

door MR. J. W. GROESBEEK.

Bij het bewerken van jaargang 1948 van Nederland's Adelsboek, zag de redactie zich gesteld voor de vraag of de stamreeks *van Lockhorst,* zoals deze voorkomt in de 13e jaargang (1915), ongewijzigd zou kunnen blijven. Er was namelijk enige- twijfel gerezen aan de juistheid ervan. Als twaalfde generatie van dit geslacht vermeldt jg. 1915 namelijk een *Willem van Lockhorst,* die in 1568 geëmigreerd zou zijn en te Straalsund in 1571 overleden, De gegevens omtrent Willem waren dus vaag en oncontroleerbaar. Zijn zoon *Boudijn Willemsz.* daarentegen zou schepen van Weesp geweest zijn, een feit dat zich, minder aan onze waarneming onttrekt. Dit bracht de redactie van het Adelsboek ertoe mij de vraag voor te leggen of de mogelijkheid aanwezig was de stamreeks van Lockhorst met bewijsstukken te staven. Dit was geen eenvoudige opgave, daar de Doop-, trouw- en begraafboeken van Weesp, die in het Rijksarchief bewaard worden, eerst met het jaar 1671 aanvangen, terwijl ook de notariële protocollen eerst vanaf het jaar 1623, en dan nog met hiaten, bewaard gebleven zijn. Het zgn. rechterlijk archief van Weesp bezit echter oudere bestanddelen, en wel een serie transportregisters, die in 1578 en een schepenrol, die reeds in 1546 begint (met een hiaat van 1569-1583)'.

Ter verduidelijking van hetgeen volgt veroorloof ik mij in het kort de generaties, die hier ter sprake komen, uit het Adelsboek 1915 over te nemen:

x1. *Adam van Lockhorst,* overl. 1556, tr. le *Cornelia Versteeg,* overl. vóór 1550; tr. 2e *Johanna van Grootveld, geb.* Amersfoort.

x11. *Willem van Lockhorst,* emigreerde met zijn halfbroeder *Cornelis* naar de Oostzeeprovincies 1568, overl. te Straalsund 1571, tr. *N.* N., overl. Amersfoort 18 0ct. 1594 als de weduwe van *Willem Adamsz. van Lockhorst.*

XIII. *Boudijn Willemsz, van Lockhorst,* schepen van Weesp, overl. aldaar 1629, tr. *Maria van Schellingwoude.*

XIV. *Pieter Boudijnsz. van Lockhorst,* geb. Weesp 1585, grootbaljuw van Amstelland, overl. Amsterdam 25 Maart 1651, tr. aldaar (aanget. 29 Oct.) 1610 *Maria Cruijdenier,* geb. Dordrecht, dr. van *Huijbert Nicolaesz.* en *Maria Pietersdr.*

Een vluchtig onderzoek leerde al spoedig, dat de naam van Lockhorst in de Weesper bronnen vóór 1631 niet voorkwam. Er diende dus gezocht te worden naar een *Boudewijn Willemsz.* Inderdaad werd deze aangetroffen en wel voor de eerste maal op 17 Febr. 1587 in de Schepenrol van Weesp. Marten Vranckensz. belooft dan aan *Bout Willemsz. te* betalen de door deze in judicio geëiste landhuur *over* het afgelopen jaar [1]). Op 27 Oct. 1587 daaropvolgende blijkt hij echter zelf achterstallig te zijn met het betalen van rente aan de Memorie te Weesp, weshalve hij door het gerecht tot betaling veroordeeld wordt [2]). Een tiental jaren gaan voorbij zonder dat wij hem genoemd vinden. Op 10 Sept. 1596 [3]) treedt hij tezamen met Gijsbrecht Adriaensz. op tegen Adriaan Adriaensz., die op 10 Dec. veroordeeld wordt.

Op 8 Oct. 1597 zien we hem voor het eerst in familieverband. Bont *Willemsz. en Peter Gherytsz. Preeckstoel* 'blijken, als o o m s en voogden over de nagelaten kinderen van *Jan Willem Berensz.* en *Jannetje Gijsbertsz.,* diens huisvrouw, in geschil te zijn met Gherijt Lap [4]). In 1599 vinden wij hem als *Boudewijn Willemsz.* vermeld als schepen van Weesp [5]). Op 23 Maart van dit jaar blijkt hij, tezamen met *Bruijn Claes Jansz.* „als ooms en voogden van de kinderen van genoemde Jan Willem Berensz", nog in proces te zijn met Gherijt Lap, die nu op zijn beurt als, eiser optreedt [6].) Was het tot nu toe niet duidelijk op welke. wijze het oom- en voogdschap van Boudewijn over de kinderen van *Jan Willem Berensz.* te verklaren was, de familierelatie wordt duidelijk uit een akte van 15 April 1602. Op genoemde datum transporteert *Boudewijn Willemsz.,* als oom en voogd over de nagelaten kinderen van *Jan Willem Beerensz. zijn broeder* en van wijlen *Jannetje Ghijsbertsdr.,* aan Cornelis Govertsz., brouwer, een akker van 10 hont gelegen achter de kerk, die *Jan* voornoemd in 1595 reeds had verkocht, doch blijkbaar om een of andere reden niet had kunnen transporteren [7]).

Boudewijn Willemsz. en *Jan Willem Beerensz.* waren dus b r o e r s. Nu kan men broeder zijn doordat óf een gemeenschappelijke vader óf 'een gemeenschappelijke moeder aan-

---

258) *Coll.boek* 7 Maart 1760: Amarentia Sevenstern, jongedochter.
259) Cf. IIIy, 12 Maart 1739.
260) Coll.boek 14 Jan. 1782.

1) Recht. arch. no. 2815.
3) Recht. arch. no. 2815.
2) Recht. arch. no. 2815.
4) Schepenrol Weesp, recht. archief 2816.
5) Schepenrol Weesp, recht. arch. 2816 akte 4 Mrt. 1599.
6) Schepenrol Weesp, no. 2816, dd. 23 Mrt., 27 Apr., 18 Mei en 31 Aug. 1599.
7) Recht. arch. 2867, fol. 55vs.
8) Schepenrol, recht. arch. 2816.

wezig is. Uit het feit, dat Boudewijn nimmer Boudewijn Willem Berensz. genoemd werd en ook Jan Willem Berensz. zich nimmer vertoont als Jan Willemsz., waren wij geneigd om hier aan een gemeenschappelijke moeder te denken.

Een nu gedaan onderzoek naar het nageslacht van- Jan Willem Berensz. bracht aan het licht, dat een van zijn zoons zich ook na 1631 met de naam van Lockhorst tooit, evenals wederom diens zoon, zoals wij aanstonds nog zullen zien. Dit voerde, mede op grond van andere bewijzen die nog ter sprake komen, tot de consequentie, dat Boudewijn Willemsz. en Jan Willem Berensz. broeders waren van vaderszijde zodat zij dus beiden zoons geweest moeten zijn van *Willem Berensz.*, waardoor het uitgesloten werd, dat de stamreeks van het Adelsboek 1915 juist kon zijn, daar hier aan Willem tot vader gegeven werd *Adam van Lockhorst.* Uit een akte van 14 Jan. *1603* [8]) blijkt voor het eerst, dat Boudewijn brouwer van beroep was. In 1604 was hij wederom schepen [9]), blijkbaar zeer tegen zijn zin, want op *30* Maart 1604 eiste de schout 3 gld. boete van hem „omdat hij niet gecompareerd is om Justitie te administreren". Nog slechts eenmaal werd hij als schepen aangetroffen en wel in het jaar 1606.

Op 17 Mei 1605 [10]) erkent Jan Barensz. van Marcken schuldig te zijn aan *Boudewijn Willemsz.*, brouwer en burger deser stede, de somma van 150 Carol. gld. „in minderinge van de meerdere somme van gehaelde bieren".

In hetzelfde jaar iet hij achterstallige landpacht langs gerechtelijke weg [11]). In tegenstelling tot zijn collegae-brouwers laat Boudewijn dus zelden iets van zich horen; de bronnen geven de indruk, dat hij een zeer rustig bestaan leidde, afkerig van processen en ook van de schepenstoel! In de volgende jaren treedt hij dan ook zelden naar voren. Op 27 Oct. 1623 b.v. wordt hij „weesvader" genoemd [12]) en in 1630 regent van het weeshuis. Eén akte, nl. die van 26 Juni 1607, doet hem zien temidden van zijn verwanten, weshalve deze akte iets uitvoeriger medegedeeld zal worden: Voor Schepenen van Weesp erkennen, op genoemde datum, *Jan Gherijts Cuijp als* man en voogd van *Anna Willemsdr.*, *Boudewijn Willemsz.*, voor zich zelf en als voogd over *Marie Willemsdr.* zijn zuster, en *Warner Henricsz. van Bronckhorst,* als voogd over *Truije Willemsdr,* in die kwaliteit als mede-erfgenamen van wijlen *Boudewijn Jansz.*, elk voor hun $^1/_5$ part, int halve huijs ende erve aen de Hoochstrate", dit aandeel verkocht te hebben aan wijlen *Jan Willem' Beerensz.* toen deze nog leefde, en deswege hun aandelen nu te transporteren aan dekinder en erfgenamen van *Jan Beerensz.* voorn. Hieruit zien wij dus, dat *Boudewijn,* behalve een broeder Jan, nog drie zusters had, en wel *Anna,* gehuwd met *Jan Gherijtsz. Cuijp, Marie* en *Truije,* op hen komen wij nog nader terug.

Boudewijn schijnt de brouwerij reeds vroeg aan zijn zoon *Hendrik* overgelaten te hebben, die op zijn beurt de zaak vaarwel zegt, wanneer „een compagnie" bestaande uit zijn broers en zusters haar gaat exploiteren. Ook aan deze compagnie kwam echter spoedig een einde. Voor de som, die *Hendrik Boudewijnsz.* van de compagnie nog te vorderen had, wordt hij echter wederom eigenaar van de brouwerij in 1629. Hij schijnt de zaak echter spoedig aan zijn vader overgedaan te hebben, daar deze in de nu volgende gebeurtenissen als de verantwoordelijke man optreedt. De moeilijkheden waren toen blijkbaar al begonnen, want het moet ons wel bevreemden

[9]) Schepenrol, recht. arch. 2816.
[10]) Schepenrol, recht. arch. 2816.
[11]) 11 Juni 1605, schepenrol, recht. arch. 2816.
[12]) Not. arch. Weesp no, 5171.

als wij zien, dat op 1 Oct. 1630 schepenen van Weesp verklaren, dat zij zich, op verzoek van Jacob Willemsz. Huijsman, begeven hebben ter woonplaatse van *Boudewijn Willemsz,* die „verclaerde dat de voorn. Jacob Willemsz, het gelt wel tsijnen huijse hadde gebracht, dan (= maar) dat hij nijet en weet waer dattet is gebleven"(!) [13]). Blijkbaar heeft hij dit geld benut om zijn schuldeisers tevreden te stellen, want donkere wolken waren zich boven zijn hoofd aan het samenpakken. Als wij Boudewijn dan ook weer zien optreden is het om land te transporteren of om zijn brouwerij, „de Sleutel" geheten, hypothecair te verbinden" [14]). Blijkbaar heeft hij dan ook reeds zijn geld opgenomen bij enige van zijn kinderen, want op 27 Oct. vestigt hij te hunne behoeve een hypotheek van 5000 gld. op zijn huis en brouwerij. De schuldeisers beginnen echter lastig te worden en spreken Boudewijn in judicio aan. In November 1630 treedt hij nog zelf op: in December laat hij zich echter vertegenwoordigen door zijn zoon Hendrik. Deze tracht door het verlenen van nog meer hypotheken op de brouwerij de zaak nog te redden. De brouwerij is intussen reeds verhuurd, maar de eigenaren schijnen niet meer bij machte te zijn de nodige reparaties aan de gebouwen te verrichten, zodat zij op 12 Mrt. 1631 [15]) hierover door de huurder lastig gevallen worden.

Op 12 Mrt. treedt zijn zoon Hendrik nog namens hem op. De dreigende ondergang was echter niet meer te stuiten, op 1 April zal de brouwerij publiek worden verkocht. Boudewijn heeft die dag echter niet meer beleefd, want tussen 12-25 Maart is hij, zeker wel 70 jaar oud, gestorven. De liquidatie van de brouwerij werd hierdoor gestagneerd, zodat de tegen 1 April 1631 aangekondigde veiling eerst in het jaar 1634 plaats vond. Vermoedelijk is de nalatenschap in staat van faillissement geraakt, want het gerecht van Weesp certificeert op 9 Juli 1636 dat de brouwerij „de Sleutel" in Dec. 1634 door „de E. Heeren Curateurs bij den gerechte alhier gestelt ende geordonneert over de nagelaten boedel van *Boudewijn Willemsz. zal.* ged." aan de meestbiedende verkocht was. Kooper was gebleven Boudewijns zoon Hendrick voor de som van 4010 Carol. gld. Als *Hendrik Boudewijns van Lockhorst* verklaart hij op 9 Juli 1636 deze koop te hebben gecedeert aan Willem Amelisz. [16]). Als kinderen van Boudewijn worden in de akten genoemd:

1. *Hendrik Boudewijnsz.,* die wij voor het eerst aantroffen in een transportakte van 17 Juli 1612 [17]). In 1618 en 1619 [18]) wordt hem land en een huis en erf getransporteerd. In laatstgenoemde akte wordt hij brouwer genoemd. Hij moet dus tussen 1605-1619 de brouwerij van zijn vader overgenomen hebben. Hij heeft deze echter niet lang behouden, want op 3 Mei 1624 [19]) vinden wij hem als de Ed. Henrick Boudewijn, oud burgerm. en gewese n brouwer in de Sleutel deser stede, die volmacht geeft tot het innen van de huur van een hem blijkbaar toebehorend huis, eveneens de Sleutel genaamd, gelegen op de Bierkay binnen Leiden. Dit huis te Leiden werd, zoals de gemeentearchivaris mij berichtte, op 22 Sept. 1623 door Jan Jansz. Huurluijt met de- daartoe behorende bierstekerij verkocht aan *Pieter en Hendrick Boudewijnsz.,* gebroe-

[13]) op 22 Apr. 1630 voor 1000 gld., op 15 Oct. voor 2000 gld.
[14]) Recht. arch. 2821, fol. 2.
[15]) Not. arch. 5171
[16]) Recht. arch. 2871, fol. 188.
[17]) Recht. arch. 2868, fol. 81.
[18]) Recht. arch. 2869, fol. 130vs, 131 en 168vs.
[19]) Not. arch. no. 5172.

ders, beide brouwers in „de Sleutel" te Weesp, en aan *Weijntje Boudewijnsdr., wed.* van *Anthony Bruijnings.* Op 19 Aug. 1625 [20]) maakt Hendrik met zijnhuisvrouw *Aeltje Pietersdr.* zijn testament. Uit deze akte weten wij, dat er twee kinderen uit dit huwelijk geboren waren, wier namen echter niet vermeld worden. Op 20 Juni 1626 komt Hendrik voor als regerend Burgemeester en doet een aankoop van een huis en erf, gelegen naast dat van zijn vader Boudewijn Willemsz. [21]). In het volgend jaar koopt hij tezamen met zijn broeder, de baljuw, nog een leeg erf [22]). In 1627 is hij wederom burgemeester [23]) en doet hij nog een aankoop. In 1628 zet hij zijn aankopen, hetzij alleen, hetzij tezamen met zijn broeder, de baljuw, voort. Het schijnt, dat hij later toch deel uitgemaakt heeft van de compagnie, die zijn broeders *Pieter* en *Hans* tezamen met hun zuster *Weijntgen* opgericht hadden ter exploitatie van de brouwerij de Sleutel 1, want als op 21 Juni 1629 deze compagnie geliquideerd wordt, ontvangt Henrick, voor de 6000 gld., die hij nog te vorderen heeft, de genoemde brouwerij, waar hij reeds in woont, met nog 5 huizen. In 1630 gaat het ook met hem bergafwaarts, althans deze conclusie mogen wij wel trekken als wij hem steeds land zien verkopen. Als de zaak geheel misgaat, treedt hij steeds op namens zijn vader. Ook na diens dood in Maart 1631 komt er blijkbaar voor hem geen einde aan de moeilijkheden. Hij zet tenminste de liquidatie van zijn bezittingen voort: op 12 Juli 1637 verkoopt hij twee huizen en op 31 Maart 1638 wederom twee [24]). Ook de brouwerij, die hij in 1634 uit de boedel van zijn vader aangekocht had, doet hij in 1636 wederom van de hand. Intussen had hij „oud burgemeester en raad der stede Weesp", met zijn broeder Pieter en zuster Weijntje, ook de bierstekerij „de Sleutel" te Leiden op 6 Juni 1635 wederom van de hand gedaan. Ook de familiemoeilijkheden waren niet terstond opgelost, althans op 4 Juni 1631 moeten de gebroeders *Henrick* en *Pieter van Lockhotst* compareren ten huize van de schout om aan hun tegenpartij, hun broeder *Jan*, hun rekening te exhiberen. Er is niet getracht zijn levensloop en die van zijn kinderen te vervolgen, daar deze buiten het bestek van dit onderzoek viel. Vermoedelijk is hij met zijn gezin uit Weesp vertrokken.

2. *Pieter Boudewijnsz.*, de tweede zoon van Boudewijn Willemsz. Op 31 Oct. 1610 tekent hij te Haarlem, na op 29 Oct. 1610 te Amsterdam ingetekend te zijn, in met *Maria Huijberts.* Hij woont dan op de Kolk te Amsterdam en is 25 jaar oud. In geen enkele akte vóór 1631 troffen wij hem te Weesp aan als „van Lockhorst". Op 27 Nov. 1618 koopt hij „een leech erf" te Weesp, gelegen naast een erf van zijn broeder Hendrik [25]). Hij schijnt zich vervolgens zelf weer in Weesp gevestigd te hebben, hij is schepen aldaar in 1624. Zoals wij reeds zagen, wordt hij bij de aankoop van de bierstekerij „de Sleutel" te Leiden, op 22 Sept. 1623 met zijn broeder Hendrik als „brouwers in de Sleutel" te Weesp vermeld. Dat wij inderdaad met hem en niet met een naamgenoot te doen hebben blijkt duidelijk uit een akte van 15 Nov. 1624, waarbij een

20) Not. arch. Weesp no. 5171.
21) Recht. arch. no. 2870, fol. 7vs.
22) Recht. arch. no. 2870, fol. 64.
23) Recht. arch. no. 2870, fol. 70vs.
24) Recht. arch. Weesp 28'71, fol. 200vs. en 203.
25) Recht. arch. Weesp 2869, fol 139vs.

familiegeschil beslecht wordt „ten huize van Pieter Boudewijnsz. binnen Weesp [26]). Op 30 Nov. d.a.v. geven de gebroeders *Hendrick Boudewijn* en *Pieter Boudewijn*, poorters dezer stede, een volmacht. Op 1 Oct. 1627 troffen wij hem voor het eerst aan als baljuw van Amstelland en dijkgraaf van de Zeeburch [27]). Ook hij schijnt zijn deel gehad te hebben in de gevolgde moeilijkheden met de brouwerij; dit kon ook niet anders daar hij deel uitmaakte van de compagnie. Ook hij transporteert land, vermoedelijk om zijn vader aan contanten te helpen. Ook doet hij tegelijk met zijn broeder Hendrik en zijn zuster Weijntgen afstand van de hypotheek van 5000 gld., die hun vader te hunne behoeve op de brouwerij gevestigd had. Zoals wij zagen, 'overleed de vader in Maart 1634 ; merkwaardig is het te zien, dat Pieter, zodra zijn vader gestorven is, zich *van Lockhorst* gaat noemen. Hij onderteken dan echter deze akte nog als *P. Boudewijn3 Ballyou.* Op 28 'April 1644 tekent Pieter een akte als *P. Boudewijn van Lockhorst, Ballyou van Amsterland ende dijckgraeff van de Hoghe Dijck.* Ook zijn verdere levensloop valt buiten het bestek van deze studie.

3. *Warner Boudewijnsz.*, de derde zoon van Boudewijn Willemsz. De eerste maal dat wij 'hem aantroffen was op 20 Dec. 1623 [29]), hij blijkt dan gehuwd te zijn met de weduwe van *Pieter Lodewijcx,* die in zijn leven ook brouwer geweest was. Ook *Warner* was brouwer en zal tusschen de jaren 1619-1624 in de brouwerij de Sleute 1 gekomen zijn [30]). Tesamen met zijn broeder Jan zal hij de brouwerij geëxploiteerd hebben, aan welk compagnieschap reeds óp 15 Nov. 1624 weer een einde gekomen was, blijkens een uitvoerige memorie van die datum, die nog uitvoeriger besproken zal worden. In Nov. 1625 beschuldigt *Jan zijn broeder Warner* ervan, dat deze zich niet aan de gesloten overeenkomst van liquidatie heeft gehouden [31]). Vermoedelijk is hij niet lang daarna overleden, want bij alle moeilijkheden, die in de dertiger jaren rijzen, wordt zijn naam niet meer genoemd.

4. *Jan Boudewijnsz.* Van hem is eigenlijk niet veel meer bekend dan dat hij korte tijd met zijn broeder Warner de brouwerij de Sleutel geëxploiteerd heeft. Op 15 Nov. 1624 [32]) is deze samenwerking echter geëindigd blijkens een „Memory van *Jan Boudewijnsz.* boven zijn capitaal heeft te eijsschen van zijn broeder *Warnaer Boudewijnsz".* De liquidatie ging 'blijkbaar met moeilijkheden gepaard, die eerst door tussenkomst van hun broeders Henrick en Pieter en van hun zwager Dirck Willemsz. Abbas ten huize van Pieter te Weesp uit de weg geruimd konden worden. In Nov. 1625 klaagt Jan over de niet voldoening aan deze overeenkomst. door Warner. Ook Jan schijnt geld nodig gehad te hebben (ten behoeve van zijn vader?). Op 8 Mrt. 1630 erkent hij namens zijnvrouw *Margriete Bànnings en* zijn zwager *Jacob Banningh 4000* gld. schuldig te zijn aan Pieter Jansz. Sweelingh, koopman te Amsterdam, onder verband van een hofstede met 27½ morgen land. Op 15. Mei 1631 erkent hij, namens zijn vrouw, 200 gld. schuldig te zijn aan de

26) Not. arch. no. 5171.
27) Recht. arch. no. 2870, fol. 64.
28) Not. arch. Weesp 5176.
29) Not. arch. Weesp 5171.
30) Not. arch. Weesp 5172.
31) Not. arch. Weesp 5172.
32) Not. arch. Weesp 5171.

Secretaris van Weesp [33]). Zoals wij boven reeds zagen had hij in 1631 moeilijkheden met zijn broeders Hendrick en Pieter [34]). Ook hem vonden wij verder niet meer vermeld.

5. *Hans Boudewijnsz.* Hij moet opgevoed zijn ten huize van zijn broeder *Jan*, want 'deze brengt in zijn reeds meermalen genoemde memorie van 15 Nov. 1624 een post in rekening „alsoe *Hans Boudewijnsz.* bij *Jan Boudewijnsz.* heeft gewoont, voor sijn montcosten [35])". In *1629* treedt Hans op als voogd over zijn zuster Weijntje [36]). In 1631 wordt hij poorter van Weesp genoemd [37]), wanneer hij een losrente van 10 Carol. gld. vestigt op 2 morgen land, welk land door hem op 27 April 1633 werd verkocht [38]). Uit deze akte blijkt dat dit land hem aangekomen was bij dode van zijn moeder „volgens d'acte van bewijs bij zijn comparants vader zal. op 27 Sept. 1630 voor schepenen van Weesp verleden". Helaas is deze akte niet bewaard gebleven. In een ongedateerde akte (van Mei 1635?) verbindt hij twee huizen en erven voor een schuld van 100 gld. [39]). Op 2 April 1642 wordt hij genoemd Hans Boudewijnsz. van Lockhorst, Raedt ende oud schepen deser stede [40]). Op 2 Oct. 1652 geeft hij een volmacht op zijn vrouw *Maria van Roodenburgh* „om te mogen cautie stellen voor de somme van 4000 Carol. gld., volgens seker mandament bij eenen Willem van Paenderen voor den Ed. Hove van Hollant geobtineert [41]).

6. *Cornelis Boudewijnsz.* In Weesperakten hebben wij hem slechts tweemaal aangetroffen, namelijk op 23 Mei 1628, wanneer zijn vader 'hem ½ van 2½ morgen land geheten „het Haverland" overdraagt [42]), en op 8 Mei 1631, op welke datum hij genoemd land transporteert aan gasthuisweesmeesters van St. Barbaragasthuis te Weesp [43]). Aan laatstgenoemde akte danken wij de wetenschap dat hij brouwer te Haarlem was. Van Mevr. van den Bosch te Haarlem, die studie maakt van Haarlemse brouweriien en hun eigenaren, ontvingen wij over hem de volgende gegevens: Op 12 Mrt. 1612 voldoet hii ziin gildegeld te Haarlem. Hij moet geboren zijn pl.m. 1587 te Weesp. Hij was gehuwd met *Aefge Willemsdr.*, dochter van *Willem Gijsbrechtsz.*, brouwer in de Twee Haringen te Haarlem en van *Guertje Dirks*, Op *24* Jan. 1618 koopt Cornelis tesamen met zijn zwager *Eduard Jacobsz.* een huis, erf en. brouwerij genaamd „de Trompet", gelegen aan het Spaarne te Haarlem, voor 19000 Carol. gld. Blijkbaar bezaten zij ook tesamen het bierhuis van „de Gecroonde Buijs" in de Clercksteqe aldaar, dit wordt althans door hem op 15 Mei 1627 verkocht aan Sr. Jonas Segers, Raad en Vroedschap te Haarlem. Intussen was hij, *Cornelis*, eigenaar geworden van „de Twee Haringen", de brouwerij van ziin schoonvader. Uit het testament, dat hij op 24 Febr. 1635 te Haarlem passeert, leren wij de namen van zijn kinderen kennen: *Geerte* en *Roeland*. In tegenstelling tot ziin Weesper verwanten beleed Cornelis de Doopsgezinde

33) Recht. arch. no. 2871, fol. 23vs.
34) Not. arch. no. 5176.
35) Not. arch. no. 5171.
36) Recht. arch. 2870, fol. 136vs.
37) 'Recht. arch. 2871, fol. 4.
38) Recht. arch. 2871, fol. 91.
39) Recht. arch. 2873, fol. 140.
40) Not. arch. 5179.
41) Not. arch. 5180.
42) Recht. arch. 2870, fol. 91.
43) Recht. arch. 2871, fol. 3vs.

godsdienst, evenals de gehele familie van zijn schoon ouders, Bij het passeren van testament was hij reeds ziek, en spoedig daarop moet hij gestorven zijn, want op 17 Maart d.a.v. wordt zijn vrouw weduwe genoemd. Op 7 Dec. 1639 doet zij 1/3 deel van „de Trompet" aan haar zwager Eduard Jacobsz. over en testeert op 22 Juni 1641 te Haarlem. In het jaar daarvoor had zij „de Twee Haringen" reeds over gedaan aan haar zoon *Roeland Cornelisz. van Lockhorst*, die op 22 Juni 1636 te Haarlem voor schepenen gehuwd was met *Baertgen Claes Abbas*. Roeland sterft echter spoedig en wordt op 11 Jan. 1642 te Haarlem begraven. Roelands zuster *Geertgen Cornelisdr. van Lockhorst* huwde in Dec. 1642 te Haarlem met *Eduard Sijbrants Feijtama*, die in 1643 als eigenaar van „de Twee Haringen" voorkomt. Eduard is ook voogd over de beide kinderen van Roeland, wier namen helaas niet in de akten genoemd worden. *Aefge Willems*, de wed. van *Cornelis Boudewijnsz. van Lockhorst* leeft nog op 28 Aug. 1643, doch is vóór 27 Dec. 1645 overleden.

7. *Weijntge Boudewijnsdr.*, de enige(?) dochter van Boudewijn Willemsz. Zij tekent op 24 April 1604 te Amsterdam in met *Antonie Bruijningh Fransz.*, vermoedelijk werd hun huwelijk te Weesp gesloten, waar Anthony zich vervolgens als brouwer vestigde. Later vinden wij hem echter als bierschooier te A'dam op de N.Z. Kolk „In de vergulde Sleutel". Hij sterft aldaar kont vóór Mrt. 1629 [44]). Weijntgen is na het overlijden van haar man wederom metterwoon naar Weesp teruggekeerd en heeft daar een actief aandeel gehad in de compagnie, door haar broeders met haar gevormd tot exploitatie van hun vaders brouwerij, zodat zij ook haar aandeel kreeg in de later gerezen moeilijkheden [45]). Voor haar en haar broeders Hendrik en Pieter vestigt hun vader op 27 Oct. 1630 [46]) een hypotheek van 5000 gld. op zijn brouwerij, vermoedelijk met het doel te voorkomen, dat zijn kinderen het slachtoffer zouden 'worden van de naderende catastrofe. Dat doel heeft hij echter hiermede niet bereikt, daar de kinderen later dit bedrag toch ter beschikking van de crediteuren moesten stellen. Na de dood van haar vader en de executoriële verkoop van haars vaders huis, vestigt zij zich te Leiden, waar zij zich op 6 Juni 1635 door Jan van Banchem, griffier der stad, laat assisteren wanneer zij met haar broeders 'de bierstekerij „de Sleutel" verkoopt.

Na deze beschouwing over de kinderen van Boudewijn Willemsz. willen wij nog iets zeggen over zijn broeder *Jan Willem Berensz.* Het is hoogst waarschijnlijk, dat deze de oudste van hen beiden was. Wij zien hem dan ook meer op de voorgrond treden dan zijn broeder Boudewijn, die vermoedelijk zijn opkomst te danken had aan een voor hem voordelig huwelijk.

Jan Willem Berensz. komt reeds op 14 Mei 1579 voor 'als gehuwd met *Jannetje Gijsbertsdr.* [47])'. In 1584 is hij schepen van Weesp, evenals in 1590; in 1593 wordt hij verkozen als „goede man" in een geschil [48]). Op 12 Aug. 1594 transporteert hij aan Reijer Huessen 7 morgen land, geheten het Selland, die zijn moeder hem bij zijn huwelijk gegeven had [49]). Vijf dagen later transporteert hij een huis en hofstede met

44) Zie Elias, „De Vroedschap van Amsterdam" 11, blz. 855.
45) Recht. arch. 2870, fol. 136vs.
46) Recht. arch. 2870, fol. 19vs.
47) Recht. arch. 2863 fol. 41.
48) Recht. arch. 2816, fol. 41.
49) Recht. arch. 2866, fol. 26.

14 morgen land in Weesperkarspel, hem aangekomen van zijn schoonvader [50]). Het volgens jaar ontvangt hij in eigendom ½ van een huis en erf op de Hoochstraat „daar hij nu inwoont" [51]). Had dit transport plaats op 15 Juni 1595, op 3 Aug. 1595 transporteert hij wederom een huis en erf, hem aangekomen van zijn schoonvader *Gijsbert Claesz.* [52]). In het volgend jaar is hij wederom schepen, op 12 Juli 1596 wordt hij nog als zodanig vermeld, op 8 Oct. 1597 [53]) blijkt hij reeds overleden te zijn, evenals zijn vrouw. Hun beider grafschrift wordt vermeld in de Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de kerken van Noordholland [54]). *„Jannitgen Ghijsbertsdr.* de huijsvrouw van *Jan Willem Berents* is gerust in den Heere den . . . Aug. Ao. 159. Jan Willem Berents is gerust in den Heere 10 April Aa. 15...". De ontbrekende jaartallen zullen dus als volgt gelezen moeten worden: Jan overleed 10 April 1597 en zijn vrouw in Augustus 1596.

In de reeds genoemde akte van 8 Oct. 1597 treden *Bout Willemsz.* en *Pieter Gherijtsz. Preeckstoel* op als ooms en voogden van de nagelaten kinderen. Blijkbaar ontstond er een geschil over de nalatenschap met Gherijt Lap, althans worden op 23 Maart 1599 arbiters aangewezen om uitspraak te doen [55]). Uit de ook reeds aangestipte akte van 15 April 1602 blijkt dat Jan Willem Berensz. een broeder was van Boudewijn Willemsz. Dat hij een v o 11 e broeder van hem moest geweest zijn, wordt ook nog bevestigd door het feit dat Pieter Gherijtsz. Preeckstoel optreedt als oom van moederszijde van de weeskinderen, zodat Bout een oom van vaderszijde geweest moet zijn. De geslachtsnaam van zijn vrouw wordt niet in de akten genoemd. Hoogst waarschijnlijk behoorde zij tot het geslacht *Visscher,* een van de vooraanstaande geslachten van Weesp, en was zij een dochter van *Ghijsbert Claesz. Visscher* en *Dieuwer Jan Cuijpersdochter.* Als hun kinderen vonden wij vermeld:

1. *Willem Jan Beerensz.,* die voor het eerst genoemd wordt in een akte van 3 Juni 1621, wanneer hij optreedt als voogd over *Annetgen Pietersdr.,* w e d u w e van *Thonis Jansz.,* die te Weesp vermoord was. Als bloedverwant van de verslagene wordt in deze akte ook genoemd *IJsbrand Boudewijnsz.,* op wie wij nog zullen terugkomen [56]). Uit een akte van 21 Sept. 1623 blijkt dat ook hij brouwer van beroep was en wel in de brouwerij genaamd „de Drie Bouten". Als zodanig zien wij hem dan ook herhaaldelijk in notariële akten optreden. In 1630 w.as hij burgemeester. Hij was gehuwd met *Jannitgen Hendricxdochter,* dochter van *Hendrick Aertsz. Louff* en *Trijntgen Melisdochtèr* [57]). In 1642 is hij Heemraad van de Hoge Zeeburch en in 1645 waarsman van Weesp. In een akte van 28 April 1644 vinden wij hem vermeld als *Willem Jan Berensz. van Lockhorst* „Hoghe Dijck heemraed ofte waersman van deselve Hoge Zeeburch". Ook in zijn handtekening, onder dit stuk geplaatst, noemt hij zich *„van Lockhorst"* [58]). Op 29 Juni 1646 geeft de *Ed. Heere Willem Jan Beerensz. van Lockhorst,* waersman en ontfanger van de Verpondinge deser stede, een volmacht op zijn zoon d'eersame

[50]) Recht. arch. 2866, fol. 26.
[51]) Recht. arch. 2866, fol. 71.
[52]) Recht. arch. 2866, fol. 80.
[53]) Recht. arch. 2816.
[54]) Deel V, pag. 130.
[55]) Recht. arch. no. 2816.
[56]) Not. arch. 5171.
[57]) Recht. arch. 2871, fol. 160, akte dd. 26 Juni 1635.
[58]) Not. arch. 5176.

Jan Beerensz. van Lockhorst om namens hem een deel van een huis te Bunschoten te transporteren [59]). Hij ondertekent deze akte nu weer zonder toevoeging van de naam van Lockhorst. Op 31 Maart 1653 maakt hij als de E. *Willem Jan Beerensz. van Lochorst,* oud Burgemeester, „zwak van lighaam te bedde leggende" met zijn vrouw *Jannitje Hendriks Louff,* een nieuw testament [60]). Zij ratificeren het door hem op 6 Sept. 1634 verleden testament, doch vullen dit aan met allerlei nieuwe beschikkingen, vooral ten gunste van hun zoon Jan *Beerensz. van Lockhorst.* Uit dit testament blijkt dat hun dochter *Griete Willems* en haar tegenwoordige man *Ghoosewijn van Schuijlenburg* belangrijke bijdragen aan Willem schuldig zijn, o.a. nog over 10½ jaar renten voor het huis en de brouwerij, die zij van haar ouders voor 600 gld. per jaar gehuurd had. In totaal had haar vader een vordering op haar van 11424 gld. en 9 st. Of Willem soms spoedig daarop gestorven blijkt niet, wij troffen hem echter niet meer aan.

Zijn zoon *Jan Beerensz. van Lockhorst* noemden wij reeds. Wij vonden hem voor het eerst genoemd in een akte van 5 Nov. 1645, hij legt dan, als burger v.an Weesp en 31 jaar oud, een verklaring af [61]). Op 26 Juli 1652 is *Jan Beerensz. van Lochorst,* waarsman van Weesp, getuige bij het passeren van het testament van Gerrit Claesz. Cleijn, president schepen van Diemen, doch hij ondertekent de akte als *Jan Beeresz.* Hem troffen wij nog aan in een akte van 17 Sept. 1656 wanneer hij voor schepenen van Weesperkarspel erkent 1000 gld. schuldig te zijn aan kerkmeesters van Weesp [62]). Naar het verdere verloop van zijn leven is geen onderzoek meer gedaan.

2. Als tweede zoon van Jan Willem Berensz. vinden wij genoemd *Mr. Gijsbert Beerensz.,* die in talrijke akten optreedt als advocaat en procureur voor ingezetenen van Weesp bij het gerecht aldaar. Een akte van 2 Juli 1624 noemt hem „doctor in de rechten" [63]). In een akte van 11 Mei 1630, verleden voor weesmeesters, assisteert hij met zijn broeder Willem., burgemeester, tezamen als haar voogden, hun zuster *Grietgen* wed. van *Thijman Willems.* [64]). Op 27 Dec. 1640 assisteert hij zijn zuster nogmaals als voogd over haar dochter *Jannitge Thijmans.* Als zijn medevoogden treden in deze akte op zijn broeders:
3. Willem en *Gerrit Jansz. Cuijper.* Laatstgenoemde noemt zich in zijn handtekening *Gerrit Jan Beeresen* en moet dus een broeder van Mr. Gijsbert en Willem geweest zijn, hetgeen bevestigd wordt door het feit, dat ook hij als oom en voogd over Jannetje Thijmans optreedt [65]).
4. *Margriete,* de enige dochter van Jan Willem Berensz. die wij in de akten aangetroffen hebben. Op 19 Juni 1625 [66]) is zij reeds wedu-we van *Thijmen Willemsz, van der Nes. Op 27* Dec. 1640 compareert zij bij het passeren van de huwelijksvoorwaarden van haar dochter *Jannitge Thijmansz.* met *Barend Crans* [67]). *Margriete* moet na die datum hertrouwd zijn met *Claes Loenen,* van wie zij op

[59]) Not. arch. 5187.
[60]) Not. arch. 5192.
[61]) Not. arch. 5187.
[62]) Recht. arch. 2874, fol. 98vs.
[63]) Not. arch. 5172.
[64]) Recht. arch. 2933, fol. 373.
[65]) Not. arch. 5176.
[66]) Not. arch. 5172, zie ook akte 11 Mei 1630, noot 64.
[67]) Not. arch. 5176.

12 Mei 1653 ook al weer weduwe is [68]). Op 14 Mei d.a.v. ratificeert zij de testamentaire dispositie door haar eerste man op 8 Aug, 1619 te Weesp gepasseerd (deze akte is niet bewaard gebleven).

Keren wij terug tot ons uitgangspunt, dan zien wij dat Boudewijn Willemsz. en Jan Willem Berensz. drie zusters bezaten, die alle genoemd worden in een akte van 26 Juni 1607.

In deze akte compareren *Jan Gherijtsz. Cuijp* als man en voogd van *Anna Willemsdochter, Boudewijn Willemsz.* voor zich zelf en als voogd over *Marie Willemsdr.* zijn zuster, en *Wernaer Henricsz. van Bronckhorst* als voogd over *Truije Willemsdochter. Zij* treden op als medeërfgenamen van wijlen *Boudewijn Jansz.* en transporteren in die qualiteit elk van hen $^1/_5$ part van het $^1/_2$ huize door Boudewijn nagelaten. *Er* zijn echter slechts 4 comparanten, *Boudewijn, Anna, Marie en Truije,* terwijl er 5 parten zijn. Dit vijfde part zal op *Jan Willem Berensz.* vererfd zijn, die ook de overige $^4/_5$ parten aangekocht had, doch vóór het transport ervan overleden was, zodat nu aan zijn kinderen en erfgenamen getransporteerd wordt [69]).

De andere helft van het door Boudewijn Jansz. nagelaten huis aan de Hoochstraat was vererfd op Jan en Willem, zoons van zekere Gherijt, en op hun zuster Trijn gehuwd met Reijer Willemsz. van Hoorn, die hun helft reeds op 15 Juni 1595 aan *Jan Willem Beerensz.* getransporteerd hadden [70]).

Helaas blijkt uit de akte van 26 Juni 1607 niet op welke wijze *Warnar Henricsz. van Bronckhorst met* de comparanten verwant was. In Elias [71]) lezen wij dat *Hendriclc Warnarsz. van Bronckhorst,* brouwer te Weesp, overl. 30 Jan. 1581, gehuwd was met *Gesitgen Cornetisdr. van Lockhorst.* Als *Gesitgen Cornelisdr.* assisteert zij haar zoon *Warnar Henricksz, van Bronckhorst* bij ziin huwelijksintekening ter pui te Amsterdam met *Beertgen Dirksdochter,* 1 Dec. 1584 [72]). Het stond dus wel vast, dat Warner nauw aan de Lockhorsten geparenteerd was door zijn moeder, maar daarmede hield onze wetenschap dan ook op, want ook aan Elias was blijkbaar de samenhang van Gesitgen Cornelisdochter met de overige door hem besproken Lockhorsten niet bekend. Het onderzoek scheen hiermede vastqelopen te zijn en toch stond het wel vast, dat Boudewijn Willemsz. en zijn voorgeslacht, al vroeger in betrekking tot Weesp gestaan hadden. Zij moesten daar ook al eerder landbezit gehad hebben, daar wij zowel hem als zijn broeder Jan enige malen als belending van percelen land genoemd vonden.

In geen enkele akte echter was de naam van hun vader, die dus *Willem Berensz.* moest heten, teruggevonden. Het doel van het onderzoek scheen dus, ondanks alle vondsten, niet bereikt. Wel waren 12 generaties van de stamreeks uit het Adelsboek komen te vervallen, doch wij waren er noch in geslaagd Willem Beerensz. tot een reëel persoon te maken. noch was de naam van de vrouw van Boudewijn Willemsz. bekend geworden. De gemaakte aantekeningen nog eens overziende werd onze aandacht getrokken door een akte van 23 Mei 1721 [73]), gepasseerd voor Notaris Baltus van Heumen te Weesp. Hierin compareert een *Jacobus Lockhorst* als in huwelijk hebbende *Marritie Jacobs,* wonende tot Muijden,

[68]) Not. arch. 5192.
es) Recht. arch. 2867, fol. 171.
[70]) Recht. arch. 2866, fol. 71.
[71]) Vroedschap, dl. 1, pag. 529.
[72]) Vroedschap, dl. 1, pag. 532.
[73]) Not. arch. 5249.

doch op het passeren hier present. De inhoud van deze akte doet momenteel niet verder ter zake, van belang was het feit dat er blijkbaar te Muiden Lockhorsten gevonden werden. Een onderzoek naar deze naamgenoten bracht een belangrijke akte aan het licht. Op 29 Dec. 1600 [74]) transporteren namelijk voor schepenen van Muiden, *Werner Hendricxz. van Bronckhorst,* burgemeester tot Weesp, en *Hendrick van Bronckhorst,* vervangende tezamen haar broeder *Vincent van Bronckhorst,* en *Boudewijn Willemsz.* als man en voogd van *Hillegont Hendricksdochter,* zijn huisvrouw, een huis en erf te Muiden „alles conformite als het haer van *Ida Cornelisdr.* haer sa. moeder is vercocht en getransporteert volgende den besegelde quitschelding van date 11 Oct. 1588 daarvan zijnde". Uit deze akte blijkt dus, dat *Boudewijn Willemsz.* gehuwd was met *Hillegont,* dochter van *Hendrick van Bronckhorst* en *Ida Cornelisdochter.* Zoals wij reeds zagen, noemt Elias als vrouw van Hendrik van Bronckhorst: *Gesitgen Cornelisdr.,* doch in een noot [75]) wijst hij er op dat het M.S. Backer haar *Ida Cornelisdr, van Lockhorst* noemt. Nu eenmaal vast stond dat zij inderdaad in de akten *Ida Cornelisdr.* genoemd wordt, werd zij in tal van Weesperakten teruggevonden.

Nog eenmaal troffen wij *Boudewijn Willems* in een Muidense schepenakte aan, en wel die van 6 Mei 1608: Boudewijn Willemsz. poorter en brouwer te Weesp, transporteert dan land in Cleijn Muijden gelegen. Een hernieuwd onderzoek werd nu ingesteld naar Ida (Gesitge) Cornelisdochter, die immers ook de naam Lockhorst gevoerd zou hebben. Bij dit onderzoek naar Ida Cornelisdochter in Weesper archivalia, werd onze aandacht getrokken door een akte van 18 Nov. 1581 [76]). Bij deze akte vestigt Jan Thijmansz. een jaarlijkse rente van 11 gld. op een stuk land, groot 4 morgen, gelegen over de Vecht, en geheten 't Breland, en belend aan de O.z. door *Weyn Bouts* en aan de W.z. door *Henric Gerrifsz. Louff.* Nu deed deze *Weijn Bouts* sterk denken aan *Weijntje Boudewijnsdochter,* de dochter van Boudewijn Willemsz. zoals wij reeds gezien hebben. Bovendien was dit „Breland" geen onbekende klank. Op zoek naar de geschiedenis van het „Brelant" vonden wij het terug in een transportakte van 6 Juli 1615 [77]). Op genoemde datum transporteren de voogden van Pietertgen Govertsdr. aan *Hentick Boudewijnsz.,* brouwer deser stede, 4 morgen lands genaamt 't Breelant, gelegen aan de Vecht, belend aan de W.z. door *Gerrit Heijnricsz. Louff* en aan de O.z. door *Boudewijn Willemsz,* Vinden we dus in 1581 *Weijn Bouts* als belending, in 1615 was zij blijkbaar in het bezit van dit buurland opgevolgd door *Boudewijn Willemsz.* Een transportakte van het Brelant werd tussen 1581-1615 niet gevonden, het land moest dus van Weijn Bouts op Boudewijn Willemsz. vererfd zijn. Wie was nu echter deze *Weijn Bouts?* Het vinden van een transpoatakte van 3 Aug. 1595 [78]) ontsluierde ook dit geheim. Op die datum transporteren *Weijn Boutsdr.,* weduwe van *Willem. Jansz., en Maria Willemsdr.,* weduwe van *Hans van Boeren,* geassisteert met Jan *Gherijtsz. Cuijp,* „haerluijder *zwaeger* ende voogd", aan Rijck Woutersz. Molenaer „een molenwerff buijten die Muijderpoort, de eerste molenwerff naest aen die stede". *Weijn Boutsdr.* was dus weduwe van *Willem Jansz.* Doch was deze laatste te identificeren met Willem Berensz., die

[74]) Recht. arch. 2733, fol. 105vs.
[75]) Vroedschap, dl. 1, pag. 532, noot d.
[76]) Recht. arch. 2863, fol. 105vs.
[77]) Recht. arch. 2869, fol. 5 en 5vs.
7s) Recht. arch. 2866, fol. 187.

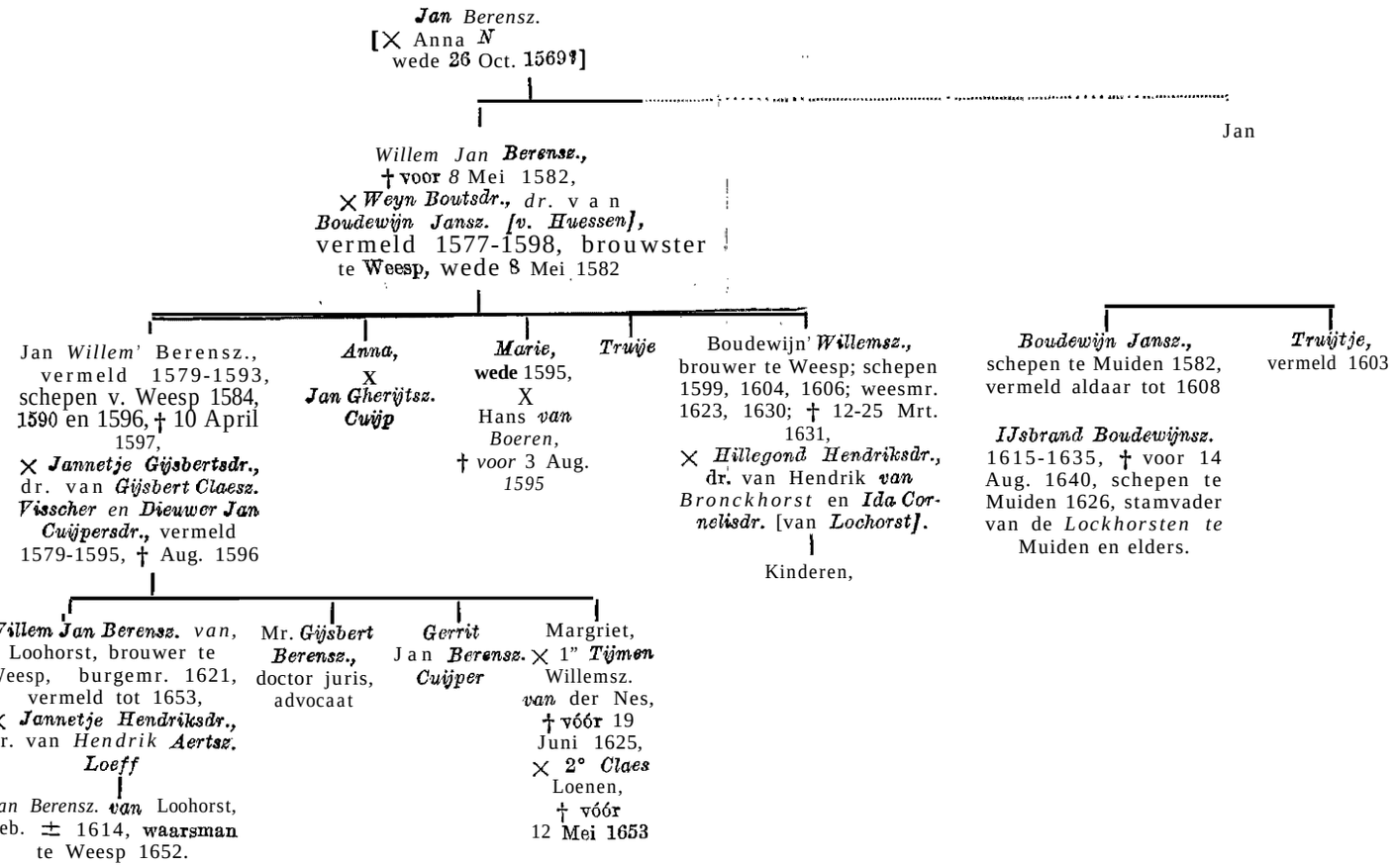

wij vonden als Vader van Boudewijn Willemsz. en Jan Willem Berensz.? In de akte vinden wij ook genoemd Jan Gherijtsz. Cuijp, dezelfde naam vinden wij als die van de echtgenoot van Anna Willemsdr. de zuster van Boudewijn Willemsz. Het is dus zeker, dat Weijn Boutsdr. de moeder was van Marie en Anna. Ook de betiteling van Jan Gherijts Cuijp als „zwager" bevestigt dit; van Marie is hij namelijk zwager in de betekenis, die wij nu nog aan dit woord hechten, van Weijn Boutsdr. is hij „zwager" in de oude betekenis van dit woord nl. die van „schoonzoon". Hiermede is dus vast komen te staan, dat *Willem Berensz.*, de vader van *Boudewijn, Anna, Marie, Truije* en Jan, identiek is met *Willem Jansz.* gehuwd met *Weijn Boufsdr. Weijn Boufsdr. is* zeer waarschijnlijk een dochter van *Boudewijn Jansz.*, zoon van *Jan Huessen* en *Weijntje N.*, die in een akte van 14 Sept. 1557 voorkomen [79]), want reeds op 22 Dec. 1577 komt Weijn als belending voor van een stuk land, toebehorend aan *Zwaen Reijner Huessen* [80]). Zo vinden we haar nog op 8 Mei 1582 als Weijn Boutsdr. weduwe van Willem Jansz. als belending van Huesseszaet [81]). Ook in 1592, op 18 Juli [82]) vinden wij Weijn nog als belending. Zelfs op 20 Jan. 1598 [83]) moet zij nog in leven geweest zijn, wanneer Jan Gherijts Cuijp optreedt als gemachtigde „van sijne huijsvrouwen moeder". Zelfs weten wij van haar nog, dat zij het beroep van „brouwster" uitgeoefend heeft, blijkens een akte op 24 Nov. 1585 voor schepenen van Muiden gepasseerd [84]).

Wij weten dus nu, dat Boudewijn Willemsz. een zoon van Willem Berensa. alias Willem Jansz. was, zodat zijn naam evenals die van zijn kleinzoon voluit moet geluid hebben Willem Jan Berensz. Deze Willem was dus gehuwd met Weijn Bouts, maar schijnt zelf reeds overleden te zijn wanneer onze bronnen beginnen te spreken. Willem was dus weer een zoon van Jan Berensz. Het schijnt, dat de bronnen toch een tip van de sluier die door het ontbreken van archivalia over zijn bestaan ligt, willen oplichten, want 'in de schepenrol van Muiden bevindt zich in dato 26 Oct. 1569 [85]) een uitspraak van schepenen ten gunste van *Anna Jan Berensz. weduwe,* en ten laste van de erfgenamen van wijlen Jan Aertsz. Helaas blijkt uit het vonnis niet waar het proces over liep. Gezien het feit dat de oudste zuster van Boudewijn Willemsz. eveneens Anna heet, ligt het voor de hand in *Anna Jan Berensz. weduwe* de grootmoeder van *Boudewijn Willems* te zien. Gaarne zagen wij deze hypothese door enig bewijsstuk gestaafd, de in het Rijksarchief aanwezige bronnen lieten ons echter in de steek.

Nu nog een enkel woord over de Lockhorsten die wij in Muiden aantroffen. Hun afstamming is als volgt:

1. *Boudewijn Jansz.*, schepen van Muiden 1581, 1582. Op 21 Mei 1603 behoren hijzelf en zijn zuster, *Truijtge* tot

79) Recht. arch. 2514.
80) Recht. arch. 2863, fol. 24.
81) Recht. arch. 2863, fol. 117.
82) Recht. arch. 2865, fol. 118.
83) Recht. arch. 2816.
84) Recht. arch. 2705.
85) Recht. arch. 2705, fol. 8vs.
86) Recht. arch. 2932, fol. 1.

de medeërfgenamen van *Ponciaen Hermansz.* wijlen *schout* van Muiden.

II. *IJsbrand Boudewijnsz.,* vermoedelijk zoon van Boudewijn Jansz., schepen van Muiden in 1617, In Transportakten van 1615, 1617 en 1620 wordt hij vermeld. Overl. vóór 14 Aug. 1640, getrouwd met *Cornelisgen Cornelisdochter,* weduwe 14 Aug. 1640.

III. *Boudewijn Isbrantsz.,* zoon van IJsbrand Boudewijnsz. Hij huwt 19 Aug. 1640, gereformeerd, te Muiden, met *Neeltie Jansdr.* Zij was blijkens haar huwelijkscontract met Boudewijn d.d. 14 Aug. 1640 een dochter van *Jan Miessen.*
Uit dit huwelijk: 1. *IJsbrand Boudewijnsz.,* ged. Muiden 13 Oct. 1641; 2. *Jan,* ged. Muiden 4 Febr. 1643; 3. *Guertgen,* ged. Muiden 11 Dec. 1644; 4, *Cornelis,* volgt IV; 5. *Sijmon, volgt* IVbis; 6. *IJsbrand, ged.* Muiden 15 Oct. 1651, tr. Muiden 7 Febr. 1677 *Marritie Boonsz.;* 7. *Geertje,* ged. Muiden 4 Dec. 1654, noemt zich 19 Febr. 1681 *Geertje Boudewijns Lockhorst.*

IV. *Cornelis Boudewijnsz.,* ged. Muiden 1 Dec. 1646. Op 19 Juli 1682 noemt hij zich *Lockhorst;* hij huwt 14 Mei 1674 *Anna de Neeve.*
Hieruit: 1. *Neeltje,* ged. Muiden 24 Febr. 1675: 2, *Anna,* ged. Muiden 29 Sept. 1680; 3. *Boudewijn,* ged. Muiden 19 Juli 1682; 4. *Francois,* ged. Muiden 16 Juli 1684; 5. *Cornelia,* ged. Muiden 19 Nov. 1685; 6. *Jan Cornelisz. Lockhorst,* ged. Muiden 19 Mrt. 1687, tr. Muiden 26 Aug. 1713 *Neeltje Jans Koster,* weduwe van *Cornelis Cornelisz. Leegwater,* van Eertswoude; 7. *Maria,* ged. Muiden 13 Febr. 1689; 8. *Jacobus Kornelisz. van Lockhorst,* j.m. van Muijden. Zijn doop werd niet gevonden, vermoedelijk werd hij gedoopt tussen 1675—1680, in welke jaren de inschrijvingen klaarblijkelijk zeer onvolledig geschied zijn, tr. 29 Jan. 1702 te Muiden *Marretie Jacobsdr.,* j.d. van Kolhorn. Dit zijn de echtelieden die op 23 Mei 1721 een procuratie geven te Weesp.

IVbis. *Sijmon Boudewijnsz.,* noemt zich op 3 Sept. 1679: *Sijmon Lokhorst,* tr. 25 Nov. 1674 Muiden *Aeltie Poulus,* j.d. wonende te Amsterdam.
Hieruit: 1. *Boudewijn,* ged. Muiden 24 Nov. 1675; 2. *Neeltje,* ged. Muiden 3 Sept. 1679; 3. *Neeltje,* ged. 19 Febr. 1681; 4. *Boudewijn,* ged. Muiden 29 Juli 1682; 5. *Paulus,,* ged. Muiden 8 Dec. 1683; 6. *Geesje,* ged. Muiden 22 Febr. 1688; 7. *Boudewijn,* ged. Muiden 30 Oct. 1689.

Verschillende van de genoemde personen lieten nakomelingen na, die de naam Lokhorst zijn blijven dragen. Zij hebben zich echter in het algemeen maatschappelijk niet kunnen handhaven, verschillende naamgenoten trouwen pro deo. Voor het onderzoek naar de oorsprong der Lockhorsten waren zij echter van geen belang: zij blijven dan ook verder onbesproken.

Overzien wij de resultaten van onze beschouwingen nog eens dan blijft het raadselachtig, wat de beide behandelde geslachten er toe gebracht heeft de naam *„Lockhorst"* aan te nemen.

In het Weespergeslacht wordt de naam niet gevonden vóór 1631, behalve dan bij Cornelis, de Haarlemsche brouwer, maar hij zal de voor- en achternaam van de vader van zijn grootmoeder van moederszijde geërfd hebben. Dit kan

echter niet gelden voor de overige leden van dit geslacht, want Cornelis was zoals wij zagen een zoon van Boudewijn Willemsz. en Hillegond, dochter van Hendrik van Bronckhorst en IJda Cornelisdochter (van Lockhorst), terwijl wij tevens gezien hebben dat ook nakomelingen van Jan Willem Berensz., de broeder van Boudewijn Willemsz de naam Lockhorst gevoerd hebben. De vader van de beide broeders was Willem Jan Berensz. Diens vrouw Weijn was weer een dochter van Boudewijn Janssoon van Huessen, ook van háár kan dus de naam Lockhorst niet gekomen zijn. Een theoretische mogelijkheid blijft er dan, dat de vader van Willem Jan Berensz. bijvoorbeeld gehuwd was met een dochter van een Willem van Lockhorst. Maar hoe staat het dan met de Muidensche Lockhorsten? Merkwaardig is het te zien, dat hun stamvader Boudewijn Jansz. heette en een zuster Truijtje bezat. Maar zijn tijdgenoot Boudewijn Willemsz. te Weesp bezat óók een zuster Truijtje. Is het vreemd als zich hier de gedachte aan verwantschap opdringt? Zij zouden b.v. neven geweest kunnen zijn, maar dan moet dus de gemeenschappelijke afstamming uit Lockhorst liggen vóór Willem Jan Berensz., dus bij Jan Berensz. zelf die geboren moet zijn plm. 1510; of mogelijk nog vroeger. Maar dan blijft het vreemd, dat de naam Lockhorst meer dan 100 jaar niet gebruikt wordt, en dat men zich dan opeens het bezit van die naam bewust wordt. Moet men aan usurpatie denken? Doch hoe komt het dan, dat er zowel in Weesp als in Muiden een familie is die zich die naam toeëigent?

Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,

door R. T. MUSCHART.

(vervolg van LXIV, 301).

van Broekhuizen.

Willem van Broekhuizen, ridder, getrouwd met *Alfrade van Eijndelsdorp* A° 1338, voerde volgens het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1900, pag. 106, als wapen „effen en in een hermelijnen schildhoofd links een lelie". Dit wapen is niet geheel juist, want het zegel van voornoemde *Alfrade.* in 1338 de vrouw van *Willem van Broechusen,* ridder, aan charter 188 in het Hertogelijk Archief van Gelderland, waarop dit wapen *van Broechusen* als rechterhelft van een gedeeld wapen, vertoont in het schildhoofd links naast de lelie: 3 hermelijnstaartjes i-2 gerangschikt.

Buenen.

Volgens de collectie zegelbeschrijvingen in het Alg. Rijksarch. te 's-Gravenhage zou het zegel van *Cornelis Buenen, 30* Januari 1523 schepen van Rosendaal in N.-Brabant, als wapen vertoonen: „2 dwarsbalken beladen respectievelijk met 2 en 1 klaverblad en vergezeld boven van een schuinkruisje". Deze beschrijving deugt niet, want 's mans zegel aan charter in het aldaar aangehaalde archief der Nassausche Domeinen vertoont het schuinkruisje geplaatst in een schildhoofd en bovendien rechts daarnaast de hoofdletter C en links de hoofdletter B.

van Buurtsteden.

Volgens de Nederlandsche Heraut 1887, pag. 109, voerde *Jan van Buursteden* in 1344 als wapen „een kromgegroeide eiketak". Alhoewel een kleinigheid wil ik er toch op wijzen,

dat het randschrift op diens zegel zoowel als de tekst van het charter in het archief der Nassausche Domeinen, waaraan dit zegel hangt, zijn naam vermelden als *Jan* van *Buerstede*.

de Bunger.

Jan Matheeusz. de Bunger, in 1565 schepen van Oisterwijk, voerde volgens de collectie zegelbeschrijvingen in het Rijksarchief te 's-Gravenhage a 1 s w a p en een merk. Uit zijn zegel met zelfde jaar in de Vilvoordsche charters in het Rijksarchief te 's-Gravenhage evenwel blijkt, dat daarop dit m e r k z o n d e r s c h i l d voorkomt m.a.w. dat dit geen wapen is.

Burch.

Pieter Lenertsz. Burch, in 1597. schepen van Rotterdam, voerde volgens de 'Nederlandsche Leeuw 1909, kolom 253, als wapen: „een springende bok'. Naam en wapen deugen niet, want uit de Regeéring van Rotterdam door Unger, plaat 12, waar de afbeelding van het zegel, blijkt, dat deze schepen (in 1594) *Pieter Lenertsz. B u s c h* heette en dat zijn wapen is „een springend h e r t o p g r o n d en dat zijn helmteeken, dat de Nederlandsche Leeuw niet geheel kon weergeven, was een hertekop met hals tusschen vlucht.

Het zelfde wapen, dus ook met een hert inplaats van een bok, doch hier klimmend en rustende op grond en als helmteeken een uitkomend hert tusschen vlucht, komt ook voor op de grafzerk no. 49 in de St. Laurenskerk te Rotterdam van *Maria B u s c h,* overleden 6 April 1634, oud 22 jaar, en *Cornelia van der Buis Gerritsdochter,* overleden 19 December 1633, oud 45 jaar en 6 maanden, als de vrouw van *Leonard Bu s c h.*

van den Burch,

Volgens een M.S. Wapenboek van van Heemskerck voerde een familie *van den Burch* als wapen: „in zilver 2 verhoogde roode wasenaars naast elkaar vergezeld beneden van een rooden adelaarspoot". Deze naam is niet geheel juist en moet *van de r Burch* of wel *van d* er *Burgh* zijn, want dit zelfde wapen met dito poot als helmteeken komt voor op den lakafdruk zonder kleuraanduidingen van *Everhardus van d e r Burgh,* in 1736 notaris te 's-Gravenhage, in diens protocol 2786 in het Gemeente Archief aldaar, en evenzoo, doch met het veld blauw, de wassenaars zilver en den adelaarspoot goud, komt het voor. op het wapenbord in het Makelaarskantoor te Amsterdam als wapen van *Cornelis van d e r Burch* in 1745 overman van dat gilde.

van Burgh.

Mr. *Lieven Anthonisz. van Burgh,* ambachtsheer van Burgh, in 1523, en *Anthonis van Burgh,* in 1564, beiden raad van Zierikzee, voerden volgens de Vroedschap van Zierikzee door P. de Vos als wapen: „in groen een gouden of wel zilveren pelikaan met den kop naar beneden gericht en staande op een horizontaal geplaatsten boomstronk en met den bek pikkende in een op den boomstronk liggend rood stuk vleesch". Op de wapenkaart in het Hoog Adelijk en Adelrijk Zeelandt van W. te Water is dit wapen *van Burgh* afgebeeld met den vogel als roofvogel met omhoog gerichte vleugels en zich de borst pluizende en staande op los in het veld geplaatsten grond en evenzoo is het weergegeven in de Nieuwe Cronijk van Zeeland door M. Smallegange, doch hier rust de roofvogel op een horizontaal geplaatsten boomstronk, terwijl ten slotte dit wapen in het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1894, pag. 231, is afgebeeld geheel als in de vroedschap van Zierikzee beschreven.

Wij zien hier dus het zelfde wapen in vier diverse bronnen op drie verschillende wijzen weergegeven.

Hierbij valt al dadelijk op te merken, dat de mededeeling in de Vroedschap van Zierikzee als zoude de vogel een pelikaan zijn absoluut foutief is, want de pelikaan in de 'heraldiek wordt steeds voorgesteld als een vogel, die zich de borst openpikt, terwijl de uit de wond druppelende bloeddruppels opgevangen worden door 3 haar vergezellende jongen (zijnde het symbool van moederliefde).

Dat bovendien een pelikaan een stuk vleesch zou verscheuren is natuurlijk onzin, want de pelikaan voedt zich niet mer vleesch maar met visschen. Blijkbaar heeft de Vos in zijn Vroedschap van Zierikzee het wapen uit het Alg. Ned. Familieblad overgenomen. Hoe het wapen nu moet zijn, blijkt uit de zegels in diverse bronnen van voornoemden Mr. *Lieven Anthonisz. Blocxsz van Burch,* ook als *van der Burch* voorkomende, van de jaren 1517, 1522, 1526 en 1543 als leenman van Zeeland en „zwager Oem" van *Anthonis Danielsz. Zuijs,* vertoonende als wapen: „een roofvogel op hooge pooten met langen naar beneden gerichten staart en opgeheven vlucht en den kop naar beneden gericht, staande op een horizontaal geplaatsten boomstronk' met dito vogel uitkomend als helmteeken. Op deze zegels geen spoor van een stuk vleesch of ander voorwerp, waarin de vogel zou pikken. In later tijden is deze naam *van Burch* vervangen 'door *van Oudewerve* of wel door *van Oudewerve van Burgh.*

Buijs.

Johan Buijs, in 1590 te Zwolle, voerde volgens de Bijdragen tot de Geschiedenis' van Overijssel 1875, pag. 347, als wapen: „2 schuingekruiste pijlen en een verticaal geplaatste stok door het kruispunt der pijlen heengaande en het geheel vergezeld beneden van de letters I en B naast elkaar". Dit wapen is niet geheel juist, want het zegel van *Johan Buis* (sic) *die Jonge,* in 1575 schepen van Zwolle, aan charter in eene collectie losse charters in het Gemeente Museum te Zwolle, vertoont dit wapen, vermeerderd met de hoofdletter R, verbonden aan het benedeneinde van dien verticalen stok.

de Bye 1.

Herman de Bye, in 1662 en in 1670 schepen van Venlo, voerde volgens de Nederlandsche Leeuw 1899, kolom 42, als wapen: „een dwarsbalk beladen met 3 eenden zonder pooten en vergezeld van 3 sterren" met als helmteeken een ster. Alhoewel zelfs zijn zegel daarbij is afgebeeld, is toch deze afbeelding en dus het wapen niet geheel juist, want het zegel van den zelfden schepen van 1662 aan een charter in de schepenbrieven van Venlo in het Rijksarchief te Maastricht vertoont duidelijk den dwarsbalk niet *recht* doch gewelfd, de vogels met pooten en als helmteeken een bij. Evenzoo wordt het beschreven in de Publicaties de la Société historique et archéologique dans le Limbourg 1935, pag. 140, waar gezegd wordt, dat deze *Herman de Bye,* tusschen de jaren 1646 en 1670 burgemeester van Venlo, tevens kastelein en portretschilder was en getrouwd 1° met *Cunera van Lom* e n 2° met *Maria Hacken.*

de Bye II.

Volgens wijlen den Heer Bloys van Treslong Prins in de Wapenheraut 1918, pag. 492, zou het wapen op de grafzerk in St. Maartenskerk te Zaltbommel van den 29 September

1618 *overleden* Mr. *Egon de Bye,* scriba in Zuilichem, en van *Egon die Bye,* wiens weduwe; *Catharina Moliert* 11 April 1558 overleed, een leeuw vertoonen. Deze mededeeling is niet juist. In de eerste plaats vertoont dit wapen geen leeuw zonder meer, doch is dit wapen gedeeld met in de rechterhelft een beurtelings gekanteelden dwarsbalk over een omgewendea leeuw heengaande, en in de linkerhelft een verticaal geplaatsten visch. In de tweede plaats is de familienaam van voornoemde Catharina (op de zerk staat Katharina) niet vermeld, en in de derde plaats is zij vermeld als weduwe van *Egen die Hues.* Dit zelfde gedeelde wapen komt ook voor op een dicht bij de vorige liggende zerk in die zelfde kerk, waarop de naam *de Bye* in het geheel niet voorkomt. In dit gedeelde wapen is de linkerhelft, dus de visch, zonder twijfel het wapen der familie *Moliert* en nu vermeldt het randschrift van de eerst aangehaalde grafzerk *Jan Moliert,* priester, overleden op St. Pacracsdach (St. Pancrasdag?), 1517.

van der Bijestraten.

Claeijs Jansz. van der Bijestraten, in 1450 en in ,452 schepen van Dongen, voerde volgens de Nederlandsche Heraut 1887, pag. 139, als wapen: „een kruis vergezeld boven rechts en boven links van een kruisje". Dit wapen is niet geheel juist, want zijn zegels van die jaren aan charters in het archief der Nassausche Domeinen vertoonen klaverbladen inplaats van kruisjes.

(Wordt vervolgd.)

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

van Meurs. Den 28sten April 1724 huwt te Maastricht *Bernardus van Meurs* (prot.) met *Regina Lansman* (R.K.) Volgens de huwelijksinschrijving was *Bernardus van Meurs* soldaat onder den Heer Capt. Fournier en geboortig van 's-Hertogenbosch. Een nauwkeurig onderzoek heeft uitgewezen dat hij daar *niet* werd gedoopt. Nu werd op 23 Maart 1703 te Bemmel een *Bernardus van Meurs* (prot.) geboren uit het huwelijk van *Johan van Meurs* en *Margaretha van Munster.* (Zie Vorsterman van Oyen, deel II; blz. 310).

Vraag: Kan laatstgenoemde de door mij gezochte *Bernardus* zijn, die te Maastricht huwde?

Monnikendam. **J. J. COCK.**

van **Meurs-Lutjes.** Kwartieren en wapens gevraagd van *Willem van Meurs, en Agnieta Lutjes;* zijnde de ouders van *Gesina Beatrix van Meurs,* ged. te Zutphen 25 Dec. 1753, gehuwd met Jacob *van Heyningen* (genoemd in Ned. Patriciaat 1927 (XVII), pag. 399).

Uithuizen. *A.* B. DULL.

Milar. Genealogische en heraldische gegevens gevraagd nopens de familie van *Willem Milar,* gehuwd Amsterdam 24 Mei 1726 met *Antje van Gent.* Volgens de huwelijksacte was de bruidegom 28 jaren en afkomstig van Borreldorp; zijn poortersinschrijving te Amsterdam 27 Juni 1726 geeft als zijn herkomst aan: Borgdorp.

Nijmegen. MR. **DR. J. C. MARIS.**

van Oefferden-Hiebendaal. (LXIV, 182, 213). *Jan Heinrich von Huebenthal* werd geboren in 1590, was gehuwd met *Wilhelmina Henselius* en trad in dienst van den Keurvorst van de Palts. Hij werd op last van Johannes II van Tweebruggen, die voogd over den minderjarigen Keurvorst was met een zending namens de Unie der Duitsche Vorsten naar 's-Gravenhage belast en geplaatst in dienst van den Graaf van Solms. Hij wordt, in de nabijheid van Arnhem gekomen, ziek en moet achterblijven, doch wordt aanbevolen aan Steven van Delen, Ridder, die hem in 1614 aan weet te stellen tot jagermeester van de Veluwe. Hij vestigt zich te Otterloo nabij het kasteel te Deelen. Zijn zoon *Christiaan,* geboren 1628. gehuwd met *Anna van Offerden,* volgde hem op als jagermeester op de Veluwe, in welke waardigheid op zijn beurt zijn oudste zoon *Jan Heinrich* hem opvolgt. Deze was geboren 1660 en gehuwd met *Catharina Eylbracht.* De tweede zoon van dezen laatste, *Jan Heinrich* (1691—1773) wordt geen jagermeester, doch wordt in 1725 door Heer Jan van Deelen, Heer van de Vrije en Hooge Heerlijkheid Horssen, aangesteld tot Schout te Horssen in Maas en Waal. Hij was gehuwd met *Catharina Alberts van Offerden,* verhollandscht zijn naam en noemt zich *Hiebendaal.* In 1726 koopt hij de ruïne van een klooster der Orde van de Juffren der Penitenten en sticht er een woonhuis met hofstee, Een cachet, in mijn bezit, geeft als wapen *Hiebendaal:* Een op gouden veld naar rechts (her.)' springend hert.

Dordrecht. MR. J. H. NIEUWENHUIJS.

Overdorp-Besier. Gezocht wordt de herkomst der echtelieden *Derck Overdorp-Catharina Besier; zij* tochten elkander Zutphen 27-9-1681, en testeerden aldaar 21-1-1719 en 7-9-1724.

Nijmegen. **MR. -DR. J. C. MARIS.**

Sinclair. Gevraagd de ouders en grootouders van *Alexander Sinclair,* licentmeester en burgemeester van Arnemuiden, die geboren zou zijn te Edinburg 22 Juli 1696,

Nijmegen. **MR. DR. J. C. MARIS.**

van der Sloot. Wie waren de ouders van Ds, *Augustus van der Stoot,* † Middelburg 20 September 1779 (zie over hem Nagtglas, dl. 11, p. 640).

Nijmegen. **MR. DR. J. C. MARE.**

Straatman. Genealogische gegevens gezocht #betreffende *D. Straatman,* notaris te Culemborg 1777-1782.

Manchester. **IR.** J. F. STRAATMAN.

van Toll. Wie kan mij inlichtingen verschaffen over de kwartieren van Jvr. *Maria van Toll,* dr. van den Dordtschen burgemeester *Frans Florisz. van Toll* en van diens echtgenoote *Catharina Bezemer?* Zij was gehuwd met *Rochus van Wesel* te Dordrecht, geb. ald. omstreeks 1510'. Een oude kwartierstaat betreffende de kwartieren van hun derden zoon, *François van -den Honert* gezeyd *van Toll,* gaf als vaderlijke kwartieren: van *Wesel, van Berchem, van Slingelandt, Walichs* en als moederlijke kwartieren van *Toll, Speyart, Bezemer, van der Mijle.* In de stamboom van der Mijle komt Catherina's, vader niet voor en het kwartier Speyart valt eveneens niet te verifieeren.

's-Gravenhage. W. **KROON.**

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Sevenstern, een katholiek Gronings geslacht, door J. T. F. Sluiter (vervolg en slot). — Van Lockhorst, door Mr. J. W. Groesbeek. — Foutieve wapens en namen in diverse bronnen, door R. T Musehart (vervolg). — Vragen en antwoorden: van Meurs ; van Meurs-Lutjes; Milar; van Oefferden-Hiebendaal; Overdorp-Besier; Sinclair; van der Sloot; Straatman; van Toll.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor. Geslacht- en Wapenkunde,

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *Jonkerlaan 26,* Wassenaar.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot den Secretaris IR. C. M. R. DAVIDSON, Prins *Mauritslaan* 64, 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 11 — LXIVe Jaargang — November 1947

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het, reeds den 27sten Juni 1945 te Rantau Prapat voorgevallen, overlijden van den Heer K. L. M. ter Horst, sedert 1937 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

H. J. BARENDREGT . . . . . *Poortugaal.*
Boonschedijk 58.

J. W. G. CORNET . . . . . *Breukelen.*
Huize Vecht en, Dam.

D. D AM JR . . . . . *Castricum.*
Huize de Trekvogels, Mient 17.

F. DE D ECKER . . . . . *Brasschaet (bij Antwerpen).*
Huize ten. Brecht, Miekschebaan.

MR. F. D OELEMAN . . . . . *Utrecht.*
Nieuwe Gracht 161.

MR. J. S. Baron VAN HARINXMA THOE SLOOTEN *Amsterdam-Z.*
Beethovenstraat 55 boven.

W. V. H OPE J OHNSTONE . . . . . *Wassenaar.*
Konijnenlaan 42.

Adreswijzigingen:

DR. W. B. D OORENBOS . . . . . *Eefde bij Zutphen.*
p.a. Jhr. H. H. Röell, huize Het Clooster.

A. B. DULL . . . . . *Uithuizen.*
Hoofdstraat A. 166.

Prof. D IR. M. VAN HAAFTEN . . . . . *Amsterdam-Z.*
Boticellistraat 11.

MR. H. VAN LANSCHOT . . . . . *'s-Hertogenbosch.*
Peperstraat 16.

MR. TH. WESTERWOUDT . . . . . *Meerssen (L.).*
Huize Reinaert.

Het Genootschap is in ruil getreden met het maandblad „de Zaende"; adres: p.a. Mr. D. Vis, „de Egelantier", Bergen (N.-H.).

Het kernprobleem in de familiegeschiedenis van Nispen,

door JHR. MR. A. J. M. VAN NISPEN TOT PANNERDEN.

Inleiding.

Generaties lang hebben genealogen, die belangstelling hadden voor de familiegeschiedenis *van Nispen,* getracht het verband te vinden tussen de in 1816 in de adelstand benoemde van Nispens en de familie van die naam, welke door S. van Leeuwen in het tweede deel van de Batavia Illustrata wordt beschreven, levende in de 14e tot de 16e eeuw te Breda e.o.

Ik stel me voor het probleem thans wat scherper te stellen, opdat ieder weet, hoe op het ogenblik de stand van de onderzoekingen is. Overal liggen resultaten van nasporingen verspreid. Mijn hoop is dat ik door de gegevens overzichtelijk te ordenen ook diegenen, die niet speciaal onze familiegeschiedenis bestuderen, aanspoor mee te helpen om de nog bestaande hiaten aan te vullen.

Laat ik thans trachten uiteen te zetten wat in de loop der tijden reeds is gevonden.

I. De Zeeuws-Gelderse familie,

In Februari 1762 werd *Jacob Hendrik van Nispen* [1]) in Frankrijk genaturaliseerd. Hij was geboren in Ulft en na in het regiment van Anholt gediend te hebben., bekleedde hij verschillende militaire functies in Franse dienst, waarbij hij tenslotte de rang van kolonel kreeg. Hij liet zich baron noemen, zoals ook later zijn neef *Carel Herman* [2]), de stamvader van de twee katholieke adellijke takken van Nispen tot Sevenaer en van Nispen tot Pannerden. Jacob Hendrik was in die tijd nog niet bekend, waar en wanneer zijn vader *Joan Adriaan* was geboren. Om zijn afstamming te bewijzen, waarschijnlijk ook tot staving van zijn adellijke aanspraken, heeft hij toen genealogische onderzoekingen laten doen. In Taxandria XXII (1915) staat de correspondentie met Gijsbert van Rijckhuysen, „bode met de bussche" te Leiden gedrukt. Daarin komt ook copie van een brief van P. *J.* van *Nispen* [3]) te Vlissingen d.d. 13 Juli 1766 over familieverwantschap voor. Deze onderzoekingen leverden de bewijzen op voor de 4e, 5e en 6e generatie van de thans in het Adelsboekje opgenomen stamreeks, Voor een adelserkenning hadden deze vondsten geen waarde. Als later *Carel Herman van Nispen,* heer van Pannerden (sinds 1801 [4])), dan ook in 1784 en 1815 corresponDeert met Mr. *Johan van Nispen en Mr. Lodewijk van Toulon* [5]), burgemeester van Gouda, lid van het Hof van Cassatie, lid van de Staten *van* Holland, etc. etc. (die getrouwd was met *Johanna van Nispen,* dochter van genoemde Mr. Johan en afstammelinge van de Dwrdrechtse familie van Nispen), over eventuele gemeenschappelijke bewijsstukken voor adelserkenning of verwantschap, blijkt dat er geen bewijsmateriaal in de familie aanwezig was, om de verwantschap met de andere familie van Nispen te staven, noch om in de adelstand erkend te worden. Door de Heer Wildeman is deze merkwaardige correspondentie in 'Faxandria XVI, pag. 37 e.v. gepubliceerd.

De tweede zoon van Carel Herman, *Carel Everard van Nispen van Pannerden* [6]), pakte daarna met grote ijver de studie van de familiegeschiedenis, om verbetering van adelstand te verwerven, aan. Hij kreeg daarbij de hulp van Jhr. *Prosper Cuypers van Velthoven,* die vooral de Belgische archieven bewerkte. In het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch worden de aantekeningen van Cuypers bewaard. Het resultaat van deze onderzoekingen is geweest, dat meerdere gegevens over mogelijke raakvlakken van de twee families van Nispen (de Zeeuwse en de Brabantse) werden verzameld. Ik kom hier *nog* uitvoerig op terug.

Voortbouwende op het voorafgaande stelde Rietstap zijn familiegeschiedenis samen, welke hij in het tweede deel van zijn standaardwerk over de Nederlandse adel in 1877 publiceerde. Het was voor die tijd, wat de genealogie van de van Nispens betreft, een knap stuk werk. Voor het eerst verscheen een- geordend overzicht van de genealogische gegevens betreffende de Zeeuws-Gelderse van Nispens. Nauwkeurig gaf hij aan, waar in de gehele reeks de overgang van zekere naar *meer of* minder waarschijnlijke gegevens plaats vond. Nauwkeurig geeft hij de bewijsstukken voor de Je, 4e en 5e generatie, zoals die thans in het Adelsboekje voorkomen, Ook geeft hij aan, wat over de le en 2e generatie al is gevonden en wijst dan op de stamreeks, welke door Jean de Launay werd opgesteld en die op 24 Juli 1666 te Brussel werd gedeponeerd. In 1767/68 en 1785 werd deze reeks geverifieerd en aangevuld, beide malen door drie wapenherauten der Oostenrijkse Nederlanden. Het is zeker vermeldenswaard, dat de laatste vijf generaties van de Launay dezelfde zijn als de eerste vijf van het Rdelsboekje van nu. Maar erg verwonderen kan dat ook weer niet. Het waren voor de Launay de gegevens van de laatste honderd jaar, waarvoor hij dus de bewijsstukken gemakkelijk moet hebben kun-

---

1) Bijzonderheden over *Jacob Hendrik van Nispen* kan men vinden in Rietstap's Geslacht- en Wapenboek, IIe deel, blz. 47; Taxandria 1906, blzn. 164. 166 en 167; de Navorser 1910, zie erfenis van Holt. Bij was de derde zoon van Johan, *Adriaan van Nispen,* die in 1706 van Leiden naar Bergh ging en *Aurelia Wilhelmina ten Hagen.* Hij werd 23 Aug. 1717 te Genderingen gedoopt. *Christiaen Frans van Nispen* (1724—1765), de vermoorde rentmeester van Bergh, was zijn jongere broeder. Hij was chevalier de l'ordre royal et militaire de St. Louis. Hij was eerst kapitein in het Duitse Infanterie Regiment van Anholt, daarna Kwartier-meester-Generaal van het loger van de Boven-Rijn en tenslotte kolonel van de Infanterie, alles in Franse dienst. Hij woonde later op Château d' Oucques pres Cloir en was 13 Oct. 1763 gehuwd met *Hermine Parceval* de la Brosse, een nicht van *Bartholomi ten Holt.* Zij hadden maar één dochter *Bartholomée Charlotte Henriette,* geb. Parijs 16 Jan. 1765, die trouwde met markies de *Bélabre.* Dit echtpaar woonde vóór de Franse revolutie op Château de Bélabre bij St. Benôu du Saute en Berri. Jacob Hendrik van Nispen werd in Februari 1762 als Fransman genaturaliseerd.

2) *Herman Carel van Nispen* (hij noemde zich later *Carel Herman),* was de vierde zoon van *Christiaen Frans* en *Aleydis Maria van der Sande.* Hij was getrouwd met *Hendrica Caecilia Everharda Goossens.* Voor de gegevens over hem moge ik verwijzen naar het Ned. Adelsboek 1938; Rietstap II, 47; het Nieuw Nederlands Biografisch Woordenboek; Alg. Ned. Familie Blad 1900 (VIII) ; Taxandria 1907, 37 e.v.; v. Schilfgaarde, Het Huisarchief van Bergh; Archief Aartsbisdom, Utrecht 1909 XXXV, 275 e.v.; zijn nagelaten papieren zijn in mijn bezit. Op het huis Sevenaer wordt o.a. zijn correspondentie met zijn oudste zoon als student te Leuven bewaard.

Ware het geen grafsteen dan zou het opschrift op Carel Herman's graf bij „O.L. Heer op de Koude Steen" te Zevenaar vermakelijk genoemd, kunnen worden. Ik geef U ongecorrigeerd de tekst:

Patri Carissimo Carolo Hermanno Gasparo Bartholomaeo Baroni (sic !) van Nispen de Pannerden.
Lconis Belnici eauiti Nobilium colleeio ordinariisaue Gelriae Ordinibus adscripto Belgarum Regio in distictu (sic) Zevenariensi Praetori nec non huius ecclesiae Curatori etc. etc. die XXIX mensis Julu (sic) anno salutis MDCCCXXIX aetatis suae LXV defuncto
Hocce Pietatis Monumentum Grate *(sic!)* poeuerunt (sic) filii. R.I.P.

3) Met P. *J. van Nispen te* Vlissingen moet wel *Pieter Jaspar v.* N. bedoeld zijn. Deze woonde daar in die tijd. Hierna wordt nog vermeld, wat mij over hem bekend is.

4) Het ligt in mijn voornemen in een artikel voor een Gelders tijdschrift de aankoop van de heerlijkheid Pannerden te beschrijven. Laat ik hier de grote lijn vermelden. De Bataafse Republiek van 1795 werd gesticht met Franse hulp. Bij tractaat van 5 Jan. 1800 stond Frankrijk al haar bezittingen in de Republiek daaraan af. De Franse hulp moest betaald worden. Zo kon de graaf van den Bergh, de vorst van Hohenzollern, zijn verloren bezittingen door inschrijving ad *f* 600.000.— op „de Bataafsche rsscriptiën, losbaar na de vrede" terugkrijgen. Om nu aan contanteu te komen verkocht hij 28 Nov. 1801 de heerlijkheid Pannerdm aan zijn Geheimraad J. N. *Hoevel* en de provisioneel rentmeester voor Pannerden C. *H. van Nispen.* In 1805 kocht laatstgenoemde van J. N. Hoevel zijn recht op de helft en werd dus volledig eigenaar. Inmiddels hadden zij weer veie gronden doorverkocht.

Toen in 1813/14 ons land was bevrijd, kreeg ook de graaf van den Bergh zijn bezittingen terug. Maar was alles wat tussen 1795 en 1813 was gedaan nu nietig? De vorst vond een elegante oplossing: hij deed afstand van zijn aanspraken op Pannerden t.b.v. C. H. van Nispen als beloning *voor de diensten* door laatstgenoemde, bewezen en nog te bewijzen (aldus 28 Juni 1816 te Sigmaringen). In 1817 vond het transport plaats. Van Nispen en Hoeve1 hadden de vorst daarvoor in 1801/1802 minstens *f* 325.000.— in contanten gefourneerd.

5) Mr. *Lodewijk* van *Toulon* was getrouwd met *Johanna van Nispen,* dr. van Mr. *Johan en Paulina Jacoba Croiset.* Zie voor deze drie personen Taxandria 1909, XVI, blz. 37 e.v., noten 3 en 8; Taxandria 1907, XIV, blz. 60 e.v. Voor Mr. Johan *van Nispen* nog Schotel IX, 83, bij van der Aa Biografisch Woordenboek. Voor *Paulina Croiset* Ned. Patriciaat 1935/36; voor Mr. *Lodewijk van Toulon* kwartierstaat Rethaan Macaré bij Rhede van der Kloot en Patriciaat 1916 (onder van der Koog).

6) Voor Jhr. Mr. *Carel Everard Joseph Frans van Nispen van Pannerden moge* ik verwijzen naar het Nederlands Adelsboek en het Nieuw Ned. Biografisch Woordenboek. Zijn nagelaten papieren zijn in mijn bezit.

nen vinden, geholpen door het geheugen van de familieleden in die tijd. Maar de stamreeks van de Launay krijgt nog een bevestiging van een andere kant. De bekende genealoog van Spaen maakte ook een stamreeks van onze familie van Nispen op. En nu valt het bij de vergelijking van deze twee reeksen op, dat van Spaen de Launay nergens tegenspreekt. Van Spaen begint alleen een generatie eerder, heeft twee generaties in 't begin van de 16e eeuw meer en eindigt twee generaties verder. Indien van Spaen het werk van de Launay niet zou hebben gekend, (gelijk Rietstap meent, maar wat mij toch niet zo aannemelijk voorkomt: of zij zouden beiden uit een zelfde ons onbekende bron moeten hebben geput) dan winnen de gegevens van de Launay daardoor belangrijk in waarde. Maar ook wanneer van Spaen direct of indirect de gegevens van de Launay heeft gezien, dan is aan het overnemen door van Spaen toch niet alle waarde te ontzeggen. Dit gezagsargument geldt ook voor het accepteren door Rietstap van de stamreeks de Launay. Rietstap zegt er nog bij, dat hij dit doet, omdat de door hem geraadpleegde algemene genealogieën in handschrift — welke mij niet bekend zijn — en de lijsten van de Heer van Halmale en griffier Havermans de stamreeks bevestigen. De verificaties van de wapenherauten mag ook niet alle waarde worden ontzegd.

Rietstap heeft de reeksen van de Launay en van Spaen in elkaar geschoven en tekent dan bij iedere generatie aan. wat hij daarover nog heeft kunnen vinden. Rietstap gaat nog veel verder en bouwt op de reeks van Spaen-de Launay weer een generatie waardoor hij de 'twee families van Nispen aan elkaar koppelt. Ook zet hij de reeks onderaan voort tot de in zijn tijd levende generatie.

Al kan aan het overzicht van Rietstap in zijn geheel niet volledige zekerheid worden toegekend — hij verlangt dat ook allerminst -, toch is zijn werk voor de familiegeschiedenis van grote 'betekenis. Het is gemakkelijker de zwakke plaatsen in zijn werk aan te geven, dan zo een overzicht, dat veel tijd en concentratie moet hebben gevraagd, samen te stellen. Voor de oudste gegevens, in tegenstelling met de latere, acht ik Rietstap een slechte gids.

Op één ding wil ik naar aanleiding van het werk van de Launay nog wijzen: vooreerst is merkwaardig dat in 1666, toen de familie een Doopsgezinde handelsfamilie was geworden, een stamreeks werd opgemaakt en te Brussel gedeponeerd, vervolgens, dat toen het geslacht edel werd genoemd (al mag daaraan ook weer niet te grote waarde worden toegekend, er blijkt toch uit dat het geslacht in aanzien stond). Bij de verificatie in 1767/68 denken wij aan voornoemde Jacob Hendrik van Nispen die in 1762 immers in Frankrijk werd genaturaliseerd en in October 1766 aan van Ryckhuysen opdracht gaf, gevonden bewijsstukken naar de Heer de Grez te Brussel te zenden „en die zelfde Laten attesteren van die geene die daer toe gesteld zijn, opdat de wapen koning daar niets tegen te seggen heeft" (Taxandrin XXII, blz. 301). De verificatie in 1785 zal wel door Carel Herman ván Nispen zijn uitgelokt. [7]) Deze in 1764 geboren, werd dat jaar juist 21 jaar en trad in het regiment van de rijngraaf van Salm-Salm, waardoor hij 17 Maart 1786 o.a. een actieve rol vervulde als jong officier bij 't relletje van de Stadhouderspoort in Den Haag [8]).

[7]) Jacob Hendrik van Nispen was toen reeds overleden; zie hierna.

[8]) Zie over dit relletje plaat 381 van de atlas van v. d. Meulen-Bouwhuys-Tenhaeff; A. J. S. van Rooyen „Twee historische kappers in Nederland", verzameling van oorspronkelijke bijdragen 1908, 1, 314 en „Een Pruikenmaker tussen leven en dood" Boon's geïllustreerd magazijn 1905 I, 485; W. W. v. d. Meulen „De betekenis van de Haagse opstootjes in de Patriottentijd 1737" Die Haghe 1909, 79; Colenbrander deel II; Mr. W. Bilderdijk Geschiedenis des Vaderlands XII, blz. 66-70 (Ze dr. Prof. Tydeman) ; Geschiedenis van Nederland VI, 243 Prof. Dr. H. Brugmans; Taxandria 1913, 47; Alg. Geschiedenis des Ned. Volks van Dr. W. Nuyens 1881, XVIII, 104 e.v. en het hoogdravende toneelstukje (in mijn bezit) „Gevaarts en Gijzelaar. Tooneelspel door A. Loosjes Pz. Haarlem bij A. Loosjes Pz. 1786".

Kort gezegd kwam het hierop neer. Het gaan door de Stadhouderspoort in 's-Gravenhage (van Binnenhof naar Buitenhof) was een privilege van de stadhouder en bij een bepaalde gelegenheid van de Haagse burgerij (op 1 Mei bij het planten van de Meiboom). De patriotten, die de stadhouder dwars wilden zitten, betwistten hem ook dit uitsluitende privilege. Na wat aarzelen besloten „de Kezen", Gevacrts en Gijselaar, op 17 Maart 1786 na een Statenvergadering door de poort te rijden. Een kapper Mourand, oprichter van het Haagse Oranjekorps, hield de paarden tegen. Carol Herman van Nispen zou toen de volksmenigte, die de afgevaardigden van Dordrecht in de Hofvijver wilde gooien, met zijn kling op een afstand hebben gehouden, waarbij hij bijna zelf er slecht af was gekomen, omdat een te hulp snellende bereden militair hem voor iemand. die een aanslag wilde plegen, aanzag. Bilderdijk zat in het complot, dat deze rel als aanleiding zou gebruiken voor een Oranjegezinde gewelddadige manifestatie. Maar doordat een jongen, die een kist met geweren moest brengen, op 't laatste momeut de moed in de schoenen was gezakt, mislukten deze plannen. Het geval werd hoog opgeblazen. Er kwam een rechtzaak voor het Hof van Holland van; Mourand werd ter dood veroordeeld, kreeg door gratieverlening levenslang en kwam in 1787 al weer vrij! Amsterdam zag door het gebeurde haar plan om voor te stellen, dat de Prins weer het bevel over den Haag zou voeren, hierdoor in de kiem gesmoord .

[9]) Ook zijn artikel in Taxandria XVI, 37 e.v., is in aggressieve toon geschreven. Wildeman was „een nazaat ia grootmoederlijke lijn" van Mr. Johan van Nispen. Zie noot 2 bij voornoemd artikel.

[10]) Dat de van Nispens'van de graven van Holland zouden afstammen ís een variatie op de label dat de graven van Voorne, heren van Bergen, de stamvaders zouden zijn. Het is wel dionstig hier te vermelden wat. pastoor G. Juten kort vóór zijn dood mij daar over schreef.

> „En nu over de akte van 1329 over *Albert van Nispen.* Het is mij onbegrijpelijk, dat die vervalste oorkonde nog altijd te voorschijn wordt gehaald. Wie de vervalser is: Butkens of de Rouck, weet ik niet. Maar die het gedaan heeft is een uil. Immers door die Albrecht van Nispen aan te geven als „heer van Bergen", is de vervalsing toch maar al te doorzichtig. Als u mijn „Oud-Bergen" eens wil openslaan, dan zal U zien, dat van ± 1322 tot zijn dood in Londen 1331 heer van Bergen, op Zoom was Albert *van Voorne,* omdat hij de erfdochter Mechtelt van Wezemaal gehuwd had. Hun dochter (enig kind) Joanna van Voorne volgde te Bergen op Zoom op."

Pastoor Juten zegt verder bij Cuypers van Velthoven de onvervalste akte te hebben gevonden. Inderdaad is deze akte in Cuypers' collectie uòg aanwezig. Toen mijn overgrootvader Carel Everard van Nispen, deze copie had ontvangen, schreef hij 27 July 1875 aan Cuypers:

In 1906 verschijnt dan in Taxandria, blz. 164 e.v., een artikel van M. G. Wildeman te 's-Gravenhage. Hij zegt dat van de eerste drie generaties van het Adelsboekje „tot heden niets bewijsbaar was" en noemt de Launay „een falsaris" en zijn stamreeks „saâmgeflanst en door latere falsarissen nageschreven". Daar kon men het mee doen! 'Wie durfde zich nog op de Launay te beroepen zonder zijn naam als genealoog in de waagschaal te werpen? En toch zijn deze uitdrukkingen wat té krachtig om geloof te verdienen. Wildeman, die zijn naam wel in deze eer aandeed [9]), blijkt het werk van Rietstap niet geraadpleegd te hebben. Daarmede zouden wij onze aandacht van dit artikel kunnen afwenden als niet door de schrijver enige nieuwe gegevens werden verstrekt. Hij geeft de verklaring van 19 Aug. 1785 van het Heraldieke Wapencollege te Brussel met daaraan toegevoegd de aangevulde XII generatiën volgens de Launay. Uit deze verklaring streep ik aan, dat het geslacht van Nispen „zeer oud en adellijk" wordt genoemd, bij het Wapencollege „sedert den jare 1385 voor adellijk bekend is als waarlijk afkomstig van de oude graven van Holland [10])" en wordt vermeld, dat

in 1767 een afschrift in het Frans aan Jacob Hendrik van Nispen was afgegeven, die dan (1785) al overleden is. Carel Herman wordt „lieutenant ten dienste der Vereenigde provinciën" genoemd. Verder geeft Wildeman over Jacob Hendrik van Nispen verschillende gegevens.

Zo was de stand van zaken toen de thans meest gezaghebbende kenner van onze familiegeschiedenis, de Heer W. J. J. C. Bijleveld, gedreven door een roerende vriendschap met mijn te jong gestorven oom Jhr. Frans van Nispen, heer en burgemeester van Pannerden, begon de notariële archieven van Leiden op familiegegevens na te zoeken. Hij kwam daarbij tot een prachtig resultaat. Zijn verdienste is vooral, dat hij in een overzichtelijke studie in 1917 in de Nederlandse Leeuw zijn bevinden, gemakkelijk te raadplegen, in druk, aan het nageslacht nalaat. Op deze studie werd ook de stamreeks in het Nederlands Adelsboek gefundeerd. In de jaren daarna is maar weinig aan deze studie toegevoegd kunnen worden. De waardevolste aanvulling acht ik wel de acte van 1693, in de Ned. Leeuw 1923, blz. 87, weergegeven. Ik kom daar nog op terug. [11]).

Teleurgesteld door tegenwerking, waar hij hulp had mogen verwachten, heeft Bijleveld zijn verder zoeken grotendeels gestaakt. In 1938 publiceert hij in Taxandria nog zijn vondst van de sterfdatum van *Christiaan Frans van Nispen,* schrijft een artikel met een reproductie van een schilderij van *Adriaen van Nispen († 1654)* door Abr. van Schoor in Het Maandblad voor beeldende Kunsten, jrg. V, n.r. 5, en laat het geheel nog eens in 1940 herdrukken.

Over de eerste zes generaties van ons geslacht hebben wij aldus sinds 1917 een overzichtelijk geheel.

Een laatste poging om het verband tussen de twee families van Nispen aan te tonen, werd ondernomen door Jhr. Mr. *0. F. A. M. van Nispen tot Sevenaer,* de latere gezant bij de Paus. Zijn werk werd voortgezet door zijn neef: Jhr. Dr. *Eugène van Nispen tot Sevenaer,* thans directeur van het Rijksbureau voor Monumentenzorg. Het gelukte hun (nog) niet een generatie aan de stamreeks toe te voegen. Ook verder werd van de door hen verzamelde gegevens, welke in het bezit zijn van laatstgenoemde, niets gepubliceerd.

Volgens van Spaen zou de vader van *Adriaen van Nispen,* die *Maria van Oosten* trouwde, zijn *Aernout van Nispen* gehuwd met *Jacqueline van Wissekercke,* dr. van *François* en *Marie Uytden Wijngaard.* Deze generatie ontbreekt bij de Launay, zoals ook de daaraan voorafgaande van van Spaen:

Aernout van Nispen
X
Anna van Schengen.
dr. van *Aernout* en *Margariet Ruichrok.*

Gezamenlijk hebben ze dan weer de daaraan voorafgaande generatie:

Aernout van Nispen, † in 1512,
ontvanger van de Licenten van Zeeland
X
Jvr. *Dorothea van Langhriet,* † in 1515,
dr. van Joost en *Catharina van Clootwijk.*

Rietstap geeft enige aanwijzingen voor de juistheid van deie generaties, maar bewezen zijn ze nog niet.

II. De Brabants-Hollandse familie.

Het plaatsje Nispen ligt ten Zuiden van Roosendaal, dicht bij de Belgische grens. Er zijn verschillende families, die door de afkomst uit Nispen de plaatsnaam als familienaam hebben aangenomen. Wil men één van die families bestuderen, dan doet men minstens verstandig ook de gegevens van de andere in de gaten te houden. Daar is in dit geval nog meer reden toe, omdat *er* twee families zijn waarvan de leden soms in dezelfde tijd, in dezelfde plaats of streek woonden, hetzelfde beroep hadden en hetzeltde of een veel op elkaar gelijkend wapen voerden.

Er is één familie welke vooral de aandacht verdient; ik bedoel de familie welke uitvoerig werd beschreven door Matthijs Balen, Simon van Leeuwen, Ferwerda en de Rouck; de familie waarvan *Adam van Nispen* (van Havenc) 'leenman, drost en rentmeester van Breda en heer van de Ypelaar, de belangrijke vertegenwoordiger is; de familie welke leelde met Breda, Dordrecht, Antwerpen en 's-Gravenhage als centra.

In 1677 gaf Matthijs Balen zijn „Beschrijvinge van Dordrecht" uit. Hij geeft daarin een uitvoerige genealogie van voornoemde van Nispens. Hij zal voor zijn werk wel gesteund hebben op de geschiedkundige werken van zijn voorgangers, die niet alle uitmunten in betrouwbaarheid. [13]) Simon van Leeuwen heeft voor zijn „Batavia lllustrata ofte Hollandsche Chronycke" 1685 het werk van M. Balen gebruikt en aangevuld, vooral met een reeks bewijsstukken, [14])

„... Dans celle de 1329 il est parlé de *Albregt van Nispen* en 4 copies que j'ai trouvées dans les leenboeken de Bergen et dans celle de Wouw et de Nispen qui sont à la, Haye. Dans le registre des archives de Nassau, comme aussi dans vos copies il est question de *Albrecht van Voorne.* Cela est très curieux, mais van Leeuwen a été de très bonne foi, comme de Rouck aussi, en éerivant *Albrecht van Nispen.* La copie 'a été tirée du plus ancien registre des fiefs de Bergen, qui n'existe plus ou ne se trouwe plus. Le registre intermédiaire l'assure en indiquant la page „van een zeer oud leenboek". Ce registre intermédiaire est très vieux lui même et me semble dater 1450—1475".

Iets eerder schreef hij naar aanleiding van een akte van 1312 te Brussel:

„Il est question dans cet acte d'un Theodoricus qui je crois être le ***Dirk*** van *Nispen appelé aussi van* Voorn dont parlent ces auteurs, entre autres van Spaen dans ses 18 volumes de généalogies authentiques, qui sont à la Haye."

Ik hoop dat de correspondentie Carel van Nispen v. P.-P. Cuypers v. V. nog eens wordt uitgegeven. Zij is belangrijker dan die van van Rijckhuysen/Jacob Hendrik van Nispen (Taxandria XXII). Maar wat, er ook van een grafelijke afstamming, begin 14e eeuw, waar moge wezen, zolang onze stamreeks niet hoger dan tot midden 16e eeuw kan worden opgevoerd, zweeft iedere pretentie in de lucht en doet men m.i. goed er nauwelijks enig geloof aan te hechten. Zie ook nog de Wapenheraut XIX.

In het Biografisch Woordenboek van v. d. Aa IX, 82, zegt Schotel dat het geslacht van Nispen gesproten is uit Gerrit van Voorne, burggraaf van Zeelant en Hadewig van Borssele; aldus van Leeuwen, Ferwerda etc.

11) Verwezen worde nog naar: N.L. 1926 voor *Abraham van Nispen* (2") tr. *Digna Bollaert en* haar ouders; de Navorscher XXXVI, 631 voor *Adriaan* (3°) en *Christiaan v. Nispen* (5") *(Abrahamsz.);* N.L. 1920 verschillende notities over zijtakken; de Navorscher 1939, afl. 9/10, „van Nispen, de Mill, van den Steenkiste, de Dopper"; de Navorser 1940, afl. 5/6, aan 't einde van het artikel „De Muntmeesters van Nispen".

12) Hij correspondeerde immers met de nog in Vlissingen woonachtige van Nispen!

13) Ik moge hier verwijzen naar Tomas de Rouck, „Nederlandsche heraut van de polyticke adel" 1645; W. van Goudhoeven, „D'oude Chronycke ende Historiën van Holland, Zeeland ende Utrecht", 2e dr. 1636; F. Chr. Butkens, „Trophées tant sacrés que prophanes 1637". Het oordeel van pastoor G. Juten over Butkens in een aan mij gericht schrijven was „Butkens heeft geen waarde, zelfs niet indien hij oorkonden geeft. Daarover zijn tegenwoordig allen het eens".

14) Behalve Simon van Leeuwen putten vele anderen direct of indirect uit M. Balen's Dordrecht o.a.: A. Ferwerda, „Adellijk en Aanzienlijk Wapenboek van de zeven provinciën"; Thomas van Goor, „Beschrijving der Stadt en Lande van Breda" 1744; Rietstap's Wapenboek van den Nederlandsehen Adel 1887.

In Taxandria 1906 vestigde J. L. G. Kingmans weer de aandacht op deze familie door (op blz. 204 e.v.) gegevens te verschaffen uit de Woudrichemse archieven.

In Tasandria 1907 geeft M. G. Wildeman dan (op blz. 60 e.v. en blz. 175 e.v.) gegevens over deze van Nispens te 's-Gravenhage en Geertruidenberg. Op blz. 180 vult W. J. F. Jut en de gegevens met enige Haagse aantekeningen aan, waarbij tussen de Haagse families niet wordt onderscheiden.[15])

In 1941 publiceert pastoor G. Juten dan een interessant artikel in Taxandria over de Ypelaar. Op blz. 58 e.v. geeft hij vele gegevens over van Nispens, heren van de Ypelaar. Het was mij een genoegen, gebruikmakend van de gegevens uit de collectie Cuypers van Velthoven, deze uiteenzetting in Taxandria 1943 te kunnen aanvullen, daarbij een poging doende om, volgende de vererving van enige goederen, aan te tonen, welke groep gegevens over van Nispens *in* verband moesten worden gebracht met deze Bredase van Nispens.

Inmiddels was in 1942 in Oud-Holland een artikel van N. R. A. Vroom verschenen over gebrandschilderd glas in de St. Lieven Monsterkerlc te Zierikzee, waarin over drost Adam van Nispen en zijn nazaten enige historische bijzonderheden van waarde werden gegeven.

Bij de Zeeuws-Gelderse familie haalde ik terloops in noot 11 het artikel in de Navorser 1939, afl. 9/10 over „van Nispen, de Mill, van den Steenkiste, de Dopper" aan. De schrijver L. de Boer uit Los Angeles, Californië, vroeg daar gegevens over de Muntmeesters van Nispen. Onder gelijkluidende titel heb ik toen in de Navorscher 1940, afl. 5/6, een overzicht gegeven van deze zo beroemde tak, afstammend van *Adriaan van Nispen,* † 1565, tr. 1° *Anna Oetn van Papendrecht,* †1535, tr. 2° *Alith Hendriksdr.,* † 1578. [16])

Hiermede heb ik in grote lijn de geschiedschrijving van deze familie van Nispen wel gegeven. Ik moge nog verwijzen naar artikelen van Schotel in het Biografisch Woordenboek van v. d. Aa; het Alg. Nederlands Familieblad, de uitgave het Nederland's Patriciaat en Rietstap's Wapenboek van den Nederl. Adel (welke laatste bron voor deze familie m.i. erg troebel is!).

Weer wil ik hier tenslotte nog verwijzen naar de collectie *Cuypers van Velthoven, in* het R.A. te 's-Hertogenbosch bewaard. Er zijn hierin vele notities over van Nispens vanaf het einde van de 13e eeuw. De belangrijkheid van deze collectie doet verlangen naar de bewerking door een geroutineerd genealoog die geheel thuis is in de Brabantse geschiedenis. De geschiedschrijving van deze familie zou er zeer in overzichtelijkheid door winnen.

Na een overzicht te hebben gegeven van hetgeen over de van Nispens thans bekend is, rest mij nog te beschrijven, hoe de twee bekende families van die naam met elkaar in verband zijn gebracht en op welke gegevens bij een eventueel verder onderzoek vooral gelet moet worden. Ik beperk mij tot deze doelstelling, omdat het niet wel doenlijk is een geordende beschrijving te geven van alles wat thans vaststaat van

15) Op blz. 134 van die jaargang van Taxandria komt in het artikel van pastoor G. Juten over Huybergen een akte voor van 3 Maart 1359, welke naar mijn gevoelen voor de familiegeschiedenis van groot belang is, maar die gemakkelijk onopgemerkt blijft omdat er bij de index sub voce van Nispen niet naar wordt verwezen.

16) Zie ook het artikel van Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht over „Het wapenbord van Nispen, eertijds in de kerk van Giessen", N.L. 1947, LXIV, 158 e.v.

beider genealogie, Met de bewijsstukken erbij, vermoed ik, dat een halve jaargang van dit tijdschrift er nauwelijks ruimte genoeg voor zou bieden. Maar ik doe dit met meer overtuiging, omdat door deze beperking veel scherper uitkomt waar het hier om gaat.

(Slot *volgt.)*

De twee „meysjens" van Nassau,

door Drs. J. Visser.

In de „Ned. Leeuw", jg. LVIII (1940), kol. 47, komt een vraag voor van de heer del Campo Hartman, wat er is geworden van een tweeling *van Nassau,* gedoopt in den Haag 9 Juli 1724. Onderstaande gegevens vormen hierop een gedeeltelijk antwoord.

Allereerst dient erop te worden gewezen, dat de opgaven van de heer H.artman niet geheel juist zijn. De tweeling werd niet gedoopt in de Grote Kerk, maar in de R.K. „Frankrijkskerk" in de Casuariestraat. De plaats in het betrokken doopregister (Gem.-Archief, Kerk. Reg., Inv. no. 345, f° 41)' luidt: „bapt *Maurum Ludovicum* et *Ludovicam,* geminos filios *Mauri Ludovici van Nassauw* et *Helene van der Ploegh".*

Een der kinderen was dus een meisje; wellicht heeft de uitdrukking „filios" de vraagsteller misleid, die de namen weergeeft als *Maurits Lodewijk* en *Lodewijk.* Als teken van onwettige geboorte staat voor de inschrijving een kruisje (vgl. de „nota" voor in het register),

Over de jongen kan ik niets meedelen: uit de volgende mededelingen echter valt op te maken, dat hij voor 1750 is overleden.

De moeder vinden wij reeds 4 jaar eerder als moeder van twee onwettige kinderen, *Josephus* en *Helena,* waarvan de vader *Josephus Pichot* heette en die 19 Aug. 1720 in dezelfde kerk werden gedoopt (ib., f° 23). 5 Juli 1721 werd het overlijden van *Joseph Pichot* pro Deo aangegeven (Begraafklapper G.A. Den Haag): of dit de vader of de zoon was, is niet uit te maken. Later trouwde *Helena van der Ploegh* waarschijnlijk, want 17 Mei 1731 werd een kind van *Cornelis Facquelaar* en haar gedoopt met de naam *Cornelia,* zonder dat het kruisje de inschrijving ontsiert. (Kerk. Reg., Inv. no. 345, f° 74). Kort daarna overleed zij: op 12 Juni 1731 werd het overlijden van *Lena* van *der Ploegh* pro Deo aangegeven (G.A., Ontv. Imp. Tr. en Begr., Inv. no. 11, f° 220).

En nu de vader. Ik hoop aannemelijk te maken, dat dit niemand anders was dan *Maurits Lodewijk* graaf *van Nassau-La Lecq,* luitenant-generaal van de cavalerie ten dienste van H.H.M. en gouverneur der stad en roede van Menen (1670—1740).

In het archief der N.V. Mij tot Exploitatie van Onroerende Goederen „Van Nassau-La Lecq" bevinden zich rekeningen van de rentmeesters der heerlijkheden de Lek en Stormpolder en visserij en platen in de Merwede (= Noord), die van 1721-1888 bijna onafgebroken doorlopen. De bijlagen bij deze rekeningen zijn veel minder compleet, maar van 1771 af zijn ze toch van de meeste jaren aanwezig; daar ze echter pas sedert 1795 geliasseerd werden, ontbreekt ook aan de bewaarde 'bundels van voor laatstgenoemd jaar nog het een en ander, Hier volgt nu een kwitantie uit die tijd:

„Ik ondergeschrevene bekenne ontfangen te hebben van de heer *Cornelis Pijl,* schoud, balliouw en rentmeester van de Leck, door per order van de heer grave *van Nassau,* een somma van vijfenseventigh gulden voor een jaar onderhoud sep-

custitie (sic)' van de dochter van wijlen Zijn Excellentie de heer generaal grave *van Nassau,* gewesene gouverneur van Meene, genaamd *Louisa van Nassau,* zijnde in houwelijk met *Johan Willem Sneyder,* verscheenen in de maand Juny 1775. Actum Brielle den 2 August 1775.
f 75.—.— (get.) *J.W. Sneyder".*

Dergelijke kwitanties vindt men van 1776, 1778 en 1779. Laatstgenoemde is door *„Louisa Sneyder"* mede ondertekend. Tenslotte wordt op 11 April 1781 door Sneyder een kwitantie gegeven „voor een. jaar in plaas van mijn overleede huysvrouw *Louisa van Nassau,* geweesene dochter" enz.

Zoeken we de betrokken post in de rekeningen, dan vinden we al in die van 1750 (de rekeningen van 1748 en '49 ontbreken) de volgende uitgaaf:

„In January en July deses jaars betaet (sic) aan ds *Mol* in 's-Hage de somma van seventig en vijffenseventig gulden voor twee halffjaren subsidie aen de twee meysjens, verschenen laasten Decembris 1749 en laasten Junii 1750, dus tesamen . . . . . *f* 145.—.—".

Van 1751 af is het bedrag geregeld *f* 150 per jaar. Van 1755—'63 wordt het geboekt als betaald aan „den Hoogedelgeboren Heer *Hendrik Karel* grave *van Nassau,* heere van Beverwaart etc., om aan de twee meysjes over te maken voor een jaar subsidie aan haar toegelegt". Sinds 1764 wordt van tussenpersonen geen melding meer gemaakt,

Het woord „meysjens" moet noch in de zin van kinderen noch in die van ongetrouwde vrouwen worden opgevat, want nog in 1784 heet één van hen „het overgeblevene van de twee meysjes A. *I. van Nassau",* al was ze in het begin van dat jaar op 66-jarige leeftijd overleden, en de andere was, zoals we zagen, getrouwd met een inwoner van Brielle. Ik hoor er een mengsel van neerbuigende familiariteit en half-verholen minachting in uit de mond van de dames en heren halfzusters en -broers van wettigen bedde (w.o. de zo even genoemde *Hendrik Carel)* en in navolging van hen uit die van de „baljuw, schout en secretaris, stadhouder en griffier van de lenen van de Lek, vroonmeester en geautoriseerde van de visserijen in de Lek en Merwede van Bolnessersloot en Wellaartsdijk tot Herpertshoofd bij de kerk van Ammerstol en in de Merwede van Dordrecht tot de Lek, afslager van zalm, elft, steur e.a. vis op hun banken en afslagen behorende en rentmeester van de domeinen van de heerlijkheid en visserijen van de Lek en de visserijen, platen en aanwassen in de Merwede", zoals de volledige lijst van functies van de heer C. *Pijl* luidde.

In 1781 staat bij de post vermeld: „zijnde voor de overleden vrouw van *Snijders* de laaste reys"; verder komen op dat jaar de volgende posten voor:

„Den rendant heeft op de aanhoudende klagten van armoede met kennis van den Hoogedelgeboren Heer eerste gerendeerde aan juffrouw *A.I. van Nassau* in de maant Maart deses jaars *1781* betaald bij quitantie ... *f* 25.—.—.
En nog aan deselve in de maand Juny deses jaars haar halff pensioen te verschijnen in December deses jaars 1781 bij utsupra ... *f* 37. - . -".

Deze vooruitbetaling bleef, naar uit de volgende rekeningen blijkt, gehandhaafd, en tevens profiteerde „het 'overgeblevene van de twee meysjes" van de vrijgekomen subsidie van haar zuster, want in *1782* en *'83* kreeg zij telkens *f* 150.

Tenslotte de posten der rekening van 1784:

„Betaald aan het overgeblevene van de twee meysjes A. *I. van Nassau* tot een extra douceur haar toegelegt bij quitantie ..... *f* 25.—.—.
Dezelve overleden zijnde, is daardoor gecesseerd de jaariijkse subsiedie haar toegelegd, dan is op ordre en goedvinden van de famielje betaald de begraaffeniskosten, volgens quitantie een somma van ..... *f* 65.19.—.
Betaalt op ordre en goedvinde alsvooren eenige lopende schulden almeede bij notitie en quitantiën een somma van ..... *f* 128. 6.—".

Het overlijden van *Anna Isabella van Nassau* op 66-jarige leeftijd aan verval van krachten werd op 30 Januari 1784 pro Deo aangegeven (O.I.T.B. Den Haag, Inv. no. 18, f° 39 v°). In het begraafregister der Kloosterkerk vinden we, dat zij op 31 Januari 's morgens in de kelder onder het koor begraven werd (Kerk. Reg., Inv. no. 215, f° 222). Aan grafhuur en recht van de kerk werd *f* 18 ontvangen.

Kwitanties van haar wegens subsidie zijn onder de bijlagen des rekeningen van de Lek talrijker dan van *Louisa:* uit de jaren 1773—'83 in totaal 16, behalve nog twee *wegens* de „douceurs" van 1781 en '83. De oudste geef ik hier als voorbeeld:

„Ontvangen bij mij ondergeteekende van *Cornelis Pijl,* bailliuw en rentmeester van de Leclc, een somma van vijffenseventig gulden voor de subsidie door de familie van wijlen Zijne Excellentie de' heer generaal *van Nassau-La Leck* aan mij geaccordeerdt, verschenen in desen jaare 17e drieënseventig op den ..... December 1773.
f 75. 0. 0. (get.) *A.I. van Nassau".*

Op die van 1-776 staat in dorso genoteerd: „Juffrouw *van Nassau* op de Kalvermarkt"'.

Ook van de begrafeniskosten en doodschulden vinden we enige kwitanties:

1. wegens „een dootkist van 1½ duyms houd met voering daarbey" . . . . . *f* 15.—.—;
2. wegens „het koetskleet, ... 18 mantels, ... eenen lanpert . . . (en)' eenen beff" ... . *f* 6.10.—;
3. wegens „huur van 't graf en regt van de kerk, ... het openen en toedoen van 't graf. ... 't regt van luyen . . . (en) 't gebruyk van de baar" . . . . . *f* 22.16.—;
4. wegens „leverlanzie (sic) aan broot van May tot Jannewary" ..... *f* 19.19.—;
5. wegens „7 maande kamerhuur à 10 stuyvers per week, . . . 7 maande kost en drinke à 4 stuyvers per dag, . . . renuatie [1]) van bet en meubele . . . (en) de afleggers van het lijk" . *f* 76.10.—;
6. wegens „gare en band" ..... *f* 1. 2.—;
7. wegens „mutze gemaakt en 'gewassen" .. *f* 1. 2.—;
8. voor „geleverdt broot" uit 1777 .... *f* 26. 3.-.

De data dezer kwitanties lopen van 30 Januari tot 19 Maart 1784; ze zijn afgegeven resp door of p.o. van: 1. C. *J. Paas; 2. Arnoldus van Dalen; 3. S. Mascand* geb. *van Driell; 4. Leendert de Jong;* 5. de weduwe *Glazer;* 6. *M. Potier; 7. C. Meskes; 8. Joh. Roelofswaardt,* mr. broodbakker.

Ik noemde de „twee meysjens" zusters. Dat ze steeds zo in een adem worden genoemd en op volkomen gelijke voet worden behandeld, pleit wel hiervoor, en als we *Louisa* iden-

[1]) **Ik kan** niet aannemen, dat hier bedoeld zou zijn „renovatie" = vernieuwing, een woord, dat me hier veel te voornaam en geleerd klinkt; volgens mij heeft juffrouw *van Nassau* de inboedel van haar hospita (sit venia voor de phonetische weergave der populaire uitspraak) „gerinneweerd".

tificeren als de op 9 Juli 1724 gedoopte dochter van *Lena van der Vloegh,* zou *Anna Zsabella,* die volgens de bij haar overlijden opgegeven leeftijd waarschijnlijk in 1717 geboren is, wel haar zuster kunnen zijn. Toch houd ik haar eerder voor uit een andere moeder geboren, niet slechts wegens het toch vrij grote en niet door broers of zusters overbrugde verschil in leeftijd, maar vooral omdat zo haar ontbreken in het doopregister der „Frankrijkskerk", dat in April 1714 begint, te verklaren is, al is ook de verklaring mogelijk, dat zij wel *Lena's* kind, maar elders geboren is; dit zou de moeder in een nog ongunstiger licht plaatsen dan wat omtrent haar reeds vaststaat. Immers men herinnert zich, dat zij in 1720 twee kinderen van een andere man het leven schonk. Dat zij na diens dood of na door hem te zijn verlaten, een betrekking van dergelijke aard aanknoopte met onze generaal en enige jaren later aan een derde man toebehoorde (nu in eer en deugd, tenzij het kruisje vergeten is), laat ons zeggen, omdat de naar de Barrière vertrokken graaf *van Nassau,* zich ook niet meer om haar {bekommerde, deze zo gunstig mogelijke lezing is al weinig vleiend voor haar; een „revenir à ses premiers amours" als zou volgen uit de gissing, dat ook *Anna Isabella* haar dochter was en dus haar tweede geliefde eigenlijk de eerste, behoeven wij haar toch zonder bewijs niet in de schoenen te schuiven. Dat *Louisa* en *Anna Isabella* dezelfde vader, hadden, is (dunkt mij) overtuigend aangetoond: waarom zouden juist de kinderen van' de gouverneur van Menen zich het lot van laatstgenoemde hebben aangetrokken, als zij niet hun halfzuster was? Blijkbaar is zij, evenals *Maurits Lodewijks* oudste wettige dochter (1695—1765), de echtgenote van *Mattheus Hoeufft van Oyen* (1690—1765), genoemd naar diens moeder, *Anna Isabella van Beieren-Schagen* (1636—1716), wier enig kind hij was Zij zou een. kleindochter van hem kunnen zijn, maar wiens dochter dan? *Maurits Lodewijks* zoons *Willem Hendrik (1693-1762) en Hendrik Carel (1696-1781)* leefden in 1750 nog en zouden toch wel niet de zorg voor hun kind hebben laten drukken op de goederen, die zij sinds de dood van hun vader gemeenschappelijk met hun broers en zusters bezaten. *Lodewijk Theodoor* (1701—'48) was eerder overleden, maar als *Anna Isabella* inderdaad in 1717 of '18 geboren was, kon zij moeilijk diens dochter zijn, De jongere zoons *Jan Willem Maurits* en *Jan Nicolaas Floris* (1706—'83 resp. 1709—'82) komen voor dit vaderschap in 't geheel niet in aanmerking. Behalve de jong overleden *Maurits Cornelis* (1700—'02) heb ik één zoon overgeslagen, nl. *Maurits Lodewijk,* „kolonel" volgens W. A. van Rijn (N.L., LV, 1937, kol. 10). Mij is over hem niets anders bekend dan zijn doop in de Grote Kerk op 4 Aug. 1694 (Doopkamer G. A.). Zeker overleed hij voor zijn vader, want nimmer wordt hij genoemd in de talrijke stukken, over de met zware schulden 'belaste nalatenschap van *Maurits Lodewijk* Sr. in het familie-archief aanwezig en waar de zeven nagelaten kinderen geregeld worden opgesomd: de vijf genoemde zoons en de dochters *Anna Isabella* (zie boven) en *Elisabeth Amelia* (1707—'66). Komt de aanduiding als kolonel in de zojuist geciteerde genealogie soms voort uit een bron, waar hij verward wordt met zijn broer *Jan Willem Maurits?* In een stamboom van de familie *van Nassau-La Lecq* van ca. 1.755 in het familie-archief wordt laatstgenoemde ook aangeduid als *„Maurits,* colonel", wat bij een bijwerking van enige decennia later is veranderd in „luytenant-generael" met vermelding van zijn overlijdensdatum, *Maurits Lodewijk* Jr. is hier onbekend, evenals zijn jong gestorven broer *Maurits Cornelis* en zusters *Elisabeth Henriette* (1698—1702) en *Amélie Frederic* (geb. *1703).* Hetzelfde is het geval met een tweetal stambomen van ca. 1800 (waarvan een met aanvullingen tot ca. 1815), die in tegenstelling tot de oudere wel vermelden *Anna Charlotte* (1699—1724). Tenslotte het sterkste argument: op 15 Nov. 1700 werd in den Maag ƒ 31. 7.— impost" ontvangen wegens het lijck van *Maurits Lodewijck van Nassau,* in February laatstleden vervoert van deser stede naar Quwerkerk (= Ouderkerk aan de IJsel) en aldaar begraven" (O.I.T.B., Inv. no. 6, f° 21 v°). Laatstgenoemd feit bewijst al, dat het een *Nassau-La Lecq was,* want 'deze familie had haar familiegraf te Ouderkerk. Behalve de beide hier reeds genoemden zijn er nog meer leden van dit geslacht,. die deze namen droegen, maar geen van hen komt hier in aanmerking:

1. de vader van de generaal, *Maurits Lodewijk* graaf *(1679) van Nassau,* heer van de Lek, Beverweert en Odijk, 1631—'83;
2. de oudste zoon van bovengenoemde *Jan Nicolaas Floris,* tevens het enige kind uit zijn eerste huwelijk met *Cornelia Yvoy* (1714—'44), 1742—'68;
3. een jong overleden zoon van *Johan Floris* (1751—1814), de enige nagelaten *zoon* van *Jan Nicolaas Floris,* geb. 1787;
4. de jongste zoon van *Willem Adriaan* graaf *van Nassau,* heer van Odijk (1632—1705), zelf heer van Driebergen, 1681—1745.

Blijft slechts over het in 1694 geboren kind, dat dus noch kolonel is geweest noch de vader van *Anna Isabella* heeft kunnen worden, terwijl *Louisa* door haar echtgenoot zonder omwegen dochter van de „gewesene gouverneur van Meene" wordt genoemd.

Alles wijst er dus op, dat *Maurits Lodewijk* (zijn vader wordt meestal slechts als *Maurits* aangeduid) behalve zijn twaalf wettige kinderen uit zijn huwelijk met zijn nicht *Elisabeth Wilhelmina* gravin *van Nassau-Odijk* (1671—1729) nog drie onwettige heeft gehad. Van de mannelijke helft van de tweeling vernemen we niets meer; had deze in 1750 nog geleefd, zeker zou ook hij wel hebben gedeeld ia het subsidie, aan zijn zusters toegekend door hun voorname familie, die rijk bleef door de zalmvisserij in de Lek, ondanks de vele schulden, hun nagelaten door hun vader, die in 1701 zelfs hypotheek had moeten nemen op zijn heerlijkheden Lekkerkerk, Zuidbroek, Krimpen aan de Lek, Krimpen aan de 1 Jsel en Ouderkerk aan de IJsel en deze in 1723 bij executie zag verkopen, terwijl hij tenslotte in 1739 Stormpolder, de laatste der ambachtsheerlijkheden in de Lekstreek, verkocht aan zijn baljuw *C. van der Hoop,* wiens erven het echter in 1750 weer aan de familie *van Nassau-La Lecq* overdeden, terwijl ook Ouderkerk nog van 1749—'83 Nassaus was.

Wigbold van Ewsum - Beteke tho Rasquert,

door Ir. T. W. Siertsema.

In den inventaris van het familiearchief van het geslacht van Ewsum komt op pag. 66 een acte voor, gedateerd 2 Januari 1502, waarin *Wibboldus Ewesma* en *Betke,* de dochter van *Asingo,* die elkander in den derden en vierden graad bestaan, van de kerkelijke overheid op hun verzoek dispensatie verkrijgen tot het aangaan van een wettig huwelijk. Hier volgt uit, dat de bruid en bruidegom volle neef en nicht waren en bovendien de bruidegom een oom van de bruid of wel de bruid een tante van den bruidegom was, Over dit echtpaar en hunne

afstamming is reeds veel gepubliceerd, doch met deze acte is daarbij weinig of in het geheel geen rekening gehouden. J. A. R. Kymmell in de Drentsche Volksalmanak 1917 noemt dit stuk wel, maar volgens zijn kwartierstaten zouden Wigbold en Reteke elkander in den vijfden graad bestaan. Dr. M. Hartgerink-Koomans, Het geslacht Ewsum, negeert deze bul geheel. Ds. M. ten Broek, Groningsche Volksalmanak 1.932, vermeldt het stuk en gebruikt den datum in zijn verhandeling, doch gaat er niet verder op in.

Er behoeft niet aan getwijfeld te worden of deze derde en vierdegraads verwantschap inderdaad bestond, niemand had er belang bij zoo iets te bedenken. Wij zullen daarom nagaan wat deze acte ons leert over de afstamming van *Wigbold van Ewsum* en *Beteke tho Rasquert*.

Van Wigbold van Ewsum is bekend, dat hij in 1530 overleed, in 1491 in Bologna studeerde [1]) en in 1502 trouwde. Hij zal dus omstreeks 1470 geboren zijn. Zijn vader *Onno* overleed in 1489 [2]), huwde 1° *Sjoert thoe Hancken* [3]) *en* 2° in *of* voor 1458 *Gela Manninga* [4]). Aangezien *Hidde*. de *vader van Onno, in* 1428 stierf en *Wigbold* omstreeks 1470 geboren werd, mogen wij aannemen, dat Onno omstreeks 1420 ter wereld kwam. Zijn tweede vrouw *Gela Manninga, erf*dochter van Jennelt, overleden na 21 December 1521[5]), gehuwd voor of in 1458 [4]) met *Onno van Ewsum,* moet kort voor 1434 geboren zijn, immers overleed haar vader in 1433 [4]). Zij was een nicht van de graven *Edzard* en *Ulrich van Oostfriestand*. Haar ouders waren *Lutet Manninga* en *Adda Cirksena*.

Hiddo Tamminga, de vader van *Onno van Ewsum,* nam den naam *van Ewsum* aan, werd in 1428 door Foocke Ukena doodgeslagen [6]) en huwde *Menneke van Ewsum,* de laatste telg der van Ewsums. Deze *Menneke* leefde nog in 1472 [7]). Haar zoon *Onno* werd omstreeks 1420 geboren en zij dus kort voor 1400.

Omtrent *Befeke tho Rasquert* en haar afstamming is het volgende bekend: zij trouwde in 1502, haar ouders tusschen 1480 en 1485 (zie aldaar)', overleed in 1554 [8]) en werd dus omstreeks 1483 geboren. Haar vader was *Asinga Aylkuma to Raskwerth,* hoofdeling, die tusschen 1480 en 1485 huwde met *Bywe van Heemstra* of *Bywe in den Ham,* weduwe van *Abbe Heemsfra* 11"). Hij sterft 1537 [10]), komt voor, in 1478 [11]) en werd dus omstreeks 1455 geboren. Zijn vader *Hidde Aylkuma* moet tweemaal getrouwd geweest zijn, hetgeen blijkt uit het 'artikel van Jhr. Mr, A. M. Beelaerts van Blokland in de Ned. Leeuw 1936, kol. 131. Dat hij dezelfde is als *Hiddo Schelcama* lijkt niet aannemelijk. Deze veronderstelling berust op een acte van 1437 [12]), waarin *Hiddo Schelcama* zijn deel van Lyndamaheert „op der Breerd" verwisselt tegen 13 jukken lands van Aylkamaheert van *Alrick Aylkama* te Ryaswert en *Ayllseke, Hiddo's* moeder. Uit het ontbreken van de term „ehelieden" of iets van dien aard, blijkt veeleer dat *Alrick* en *Ayllseke* niet met elkander gehuwd waren, doch uit andere oorzaak mandeelig goed bezaten, b.v.

1) Dr. Hartgerink-Koomans, Het geslacht E., p. 62 en 64.
2) Ned. Leeuw 1940, kol. 6.
3) Stamboek van den Friesehen adel.
4) Ned. Leeuw 1940, pag. 6.
5) Inv. v. Ewsum, reg. no. 169.
6) Drentsche Volksalm. 1917, pag. 130.
7) Inv. v. Ewsum, reg. no. 60.
8) Drentsche Volksalm. 1917, pag. 152.
9) Gron. Volksalm. 1932, pag. 124.
10) Dr. Volksalm. 1917, pag. 154.
11) Inv. v. Ewsum, reg. no. 65,
12) Inv. Nienoord, no. 1.

als broeder en zuster, die hun ouderlijk erfdeel nog niet verdeelden. Ook is hij, zooals later zal blijken, niet de *Hidde Aulkumma* of *Aylkema,* die in 1461 voorkomt, gehuwd met *Ayle en* d:ie in 1464 hoofdeling te Rasquert was [13]). Reeds eerder komen voor: *Gherbed Aukama,* die in 1396 als dijkrechter in Fivelgoo werd gekozen [14]) en *Reneco Aukema,* die in *1385* te Ranum woonde [15]) en later in 1520 *Focke en Melle Aykumma* [16]) en in 1576 *Tako Aickuma* [17]). In 1461, '67 en '76 komt voor *Ayke Aylkema,* die samen met *Ywe van Eweren* land te Rasquert bezit [18]). Aangezien *Azega* slechts één broeder had, die zeer jong om het leven kwam. en slechts één kind, *Befeke,* is het naast elkaar bestaan van twee of meer takken *Aylkumma's* tusschen 1400 en 1500 wel zeer waarschijnlijk.

Bywe van Heemsfra was een dochter van *Take Heemstra,* die met een *Tamminga* gehuwd zou zijn. [19]) Omstreeks 1480 was zij weduwe met vijf kinderen, haar geboortejaar ligt dus vóór ± 1455.

Al deze personen veroorzaken geen verwantschap tusschen *Wigbold en Befeke.* Deze moet dus gezocht worden in de moeder van *Asinghe Aylkuma* en in de moeder van *Bywe Heemstra,* die ook moeten voorkomen onder de drie genoemde dames, van wie *Wigbobd* afstamt. De grootmoeder *Tamminga is* (ontleend aan het Nobiliarium Coenders, en, zooals deze bron in de Gron. Volksalm. 1932 door Ds. M. ten Broek wordt weergegeven, krijgen wij den indruk, dat hier namen in de plaats van wapens gezet zijn. Bij gelegenheid van de naamsverwisseling van *Hiddo Tamminga-van Ewsum* ontstond tevens eenige verwarring in de wapens, zie hierover J. A. R. Kymmell in de Drentsche Volksalm. 1917 en de Ned. Leeuw 1936, kol. 131. In 1540 werd een dochter uit het eerste huwelijk van *Bywe Heemstra* begraven onder een steen waar de wapens *Heemstra* en *Tamminga-van Ewsum op* voorkomen. J. A. R. Kymmell noemt in de Drentsche Volksalm. 1917 een *Bywe van Ewsum,* gehuwd met *Abbe van Heemster* in den Ham en dochter van *Hiddo* en *Menneke,* hetgeen hij afleidt uit bovengenoemde grafzerk. Dit kan echter geen dochter van *Hiddo Tamminga* zijn, het is niet goed mogelijk, dat zij in of voor 1429 geboren wordt en omstreeks 1483 nog een kind ter wereld brengt.

Menneke van Ewsum, in 1428 weduwe, oud 30 à 40 jaar en zeer vermogend, zal wel niet ongehuwd zijn gebleven, de grafzerk wijst op een huwelijk *Heemstra-van' Ewsum* of *Tamminga,* er is geen enkele aanwijzing dat een der beide andere dames met *Take Heemsfra* gehuwd was, dus is *Menneke van Ewsum* na 1428 met *Take Heemstra* hertrouwd, waardoor *Wigbold* en *Befeke* in den vierden graad verwant waren. De verwantschap in den derden graad kan alleen verklaard worden door een huwelijk van *Gela Manninga* omstreeks 1453 met *Hiddo Aylkuma,* zoodat zoowel *Onno* als *Gela* hertrouwden toen zij in den echt vereenigd werden.

Deze *Hiddo Aylkuma* moet dus vóór 1458 overleden zijn en werd vóór ± 1435 geboren. Dit was zijn tweede vrouw, bij wie hij *Asege, Peyl* en wellicht *Jarich* verwekte, uit het eerste huwelijk stammen *Bawe* en misschien *Jarich*. Een aanwijzing voor het huwelijk *Aylkuma-Manninga is* te vinden in

13) Inv. Farmsum, pag. 577, reg. no 137.
14) Drents&-Gron. oorkondenboek no. 918.
15) Drentsch-Gron. oorkondenboek no. 744.
16) Inv. Farmsum, pag. 616, reg. no. 283.
17) Inv. Farmsum, pag. 682, reg. no. 527.
18) Feith, Reg. Arch. Gron., lste vervolg, 1476, no. 39.
19) Gron. Volksalm. 1932, pag. 110.

regest no. 169 Inv. v. Ewsum, dd. 1521 December 21, waar *Edezardt* graaf *van Oostfriesslandt* vrijgeleide verleent aan *Wigkbolt van Ewssem* met diens moeder, des graven nicht, en aan *Asinge tho Raschwerfh* voor hunne personen, huizen, have, goederen en huisgezinnen. *Gela* vroeg dit aan haar oom ten behoeve van haar en die haar het naaste stonden, n.l. haar beide zoons [20]).

Deze afstamming voldoet aan de eischen, die de dispensatiebul stelt en bevat ook alle andere, mij bekende feiten. De Heer J. Westra van Holthe dank ik voor de welwillende wijze, waarop hij vele gegevens en litteratuur ter beschikking stelde.

Ten slotte volgen hierna de acht kwartieren van het echtpaar *Wigbold van Ewsum-Beteke tho Rasquert:*

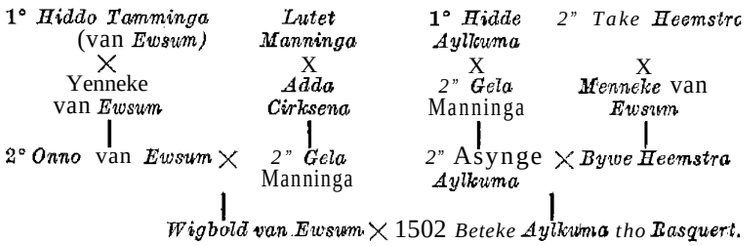

Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,

door R. T. MUSCHART.

(vervolg van LXIV, 343).

Chion.

Frederik Willem Chion, in 1758 raad in den Souvereinen Raad en Leenhove van Brabant en den lande van Overmaze, voerde volgens M.S. Wapenboek van van der Lely betreffende de Hoven van Justitie in het Gemeentearchief te Delft als wapen „een patriarchaal kruis, dat alle schildranden raakt". De lakafdruk van den zelfde van 1784 in de stukken van de Commissie van Onderzoek naar het gedrag der leden van het vorige gouvernement, in het Rijksarchief te 's-Gravenhage, evenwel vertoont als wapen: „gevierendeeld, I en IV: een dwarsbalk vergezeld boven van 3 vogels naast elkaar en beneden van 2 horizontaal geplaatste golvende slangen met de koppen naar links boven elkaar; 11 en 111: een groote ruit beladen met een ster". Zijn lakafdruk van 1794 in protocol van notaris A. van Wijck te 's-Gravenhage echter vertoont alleen den vergezelden dwarsbalk als in de kwartieren I en IV van het voorgaande gevierendeelde wapen. Dit laatste wapen komt ook voor op den lakafdruk van G. *E. Chion,* in 1749 te 's-Gravenhage, in de Brieven aan de Waalsche gemeente te Rotterdam en evenzoo als wapen *Chion* in het Armorial General. De meeste stemmen gelden dus voor dit laatste wapen en daarom geloof ik, dat wij gerust kunnen aannemen, dat het door van der Lely beschreven wapen foutief is.

Dach.

Een familie *Dach* in de 17e eeuw in Zeeland voerde volgens de Wapenkaart in de N. Cronijk van Zeeland door Smallegange als wapen „twee schuingekruiste zwaarden met de gevesten naar beneden". Dit wapen is vrij zeker onjuist, want de lakafdrukken van *Niclaes Dach,* in 1607 en 1609 commissaris van de monstering te Sluis, in de Missiven aan den Raad van State vertoonen als wapen „een verlaagden

[20]) Releff bezat reeds een vrijgeleide.

golvenden dwarsbalk vergezeld boven van twee schuingekruiste zwaarden met de gevesten naar beneden en beneden van een ster" met als helmteeken een ster.

Dallens. 1.

Volgens Navorscher 1894, pag. 507, 510 en 511, voerde *Johan Dallens,* vaandrig, die 19/6 1666 op, 22-jarigen leeftijd aan de gevolgen van in den Vierdaagschen Zeeslag bekomen verwondingen overleed, als zoon van *Jacques Dallens,* burgemeester van Tholen, en *Susanna Liens,* en als kleinzoon van *Jacques Dallens,* eveneens burgemeester van Tholen, en *Catharina de Huijbert,* volgens zijn grafbord in de kerk te Tholen als wapen „een leeuw op een met b l o k j e s bezaaid veld". Dit wapen is niet geheel juist, want de lakafdrukken van Mr. *Jacob Willem Dallens,* in 1754 en 1767 baljuw en schout van Monster, in protocol 3633 van notaris D. Mijs te 's-Gravenhage en protocol 4136 van notaris H. Stenfert eveneens aldaar, en diens wanen van het jaar 1757 on een prent in de Collectie van Stolk te Rotterdam, voorstellende het ijsvermaak te 's-Gravenhage in 1757, vertoonen „een gekroonden leeuw vergezeld van 7 kleine b e 11 en", zooals in het Armorial Général beschreven.

Dallens. 11,

Een familie *Dallens te* T ho 1 en in de 17e eeuw voerde volgens de Wapenkaart in de N. Cronijk van Zeeland door Smallegange als wapen: „2 toegewende vleugels". Ik veronderstel, dat dit wapen foutief is, want vergelijk *Dallens* 1, tenzij het wapen bij *Dallens* 1 beschreven niet van de Tholensche familie *Dallens* is, doch van de bij *Dallens* 1 vermelde familie te Monster.

van Dam. 1.

Mr. *IJsbrand van Dam.,* secretaris van Leiden, overleden in 1807, voerde volgens de kwartierstaten van Wildeman en van de Blocquery als wapen „3 vogels en in een hartschild 3 meerblaren". Dit wapen deugt niet, want de lakafdrukken van Mr. *IJsbrand van Dam,* in 1762 en 1766 secretaris van Leiden, in protocol 2350 van notaris 1. 'Luzac te Leiden, vertoonen als wapen: „gevierendeeld: I en IV linksgeschuind, rechts: een adelaarskop met hals vergezeld van een ster in den linkerbovenhoek; links: een adelaarspoot vergezeld rechts van een ster; 11 en 111 een dwarsbalk vergezeld van 3 breedarmige kruisjes" met als helmteeken een adelaarskop met hals. Met dit zelfde wapen komt deze secretaris met het jaar 1762 voor in een M.S. Wapenboek van G. van Rijckhuijsen zn deze, *IJsbrand van Dam* zal toch wel dezelfde zijn als in de kwartierstaten van Wildeman en van de Blocquery vermeld.

van Dam II.

Volgens de familiepapieren Ver Huell in het Rijksarchief te Arnhem zou destijds in een glasraam in de kerk te Doetinchem het wapen van *Arnold van Dam,* getrouwd met *Anna Helena van Haeghen,* met het jaartal 1660 te zien geweest zijn en zou dit wapen geweest zijn: „in goud een rood schuinkruis". Dit kan onmogelijk juist zijn, of wel men heeft in dat glasraam een foutief wapen aangebracht, want de lakafdrukken van Mr. *Arnold van Dam,* in 1677, 1693, 1695, 1709 en 1715 raad van Gelre en lid van de vroedschap van Doetinchem, en van diens zoon Mr. *Evert Jan van Dam,* in 1719 en volgende jaren raad van Gelre, burgemeester van Doetinchem en richter van de heerlijkheid Westervoort, en getrouwd met

Conradina 'Wilhelmina van Zuijlen van Nievelt, in diverse archiefbronnen vertoonen als wapen het in het Armorial Général beschreven wapen met de 2 dwarsbalken, waarvan de bovenste beladen met 3 vogels.

van Darthuysen.

Volgens de Navorscher 1876, pag. 64, vertoont het wapen op de grafzerk in de kerk te Eck in Gelderland van den in 1632, overleden Roelof *van Darthuijsen:* „gedeeld; I, 3 gecoupeerde maantjes; 11, een dwarsbalk beladen met 3 sterren en vergezeld boven van een ankerkruisje". Ik geef hier letterlijk weer de rechterhelft, zooals de Navorscher die beschrijft, doch wat die Navorscher daaronder verstaat, mag de hemel weten. Men zou kunnen veronderstellen, dat wassenaars bedoeld zijn. Uit de Wapenheraut 1917, pag. 339, waar die zelfde zerk is beschreven, echter blijkt, dat die drie voorwerpen in de rechterhelft g e s p e n zijn en dat klopt volkomen, want de familie *van Darthuysen* voerde als wapen 3 gespen. De linkerhelft van dit wapen is het wapen der familie *van Essevelt.*

van Deventer.

Volgens het Nederland's Patriciaat is het wapen van eene familie *van Deventer* in 1600, die zich later te Zwolle vestigde, „2 linkerschuinbalken beladen met respectievelijk de letters F.I.G. en H.I.V. en vergezeld tusschen de balken van een in de richting der balken geplaatsten geharnasten arm met een korenaar in de naar boven gerichte hand" met als helmteeken een korenaar tusschen 2 olifantstrompen. De letters zijn de beginletters der woorden van de wapenspreuk „Fortiter in gestis humaniter in Victoria". Zeer opmerkelijk is, dat dit wapen- volkomen hetzelfde is als dat van eene familie *Stampeel* te Hamburg, zooals blijkt uit het werk van E. L. Meijer en O. Tesdorff, getiteld „Hambürgische Wappen und Genealogien", waarbij nog valt op te merken, dat olifantstrompen in helmteekens bijna altijd een aanduiding zijn, dat wapens met die olifantstrompen in het helmteeken van Duitsche families zijn of wel van families van Duitsche origine. Ik vraag mij daarom af, of dit wapen wel van deze Deventer-Zwolsche familie *van Deventer* is.

Dever.

Volgens de bundel 543 in de Bibliotheek der handschriften in het Gemeentearchief te Rotterdam voerde eene familie *Dever* als wapen: „in goud een roode 1 eeuw". Dit wapen is vrij zeker onjuist, want volgens een M.S. „Adelijk Wapenboek" van A° 1569 in het Museum Meermanno Westreenianum voerde *Wijnant Dever,* ridder, in 1396 in het leger van Albrecht van Beijeren in Friesland, als wapen „in zilver een mode halve 1 eeuw, en evenzoo vond ik dit wapen op de zegels van *Reijner Dever,* ridder, in 1398 en 1407 hoogheemraad van Rijnland, aan charters in diverse bronnen. Ook het Armorial Général en de Wapens van den tegenwoordigen en vroegeren Nederlandschen adel van Rietstap beschrijven dit wapen met een h a l v e n leeuw, doch aldaar is de naam foutief als v *a n Dever* vermeld. Met dezen naam v *a n Dever* heb ik het nimmer gevonden en te meer acht ik dezen naam v *a n Dever* onjuist, omdat deze naam een assimilatie is van den naam *d* e *E v e r,* met welken naam deze familie ook voorkomt.

Deijm.

Volgens de Aanteekeningen omtrent regeeringsfamilies te 's-Gravenhage en Scheveningen door van Rhede van der Kloot zou *Dirk Janszoon Deijm,* in *15'22* weesmeester te 's-Gravenhage, als wapen gevoerd hebben: „een keper vergezeld van 3 rozen". Dit wapen is foutief, want de zegels van *Dirk Janszoon Deijm,* in 1511 en 1526 schepen van 's-Gravenhage, die toch wel dezelfde zal zijn, aan charter van het Zusterhuis Sint Maria in Galilea te Delft, van het klooster St. Hieronymusdal te Delft en van Schieland, vertoonen een geheel ander wapen, n.l. „een adelaarspoot".

Deijman.

Volgens de Navorscher 1894, pag. 652 en 655, voerde *Agatha Deijman,* in 1523 de eerste vrouw van *Reijnier Moons,* als wapen: „e e n w i e 1" en komt dit evenzoo voor in een Album Amicorum van Elisabeth Buijck als linkerhelft van het gedeelde wapen van *A. Sandelijn* in 1589. Dit wapen is zeker onjuist, want het wapen der Haarlemsche familie *Deijman is* zonder twijfel een „m o 1 e n ra d".

Dicbier.

Volgens Taxandria 1901, pag. 174, voerde de Meijerijsche familie *Dicbiet,* die in bezit was van Mierlo en van Megen, als wapen „3 m o 1 e n ij z e r s" en niet „3 h e i b 1 o k k e n". Dit klopt echter niet met de mededeeling in de Heraldieke Bibliotheek 1865, pag. 264, waar gezegd wordt, dat deze familie wel 3 h e i b 1 o k k e n als wapen voerde.

Dickbier van Mierlaer,

Volgens de Limburgsche gemeentewapens door Eversen, pag. 246, voerde deze familie, die oudtijds in bezit was van de heerlijkheid Baerlo bij Venlo, als wapen: „3 o u d e r w e t s c h e h a n g s l o t e n". Deze voorwerpen zijn heelemaal geen hangsloten, noch ouderwetsche noch nieuwerwetsche, doch h e i b 1 o k k e n.

van Diemen. I.

Eewoud van Diemen, in 1686 stadhouder van de leenen van het Huis Dorth, voerde volgens de Bijdragen tot de Geschiedenis van Overijssel 1875, pag. 347, als wapen: „een dwarsbalk, vergezeld boven van een druiventros met den steel naar boven". Dit wapen is niet geheel juist, want 's mans zegels van 1708 en 1715 te Deventer in zelfde functie in het archief van de tiendcommissie in Gelderland vertoonen als wapen: „doorsneden: A, een druiventros hangende aan een korten horizontaal geplaatsten tak: B. een dwarsbalk" met als helmteeken dito tros met tak tusschen vlucht.

van Diemen, II.

Volgens de Navorscher 1864, pag. 246, voerde *Antonie van Diemen,* in 1635 Gouverneur Generaal van N.O. Indië", getrouwd met *Anna van Aalst,* volgens het wapen op diens portret „in rood 2 dwarsbalken g e s c h a k e e r d van zilver en rood". Volgens deze Navorscher zouden de wapens op de portretten van dezen Gouverneur Generaal niet altijd juist voorkomen. Het is mogelijlc, dat dit laatste juist is, maar zeker is, dat het hier beschreven in de Navorscher aangehaalde wapen f o u t i e f i s, want de lakafdruk van *Antonio* (sic) *van Diemen,* in 1619 in het fort Jacatra (dat is het tegenwoordige Batavia) in de Brieven uit Oost-Indië in het Koloniaal Archief, vertoont het bekende wapen *van Diemen* met de 2 b e u r t e l i n g s g e k a n t e e l d e d w a r s b a l k e n en evenzoo komt het voor op het portret van voornoemden

Gouverneur-Generaal in de collecte van Stolk te Rotterdam, waarop de dwarsbalken zilver in rood en het helmteeken evenals- op den aangehaalden lakafdruk een on b e l a d e n zilveren vlucht en dus niet, zooals het Armorial Général zegt, een paardepoot met den hoef naar boven, tusschen een vlucht, waarvan een vleugel beladen met een beurtelings gekanteelden dwarsbalk.

van Dieren.

Volgens het M.S. Liber epitaphiorum van d'Yvoy in het Gemeente Archief te Utrecht voerde eene familie *van Dieren* als wapen: „een dwarsbalk vergezeld beneden van 3 lelies". Deze naam deugt niet en moet *D i e r* zijn, zooals blijkt uit de Utrechtsche Wapenkaart van W. Langerak, een M.S. Wapenboek getiteld „de Batavische Adelaar" in de Kon. Bibilotheek, het M.S. Wapenboek. Grafs- en Wapen der Kerken van Uytrecht in het Gemeente Archief te Utrecht en uit het zegel in de volmachten van de Geldersche Leenkamer van *Johan D i e r,* in 1627 te Tiel, als leenman 'van Zoelen.

Dierouth,

Jan Dierouth, in 1440 schepen van Gorinchem, voerde volgens de Navorscher 1916, pag. 222, als wapen: „een dwarsbalk beladen met een schuinkruisje". Dit wapen deugt niet en moet zijn „een geplanten boom vergezeld links van een cp den grond rustenden klimmenden vos met de voorpooten tegen den stam van den boom", zooals blijkt uit het M.S. Wapenboek van Jan van Kuijl in het Gemeente Museum te Gorinchem, welke van Kuijl geparenteerd was aan deze familie *Dierout* ook *Dierhout,* waar ook voornoemde *Jan Dierhout,* tusschen de jaren 1425 en 1443 schepen van Gorinchem, vermeld is, en uit het M.S. Wapenboek der Edele en Oude patritie families van Gorinchem in de Kon. Bibliotheek, en uit de Nederlandsche Heraut 1897, pag. *23,* en uit het zegel van *Claes Aerdts Dierout,* in 1562 schepen van Gorinchem, aan charter regest 123 van Tiel, en uit zegel van *Jan Dierhout,* in 1606 te Nijmegen, in de lias „loopende" 4748 van de Staten Generaal, en uit den lakafdruk van *P. Dierhout,* in 1625 advocaat te Utrecht, in het rechterlijk archief Culemborg. Volgens hier voor aangehaald wapenboek van Jan van Kuijl werd dit wapen met den vergezelden boom door de leden dezer familie gevoerd totdat Mr. *Petrus Dierhout,* raadsheer in den Hove provinciaal van Utrecht, getrouwd met *Geertruij van Monfoord* gezegd *Blockland,* omstreeks 1675 door keizer Ferdinand II geadeld werd en bij die gelegenheid van hem een nieuw wapen ontving, n.l. „in hermelijn 2 zwarte gaande leeuwen boven elkaar", terwijl toen tevens de naam veranderd werd in *Dirouf,* welke naam en wapen door zijne descendenten behouden bleven.

(Wordt vervolgd.)

Serraris,

door J. B. W. **M. van Roosmalen.**

Een tiental jaren geleden maakte ik van een kort verblijf te Hamme (B.) gebruik, om ten gemeentehuize een onderzoek in te stellen naar de oudste generaties van het thans tot den Nederlandschen adel behoorende geslacht Serraris, waarvan de genealogie in Nederland's Adelsboek 1917 aanvangt met *Johannis Serraris,* die in 1700 te Hamme leefde en gehuwd was met *Johanna Benon.*

Doordat ik slechts enkele uren te mijner beschikking had, is het mij niet mogelijk den 'lezer verrassende vondsten mede te deelen. Een enkele aanvulling en verbetering van het door N. A. gepubliceerde moge hier echter volgen, waardoor ik dan hoop te bereiken, dat ook de stamreeks van dit thans nog bloeiende geslacht de belangstelling van een onzer genealogen mag opwekken, aangezien het mij zeer waarschijnlijk voorkomt, dat bij een nader onderzoek oudere generaties zullen worden gevonden.

Uit het hierboven genoemde huwelijk *Serraris-Benon* vond ik in het R.K. doopregister van Hamme, berustende in het gemeente-archief aldaar, de volgende kinderen gedoopt:

1. *Adrianus,* geb. *31* Oct., ged. *3 Nov. 1683,* peter en meter: *Adrianus Benon* en *Isabella Maria de Smet.*
2. *Elisabetha,* geb. en ged. *24* Oct. *1687,* peter en meter: *Judocus de Bonfe,* in de plaats van *Laurentius Forsijn,* en *Elisabeth van Hese.*
3. *Pefrus,* geb. 9, ged, 10 April 1690, peter en meter: *Abraham Benon,* in den naam van *Petrus Serraris,* en *Anna de Cocq.*
4. *Michael,* geb. *28,* ged. 29 Januari 1692, peter en meter: *Michael Benon* en *Catharina de Bruyne.*
5. *Joannes Franciscus,* geb. *15,* ged. 16 April 1694, peter en meter: *Egidius Serraris* en *Maria met de Penninghen.*
6. *Maria Anna,* geb. 18, ged. 19 December 1695, peter en meter: *Michael Roggeman* en *Maria Roels.*
7. *Joanna,* geb. 18, ged. *20* Februari 1699, peter en meter: *Andreas Bruysman* en *Maria Jacobs.*
8. *Dominicus Benedictus,* geb. 18, gedoopt *20* November 1701, peter' en meter: *Adrianus Goossens* en *Judoca Verstraten.*
9. *Anna Catharina,* geb. 15, ged. 16 November 1703, peter en meter: *Petrus Serraris* en *Anna Verbecke.*

De doopdatum van den sub 8 genoemden *Dominicus Benedictus* werd dus door N. A. als zijn geboortedatum vermeld. Bovendien huwde hij niet op 12 S e p t e m b e r 1734, doch op 12 O c t o b e r van dat jaar. Zijn echtgenoote, *Amelberge de Schoesifter,* werd op 25 Januari 1712 gedoopt, doch was op den 23en van die maand geboren.

Joanna Benon overleed, als echtgenoote van *Joannes Serraris,* op 1 December 1729.

Aangezien het echtpaar Serraris-Benon reeds in 1683 een kind laat doopen, kan z ij n geboortejaar omstreeks 1655 worden gesteld, terwijl z ij gezien de geboorte van het laatste kind in 1703, omstreeks 1660 zal zijn geboren.

Ongeveer in denzelfden tijd, waarin de kinderen van dit echtpaar werden gedoopt, vond ik de doopacten van kinderen van *Pefrus Serraris* en *Maria Goossens;* van eenen (anderen?) *Petrus Serraris* en *Judoca Verstraten;* van *Egidius Serraris en Elisabeth van Hese,* zoodat vermoedelijk in Petrus en Egidius broeders van Joannes mogen worden gezien.

Mij ontbrak in 1936 de tijd om mijn onderzoek voort te zetten. Slechs noteerde ik nog, dat op 28 Januari 1656 werd gedoopt *Catharina,* dr. van *Joannes Salaris* en *Elisabeth N.,* op 2 November 1661 (geb. 1 Nov.) *Margaretha,* dr. van *Joannes Salaris* en *Elisabeth Blocke,* uit welk echtpaar op 26 September 1671 een zoon *Franciscus* werd gedoopt, die op 24 September was geboren.

Of de tot heden bekende stamvader uit dit huwelijk is gesproten, zal slechts een nader onderzoek kunnen uitmaken.

BOEKBESPREKING,

Stamboek van het geslacht Meihuizen 1400-1945, door Mr. J. Meihuizen. Laren (N.-H.) 1946.

Van de hand van Mr. Tan Meihuizen is kort geleden ten behoeve van de familie *Meihuizen* verschenen een nieuwe bewerking van de reeds uit 1922 dateerende genealogie „Het geslacht Meihuizen (1622-1922)". De nieuwe uitgave is uiterlijk uitstekend verzorgd: zij bevat een groot aantal zeer interessante illustraties, terwijl de tekst geschreven is in een boeienden, meesleependen stijl. Reeds de titel van het werk verraadt, dat de samensteller er naar heeft gestreefd, méér te geven dan een herdruk van de vijf en twintig jaar geleden verschenen genealogie [1]), aangevuld met den „etat présent" van zijne familie. Berustte laatstgenoemde uitgave hoofdzakelijk, wat de oudste familiegeschiedenis betreft, op de gegevens, die Huizinga in 1890 in het licht had gegeven [2]), en ging zij derhalve niet verder terug dan het begin van de XVIIde eeuw, Mr. Jan Meihuizen heeft thans getracht verder door te dringen in het 'verleden. Ongetwijfeld heeft hij daarbij' rijkelijk kunnen putten uit de tallooze aanteekeningen, die' wijlen de heer J. S. Meihuizen te Arnhem in den tijd tusschen de beide wereldoorlogen in Zwitserland uit allerlei kerk- en klooster-archieven en andere. bescheiden naarstig bijeen heeft gezocht. Schrijver dezes, die een deel van die collectie onder oogen heeft mogen hebben, voelt zich gedrongen wijlen den heer J. S. Meihuizen een posthume hulde te brengen voor zijn buitengewoon speurderstalent. Zeer is het daarom te betreuren, dat deze volhardende zoeker te bescheiden geweest is, om het resultaat van zijn werk zelf te publiceeren — te meer daar zijn onschatbare collectie in September 1944 door oorlogsgeweld te loor is gegaan. Dat wij een deel daarvan thans in het werk van Mr. Jan Meihuizen terug mogen vinden, stemt uiteraard tot voldoening. Alleen rijst de vraag, of bedoelde gegevens inderdaad aanleiding mochten zijn tot een zoodanige genealogie, als Mr. Jan Meihuizen thans aan het licht heeft gegeven. Een diepgaand onderzoek doet mij deze vraag ontkennend beantwoorden. Beschouwt men de bronnen, op grond waarvan Mr. Jan Meihuizen de oudste generaties (oorspronkelijk *Galliker* en *Galliker von M'einhus* genoemd) op heeft gebouwd, op den keper, dan komt men tot de conclusie, dat genoemde schrijver zich herhaaldelijk te veel heeft laten leiden door den wensch verder door te dringen in het verleden, dan zijn voorgangers hebben gedaan. Men zou vrede kunnen hebben met zijne beschouwingen, wanneer hij het hypothetisch karakter daarvan duideliiker naar voren gebracht had, Thans suggereert hij herhaaldeliik een afstamming, waarvoor genealogisch bewijs in voldoende mate ontbreekt; bij de oudste vijf generaties kan men dan ook vele vraagteekens in margine stellen, en dit is te meer te betreuren, omdat velen zijner lezers vermoedelijk te weinig genealogisch onderlegd zullen zijn, om de wankelheid van zijn betoog te doorgronden. Ook heeft zijn fantasie den schrijver wel eens parten gespeeld, bijv. wanneer hij aan de verhuizing (?) van Pfäffikon naar Gontenschwyl (volgens den schrijver kort na 1531 „om den geloofs wille") een dramatisch karakter verleent. [3]) Het is nl. zeer goed denkbaar, dat de sedert 1549 in het laatstgenoemde dorp vermelde Gallikers daar reeds lang vóór 1531 woonden, ook al bereikte ons daarover geen enkel gegeven. Immers de in 1552 op de „Meihuser Hof" overleden *Peter Galliket* moet bliikens de bronnen in ieder geval één of meer broers gehad hebben; over hen zwijgen de bronnen en er is dus evenveel voor te zeggen dat zij reeds in het begin van de XVIde eeuw naar elders — Gontenschwyl? — zijn verhuisd, als voor het denkbeeld van Meihuizen, dat zij te Meihusen blijven. In dit verband wijs ik er op, dat er in de tweede helft van de XVIde eeuw verschillende Gallikers en Meihusers te Gontenschwil hebben gewoond. Mr. Jan Meihuizen heeft een zestal hunner, die ongetwijfeld tijdgenooten geweest zijn, zonder nader bewijs als broeders beschouwd. Daarbij zag hij evenwel over het hoofd, dat de oudste dezer „broeders" *(Hans Meyhuser)* reeds minstens 35 jaren oud geweest moet zijn, toen de jongste, Jacob, geboren werd. Meihuizens constructie acht ik dan ook weinig aannemelijk. M.i. heeft hij, om een sluitend geheel te verkrijgen, het genealogische schema te veel vereenvoudigd: een veelheid van takken paste nu eenmaal niet in zijn voorstelling van zaken, daar zij het onmogelijk zou hebben gemaakt tot een genealogisch verband te komen, en dit laatste doel heeft hij (helaas) boven een, uit genealogsch en historisch oogpunt verantwoorde, hypothetische beschouwing gesteld. Wie zich dan ook door Meihuizens vlotten betoogtrant niet laat misleiden, moet na lezing van zijn werk tot de conclusie komen, dat over de oudste generaties der Meihuizens met zekerheid weinig méér vast is komen te staan, dan reeds in 1922 bekend was. Meihuizens nieuwe gegevens mogen hoogstens als basis voor eenige interessante hypotheses worden aanvaard. Had de schrijver dit meer in het oog gevat, dan zou zijn werk uit wetenschappelijk oogpunt hooger gewaardeerd kunnen worden.

MR. W. DE VRIES.

Man van *de* daad Mr. Marten Mees en de opkomst van Rotterdam, door Mr. W. C. Mees, Nijgh en Ditmar N.V., Rotterdam.

De schrijver, tevens medelid van ons Genootschap, schonk een exemplaar van zijn werk aan de Bibliotheek van onze vereeniging. Een betere bespreking van deze studie van den schrijver, als die vervat in den lossen omslag bij het werk, is wel niet te geven; ik volsta met daarheen te verwijzen. Wat het genealogisch gedeelte betreft vestig ik de aandacht op het hoofdstuk „Afstamming en jeugd". Het geslachts *Mees* is herkomstig uit Aken: a° 1596 vestigde *Joris Mees* zich met zijn vrouw *Mayken* van Aken te Rotterdam.

Gaarne brengen wij den schrijver dank voor zijn geschenk, dat wij ter kennisneming aanbevelen.

J. P. DE MAN.

Ter Colls ter, door Mr. J. Belonje, uitgegeven in het jaar 1946 door Meyer's Boek- en Handelsdrukkerij te Wormerveer.

Door plaatsgebrek bleef een bespreking van bovengenoemd werk in ons maandblad tot nu toe achterwege, ten onrechte, want deze pennevrucht van den bekenden schrijver is een nadere bespreking en een opwekking ter kennisname overwaard. Na een woord vooraf behandelt Mr. Belonje in de eerste plaats de „Oudste geschiedenis, ver-

---

1) Het geslacht Meihuizen (1623—1922), opnieuw samengesteld door Jan Samuelsz. Meihuizen.

2) J. Huizinga, Stamboek of geslachtsregister der nakomelingen van Samuel Peter (Meihuizen) en Barbara Fry van Gontschwyl (Aargau-Zwitserland), van (1671) 1714-1889.

3) Blz. 5 en 6 van het besproken werk.

woëstingen herbouw". De schrijver verwerpt de legendarische oudheid van het huis en het bleek hem, dat deze bezitting, oorspronkelijk allodiaal goed, door een der *van den Coulsters* opgedragen aan den Heer van Egmond, als zoodanig een achterleen van Holland is geworden.

De schrijver bespreekt uitvoerig en klaar de afstamming der latere *van den Coulster's* van den bekenden Heer *Willem Garbrantsz.*, den kanselier van Hertog Aelbrecht van Beyeren, en vervolgt de geschiedenis van het huis en diens familie en den overgang in andere geslachten.

In het volgende hoofdstuk dat de titel draagt: „Het proces van Cats-van Duivenvoorde en de vernieuwing van het huis" vertelt hij ons hoe het genoemd huis na den dood van *Henrica van Woerden van Vliet* en na de noodige processen in het bezit kwam van Jr. *Willem van Cats*, den zoon van *Anthonis Jacobsz. van Cats* en *Maria van den Coulster*, of liever van diens zoon. Willem zelf was reeds voor de eindbeslissing gestorven. Zijn zoon Jr. *Theophilus van Cats* werd tenslotte 23 Mei 1622 met ter Coulster beleend.

De schrijver vervolgt nu de geschiedenis van het huis tot den dood van Jr. *Willem Maurits van Cats*, lid van de Ridderschap van Holland en extra-ordinair ambassadeur wegens den Staat der Veneenigde Nederlanden bij het hof van Koning Philips V van Spanje.

In het volgende hoofdstuk „Een „ neef " als erfgenaam en een tweede familie van Cats" leeren wij den nieuwen bezitter van het huis ter Coulster kennen. Mr. Belonje vraagt zich af of „de neef" Jacob *van Cats* nu inderdaad een neet is geweest. Het mocht den schrijver niet gelukken met zekerheid het familieverband vast te stellen. De laatste mansoir van Cats stierf in 1785.

In het laatste hoofdstuk betreffende de geschiedenis van het huis getiteld „Afbraak, splitsing en bescheiden herstel" wordt megedeeld wat er zoo tusschen 1785 en het heden plaats greep, gevoerde processen en de verkoop aan Jhr. Mr. *G. Fontein Verschuir* en ten slotte de vererving op de kinderen van Mevrouw *C. F. van der Feen de Lille-Fontein Verschuîr*, welke dame 31 December 1944 stierf.

Een negental „Bijlagen" en een 87 „noten" wijzen ons, hoe wel bewerkt deze uitgave is. Een „Lijst van illustraties" en een „Register van namen" besluiten deze uitgave. Het geheel is geworden tot een studie van groote waarde, zoowel op het gebied van genealogie als van plaatselijke geschiedenis. In den uitgever vond Mr. Belonje iemand, die zijn werk naar waarde wist te schatten en die er in slaagde het geheel op een keurige wijze door den druk vast te leggen, zeker wanneer wij daarbij nog eens nagaan de moeilijke tijdsomstandigheden, waarin deze publicatie verscheen. Het geheel is dan ook geworden tot een werk, dat in geen enkele genealogische bibliotheek mag ontbreken.

J. P. DE MAN.

INHOUD VAN TIJDSCHRIFTEN ENZ.

Nederlandsch Archief voor Genealogie en Heraldiek, jrg. V.

afl. 5: Marten N. Damstra, Wapenkunde: Nog eens: „Zin en Onzin". — F. J. H. Weyn Banningh, Bijdrage tot de genealogie van het geslacht *Schoemaker* (Groenlo). — A. Bijl kz., Van oude bidprentjes (wordt vervolgd). — H. L. Kruimel, De klappers op de inbrengregisters van de Weeskamer te Amsterdam (vervolg). Verschillende patronymen, van de familienamen noemen wij *van Minne, Stael, Cloppenburch, Montens.* — W. Geering, *von Seidlitz Kurzbach.* — J. C. S(teenkamp), Schildhouders, banieren en linten. — Wist gij dat (VI), waarin 0. W. D. W. een bespreking geeft over Portugeesche adelsproblemen.'

afl. 6: H. L. Kruimel, Vergeten grafzerken. (Kalslagen) (veelal patronymen). — A. Bijl Mz., Van oude bidprentjes (II). — F. J. IH. Weyn Banningh, Hoe oud is het Nederlandsche bidprentje? (noemt er een van 1688). — J. J. Polderman, Een vrijlatingsbrief van een lijfeigene in de Zutphensche graafschap. — J. C. S(teenkamp), De bouwkunst in de heraldiek. — id., Hascorelief (gebruikt voor wapenkundige doeleinden). — id., Wapens van Indonesië en West-Indië. — W. K. v. d. Veen, Familie *Brouwer*. — J. W. G. Cornet, *Sombeek* (naar aanleiding van een vraag in Jrg. 1).

De Maasgouw, jrg. LXVI, afl. 3 (Mei-Juni 1947).

W. Wismans, De Venraysche schapenhandel voor honderd jaren. *(Raedts, Poels, Wismans).* — J. Gulikers, Genealogie van het geslacht *Poels* te Venray (L.). — Br. Edg. Heynen, *Andreas Bouwens,* Maastrichtenaar. (Familie, Werk, Vrienden). — Dr. J. Tesser S.J., Mgr. *H. Poels* vijftig jaar doctor. — Boekbesprekingen: Dr. W. Janssen bespreekt een tweetal dissertaties over *Hendrik van Veldeke.*

Nederlandsche kloosterzegels vóór 1600, afl. XIX. 1947.

Adelijke Abdij O.L. Vr. Munster te Roermond (onder Abdissen: *Margaretha van Elmpt; Bela van Milendonk; Aleyd van Bommel; Wilhelma van Kessel; Jacoba van Erp; Anna van Barick).* — Rolde (Dr.) Abdij Mariënkamp (onder Abdissen: *Gheze Hubbeldinghe; Golda Stelling; Reynald Jarges; Femme van Huysweerden: Elteke Rolteman; Anna Froma).*

Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlanden, 1946. Dl. 1, afl. 3-4.

Dr. B. H. Slicher van Bath, Drente's vrijheid, (Zeer lezenswaardig artikel). — Dr. P. Rogghe, Italianen te Gent in de XIVde eeuw. *(Gualterotti* en *Conte,* verwant met *van den Kerckhove, Damman, van der Straten, Rim).* — Voorts de bekende rubrieken Aanteekeningen, Kroniek en Boekbespreking met zeer goede artikelen.

Verslagen en Mededeelingen (Overijsselsch Regt en Geschiedenis), 62e stuk, Tweede Reeks, 38e stuk.

Wij vermelden: H. J. Moerman, In memoriam Mr. *J. H. P. Ennema* (geb. Kampen 8 Mei 1902, overl. Hilversum 5 Januari 1947). — Mr. G. J. ter Kuile Sr., In memoriam *J. J. van Deinse* (geb. Enschede 6 Januari 1867, overl. ald. 24 Februari 1947). — Mr. G. J. ter Kuile Sr., In Overijssel benut oud papier en zijn watermerken. — W. H. Dingeldein, Mededeelingen over het geslacht *Boningerhof* (vermoed wordt afstamming uit het geslacht *van Diepenbroek).* — Mr. H. Kronenberg, Genealogie *van Boe(c)kholt* (uit de nagelaten papieren van Dr. M. E. Houck samengesteld).

KORTE MEDEDEELINGEN.

Genealogie in de Rechtszaal.

(LXIV, kol. 307 en vlg.)

Mr. J. P. J. Gewin, die als een bij uitstek ingewijde geldt inzake het aan den Hoogen Raad van Adel opgedrager onderzoek naar de rechtmatigheid der samengestelde geslachtsnamen, heeft vele lezers met mij een genoegen gedaan door zijn standpunt in deze aangelegenheid uiteen te zetten. Ik meen, dat voorloopig het pro en het contra wel voldoende toegelicht zijn, en beveel belangstellenden aan, om de verschillende argumenten tegen elkander af te wegen. Intusschen bestrijdt Mr. Gewin eenige argumenten, welke ik niet aangevoerd heb. Wanneer ik naliet hiervan gewag te maken, dan zou wellicht een vertroebelend misverstand ontstaan over mijn betoog. Ik vestig daarom de aandacht op de navolgende punten:

1. Mr. Gewin schrijft:
   „dat er in ons land eeuwen lang een gewoonte zou hebben bestaan een ouden geslachtsnaam door een geheel „andere te vervangen, meen ik te mogen betwisten."
   Ik schreef iets geheel anders, namelijk:
   „de vrije ontwikkeling van het naamwezen is een eeuwen„oud bestanddeel van het menschelijk leven geweest".
2. Mr. Gewin, die mijn standpunt deelt, dat de Nederlandsche wetgever van 1839 de Fransche wetgeving overgenomen heeft op goede gronden, meent:
   „daartegen kan een beroep op instinctmatigen afkeer van „het publiek tegen een gedwongen vastgeroesten ge„slachtsnaam niet baten. Een dergelijke houding is in gee„nen deele te vergelijken met verzetshandelingen tegen „en sabotage van misdadige voorschriften van een over„weldiger in oorlogstijd..'

Deze vergelijking heb ik niet gemaakt; de verzetsgeest bracht ik anders ter sprake, zooals hieronder sub 3 zal blijken.

3. Ik laat eerst het woord aan Mr. Gewin:
   „Vooraf zij opgemerkt, dat het instituut der persoons„bewijzen en bovenbedoeld onderzoek geen Duitsche in„stellingen zijn, doch berusten op besluiten van de Neder„landsche autoriteit."
   Mijn 'betoog luidde echter:
   „Het publiek zag in de bevolkingsregistratie (door den „Franschen overheerscher) een instrument van den kei„zer voor de conscriptie en den fiscus. Wij Nederlanders „van 1940-1945 kennen het analoge instituut der per„soonsbewijzen, dat moest dienen voor den Duitschen „arbeidsinzet. Wie sympathiseerde niet met de sabotage „door onze landgenooten?"
4. Ik heb niet gesteld, dat het aanhoudend gebruik van een formeel onwettigen geslachtsnaam een gewoonterecht zou scheppen, Het door Mr. Gewin aangehaalde artikel 3 Wet A.B. raakt mijn standpunt derhalve niet.
5. Mr. Gewin acht handhaving van de wettelijke voorschriften op het stuk der naamsverandering
   „zeer zeker van openbare orde, der Overheid waardig en „geenzins een onnut bedrijf."

Deze woordkeus slaat kenlijk op mijn slot-woorden. Ik ben echter nergens opgekomen tegen handhaving der wet, maar wel tegen een beleid, dat het alom als rechtvaardig erkende beginsel der verjaring verwaarloost. Het instituut der verjaring dient, om de spons te halen over de oude fouten en gebreken, zulks ter wille van de rechtszekerheid en van de barmhartigheid. Ik kan niet inzien, waarom, de overheid dit beginsel niet hooghoudt ten aanzien van de onregelmatig tot stand gekomen geslachtsnamen.

Het was in dit verband, dat ik schreef:

„het strookt bovendien niet wel met de waardigheid van „de overheid, om oude koeien uit de sloot te halen. Men „bespare ook aan de belanghebbenden dit kostbaar en „onnut bedrijf.':

J. C. MARIS.

Van der Made — Van der Burch.

In het bekende werk van Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, „Grafmonumenten en Grafzerken in de Oude Kerk te Delft", vindt men onder No. 19 een zerk beschreven, waaronder de echtelieden Adriaen *Arlewinsz. van der Made en Machteld Adriaensdr. van Adrichem,* begraven zijn. (Zie ook Nederlandsche Leeuw 1914, kolom 131, no. 30 ad Id).

Wij zien dan, dat het manswapen een gebogen rechterschuinbalk, beladen met drie bollen, vertoont. In dien gebogen schuinbalk worden wij herinnerd aan het bekende wapen van der Burch te Delft en inderdaad is deze Adriaen een te Delft wonende nakomeling van genoemd geslacht, hetgeen volgt uit acten! in het archief van .den Nassauschen Domeinenraad No. 6524, Leenboek van de Heerlijkheid van Naeldwijk fol. 40.

Wij lezen daar dat zekere *Jacob Arlewijnsz.* beleend wordt met één morgen land in het ambacht van Wateringen, welk leen hij op 20 Maart 1506 transporteert op zijne zuster *Aleyt Arlewijn Vranckensdochter.* Haar man *Pieter Arent Touwenszoon,* die een lid is van de van der Burchgroep, doet hulde. [1])

Aleyt stierf vóór 20 April 1520 op welken datum haar zoon *Arlewijn Pieter Touwensz.* als haar erfgenaam na het overlijden van zijne moeder beleend werd. Arlewijn was dien datum nog minderjarig, als hulder trad op zekere *Maerten Aertszoon* zijn oom.

Het leen. verstierf van Arlewijn op diens zoon *Aryaen Arlewijn Pieterszoon,* die zich later *van der Made* noemde. Geen wonder, dat deze dus oolc de wapenfiguur van het geslacht van der Burch voerde, zij het vermeerderd met drie bollen.

En deze drie bollen herinneren ons aan het wapen van het oud-adellijk geslacht *van der Made,* daar dit geslacht een *rechter* schuinbalk beladen met drie bollen voerde.

Hoe ontstaat nu de familienaam *van der Made* voor de afstammelingen' van *Pieter Arent Touwensz.?*

Wij achten de volgende oplossing aannemelijk. Uit het register van de Hollandsche Leenlcamer No. 130, caput Noord-Holland, folio 17, blijkt, dat Adriaen Aerlewijn Touwe op 16 October 1563 beleend wordt met een goed hem opgedragen door Janneke Jasper Heyndricksz.dochter van wie Adriaen dit goed op 8 October 1563 had gekocht. Het leen wordt in de acte omschreven als:

„de Madewerff mitterlande groot wesende omtrent elf hont „lands gelegen omtrent dat clooster van de Carthuyzers „buyten Delff".

Sindsdien noemde Adriaen zich blijkbaar naar dit grondbezit en wij vermoeden, dat hij zijn voorouderlijk wapen vermeerderde met de bollen van van der Made.

J. P. DE MAN.

[1]) Zie voor *Arnt Tou: Ned.* Leeuw LXIII, kol. 185.

VRAGEN EN ANTWOORDEN,

Bloemen-van 't Laar. Op 25-8-1811 werd te Amsterdam uit het echtpaar *Dirk Bloemen-Maria van 't Laar* geboren *Hendrika Bloemen*. **Gevraagd** van dit echtpaar geboorte (doop)-, trouw- en overlijdensdata, beroep van den man, wapens en eventueele verdere gegevens over hunne ascendenten.

Utrecht. **MR. J. J. BREDIUS.**

Bovie. Wanneer en waas werd *Johannes Bovie* geboren, die in 1705 als prop. te St. Anthonypolder te Dordrecht werd beroepen en die **31** Mei 1711 (aanget. 17 Mei) te Dordrecht trouwde met *Lucretia Arlebout?* Zij heeten bij het aanteekenen „beiden van Dordrecht", maar blijken daar niet gedoopt te zijn. Wie waren zijn ouders, enz.? Waar studeerde hij voor predikant?

Beverwijk. J. P. **TELDERS-DE FREMERY.**

Croiset-Buddiigh. Gevraagd: nauwkeurige data en verdere gegevens van *Pierre Jacques Croiset,* geb. Maastricht 1702, † 's-Hertogenbosch 1740, gehuwd Venlo **1729,** en van zijn vrouw *Louise Buddingh,* geb. 's-Gravenhage 1704, † ald. 1769, alsmede van hunne kwartieren.

Doorwerfh. **IR. M. J. NIX.**

Zie Ned. Patr. 1935/36, pag. 34 (genealogie *Croiset*). **RED.**

Duker-van Knapen-Boode-Vroom. Mr. *Petrus Gerardus Duker* tr. *Anna Catharina Boode* (zie Elias, Vroedschap van Amsterdam II, 667).

Zijn ouders waren: *Arnoldus Du(c)ker,* geb. Wezel, winkelier te Utrecht, poorter aldaar 16 Jan. 1742, † Utrecht 15 Maart 1775, tr. *Johanna van Knapen.*

Haar ouders waren: *Johan Frederik Boode,* geb. Blankenburg in Brunswijk 11 Febr. 1733 (aldaar echter niet teruggevonden), planter in Essequebo en Demerary, raad van politie en criminele justitie aldaar, † Demerary 28 Dec. 1796, tr. Essequebo 1763 *Anna Maria Vroom,* geb. aldaar 31 Jan, 1738, † Demerary 17 Jan. 1783, wed. van *Willem Willemsen* en dr. van *Jacob Hendrik* en *Agnita Jansze.*

Gevraagd: verdere ascendenten, eventueel ook wapens.

Laren (N.-H.). **JHR. M. N. VAN LOON.**

Hamers. *Johannes Mattias Hamers,* geb. Heusden 3-2-1788, † Arnhem 20-8-1869, is de zoon van *Joseph Pieter en* 'van *Cecilia Rompendaal.* Wie kan meer gegevens verstrekken over de kwartieren van J. M. Hamers?

Doorwerth. **IR. M. J. NIX.**

Henroteaux. Op 27 Augustus 1812 huwden te Zwolle: Mr. *Charles Gerard van Baerle,* hypotheekbewaarder en ontvanger der domeinen, wonende te Zwolle, oud-pensionarie van Den Briel, weduwnaar van *Cafharina Antonia van det Stel,* en geboren te Geertruidenberg 2 Dec. 1768, met *Dieudonnée Josèphe Henroteaux,* wonende te Zwolle, geboren te Dinant 6 Oct. 1786, als dochter van *Eloys Henroteaux,* overleden (waar en wanneer?) en van *Dieudonnée Maurice,* huishoudster, wonende te Bouvignes, kanton Dinant.

In 1812 leefde dus de vader van Dieudonnée Josèphe Henroteaux niet meer: de moeder nog wel, die, gezien het eerbaar beroep van „huishoudster" dat zij dan uitoefent, blijkbaar in haar eigen onderhoud moet voorzien. Wij weten verder, uit een der registers uit den tijd der Fransche revolutie, dat in 1797 **(te** Dinant?) in het huwelijk zijn getreden: *Eloy Jos. Henrotaux* en *Cathérine Fiévef.* Dit zou er op kunnen wijzen, dat het eerste huwelijk *Henrofeaux-Maurice* door echtscheiding werd ontbonden. Met is natuurlijk ook zeer wel mogelijk, dat de bovengenoemde *Eloy Jos. Henrofeaux* niet de vader maar een oudere broeder van D. J. Hencoteaux is geweest. Zouden onze Zuid-Nederlandsche- en in het bizonder onze Waalsche genealogische vrienden niet willen helpen zoeken naar de kwartieren enz. van het echtpaar *Henroteaux-Maurice?*

Batavia. **DR. H. P. SCHAAP.**

Heyligers-Geestman. Gevraagd: gegevens van *Joannes Henricus Heyligers,* † Amsterdam 28-11-1819, van zijn vrouw *Maria Catharina Geestman,* alsmede van hunne kwartieren.

Doorwerfh. **IR. M. J. NIX.**

van Horbag. (LXIV, 181, 210). *Hester Paulina van Horbag* werd gedoopt te IJsselstein 25 Dec. 1747; en trouwde 2 Dec. 1771 (1741 was natuurlijk een drukfout); haar zuster *Lucretia Frederica* werd, ook te IJsselstein, gedoopt 20 Juli 1749: deze trouwde met Dr. *Nicolaas de Fremery.* Het zal den steller van de vraag wellicht nog interesseeren (wat den Heer Muschart ongetwijfeld grootendeels ook bekend is) dat *Gijsbertus Arlebout* (de vader van *Lucretia Ariebout, ge*trouwd met *Johannes Bovie)* is geboren te Bommel 6 Mei 1751; hij was zoon van *Paulus Arlebout* (geb. Leiden 30 Nov. 1608), die 25 Nov. 1636 te 's-Hertogenbosch trouwde met *Susanna Patijn(s)* (geb. Leiden 8 Oct. 1617, overl. Bommel 9 Jan. 1671), dochter van *Michiel Patijn* (gest. 's-Hertogenbosch 19 Mei 1642) en van *Anna Aarts* (gest. Bommel 1 Aug. 1661). *Paulus Arlebout* was eerste predikant te Tilburg en schreef over zijn wederwaardigheden aldaar een „cort verhaal", dat o.a. in Kerkhist. Archief III (1862), blz. 87—102, voorkomt en een merkwaardigen kijk geeft op de gedwongen invoering van de hervorming in Brabant. Daarna was hij, vanaf **19** Juli 1637, predikant te Bommel. Lijn ouders waren: *Petrus* of *Pieter Arlebout en* diens *tweede* vrouw *Johanna van Herwijnen* (huw.procl. Leiden 17 Sept. 1684, waarbij hij „saeywerker van West Vleteren in Vlaanderen" en „weduwnaar van *Rachel v. d. Brugge"* wordt genoemd en zijn bruid „*Jannetgen Herrewijns,* jongedochter van Honschoten". (West-Vleteren en Hondschoote liggen resp. ±15 en 25 K.M. N.W. van Yperen). Zoowel hij als zijn vrouw zijn in 1635 in Leiden overleden; zij werd begraven in de Pancraskerk 15 Jan. 1635, hij, ook aldaar, 3 Juni d.a.v. Deze *Pieter Arlebout* is een zoon van den door den Heer Muschart genoemden *Petrus Arlebout,* secretaris van Yperen.

Tenslotte: *Elisabeth Sena,* die in 1686 als kleindochter van burgemeester *van der Maa* trouwt met *Gijsbertus Arlebout,* was hoogstwaarschijnlijk een dochter van *Jacobus Sena,* doct. med., die, als weduwnaar van *Cafharina Paret,* **10** Jan. 1652 te 's-Gravenhage trouwt met *Lucretia van der Maa,* dochter van *Johan van der Maa,* juwelier, vroedschap, schepen en burgem. van 's-Gravenhage.

Beverwijk. J. P. **TELDERS-DE FREMERY.**

van der Horn. (LXIV, 279). Volgens het manuscript Kwartierstaten van Haarlemsche vroedschappen in helt archief van den Hoogen Raad van Adel (coll. v. d. Dussen no. 2) was *Andries van der Horn* (1600-1677) een zoon van *Dammas* (zoon van *Andries Arisz.*, raad te Haarlem 1611, † begin 1612 en *Alijd* Hoos *Jansdr.*) en *Cristina Suyderhoeff* (dr. wan *Willem* en *Aefje den Otter Pietersdr.*). In, het familie-archief van Aerssen op het Alg. Rijlcsarchief te 's-Gravenhage komen onder no. 263, katern 34, voor genealogische tabellen o.a. betreffende de geslachten *van der Horn en Suyderhoeff.* Mogelijk zijn hierin nadere gegevens te vinden.

Andries van der Horn, ged. Haarlem 6 Maart 1600, raad, schepen en burgemeester aldaar, bewindhebber W.I.C., † 1 Sept. 1677, tr. 1° 1629 *Maria Camerveld;* 2° *25* Juli 1638 *Maria Olycan Pietersdr.,* † *20* April 1655. Van *Andries van der Horn* zijn drie portretten bekend: a. door Frans Hals 1633 Vergadering van officieren van de kloveniersdoelen (Frans Halsmuseum Haarlem); b. een portret van hem en een van zijn tweede vrouw door Frans Hals 1638 (in 1939 in de. collectie D. Katz te Dieren); c. door Jan de Bray 1662 (in 1923 uit de collectie Six: geveild als portret van Jean de la Chambre).

De in de aanhef genoemde *Alijd Hoos Jansdr.* was waarschijnlijk een dochter van *Jan Pietersz. Hoos,* die in 1567 *en* 1568 als officier *van* den krijgsraad te Haarlem voorkomt.

Amstelveen. JHR. MR. C. C. VAN VALKENBURG.

Colenbrander. (van Hecking Colenbrander). (LXIV, 279). H. Kits Nieuwenkamp vermeldt in zijn „Bijdrage tot de geschiedenis van het geslacht Colenbrander (z. pl. en j. [1942]) op blz. 29 dat Ds. *Derk Colenbrander* geboren werd te Zutphen 29 Juni 1753 en te Drempt òf Zevenaar 28 Octob. 1777 huwde met *Louisa Hermanna Aleida van Hecking,* gedoopt Zevenaar 12 Febr. 1743, etc. etc. Uit de doopboeken te Zutphen zullen dus de namen zijner ouders kunnen blijken, waarbij echter zij opgemerkt, dat hij in het Album Studiosorum van Harderwijk op 15 Sept. 1769 als afkomstig uit Doetinchem staat ingeschreven.

Zwolle. MR. A. HAGA.

van **Loo.** Gevraagd ouders en indien mogelijk verdere afstamming van *Sturgius of Storrius van Loo,* majoor op het Fort Moermont bij Bergen op Zoom, tr. 1 ° 22 Januari 1687 *Josina de Rouck te* Bergen op Zoom; tr. 2°. *17* Maart 1694 *Maria van Ferny,* weduwe van *Abraham van Grevenbrouck* eveneens te Bergen op Zoom; tr. 3°. 1 Juli 1703 *Wilhelmina Catharina van der Mast* te Halsteren (ondertrouwd 15 Juni 1703 te Bergen op Zoom), Uit het derde huwelijk *Stephanus van Loo,* ged, Bergen op Zoom 4 Februari 1712. kapitein, tr. Halsteren 13 Augustus 1736 *Pierina* (of *Perina) Rupertus,* ged. Bergen op Zoom 20 Juni 1708.

Utrecht. DR. J. L. NOEST.

(van) Nahuys. Gevraagd gegevens over het wapen, dat de familie (van) *Nahuijs* voerde vóór 1790.

Wassenaar. DR. M. NIEMEYER.

de Pauly-van Aken-Cobus, Gevraagd: wapens en gegevens van *Joannes de Pauly,* zoon van *Henricus* en van *Elisabeth d'Arembergh, van* zijn vrouw *Geertruid van Aken,* alsmede van hunne kwartieren. Tevens gegevens van het huwelijk van hun zoon Petrus *Ludovicus* met *Catharina Cobus* en van de kwartieren van laatstgenoemde.

Doorwerth. IR. M. J. NIX.

Zie over *de Pauly* Ned. Patr. **X** (1919), pag. 342. RED.

van de Polder-de Cordua. Gevraagd: wapens en gegevens van *Jan van de Polder,* † Oldebroek, huis „Swaluwenburg" 31-1-1809, van zijn vrouw *Cornelia Margaretha de Cordua,* geb. te Batavia, † Oldebroek, huis „Swaluwenburg" 19-1-18 14, alsmede van hunne kwartieren.

Doorwerth. IR. M. J. NIX.

Zie ter zake Ned. Ned. XXXVII (1919), kol. 131, 196, 335, 336: XXXVIII (1920), kol. 256, 261.

RED.

de **Roock-von Daehne** van Varick. Gevraagd: gegevens van *Isaac Allard de Roock,* van zijn vrouw *Augusta Frederica Johanna von Daehne van Varick,* alsmede van hunne kwartieren. Vermoedelijk afkomstig uit Zalt-Bommel.

Doorwerth. IR. M. J. NIX.

Zie Ned. Leeuw XXVII (1909), kol. 233, (genealogie *von Daehne).* RED.

Schermerts-Smith of Bickford. Gevraagd: wapens en gegevens van *Johan Diederic Schermerts* (1731—'84), chirurgijn-majoor op 's Lands Vloot, gehuwd te Londen 5-11-1759 met *Elisabeth Smith of Bickford,* vermoedelijk overl. te Elburg, alsmede van hunne kwartieren.

Doorwerth. IR. M. J. NIX.

Zie over het echtpaar *Schermers-Smith of Bickford* en de voorouders van *J. D. Schermerts:* Ned. Leeuw XXX, jrg. 1912, kol. 343. RED.

Tréno-Gledsteyn. Gevraagd: wapens en gegevens van *Carel Frederik Tréno,* † 1795 te Amboïna, van zijn vrouw *Anna Sara Gledsteyn,* alsmede van hunne kwartieren.

Doorwerth. IR. M. J. NIX.

Zie hierover Ned. Leeuw XXIV (1906), kol, 146; XXV (1907), kol. 111; XXX (1912), kol. 346; XXX (1915), kol. 93-94 en W. Wijnaendts v. Resandt: Genealogie van Hasselt, p. 169. *M. A. Schravelaar* is vermoedelijk een dochter van de in jaargang 1906, kol. 102, voorkomende echtelieden *Jacobus Schravelaar* en *Sara van den Bussche.* RED.

van Wesenbeek. Gevraagd genealogische gegevens en voorouders van *Adriaan van Wesenbeek* en zijn echtgenoote *Elisabeth de Wijs* ('ook wel *van Dijk),* gewoond hebbende te Loenen aan de Vecht, doch aldaar niet gedoopt of gehuwd. Kinderen te Loenen gedoopt: *Philippus* 29-4-1712; idem 7-5-1713; idem 13-8-1714; *Dirk* 11-8-1715; *Philippus* 23-10-*1718;* ook is uit dit huwelijk geboren een „ongelukkig" kind genaamd *Maria.* De vader van *Adriaan van Wesenbeek* zal in verband met den naam op een wapenschildering genaamd zijn *Philips van Wesenbeeck.*

Utrecht. D. H. VOLKMAARS.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Het kernprobleem in de familiegeschiedenis van Nispen, door Jhr. Mr. A. J, M. van Nispen tot Pannerden. — De twee „meysjens" van Nassau, door Drs. J. Visser. — Wigbold van Ewsum-Beteke tho Rasquert, door Ir T. W. Siertsema. — Foutieve wapens en namen in diverse bronnen, door R. T. Muschart (vervolg). — Serraris. door J. B. W. M. van Roosmalen. — Boekbespreking, door Mr. W. de Vries en J. P. de Man. — Inhoud van Tijdschriften enz. — Korte mededeelingen: Genealogie in de Rechtszaal; van der Made-van der Burch. — Vragen. en, antwoorden: Bloemen-van 't Laar; Bovie; Croiset-Buddingh; Duker-van Knapen-Boode-Vroom; Hamers ; Henroteaux; Heyligers-Geestman; van Horbag; van der Horn; Colenbrander (van Hecking Colenbrnnder) ; van Loo; (van) Nahuys; de Pauly-van Aken-Cobus; van de Polder-de Cordua; de Roock-von Daehne van Varick; Schermerts-Smith of Bickford; Tréno-Gledsteyn; van Wesenbeek.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

Dit blad verschijnt aan het begin van iedere maand en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.
Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, zoomede opgaven van adresverandering gelieve men te richten tot den Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *Jonkerlaan 26, Wassenaar.*

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot den Secretaris IR. C. M.R. DAVIDSON, **Prins** *Mauritslaan 64, 's-Gravenhage.*
Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie) te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

N°. 12 **LXIVe Jaargang** **December 1947**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis **van het overlijden van** Mejuffrouw J.M.R o l o-f f en van Dr. C. S. L e c h n e r, respectievelijk sedert 1926 en 1922 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd:

A. BURGHARD . . . . . *'s-Gravenhage. Parkweg* 1 a.
MEJ. MR. J. C. VAN ES . . . . . *'s-Gravenhage. 't Hoenstraat 21.*
C. D. **G OUDAPPEL** . . . . . *Delft. St. Olofsstraat 21.*
J. A. VA N **H ELSDINGEN** . . . . . *'s-Gravenhage. Laan van Meerdervoort 223.*
MEJ. S. M. HERMAN . . . . . *Zutphen. Martinetsingel* 15.
C. H OEK . . . . . *Rotterdam. Schepenstraat 96, Blijdorp.*
J. A. **L AAN** . . . . . *Bloemendaal. Vijverweg 18.*
H. **LEPPE** . . . . . *Parijs (16e). 12 Rue Piccini.*
J. P. MEDEMA . . . . . *'s-Gravenhage.* Weimarstraat *419.*
IR. H. PLATE . . . . . *Hengelo. C. T. Storkstraat 25.*

Adreswijzigingen:

DR. P. LOPEZ CARDOZO . . . . . *Leiden. Muzenstraat* 5.
H. H. M. MENSONIDES . . . . . *Leeuwarden. Mr. P. J. Troelstraweg* 56.
MR. G. W. MOSSEL . . . . . *Aerdenhout. Westerlaan* 16.
MR. G. J. **TER P OORTEN** . . . . . *Marseille. 78 Rue Emile Duployé.*
MR. J. L. RIJNDORP . . . . . Zwolle. *Burgem.* van *Royensingel 21.*
MR. J. H. WAGENER . . . . . *Bafavia-C. p.a. Dept. van Justitie, Rijswijk 17.*

Het kernprobleem in de familiegeschiedenis van Nispen,

door **JHR. MR. A. J. M. VAN NISPEN TOT PANNERDEN.**

(vervolg en slot van LXIV, 354).

III. Het verband tussen de twee **families.**

Ik ga hierbij uit van de studie van de Heer Bijleveld (N.L. 1917, herdrukt in 1940), omdat die het betrouwbaarste uitgangspunt biedt. In een overzicht bij het artikel geeft hij tevens precies aan, wat hij heeft gevonden.

a. Aanvulling van de **studie** Bijleveld. (N.L. 1917).

In de herdruk van 1940 (niet in de handel) heeft de Heer Bijleveld het in 1917 gegeven overzicht ongewijzigd gelaten en is **alleen** de later door hem gevonden sterfdatum van *Christiaan Frans van Nispen* († Uden 27 Juni 1703; zie Taxandria 1938) toegevoegd. Hier moge nog enige aanvullingen volgen:

Voornoemde Christiaan had twee broeders: *Abraham* en *Adriaen.* De eerste — later tot **priester** gewijd -- veranderde zijn naam in *Amandus.* Het is opvallend dat over beide broer:?

nog zo weinig bekend is.[17]) Vooral Adriaan moet als licentiaat in de rechten en advocaat voor den Hove van Holland toch wel meer sporen hebben nagelaten, dan hier worden gesignaleerd. Amandus zou priester te Leuven en Brugge, kapelaan te Goes en pastoor te Middelburg[18]) en Zoetermeer[19]) zijn geweest.

Abraham (Christiaansz) van Nispen zou volgens de moeder Heer Bijleveld te Vlissingen in 1658 of 1659 zijn gestorven' Nu vond ik in de collectie Cuypers van Velthoven geciteerd uit het begraaf-register van Vlissingen, dat hij te Vlissingen 26 Mei 1659 overleed. Van de zoon van deze Abraham, weer *Christiaen* genaamd, kan, behalve hetgeen door de Heer Bijleveld is opgetekend, worden vermeld, dat hij 19 April 1683 tot voorganger van de Mennisten werd benoemd en *24* Mei 1684' zijn intrede deed. In 1689 deed hij afstand van deze functie.[20]) Hij overleed 4 April en werd; 10 April 1696 in de Oostkerk te Vlissingen begraven.[21]). Hij was gehuwd met *Magdalena Jacobsdr. van Nispen, zijn* volle nicht+[21]) Hun dochter *Maria* was gehuwd met *Bartholomeus Barth.zn. Standaart.*[21]) De broeder van voornoemde Abraham was *Jacob van Nispen, ge*huwd met *Mayke de Mill.* Hij was voogd over zijn, neef *Christiaan (Frans),* welke laatste over die voogdij niet tevreden schijnt te zijn geweest. Wel komt de oom in de testamenten van 1676 en 1677 voor, bedacht met een legaat van *f* 1000.—, terwijl hij in meerdere testamenten werd overgeslagen, maar in 1681 geeft Christiaan procuratie aan een advocaat om op te treden in het proces, dat tegen zijn oom aanhangig is over de erfenissen van zijn vader en groot-

Over het nageslacht van deze Jacob maakt Bijleveld alleen de aantekening „afstamming o.a. *Maria* † Vl. 15 Mei 1706[22]) en Abraham † Vl. Jan. 1722 waaruit de in de 18e eeuw uitgestorven tak der van Nispens te Vlissingen". Ik *acht het* nuttig, over dat nageslacht wat uitvoeriger te zijn. Er waren namelijk in die tijd drie neven *Christiaen,* zonen van de drie gebroeders *Adriaen, Abraham en Jacob.* Wil men die drie Christiaens goed uiteen houden, dan mag de derde niet in de doeken blijven. Hier is te meer reden toe, omdat Chsistiaen Abrahamsz. trouwde met de zuster van Christiaen Jacobsz. Bijgevolg komen ze in akten naast elkaar voor. In N.L. 1923, kol. 87, werd een akte uit het oud-archief van Leiden gepubliceerd, waardoor het nageslacht van Jacob wordt bewezen. Mede uit verscheidene andere gegevens[23]) kan dan hel: volgende overzicht worden gegeven:

Jacob *van Nispen,*
'geb. te Vlissingen ± 1625, † tussen 1681 en 9 Juni 1693,
schepen en thesaurier van Vlissingen

×

(tussen 22 Mei 1649 en 24 Nov. 1650)
Maeycken de *Mill,* † vóór 1690, dr. van ***Abraham*** en *Magdaleentje* Maes.

Jacob	*Christiaen,*	Abraham,	*Adriaen,*	*Magdalena,*	*Maria,*	*Anthony,*
geb. ± 1651,' ged. te Cleverskerke (geref .) 2 Oct. 1675, schepen en raad van Vlissingen ; majoor van de Borgerlijcken Krijgsraet 1693. Misschien was hij in 1711 poorter van Goes. Mogelijk is ook, dat hij Dec. 1721 procedeerde met Mr. Johan van Buytenhem, de baljuw van Vlissingen. × (ondertr. 30 Nov. 1680) Vlissingen 14 Jan. 1681 ***Alida van Laren,*** uit Vlissingen.	geb. ± 1653, † 28 Nov. 1690 te Vlissingen; aanvankelijk mennist. werd hij (kort voor zijn huwelijk) in Jan. 1685 te Breskens gereformeerd gedoopt. Schepen, raad en thesaurier van Vlissingen, × (ondertr. 24 Maart) 22 April 1685 te Vlissingen ***Magdalena van Steenhoeder, dr. van N. N.*** en *Matje Velders.*	geb. ± 1655, werd 29 Maart 1698 te, 's-Gravenhage in de Remonstrantse kerk door Ds. Bergman gedoopt, † Vlissingen Jan. 1722.	geb. ± 1657, waarschijnlijk degene, die 7 April 1708 overdeken werd van het kleermakersgilde te Vlissingen; 4 Mei 1729 thesaurier, 7 Jan. 1730 comm. van de Wisselbank, 25 Nov. 1730 rekenmeester, 16 Oot. 1706 raad, alles te Vlissingen.	geb. ± 1660, † Vlissingen 15 Mei 1706 ***X*** *Christiaen Abrahamsz. van Nispen,* geb. Vl. 1653, † Vl. 4 April 1696 (zie verder staatje Bijleveld) . Maria, †2 Maart 1722 ***X*** *Bartholomeus Bartholomeusz. Standaart.*	geb. ± 1662, is Juni 1693 nog ongehuwd. Waarschijnlijk is zij de Maria v. Nispen, die 27 April 1716 werd begraven in de St. Lievens Monsterkerk te Zierikzee. Bijleveld verwart haar sterf datum met die van Magdalena, haar zuster.	geb. ± 1664, † na Juni 1693.

17) Ik vraag me af, welke lezing van de akte van notaris van Tielt te Leiden d.d. 4 Mei 1669 de juiste is. De Heer Bijleveld, die als bewijsstuk een excerpt van deze akte geeft, zegt dat broeder *Adriaen* te Utrecht tot universeel erfgenaam wordt aangewezen. Maar in- N.L. 1913 wordt deze akte ook geciteerd en dan wordt voor Adriaen *Abraham* gelezen. De Heer Bijleveld is accuraat, maar vergissingen zijn menselijk., De lezing Abraham is zoveel waarschijnlijker, omdat juist een jaar tevoren Abraham (later Amandus) tot universeel erfgenaam was aangewezen. terwijl van Adriaen niet werd gerept. Nu komt Abraham onder de naam Amadeus in 1676 en 1677, beide keren te Leuven, weer als universeel erfgenaam voor. In het testament van 1669 was hij alleen, vervangen door de halfzuster van de erflater G. de Ruysscher (blijkbaar omdat hij toen juist naar Leuven, was gegaan en Christiaan zelf nog niet katholiek — bekeerd te Leuven 1675 — geen katholiek erfgenaam wilde of van het bestaan van zijn broeder geheel in het onzekere was).' Nu is het toch opvallend, dat in die zeven testamenten, welke de Heer Bijleveld aanhaalt, nergens Adriaen genoemd wordt, behalve dan in dat van 4 Mei 1669. Ik vermoed dan ook, dat Abraham. — vóór naar Leuven te gaan — in 1699 te Utrecht heeft gewoond en van Johan van Neercassel, de beroemde apostolische vicaris, die na Boudewijn Cats' dood op 18 Mei 1663 hoofd was geworden van de Hollandse Zending (Zie L. J. Rogier „Geschiedenis van het Katholicisme 11, 195 e.v.) opdracht heeft gekregen te Leuven zijn priestersstudie te gaan maken. Op de nieuwe priesters bouwde de Contra-Reformatie haar hoop. In ieder geval lijkt mij niet juist, dat hij Jan. 1668 „zou zijn verdwenen", want de Heer Bijleveld geeft zelf 't bewijsstuk, dat hij in Mei van dat jaar nog testeerde te Leiden voor notaris van Campen.

18) Bijleveld zegt, dat Middelburg de enige nog katholieke parochie van Zeeland zou zijn geweest. Dit is zeker niet juist, zelfs niet voor Walcheren. (Zie L. J. Rogier t.a.p. pag. 421 e.v., pag. 621 e.v.)

19) Vermeld mag worden, dat bij de volkstelling in 1839 Zoetermeer nog voor 55,2% katholiek was Het behoud van deze parochie mag zeker voor een belangrijk deel op naam van Amandus van Nispen, die deze parochie als le pastoor weer betrok, worden gesteld.

20) Cuypers v. V. citeert hiervoor uit het archief der doopsgezinden te Vlissingen: Handelingen en Bestuur door Joh. Cuperus 1757.

21) N.L. 1920.

22) 15 Mei 1706 is de sterfdatum van de zuster van Maria, namelijk *Magdalena,* getrouwd met haar volle neef *Christiaen Abrahamz.* van *Nispen. Maria* is waarschijnlijk 27 April 1716 begraven te Zierikzee.

23) Zie de Navorscher 1939 afl. 9/10; Taxandria 1906, 169; N.L. 1920, 67, 156; Archief Doopsgezinden te Vlissingen (Joh. Cuperus) ; M. Smallegange „Nieuwe Cronijk van Zeeland"; Navorscher 1899, 349; Collectie Cuypers van Velthoven; Wapenheraut X.

Het is opvallend dat het nageslacht van Adriaen van Nispen en Johanna van Hoogmade k a t h o l i e k werd, terwijl in ieder geval de oudste drie zonen van Jacob van Nispen × Maria de Mill g e r e f o r m e e r d werden.

Het is mij niet bekend of Jacob van Nispen Sr. nog andere kleinkinderen dan Maria heeft gehad. Er zijn echter nog enkele gegevens over een *Pieter Jaspar van Nispen,* die in de 'tweede helft van de 18e eeuw in Vlissingen woonde. Deze was ook gereformeerd en noemt Jacob Hendrik van Nispen, zoon van Johan Adriaan, kleinzoon dus van Christiaen Frans van Nispen, „neef" en blijkt in het bezit te zijn van gegevens, afkomstig van de twee broeders van laatstgenoemde. Het is dus zeer goed mogelijk, dat hij tot dezelfde stam behoorde.

Anderzijds wijst het w a p e n, dat hij voerde, naar de andere familie van Nispen te Dordrecht. Hij voerde namelijk als wapen: „een leeuw uitkomende uit een kuip en in de poten een vaantje beladen met een leeuw". Nu voerde in 1570 ***Hendrik van Nispen Adriaänsz.,*** [24]) kerkmeester van de Grote Kerk te Dordrecht, als wapen: 1. een omgewende leeuw: II. op een grasgrond, drie takken of bomen met bladeren; helmteken: e e n l e e u w u i t k o m e n d e u i t e e n k u i p. Zijn tegenzegel was een merk in een schild, waarboven de letters H. v. N. [25]).

Ook de afkomst van Pieter Jaspar van Nispen uit Rotterdam doet eerder weer aan Dordtse afstamming denken. Het is echter ook mogelijk, dat hij het wapen van de andere familie heeft gekend en het zijne eenigszins daarnaar heeft gewijzigd.

Hier volge verder wat mij over ***Pieter Jaspar van Nispen*** en zijn nageslacht bekend is [26]):

Pieter' Jaspar van Nispen,
afkomstig van Rotterdam, woont 1766 te Vlissingen en correspondeert dan met Jacob Hendrik van Nispen
(Taxandria 1915/16, 249),
× ***31 Dec. 1720*** (geref. kerk) Vlissingen [27])
Adriana Jaspersen Brasser,
† 26 Jan. 1761, oud 59 jaar, 9 maanden en 8 dagen.

Margaretha,
ged. Vlissingen 24 Mei 1724,
X (1769)
Dr. Abraham ***Muller,***
geb. Vlissingen 18 Oct. 1741, medicus te Vlissingen, richtte mede 't Zeeuws Genootschap ***voor*** Wetenschap op; was raad, schepen en ontvanger van de huisschatting te Vlissingen; gaat naar Amsterdam omstr. 1805, † Amsterdam 28 April 1827, zn. van ***Simon en Adriana Leinsen;*** hij hertr. als weduwnaar ***Machelina Zoons***

Jacob,
ged. Vlissingen
21 Mei 1723.

Mr. ***Simon Johannes*** van ***Nispen Muller,***
geb. Vlissingen 27 Juli 1766, advocaat, schrijver van „De Dapperheid der Zeeuwen" (1782),
X
Sara Lange Smits

Willem Abraham Standforth van Nispen Muller,
geb. Vlissingen 12 Oet. 1782.

[24]) Zie voor *Hendrik Adriaansz.*: De Navorscher, 89e jrg., alf. 5/6, „De Muntmeesters van Nispen" en N.L. Mei 1947 (LXIV) 158 e.v.
[25]) Zie N.L. 1910 „Zegels in het Oud Archief te 's-Gravenhage".
[26]) Zie Nagtglas „Levensberichten van Zeeuwen" 11, 237; Tax. 1906, 169; Tax. 1915/16, 249; N.L. 1920, 67, 156; Navorscher 1939; Nieuw Ned. Biografisch Woordenboek sub Jacobus Jaspersen Brasser; N.L. 1902, 124; Schotel in Biografisch Woordenboek v. d. Aa IX, 83, ad van Nispen Muller; Wapenheraut VII.
[27]) Tax. 1906, 169; hij zou 24 Juni 1722 ondertrouwd zijn; dit zal wel 1720 moeten zijn.
[28]) Er zijn nog enige gegevens over van Nispens in Zeeland, welke ik niet thuis kan brengen:

Goes:
1. 21 Oct. 1711 wordt ***Jacobus van Nispen*** poorter van Goes, hij was in Vlissingen geboren (Poorterboek Goes) (Wapenheraut VII).
2. ***Maqdalena*** van ***Nispen***, j.d. van Goes keert 1737 naar Goes terug als haar man ***Rochus Hoffer,*** geb. 1711, met wie zij in 1733 trouwde, naar Guinea gaat. Zij hadden een zoon ***Johannes,*** geb. 1734, †1735. (P. D. de Vos, Vroedschap van Zierikzee).

dluis: 22 Nov. 1626 wordt daar ***Janneke Heyndrickx van Hertogenbos*** genoemd wed. van *Jacques* van *Nispen.*

Zierikzee: 1. ***Jan. Jacobsz van Nispen*** wordt poorter van Zierikzee. Adriaan de Cater, pastoor de Bergen op Zoom is borg 22 Maart 1503 (Alg. Ned. Fam. Blad 1891).

b. De hypothese van Spaen-de **Launay-Rietstap.**

Na de publicatie Bijleveld te hebben bijgewerkt en reeds een stuk (namelijk over Pieter Jaspar van Nispen) te hebben gegeven, dat tussen de twee: families in ligt [28]), wil ik thans op de weg van de Zeeuws-Gelderse familie naar de Brabants-Hollandse eerst bovenstaande hypothese bespreken:

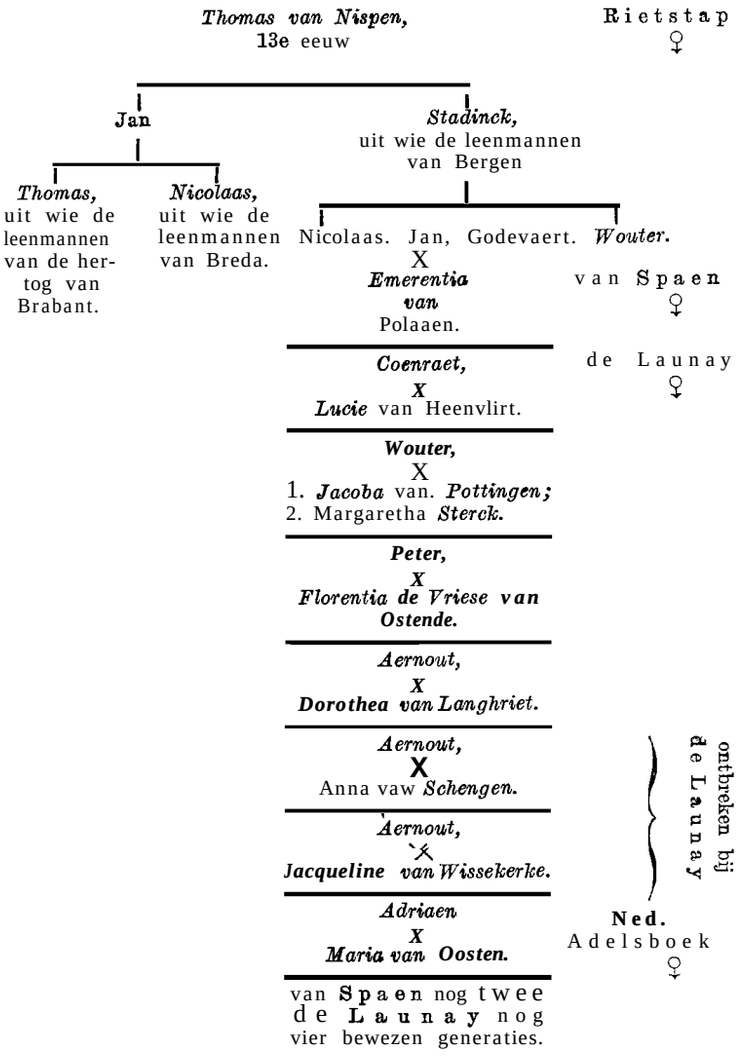

Rietstap koppelt dus de twee families aan elkaar; van Spaen opent de mogelijkheid, want het echtpaar *Jan van Nispen* en *Emerentia van Polanen wordt ook* tot *de andere* familie gerekend:' de Launay biedt geen houvast. De naam *Coenraet* is geheel vreemd (zoals nu nog!); *Wouter,* de naam van zijn zoon, komt in de andere familie ook voor, maar *Pieter,* de naam van diens zoon is weer vreemd. Met is een lange weg om aldus het verband te vinden. Men zal nog een teven of acht generaties moeten bewijzen! Het lijkt mij speculatief ons in mogelijkheden te verdiepen, zolang niet eerst de ouders van Adriaen X Maria van Oosten zijn gevonden. In dit verband acht ik de kwartierstaat van van Spaen van belang:

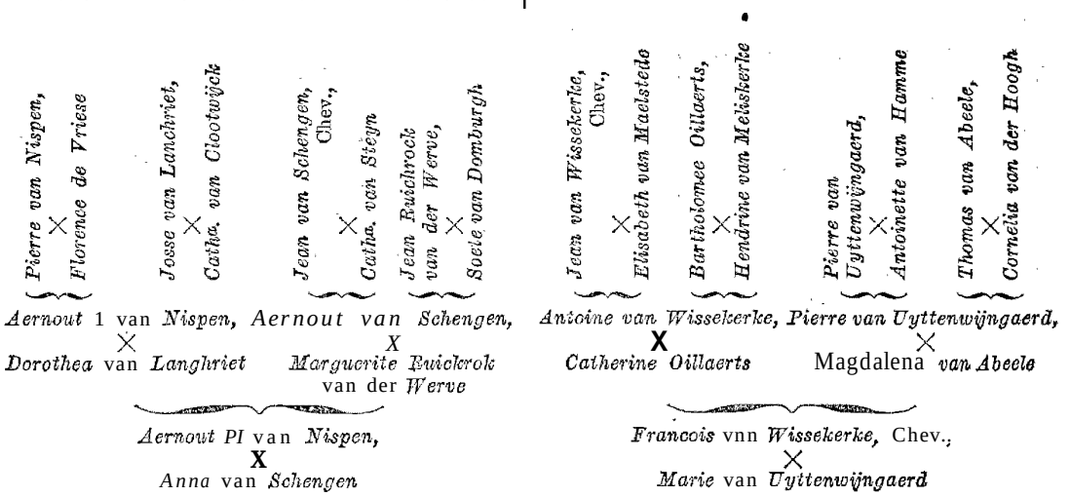

Van' Spaen, die nogal betrouwbaar wordt geacht, zal deze kwartierstaat wel niet verzonnen hebben. Ondanks rangdurig zoeken, o.a. door Jhr. Dr. E. van Nispen tot Sevenaer, is nooit meer bewezen dan het huwelijk François van Wissekerke X Marie van Uyttenwijngaerd.[29])

c. Is Adriaan Adamszoon de stamvader?

In Taxandria 1943 gaf ik een overzicht, van wat mij over het nageslacht van *Adam van Nispen, de* drost van Breda, bekend is. Ik moge daarnaar verwijzen. De kleinzoon, *Mr. Adam,* had uit het eerste huwelijk twee kinderen *Cornelis* en *Antonia; uit* het tweede huwelijk met *Magdalena van Hagenau* had hij nog een zoon *Adriaan.*[30]) Deze Adriaan heeft, als mogelijke stamvader uit de Bredase familie, de aandacht van mijn overgrootvader Jhr. Mr. Karel Everard van Nispen van Pannerden gehad. Hij schreef Cuypers v. V. „.... d'Adrien, dont je crois que nous descendons! [30]) Hij vraagt Cuypers dan nog enige gegevens over deze te verzamelen. Mijn overgrootvader heeft in voornoemde Adriaan dezelfde gezien als *Adriaen van Nispen X Maria van Oosten.* Ook dacht hij aan *Adriaan in* Antwerpen, broeder van *Balthasar* van *Nispen.* Deze laatste wordt echter uitdrukkelijk *Cornelisz.* genoemd en heeft andere broeders en een zuster dan *Adriaen Adamsz. Dat* hij de man van *Maria van Oosten zou* zijn geweest is

2. *Maria van Nispen* werd *27* April *1716* begraven *in de* St. Lievens Monsterkerk te Zierikzee. (N.L. 1595)
3. *Catharina van Nispen,* getrouwd met Lieven Leendertse, hadden een zoon Leendert Monseur (1652—1704). (Zie Vroedschap Zierikzee P. D. de Vos)

Zeeuws-Vlaanderen:

1. 26 Sept. 1723 *Abraham* van *Nispen* getuige bij doop van Jannes Tack.
2. *Mr. Nicolaas van Nispen* 2 Juli 1625 doopgetuige bij doop te Kruiningen van Anna Elisabeth de Buvry.

29) Jhr. Dr. E. van Nispen tot Sevenaar, Directeur van het Rijksbureau voor Monumentenzorg, schreef hierover :

„Van Spaen schreef **elders,** dat Jacqueline do zuster volgens anderen de dochter zou zijn van Anthonis van W., die de zoon is van voornoemde François. Nu vond ik het huwelijk van François en Marie Uyttenwijngaard Pietersdochter, zijn sterfdatum, de vermelding van zijn weeskinderen.. .... maar naast Antoms, van wien veel bekend is, kwam eerst een veertigtal jaren na den sterfdatum van haar vader Francine voor, die zich tegenover de weduwe van Anthonis erover beklaagt daar haar broer nooit enige uitkering heeft gedaan, uit de vaderlijke goederen on dat zij nu in behoeftige omstandigheden verkeert en daarom aan haar schoonzuster een jaarrente verzoekt. Zij verbleef toen te..... Delft!"

„Hoewel ik van de van Wissekerke's veel bevestigingen vond in gedrukte gegevens (Smallegange) en van de van Schenghens ook heel wat vond, kwamen de beide huwelijken niet voor de dag!"

30) Vestenboek Breda 1536 (zie *collectie* Cuypers).

Voor..... schepenen in Breda quam juffr. *Magdalena van Hagenau,* weduwe wijlen *Mr. Adam* van *Nyspen* met Jan Jan Godertssone haar voogd, voor haarzelf e, Mr. Charles Heenkenschoot, raadoidinaris in Brabant en Heer Jacob Greffens, priester, als momber van *Cornelis* van *Nyspen* en jufrouw *Antonia* van Nyspen zoon en dochter van wijlen Mr. Adam voornoemd, *van* den *voorbedde,* voor hen en ook in naam van Mr. Jan Gielis, notaris van het Hof van Kamerijk en Mr. Claes van de Vlyetheuve mede momber Jan Jan Godertsone voorgenoemd als voogd en Thomas van Breempt als toeziende, beiden van Adriaan des voorzeiden Mr. Adams van Nyspen, *sone van* de *nabedde* daar moeder af is de voorz. juffr. Magdalena van Hagenau en hebben zij de nalatenschap van wijlen Mr. Adam v. N. gedeeld, waarvan de goederen lagen in Ginneken.

31) Hij schreef Cuypers, Arnhem 2 Febr. 1877:

„J'ai aussi la connaissance d'une autre pièce très intéressante pour moi. Dans vos copies vous trouvez *Antonine* van *Nispen, femme* de *Jonkheer Viron,* fille du susdit Adam van Nispen et *soeur de Corneille* van *Nispen* (mort comme religieux dans le monastère de Groenendaal chez Bruxelles) et d'Adrien van Nispen, issu du second mariage d'Adam avec jouffrou Magdalena van Hagenau, dont je orois que nous descendons. Par suite du proces dont il est question au commencement de cette lettre et la vente ou perte des fiefs qu'ils tenaient au pays de Breda, ils ont tous quitté Breda et les environs. L'on trouve plus tard Viron et sa femme, donnant leurs pleins pouvoirs pour administrer leurs biens au baillu de Halteren (Faesz. je crois) en 1549 si je ne me trompe tout à fait. Mais on ne sait pas où, en quittant Breda, elle est restée: Antonine bien entendu. Or j'ai trouvé, il n'y a pas long

zeker niet juist. [32]) Ik zal thans deze Antwerpse familie van Nispen in beschouwing nemen.

d. De Antwerpse van Nispens.

Adriaen van Nispen en Maria van Oosten **zouden** volgens een aanvulling van de stamboom van de Launay in Antwerpen hebben gewoond en met hun zoon *Abraham* naar Vlissingen zijn gegaan. Hij zou in 1487 op kasteel Aertselaar bij Antwerpen hebben gewoond [33]) volgens Rietstap. Omgekeerd zijn van Nispens van de andere familie van Antwerpen naar Viissingen en Middelburg gegaan. Als we dan nog horen van hetzelfde beroep in beide families, is onze aandacht gespannen. In 1585 viel Antwerpen in handen van Parma en het is maar al te goed bekend, hoezeer de Noordelijke Nederlanden voordeel hebben gehad van de om het geloof uitwijkende Antwerpenaren. Namen als Balthasar de

A *Cornelis van Nispen* [35])
in 1595 betrokken bij de bouw van een watermolen t.b.v. de polder van Groot-Waspik. Reeds in 1578 te Antwerpen vermeld, waar hij 10 Nov. van dat jaar als geïntimeerde vonnis hoorde wijzen in het proces tegen de Wethouderen van Antwerpen,
x
1". *Anna* van der Veere(n);
2". *Anna van* Santvoort.

Margaretha [36]), † 1598, de derde vrouw van *Gillis* van *Eichelberg*, gen. *Hooftman*, schepen *(en* burgemeester?) van Antwerpen; vestigt zich na 1585 als koopman te Vlissingen. In 1578 gaf hij o.a. op aansporen van Balthaaar de Moucheron en Olivier Brunel opdracht de eerste tochten naar de Dwina (Rusland) te maken. Jan van de Walle was zijn beroemde factor. In het Rijksmuseum hangen hun afbeelgen, geschilderd door Maerten de Vos. Hij is dan 47 en zij 25 jaar. Hij sterft vóór 9 Dec. 1623.

Jasper, sterft jong.

Adriaan, geb. 1563, † kinderloos en ongehuwd te Antwerpen 16 Mei 1621 en begraven onder een marmeren monument, dat een schilderij van P. P. Rubens; voorstellende de opstanding van onze Verlosser, droeg. Gegoed te Reeth en Contich (het goed Crauweldonck). Met zijn twee broeders was hij koopman. In 1604 kregen zij gedrieën verlof voor zaken, regelmatig naar Holland te reizen. In 1613 werd op verzoek van Jan Spieck tegen hem een vonnis gewezen over een borgtocht.

Balthasar [37]), provoost van de Munt te Antwerpen; † volgens de ene bron In Dec. 1625, een andere de eerste dagen van 1626 (ieder geval vóór 17 Juni 1626) en werd bij zijn broeder Adriaan bijgezet [38]), × 1621 *Maria* de *Moy*, † 1651, dr. van *Hendrik*, raad en le secr. van Antwerpen, en *Elisabeth*, elders *Clara, Melchiorsdr. van Gulik* en wede van Philippe *Rubens*, aldus schoonzuster van de beroemde schilder P. P. Rubens.

Jasper, van Antwerpen, † na 9 Juni 1611; 14 Jan. 1605 diende hij tegen Joris van Speelbergen een request in bij 't Hof van Holland, × (ondertr. 13 April 1596) *Jobina* van *Polanen*, j.d. van Vlissingen, wonende te Middelburg, dr. van *Eustatius Adriaansz.*, Raad der Staten der Grafelijkheid van Zeeland. Zij hadden twee kinderen.

Mr. *Cornelis* geb. Middelburg 1597, leefde nog 15 Nov. 1642 en † vóór 16 Febr. 1643. In 1639 benoemde hij zijn broeder Maximiliaan tot universeel erfgenaam. Hij testeerde reeds in 1611. Was Dec. 1614 iur. stud. en werd licentiaat in de rechten. Door erfenis van zijn oom Baitaaar was hij gegoed te Raamsdonk, Brecht, Houtaen. Hij kocht een recht te Gravenursel in 1630. Procedeerde in 1640 tegen P. P. Rubens en Joachim Crog nesiua.

Maximiliaan, was in 1614 *nog* minderjarig, † kinderloos 31 Dec. 1675,
X
1°. *Christina van der Burg;*
2". *Elisabeth* Maarssen of *Mersens of Mertens.*
Mogelijk is hij dezelfde die in 1635 doopgetuige ia te IJzendijke. Maar dan moet hij wel in verband staan met een Mr. Nicolaas van *Nispen* die in 1628 te Kruiningen doopgetuige was [39]). Beide keren betrof het een kind de Buvry. Er woonde een Maximiliaan van Nispen in den Doel, ten N. van St. Annapolder, later in St. Annapolder, die in 1648 procedeerde tegen het polderbestuur aldaar.

---

temps, une procuration d'Antonine de 1554 datée do St. Omer!! qui l'aurait cru trouver lal Serait il poaaible de trouver autre chose la concernant, elle et ses frères en cette ville (St. Omer)? Son séjour à probablement été déterminé par la circomatance, que son père Adam susdit, y avait des relationa, ayant été aaaez longtemps secretaire de l'évêque de Cambrai duc de Kamergysze, comme dit une pièce à ma connaiasance.

Antonine et son frère Corneille ont obtenus licencea pour faire testament, attendu problement qu'ils etaient *sans* enfanta, la première le 12 Mai 1547, le aecond le 20 Nov. 1535. Ces testaments pourraient ila se trouver encore? Antonine vivant encore en 1570 comme le prouve une pièce trouvée par vous dans les papiers des troubles et dont on ne veut pas délivrer copie authentique."

[32]) Op de grafsteen te Antwerpen boven 't graf van de twee broeders staat :

D.O.M.S.

Adrienus et Balthasar van Nispen, eximius par fratrum, exigua hic homo conditi mercatores in re ampla existimatione honesta, ille vita coelebe exacta obiit, iste regîa monetae in hac urbe cum laude praepositua obiit XVIII Bel. anni M.D.C.XXVI unde sexagenarius ducta quadriennio ante Maria de Moy, Henrici f. es qua duoa suacepit liberos quos superstites estulit. Precare lector piis manibus feliciter.

Hier worden waarschijnlijk de voorkinderen van zijn vrouw bedoeld: Claire en Philippe Rubens. Hij had geen kinderen. Aldus Fernand Donnet 1912 t.a.p.

[33]) Chambre des comptes Bruxelles 1783*g*: 22 Oct. 1585 Jeronimo Delrîo met *Adriaen van Nispen* zijnen besetman ontfangt tot een volleen uit krachte van transport en donatie van Sr. Antonio Delrio de heerlijkheijt van Aertsselaer. Dit zal wel Adriaan Corneliszcon te Antwerpen zijn. Een besetman is een vertegenwoordiger van de leenman, die zelf niet kan of mag opkomen.

Rietstap. zegt, dat in 1487 een Delrio dit leen verhief. Ik betwijfel de juistheid van de datering.

Moucheron, Gillis van Eichelberg e.a., die wij dadelijk weer tegenkomen, zijn verbonden aan de ontdekkingstochten van de Noord-Nederlanders en de grootscheepse handelsondernemingen in de Gouden Eeuw. In Leiden en Middelburg kwam de lakennijverheid, dank zij de émigré's, tot grote bloei. Wij vinden de van Nispens van beide families te middel van deze activiteit. Maar behoren zij dan niet tot één stam, waarbij het verband in Antwerpen is te zoeken? Op bijgaande staat A vermeld ik, wat ik van de Antwerpse tak, gesproten uit de Dordrechtsche familie, weet. [34])

Toetsend nu de gegevens van deze Antwerpenaren valt op

1. *Cornelis van Nispen* is 1 a k e n k o o p m a n, waarschijnlijk zijn zoons en schoonzoon (onder meer) ook. De andere familie telde verscheidene vertegenwoordigers in dit beroep.
2. Na de val van Antwerpen kwam *Margaretha* naar V l i s s i n g e n en *Jaspar* met zijn nageslacht naar Middelburg. Leden van de andere familie worden dan ook, als te Middelburg en Vlissingen wonende, gesignaleerd.
3. Op de schaal van *Balthasar van Nispen* (zie noot [37]) komt het w a p e n van Nispen voor, zoals dat door M. Balen wordt omschreven „. . . . en nu ook het wapen van de andere familie is". (Het kan natuurlijk zeer goed zonder verwantschap overgenomen zijn).
4. De Antwerpenaren bleven (behalve Margareth.a) waarschijnlijk kat h o l i e k. De andere van Nispens waren doopsgezind maar één tak (waarvan de adellijke van Nispens) werd ± 1670 weer katholiek.
5. Als er een aansluiting van deze twee families zou zijn, dan moet. die in de eerste helft van de 16e eeuw of eerder gezocht worden. Cornelis van Nispen wordt 1578 te Antwerpen gemeld, afkomstig van Dordrecht. M.i. wordt deze weg, ondanks vele interessante coïncidenties, gezien de tijd, voor de genealoog dus een dood slop.

d. S a m e n v a t t i n g h u i d i g e 'stand v a n h e t o n d e r z o e k .

De conclusie van het bovenstaande moet dus zijn: de a f s t a m m i n g van de twee families van Nispen uit één stam is niet bewezen en het ziet er niet 'naar uit, dat dit gemakkelijk alsnog zal kunnen geschieden.

De volgende aanwijzingen kunnen duiden op een verband vóór 1600 [40]):

1. De f a m i l i e n a a m, waarschijnlijk ontleend aan het plaatsje Nispen, hebben de families gemeen, maar de overeenstemming van de v o o r n a m e n is niet groot. De ene familie heeft Jan, Gerard en Cornelis; de andere Abraham, Jacob en Christiaen. Beide hebben Adriaan. De laatste familie zou een Wouter hebben, welke naam voor de eerste familie gewoon is, maar heeft ook Coenraat, Peter, Aernout, welke' namen de andere vreemd zijn. Nu moet wel vermeld worden, dat volgens Jhr. Dr. E. van Nispen tot Sevenaer, een familie *van Havelte* voornamen heeft, welke met de Zeeuwse van Nispens overeenstemmen en dat naar zijn gevoelen het zeer goed mogelijk is, dat in het Steenbergse de familie zich van die familienaam heeft bediend (waarschijnlijk afkomstig van een bezitting). Nu staat er op een ontwerp glas-in-lood-raam (Oud Holland, afl. V, VI, 1942) onder het wapen van Nispen: *van Nispen dit van de Navene. Mier;* slaat het bijna zeker op Adam van Nispen, de drost van Breda. Maar in dit verband is zeker zo merkwaardig, wat ik vond in de Wapenheraut VIII, 101 „Reinier van Tuyll, gehuwd 5 Febr. 1369 te Steenbergen met *S i b e l i a van Havene,* dr. van *A d r i a a n,* heer van: N i s p e n en N. N. *van Vladeracken*". Als nu bewezen kan worden dat „van Havene" of „van Havelte" de pseudoniem was voor de voorvaderen van de Zeeuwse van Nispens, dan is het verband met de andere familie wel zo goed als bewezen.

Ik moet in verband met die voornamen nog op een andere

34) Zie o.a. Biografisch Woordenboek v. d. Aa (Schotel); Taxandria 1913, 156; Collectie Cuypers van Velthoven (chambre des comptes, Brussel; Dr. F. H. Fischer, Het leven van onze voorouders" 11; N.L. 1927, 318; N.L. 1928, 282, 348, 379; F. Dekker, Voortrekkers van oud Nederland; Navorscher XLVI; Bijdrage tot boeken en menschenkennis v. Schull en v. cl. Hoop D.IV, St. 11, blz. 65 e.v.; Navorscher XLI; N.L. 1884: N.L. 1897: Fernand Donnet 1912 Bulletin de l'Académie royale d'archéologie de' Belgique „un souvenir d' une visite etc."

35) De vierde zoon uit het, huwelijk van *Gerard Gerardsz. van Nispen* en diens tweede vrouw ***Margaretha Deyms.***

36) Merkwaardig is de kwartierstaat van Alexander Zoete de Lake (Adelsarehief Jaarboek 1902)

1) Zoete de Lake		2) d' Anneux dit de Warlin	
X		X	
Ranst		Montigny dit de Sivry	
4) van Nispen		3) v. Eijchelberg gez. Hooftman	
X		X	
V. d. Meeren		Heurck	

37) De schaal *van Balthazar van Nispen.*

Over deze magnifieke schaal, welke Balthazar v. N. in 1615 van de Aartshertogen Albert en Isabella als provoost van de Munt zou hebben gekregen, is veel gepubliceerd. Het is niet, eenvoudig hier een excerpt van te geven. In verband met dit artikel meen ik te kunnen volstaan met drie nieuwe aantekeningen te maken.

4. De schaal was indertijd met enig ander antiek zilver in bruikleen aan het Rijksmuseum te Amsterdam afgestaan. 'Zoals de conservatrice mij berichtte. is op 1 Oct. 1930 de bruikleen beëindigd en werd de schaal aan Mevrouw de Ridder teruggegeven, die toen in Rome woonde. Het is mij niet bekend wat daarna met de schaal is-gebeurd.

2. Schotel vermeldt in het hiervoren genoemde artikel in „Bijdragen tot boeken etc.....", dat de schaal 9 April 1702 behoorde aan juffrouw *Cornelia* van *Lakervelt*, dochter van *Anna van Nispen* en echtgenote van Adriaan Hoogop. Dit is een merkwaardig gegeven. *Anna van Nispen* was gehuwd met Christiaan van Lakervelt. Zij was de dochter van Abel (1580—1638) en Cornelia van Eertrijke (1592—1680). Nu is zo merkwaardig, dat de schaal in een geheel andere tak van die familie van Nispen terecht kwam. De vader van Balthazar had namelijk behalve drie volle broers een halfbroer Gerard, waarvan de moeder was Catharina ***van*** Houte. Deze Gerard trouwde met Maria de Jode en van dit echtpaar was Anna het achterkleinkind.' Nu hadden de twee volle broers van Cornelis: Gerard en Dirk wel geen mannelijk nageslacht, maar Adriaan, de oudste van de ***vier wel.*** Deze werd de stamvader van de muntmeesters en raadsheren.

3. De latere eigenaren, welke Schotel t.a.p. opsomt, kan ik niet thuisbrengen in de genealogie. In 1746 krijgt een *Abraham van Nispen* de schaal. Abraham is een typische voornaam in de andere familie van Nispen. Toch zal hij wel van de Dordtse stam zijn geweest. Ik breng hem in verband met Abraham van Nispen, die in 1723 doopgetuige was over een kind Tack, een Zeeuws-Vlaamse familie. De grootmoeder van bovengenoemde Gerard van Nispen, getrouwd met Maria de Jode, was Margaretha Tack, echtgenote van Gerard van Nispen Sr.

38) In 1631 erfde hij ***van*** zijn broeder Adriaan o.a. goederen ***te*** Reeth en Contich. Balthazar had in 1612 al contact met de familie Rubens. In dat jaar verheft hij ten behoeve van Philips Rubens zekere gronden te Nispen. In 1625 stichtte hij nog een huis voor twaalf oude mannen en een voor vijf jongens te Antwerpen. Hij liet zijn vermogen na voor drie-kwart aan zijn neef Cornelis van Nispen; een-kwart was voor de kinderen van zijn halfzuster.

39) Er zijn nog enkele van Nispens, die ik met deze Antwerpse familie in verband breng zonder ze te kunnen plaatsen.

1. *Gillis* van *Nispen,* die 17 Nov. 1631 attestatie naar Amsterdam kreeg (N.L. 1917). Deze was echter doopsgezind!

2. *Jacques* aan *Nispen,* poorter van Vlissingen, 28 Jan. 1602 afkomstig uit Brugge (N.L. 1920).

3. Mr. Nicolaas van *Nispen* hier genoemd sub Maximiliaan.

40) Voor de Zeeuws-Gelderse familie ga ik uit van de hypothese Van Spaen—De Launay-Rietstap.

familie in het Steenbergse wijzen. In een Huybergse akte 1359 komt voor *Loedwy Stadincxdr. van Nispen* (Perk. Reg.), zie Tax. 1907, *134. Een halve eeuw* later komt er in Steenbergen een geslacht *Stadinc Ic* voor! Rietstap schijnt geput, te hebben uit Butkens en M. Balen. In 1270 en 1294 zou deze Stadink, die hij de stamvader van de Zeeuwse familie acht, genoemd zijn. Het is niet overtuigend.

2. Het wapen van de in de adelstand benoemde van Nispens werd reeds door M. Balen in 1677 het wapen van de andere familie genoemd. Er zijn ook talrijke bewijsstukken voor 't gebruik van dit wapen door leden van de laatstgenoemde familie.,

Hierboven heb ik reeds gewezen op de typische variatie van de leeuw komende uit een kuip. Zowel Pieter Jaspar van Nispen, van wiens afkomst wij niet zeker zijn, als Hendrik Adriaansz. van Nispen uit, Dordrecht gebruikte deze figuur, de een als wapen de ander als helmteken, Het wapen zegt in deze niet veel. Het is goed mogelijk dat de Zeeuws-Gelderse familie het van de Brabants-Hollandse overnam.

3. Wat de woonplaats betreft. Waarschijnlijk komen beide families uit Nispen. In de eerste tijd zullen zij beide dus wel in Westelijk Noord-Brabant hebben gewoond. Heeft de ene familie Breda en de andere Steenbergen als centrum gehad? Later is er nog even die gemeenschappelijke bewoning van de streek van Antwerpen.

4. Het beroep stemt in zoverre overeen, dat in beide geslachten de leden als leenmannen ondergeschikte bestuursfuncties hadden. Later is er een (toevallige?) overeenstemming' van beroep als lakenhandelaar.

5. Het maatschappelijk niveau verschilde in beide families niet veel. Wel waren de van Nispens te Breda wat rijker en hadden zij hogere posten.

6. In de 2e helft van de 16e eeuw was het geloof van de Zeeuwse familie Doopsgezind (Mennist) van de Brabantse (Dordrecht) calvinistisch. Het geloof geeft geen aanwijzingen in deze.

7. Het contact tussen beide families is, voor zover bekend, van veel latere datum. Ik heb nooit gehoord van souvenirs, die de ene familie van de andere zou hebben. Een familieoverlevering, ouder dan het midden van de 18e eeuw (toen de genealogie van Simon van Leeuwen weer werd ontdekt), lerende, dat de ene familie uit het andere geslacht is gesproten, is er niet. Wel een wishful thinking! Het contact tussen Jacob Hendrik van Nispen met Pieter Jaspar van Nispen (aangenomen eens dat deze tot de andere familie behoort) is van 1766, dat van Herman Carel van Nispen met Mr. Johan van Nispen te 's-Gravenhage (zie hierboven) van 1784.

Hoewel dus niet vol verwachtingen over het vinden van the missing link, spoor ik toch aan tot een gelijktijdig bestuderen van de twee geslachten *van Nispen,* omdat men deze uit elkaar moet houden om van één meer te weten te komen, terwijl beide talrijke in leven zijnde nakomelingen hebben, zodat velen zich hiervoor kunnen interesseren.

De buitenplaats „Ter Weegen" te Sassenheim en het geslacht Rente Linsen,

door W. J. J. C. BIJLEVELD.

Ter Weegen was eene der schitterendste buitenplaatsen onder de zeer vele, die. Leiden nog tot diep in de 19e eeuw

van alle zijden omringden, doch er is maar bedroefd weinig van bekend.

Toen van der Aa zijn beroemd werk uitgaf tegen het midden dier eeuw wàs het reeds in handen van *J. C. Rente Linsen* en bijna 100 H.A. groot; het bezat prachtige bosschen, gevoed door de Wasbeek, die uit het binnenduin van Wassergeest komend, aan de westzijde door zijnen kronkelenden loop, voor den nauwlettenden 'opmerker nog steeds in het thans vlakke land waarneembaar, eene bijzondere bekoring gaf aan het geheel, evenals de duintjes in de plaats zelve. Het huis was eene ruime zomerwoning, zonder eenige opvallende bijzonderheid, dan hare ligging, liefelijk en harmonisch. Het beste bewijs daarvoor is, dat P. J. Lutgers in zijn bekend werk over al het schoons op dit gebied en in dienzelfden tijd, dat van der Aa zijn werk uitgaf, wel den beroemden koepel aan den weg, niet het huis, heeft afgebeeld. Ik vond eene aankondiging van 1812, als de inboedel van het huis geveild wordt, doch kan niet zeggen, wien het daarvoor, of daarna toekwam, evenmin, wanneer de familie *Rente Linsen* het verwierf. In elk geval woonde J. C. *Rente Linsen er* des zomers met zijne vrouw *A. G. Voombergh* en was de bouwer en de inrichter van den Chineeschen koepel. Hij liet zijn kostelijk bezit na aan zijnen oomzegger *J. C. S. Rente Linsen,* die het ook voor de zomermaanden betrok. Het geheel was gelegen ten oosten van de Postbrug in de gemeente Sassenheim en de koepel ongeveer tegenover den Warmonderdam. Van den Heer P. J. Groen, behanger en stoffeerder te Leiden in de toenmaals vermaarde firma van Ewijk en Groen, heb ik een en ander vernomen over de plaats en hare bewoners. Groen leefde van 1828—1910 en had, na zijn vertrek uit zaken, zijnen tijd vrijwillig gewijd aan werk ten archieve. Hij had in de kracht zijns levens schier alle buitens om de stad gedurende tientallen van jaren, geregeld en meermalen per maand bezocht, om daar de noodige werkzaamheden te doen verrichten, zoodra de families hare zomerkwartieren hadden betrokken, welk verblijf door het vinken en de jacht doorgaans tot den Kersttijd werd verlengd. Volgens hem bevatte de koepel, die uiterlijk de Chineescne drakenemblemen droeg, van binnen eene schat aan porselein, lak- en koperwerk, benevens de fraaiste zijden stoffen. Als er daar ontvangen werd, kwam er uit het huis passend zilverwerk bij, doch men durfde dat zelfs toen niet in den koepel aan den weg te laten, daar langs dien druksten verkeersader van Holland ook al het gespuis 'uit heel ons land zich placht te bewegen.

De Heer *J. C. S. Rente Linsen* had zich reeds spoedig uit het actieve zakenleven teruggetrokken en het grootste deel 'van zijn vermogen belegd op eene wijze, die het tegenwoordig geslacht hoogst zonderling zou vinden, n.l. in schepen, die alle 'voor zijne risico voeren. Wijlen Mr. R. J. G. baron van Pallandt (1826-1899) heeft mij zelf wel verteld, hoe hij in 1854, toen hij zijne nicht, de ertvrouwe van Rosendael, huwde, eene schoener had gekocht, die hem lange jaren belangrijke baten afwierp, doch, toen de uitbreiding der stoomvaart zooveel verandering had aangebracht in het tempo van transport, had hij zich bijtijds van deze „Pallandt van Rosendael" ontdaan, n.f. tegen den jare 1880. Kond dienzelfden tijd werd de geheele vloot van den Heer *Rente Linsen door* ramp op ramp getroffen. zoodat deze zeer eenzijdige belegging hem noopte, ter Weegen te verkoopen. Hij vestigde zich toen des zomers op de Breul bij station Zeist, doch stierf bij toeval in Amsterdam. Zijn schoon bezit in Sassenheim viel der bollenwoede ten prooi en werd gesloopt en gerooid, de waterpartijen gedempt, de duinen afgegraven, Niet alles opeens,

doch geleidelijk, zoodat ik mij uit de jaren 1893/4 *nog zeer wel* de povere resten van het fraaie buitengoed en ook den eenzamen koepel herinner. Deze laatste werd eerst naar de provincie Groningen verkocht, doch ten slotte verworven door Mr. kl. *H. van Notten,* tantezegger van Mevrouw Rente Linsen, die hem deed herrijzen op zijn landgoed onder Huis ter Heide, dat hij ter herinnering ter Weegen noemde. Doch ook dit al hield slechts stand tot den dood des Heeren van *Notten* in 1922. De koepel, hoewel zwaar gehavend, bestaat echter nog op. het terrein achter Florence Grove aldaar!

Bijdrage tot eene genealogie Rente Linsen.

Wapen: gevierendeeld: 1 en 4 in zilver eene groene linzenstruik op grasgrond; 2 in zilver een gouden ring; waarbinnen op blauw veld eene witte roos met rood hart, beladen met een zwart kruis (zijnde het embleem van Dr. *Martin Luther);* 3 in blauw een natuurlijke gans op grasgrond, de kop omgewend (Rente). Dekkleeden zilver en rood, helmteeken een gans.

I. *Heinrich Linsen,* in Gehrden, Hannover, tr. *Catharina Sophia Hedwig Luther,* dr. van *Andreas Luther,* Gerichtsschreiber in Hannover en *zoon van* den predikant in Saesau, en *M. M. Hachmeister.*

II. *Anton Conrad Linsen* in Gehrden, tr. AJ. *N. Rente,* † beiden vóór 12 April 1781.

III. *Heinrich Christoph Samuel Rente Linsen,* geb. Gehrden 6 Mei 1759, vestigt zich als koopman te Amsterdam in firma Linsen, van Renselaer en Co, † Amsterdam 19 Mei 1839, tr. Amsterdam 29 April 178 1 *Catharina Elisabeth Seegers,* geb. Amsterdam 25 Jan. 1763, † Amsterdam 25 Jan. 1834, dr. van *Jan Ludolph en Catharina Elisabeth Hulsenbeek.*

Uit dit huwelijk:

1. *Joan Christoph Rente Linsen,* geb. Amsterdam 8, ged. Luth. kerk 9 Juli 1782. koopman. † h. ter Weegen, Sassenheim 27 Aug. 1855, tr. Amsterdam 30' Nov. 1814 *Anna Gelina Voombergh,* geb. Amsterdam 22 Mei, ged. Westerkerk 5 Juni 1795, † Amsterdam 25 Dec. 1866, dr. van *Dirk* en *Aletta Cornelia Rutgers.*
2. *Jan Willem Rente Linsen,* geb. Amsterdam 13 Oct. 1783, koopman, † Amsterdam 12 Sept. 1846.
3. *Samuel Hendrik Rente Linsen,* geb. Amsterdam 26 Jan. 1786, koopman, † Amsterdam 25 Sept. 1855.
4. *Fredrik Ludolf,* volgt IV.
5. *Catharina Elisabeth Rente Linsen,* geb. Amsterdam 9 Oct. 1789, † Amsterdam 3 Nov. 1868.
6. *Anthonie Gabriël Rente Linsen.* geb. Amsterdam 3 Juni 1799, koopman, † Amsterdam 14 Dec. 1840.

IV. Fredrik *Ludolf Rente Linsen,* geb. Amsterdam 21, ged. Luth. kerk 31 Dec. 1787, koopman, † Amsterdam 15 Jan. 1836, tr. Amsterdam 27 Juli 1825 *Suzanna Antoinetta Carolina Backer,* geb. Amsterdam 3 Febr., ged. Engelsche kerk 12 April 1807, † h. de Beek, Bloemendaal 8 Juli 1851, dr. van *Teunis Helmich* en *Suzanna Johanna Geridina van Noemer.*

Uit dit huwelijk:

1, *Catharina Elisabeth Rente Linsen,* geb. Amsterdam 29 Juli 1830, † Amsterdam 24 Nov. 1890, tr. Ubbergen 31 Oct. 1853. *Albert Henri Daniel van Gheel Gildemeester, geb.* Amsterdam 20 Aug. 1826, koopman in firma gebrs. Gildemeester, † Amsterdam 11 April 1881, zn. van *Cornelis Jan* en *Elisabeth Sophie Backer van Leuven.*

2. *Joan Christoph Samuel Rente Linsen,* geb. Amsterdam 16 Aug. 1832, † Amsterdam 23 Aug. 1883, tr. Amsterdam 8 Juli 1869 *Agnes Gabrielle van Notten.* geb. Amsterdam 13 Nov. 1840, † Amsterdam 5 April 1911, dr. van *Johan Carel* en *Agatha Johanna Elisabeth Wilkens.*
3. *Suzanna Antoinetta Carolina Rente Linsen,* geb. Amsterdam 28 Aug. 1835, † Hilversum 8 Juli 1885, tr. Amsterdam 29 Oct. 1857 Mr. *Eoert Jan Everwijn Lange,* geb. Amsterdam 1 Febr. 1831, advocaat, lid gem. raad, † Amsterdam 17 Mei 1908, zn. van, Georg *Conrad Lange en Johanna Jacoba Reiniera Everwijn.*

Foutieve wapens en namen in diverse bronnen,

door R.T. MUSCHART.
(vervolg van LXIV, 365).

Dikkers.

Volgens het Algemeen Nederlandsch Familieblad 1888, pag. 89, voerde een familie *Dikkers* in de 18e eeuw in Overijssel, waartoe o.a. behoorden *Jan Hendrik Dikkers,* schout van Vriezeveen, overleden in 1811, *en Hendrikus Dikkers,* burgemeester van Rijssen, overleden in 1802, als wapen; „een dwarsbalk beladen met een gesp en vergezeld boven van 3 rozen naast elkaar en beneden van 2 dwarsbalken". In de eerste plaats zij hierbij opgemerkt, dat deze beschrijving eenigszins vreemd is, n.l.: „een dwarsbalk vergezeld beneden van 2 dwarsbalken". Logischer zou een beschrijving „3 dwarsbalken" zijn. Op een lossen lakafdruk met dezen naam *Dikkers* echter blijkt, dat de beladen dwarsbalk even breed is als de gedeelten van het veld daar boven en daar beneden, zoodat de beschrijving „doorsneden in drieën" juister is. In de tweede plaats zij opgemerkt, dat volgens dezen lossen lakafdruk net voorwerp op den dwarsbalk geen gesp is, doch een schuinkruisje binnen een zeer smallen cirkel, waarover 4 kruisjes heengaan, en dat de voorwerpen boven de dwarsbalk geen rozen doch 3 vierbladen zijn. In de derde plaats zij opgemerkt, dat ik het laatst beschreven wapen eveneens vond op een lossen lakafdruk met den naam G *ijzelman.* En in de vierde plaats ten slotte zij opgemerkt, dat de lakafdruk van voornoemden *Jan Hendrik Dikkers,* in 1785 scholtus van de heerlijkheid Almelo en Vrieseveen, in de Brieven aan de Staten van Overijssel een totaal ander wapen vertoont, n.l.: „een dwarsbalk vergezeld boven van 2 eenden en beneden van 3 sterren (2—1)", met als helmteeken een eend tusschen vlucht. Wij hebben dus hier 2 bronnen, die het wapen van de zelfde persoon, n.l. *Jan Hendrik Dikkers,* op twee geheel verschillende wijzen weergeven: één dezer wapens moet dus foutief zijn.

Dirks.

Volgens de Nederlandsche Leeuw 1927, kolom 25, voerde *Abraham Dirks,* in 1773 kapitein der Artillerie, die 17/7 1749 te Bathmen trouwde met *Aleida Jacoba Dapper* en in 1767 te Paramaribo woonde, als wapen: „in rood 2 schuingekruiste zilveren sleutels". Dit wapen deugt niet, de voorwerpen

zijn geen sleutels, doch voorwerpen als onderstaande schets, zooals blijkt uit den lakafdruk

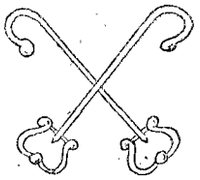

op het testament van voornoemden *Abraham Dirks,* die met zijne vrouw *Alijda Jacoba* **Dapper 21** Januari 1766 te Paramaribo testeerde, in de testamenten in het Oud-notarieel-archief van Suriname.

Dirxs.

Dr. *Jan Dirxs,* in 1775 doctor te Hoorn, voerde als wapen: „gevierendeeld, I en IV in goud een zwarte klimmende griffioen; II en III in blauw 3 goden sterren", met als helmteeken: een gouden ster, volgens het Wapenbord van het Chirurgijnsgilde in het West-Friesch Museum te Hoorn. Al dadelijk valt het op, dat het helmteeken een voorwerp vertoont uit de kwartieren II en III en niet uit de kwartieren 1 en IV.

Uit geeft te denken en doet veronderstellen, dat de sterren in de kwartieren I en, IV moeten staan, m,a.w. dat dit wapen het omgewende beeld Van het juiste wapen te zien geeft. Dat dit inderdaad het geval is, blijkt uit den lakafdruk van *Daniel Dirxs,* in 1757 te Hoorn, bailliu en schout van de vrijheerlijkheid Spanbroek en Spierdijk, in de Bijlagen tot de notulen van de Gecommitteerde raden van het Noorder kwartier in het Rijksarchief te Haarlem, als wapen vertoonende „gevierendeeld, 1 en IV: in blauw 3 sterren; II en III: in goud een klimmende griffioen" en als helmteeken: een ster tusschen vlucht.

Dobbelstein van Doenraede en Dobbelsteijn.

Volgens de Limburgsche gemeentewapens door Eversen, pag. 72, voerde *Godart Dobbelstein van Doenraede,* die in 1472 de heerlijkheid Terblijt **verkocht,** als wapen: „in zilver een rood slangenkopkruis en in een hartschild een zilveren dobbelsteen, vertoonende slechts één zijde met 5 zwarte oogen (2—1—2) beladen": en volgens de Wapens van den tegenwoordigen en vroegeren Nederlandschen Adel door Rietstap voerde de oud-adellijke Limburgsche familie *Dobbelsfeijn* als wapen: „in zilver een **rood** slangenkopkruis beladen met een zilveren dobbelsteen vertoonende slechts één zijde met 5 roode oogen (2-1-2) beladen". Hoewel het in verband met den naam zeer aantrekkelijk is, te veronderstellen, dat het over het kruis heengaande voorwerp inderdaad een dobbelsteen zal voorstellen, neemt dit toch niet weg, dat ik in origineele archiefbronnen dit wapen nooit anders gevonden heb dan met een met 5 koeken beladen hartschild (dus zonder dobbelsteen) over het kruis heengaande. Aldus voerden *Joan Carel* baron ***van Dobbelstein,*** heer van Eijnenburgh, Luitenant-Generaal der Infanterie van den Keurvorst van Keulen, getrouwd met *Catharina Bernardina* baronesse ***van Westerholt*** en hun zoon, *Borchard Carel Joseph,* kapitein der Infanterie, die 13/11 1721 op het Huis Cannenburgh huwelijksche voorwaarden oprichtte met *Reijnira Barbera* baronesse ***van Isendoorn à Blois tof den Cannenburgh, volgens*** hunne lakafdrukken in het heerlijk-

heidsarchief Cannenborch. Het Armorial Général beschrijft dan ook zeer juist het wapen *Dobbelsteijn* met een met 5 roode koeken beladen zilveren hartschild over een rood slangenkopkruis in zilver heengaande,

Doe.

Gerrit Franszoon Doe, 17 Febr. 1560 te Leiden, voerde volgens M.S. Wapenboek van G. van Rijckhuijsen deel I, folio 61 verso, in het Gemeente-Archief te Leiden als wapen: „een ring vergezeld van 3 lelies". Dit wapen deugt niet. wij hebben hier met een zeldzame verschijnsel te doen, zooals ik dat meermalen heb gevonden, n.l., dat een persoonlijk bijfiguur door onwetendheid gepromoveerd is tot hoofdfiguur. Het bijfiguur in casu is de ring, deze heeft niets met het eigenlijke familiewapen te maken, doch is slechts een persoonlijk bijfiguur door voornoemden *Gerrit Doe* aan zijn familiewapen toegevoegd. Dergelijke bijfiguren, die op oude zegels talloos veel voorkomen, zijn altijd veel kleiner van proportie aan de overige voorwerpen; men herkent ze direct daaraan. In casu moet dernalve de ring veel Kleiner geweest zijn dan de lelies. Geheel in overeenstemming hiermede beschrijft het Armorial Général dan ook het wapen van de Leidsche familie *Doe* als: „in goud 3 blauwe lelies", doch maakt eveneens de zeldzame fout door te zeggen, dat het ook voorkomt als „in goud een zwarte ster vergezeld van 3 blauwe lelies". Ook deze Ster kan niet anders dan een bijfiguur, zijn en zou dus de beschrijving: „3 lelies vergezeld van eene kleine ster in het schildhart" beter zijn. Dat die ring en die ster inderdaad niets met het familiewapen te maken hebben, blijkt o.a. uit de zegels in de collectie schepenzegels in het Gemeente-Archief te Dordrecht en aan. een schepenbrief in particulier bezit van *Jan Gerritszoon Doe,* in 1466 en 1469 schepen van Dordrecht, vertoonende als wapen: „3 lelies vergezeld in het schildhart van een voorwerpje, dat er uitziet als een naar beneden gebogen zwemmenaen visch met den kop naar links"; en uit het zegel aan charter liegest 248 van het klooster St. Maria Magdalena in Bethanie te 's-Gravenzande van *Frans Geryisz. Doe,* ook voorkomende als *Frans Geryt Doenzoon,* 19 Dec. 1528 schepen van Leiden, vertoonenae als wapen: „3 lelies vergezeld van een zeer klein vijfpuntig omgekeerd sterretje tusschen de 2 bovenste lelies". *Doe* is een oude voornaam.

Doelmans.

'Volgens de Publications de la Société historique et archéologique dans le Duché de Limbourg 1879, pag. 255, voerde eene familie *Doelmans* als wapen: „gevierendeeld, I en IV 3 hamers; II en III een leeuw". Volgens het M.S. Wapenboek van van Kinschot met monumenten en grafschriften in de Bibliotheek van het Rijksmuseum te Amsterdam evenwel vertoonde een kwartierwapen *Doelmans* op de grafzerk van den in 1598 overleden *Laurentius Meysz.* in St. Janskerk te Maastricht het navolgende: „gevierendeeld, I en IV 3 leeuwen; II en III 3 hamers". Evenzoo, met de 3 leeuwen in I en IV en zwart in zilver en met de 3 hamers in II en III en goud in zwart kwam dit wapen met den naam *Dolmans* voor als vaderlijk kwartier op een grafbord van den 12 Mei 1663 overleden en in de St. Servaaskerk te Maastricht begraven ***Johan Reinierszoon van Meer,*** Kapitein-Luitenant, volgens Maasgouw 1903, pag. 25. Volgens de hiervoor aangehaalde Publications 1882, pag. 250, waar meer gegevens, was de oudere naam dezer familie *Doelmans* in plaats van Dolmans. In de Limburg-

sche wapens onder redactie van J. M. van der Venne ten slotte is het wapen van eene familie *Doelmans* aangegeven als volgt: „gevierendeeld, 1: in goud 3 roode leeuwen; 11: in rood 3 zilveren rozen; 111: in blauw 4 gouden hamers (2-2); IV: in zilver een schuinlinks geplaatst gouden tak, waaraan 3 blauwe klokvormige bloemen", uit welk wapen in verband met het voorafgaande blijkt, dat de doorsneden rechterhelft, dus de kwartieren I en 111 tezamen, het eigenlijke wapen *Dolmans* weergeven, doch met de onderdeelen op andere wijze gerangschikt dan bij de wapens *Dolmans* en *Doelmans* in de Maasgouw en bij van Kinschot en bovendien met 4 inplaats van 3 hamers en met andere kleuren. Dit laatste, n.l. de verschillende kleuren, behoeft ons niet te verwonderen, want de voorbeelden, dat een zelfde familiewapen in diverse bronnen met verschillende kleuren is aangegeven, zijn legio, doch wat wel heel vreemd is, is dat de aangehaalde Publications 1879 dit wapen: anders beschrijft dan de 3 overige bronnen, n.l. de hamers in 1 n IV en in de kwartieren II en 111 een 1eeuw en dat het werk onder redactie van van der Venne 4 hamers in plaats van 3 hamers aangeeft. Natuurlijk zijn 2 dezer wapens foutief of wel zij zijn alle 3 foutief. Aangezien ik dit wapen nimmer in een origineele bron gevonden heb, kan ik niet constateeren, wat het juiste moet zijn.

Dolocher.

'Volgens een M.S. Wapenboek van van der Lely, getiteld: „Versameling van tombes, sepulturen en monumenten in diverse Hollandsche kerken" in de Kon. Bibliotheek vertoon; de een kwartierwapen Dolocher op de grafzerk te Haring en van den omstreeks 1550 overleden *Christoffel van Sfernsee,* drossaard dier stad, als wapen: „gevierendeeld, I en IV een vogel; 11 en 111: een horizontaal geplaatste boomstronk, waaraan naar boven een, eikelblad en aan de onderzijde een tak, die eerst naar beneden en vervolgens naar boven is omgebogen en waaraan in top een eikel en naar links een eikeblad". Volgens de Friesche Adelaar 1888, aflevering 4, van J. Wenniger echter werd deze 1 Febr. 1560 overleden Chr. *van Sfernsee* in de kerk te Metslawier begraven en vertoont het kwartierwapen *Dolocher* op die zerk in de kwartieren 11 en 111 niet anders dan één eikel.

van Dompselaer,

Anfonius wan Dompselaer, in 1686, en *Wolf Jan van Dompselaer,* in 1652, beiden schout van Cuinre, voerden volgens de Bijdragen tot de Geschiedenis van Overijssel 1876, pag. 322, als wapen: „een verkort kruis". Dit wapen deugt niet, voor zoover tenminste *Anfonius* betreft, want diens zegel met naam als randschrift aan charter in het familiearchief Sloet in het Rijksarchief te 's-Gravenhage van 1 Febr. 1685, als schout en dijkgraaf der heerlijkheid Cuijnre en Carspel Blanckenham, vertoont het.bekende wapen der West-Veluwsche familie *van Dompselaer* met een ankerkruis en als helmteeken de mand, waaruit vlammen komen. Vrij zeker zal dus de schout *Jan van Dompselaer* ook wel dit ankerkruis als wapen gevoerd hebben.

van Domselaar,

Bloys van Treslong Prins beschrijft in de Wapenheraut 1918, pag. 296, dit wapen op de grafzerk in de Martinuskerk te Tiel van *Johan Rijke van Domselaar,* kapitein, overleden 26 April 1770, *Johan van Domselaar,* kapitein ter zee, wiens weduwe *Cornelia Margaretha Barfhens,* 16 April 1783 overleed, en *Johanna Cornelia van Domselaar,* overleden *20* Dec. 1796 als de vrouw van den Tielschen burgemeester Dr. *Benjamin Hoogendijk, als* volgt: „doorsneden: A. 3 ringen: B. 3 papegaai en". Dit is onjuist, want het wapen op deze zerk vertoont zonder twijfel in de benedenhelft 3 roskammen.

Donck.

Volgens het M.S. Wapenboek der Edele en oude patritie families van Gorinchem in de Kon. Bibliotheek was een kwartierwapen *Donck van Paul van der Veen,* A° ....., secretaris van Gorinchem, „in hermelijn een schuinkruis". Deze naam is zoo goed als zeker onjuist, want dit wapen is precies hetzelfde als dat der familie *wan der Daesdonc,* waartoe' o.a. behoorden *Pouwels van der Daesdonc,* in 1350 leenman van Oisterhout, en *Peter van der Daesdonc,* in 1472 schepen van Breda, volgens hunne zegels aan charters in het archief der Nassausche domeinen, welk wapen in het Armorial Général met den naam *van Daesdonck* beschreven is.

Donselaar.

Volgens een M.S. Wapenboek met wapens van 4 familiën in het Museum Meermanno Westreenianum voerde eene familie *Donselaar* als wapen: „doorsneden: A. in goud 3 roode ringen; B. in rood 3 gouden roskammen". Deze naam is niet geheel juist en moet *van Domselaar zijn,* overeenkomstig hetgeen hiervoor onder dien naam is medegedeeld.

(Wordf vervolgd.)

INHOUD VAN TIJDSCHRIFTEN ENZ.

Nederlandsch Archief voor Genealogie en Heraldiek, jrg. V.

af 1. 7 : Dr. J. F. van Bemmelen, De gemeenschappelijke afstamming van Dr. *Frederik Schmidf Degener* en Prof. Dr. *Meike Kamerlingh Onnes.* — J. C. Steenkamp, Fransche Heraldische figuren (met plaat)'. — J. J. Polderman, Een kwartierstaat, opgebouwd uit veel boerengeslachten *(Lindenbergh* te Wemeldinge). — J. C. S., Letters op wapens. — J. C. S., Het wapen van Laren. — J. C. S.,' Schepen (met plaat). — F. J. H. Weyn Banningh, Register van aangenomen familienamen *(van Basfen Batenburg).* -- Boekbespreking: Het geslacht *van Sfeyn;* De Fransche kroonpretendenten.- Varia. (o.a. fragment *Tjemkes, Brouwer).*

af 1. 8 : A. A. Metz-Backer Overbeek, Het erve Overbeek te Twekkelo. — A. L. Carstens, De verloving van Prinses *Elisabeth van Engeland* (met kwartierstaat van *Philip Mountbatten,* prins *van Griekenland* en andere tabellen). — J. C. S., Jacht (met afbeeldingen). — H. L. Kruimel, De klappers op de Inbrengregisters van de Weeskamer te Amsterdam (vervolg) (o.a. *de Four, van der Bilt, Blanck, Craey, Luers).* — Bijleveld, Wat beduidt: Dissen als naamsuitgang? — Boekbespreking: Nederland's Patriciaat XXXIII, Annuaire des Familles Patriciennes de Belgique 1945.

af 1. 9 : A. A. Metz-Backer Overbeek, Het erve Overbeek te Twekkelo (Bijlagen). — H. L. Kruimel, *van Bronckhorsf.* — H. L. Kruimel, De klappers op de Inbrengregisters van de Weeskamer te Amsterdam (vervolg) (o.a. *Kemp, Mey, Bruyningh, Scheltus, de With).* — J. C. S., Rare Aves (met plaat). — W. Geering, De graven *Von Bernstorff; Antal de Folsögeller.* — W, K. v. d. Veen, Geslacht *Brouwer+*

De Zaende, jrg. 11, nr. 8.

G. J. Honig, Het journaal van *Jan Cornelisz Noomen over* het bezoek van Czaar Peter aan Holland en. Zaandam in 1697 en 1717.

Gens Nostra, jrg. 11.

af 1. 1: J. S. Willems-Le Clercq, Proeve van een onderzoek naar den naam *Bijsterveld* (vervolg). — F. P. B., Dubbele geslachtsnamen. — J. Heeren, Een en ander over stambomen. — De fiches collectie der Waalsche bibliotheek te Leiden. — F. A. Nelemans, Het gilde van St. Joris te Zevenbergen, — K., Het geslacht *Smallegange*.

af 1. 2: W. D. H. Rosier, *Pieter Cornelisz. Hooft,* zijn naam en zijn afstamming Geslachtsstaat van *Pieter Cornelisz. Hooft;, Pieter Cornelisz. Hooft* en zijn familie: Het wapen van *Pieter Cornelisz. Hooft; De* woningen van *Pieter Cornelisz. Hooft,* (hierin een lijst van drosten van Muiden, Weesp en Gooiland, voorgangers van P. Csz. Hooft en van diens opvolgers. Onder de voorgangers komen enkele verkeerd gedrukte namen voor b.v.: 1354 *Gerrit van Boele,* dit moet zijn *Gerrit Boel:* 1536 *Jan de Chanie* m.i. de *Chanu).* — *C.* Postma, Hulpmiddelen der genealogie (een overzicht van gedrukte bronnen). — R. G. Stoffels, Betr. kwartierstaat *van den Acker.* (Gemert). — Bijleveld, *Robbert Hennebo.* — Vragenrubriek.

af 1. 3: M. van der Kooy, Geslacht *van der Kooy* (Delfland). — J. Heeren, Een en ander over stambomen (vervolg). — Jacobus Rosseel, Het hof Rosseel, de familie *Rosseel.* — Pater W. Th. Riswick O.E.S.A., Het huis Rijswijk te Groessen. — Leo J. Bisterbosch, Onze bidprentjes. — Bijleveld, Zonderlinge namen. — Vragenrubriek.

af 1. 4: M. van der Kooy, Geslachtslijst *van der Kooy* (vervolg). — J. Heeren, Een en ander over stambomen (vervolg). — C. Postma, Echtscheidingen uitgesproken door het „College van de Weth" te Rotterdam. 2 Januari 1725—30 December 1747 (wordt vervolgd). — Ds. K. H. L. van Selms, Geslachtsregister der familie *Amya.* — J. v. L., Herinneringen aan Heeze. — Vragenrubriek.

De Schakel, Tijdschrift van den Antwerpschen kring voor familiekunde.

jrg. 1 (1946) o.a.: Fern. van Melckebeke, In memoriam Z. E. H. *Louis Philippen* (bevat een lijst van diens publicaties o.a. betreffende *Godevaart* IV Heer *van Schooten-Breda* en gegevens over stadszegel en oude schepenbrieven van Bergen-op-Zoom). — Hubert Thijs, Namenklapper op de Weesmeesterkamer der Gemeente Schelle (1611-1695). — Baron J. R. de Terwagne, L'Armorial Anversois (beoogt publicatie van de wapens van families, die gedurende den laatsten eeuw in Antwerpen gevestigd waren). — *(Agie de Selsaeten, van den Bemden).*

jrg. 11, af 1, 1 en *2*: Francis de Decker L.S.C.C., La Descendance de *P. P. Rubens.* — Robbert van Passen, Toponymie en Familiekunde (wat beteekenen de familienamen *Verfommen* en *van Tommen).* — Fern. van Melckebeke dr. sc., La famille *van den Nieuwenhuysen* (herkomst Hilvarenbeek e.o.). — Hubert Thijs, Borgbrieven (uit de schepenpròtocollen der gemeente Schelle). — L'Armorial Anversoise *(Kreglinger, Grisar, de Decker, Osterrieth).* — Alb. van Spilbeeck, Onze Parochieregisters (o.a. stadsarchief Antwerpen, Rijksarchief Antwerpen enz.). — Fernand v. Melckebeke, La famille *„van den Nieuwenhuyse"* (vervolg).

— Baron Jean Raymond de Terwangne, La curieuse histoire d'un nom metamorphosé. *(De La Faille).* — Raoul van Caster, Fragment généalogique inédit de la famille *Heyns* alias *Smets* par J. F. A. F. de Azevedo Coutinko y Bernal. — Dr. Jan van Gorp, Familienamen uit voornamen. — L'Armorial Anversois, *van den Abeele* 1, *van den Abeele* 11.

The New York Genealogical and Biographical Record, Vol. LXXVIII, No. 3. (Juli 1947).

o.a.: *Cornell-van Sicklen* Bible Record (o.a. *Van Sicklen, Boerum, Vanderveer).*

Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden 1945-1946.

bevat Levensberichten van:

Jacob Wybrand Muller, door J. H. van Lessen. — *Johan Brouwer,* door G. J. Geers. — *Sjoerd Eringa,* door S. Braak. — *Anton Gerard van Hamel,* door Maartje Draak. — *Derk Christiaan Hesseling,* door J. J. Salverda de Grave. — *Johan Huizinga,* door Th. J. C. Locher. — *Edmond Jacques Hubert Jaspar,* door H. J. E. Endepols. — *Adam Hubert Marie Joseph van Kan,* door P. W. Kamphuisen. — *Maria Goverdina Antonia de Man,* door P. J. Meertens. — *Emanuel Moresco,* door A. B. Cohen Stuart. — *Jacobus Oranje,* door S. Bottenheim. — *Romain Rolland,* door Martin J. Premsela. — *Herman Diederik Tjeenk Willink,* door J. L. Tadema. — *August Vermeylen,* door P. Minderaa.

BOEKBESPREKING,

English Church Monuments 1510 to 1840 by Katharine A. Esdaile, with an introduction by Sacheverell Sitwell. London [1946].

Bij B. T. Batsford Ltd. te Londen verscheen deze uitgave, waarop ik gaarne de aandacht van de lezers van ons maandblad wil vestigen. De inleiding van Mr. Sitwell beveel ik zeer ter lezing aan en voorts zal een ieder het boek met genoegen doorbladeren en kennisnemen van hetgeen in het behandelde tijdvak op gebied van grafmonumenten in Engeland is gepresteerd. In bijzonderheden worden behandeld: Men and materials; Patrons and portraits etc.; Types and influences: Design and the craftsman; Types portrayed, with notes on costume; Epitaphs, and some contrasted verdicts.

Het boekwerk bevat tal van goede foto's.

J. P. DE MAN.

Het geslacht Mesdag, samengesteld door G. van Mesdag; Drukkerij „Grafia", Weesp, gedrukt in de jaren 1943—'46.

Het huidige geslacht *Mesdag (van Mesdag)* stamt langs vrouwelijke lijn uit een ouder geslacht *Mesdach,* gevestigd in Friesland, en dankt den familienaam aan *Riemke Mesdach,* die huwde met *Hessel Gerbensz.* Een van de uit dit huwelijk gesproten zoons ontving als doopnaam den naam *Gilles Mesdag,* naar zijn grootvader van moederszijde. Uit dezen Gilles' derde huwelijk stamt de nog bestaande familie. Een tak en wel die, waaruit de schrijver spruit, noemde zich oorspronkelijk *Cnoop van Mesdag* en later *van Mesdag, de* overige takken schreven zich *Mesdag.*

De schrijver heeft zich moeite noch kosten gespaard om

tot den opbouw van dat geslacht *Mesdach* te komen, waaruit hij door zijn voormoeder is gesproten. Hij heeft daarbij veel steun ondervonden door de onderzoekingen van den Meer H. L. Kruimel en zoo is ontstaan een keurig uitgevoerd familieboek, voorzien van wapenafbeeldingen, portretten enz.. waarvan hij een exemplaar aan het Genootschap geschonken heeft. Het werk lokt tot kennisneming, het geheel werd. een boekwerk, dat een sieraad voor de Bibliotheek zal zijn, Persoonlijk sta ik afwijzend tegenover een systeem, als hier gevolgd, n.m. om, wanneer een naam zich in v r o u w e 1 ij k e lijn voortplant, als stamvader (1ste generatie) te nemen den voorvader van de d r a a g s t e r van dien naam.

Hessel Gerbens komt nu min of meer in de lucht hangen, terwijl de schrijver toch zelf twee oudere generaties kent, n.l. *Romcke Pietersz.* en diens zoon *Gerben, Romcke's* zoon.

De stamboom had dan ook m.i. moeten aanvangen met dezen Romcke *Pietersz.,* vervolgd worden met *Gerben* en diens zoon *Hessel Gerbens om* zoo te komen tot *Gieles Mesdag Hesselszoon.* Dit spreekt te meer, waar de oudste zoon van *Hessel Gerbens* en *Reimke Mesdach* naar den grootvader van vaderszijde weer *Gerben Hessels* heet. Zoo is dus *„Gilles Mesdag"* hier slechts te zien als een *peetnaam,* nog geen familienaam. *„Mesdag"* wordt eerst familienaam bij de kinderen van voornoemden Gilles. In zijn „Inleiding" (zie bladz. 11) geeft de schrijver de redenen aan, waarom hij zijn boek zoo en. niet anders heeft opgebouwd. Maar zooals ik reeds schreef, mij bevredigt deze opbouw niet. Beter ware m.i. geweest het boekwerk te splitsen in eenige afdeelingen t.w. ten eerste het huidige geslacht, daarna een hoofdstuk, gewijd aan de oudere- naamdragers, voorouders der latere *Mesdag's (van Mesdag's) en* vervolgens de nu in bijlagen behandelde groepen *Mesdach's,* waarvan het familieverband noch onderling, noch met de huidige naamdragers bleek. Volkomen opgelost is de overgang van *Pieter Mesdach* (71), *zie* bladz. 53, naar de oudere Wlaamsche Mesdach's m.i. niet; de schrijver voert echter tal van redenen aan, die zijn stelling steunen. De genealogie werd ook in vrouwelijke lijn uitgewerkt, men vindt er tal van bekende families onder. Wij mogen dan ook den schrijver en en zijn medewerker danken voor de tallooze bronnen, die hij door deze uitgave onder een ieders bereik bracht.

J. P. DE MAN.

Geschiedenis en Genealogie van het geslacht van Son eertijds geheeten van Broechoven, door H. J. A. van Son. Deel I, Het geslacht van Broechoven te Tilburg (14e en 15e eeuw); Deel II, Het geslacht van Son te Tilburg (15e en 16e eeuw); gedrukt bij de Scheffer-drukkerij te Dordrecht.

Naast den tijd, in den loop der jaren gewijd aan den groei en bloei van het Genootschap, vond de schrijver nog gelegenheid, gesteund door zijn medewerkers, een genealogie van zijn geslacht op te bouwen, waaraan een woord van lof zeker niet onthouden mag worden. Een ieder, die wel eens in oude archieven gewerkt heeft, weet hoeveel puzzle's moeten worden opgelost, hoe de gegevens moeten worden vergeleken en getoetst en hoe moeilijk het is alles tot een gesloten geheel op te bouwen. Men volge slechts, wat de schrijver in zijn voorwoord vermeldt, vervolgens raadplege men het schema, waarvan nu Deel I en PI verschenen zijn. Daar de deelen tot en met X genummerd zijn, mogen wij nog veel verwachten.

In de bladzijden 7 t/m 34 wordt nu gegeven, hetgeen de schrijver bijeen kon brengen betreffende de familie van *Broechoven.* Mij geeft daarbij een overzicht van enkele geslachten van dien naam en behandelt achtereenvolgens *Walterus Bac van Baescot en* zijn nakomelingen, die van *Broechoven* waren geherten, bespreekt vervolgens het oude goed te Broechoven en ten derde het riddermatig geslacht *Bac.* Daarna behandelt de schrijver de afstamming van *Gerardus* van *Broechoven,* die hij vermoedt te zijn een zoon van *Walterus Bac van Baescot.* De stamreeks leidt dan. over *Henricus van Broechoven* en diens zoon *jan van Zon,* genoemd naar zijn grootvader van moederszijde, naar het in deel II behandelde geslacht *van Son.* in zijn „Inleiding" tot dit tweede gedeelte bespreekt de schrijver het zeer uitgebreide onderzoek door hemzelf en de heeren W. Wijnaendts van Resandt en H. Wijnaendts in de verschillende jaargangen van ons maandblad gepubliceerd.

Achtereenvolgens worden dan besproken: I. *jan van Zon, de* zoon van *Henric van Broechoven* en *Katharina,* dochter van *jan van Zon;* II. Heer *Arnoldus van Zon,* zoon van I; IIa. *Jacob van Zon,* zoon van I; IIb. *Arnoldus,* natuurlijke zoon van 1; III. *Jan van Son, zoon* van IIa; IIIa. *Jan van Son,* jongere zoon van IIa; IV. *Jan van Son,* zoon van IIIa.

Daarna zet de schrijver zijn werk voort met de behandeling van: A. de o u d e r e 1 i n i e, gesproten uit *jan,* zoon van IIIa, die reeds hierboven onder IV werd genoemd; B. de j 0 n g ere 1 in i e, gesproten uit *Simon,* een jongere broeder van den zooeven genoemden *jan* IV.

Het tijdvak, waarover de publicatie in dit gedeelte loopt, voert ons tot het begin van de 17e eeuw.

Wat het werk zoo aantrekkelijk maakt is het afdrukken van alle acten, die de schrijver gebruikt heeft voor de opbouw van de geschiedenis van zijn geslacht, de goederenlijsten, enz. Geen wonder, dat een ieder die belangen heeft bij Brabantsche geslachten, verwonderd zal staan over de vondsten, die hij zelf nog kan benutten.

Wij spreken den wensch uit, dat de samensteller in de gelegenheid moge zijn, ook de verdere deelen binnen afzienbaren tijd te doen afdrukken. Hij zal daarmede, naast zijn verwanten, zeker ook tallooze vrienden een weldaad bewijzen.

J. P. DE MAN.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Aanvullingen en verbeteringen op **Nederland's** Patriciaat 1947.

F r u i n.

II. *Thomas Fruin,* timmerman, wordt poorter te Rotterdam 5 Febr. 1774.

S y p k e n s.

VIa. *Tiacke Sypkes,* ged. Westerlee 29 Jan. 1688, tr. (huwelijkscontract te Westerlee verleden 22 Apr. 1718) *Rixte Klasen,* dr. van *Klaes Hilckes* en *Asse Jurckes.*

Zijn ouders waren *Sypke H a y es, geb.* te Beerta, en *Eefze Jannis,* geb. te Heiligerlee, die 19 Oct. 1679 te Westerlee huwden. (Zie LIV, 314). Er zijn vermoedelijk twee geslachten Sypkens aan elkaar verbonden, die niets anders gemeen hebben, dan dat ze. een stamvader *Sypko* hebben gehad en daarom later Sypkens heeten.

Vernède.

I. *Noé Vernède,* geb. Nimes, ondertr. Amsterdam 9 Mrt. 1710 (geh. Waalsche kerk)' Sara *Elisabeth Vernhes, geb.* Bordeaux, *dr. van N.* en *Sara Oyens. Zijn* vader *Henry Vernède* woont ten tijde van het huwelijk te Nimes. De genealogie kan met een generatie worden opgevoerd,

Nenriette Jeanne Vernède, die opgegeven wordt als dochter *van Jacob Henry Vernède* en *Anna Maria de Mauclerc,* was een dochter van Ds. *Jean Scipion Vernède* en *Anna van den Heuvel.*

W. A. VAN RIJN.

Nederlandsche namen in Amerika.

Ontnomen aan een advertentie in een Amerikaansche Courant:

Simion Rodenburgh van Brederode of Rotterdam, Holland married Oct. 24, 1832 *Elizabeth S. R. Hawthorn* daughter of *John.*

Mary E. van Lennep wife of Reverend *Henry J.* Missionary at Constantinople. Died there Sept. 27 1841, 23 years old, daughter of Rev. *Joel Hawes* DD. of Hartford, Conn.

IR, W. J. HOFFMAN.

Scherff-Vervoort.

(N.L. LXIV, 69).

Margarite Vervoort, de echtgenoote van *Jurrien Scherff, overleed* op *23* Augustus 1708 en was in eersten echt verbonden met jonker *Roedolph Wichman,* zooals blijkt uit de resolutiën van Gedep. Staten van Overijssel. Op 16 Dec. 1712 requestreeren n.l. haar erfgenamen om uitbetaling van de jaarlijksche „paye" van 500 gld. uit den ontvangst van Salland, die tot 1707 incluis was voldaan, zijnde hun moeder op 23 Augustus 1708 overleden, met verzoek hun het volle sterfjaar te voldoen. Gedeputeerden accordeeren het gevraagde tot aan den sterfdatum.

Met hooge bedrag van deze „paye", vergeleken met anderen in de rekeningen voorkomende „payen", trok mijn aandacht. In de rekeningen van den ontvanger van Salland vond ik ze tot 1677 terug vermeld, *Margarite Vervoort* wordt daarin afwisselend wede *Scherff* en wede *Wychman* genoemd. Uit de resolutiën van Gedep. Staten bleek verder, dat op 12 Juni 1677 *Georg Scherff,* schout te Hellendoorn, om contiunatie verzocht van de 2 ruiters payen, die zijn huisvrouw in den jare 1657 „ten regarde van het droevig overlijden hares eersten mans *Roedolph Wichman* zijn toegeleght", en welke de ontvanger Marienburg weigerde te voldoen. Het pensioen werd door Gedep. Staten voor haar leven gecontinueerd+ Aangezien Marienburg ontvanger van Twente was, bleek mij, dat de voorgaande uitbetalingen vanaf 1657 door dien ontvanger gedaan waren.

Over de omstandigheden, waaronder tijdens de scheuring in de Staten van Overijssel *Roedolph Wichman,* als kapitein van een hulpcorps voor de stad Hasselt, in de buurt van Rouveen het leven verloor, zie men F. A. Ebbinge Wubben, Geschiedenis van het beleg der stad Hasselt in den jare 1657 (Zwartsluis, 1861), blz. 15-19, en Dr. C. H. Th. Bussemaker, Geschiedenis van Overijse] gedurende het eerste stadhouderlooze tijdperk ('s-Gravenhage, 1888), deel I, blz. 165, 168 en 169.

Blijkens resolutiën van 26 Juni en 20 Sept, 1657 van de minderheid der Staten heeft deze „de wede van zal. *Roedolph Wychman* ten opsichte van het moordadig fait an haer man zaliger notorie geperpetreert, geaccordeert twie ruyters payen ad 28 car. gl. (per 42 dagen) iedere paye". De weduwe heeft deze uitkeering van 486 gl. per jaar gedurende 50 jaar genoten, aangezien na de oplossing der provinciale geschillen deze paye ook door de provincie van waarde werd verklaard.

De oudste zoon van *Margarita Vervoort, t.w. Derck Roelof Scherff,* liet op 23 Januari 1707 te Hellendoorn nog een dochter *Derkje* doopen, waarvan moeder was *Es(se)le* Hendriks, welke *Derkje Scherff* vermeld wordt in het testament van haar vader (zie N.L. LXIV, kol. 69, noot 9).

Op 3 Sept. 1712 requestreeren de erfgenamen van kapitein *Egbert Scherff* bij Gedep. Staten van Overijssel, om beslag te mogen leggen op het tractement van den vaandrig *Berent* Rees. Hij zal de in kol. *70* vermelde *Egbert* zijn, die dus reeds in of vóór 1712 is gestorven.

Over de familie *Vervoort* kan nog iets naders worden medegedeeld. Op 11 Juli 1680 ondertrouwen te Hellendoorn *Derck Vaervoort,* onderschult tot Wijhe, wedr van *Anna Velthuys,* met *Hendrina van Corbach,* wede *Engbert de Meyer. In* zijn leven commissaris tot Zutphen. Ook in de 18e eeuw komt de familie *Vervoort* nog te Wijhe voor. Van adellijke afkomst blijkt niets. Dat *Christoffel Veervoort.* broeder van *Margarite Vervoort,* als jonker op de lidmatenlijst te Hellendoorn voorkomt, is vermoedelijk te danken aan de omstandigheid, dat *Margarite* als eersten echtgenoot had jonker *Roedolph Wichman.*

MR. A. HAGA.

Nederlandsche zegelafdrukken in een Zwitsersch archief.

De *Collection Fazy* en de *Collection Morsier,* bewaard in het Kantonaal Archief van Genève, bestaan uit zegelafdrukken, bijéengebracht in de 19de eeuw, welke voornamelijk betrekking hebben op Frankrijk. Men treft er intusschen eenige exemplaren uit andere landen aan, met name uit Nederland. De beschrijving van vier daarvan moge hier volgen,

de Jonge. Op een cartouche een gekroond rond schild: wapen [1]): een keper, vergezeld boven van twee klaverbladeren en beneden van een moorenkop. Afdruk in lak; ovaal, hoog 2 c.M., breed 1,5 c.M. (Collection Morsier XII[8]).

kabouchere [2]). Gedeeld: I Gevierendeeld, 1 en 4 effen hermelijn, 2 en 3 een ankerkruis; II drie lelies. Het schild gedekt door een helm; helmteeken: een ooievaar. Afdruk in lak: middellijn 1,8 c.M. (Collection Fazy XP").

van Lynden [3]). Een Duitsch schild; wapen: een kruis. Het schild gedekt door een helm; helmteeken: een windhond. Schildhouders: twee windhonden. Afdruk in lak; vierkant, hoog 1,8 c.M., 'breed 1,8 c.M. (Collection Fazy XI[40]).

Nutges [4]). Gehoond ruitschild; wapen een pauw. Afdruk in lak; vierkant, hoog 1,5 c.M., breed 1,5 c.M. (Collection Fazy XI[34]).

DR. RENÉ GANDILHON,
Archivaris v/h Depart. do la Marne, Frankrijk.

1) Rietstap's Armorial Général vermeldt dit wapen voor een familie de *Jonge* uit Middelburg, echter zonder de klaverbladeren, terwijl bij den moorenkop nog een zilveren hoofdwrong wordt opgegeven. (Medegedeeld door Nr. E. C. N. Prins.)

2) Alleen de mannelijke helft is *Labouchere;* vgl. Ned. Patriciaat 1.916 en 1931/2. Het helmteeken is: een stappende reiger. (E. C. N. P.).

3) Vergelijk Ned. Adelsboek 1915. (E. C. M. P.).

4) Niet vermeld in Bietstap's Armorial Général. De Heer Muschart trof het wapen *Nutges* (in blauw een pronkende pauw) aan in het Gemeente-archief te Enkhuizen, op een brief van Johannes Nutges, heer van Bennebroek, d.d. 2 Nei 1765, echter aldaar met hartschild Bennebroek (in rood een zilveren dwarsbalk). (E.C.M.P.)

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

van der Arend. Gezocht wordt het wapen van en gegevens omtrent de Zuid-Hollandsche, vermoedelijk Westlandsche familie van der *Arend.* Tot deze familie behoorde *Jan Ariensz. van der Arend,* † vóór 27 Mei 1637, man van *Aeltgen Jacobsdr.* Zijn zoon *Jacob Jansz. van der Arend* was anno 1669 schepen van Vlaardinger Ambacht.. Mogelijk behoorde ook tot deze familie, *Jacob Arendsz. van der Arend en Polanen,* schout van Katendrecht, † vóór 1686.

's-Gravenhage. **D. VAN BAALEN.**

van Arkelens. Een vijzel, in familiebezit, vertoont het onderstaande huismerk, met als onderschrift: „*Gerrit* van

Arkelens 1573." *Is* een onzer medeleden íets bekend over dit geslacht en over het huismerk?

Groenlo. F. J. H. **WEYN BANNINGH.**

Bols. (LXIV, 311). Eenige gegevens Bols, het Amsterdamsche geslacht betreffend, komen voor in N.L. 1932. kol. 28 (noot).

Hengelo) (Gld.), F. **VAN HOOGSTRATEN.**

Bols. (LXIV, 311). Ofschoon de door vrager genoemde personen van dezen naam mij niet bekend zijn, wil ik toch niet nalaten te vermelden, dat *Lucas Hermanszoon Bols,* 20/2 *1752* te Amsterdam, neef van wijlen *Joan Bols ten Oever,* en *Abraham Bols,* 12/8 *1727* gesworen clerk van Suriname te Paramaribo, als wapen voerden: „doorsneden, A, 2 schuingekruiste pijlen: B, een heining, in het midden waarvan een slaghek, getopt met 2 'toegewende vogels met opgeheven vlucht", helmteeken: 2 schuingekruiste dito pijlen; volgens hunne lakafdrukken in respectievelijk de Missiven aan het Kapittel van St. Pieter te Utrecht en op een testament in de collectie testamenten in het Oud-Notarieel-Archief van Suriname, no. 7 (Alg. Rijksarchief, 's-Gravenhage).

Ik merk hierbij op, dat dit wapen in de kwartierstaten van van Rhede van der Kloot en Bär niet juist is afgebeeld. Volgens deze staten toch zou *Anna Maria Bols,* in 1800 de vrouw van *Gilles van der Voort* te Amsterdam, gevoerd hebben: „in blauw een zilveren dwarsbalk beladen met 2 toegewende zwarte vogels met opgeheven vlucht en vergezeld boven van 2 schuingekruiste gouden pijlen en beneden van een gouden hek", welke *Anna Maria Bols,* volgens mij verstrekte mededeeling, 13/11 *1770* werd geboren als dochter van *Jan Pieter Bols* en *Johanna Maria van Neercassel.* Tevens merk ik hierbij op, dat het mijne overtuiging is, dat de aangehaalde lakafdrukken niet geheel juist gesneden zijn, of wel, wat op hetzelfde neerkomt, dat de aangehaalde *Lucas* en *Abraham* een wapen voerden, dat niet geheel juist is. Op hunne lakafdrukken nl., zijn de pijlen als gewone pijlen met weerhaakkoppen aangegeven; in verband met hunnen familienaam nu acht ik het vrijwel zeker, dat dit! b o 1 s e n, ook b o 1 t e n en bout en genoemd, moeten zijn, oudtijds de benaming van pijlen met stompe koppen, gebruikt bij de jacht op vogels en evenzoo bij het bekende schieten naar de papegaai, en daarom ook wel v o g e 1 p ij 1 e n genoemd.

Arnhem. **R. T. MUSCHART.**

van Breukelen. Welke zijn de kleuren en wat is het helmteeken van het wapen van Joost *van Breukelen* (1637–1694), schout van Louwenrecht, zoon van *Wormert Anthonisz. en Grietgen Haes.* Nadere gegevens omtrent deze ouders en hun voorgeslacht zijn eveneens welkom.

's-Gravenhage. **D. VAN BAALEN.**

le Chastelain. (LXIV, 311). Ofschoon ik de vraag van den geachten inzender niet weer te beantwoorden, wil ik toch niet nalaten, het navolgende mede te deelen, omdat dit mogelijk eene aanwijzing kan zijn, in welke richting te zoeken is.

In de Brieven aan Everhard Pan in het Gemeente Archief te Enkhuizen, portefeuille no. 1698, vond ik met een leeuw als wapen *W. J. Le Chastelain,* die te A l k m a a r kennis gaf, dat zijne tante Johanna *Geertruijda Le Chastelijn* (sic) 14/4 1771 aldaar in den ouderdom van 80 jaar was overleden. Volgens den Heer Bijleveld was *Willem Jan le Chastelain* getrouwd met *W., C. C. du Tour* en nu is het wel zeer opvallend, dat een familie *du Tour* met als wapen een burcht vergezeld boven van 3 sterren naast elkaar in de 18e eeuw eveneens te A l k m a a r gevestigd was, alwaar *Gerrit Martijn du 'Tour* van 1749 tot 1757 en jonker *Johan du Tour* in 1772, beiden met dit wapen, schepen waren. Wellicht is dus in Alkmaar het antwoord op de vraag te vinden.

Arnhem. R. **T. MUSCHART.**

Christoffers-Volkers. Gevraagd genealogische gegevens en kwartieren van *Coenraad Christoffers* en *Clara Margaretha Volkers,* zijnde de ouders van *Catharina Christina Christoffers,* die op 2 October 1738 te Amsterdam in ondertrouw ging met *Johan Mtiysken.*

Uithuizen. A. B. DULL.

Heymans. (LXIV, 311). G*errit Heymans* en eenige nazaten komen voor in mijn boek „Een Honderdtal Nederlandsche Families", uitgave a° 1946.

Nijmegen. **MR.** J. C. MARIS.

ten Cate-van Someren. Ascendenten en kwartieren gevraagd van *Gerhard ten Cate en Mechteld van Someren,* zijnde de ouders van *Christoffel ten Cate,* gehuwd op 21 Mei 1693 met *Henrica Sluyter.*

Uithuizen. A. B. **DULL.**

Koiter-Staal. Gevraagd ascendenten en kwartieren van *Jan Lucas Koiter* en *Jantien Staal,* ouders van *Lucas* Jans *Koiter,* landbouwer te Annen, gehuwd te Anloo op 5 Februari 1829 met *Sjoukje Berendsdr. Steenge.*

Uithuizen. A. B. DULL.

van Ockhuysen. Eén van de vrouwen van *Joost van Breukelen* was *Eva van Ockhuysen,* dr. van *Willem Claesz. Brouwer,* schout van Loenen, en *Claesje Cornelisdr. van Ockhuysen.* Gevraagd worden genealogische en heraldische gegevens.

's-Gravenhage. D. **VAN BAALEN.**

Rijke. Op 19 Maart **1701** ondertrouwde te Schiedam *Thomas Jochemsz. Rijke,* j.m. van Oosterhout, met toestem-

ming van zijn ouders. Gevraagd worden de namen van deze ouders en gegevens omtrent hun voorgeslacht en verwanten.

's-Gravenhage. D. VAN BAALEN.

Rippelmeyer-Dröge. Den 27sten April 1848 huwden te Bremen: *Christian Heinrich Rippelmeyer,* groothandelaar in tabak, wonende te Baltimore (U.S.A.), oud 30 jaar, met *Pauline Auguste Dröge,* wonende te Bremen, oud 18 jaar. Hij was de zoon van *Christian Henrich Rippelmeier,* ged. te Eidinghausen 12 Dec. 1780 en overl. te Bremen 30 Maart 1841, en van *Rebecca Schwartjes,* geb. Ritterhude 8 Oct.. ged. aldaar 10 Oct. 1779, en overl, te Bremen 20 Oct. 1840. P. *A. Dröge* was de dochter van *Johann Albert Dröge,* geb. te Bremen 20 April, ged, aldaar 13 Mei 1799, stichter van „Deerpark", in the Alleghany Mountains (U.S.A.), overl. aldaar, of te Baltimore, ...?(datum onbekend), en van *Anna Catharina Henriette von Buttel,* geb. te Hooksiel 3 Sept. 1806, ged. te Pakens 6 Sept. **1806,** en overl. te Baltimore (U.S.A.) 22 Sept. 1857. Uit het huwelijk *Dröge-von Buttel* zijn verschillende nakomelingen, waarvan -er eenige zich hebben vermaagschapt aan Nederlandsche familiën, zoodat dit echtpaar in de kwartierstaten van die Nederlandsche geslachten voorkomt. Eene dochter uit het echtpaar Rippelmeyer-. Dröge bovengenoemd, n.l. *Frieda Nermine Rippelmeyer,* geb. Baltimore 15 Jan. 1867, huwde aldaar 17 Aug. 1892 met M.r. *Herman Schaap* [1]), geb. te Groningen 4 Oct. 1847, advocaat en procureur te Groningen, overl. aldaar 24 April 1935, zoon van Mr. *Isaäc Lazarus Schaap,* advocaat, later procureur bij het Provinciaal Geregtshof te Groningen, en van *Rebekka Hijmans.*

Pauline Auguste Dröge bovengenoemd, had nog eene zuster, *Meta Dröge (* 1832—1902), gehuwd met den Groninger graanhandelaar *Hendrik Adam Wijnne (* 1821-1871). Uit dit huwelijk *Wijnne-Dröge* sproten twee kinderen, te weten: *Arend Johan Wijnne,* graanhandelaar te Groningen, in eersten echt gehuwd met *Erna Reepen,* en in tweeden echt met *Lina Keepen,* nicht van de vorige, en *Henriette C. R. A. Wijnne,* gehuwd met den Groninger medicus Dr. *P. M. E. Roessingh.* Hieruit de familiën: *Wijnne, Pekelharing, Roessingh,* enz.

Ik zou het zeer op prijs stellen — wellicht door bemiddeling van onze Amerikaansche medewerkers? — op de hoogte gesteld te worden met de juiste overlijdensdata van bovengemelde *Johann Albert Dröge* (geb. in 1799) ; *Christian Heinrich Rippelmeyer* († Baltimore in 1899?) en *Pauline Auguste Dröge* († Baltimore Aug. 1896?).

Arnhem. **DR. H. P. SCHAAP.**

van der Snoek. *Maria Cornelisdr. van der Snoek* trouwt Ketel 5 April 1699 *Leendert Jans Dijcxhoorn.* Waar en wanneer is *Maria van der Snoek* geboren resp. gedoopt en welke zijn haar acht kwartieren met eventueele wapens?

Rotterdam. J. H. BRAKKE.

Strijbos. Wie kan inlichtingen verstrekken omtrent het geslacht *Strijbos,* in de 17e eeuw gevestigd in Zeeland in het land van Ravenstein. Behoort *Elizabeth Strijbos,* vermeld in Genealogische en Heraldische gedenkwaardigheden in en om de kerken in Noord-Brabant II 'onder Veghel, ook tot deze familie?

's-Gravenhage. D. VAN BAALEN.

[1]) More maiorum : *Chajim ben Jitschok.* — Herman < Hijman < Chajim. Over Mr. *Herman* Schaap zie o.a.: de korte levensschets verschenen in *„De Prins"* van 4 Juni 1921, bladz. 269.

Terbeeck van **Coesfelt.** (LVIII, 95; LXI, 40). Buchelius vermeld bij de familie *Schenk van Toatenburg,* dat de bekende *Frederik* bij verschillende vrouwen kinderen had, o.a. ook bij een zekere *Johanna.* Deze natuurlijke dochter blijkt *Catharina Schenk van Toutenburg* te zijn en van haar weet Buchelius te vertellen, dat zij een schoone dochter was, die buiten weten van haar vader, die haar met een edelman wilde laten huwen, met *Beernt van Coetsvelt* (schout van Kampen en later rentmeester van het Duitsche huis) in het huwelijk trad. Zij zou in Utrecht zijn overleden en haar man in Antwerpen. Bevestiging hiervan vinden wij in de overluidingen van den Dom en wel op resp. 10-8-1602 en 29-6-1605, de laatste datum tevens Antwerpen noemende. Vermoedelijk heeft zij haar aanstaanden man ontmoet, toen. deze bij zijn broer(?) den kanunnik op bezoek was, terwijl wij als de jongste van de drie broers(?) *Joannes,* den rector et possessor Vicarii zouden kunnen; beschouwen. In dat geval zou de vader van dit drietal *Bernard* zijn.

Utrecht. F. E. VAN DEN BERG.

Valkenburg. Kent iemand een wapen van het geslacht *Valkenburg* in Delfland?

's-Gravenhage. D. VAN BAALEN.

de **Variencour-Heshusius.** *Gerrit van Bosvelt,* ged. te Jutphaas 29 Aug. 1756, overl. te Hazerswoude 11 Nov. 1819, regent van het Ambachts-Kinderhuis te Utrecht, tr. te Waverveen 7 Maart 1786 *Elisabeth Maria Jacoba de Variencour* (ook genaamd *Grenier de V.),* ged. te Hamburg 9 Maart 1758, overl. te 's-Gravenhage 12 Oct. 1841, dr. van *Frederik Casimir Samuel (Grenier) de Variencour* en *Anna Christina 'Heshusius.* Volgens de overlevering zou Frederik Casimir Samuel, zoon van een bij de dragonnades omgekomen Fransch officier, na den dood zijns vaders geboren zijn, officier in Hollandschen dienst geweest zijn, eerst getrouwd geweest zijn met eene dame *(von) Danckelmann,* zich op hoogen leeftijd te Vaassen gevestigd hebben en vóór 1790 op 104-jarigen leeftijd overleden zijn. Anna Chr. Heshusius overl. als weduwe, 82 jaar oud, 12 Januari 1805 te Epe, begr. 19 d.a.v.

Wie waren de ouders, enz. van *F. C. S. de Variencour* en van *A. Chr. Heshusius?*

Baarn. H. G. RÖMER.

Vernoy. Gezocht worden nadere gegevens omtrent *Crijn Cornelisz. Vernoy,* diaken en ouderling te Zuilichem, trouwde 1657 *Willemke Mauritz.* Stond deze *Crijn Cornelisz.* in familierelatie tot *Cornelis Vernoy,* dijkgraaf, scholtus en rentmeester tot Brakel, † 11 Jan. 1673. Welke was de familienaam van *Willemke Mauritz?*

's-Gravenhage. D. VAN BAALEN.

Westerbaan-Witkop. Genealogische gegevens en kwartieren gevraagd van *Franciscus Johannes Westerbaan en Trientje (Trijntje) Witkop,* ouders van *Aaltje Westerbaan,* geb. Groningen 11 Oct. 1816, tr. *Jan Hindrikszn. Meijer,* commissionnair te Groningen. Bestaat er eenige relatie tusschen het echtpaar *Westerbaan-Witkop* en *Lubbertus Witkop* (zn. van *Jan Witkop,* deurwaarder, en *Trijntje Römeling)* en *Eelkeren Detmers* (dr. van Ds. *Franciscus Johannes Detmers* en *Maria Smit)* (N.L. 1928, kol. 248)?

Uithuizen. A. B. DULL.

Een familie-overlevering. In mijn bezit is een glazen beker, waarop gegraveerd een wapen,- samengesteld uit de kwartieren: „Oranje - Genève - Chalons - Nassau - Katzenelnbogen - Vianden - Dietz". Alles gedekt met de, Koninklijke Kroon. Aan de andere zijde van den beker een bundel met zeven pijlen.

Volgens een familie-overlevering zouden van dezen beker honderd exemplaren vervaardigd zijn na de landing van den Souvereinen Vorst in 1813. Aan honderd van 's Vorsten getrouwen zou elk zoo'n beker geschonken zijn,

Wie onzer medelezers kan mij mededeelen of deze overlevering op waarheid berust?

De 'in mijn bezit zijnde beker is oud familie-bezit en afkomstig van de eerste vrouw van mijn overgrootvader *Engelbertus Klumper*, n.l. van *Henrica Elisabeth Heydenrijck*, dr. van Mr. Dr. *Johan Herman Heydenrijck*, advocaat, secretaris en burgemeester der stad Groenlo.

Groenlo. F. J. H. WEYN BANNINGH.

Onbekende wapens. In mijn bezit bevindt zich een wapenteekening, waarschijnlijk een ontwerp voor een grafsteen, waarop het volgende alliantiewapen is afgebeeld:

Mann. wapen: in zilver een roode dwarsbalk van boven vergezeld van 3 gouden roskammen (2-1), van onderen *van een* zwart springend paard op grasgrond. Vrouw. wapen: in zilver een roode, getinneerde, burcht, geopend van. zwart. Helmteeken: een roskam.

De wapens staan in een Louis XV cartouche, waarin onderin een doodshoofd met beenderen is aangebracht; onderaan staat: Lt. Ingenieur A. van der Heuvel fecit anno 1780.

Identificatie van deze wapenen verzocht.

Oldebroek. J. WARNER.

Wapens gevraagd. A. *Jacott* (Antwerpen, zie N.L. Meded. 1945, XXXXI),

Wooningh en *de Bie* (*Dirk Wooningh* of *Woninck*, poorter te Utrecht 5 Juli 1702, tr. voor 1711 *Margrita de Bie, als* j.d. Ned. Herv. lidmaat te Utrecht 2 April 1700; *hun* dochter *Elsina* tr. Jacob *Luden*, zie N.P. 1914),

Cort (*Maria Corf*, dr. van *Egbert Jansz.*, geb. Amsterdam 1671/72, tr. Sloterdijk 19 April 1693 *Anthony van den Bergh*, zie N.L. 1930, 21 en 346),

Tiedeman (*Barbara Tiedeman*, dr. van *Pieter*, geb. Amsterdam 1684/85, tr. ald. 16 Dec. 1704 *Hendrick Lubeley*),

Lubecker (Wyborg, Finland: *Catrina Hedwigh tr. Hendrik Luden, zie* N,P. 1914)'.

Speciael en de Visschet (Monnikendam; *Hendrik Speciael*, koopman en assuradeur te Amsterdam, † aldaar 3 Dec. 1762, tr. (huw.voorw. voor not. P. Vredenhuys, Monnikendam 23 Oct. 1732) *Maria Johanna de Visschet*, † Amsterdam 2 Maart 1763; hun dochter *Catharina* tr. *Johannes Luden*, zie N.P. 1914).

Buys (Amsterdam; *Elisabeth Buys*, dr. van *Egbert en Elisabeth van Rijssen*, tr. *Arnout de Bordes*, zie N.P. 1916),

Uytwerf (boekdrukkers te Amsterdam en den Maag) en *Booge* (*Meinart Uytwerf*, ged. Amsterdam 5 Febr. 1723, zn. van *Hermanus* en *Elisabeth van Ademen*, tr. aldaar 18 Juni 1743 *Johanna Margaretha Booge*, geb. Suriname 1723/24),

Bos (Rhenoy, Neder-Betuwe; zie N.L. 1940, 318 en 519 j° N.P. 1917, p. 66 en Meded. Gelre XXXIX).

van Velsen (*Gerard, geb.* 1716, predikant te Geervliet, † 17 Nov. 1774, tr. *Cornelia Boellaard; hun* dochter *Henrica Elisabeth* tr. *Pieter Boellaard, zie* V. v. Oyen, Stam- en Wapenboek),

Haganaeus (Arnhem, zie N.L. 1932, 154).

van Leeuwarden (Amsterdam), *Teuto* of *Teute* (Nienburg aan de Wezer en Amsterdam), *Grijpmoet* (Wijhe), *Haeck* (Tonningen *en* Amsterdam), *Rutgers* (Amsterdam), *van Nieulanf* (oorspronkelijk genaamd *Leem;* Amsterdam), *van Delden* (Hasselt en Amsterdam)'; omtrent de laatste vijf geslachten vindt men meer bij van Lennep, Het geslacht Voombergh.

Laren (N.-H.). JHR. M. N. VAN LOON.

Wapens gevraagd. B. *van Rijn* (Wageningen); *Lippinckhoff (Vincent L.*, burgemeester van Gronau 1700); *Guldehoef* of *van den Vergulden Hoef* (burgemeester van Woerden 1670): *van der Spelt* (Zoetermeer, later ook Steenbergen); *Bruystens* (Zaltbommel); *de Lange (Johan de Lange.* secretaris van Everdingen) ; *Schmalen* (te Werdorf en Laasphe, later ook *von Schmalen); Barbin de Telliers* (Waalsche predikanten en officieren); *Nollides (van Noll); van der Horst* (afst. van Jan *van der Horst*, postmeester te *Den* Haag, in de combinaties van *Westerbeek v. d. H., von Pritzelwitz v. d. H. en van Lamsweerde v. d. H.); van der Hoeven (Joost van der Hoeven.* heemraad van Almkerk); *van Lith (Willem van Lith*, rentmeester te Zaltbommel); *Vriese* (te Deventer,, na 1767 te Amsterdam) ; *Surnimon* (te Maastricht); *Halfman* (afkomstig van Mühlheim); *Schonck* (Neerbosch, Nijmegen).

's-Gravenhage. N. J. A. C. VAN ROSSEM.

INHOUD VAN DIT NUMMER:

Bestuursberichtcn. — Het kernprobleem in de familiegeschiedenis van Nispen, door Jhr. Mr. A. J. M. van Nispen tot Pannerden (slot). — De bui-tenplaats „Ter Weegen" te Sassenheim en het geslacht Rente Linsen, door W. 5. J. C. Bijleveld. — Foutieve wapens en namen in diverse bronnen, door R. T. Muschart. (vervolg). — Inhoud van tijdschriften enz. — Boekbespreking, door J. P. de Man. — Korte mededeelingen: Aanvullingen en verbeteringen op Nederland's Patriciaat 1947; Nederlandsche namen in Amerika; Scherff-Vervoort ; Nederlandsche zegelafdrukken in een Zwitsersch archief. — Vragen en antwoorden: van der Arend; van Arkelens; Bols; van Breukelen; le Chastelain; Christoffers-Volkers; Heymans; ten Cate-van Someren; Koiter-Staal; van Ockhuysen; Rijke; Rippelmeyer-Dröge; van der Snoek; Strijbos; Terbeeck van Coesfelt; Valkenburg; de Varlencour-Heshusius; Vernoy; Westerbaan-Witkop; Een familie-overlevering; Onbekende wapens ; Wapens gevraagd A; Wapens gevraagd B.

LEXICOGRAFISCH NAAMREGISTER.

Jaargang 1947.

Het teeken *) wil zeggen, dat in het artikel ook aanteekeningen van wapenkundigen aard voorkomen.

A.

Aa (van, der) *) 161.
Aa (Pijnse van der) 237.
Aalst (van,) 250, 364.
Aalst (de Vogel van) afl. VI, plaat.
Aansorgh, 53, 54.
Aar (van der) *) 164.
Aar de Sterke (van der) *) 164
Aartsen *) 162.
Abbas 330, 332.
Abbinck 152, 184.
Abbingh 315.
Abbringhe 318.
Abeele (van) 384.
Abeele (van den) 239, 398.
Abels 323.
Aberson 181, 182, 210, 211, 245
Achelen (van) *) 163.
Achelom *) 163.
Achterberg 250.
Acker (van den) 85, 397.
Acrusie 294.
Acquet (d') *) 163.
Addinga van Westerwolde 224.
Adrichem (van) 372.
Aecken (van) *) 163.
Aelders 294.
Aelst (van) 199.
Aer de Sterke (van der) *) 164
Aerschot 11, 15, 41, 42.
Aerschot (van) 44, 46.
Aerssen 35.
Aert (van) 245.
Agie de Selsaeten 397.
Agris (van) 164 *), 165.
Ahlefeldt (von) 100.
Aichus 208.
Aken (van) 375.
Akerma 296.
Alberda *) 147, 148.
Alberthoma 274.
Alberts 213.
Alblas (van) 161.
Alembert (d') 118.
Allershof 323.
Allot 239, 240.
Almeloveen *) 165.
Altena 159.
Altena (van) 85.
Althoff *) 165.
Altinck 291.
Alting 274.
Amblé (d') 58-64, 107-125, 130-143, 174.
Amblé (Loos d') 60, 61, 63, 136142.
Ambly (d') 118.
Amelestein (huis) 93.
Amerongen (van) 250.
Amersfoort *) 165.
Ameijda (van der) *) 166.
Amstel (van.) 224, 243.
Amstel (Ploos van) 229, 233.
Amya, 397.
Amijs 206, 240, 310.
Andel (van) *) 166.
Andela *) 166.
Angelis (d') 38, 41.
Anjou 15.
Anneux dit de Warlin (d') 387.
Ansem (van) 143.
Anslensen (van) 408.
Anslo(o) 151, 181.
Antal 396.
Anpt (van) *) 166.
Anthonides van der Linde 87.
Anxt (van) *) 166.
Aremberg (d') 375.
Arenberg ll.
Arend (van der) 403.
Arent 189.
Arents 296.
Arkel (van,) 107.
Arkelens (van) *) 403.
Arlebout 210-211 *), 373. 374.
Arler (van) 243.
Arme1 (van) 201.
Armelo (van) 65, 66.
Arminius 166 *), 167.
Arnemuiden (van) 107.
Arnold 207, 236, 277, 312.
Arntz 86.
Artet (d') 177.
Arxhoeck *) 167.
Asch van Wijck (van) 111, 115, 124.
Askanische huis 99.
Asma 237.
Asperen (van) 233, 250.
Assendelft (van) * 167, 226.
Assingh *) 168.
Astroy (d') 238.
Auersperg 11.
Ahlaire (de Saint) 173.
Aumerie (d') 186.
Avelingh 168.
Averhagen (van) *) 168.
Averlake (van), 176.
Avesnes (van) 107.
Avignon (d') 321.
Avoirt (van der) *) 169.
Aijers 316.
Aylkuma 359-361.

B.

Baars 152.
Bac 400.
Bac van Baescot 400.
Back (de) *) 200.
Backer 74, 277, 310, 391.
Backer van Leuven 392.
B a d e n 105.
Baden-Baden 100.
Baer (van) 172.
Baerle (van) *) 200, 246, 373.
Baerlo (van) 164.
Bake 239.
Bakelgem *) 200.
Bakker *) 200.
Bakker alias Boon *) 200.
Balck 68.
Baldy *) 200.
Balversteijn (van) 201.
Banchem (van) 332.
Banningh 55, 330.
Barbarossa 100.
Barbin de Telliers 408.
Barbou 189.
Bare (de) 276.
Barendregt 173.
Barick (van) 370.
Barlaymont (de) 7-10, 13, 47.
Barlinckhoff 321.
Barmentlo *) (van) 201, 204.
Barre (de la) 23.
Barthens 396.
Barton de Bret, markies van Montbas 255.
Bas 305.
Bas (de) 54, 55, 75, 131. 150.
Bas van Horstermeer (de) 75.
Baske 243.
Bassecour (de la) 188.
Basten (van) 170, 171, 220, 221, 276, 308, 309.
Batenburg 170, 276.
Batenburg (van Basten) 170, 219-221, 307, 309.
Batestein (slot) 93.
Baud 158.
Baurmeister 273-275.
Baurmester 273-275.
Beaufort (de) 111, 115, 134, 303.
Beauraing (de) 15.
Beauraing (kasteel) 10.
Bechburg 154.
Becq (de le) *) 201.
Bedarride (de) *) 201.
Bédier de Prairie 84.
Bedlo *) 238.
Bedum 294.
Beeckman *) 202.
Beeftingh (van) 260.
Beek (van) 85.
Beem (van) 177, 182, 206, 211
Beer (de) 230.
Beerenbroeck (van) 301.
Beernik *) 202.
Beerninck *) 202.
Beerningen *) 202.
Begram 96.
Beieren 13, 28, 39, 40, 104, 107
Beieren Schagen (van) 149, 357.
Beinhem (van) *) 202.
Beke (van der) 256.
Bekouw 173.
Bélabre (d(e) 347.
Belder 257.
Belmonte *) 202, 203.
Bemden (van den) 397..
Bemmel (van) 250, 288-290, 297. 323.
Bende (van der) 208.
Bennekom (van) 250.
Bennis 261.
Benon 365.
Bentheim (van) 106.
Bentinck 256.
Berch (van den) *) 203.
Berchem (van) 203 *), 344.
Berchorst (ter) *) 203.
Berckhuysen 175.
Berends 69.
Berents 84.
Berg (van den) 84, 203 *), 255, 258, 302.
Bergaigne (de) 28, 29.
Berge (van) *) 203.
Bergen en, Henegouwen (van Beyeren) 85.
Bergen Henegouwen (van) 85.
Bergen' op Zoom (van) 107.
Bergh (van) 176.
Bergh (van den) 10, 78, 105, 106, 126, 150, 164 *), 173, 203 *), 206, 347, 348, 407.
Beringen (van) *) 202.
Berkelbach van der Sprenkel, 125.
Berlage 294-296.
Berlecom (van) 207, 312.
Bermentloe *) 204.
Bern (van) 124.
Bernard 55.
Bernstoff (von) 396.
Besier 344.
Besselinck 64.
Besseling 296.
Besten tot Walda (van) 72.
Betinck 319, 322.
Betou (inde) *) 204.
Betou (Ingen) *) 204.
Beugholt 50, 85.
Beul (van) 148.
Beun 148.
Beusechem (van) *) 234.
Beusechem van Harmelen (van) *) 234.
Beveren' (de) 210.
Beveren (huis te) 16.
Beveren (van) 26.
Beverningh (van) 241.
Beyer de Harn 231.
Beijer (de) *) 235.
Beyeren (van) 56, 85, 225.
Beyeren, Bergen en Henegouwen (van) 85.
Beyeren en Schagen (van) 149.
Beijerings 206.
Beyersberpen 85.
Beijnhem (van) 208, 242, 277.
Bezemer 344.
Biben 69.
Bicker 85, 148.
Bidlo *) 238.
Bie (de) 407.
Riechling 133.
Bies(e)man *) 176.
Biesterveld 173, 397.
Bigghe * 235.
Bikker 245.
Billee (de) 46.
Billettes *) 271.
Bilt (van der) 396.
Bincke 240.
Binkes 266:
Birgen (van) 86.
Birza 316.
Bitter 195.
Blaauwendraad 125.
Bladegem (van) *) 200.
Blanck 396.
Blancken (Sandtman van), 241.
Blanckenburgh (huis) 160.
Blankendael (van) *) 235.
Blankenheym afl. VI. plaat.
Blankenoord *) 235.
Blankerood (van) *) 236.
Blankert 85.
Blau (de) 274.
Blauwe *) 236.
3leyenburg 240.
Blocke 366.
3lockland (van Monfoord gezegd) 365.
3loemarts 238.
3loemen 373.
3loemenroet (van) *) 236.
3lois (van) 177.
310m 150.
3lomenroede (van) *) 236.
310nay (de) 155.
3londeel *) 236.
3loys (van) 151.
3lijdensteyn (van) 85.
3ochoven (van) 207, 310, 311.
3ock *) 237.
3ock van Hurwenen *) 237.
3ockhoven (van) 277.

Boe(c)kholt (van) 370.
Boekholt 304.
Boekweijt *) 268, 269.
Boel 397.
Boele (van) 397.
Boelen 134, 269 *).
Boelens 293. 319, 325.
Boelhouwer '305.
Boelin *) 269.
Boellaard 408.
Boenaard *) 269.
Boeren (van) 336, 337.
Boerkool 125.
Boerlo (huis) 84.
Boerlo (van) *) 272.
Boerum 398.
Boetseler (van den) 196.
Boetsier 66.
Boetzelaer (van) 242.
Boeij *) 269.
Boeyken *) 270.
Boeijkens *) 270.
Bogaard 228.
Bogaert 207, 241.
Bogart 207.
Bogertman 240, 241.
Bohemen 101.
Boia (du) *) 270.
Bois de Meij (du) *) 270.
Boissevin *) 270.
Bok 85.
Bokhoven (van) 177 *), 207. 277.
Bolgersteijn (van) 201.
Bolhuis (van) 278.
Boll *) 271.
Boll van Hamersfelt *) 271.
Bollaert 208. 351.
Bollan (de) *) 271.
Bolland 262, 266.
Bollart 278.
Bolotin *) 271.
Bols *), 272, 311, *) 403.
Bols. ten Oever 272.
Bolsiersema (borg) 72.
Bom 323.
Bommel (van) 68. 370.
Bommets'323:
Bondt 77, 150.
Bondt (de) 260.
Bonendael (Koevoet van) 188.
Boneval (van) 272 *).
Boningerhof 370.
Bons& 52.
Bonstetten (von) 155.
Bonte (de) 366.
Boode 373.
Booge 408.
Boogert 241.
Boomgaert 241.
Boon 274.
Boon (Bakker alias) *) 200.
Boonsaaier 250.
Boots 296.
Booy (de) 188.
Bor van Ameroneen 238.
Bordes (de) 407.
Borle *) 272.
Borne (van) *) 272.
Borneman *) 298.
Borre *) 298.
Borreman 59.
Borren 125.
Borrendamme (van) *) 298,299,
Borrendamme gen.' Zonneman (van) *) 298.
Borski 171.
Borsman *) 299.
Borssele (van) 107, 351.
Borst 266.
Bos 408.
Bos (du) 48.
Bosch 216 *), 244-248 *), 299.
Bosch van Osch *) 299.
Bosmans *) 299.
Bosveld 56.
Bosvelt (van) 406.
Bouckhorst (van) 177.
Bo(u)ckhoven (van) 277.
Bouknecht 318.
Boulin *) 269.
Bouljin *) 269.
Bouman $03, 304.
Boumer 157.
Bourbon (de) 14, 101-103, 173, 204, 237.
Bourbon (van) 173.
Bourdon 291.
Bourecourd 158.
Bourgeois 179.
Bourgondie 27, 107.
Bouwens 205, 238, 370.
Bovie 181, 210, 211 *), 373.
Bower *) 299.
Boij *) 269.
Boijer 259.
Braak (ter) 177, 178 *), 182, 207 *). 241.
Braam (van) 158, 159, 204.
Braams (van) 55.
Brabant 99.
Branchion (de) 8.
Brancion (de) 8.
Brande (van den) 178, 179, 299 *).
Brandeler (van den) 186.
Brandenburg 99, 100.
Brandt 87.
Brant 196.
Brantius *) 300.
Brasser 381.
Breda (van Schooten) 397.
Bredenbroek 183.
Brederode (van) 35, 49, 93, 96 97, 107, 225.
Brederode (Rodenburgh van) 401.
Bree '(van) *) 300.
Breedele 259.
Breempt (van) 384.
Bremer *) 300.
Brendel 312.
Bret, markies van Montbas (Barton de) 255.
Breukelen (van) 404.
Brienen (van) 68, 242, 276.
Brimeu (de) 5-49, 225.
Brink 262-264, 266, 268.
Brinkmans 301.
Broechoven (van) 399.
Broeck (ten) 67.
Broeck(e) (van den) *) 301.
Broeckhuyzen (van) 172.
Broecwijc (van). 23.
Broek (van, den) 216.
Broekaard 262.
Broekhoven (van) 137. 140.
Broekhuis van Ludolphi 274.
Broekhuizen (buitenplaats) 58.
Broekhuizen (van) *) 340.
Broekhuvsen (van) 88.
Broens 296.
Bronchorst (van) 225.
Bronckhorst (van) 107, 327, 335, 336,' 338, 340, 396.
Brouck (van den) 312.
Brouwer 238, 370, 396, 398, 404
Bruch 277.
Brug 277.
Brugge (van der) 374.
Bruggen (van der) 177, 241.
Bruinier 168.
Bruining 216, 248.
Brunel 385.
Brunings 77.
Bruns 151, 180.
Brunswiik 9. 30. 70. 99.
Brunt 213.
Brunt (van) *) 238.
Bruijne (de,) 293, 366.
Bruyninex 28.
Bruijningh 329, 332, 396.
Bruijnings 329, 332.
Bruysman 360.
Bruystens 408.
Buchegg 154.
Budde 259.
Buddingh 373.
Buel (yan) 148.
Buen 148.
Buene 126.
Buenen *) 340.
Bueren (van) 238.
Buerstede (van) *) 341.
Buis (van der) 341.
Bulach 304.
Bullens 75.
Bunger (de) 341.
Burch *) 341.
Burch (ter) 241.
Burch (van den).*) 341.
Burch (van, der) *) 341, 372.
Burchgraeff (van de) *) 238.
Burg (van der) 386.
Burgh (van) *) 341.
Burgh (van den) 204.
Burgh (van der) 88, 240.
Burt 179.
Busch 274, 341 *).
Busche (van den) 376.
Busscher 302.
Bussemaker 265, 266.
Bussenius 37.
Butkens 350.
Buttel (von) 277 *), 278, 405.
Buttingha (van) 274.
Buuren (van,) 127.
Buurstede (n) (van) 200, 340 *), 341 *).
Buvry (de) 383, 386,
Buijck 364.
Buys 245, 246, 34.2 *), 407.
Buys ((Martini) 186.
Buytenhem (van) 379.
Buytewech 52.
Buvtinck 320.
Bybau 239.
Bye (de), 243, 342 *), 343 *).
Bye (de), zie Caescoeper.
Bijestraten (van der) *) 343.
Bijessman *) 176.
Bylandt (van) 96, 103, 106.
Bijler *) 158 159. 228-234, 238
Byler de Beer (van) 230.
Bijlert (van) 159 *), 162, 275.
Bijll (van der) 240.
Bijsterveld 85, 173, 397.
Bijstervelt (van) 128.

C.

Chalon 100.
Cham (von) 155.
Chambers *) 238.
Chambre (de la) 375.
Chanie (de) 397.
Chanu (de) 397.
Chastelain (le) 311, 404.
Chatin 179, 208, 278.
Chimay 11, 14, 18-20, 22, 30, 31, 33, 40, 44.
Chion *) 361.
Christoffers 404.
Churchill 239.
Cincq 241.
Cirksema 359, 361.

D.

Daalder 188.
Daams 68.
Dach *) 361.
Daehne van Varick (von) 376.
Daelders 86.
Daelman 159.
Daesdonck (van) *) 396.
Daims 160, 161.
Dalen (van) 302, 356.
Dallens *) 362.
Dam (van) 179 *), 362.
Damblé (Loos) 60, 61, 63, 136-142.
Damman 370.
Danckelmann. (von) 406.
Danckerts 84.
Dapper 392.
Dareth 205.
Darnley 100.
Darthuysen (van) *) 363.
Davidson 127, 152.
Davidzon 127, 152.
Davion 321.
Decker (de) 397.
Dedem (van) 208.
Degener (Schmidt) 396.
Deiguemont (Egmond) 21.
Deinse (van) 370.
Dekker 186.
Delden (van) 408.
Delen (van) 344.
Delrio 386.
Demelinne 190.
Denselaar 70.
Determeyer Weslingh 77.
Detmers 406.
Detten (van) 324.
Deunk, 59, 62, 108, 117, 125, 132, 133, 142, 175.
Deventer (van) *) 363.
Dever *) 363.
Deijm *) 363.
Deijman *) 364.
Deyms 161, 387.
Deys *) 212.
Dibben 195, 196.
Dibbits 196.
Dibbolts 196.
Dicbier 6, 23, 364 *).
Dickbier van Mierlaer *) 364.
Dielen (van) 189.
Diemen (van) *) 364.
Diepenbrock 151, 179.
Diepenbroek (van) 370.
Dier *) 365.
Dieren (van) 69 *), 365.
Dierouth *) 365.
Diesbach (von) 155.
Dikkers *) 392.
Dinant 173.
Dirks *) 392.
Dirout *) 365.
Dirxs *) 393.
Dittlinger 158.
Dobbelstein van Doenraede *) 393.
Dobbelsteijn *) 393.
Dodewaard (van) 250.
Doe *) 394.
Doelmans *) 394.
Does (van der) 166.
Does van Noordwijk (van der) 223.
Doetinchem (van) 72.
Dohna 80, 94, 150.
Dolmans 394.
Dolocher * 395.
Dolre (van) 181.
Domburgh (van) 383.
Dompselaer (van) *) 395.
Dompzelaar 60, 133, 142.
Domselaar (van) *) 395, 396.
Donck *) 396.
Donck (van den) 243.
Donder 195.
Donker 212.
Donselaar *) 396.
Doorn (van) 210, -238 *), 244.
Doornick (van), 172.
Doornik 311.
Dorp (van) 16, 27, 259.
Dorre '65, 67.
Dorth (van) *) 224.
Doudart de la Grée 84.
Dousa 33.
Douza 223.
Drakestain (huis) '84.

Draper 288, 315, 318, 324.
Driel(l) (van) 51, 225, 356.
Driesing 180.
Driesman 292.
Driessen 274..
Dröge 405.
Dronrijp 291.
Dronsberg 84.
Droogenhoecx (van) 127.
Drosselaar 127.
Dubbel(t)bier 288, 289.
Dudok * 248.
Dufoy 307.
Duicking *) 238.
Duin (van) 92.
Duivenvoorde (van) 369
Duker 373.
Dull 242.
Dumoulin 302.
Duplessis-Mornay 14.
Duren (van) 242.
Dusart 205.
Dussen (van der) 84, 243, 312.
Duval 215.
Duvenvojrde (van) 228.
Duvenvoire van Obdam (van)*) 224.
Duvenvoirde van Warmond (van) 225.
Duvenvoorde (van) 103-105.
Duycker 86.
Duyff 151, 180.
Duijn (van der) 256.
Duyrs 70.
Dijckgraeff 280.
Dijckman 204.
Dijcxhoorn 405.
Dijk (van) 261, 376.

E.

Eck (van) 84, 193, 196.
Eck tot Medler (van) 228.
Eckelboom 65.
Eertrijke (van) 387.
Eeten (van) 96.
Egmond (van) 21, 37, 107, 225.
Eich (zur) 319.
Eichelberg (van) 387.
Eichelberg gen. Hooftman (van) 385, 387.
Eisenhower 239.
Elias 58, 60, 134, 135, 140, 141.
Elk (van) 55.
Ellekom (van) 250.
Elmpt (van) 370.
Elpidius 291.
Elst (Oortwijn van) 294.
Elsvliet (van) 178.
Embla (d') 288, 290, 323.
Emmerik (van) 244.
Engeland (Prinses van) 396.
Engelbergh 177.
Engelen 72, 264-268, 278.
Engelen (van) *) 227.
Engels 24.
Ennema 370.
Ennetieres (d') 17, 18.
Enter (van) 216, 247.
Enteren (van) 214, 216.
Entrup 278.
Erbervelt 76.
Eringa 398.
Ernsthuis 288, 290, 296, 297, 318.
Erp (van) 370.
Erp Taalman Kip (van) 187.
Es (van) 84.
Espinasse (de l') 118.
Esseling 264.
Essen (van) 84.
Essevelt (van) *) 363.
Etten (van) 225.
Ever (de) 363.
Everdingen (van) 24, 25.
Everwijn 392.
Everwijn Lange 392.
Ewsum (van) 358361.
Ewijck (van) *) 202.
Eyck (van) 28, 248.
Eyck (van der) 159, 161, 162.
Eyk (Specht van) 216.
Eijl (van) 74.
Eijlbracht 344.
Eijndelsdorp (van) *) 340.
Eysden (van) 245.
Eijsvogel (den) 242.

F.

Facquelaar 334.
Faille (de la) 398.
Falconer 274.
Falkenstein 154.
Faro 180, 209.
Favrod (de) 155.
Feen de 'Lille (van der) 369.
Feith 243.
Felderhoff 87.
Ferny (van) 375.
Ferté (de la) 85.
Feuerstacke 61, 138, 139.
Feys 305.
Feijtama 332.
Fiévet 374.
Fischer (von) 158.
Flim 205.
Flines (de) 52.
Floss (von Roesgen von) 186.
Flu 205.
Flugi van Aspermont 158.
Fluvter (de) 250.
Fockens 317.
Fokkens 278.
Folkers 208.
Fonna 306.
Fontein Verschuir 369.
Forsijn 366.
Four (de) 396.
Fournier 343.
Francken 184.
Fransen 323.
Frechen 79.
Fremeaux 269.
Fremery (de) 374.
Fresne de Virel (du) 237.
Freijse 180.
Froburg Homberg 154.
Froma 370.
Fruin 400.
iruytiers 190.
Fuchs afl. VI, plaat.
Fullerton 78.

G.

Galen (van) 304.
Gales 319.
Galle 190.
Galliker 367.
iansneb gen. Tengnagel 71.
Gansevoort 320.
Gaswijlder 86.
Gauckema 294.
Geertsema 53, 54.
Geestman 374.
Gehema (van) 312.
Gelder (van) 52.
Gellecom (van) 311.
Gelre (van) 159, *) 172, 173.
Gelsinck 322.
Gemert (van) 312.
Gendron 241.
Gendt (van) 20.
kniets 26.
Gent (van) 343.
ientil 21.
Gerleffs 290.
ierlings 76.
ierssens 72.
Gesel (van) 86.
Gesscher (van) 65, 66, 68.
Geurtse 85.
Gevaerts, 350.
Geyn (van) 86, 126.
Gezelle 189.
Gheel (van) 188.
Gheel Gildemeester (van) 392.
Gherner (van) *) 176.
Ghilse (van) 146.
Gieben 84.
Giese (van der) 173.
Giffen (van) 187.
Gignoux (de) 258.
Gildemeester 75, 77, 131, 134, 135.
Gildemeester (van Gheel) 392.
Gillet 208.
Gillis 189.
Ginkel (van) 110, 111, 115.
Giou 199.
Gippyn 144, 145.
Glazer 356.
Gledsteyn 376.
Glimes (de) 7, 47.
Glimmer (de) 250.
Gobelius 213.
Gockels 189.
Godin 114.
Godin (de) 205.
Goedhert 209.
Goll 187.
Goltz (van der) 172.
Gongrijp 278.
Gool 189
Goor (van) 317.
Goossens 347, 366.
Gorel 261.
Gorkom (van) 71.
Goudoever (van) 132.
Goulartine 227.
Gout *) 299.
Graaf 152.
Graaff (de) 187.
Graeff (van der) 163.
Gramsbergen 317.
Grancy (Senarclens de) 158.
Grand (la) 304.
Gratia 88.
Grationi 43.
Grauwert 188.
Gravels 50.
Grée (Doudart de la) 84.
Greffens 384.
Grenier de Variencour 406.
Gressenich 56.
Greve (de) 259.
Grevenbrouck (van) 375.
Grevenraet *) 238.
Oreyerz 154.
Grez (de) 349.
Griendt (van de) 244.
Griet (van) 242, 277.
Grifflichem 243.
Grisar 397.
Grise (de) 20.
Groenemeijer 266.
Groenevelt (van) *) 224.
Groenewegen (van) 243.
Groenwoelt *) 176.
Groes 242.
Groesbeek (van) 46, 48.
üroot (de) 186, 189.
Orootenhof (van) 206.
Srootveld (van) 326.
drovena 147.
Gruijs 73.
Grijpmoet 408.
Gualterotti 370.
Guépin 125.
Guitton 184, 215.
Guldehoef 408.
Gulik 101.
Gulik (van) 386.
Guyot 199.
Guyou 199.
Gyblant (van) 187.
Gylle (de) 12.
Gijsbers 126.
Gijselaar (de) 302, 350.
Gijzelman *) 392.

H.

Haarlem (van) 107.
Habsburg 101, 154.
Hachmeister 391.
Haeck 408.
Haeghen (van) 148, 362.
Haen 72.
Haersolte (van) 71.
Haesevoet 209.
Haganaeus 408.
Hagen (ten,) 347.
Hagen (van der) 311.
Hagenau (van) 383, 384.
Halen (van) 233.
Halewijn (van) 107.
Halfman 408.
Half Wassenaar 226.
Halle (van) 38, 42-46.
Ham 278.
Ham (in den) 359.
Hamel (van) 398.
Hamers 373.
Hamme (van) 384.
Hamme (van den) 176.
Hanau 102.
Hancken (thoe) 359.
Haneman 67.
Hannia (van) 296.
Happarts 205.
Hardenborch (van den) 68.
Harderwijk 188.
Haren (van) 15-18.
Harn (Beyer de) 231.
Harn (van) 254, 255, 257.
Hart (de) 186.
Hartins 42.
Hartungshausen (von) 73.
Haselkamp 296.
Hasselt (van) 75, 205.
Hauwelinge (van), 160, 162.
Havelaar 300.
Havelte (van) 388.
Havene (van) 388.
Havene (van Nispen dit van de) 388.
Haverberp 118.
Havre 46.
Hawthorn 401.
Hebbelman 292.
Hecking (van) 279, 375.
Heeck 210, 243.
Heeck (van) 273.
Heeckeren van, Brandsenburg (van) 260.
Heemskerck (van) 107, 111.
Heemstra (van) 359, 360, 361.
Heenkenschoot 384.
Heenvliet (van) 107, 382.
Heeris 152.
Heerkens 191, afl. VI. plaat.
Heerkens Thijssen 125, afl. Vl, plaat.
Heerschap 88.
Hees (thoe) 239.
Hees (van) 55, 56.
Heest tot Laerwolde (van) 72.
Heinsius 271.
Heker (van) 176.
Hekinck 195
Helda 288, 314, 316.
Helder 314.
Heldewier 49, 50.
Hell (van der) 71.
Hellemans 56.
Helmolt 76.
Helt 73.
Hemerden (van) 180.
Hemert (van) 71, 151 *), 180 *), 243.
Henegouwen 107.
Henegouwen (van Bergen) 85.

Henegouwen (van Beyeren, Bergen en) 85.
Hengel 188.
Hengst (van) 53, 54, 111.
Hennebo 397.
Hennezel (d') 174.
Henroteaux 246, 373.
Hensbergen (van) 278.
Henschoten (hof) 110, 115.
Henselius 343.
Héraugière (de) 29.
Herlaer (huis) 93.
Herlaer (van) 107.
Hermans 205.
Herny 180.
Hertaing (de) 35.
Hertogenbos (van) 382.
Herwijnen (van) 85, 374.
Hese (van) 366.
Heshusius 406.
Hesse 208, 278.
Hesseling 398.
Hessels 66, 71, 72.
Hessen 98-100.
Hessen (van) *) 176.
Heuff 125.
Heukelum (van) 86.
Heurck 387.
Heurnius 37.
Heusden, (van) 199.
Heuvel (van den) 177, 207, 401, 407.
Heuven (van) 311.
Heycoop 245.
Heyden (van der) 138.
Heydenrijck 407.
Heyligers 374.
Heyman 198.
Heymans 311, 404.
Heijningen (van) 343.
Heyns alias Smets 398.
Hey(n)schoten (hof) 110, 115.
Heytmulder 259.
Hiddingh 186.
Hiebendaal 179, 212, 213, 343, 344 *).
Hiebenthal (von) 183.
Hien (van) 266.
Hierges 7.
Hille (van) 7, 12, 27, 447.
Hiniossa (d') 239.
Hinojossa (van) 227.
Hoekstra 210, 243, 244.
Hoen 178.
Hoen ('t) 51.
Hoendricks 273.
Hoenraet 64.
Hoens 295.
Hoeufft 182, 245.
Hoeufft van Oyen 357.
Hoevel 347. 348.
Hoeven (van der) 408.
Hoexma 178.
Hoffer 382.
Hoffman 244.
Hofmeyster 303.
Hogenhouck 163.
Hogerwaard 76.
Hogguer 158.
Hoghelande (van) 31-33, 42.
Hohenlohe 11, 22, 36, 103.
Hohenzollern 98, 347.
Holland (Aleid van) 107.
Holstein 99.
Holstein Schauenburg (van) 79
Holt (ten) 347.
Holtman 165.
Holtmoelen (van) 176.
Holtus 86.
Homan 288, 314, 316, 322.
Homlberg (Froburg) 154.
Hommes 237.
Honert (van, den) 344.
Honig 152.
Hooft 397.
Hooftman (van Eichelberg gen..) 385, 387.
Hoog (van der) 38.
Hooge (van der) 179.
Hoogendijk 396.
Hoogh (van der) 384.
Hoogmade (van) 381.
Hoogop 387.
Hoop (van der) 358.
Hoorn 303.
Hoorn (van) 52, 278.
Hoorne (van) 105, 159.
Hoos 279, 375.
Hopbergen (van) 276.
Horbag 181, 210, 211 *), 245, 374.
Horn '246.
Horn (van; der.) 279, 375.
Horn (kasteel) 84.
Horne '(van) 9, 17.
Hornes (de) 100, 106.
Horst (de) 198.
Horst (van der) 66, 69, 408.
Hosteijn 76.
Hotman 20-22.
Hout (van) 224.
Houte (van) 34, 387.
Houtersee, 158, 161.
Houtouw 56.
Houttuyn 244.
Houwering 158, 159.
Hove (ten) 114, 317.
Hovinge 315.
Hoya (van) 79.
Hoya (van der) 150.
Hoyer 303.
Hubbeldinghe 370.
Hubert 321.
Huebenthal (von,) 343.
Huell (Ver) *) 148, 149.
Huerninx 259.
Hues (die) 166.
Huessen (van) *) 175, 337, 340.
Huetink 117.
Huisers 291.
Huissen (van) *) 175.
Huizing 321.
Huizinga 205, 398.
Hulsenbeek 391.
Huist (van der) 189.
Hummelinck 276.
Hurwenen (van) *) 237.
Hurwenen (Bock van) *) 237.
Huurluijt 328.
Huybert (de) 238, 362.
Huygens 200.
Huijsman 328.
Huyssen 173.
Muyssink 170.
Huysweerden (van) 370.
Hijmans 405.

I.

Iddekinge ((van) 274, 275.
Imgrondt 171.
Imhoff (van) 158.
Ingen (van) 302.
Ingen Betou *) 204.
Ingen Messchaert (van) 248.
Iperen (van) 245, 250.
Irhoven (van) 259.
Isendoorn (van) 165.
Isendoorn à Blois (van) 393.
Isselt (van) 243.

J.

Iacobs 366.
Jacobsen * 71, 72.
Jacot(t) 173, 407.
Jansen 126.
Janvier 214.
Jarges 370.
Jaspar 398.
Jerome 239.
Jode (de 387.
Johnson 80.
Jong (de) 356.
Jonge (de) *) 402.
Jongejan 187.
Jongh (de) 88, 238, 294, 303, 304.
Joordens 84.
Jordaens 294.
Jouner (von) 157.
Joustema 246.
Jude 151, 279.
Judemann 279.

K.

Caescoeper 243.
Caescoeper, zie Bye (de).
Kalff 213.
Kaffa 306, 307.
Calvart 21, 22, 27, 29, 38, 41, 46.
Camerling (Canter) 76.
Kamerlingh Onnes 396.
Camerveld 375.
Campagne 84.
Camstra (van) 166.
Kan (van) 398.
Canis 84.
Canoy 178.
Canstein (Raab van) 240.
Canter Camerling 76.
Capelle 86.
Capetingers 100.
Kardinaal 42.
Carelson 50.
Karnebeek (van) 134.
Caron (de) 226.
Casembroot (de) 182.
Caspari 262.
Cassa 184, 215.
Cast 66.
Kat (de) 212.
Cate (ten) 404.
Cater (de) 382.
Cats (van) 369.
Catshoek (Plevier) 182.
Cau 189.
Kautz 260.
Keeldoncke (van der) 176.
Keere (van der) 76.
Keetman 152.
Keisersweerdt (van) 67.
Kemmer 261.
Kemp 396.
Kenninck 233.
Kerchem (van) 178.
Kerckhove (van den) 370.
Kerens 238.
Kerkhoff 125.
Kerkhoven 187.
Kervel 149.
Kessel (van) 370.
Kete (de) 306.
Ketelaer 160.
Ketten (van der) 72.
Kettler (von) 100.
Keye 242.
Keyen 277.
Kiburg 154.
Kievit 128.
Kinschot (van) 269.
Kint de Roodenbeke ('t) 189.
Kip (van Erp Taalman) 187.
Kipen (de) 227.
Clant 73, 74, 127, 262.
Claver 51.
Kleef (van) 244.
Cleeff (van) 55, 210.
Kleinjan 173.
Clercq (de) 178.
Kleszenaar 259.
Cleve (van) *) 176.
Cleijn 334.
Clifford 238.
Klimburg (von) 237.
Klinkhamer 187.
Klipping 266.
Clock 234.
Klok (van der) 174.
Klok (Reiser gen. van der) 59, 117.
Klooster 70.
Clootwijck (van) 383.
Clootwijk (van) 352.
Cloppenburch 370.
Klouver (de) 250.
Klumper 407.
Kluppel 74, 75, 1300, 134.
Clusius 31, 33, 35-37, 42, 45, 46, 58.
Knapen (van) 373.
Knappert 125.
Knippenburg (von) 198.
Knoll 87, 126, 277.
Knoop 257.
Knoop 257.
Cnoop van Mesdag 398.
Knuyse 126, 182, 302, 303, 304 *).
Knuyse de Mey *) 301-303.
Cobus 375.
Cock 51.
Cocken (Uter) 243.
Kockert 198.
Cocq (de) 366.
Coemans 42.
Coenen (van) 210, 211 *).
Coesfelt (van) 71.
Terbeeck van Coesfelt 406.
Koets 319.
Coetsvelt (van) 406.
Coeverden (van) 71, 176.
Koevoet van Bonendael 188.
Coisset 317.
Koiter 404.
Kok 260.
Colenbrander 205.
Colenbrander (van Hecking) 279, 375.
Coligny 34, 100, 102.
Collaerts 233.
Colligny (de) 34, 100, 102.
Colve 238.
Comans Scherpingh *) 247.
Commines (kasteel) 41.
Condewijn 64, 66, 68.
Condit 78.
Conincks 290.
Conover 238.
Conte 370.
Cool 188.
Coopman 150, 237.
Coops 295, 296.
Koops Loos 210.
Coortsen *) 237,
Kooy 85.
Kooy (van der) 397.
Koppelaar 186.
Coppier van Culemborg 208, 242.
Corbach (van) 402.
Corbagh (van.) 315, 323.
Corbière (de) 155.
Cordua (de) 376.
Cornell 398.
Cornet 258.
Cornu 291.
Corst 259.
Cort 407.
Kortin 307.
Corver 86.
Kost (van der) 264, 266.
Costa (da) *) 202, 203.
Koster 65, 128, 339.
Kostyn 306.
Koudijs 85.
Coulster (huis ter) 368.
Coulster (van) 52.
Coulster (van den) 369.
Cousseband (t) 178, 241.
Couwenhoven (van) 232, 238.
Coyters 315.
Craayvanger 111.
Kracht 206.
Cracker' 55,

Crackou (van) 51.
Craey 396.
Kragt 177, 206.
Cralingen (van) 168.
Kranendonk 211.
Kranendonk (van) 279, 280.
Crans 334.
Cranssen 179, 208, 278.
Kreethuijsen 260.
Kreglinger 397.
Kremer 125.
Cremers 288, 297, 318, 324.
Creques (de) 48.
Creyten 205.
Criellaert 146.
Croes 234.
Kroesen 239.
Crognesius 386.
Croiset 348, 373.
Krol1 204.
Krom 205.
Cromhout 257. 260.
Krook 86.
Kroon 56, 128.
Croy (de) 5, 11, 13, 19, 21, 23 27, 29, 38, 40, 46-48,
Croy-Roeulx (de) 7, 48.
Krüseman 188.
Kruif (de) 85.
Cruiningen (van) 43.
Kruissen (van,) 321.
Cruque 208.
Kruseman *) 270.
Cruijdenier 326.
Kruyff 128.
Crijns 296.
Kuender (van) 65.
Kulve (te) 175.
Kun (van der) 189, 191, afl. VI plaat.
Kurzbach (von Seidlitz) 370,
Kurt 174.
Kuijl (van) 365.
Cuylenborch (van) 233.
Cuijp 327, 335-337.
Kuyper (de) 180.
Cuypers van Velthoven 348.

L.

Laar (van t) 373.'
Labouchere *) 402.
Laeckervelt (van) 233.
Laer (van 317.
Laet (de) 38.
Lake (Zoete de) 387.
Lakervelt (van) 387.
Lalaing (van) (de) 10, 11, 35.
Lambrechts 262-268, 276.
Lampsins 189.
Lampson 29.
Lampsonius 34.
Landfort (havezathe) 198.
Landsberg Velen (von) 79.
Lange (de) 188, 408.
Lange (Everwijn) 392.
Langen (van) 314, 318.
Lange(r)veld (van) 188.
Langriet (van) 352, 382. 383.
Lansing *), 238.
Lansman 343.
Lap 326. 333.
Laren (van) 379.
Latenhof 88.
Lathouwer 234.
Launay (de) 348.
Laurenburch (van) 230, 231.
Lauwenstein 71.
Leck (van der) 106.
Leckerkerck 207.
Lee (Ter) 35.
Leechwater 173.
Leegwater 339.
Leem 408.
Leeser 76.
Leesten 143.
Leeuw *) 181, 211.
Leeuw van Lennep *) 181.
Leeuw (de) 216, 247 *).
Leeuwarden. (van) 408.
Leeuwen 151.
Leeuwen (van) 127, 231.
Leicester 20.
Leiningen 99, 103.
Leinsen 381.
Lengele 205.
Lennep (van) 181, 198, 211, 401.
Lennep (Leeuw van) *) 181.
Lentingh 257.
Lenzburg und Baden (von) 154.
Le Petit 19.
Lerijn 262.
Leskinsky 258.
Lespinasse 75.
Lestevenon 152, 183, 189.
Leuchtenberg 102.
Leuner 260.
Leuven (Backer van) 392.
Lewe 224.
Lewe van Middelstum 287, 322
Leije (van der) 67.
Leijendecker 227.
Leys 87.
Leyten (van der) 78.
Liddel 85.
Liedekercke (van) 151.
Liefde (de) 124. 132-134.
Lieftinck 3'16.
Lienden (van) 250.
Liens 362.
Lille (van der Feen de) 369.
Limburg en Bronchorst (van) 78-80.
Limburg Stirum (van) 78, 96, 103, 106, 150, 175, 205.
Lin (van) 176.
Linde (van de) 182.
Linde (van der) 87, 173, 275.
Linde (Anthonides van der) 87.
Linden (van der) 134.
Lindenbergh 396.
Lingen (van 295.
Linsen (Rente) 389-392.
Lintelo (van) 71.
Lippe *) 93-97, 103.
Lippe (van der) 50, 105.
Lippinckhoff 408.
Lipsius 33, 34, 48.
Lis (van) 266.
Lith (van). 128, 408.
Lobkomicz 100.
Lochorst (van) 242.
Lockhorst (van) 325-340.
Loderus 182, 211, 212.
Loeff 337.
Loeff (Rutgers van der) 125.
Loenen 334, 337.
Loet 270.
Lom (van) 342.
Lomeier(s) 255.
Lonkhuizen 50.
Loo (van) 205, 375.
Looper(s) 179.
Loos, 61, 117, 118, 244.
Loos d'Amblé 60, 61, 63, 136-142.
Loos (van der) 84.
Loos (Koops) 210.
Loquet 302.
Lorié 239.
Lotsy 182, 212, 244, 245.
Louff 333, 334, 336.
Lou(w) 56.
Lubecker 407.
Lubeley 407.
Luden 407.
Ludolphi 274,
Ludolphi (Broekhuis van) 274.
Luers 396.
Luessen 71.
Luessincks 67,
Lulofs 72,
Luteyn 180, 209.
Luther 391.
Lutin 209.
Lutjes 343.
Luy(c)ken 198, 199.
Luycx 179.
Lynden (van) 126, 303, 402.
Lyster 24.

M.

Maa (van. der) 210, 374.
Maare (van> 126.
Maaren (van) 180.
Maarland (van) 242.
Maarssen 386.
Mabuygen (van) 84.
Mac Arthur 239.
Made (van der) 372.
Maecand 356.
Maelstede (van) 384.
Maes 143-147, 380.
Maggioria 156.
Makken (kasteel) 193.
Malan 78.
Man (de) 126, 246, 398.
Manart 186.
Mandebeeck 317.
Manneviel 174,
Manninga 359, 361.
Mansfeldt 42.
Marck (de la) 238.
Marck (van der) 14, 187.
Marcken (van) 327.
Marcus 311.
Mariënberg (klooster) 94,
Marienburg 401.
Mariënkamp (klooster) 94.
Marmont 108, 111, 114-116, 123.
Marmont (de) 140, 143.
Marnix (van) 224, 225.
Marselis (van) 188.
Martini 232.
Martini Buys 186.
Marwitz (von der) 98, 99.
Marijnen, 126.
Massac 77, 131.
Masson *) 207.
Massou *) 178, 207.
Massow (van) *) 207.
Mast (van der) 179, 375.
Matenesse (van) 30, 3.5, 38.
Mauclerc (de) 401.
Maulde (de) 20.
Mauregnault (de) 23.8, 303.
Maurice 373.
Mauritz 406.
Mechelen (van) 188;
Mecklenburg 98.
Meer (van) 394.
Meere(n) (van der) 3.85, 387.
Meersch (van der) 149.
Meersche (van, der) 163.
Meerthen (van) 225.
Mees 368
Meester (de) 205.
Megen 23.
Meihuizen 367,
Meintaije (de Ja) 215.
Mekeren (van) 198.
Meliskerke (van) 384.
Mels 52.
Mensen; 295.
Mentings 64.
Metelen 297.
Merberch (van den) 144.
Mercator 164.
Mergelkuyl 86.
Merlen (van) 190.
Merlo (de) 156.
Merode (van) (de) 30, 32, 33, 105.
Mertens 386.
Mesdach 398.
Mesdag (van) 398.
Mesdag (Cnoop van) 398.
Meskes 356:
Messchaert (van Ingen) 248.
Metelerkamp 133, 134.
Metternich (van) 105.
Meuleman 183.
Meulen (van der) 186.
Meulendijk 277.
Meurs 22, 36, 39, 105.
Meurs (van) 86, 259, 343.
Mev 396.
Mey (de) 126, 182 *), 270 *), 301-304 *)
Meij (du Bois de) *) 270,
Mey (Knuyse de) *) 301-303.
Mey van Streefkerk-van Alkemade (de) 301.
Meyer 158, 291, 304, 406.
Meyer (de) 402.
Meyeringh 291.
Meijnings 64.
Mevs 56.
Michielsen 33.
Miclet 38, 43.
Middach 207, 241.
Middag(h) 213, 245.
Middelhoven (van) 215.
Middendorp 317.
Miedema 125.
Milaan 304.
Milar 343.
Milendonk (van) 370.
Mill (de) 379.
Milligen (van.) 260.
Minckelers 84.
Minne 266.
Minne (van) 370.
Mock 158.
Moerkercken 186.
Moerkerke (van) 173.
Moesdorff (van) 56.
Mol 188, 355.
Moliert 166, 343.
Moll 61, 138.
Mollé 209.
Molliart 27.
Mol(a) 212.
Momma 151, 180.
Monfoord gezegd Blockland (van) 365.
Monsoy (van) 179.
Montbas (Barton de Bret, markies van) 255.
Monte (de) 176.
Montens 370.
Montfoort (van) 107.
Montigny dit de Sivry 387.
Montpraet (de) 43.
Montfort und Werdenberg 155.
Monyé (de) 302.
Moons 364.
Moor (de) 302.
Mooy 277.
Moraaz (de) 302.
Moresco '398.
Mornay (Duplessis-) 14.
Mosmans 216, 248 *).
Mossel 184, 216.
Moucheron (de) 385, 387.
Mountbatten 396.
Mourand 350.
Mouthaen 231.
Moy (de) 385.
Mülinen (von) 155.
Muilman 272.
Mulert *) 224.
Muller 205, 381, 398.
Muller (van Nispen) 381.
Multenaar 75.
Munster (van) 150, 343.
Munter 66.
Muralt (de) 156, 158.
Musquetier 304.
Mussels 84.
Muysken 404.
Mijl(e) (van der) *) 1583162.
Mijle (van der) 162, 344.
Mytens 46, 205.

N.

Naaktgeboren 173.
Naeltwijck (van) 107.
Naesthoven (van) 56.
Nagel1 (van) 172.
Nahuys 56.
Nahuijs (van) 375.
Nap (van der) 296.
Napoleon 191.
Nas 306
Nassau. 15, 34-36, 42, 98. 101-106, 256, 354.
Nassau-Dillenburg 94.
Nassau La Lecq (van) 149, 358.
Nassau Odijk 358.
Nassau-Weilburg 99.
Nat (van der) 213.
Naundorf (f) 204, 237.
Needer 215.
Neercassel (van) 379, 403.
Neeve (de) 339.
Nellesteyn (van) 58.
Nerée (de) 190, 191.
Nes (van) *) 238.
Nes van Meerkerk (van) 125.
Nes (van der) 337.
Neuchâtel 154.
Niesing 314.
Nieukamp 85.
Nieulan(d)t (van) 233, 408.
Nieuwenaar 21, 22.
Nieuwenaar (van) 39, 93.
Nieuwenhuysen (van den) 397.
Nievelt (van) 107.
Nilant 67.
Niquet 189.
Nispen (van) 158-162, 275, 346, 378, 389.
Nispen. 354, dit van de Havene (van) 388.
Nispen Muller (van) 381.
Noemer (van) 391.
Noll (van) 408.
Nolleman 50.
Noomen 397.
Noorde (van) 56.
Noordink 67.
Noorlander 125.
Noortwijck (van) 51.
Nooten (van) 178, 207.
Norris 15.
Notten (van) 391, 392.
Noue (La) 14.
Nutges*) 402.
Nijenhuis (landgoed) 67.
Nyewael van Rynestein (van) 229.

O.

Obegg (von) 157.
Obell (de l') 36.
Occo 189.
Ockhuysen (van) 404.
Oculi 67.
Oefferden (van) 182, 213, 343.
Oem van Papendrecht 161, 353.
Oester 254-261.
Oevelacker 78.
Oever (ten) 403.
Oever (Bols ten) 272.
Offerden (van) 344.
Ogtrop 319.
Oidtman (von) 79.
Oillaerts 384.
Okleij 67.
Olbreuse (d') 100.
Olden (van) 257.
Oldenbarneveld (van) 35, 42, 48.
Oldenburg 98, 99.
Oldenburg (van) 94.
Oldeniel (van) 64.
Olycan 279, 375.
Onderwater 258.
Onnes (Kamerlingh) 396.
Oort (van) 312.
Oortwijn van Elst 294.
Oosten (van) 352, 382. 384.
Oostenrijk 28, 107.
Oostenvelt 288, 314, 315, 317, 322.
Oosfriesland 359, 361.
Oosthuyzen (van) 109, 110, 115, 116, 121.
Ootmarssen (van) 210.
Opmeer (van) 213.
Oranje 15, 33, 398.
Oranje-Nassau 99.
Orelli 156.
Orville (d') 320.
Os (van) 133.
Osch (Bosch van) *) 299.
Ossenberg (van) 274.
Osterrieth 397.
Oterlijk 149.
Otter (den) 375.
Otters 278.
Otting (van) 182, 245.
Otto 256.
Oudewater 178.
Oudewerve (van) 342.
Overdorp 344.
Overhagen (van) *) 169.
Overklift 54, 55.
Overmeer (van) 187.
Overschie (van) 205.
Overvest 127.
Overwater 187.
Oye (Schimmelpenninck van der) 134.
Oyens 401.
Ozinga 125.

P.

Paardekooper 248.
Paas 356.
Paelmans' 145.
Paenderen (van) 33 1.
Paets 51.
Pafraet 238.
Palier 188.
Palland(t) (van) 83, 103, 105, 226, 256, 390.
Palmer 306, 307.
Paludanus 36, 45.
Paping 321.
Parceval de la Brosse 347.
Paret 374.
Parma 13.
Parmentier 205.
Pasman 69.
Pasmann 172.
Pathuis 315.
Patijn 374.
Pauly (de) 375.
Pauw 110, 313, 323.
Pauwels 318.
Pekelharing 405.
Pels 69.
Pennekamp 68.
Penninghen (met de) 366.
Peperkamp 126.
Persingen (van) 176.
Persijn (buitenplaats) 59.
Persijn (van) 224.
Petit 214.
Petit (Le) 19.
Peyma (van) 318, 320.
Philippen 397.
Piccardt 316.
Pichot 76. 354.
Pické 178, 182.
Piek 263, 266.
Pieper 258.
Pierraard 188.
Pierrefleur (de) 174.
Pieterman 277.
Pinet 302.
Planck 74.
Planten 67.
Plantijn 31.
Plencker 87.
Plevier Catshoek 182
Ploeger 152.
Ploegh (van der) 240, 354,357.
Ploos van Amstel 229, 233.
Poelgeest (van) 171.
Poels 370.
Polanen (van) 103, 105, 312, 382, 385.
Polder (van de) 376.
Poll (van der) 84.
Pollart of Rattonraew 228.
Polvliet 175, 305, 306.
Poncelet 258.
Pont 248.
Pont (du) 294.
Pontanus '181.
Poort (van der) 77.
Poppe 209.
Poret 36.
Port (van der) 131.
Portengen (van) 233.
Portugal 36.
Potier 356.
Pottingen (van) 382.
Poulus 339.
Pous (Stavenisse) 256, 294.
Prairie (Bédier de) 84.
Pré (de) 157.
Preeckstoel 326, 333.
Preto (de) 184.
Pronk 187.
Pruisen 99.
Pruyssen 87.
Punt 52.
Putten (van) 55, 105, 107.
Pijl 203, 205, 354.
Pijnse van der Aa 237.
Pijper 294.

Q.

Quackernaeck 52.
Quartel 173.

R.

Raab van Canstein (van) 240.
Raaymakers 84.
Racket 188.
Rademakers 232.
Raden (van) 259.
Radeys 245, 246.
Raedts afl. Vl, plaat, 370.
Raephorst (van) 107, 224 *).
Rafelingen (van) 31.
Ram van Schalckwijck 237.
Rambures (de) 47.
Ramet 38
Ramhorst 85.
Ramring 55.
Ramstein (von) 156.
Ranst 88, 387.
Ranthaxe 50.
Rappard (von) 155, 158.
Rapperswil 155.
Raquet 188.
Rasquert (tho) 358-361.
Ravens 187.
Ravenzwaay (van) 133.
Raymakers 86.
Reael 167.
Reepen 405.
Rees 402.
Reigers 180.
Reimers 86.
Reinbach 261.
Reininks 304.
Reiser 63, 132, 136, 138, 175.
Reiser gen. van der Klok 59, 117.
Renesse 212.
Rengeniers 126.
Renouard 77.
Renselaer (van) 127, 238.
Rente, 391.
Rente Linsen 389-392.
Resen 178.
Reuss 99.
Reijnst 299.
R(h) eebergen 269.
Rhemen (van) 71.
Rhoon (van) 184.
Ribbius 68, 74.
Ridder (de) 204.
Rim 370.
Ring (van) 319.
Rippelmeyer 405.
Rispeus 297.
Risseeuw 180.
Rivet 227.
Roch 74, 130.
Rocheling 240.
Rocchusius 233.
Rochussen 76.
Rodenburgh van Brederode 401.
Roeck 67, 68.
Roelofswaardt 356.
Roels 366.
Römeling 406.
Römer 187.
Roemer Visscher 224.
Roepel 188.
Roes 125.
Roese 207.
Roesgen von Floss (von) 186.
Roessingh 405.
Roggeman 366.
Rohan 100.
Rolland 390.
Rolteman 370.
Romanow 99.
Römeling 406.
Römer 187.
Rompendaal 373.
Roo (de) 54.
Roock (de) 376.
Roodenbeke ('t Kint de) 189.
Roodenburg 84.
Roodenburgh 238.
Roodenburgh (van) 331.
Roon (van) 88.
Roosa *) 238.
Roosé 321.
Roosegaarde 187.
Roosevelt 188, 238 *) 239.
Roosmalen (van) 190.
Rooswinckel 314.
Roothals 51.
Rooye (van) 188.
Roscam 312.
Rosendael 188.
Roskam 66.
Rosseel 397.
Rossem (van) 264.
Rossum (van) 34, 76, 262—268.
Rotte' (de) 204.
Rotterdam (van) 188.
Roubergen (van) 179.
Rouck (de) 350, 375.
Rouse 68, 188, 242.
Royestein (van) 84.
Roysbos 311.
Rubens 385, 386, 388, 397.
Ruhenbeek (van) 183.
Ruichrock van der Werve 383.
Ruichrok 352.
Ruisscher 317.
Rupertus 375.
Rust 246.
Rutgers 391, 408.
Rutgers van der Loeff 125.
Ruychaver 239.
Ruyll 303.
Ruysch 230.
Ruysscher (de) 379.
Ruyssenaers 84.
Ruyter 71.
Ruijters 293.

Hijckens 296.
Rijckhuysen (van) 347.
Rijke 404.
Rijmers 306, 307.
Rijn (van) 408.
Rijnberck (van) 128.
Rynders afl. Vl, plaat.
Rijndorp (van) 213.
Rijsdijk Takens 264, 266.
Rijser 139. 140, 237.
Rijssen (van) 72, 407.
Rijswijck (van), 159—162 *), 173, 199, 275.

S.

Sabel (de la) 206, 216.
Sabourin 208.
Sageman 243.
Saint Aulaire (de) 173.
Saksen 98, 99.
Salaris 366.
Salis (de) 158.
Salm 102.
Samson 208.
Sande (ten) 189, afl. Vl, plaat.
Sande (van der) 347.
Sandelijn 364.
Sandra (de) 74.
Sandro 306.
Sandtman van Blancken 241.
Santheuvel (van den) 143-147, 151, 183.
Santvoort (van) 385.
Sarlet de Soiron 125.
Sayn 99.
Sayn Wittgenstein 102.
Scaliger 48, 227.
Scgrauwen 306.
Schaap 405.
Schade van Westrum 269.
Schagen 256.
Schagen (van Beieren) 357.
Schagen (van) 302.
Schaick*) 238.
Schalckwijck (Ram van) 237.
Schalen 152, 183*).
Schalis 304.
Scharff 64 *)-78, 115, 124, 130—136, 150.
Scharfsborg (borg) 72.
Scharo 139.
Scheers 254.
Schelcama 359.
Schellaert 158*)—160, 162.
Schellens 126.
Schellingwoude (van) 326.
Scheltema 278.
Scheltus 396,
Schengen (van) 352, 382, 383.
Schenk 21, 39.
Schenk van Toutenburg 406.
Scheppinck 68, 69.
Schepping 67.
Scherff 64*)—78, 150, 401, 402.
Schermerts 376.
Scherpenbrandt (van) *) 167.
Scherpingh*) 247.
Scherpingh (Comans) 247 *).
Schier(s) 254, 255, 257.
Schiffart (van) 273.
Schimmel 84.
Schimmelpenninck van der Oyc 134.
Schlör 66.
Schmalen 408.
Schmidt (von) 158, 227.
Schmidt Degener 396.
Schönburg 98.
Schöningh 319.
Schoenmaker 219, 276, 369.
Schoesitter (de) 366.
Scholier 66.
Schollevanger 188.
Schönburg 98.

Schöningh 319.
Schoenmaker 219, 276, 369.
Schoesitter (de) 366.
Scholier 66.
Schollevanger 188.

Schonck 408.

Schöningh 319.

Schoonbeeck 295.
Schoonebeecke (van) 250.
Schoonhoven (van) 88.
Schoor (van) 351 .
Schoor (van der) 215.
Schooten Breda (van) 397.
Schothorst 260.
Schotte 179.
Schouten 181, 265.
Schrancks 278.
Schravelaar 376.
Schraven (van) 307.
Schroot 88.
Schütz 256.
Schuirinck 317.
Schultens 274, 318.
Schut 55.
Schütz 256.
Schuurman 84.
Schuylenburg (van) 232, 334.
Schwartjes 405.
Schwarzburg 98, 99, 103.
Scriver 176.
Scriverius 188.
Seegers 391.
Seidlitz Kurzbach (von) 370.
Selhuysen 278.
Sels 257.
Sena 210*), 211, 374.
Senarclens de Grancy (de), 158.
Senefelder 190.
Senn 155.
Serraris 365, 366.
Sevenstern 286-297 *), 313—325.
Severeyns 52.
Seward 78.
Sicklen (van) 398.
Sighers (de) 73.
Simmern 102.
Sinclair 344.
Mnderen (van) 176.
Sittert (van) 50, 274.
Sivry (Montigny dit de) 387.
Sjaardema 173.
Skawronska 98, 100.
Slangenburg (kasteel) 172.
Slagmon 292.
Sleur 66.
Slingelandt (van) 344.
Sloot (van der) 344.
Slot 152.
Slotemaker 178.
Sluys (van der) 303, 304.
Sluyter 404.
Smallegange 85, 397.
Smet (de) 366.
Smets (Heyns alias) 398.
Smit 187, 323, 406.
Smith 291.
Smith of Bickford 376.
Smits 277, 290, 381.
Snelle 64.
Sneyder 355.
Snewijns 277.
Snikkerieme 104.
Snoeck 159.
Snoek (van der) 405.
Snouck 29, 158-160.
Söldi 157.
Soestdijck (van) 233.
Soiron (Sarlet de) 125.
Söldi 157.
Solms 36, 96, 99, 100, 103.
Solms Braunfels, 80.
Sombeek 370.
Someren (van) 404.
Sompoken (van) 231.
Son (van) 399.
Sonck 87.
Sonmaens*) 298.
Sonneveldt 216.
Sonser 237.
Sorgen (van) 56.
Sorn 290, 291.
Sorre 291.
Spaerwoud (van) 225.
Spaur (von) 206.
Specht van Eijk 216.
Speciael 407.
Spelt (van der) 408.
Speyart 344.
Spiegel 110.
Spies van Frechen en Boden dorf 150.
Spiess 79.
Spil1 (ter) 71.
Spit 304.
Splithoff 71.
Spolts 290.
Sprangh (van) 177.
Sprecher von Bernegg 154.
Sprenkel (Berkelbach van der), 125.
Spruyt 189.
Spuybroek 277.
Staal 404.
Staal (van der) 187.
Stadinck 389.
Stael 292, 323, 370.
Stalle (ten) 198.
Stampeel*) 363.
Standaart 379.
Start (ten) 198.
Staven.isse Pous 256. 294.
Stavorinus 188.
Steck 55.
Steenbergen (van) 172.
Steenge 404.
Steengracht 172
Steenhoecker (van) 379.
Stegman 76.
Steiger (von) 158.
Stel (van der) 373.
Stelling 370.
Stemfort 260.
Stepraedt (van) 172.
Sterck 125, 382.
Sterke (de) 164.
Sterke (van der Aar de) *) 164.
Sternsee (van) 395.
Steur (van der) 125.
Stevens 75.
Stewartt 226.
Steyaard(t) 180, 209*).
Steyn (van) 383, 396.
Stirum (van Limburg) 78, 96, 103, 106, 150, 175, 205.
Stok (van der) 205.
Stokkum (van) 127.
Stolberg 102.
Stolk (van) 187.
Stoop 134.
Stork 246.
Story 212.
Youtenborgh (van) 170, 171.
Stouthart 56.
Straatman 344.
Stralen (van) 261.
Straten (van der) 370.
Streng (van der) 151.
Strens 262.
Streuff (van)
Stridelant (van) 243.
Strijbos 405.
Strijen (van) 105, 107.
Stuart 100.
Stiirler (de) 158.
Suchtelen (van) 50.
Sucquet 24.
Suermondt 302.
Surnimon 408.
Suyck 188.
Snyderhoeff 279, 375.
Swaefken 71.
Swaen 204.
Swalme (van der) 184, 213 *).
Swalmius 178, 207.
Swart 294.
Swarwolt 84.
Sweers 88.
Swemer 182.
Swerte 66.
Sijdervelt*) 211.
Sypard 208.
Sypkens 400.

T.

Taalman 187.
Taalman Kip (van Erp *), 187.
Tack 75, 77, 131, 134, 383, 387.
Taets van Amerongen, 111.
Tak 209.
Takens (Rijsdijk) 264, 266.
Tamminga 359, 360, 361.
Taunay 75, 131, 134.
Taxis 40.
Telders 205.
Telliers (Barbin de) 408.
Tengnagel (Gansneb gen.) 71.
Terbeeck van Coesfelt 406.
Terville 320.
Teute 408.
Teylingen (van) 107.
Themmen 278.
Thierens 163.
Thomassen à Thuessink 188.
Thooft 178.
Thuessink (Thomassen à) 188.
Thurn und Taxis 99. 100. 106.
Thijsse 125.
Thijssen afl. Vl, platen.
Thijssen (Heerkens) 125, afl. VI, plaat.
Ticher 67.
Tideman 86.
Tiedeman 407.
Tierstein 154.
Timmer 304.
Timmerman 84.
Tinga 297.
Titsinck 323, 324.
Titsing 293.
Titsingh 76.
Mzingh 323.
Tjeenk Willink 125, 398.
Tjemkes 396.
Tobias 188.
Toggenburg 155.
Toll (van) 344.
Tommen (van) 397.
Tonneman 259.
Toom (den) 150.
Tooren (ten) 169.
Torman 84.
Torres 156.
Toulon (van) 348.
Tour (du) 311. 404.
Touw 372.
Tréno 376.
Tricht (van) 182, 245.
Trier (van) 206.
Trigt (van) 263.
Trip 256.
Tröffelaar 88, 127
Trojen (van) 320
Tromer 261.
Tromper 52.
Trosselaar 127.
Trotsenburg (van) 213.
Troussard 208.
Truchsess 20, 21, 39.
Tuyll (van) 242, 388.
Twickelo (van) 169.
Twiller (van) 238.
Twisk 76.
Twiss 302.
Twist (van) 173.
Tydeman 303.
Tijmans 65.

U.

Uiterwijck (van), 72.
Uitwijk 158 *)—160.
Ukena 359..
Ulte 261.
Unna (van) 66.
Uster von Erlebach '261.
Usteri 261.
Uter Kocken 243.
Uyttenwijngaerd 384.
Uytwerf 408.

V.

Vaert (van de) 306.
Vaervoort 402.
Vaillant 96.
Valckenburg 38.
Valens 127, 152.
Valkenaar 35.
Valkenborch (van) 65.
Valkenburg 406.
Valkenburg (van) 107.
Vallan 2 2 7 .
Valter 210, 244.
Vanderveer 398.
Vanel (de) 155.
Vanjev 306, 307.
Varicius 214
Varick (van) 184, 214, 246.
Varick tot Weyenrade (van) 246.
Variencour (Grenier de), 406.
Varik (van)' 246.
Vasterincks 296, 297.
Vecht (van der) 226.
Veen 312.
Veen (van) 77.
Veen (van der) 52, 396.
Veeningh 303.
Veer (de) 76, 149, 312.
Veer (van der) 398.
Veeren (van) 247.
Veervoort 69.
Vegelin 158.
Vehlen (van) 48.
Velde (van de) 53.
Velde (van den) 88,' 127.
Veldeke (van) 370.
Velders 379.
Veldhuis (te) 199.
Velsen (van) 408.
Velthuys 402.
Velzen (van) 204.
Venendaal 85.
Verbecke 366.
Verbis 84.
Verboom 316.
Verbruggen 241.
Verbrugh 214. 216.
Verburg 303.
Verburgh 294.
Verdonck 75.
Verdugo 40.
Verhagen 96.
Verhell 69.
Verhoef 127.
Ver Huell 148.
Vermeulen 88, 128.
Vermeylen 398.
Vernède 401.
Vernhes 401.
Vernoy 406.
Verschoor 215.
Verschueren 51.
Verschuir (Fontein) 369.
Verschuur 259.
Versteeg 326.
Verstraten 366.
Versijn 88.
Vertommen 397.
Verveer 96.
Vervoort 69, 401, 402.
Verzijl 84.
Vessem (van) 311.
Veth 179.
Vianen (van) 105. 107. 324.
Vidal de Saint Germain (de) 204.
Vignon *) 208.
Vignon (de) 184, 215.
Vilsteren (van) 73.
Vinck 159.
Vinckenborgh 315.
Vink 88, 127.
Virel (du Fresne de) 237.
Viron 384.
Visboom 214.
Visscher 50, 53, 333.
Visscher (de) 407.
Visscher (Roemer) 224.
Vladeracken (van) 388.
Vlaming 257.
Vleemingh *) 168.
Vlyetheuve (de) 384.
Vogel (de) 181.
Vogel van Aalst (de) afl. VI, plaat.
Vogelensank 260.
Volder 152.
Volkers 404.
Volkmaars 128.
Vollenhave 311.
Vondel (van den) 173.
Voombergh 390, 391.
Voorde (van de) 189, 209.
Voorhees 239.
Voorne (van) 107, 350, 351.
Voorst (Hof van) 173.
Voort (van der) 174 *), 272, 403.
vos 86.
Vos (de) 88, 312, 385.
Vrede (van) 204.
Vriese 408.
Vriese (de) 225, 383.
Vriese van Ostende (de) 382.
Vroom 373.
Vulcanius 227.
Vult (van der) 51, 52.
Vultejus 187.
Vysma 246.

W+

Waal (de) 84, 86.
Waarts 87.
Wachter 24.0.
Wagt (van der) 265.
Walbeeck (van) 72.
Waldeck 98, 103.
Walichs 344.
Wall (van der) 71.
Wallace 239.
Walle (van de) 385.
Wallenberg (landgoed) 58—60, 64, 114.
Walrich (van) 73.
Walsingham 19.
Walthauren (van) 48.
Warlin (d' Anneux dit de) 387.
Warnsinck 179, 267.
Wasa 100.
Wasbeeck (van) 305.
Wassenaer (van) 35, 103, 105, 158, 193, 226, 228, 255.
Wateringen (van) 303, 304.
Wattenwil (von) 155.
Watteville (de) 158.
Weegen (fer) (buitenplaats) 389-392.
Well (van) 233.
Wees van) 226, 227.
Weissenburg (von) 155.
Welbérg (ter) 68, 69.
Welfen (de) 99.
Welle (van) 304.
Wely (van) 238.
Wenckum (van) 238.
Wende (van der) 178 *), 207, 241.
Weninck 171.
Wensing 128.
Werf (van der) 126.
Werff (van der) 87.
Werve (van den) 243.
Werve (Ruichrock van der) 383.
Wesel (van) 344.
Wesenbee(c)k (van) *) 216, 247, 376
Weslingh (Determeyer) 77.
Westenberg 55.
Westerbaan 406.
Westerholt (van) 393.
Westerveld 125.
Westerwoudt 125.
Westerwijk 312.
Westvriese 289.
Wettiner (huis) 99.
Wevelmilhoven (van) 2.3 1.
Weymers 265, 266.
Wezemaal (van) 350.
Wicheringe 73.
Wichers 180.
Wichertz 151.
Wichman 401.
Wied 102.
Wiederhold '188.
Wiersema 293.
Wierums 292.
Wilbrenninck 69.
Wilckens 315, 318.
Wild (de) 227.
Wilde (de) 68.
Wilk (van der) 125.
Wilkens 392.
Willems 294.
Willinge 187.
Willink 184.
Willink (Tjeenk) 125, 398.
Winder 302-304.
Wingen (van) 21'6.
Winssen (van) 269.
Wisch (van) 78, 150, 176 *).
Wismans 370.
Wissekercke (van) 352. 382, 384.
Wisselinck 188.
Wissen (van) 324.
Wit (de) 150.
With (de) 55, 396.
Withem (de) 48.
Witkop 406.
Wittelsbach 99.
Witthem (van) 105.
Woelderen (van) 193-200.
Woerden van Vliet (van) 369.
Woerkom (van) 257.
Woerman 216, 247.
Wolde (ter) 196.
Wolde(n) '(van der) 196.
Wolff (de) 52.
Wolthers 322.
Wooningh 407.
Worst 215. 216.
Wttewaal '247.
Wttewaall van Stoetwegen 182.
Wulp (van) 212.
Wulp (van der) 173.
Württemberg 98, 99.
Wussum 323.
Wijck (van) 234, 304, 311.
Wijck (van Asch van) 111, 115, 124.
Wijffliet (van) 160.
Wijk (van) 304.
Wijnen 254, 255, 258.
Wijngaard (uijt den) 352.
Wijnne 405.
Wijnvoorden (van) 207.
Wijs (de) 376.

IJ.

Yemanni 87.
Yntema 125.
IJsselsteyn (van) 182, 224,
Yvoy 358.

Z.

Zadelhoff (van) 168.
Zahn 259.
Zas 51.
Zeutsch (von) 98.
Zober 258
Zoete de Lake 387.
Zonneman (van Borrendamme genaamd) *) 298.
Zonneveld 216.
Zoons 381.
Zurlauben (de) 155.
Zutphen (van) 142, 173.
Zuylen (van) 177.
Zuylen van Nievelt (van) 210, 363.
Zuijs 342.
Zwahlen 84, 157.
Zwartewater (klooster) 94.
Zweibrticken 99, 100, 102.
Zij11 (van) 227, 238.

No. 1 LXIVE JAARGANG JANUARI 1947

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK **NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP**
VOOR **GESLACHT-** EN WAPENKUNDE

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE

HOOFDREDACTEUR:
Mr. W. W. VAN VALKENBURG
Jonkerlaan 26 te Wassenaar,

Bijdragen en correspondentie bestemd voor het maandblad, benevens 'die voor de rubriek: Vragen en Antwoorden, te richten aam den hoofdredacteur Mr. W. W. van Valkenburg, Jonkerlaan 26, Wassenaar.

Correspondentie bestemd voor het bestuur van het genootschap te richten aan den secretaris van het genootschap H. J. A. van Son, Riouwstraat 4 te 's-Gravenhage.

Alle overige correspondentie,, niet bestemd voor het bestuur of voor de redactie, te richten aan het bureau van het genootschap, Bleyenburg 5 'te 's-Gravenhage.

Voor niet-leden van het genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het maandblad verkrijgbaar tegen een abonnementsprijs van f 10.—. Losse nummers van het maandblad *zijn* voor zoover leverbaar aan het bureau van het genootschap verkrijgbaar voor den prijs van f 1.—, dubbele nummers f 2.—.

Voor volledige' oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte vam **den aanwezigen voorraad. Men wende zich ook 'hierover tot den secretaris.**

Contributie en abonnementsgelden.

De jaarlijksche con t r i.bu t ie voor de gewone leden bedraagt *f* lO.-, **ingaande op** 1 Januari.

Men gelieve' deze te voldoen door storting v ó ór 1 Maart op **postrekening no. 20910 van den P e n n i n g**-meester of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Floris Grijpstraat* 23, *'s-Gravenhage)*.

N a 1 M a a r t zal over de verschuldigde contributie met verhooging van **inn** in g s k o sten worden beschikt.

Ni e **u** w e 1 e d e **n**, die in den loop van het jaar toetreden, gelieve hunne contributie op de hierboven aangeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hun toetreding, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging moet geschieden **vóór** 1 December, voorafgaande aan het jaar, met ingang waarvan 'men zijn lidmaatschap wenscht te beëindigen.

Dezelfde bepalingen gelden **m.m.** voor de a b o n n e**m e n t s g e l d e n.**

Overdrukken.

Medewerkers kunnen desgewenscht kosteloos 15 overdrukken van hunne bijdragen ontvangen: meer exemplaren tegen geringe kosten.

Medewerkers die extra exemplaren van het maandblad wenschen, kunnen in plaats van de overdrukken 6 extra exemplaren ontvangen; meer exemplaren tegen *f* 0.25 per stuk.

Bibliotheek en Verzamelingen van **het** Genootschap.

De verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd Bleyenburg 5 te 's-Gravenhage, zijn voor de leden toegankelijk:

Gedurende de wintermaanden van 1 November 1946 tot 1 Mei 1947 iederen Donderdag van 9½—12 en van 2-5 uur en iederen **Zaterdag** (bij wijze van proef) van 2-5 uur.

Lustrum Genealogische Sociëteit te Zeist.

Zaterdag 14 December 1946 vierde de Genealogische Sociëteit te Zeist haar eerste lustrum. De feestelijke bijeenkomst werd geopend met een toespraak van den Voorzitter Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Kocq van Breugel, waarna Prof. Dr. D. Th. Enklaar, Hoogleeraar in de Middeleeuwsche Geschiedenis aan de Rijks-Universiteit te Utrecht een hoogst interessante lezing met lichtbeelden hield over „Uilenspiegels Maagschap". De spreker behandelde daarin 'op boeiende wijze het zoo merkwaardige verschijnsel der middeleeuwsche vaganten, tot welke ook Uilenspiegel behoord heeft, en lichtte zijn betoog toe door het vertoonen van reproducties van schilderijen en houtsneden, waarop men deze „varende luiden" vindt afgebeeld.

Na afloop van deze lezing had in het hôtel „de Hermitage" te Zeist een zeer geanimeerd en uitstekend verzorgd diner plaats, voor welks organisatie aan de feestcommissie, bestaande uit de Heeren F. E. van den Berg, G. Haitsma Mulier en J. B. W. M. van Roosmalen alle hulde toekomt.

Door den vertegenwoordiger van het Bestuur van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap -voor Geslacht- en Wapenkunde, den oud-Secretaris Prof. Dr. J. Ph. de Monté ver Loren, die daartoe door het Bestuur was aangezocht. werden de gelukwenschen van het Genootschap aan de jubileerende Sociëteit overgebracht. Daarbij werd in het bijzonder hulde betuigd aan haar uitnemenden Voorzitter, Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Kocqvan Breugel, en den hoogst actieven' Secretaris-Penningmeester, den Heer F. E. van den Berg, welke beiden zooveel tot den bloei van de Sociëteit hebben bijgedragen. Ook de groote verdiensten van den vorigen Secretaris, Jhr. Mr. L. Op ten Noort, werden naar voren gebracht. Namens de, „Groep Gelderland" sprak Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht de beste wenschen van deze Groep uit voor een voortdurenden bloei van de Zeister Genealogische Sociëteit. Hetzelfde deed de Heer H. F. Heerkens Thijssen, Voorzitter van de „Groep Noord-Holland" namens zijn kring, waarvan ook het Bestuurslid Mr. J. 1. van Doorninck aanwezig 'was.

Met voldoening kan de Zeister Genealogische Sociëteit op de viering van haar eerste lustrum terugzien.

INHOUD VAN DIT NUMMER

Bestuursberichten. — Notulen van de Algemeené Vergadering op 29 November 1946. — J. L. van der Gouw, Marie de Brimeu. — Mr. F. Daniëls, De familie Heldewier te Deventer. — W. A. van Rijn, Genealogie van het Rotterdamsche geslacht van der Vult, — Bijbelbladen Visscher, Geertsema, van Hengst, Aansorgh. — Korte Mededeelingen: de Bas: Vragen, en Antwoorden: Banningh; van Braams; Cracker; van Elk: van Hees: Lou(w); Meys. — Lustrum Genealogische Sociëteit te Zeist.

MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMSTEN.

BIJEENKOMST UTRECHTSCHE GENEALOGISCHE SOCIETEIT

op Zaterdag 25 Januari 1947,

Aanvang te 14.30 uur in Hotel Figi te Zeist.

In deze bijeenkomst zal de Heer W, J. J. C. Bijleveld een lezing houden over: „Veertig jaar Adelsboekje".

Leden van het Genootschap zijn steeds welkom op de bijeenkomsten der Utrechtsche Genealogische Sociëteit.

ZESDE WINTERBIJEENKOMST GROEP ZUID-HOLLAND

op Maandag 3 Februari 1947.

Aanvang te 20 uur in het Gebouw der Vrijmetselaarsloge, Fluweelen Burgwal 22, 's-Gravenhage.

In deze bijeenkomst zal ons lid, de Heer H. L. Kruimel, spreken over: „Kwartierstaten"; in verband hiermede wordt men verzocht kwartierstaten mede te brengen.

VAN VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en *niet voor den handel.*

De Hoofdredacteur beslist als eenige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen.

Ter bestrijding van de kosten van de uit deze rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient vooreerst ƒ 0.30 te worden overgemaakt, desgewenscht in postzegels aan den hoofdredacteur: plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

GEVRAAGD,

Gevraagd: „Genealogie van het geslacht van Hövell of van Höevell" (Deventer, A. J. van den Sigtenhorst. 1869)' òf de tweede druk (Arnhem 1891).

F. J. H. Weyn Banningh, „Banninghof", Groenlo.

AANGEBODEN.

Ten behoeve van de leden van het Genootschap zijn aan het Bureau verkrijgbaar kwartierstaatformulieren (16 kwartieren) tegen den prijs van ƒ 0.07½ per stuk, 10 stuks ƒ 0.50.

Drukkerij „De Residentie", Letterijstraat 103-105, Den Haas. Telef. 7'12383

No. 2 LXIVE JAARGANG FEBRUARI 1 9 4 7

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE

HOOFDREDACTEUR:
Mr. W. W. VAN VALKENBURG
Jonkerlaan 26 te Wassenaar.

Bijdragen en correspondentie bestemd voor het maandblad, benevens die voor de rubriek: Vragen en Antwoorden, te richten aam den hoofdredacteur Mr. W. W. van Valkenburg, Jonkerlaan 26, Wassenaar.

Correspondentie bestemd voor het bestuur van het genootschap te richten' aan den secretaris van het genootschap H. J. A. van Son, Riouwstraat 4 te 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie, niet bestemd voor het bestuur of voor de redactie, te richten aan het bureau van het genootschap, Bleyenburg 5 te 's-Gravenhage.

Voor niet-leden van het genoobchap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het maandblad verkrijgbaar tegen een abonnementsprijs van f lO.-. Losse nummers van het maandblad zijn voor zoover leverbaar aan het bureau van het genootschap verkrijgbaar voor den prijs van f 1.—, dubbele nummers f 2.—.
Voor volledige oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad, Men wende zich ook hierover tot den secretaris.

Contributie en abonnementsgelden.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt ƒ lO.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen. door storting vóór 1 'Maart op **postrekening no. 20910** van den Penningmeester of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Floris Grijpstraat* 23, *'s-Gravenhage)* .

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar toetreden, gelieve hunne contributie op de hierboven aangeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende op die van hun toetreding, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging 'moet geschieden vóór 1 December, voorafgaande aan het jaar, met ingang waarvan men zijn lidmaatschap wenscht te beëindigen.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de abonnementsgelden.

Overdrukken.

Medewerkers kunnen desgewenscht kosteloos 15 overdrukken van hunne bijdragen ontvangen: meer exemplaren tegen geringe kosten.

Medewerkers die extra exemplaren van het maandblad wenschen, kunnen in plaats van de overdrukken 6 extra exemplaren ontvangen: meer exemplaren tegen ƒ 0.25 per stuk.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd Bleyènburg 5 te 's-Gravenhage, zijn voor de leden toegankelijk:

Gedurende de wintermaanden van 1 November 1946 tot 1 Mei 1947 iederen **Donderdag** van 9½—12 en van *2-5* uur en iederen **Zaterdag** (bij wijze van proef) van 2-5 uur.

Tienjarig bestaan der Groep Noord-Holland.

Op 8 Januari j.l. herdacht de groep der in Noord-Holland wonende leden van het Genootschap, dat zij op 13 Januari 1937 voor het eerst, op initiatief van de Heeren J. J. Cock en Mr. P. van Eeghen, is bijeengekomen en zich in een voortdurenden bloei — behoudens een korte gedwongen onderbreking tijdens den oorlog — heeft mogen verheugen. Op de maandelijksche vergadering, waarin de Heer G. J. Honig een voordracht hield over Jan Adriaansz Leeghwater, volgde een diner, onder hetwelk de voorzitter, de Heer H. F. Heerkens Thijssen. een terugblik gaf op de faits et gestes der groep, waarbij hij ook van de mede-oprichters wijlen de Heeren Ir. D. W. van Dam van Hekendorp, W. van Maanen en A. Merens herdacht. Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg bracht de gelukwenschen van het Bestuur van het Genootschap en de Heer J. B. W. M. van Roosmalen die van de Genealogische Sociëteit te Zeist over, terwijl de groep Gelderland schriftelijk van haar belangstelling had doen blijken.

INHOUD **VAN DIT NUMMER**

Bestuursberichten. — Dr. J. E. Elias: Een raadselachtige voorvader, Jean Maurice d'Amblé (1746-1821). — Mr. H. Kronenberg: Geslacht Scherff of' Scharff. — W. J. J. C. Bijleveld: Hermann Otto Graaf van Limburg en Bronchorst, *een* Geldersch potentaat van ruim drie eeuwen geleden. — Mr. J. P. J. Gewin en Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingen-Ambacht: Andermaal: De Nederlandrche Adel. — Inhoud van tijdschriften. — Vragen en antwoorden: van Altena; van Beek - de Kruyf - Nienkamp; Beugholt; van Beyeren, Bergen en Henegouwen; Bicker; Blankert - van Herwijnen; van Bleydensteyn; Bok; Capelle: Corver; Gaswijlder-Doeldërs; van Gesel: van Geyn; van Heukelum: Knoll-van der Werff; Leys (Adrianus); (Anthonides), van der Linde: Pruyssen; Ranst; van Schoonhoven: Troffelaar; van- den Velde-Clant; Vermeulen; de Vos-Latenhof; Dijkagie van Pijlwurm (Holstein). — Tienjarig bestaan der Groep Noord-Holland.

MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMSTEN.

GROEP ZUID-HOLLAND.

Maandelijksche Bijeenkomst op

Zaterdagmiddag 8 Maart 1947, **drie uur,**

in Café-Restauránt **Piccadilly,** Lange **Poten** (ingang naast Hotel Centraal).

Spreker is de Heer **W.** J. **J.** C. Bijleveld over: 40 **jaar Adelsboekje.**

VAN VRAAG EN AANBOD,

Deze rubriek **is** uitsluitend bestemd voor leden **van** het Genootschap en ***niet voor den handel.***

De Hoofdredacteur beslist als eenige **instantie** over het al of niet opnemen. van de **ingezonden** vragen en aanbiedingen.

Ter bestrijding van dé kosten van de uit deze -rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient vooreerst *f* 0.30 te worden overgemaakt, **des**gewenscht in postzegels ***aan*** den hoofdredacteur: plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

GEVRAAGD.

Gevraagd:. , ,Geneälogie van het geslacht van **Hövell** of van **Höevell"** (Deventer,. **A.** J. van den Sigtenhorst. **1869) òf** de tweede druk (Arnhem 1891).

F. J. H. Weyn Banningh, „Banninghof", Groenlo.

Gevraagd de volgende geschriftjes van R. **Schol**ten:

a) Beiträge **zur** Geschichte von Wissel und Grieth, **Cleve 1890;**
b) Cranenburg **und** sein Stift, **Cleve** 1902;
c) Einiges **über** die **Düffel** und die* in **derselben** gelegenen Ortschaften, **Cleve** 1903.

W. J. A. Arntz, Groesbeekscheweg 6, Nijmegen.

AANGEBODEN.

Ten behoeve van de leden van het Genootschap zijn aan het Bureau verkrijgbaar **kwartierstaatformu**lieren (**16** kwartieren) tegen den prijs van *f* **0.07⁵ per** stuk, 10 stuks *f* 0.50.

Drukkerij „De Residentie", Pletterijstraat 103-105, Den Haag. Telef. 772388

No. 3 LXIVe JAARGANG MAART 1947

DE' NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT? EN WAPENKUNDE

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE

HOOFDREDACTEUR:
Mr. W. W. VAN VALKENBURG
Jonkerlaan 26 te Wassenaar,

Bijdragen en correspondentie bestemd voor het maandblad, benevens die voor de rubriek: Vragen en Antwoorden, te richten aan den hoofdredacteur Mr. W. W. van Valkenburg, Jonkerlaan 26, Wassenaar.

Correspondentie bestemd voor het bestuur van het genootschap te richten aan den secreta& van het genootschap H. J. A. van Son, Riouwstraat 4 te 's-Gravenhage,
Alle overige correspondentie, niet bestemd voor het bestuur of voor. de redactie, te richten aan het bureau van het genootschap, Bleyenburg 5 te 's-Gravenhage.

Voor'miet-leden van het genootschap, alsmede voor- bibliotheken en archieven] is **het maandblad verkrijgbaar tegen een abonnementsprijs van f lO.-. Losse nummers van het maandblad zijn voor zoover leverbaar aan het bureau van het genootschap verkrijgbaar voor den prijs van f 1.—, dubbele nummers f 2.—.**
Voor volledige oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad. Men wende zich ook hierover tot den secretaris.

Contributie en abonnementsgelden.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt ƒ10.—, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op **postrekening no. 20910** van den Penningmeester of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. Pl. Trip, *Floris Grijpstraat 23, 's-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar toetreden, gelieve hunne "contributie op de hierboven aangeven wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand. volgende op die van hun toetreding, bij gebrcke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging moet geschieden vóór 1 December, voorafgaande aan het jaar, met ingang waarvan men zijn lidmaatschap wenscht te beëindigen.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de abonnementsgelden.

Overdrukken.

Medewerkers kunnen desgewenscht kosteloos 15 overdrukken van hunne bijdragen ontvangen: meer exemplaren tegen geringe kosten.

Medewerkers die extra' exemplaren van het maandblad wenschen, kunnen in plaats van de overdrukken 6 extra exemplaren ontvangen; meer exemplaren tegen ƒ 0.25 **per** stuk.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap+

De verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd Bleyenburg 5 te 's-Gravenhage, zijn voor de leden toegankelijk:

Gedurende de Wintermaanden van 1 November 1946 tot 1 Mei 1947 iederen **Donderdag** van 9½—12 en van 2-5 uur en iederen **Zaterdag** (bij wijze van proef) van 2-5 uur.

INHOUD VAN DIT NUMMER

J. K. H. de Roo van Alderwerelt: H. K. H. Prinses Maria Christina. — Bestuursberichten. — G. C. Helbers: Ons Vorstenhuis en de Goudsche pijpmakers. — Mr. E. C. M. Prins: Zegels van Leden van het Vorstenhuis Lippe, die in Nederland hebben geregeerd. — W. F. del Campo Hartman: Enkele opmerkingen naar aanleiding van den kwartierstaat van H. K. H. Prinses Juliana. — Dr. J. E. Elias: Een raadselachtige Voorvader, Jean Maurice d'Amblé (1746—1821) (vervolg). — Boekbespreking. — Vragen en Antwoorden: Buene; van Geyn; Gijsbers-Peperkamp; Knoll-van der Werf; Marijnen-van Maare; de Meij-Knuyse; Rengeniers; van Rensel(a) er; Trosselaar; Valens; van den Velde-Clant: Vermeulen; Volkmaars: Wensing.

MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMSTEN.

BIJEENKOMST GENEALOGISCHE SOCIETEIT TE ZEIST

zaterdag 8 Maart 1947, 14.30 uur,

in Hotel Figi te Zeist.

In deze bijeenkomst zal de Heer H. L. Kruimel spreken over: „Kwartierstaten".

Men wordt verzocht kwartierstaten mede te brengen.

ZEVENDE **WINTERBIJEENKOMST** GROEP ZUID-HOLLAND

Zaterdag 8 Maart 1947, 15 uur,

in Café-Restaurant Piccadilly, Lange Poten (ingang naast Hôtel Centraal), te 's-Gravenhage.

In deze bijeenkomst zal de Heer W. J. J. C. Bijleveld spreken over: „Veertig jaar Adelsboekje".

BIJEENKOMST GROEP NOORD-HOLLAND

Woensdag 12 Maart 1947, 20 uur,

in het American Hôtel te Amsterdam;

In deze bijeenkomst zal de Heer J. D. Jordaan een voordracht houden over: „De gecommitteerde goedsheeren van Haaksbergen en hunne nakomelingen".

VAN VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en ***niet voor den handel.***

De Hoofdredacteur beslist als eenige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen.

Ter bestrijding van de kosten van de uit deze rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient vooreerst ƒ 0.30 te worden overgemaakt, desgewenscht in postzegels aan den hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

G E V R A A G D . ,

Gevraagd: Ned. Adelsboek 1940 en Ned. Patr. 1914. Tevens eenig goud- en zilver plakkaatverf.

Ir. M. J. Nix, Kabeljauwallee 8, Doorwerth.

A A N G E B O D E N .

Ten behoeve van de leden van het Genootschap zijn aan het Bureau verkrijgbaar kwartierstaatformulieren (16 kwartieren) tegen den prijs van ƒ 0.07' per stuk, 10 stuks ƒ 0.50.

Exx. van de voordracht van *W. J. J. C. Bijleveld* over Veertig jaren Nederl. Adelsboek zijn op aanvrage ***Postbus 95 Leiden*** verkrijgbaar tegen ƒ 1.— per stuk, te storten op zijne ***rekening*** b. d. ***Incasso Bank Leiden.***

Bod gevraagd op Nederland's Adelsboek 1919, 1920, 1921, 1922, 1923 en 1942.

Jhr. *H. J. P. Hooft Graafland, Maliebaan 88, Utrecht.*

Drukkerij „De Residentie", Pletterijstraat 103-105, Den Haag. Telef. 772383

No. 4 LXIVe JAARGANG APRIL 1947

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE

HOOFDREDACTEUR:
Mr. W. W. VAN VALKENBURG
Jonkerlaan 26 te Wassenaar.

Bijdragen en correspondentie bestemd voor het maandblad, benevens die voor de rubriek: Vragen en Antwoorden, te richten aan den hoofdredacteur Mr. W. W. van Valkenburg, Jonkerlaan 26, Wassenaar.

Correspondentie bestemd voor het bestuur van het genootschap te richten aan den secretaris van het genootschap H. J. A. van Son, Riouwstraat 4 te 's-Gravenhage.
Alle overige correspondentie, niet bestemd voor het: bestuur of voor de redactie, te richten aan het bureau van het genootschap, Bleyenburg 5 te 's-Gravenhage.

Voor niet-leden van het genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het maandblad verkrijgbaar tegen een abonnementsprijs van f 10.—. Losse nummers van het maandblad zijn voor zoover leverbaar aan het bureau van het genootschap verkrijgbaar voot den prijs van f 1.—, dubbele nummers f 2.—.
Voor volledige oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad. Men wende zich ook hierover tot den secretaris.

Contributie en abonnementsgelden.

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt f 10.-, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve- deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening no. 20910 van den Penningmeester of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Floris Grijpstraat* 23, *'s-Gravenhage)*.

Na 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar toetreden, gelieve, hunne contributie op de hierboven aangeven -- wijze te voldoen vóór het verstrijken van de maand, volgende öp die van hun toetreding, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging moet geschieden vóór 1 December, voorafgaande aan het jaar, met ingang waarvan men zijn lidmaatschap wenscht te beëindigen.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de abonnementsgelden.

Overdrukken,

Medewerkers kunnen desgewenscht kosteloos 15 overdrukken van hunne bijdragen ontvangen; meer exemplaren tegen geringe kosten.

Medewerkers die extra exemplaren van het maandblad wenschen, kunnen in plaats van de overdrukken 6 extra exemplaren ontvangen: meer exemplaren tegen *f* 0.25 per stuk.

Bibliotheek en Verzamelingen van het Genootschap.

De verzamelingen van het Genootschap, inclusief de Bibliotheek, gevestigd_ Bleyenburg 5 te 's-Gravenhage, zijn voor de leden toegankelijk:

Gedurende de wintermaanden van 1 November 1946 tot 1 Mei 1947 iederen Donderdag van 9x-12 en van 2—5 uur en iederen Zaterdag (bij wijze van proef) van 2-5 uur.

INHOUD VAN DIT NUMMER

Bestuursberichten. — Dr. J. E. Elias: Een raadselachtige voorvader, Jean Maurice d'Amblé (1746-1821) (slot). — J. W. B. M. van Roosmalen: De „Zuid-Nederlandsche" afstamming van het geslacht van den Santheuvel. — Korte Mededeelingen: Het wapen van de tot den Nederlandschen adel behoorende familie Alberda: Het wapen van de familie Ver Huell; Oterlijk; van Nassau La Lecq; Geslacht Scherff of Scharff; de Bas; van Limburg Stirum. — Vragen en Antwoorden: van Bloys: Diepenbrock; Duyff: van Hemert: Jude; Leeuwen; van den Santheuvel; Schalen; Valens.

MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMSTEN.

BIJEENKOMST GROEP NOORD-HOLLAND

Woensdag 9 **April** 1947, **20 uur,**

in het American Hôtel te Amsterdam.

In deze bijeenkomst zal de Heer W. J. J. C. Bijleveld een voordracht houden over: „Voornamen".

BIJEENKOMST GENEALOGISCHE **SOCIETEIT** TE ZEIST

Zaterdag **12 April** 1947, **14,30** uur,

in Hôtel Figi te Zeist.

In deze bijeenkomst zal Mr. A. P. van Schilfgaarde spreken over: „De Bonaparte's".

BIJEENKOMST GROEP ZUID-HOLLAND

Zaterdag 12 April 1947, 15 uur,

in Café Piccadilly, Lange Poten (ingang naast Hôtel Centraal) te 's-Gravenhage.

In deze bijeenkomst zal de Heer H. A. de Reiger spreken over: „Overijsselsche kwartierstaten, inzonderheid betreffende het geslacht de Reiger".

VAN VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en niet voor ***den handel.***

De Hoofdredacteur beslist als eenige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen.

Ter bestrijding van de kosten van de uit deze rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient vooreerst ƒ 0.30 te worden overgemaakt, desgewenscht in postzegels aan den hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

GEVRAAGD.

Gevraagd: P. C. Molhuysen en P. J. Blok „Nieuw Nederlandsch Biographisch Woordenboek" 1911—1937".

G. C. E. Köffler, van Alkemadelaan 366, 's-Gravenhage.

AANGEBODEN,

Aangeboden in ruil voor gen, boekwerk of tegen aann. bod:

DE NAVORSCHER 1908 t.m. 1911 compleet,
1912 nos 1 t.m. 5, 7 en 8, 11 en 12.
1913 t.m. 1917 compleet.
1918 nos 1 en 2.
1926 nos 11 en 12.

(Niet ingebonden).

E. G. Middag, Bussummergrintweg 3, Hilversum.

Drukkerij „De Residentie", Pletterijstraat 103-106, Den Haag. Telef. 772383

No. 5 LXIVE JAARGANG MEI 1947

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK **NEDERLANDSCH** GENOOTSCHAP
VOOR GESLACHT- **EN** WAPENKUNDE

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE

HOOFDREDACTEUR:
Mr. W. W. VAN VALKENBURG
Jonkerlaan 26 te Wassenaar.

Bijdragen en correspondentie_ bestemd voor het maandblad, benevens die voor de rubriek: Vragen en Antwoorden; te richten aan den hoofdredacteur Mr. W. W. van Valkenburg, Jonkerlaan 26, Wassenaar.

Correspondentie bestemd voor het bestuur van het genootschap te richten aan den secretaris van het genootschap **H. J. A. van Son, Riouwstraat 4 te 's-Gravenhage.**

Alle overige correspondentie, niet bestemd voor het bestuur of voor de redactie, te richten aan het bureau van het **genootschap, Bleyenburg 5 te 's-Gravenhage.**

Voor niet-leden van het genootschap, alsmede voor bibliotheken en archieven, is het maandblad verkrijgbaar tegen een abonnementsprijs van f 10.—. Losse nummers van **het maandblad zijn voor zoover leverbaar aan het bureau van het genootschap verkrijgbaar voor den prijs van f I.-, dubbele nummers f 2.-.**

Voor volledige oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad., Men wende zich ook hierover tot den secretaris.

Contributie en abonnementsgelden.

De **jaarlijksche contributie** voor de gewone **leden** bedraagt *f* **10.—**, ingaande **op** 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór **1** Maart op **postrekening no. 20910** van den **Penningmeester** of door **toezending** per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, Floris *Grijpstraat* 23; *'s-Gravenhage).*

Na 1 Maart zal over de, verschuldigde contributie, **met** verhooging van inningskosten worden beschikt.

Nieuwe leden, die in den loop van het jaar toetreden, gelievé hunne contributie op -de hierboven aangeven wijze te **voldoen vóór** het verstrijken van de maand, volgende op die van **hun toetreding**, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging moet geschieden. vóór **1** December, 'voorafgaande aan het jaar, met ingang waarvan men zijn lidmaatschap wenscht te beëindigen.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. voor de **abonnementsgelden.**,

---

Overdrukken+

Medewerkers kunnen desgewenscht kosteloos 15 overdrukken van hunne bijdragen ontvangen; meer exemplaren tegen geringe kosten.

Medewerkers **die** extra exemplaren van het maandblad wenrchen, kunnen in plaats van de overdrukken 6 extra exemplaren ontvangen: meer exemplaren tegen *f* 0.25 per stuk.

INHOUD VAN DIT NUMMER

Bestuursberichten. — Mr. J. R. D. Zwahlen: Eenige beschouwingen over den Zwitserschen Adel. — Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht: Het wapenbord van Nispen, eertijds in de kerk van Giessen. (Met een afbeelding). — R. T. Muschart: Foutieve wapens en namen in diverse bronnen. — F. J. H. Weyn Banningh: Familieaanteekeningen van Basten. — Boekbespreking. — Inhoud van tijdschriften enz. — Korte mededeelingen: d'Amblé-van der Klok: van Limburg Stirum; Polvliet; Het wapen van de familie van Huessen. — Vragen en antìvoorden: d'Artet; van Beem; van Blois-van Bouckhorst; van Bokhoven; ter Braak: van den Brande; Chatin-Cranssen; van Dam: Diepenbrock; Duyff. Faro; van Hemert; van Horbag; Leeuw(en): van de Linde; Loderus; Lotsy: de Mey-Knuijse; van Oefferden; van, den Santheuvel; Schalen; van der Swalme; (van) Varick; de Vignon.

MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMSTEN.

BIJEEN-KOMST GROEP NOORD-HOLLAND

Woensdag 14 Mei 1947, 20 uur, in het **American Hôtel te Amsterdam.**

Met het oog op de voorgenomen- excursie dezer groep naar Alkmaar in de tweede helft der maand Juni, zal de Heer Th. P. H. Wortel, gemeente-archivaris van Alkmaar, spreken over: Alkmaar en zijn bezienswaardigheden.

BIJEENKOMST GENEALOGISCHE **SOCIETEIT** TE ZEIST

Zaterdag 17 Mei 1947, **14,30** uur, in **Hôtel Figi te Zeist.**

In deze bijeenkomst zal de Heer H. Xruimel spreken over: Kwartierstaten. Men wordt verzocht kwartierstaten mede te brengen.

VAN VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en ***niet voor den handel.***

De Hoofdredacteur beslist als eenige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen.

Ter bestrijding van de kosten van de uit deze rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient vooreerst *f* 0.30 *te* worden overgemaakt, desgewenscht in postzegels aan den hoofdredacteur: plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

GE-VRAAGD.

Gevraagd: Beelaerts, **Beyeren** quondam **Gelre.**
Dr. ***A. J. vàn de Ven, van Lidth de Jeudestraat 6, Utrecht.***

Gevraagd: Bijdragen en Mededeelingen **Gelre** 2, 29, 43 **t/m** 47;
Wapenheraut compleet of afzonderlijke **jaargangen.**
Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg Gr. Zeppelin-Zaan 2, ***Amstelveen.***

AANGEBODEN.

Ten béhoeve van de leden van het Genootschap zijn aan het Bureau verkrijgbaar **kwartierstaatformulieren** (16 kwartieren) tegen den prijs van *f* 0.07⁵ per **stuk**, 10 stuks *f* 0.50.

Aangeboden: Bijdragen en Mededeelingeri **Gelre** 4-9, 11-19, 31, 32, 34, 41, register over 1 **t/m** 40: Jaarboek v. d. Ned. Adel, **jrg.** 6.
Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, Gr. Zeppelinlaan 2, Amstelveen,

Aangeboden in **ruil** voor gen. boekwerk of tegen aann. bod:
Mr. J. W. Baron **d'Ablaing** van Giessenburg. „**Bannerheeren** en Ridderschap van Zutphen", 2 dln. **gecart.** 's-Grav. 1877-1885.
A. P. J. B. Fermin, Gerrit van der Veenstraat 124, Amsterdam-Z.

Drukkerij „De Residentie", Pletterijstraat 103-105, Den Haag. Telef. 772383

No. 6 LXIVE JAARGANG JUNI 1947

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

'MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

GEVESTIGD TE 's-GRAVENHAGE

HOOFDREDACTEUR:
Mr. W. W. VAN VALKENBURG
Jonkerlaan 26 te Wassenaar.

Bijdragen en correspondentie bestemd voor het maandblad, benevens die voor de rubriek: Vragen en Antwoorden, te richten aam den hoofdredacteur Mr. W. W. van Valkenburg, Jonkerlaan 26, Wassenaar.

Correspondentie. bestemd voor het bestuur van het genootschap te richten aan **den secretaris van het genootschap H. J. A. van Son, Riouwstraat 4 te 's-Gravenhage.**
Alle -overige correspondentie, niet bestemd voor het bestuur of voor de redactie, te richten aan het bureau van het genootschap, Bleyenburg' 5 te 's-Gravenhage.

Voor niet-leden van het genootschap, alsmede voor_ bibliotheken en archieven, is het maandblad verkrijgbaar tegen een abonnementsprijs van f 10.—. Losse nummers van het maandblad zijn voor zoover leverbaar aan het bureau van het genootschap verkrijgbaar vóor den prijs van f 1.—, dubbele nummers f 2.—.
Voor volledige oude jaargangen is de prijs vastgesteld in verhouding tot de grootte van den aanwezigen voorraad. Men wende zich ook hierover tot den secretaris.

Contributie en abonnementsgelden,

De jaarlijksche contributie voor de gewone leden bedraagt ƒ 10.—, ingaande op 1 Januari.

Men gelieve deze te voldoen door storting vóór 1 Maart op postrekening **no. 20910** van den Penningmeester of door toezending per postwissel aan diens adres (Jhr. H. Trip, *Floris Grijpstraat 23, 's-Gravenhage).*

*N*a 1 Maart zal over de verschuldigde contributie met verhooging.van inningskosten worden beschikt.

*N*ieuwe 1ë den, die in den loop van het jaar toetreden, gelieve hunne contributie op de hierboven aangeven wijze te voldoen vóór het verstrijken 'van de maand, volgende op dië van hun toetreding, bij gebreke waarvan als boven zal worden gedisponeerd.

Opzegging moet geschieden vóór 1 December, voorafgaande aan het jaar, met ingang waarvan men zijn lidmaatschap wenscht te beëindigen.

Dezelfde bepalingen gelden m.m. 'voor de abonnementsgelden.

Overdrukken.

Medewerkers kunnen desgewenscht kosteloos 15 overdrukken van hunne bijdragen ontvangen: meer. exemplaren tegen geringe kòsten.

Medewerkers die extra exemplaren van het maandblad wenschen, kunnen in plaats van de overdrukken 6 extra exemplaren ontvangen: meer exemplaren tegen ƒ 0.25 per stuk.

INHOUD VAN DIT NUMMER

Bestuursberichten. — Staat van Aanwinsten. — H. F. Heerkens Thijssen: Het Nederlandsche bidprentje (met twee platen). — C. A. van Woelderen: De Veluwsche afstamming van het geslacht van Woefderen. — R. T. Muschart: Foutieve wapens en namen in diverse bronnen (vervolg). — Inhoud van tijdschriften enz. — Korte mededeelingen: van Limburg Stirum. — Vragen en antwoorden: Amijs; van Beem; van Beem-Kragt; Bo(o)gaard (Bo(o)gert); van Bokhoven; ter Braak: van den Brande; Chatin-Cranssen; Coppier van Culemborg; Cruque-Sypard; Faro; Heeck; Hoekstra-van Doorn; van Horbag; Kranendonk; Leeuw(en); Loderus; Lotsy; Middag; van Oefferden; (van) Opmeer: (van) Rijndorp; van der Swalme; van Trotsenburg; (van) Varick; Verbrugh; Verschoor-van Middelhoven; de Vignon; van Wesenbeeck; van Wingen; Woerman: Worst; Zonneveld (Sonneveldt); Helmteekens gevraagd.

MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMSTEN.

EXCURSIE GROEP GELDERLAND
ZATERDAG 7 JUNI **1947.**

De Groep Gelderland organiseert voor haar leden een excursie naar Vierhouten, alwaar Jhr. Mr. Dr. E. A. van 'Beresteyn de leden te zijnen huize „'t Bergelt" zal ontvangen. Vertrek Arnhem, Stationsplein per autobus 9.45 uur voormiddags. Terugkomst-aldaar 18.30 uur des namiddags. Kosten ongeveer ƒ 6.50.

EXCURSIE GROEP NOORD-HOLLAND
VRIJDAG 6 JUNI 1947.

De Groep Noord-Holland. organiseert voor de leden en -hunne introducé(e)s den 6den Juni a.s. een excursie naar Alkmaar. Opgave voor deelneming bij den secretaris der Groep Mr. J. I. van Doorninck, Lambrecht van Dalelaan 58, Haarlem (post Overveen).

VAN VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en ***niet voor den handel.***

De Hoofdredacteur beslist als eenige instantie over het al of niet'opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen.

Ter bestrijding van de kosten van de uit deze rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient vooreerst ƒ 0.30 te worden overgemaakt, desgewenscht in postzegels aan den hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

GEVRAAGD.

Is een der lezers in het bezit van het volgende werkje: Vanantetzie „Descent of Viktoria, Queen of England from the Arsacid" (Smyrna, 1866) en is hij bereid dit voor korten tijd aan ondergeteekende uit te leenen?

Mr. J. Kunst, Lange Beestenmarkt 15, 's-Gravenhage.

Gevraagd: Jaargangen 1904-1908 en 1932-1938 van „The Connoisseur".

Mr. A. C. van Eck, Delden.

Gevraagd: v. Beresteyn, Repertorium van genealogieën;

J. de Riemer, Beschrijving van 's-Gravenhage: --

Molhuysen en Blok, Nieuw Nederl. Biogr. Woordenboek, Dl. 1, 6, 8, 9 en 10;

Nederl. Patriciaat, jrg. 2, 3, 4 en 5;

Bloys van Treslong Prins, Geneal. en Herald. 'gedenkwaardigheden in de. kerken der provinciën Utrecht, Zeeland en Noord-Holland.

G. C. E. Köffler, van Alkemadelaan 316, 's-Gravenhage.

AANGEBODEN.

De Heer R. T. Muschart was zoo vriendelijk eenige cachetten met familiewapens, die zich in mijn bezit bevinden, te identificeeren. Gaarne stel ik deze stukken ter beschikking van belanghebbenden.

1. Cachet met het wapen der familie *Arnold.* Gevierendeeld: I en IV in goud een driebladige kroon; 11 in groen een zilveren keper; 111 in rood een van den linkerzijde uitgaande bloote arm met den elleboog naar beneden en met de hand een schuinlinks geplaatsten hamer vasthoudende. Schildhouders: Rechts de reehterhelft van een adelaar met een schuinsrechts geplaatst zwaard in den poot; links een griffioen.

2. Cachet met wapens van het echtpaar David *Bruce* (komt 1805 te- Leiden voor) en M. A. *Cock.* Manswapen: in *zilver* een rood schuinkruis en een effen rood schildhoofd. Vrouwe wapen: in rood een zilveren schuinbalk vergezeld van 2 schelpen. Schildhouders: rechts een leeuw, links een griffioen. Wapenspreuk: Fuimus.

3. Twee cachetten en een ring met het wapen der familie *du Caylar* zijnde: Drie gebladerde takken naast elkaar op een los in het veld geplaatsten smallen grond en vergezeld van *drie zeer* kleine omgekeerde vijfpuntige sterren.

4. Cachet (verm. 2de helft 18de eeuw) met manswapen *Creutz.* Gevierendeeld: 1 een verkort krukkenkruis, II een leeuw, 11 twee afgewende wassenaars, IV drie waaiersgewijs gerangschikte stelen, elk met een bolronde vrucht in top en op grond (aldus o.a. gevoerd door J. Creutz 1785 te Amsterdam) en vrouwe-wapen de *Mey:* in blauw een zilveren keper vergezeld boven van twee sterren en beneden van een boom met drie kruinen boven elkaar op grond. Een alliantie Creutz-de Mey is mii niet bekend.

5. Cachet met alliantie-wapens. Manswapen: in rood tien kruisjes 4-4-2 gerangschikt en vergezeld van zeven maliën, waarvan drie naast elkaar tusschen de twee bovenste en twee onderste rijen kruisjes en één beneden de kruisjes (onbekend). Vrouwe-wapen! in zilver drie roode tweelingsbalken *(Rubempré* of *van Utenhove?)*

6. Cachet met als wapenfiguur een knol.

Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, Graaf Zeppelinlaan 2, Amstelveen.

Drukkerij „De Residentie", Pletterijstraat 103-105, Den Haag. Telef. 772388

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

Juli 1947.

Mededeelingen aan de Zeden,

In verband met de papiertoewijzing verschijnt het maandblad ditmaal zonder omslag.

VAN VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en ***niet voor den handel.***

De Hoofdredacteur beslist als eenige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen.

Ter bestrijding van de kosten van de uit deze rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient vooreerst ƒ 0.30 te worden overgemaakt, desgewenscht in postzegels aan den hoofdredacteur: plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

GEVRAAGD.

Te koop gevraagd: Navorsther 1917, aflevering van Nov.

W. E. van Dam van Isselt, van Blankenburgstr. 12. 's-Gravenhage.

Gevraagd: D. G. van Epen, Het Predikantengeslacht Nahuys.

Dr. M. Niemeyer, Pr. Marielaan 11, Wassenaar.

AANGEBODEN.

Aangeboden verzameling (49 stuks) potlood en krijt-teekeningen, voorstellende landschappen, gesigneerd J. G. C., Agnes, Francoise, Johanna en Wilhelmina Lenshoek; sommige voorzien van jaartal, varieerend tusschen 1875-1885. In ruil tegen genealogisch boekwerk of jaargang tijdschrift.

M. C. Sigal, Kwartellaan 17, Vlaardingen.

Aangeboden: 1°. Bijdragen tot een genealogie van het Amersfoortsche geslacht van IJsselt, door ***W. E. van Dam van Isselt. 1920.*** (51 blzn., 1 wapen, 1 stamboom, 3 platen van de Kapel en de heerehuizinge van Isselt). ƒ 2.50 op postrekening 186298 van Schr.;

2°. Een volkomen nieuw Ned. Patriciaat — 1937. ƒ 7.50 als voren.

W. E. van Dam van Isselt, van ***Blankenburgstr. 12. 's-Gravenhage.***

Bod gevraagd op ***21 ex.*** Almanach de Gotha, jrg. 1884 t/m 1893, 1895 t/m 1898, 1903. 1904, 1906 t/m 1910. Van 6 ex. rug losgelaten of beschadigd.

J. B. W. M. van Roosmalen, Mauritsstraat 94B. Utrecht.

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

Augustus 1947

Mededeelingen aan de Zeden,

MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMSTEN.

BIJEENKOMST GROEP NOORD-HOLLAND.

De eerstvolgende bijeenkomst der Groep Noord-Holland is bepaald op **Woensdag 10 September 1947** te 20 uur in het American Hôtel te Amsterdam.

VAN VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en ***nief voor den handel.***

De Hoofdredacteur beslist als eenige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen,

Ter bestrijding van de kosten van de uit deze rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient **vooreerst** ƒ 0.30 te worden overgemaakt, **desgewenscht** in postzegels aan den hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

GEVRAAGD.

Gevraagd: Voor mijn verzameling miniatuur-ordeteekenen zoek ik de navolgende ridderkruisen, eerepenningen, belooningspenningen etc.:

Doggersbankmedaille (1781). Orde van Verdienste (1806). Orde van Holland (1807). Orde van de Unie (1807), medaille voor uitmuntende dapperheid (1808), Orde der Réunie (1811). Ridderkruis der Militaire Willemsorde' 3e en 4e kl. (hiervan ook de modelkruisen uit de jaren 1815—1830). Penning geslagen op de instelling der Mil. Willenis-Orde *1815.* Eerepenningen der Haagsche en Dordtsche vrijwilliqers (1813) der Brusselsche Schutterij (1815). Belooningspenningen' van den Brie1 (1813), Ooltgensplaat (1813), id. van 's-Hertogenbosch (1814). Eerepenningen van Breda (1813). Naarden (1814), Gelderland (1815). Rotterdam (1815), Amsterdam (1815), Medaille der Friesche Jagers (1815), Belooningspenning v. d. Compie vrijw. Jagers der Utrechtsche studenten (1815) en van de Compie Utrechtsche vrijwillige Jagers te paard (1815).

G. C. *E. Köffler, Secr. fer Kanselarij van de Nederl. Orden, v. Alkemadelaan 316, 's-Gravenhage.*

Gevraagd: De Nederlandsche Leeuw, jaargangen 1894, 1898, 1899, 1900 en 1901.

J. K. H. de Roo van Alderwerelt, Sform van 's-Gravesandeweg 5, Wassenaar.

Gevraagd: Een exemplaar Nederland's Patriciaat 30e jaargang A° 1944. Een exemplaar Nederland's Adelsboek A° 1940.

N. *van Oosterzee. Prins Mauritslaan 92. 's-Gravenhage.*

AANGEBODEN.

Aangeboden: „Bijdragen tot de genealogie van het geslacht *Dorren* uit het Land van Valkenburg", door A. P. J. B. Fermin, 1944. 33 pp, fol. gestencild, ƒ 3,—; Postrekening 345751.

"A. P. J. B. Fermin, Gerrit van der Veensfraaf 124. Amsterdam-Z.

Aangeboden ter ruiling 154 dubbele wapenzegels uit een koffie Hag album.

Ir. G. L. Meesters, Tongelreschestraat 189, Eindhoven.

Aangeboden: Ned. Adelsboek 1930 en 1931, alsmede Historisch Gedeelte, IIe uitgave, A—Z 1930.

J. B. W. M. van Roosmalen, Mauritsstraat 94 B. Utrecht.

Ter overname tegen billijk bod c.q. ter ruiling aangeboden:

— Heraldieke bibliotheek, Tijdschrift onder redactie van J. B. Rietstap, 1872, 187, 1875, 3 dln. geb.

— Amstelodamum, Negende Jaarboek (1911), 10de 11de, 12de, 13de, 14de, 15de, 16de, 17de, 18de Jaarboek, in keurigen staat,

— S. Stijl, De opkomst en bloei der Vereenigde Nederlanden, derde druk, Brussel-Dordrecht, 1824, geb.

— Documenten voor de Economische Crisis van Nederland in Oorlogsgevaar, le, 2e, 3e en 4e serie. 1914-1917.

J. K. H. de Roo van Alderwerelt, Storm van s-Gravesandeweg 5, Wassenaar.

Aangeboden: Er is voor belangstellende leden nog beschikbaar een aantal exemplaren van een met portretten geïllustreerde genealogie van de familie van Qosterzee à ƒ 6.50 per exemplaar, samengesteld in *1946* door en verkrijgbaar bij

N. *van Oosterzee. Prins Mauritslaan 92, 's-Gravenhage (gironummer 344938).*

Aangeboden: Ned. Leeuw 1883-1885 (1 dl. geb.), 1886—1888 (dito), 1915-1943, 1944 (ongeb., zonder register),

Mr. H. Kronenberg, Diepenveen.

Opening Centraal Bureau voor Genealogie.

Op 27 Juni is in tegenwoordigheid van een groot aantal genoodigden het Centraal Bureau voor Genealogie, gevestigd Nasaulaan 18 te 's-Gravenhage, door den Voorzitter van het Bestuur, Jhr. Mr. Dr. E. A. van Beresteyn, geopend. De Heer van Beresteyn hield een uitvoerige rede, waarin hij het belang van een goede documentatie in het licht stelde: een onderwerp, dat voor iedere tak van wetenschap van beteekenis is en in het bijzonder ook voor de genealogie, heraldiek en iconografie, hetgeen door den spreker aan de hand van tal van voorbeelden werd verduidelijkt. Vervolgens gaf de Heer van Beresteyn een opsomming van hetgeen er op dit gebied in de 19e en 20e eeuw is verricht terwijl hij tenslotte mededeelde welk documentatiemateriaal bij het Centraal Bureau is te vinden.

In het kort is dit: De bibliotheek en het archief van het Nederland's Patriciaat (voor een groot gedeelte bestaande uit de genealogische collecties van D. G. van Epen en M. G. Wildeman), de advertentie-collectie van C. H. van Fenema (minstens 12.000.000 knipsels), de fiches van de Gelders& Trouwregisters, de door het Rijk aan het Centraal Bureau in bruikleen gegeven verzamelingen van het Nederlandsch Verbond voor Sibbekunde, de Iconografische Documentatie van het Rijksbureau voor Kunst-Historische en Iconografische Documentatie, de gegevens over erfelijkheidsonderzoek van Prof. van Bemmelen, de dubbelen van de persoonsbewijzen, voorzoover niet vernietigd bij het bombardement van Kleykamp, terwijl ten slotte onlangs ook de beschikking over de unieke collectie op heraldisch gebied van den Heer Muschart voor de toekomst werd verworven.

Mr. H. J. Reinink, Secretaris-Generaal van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, sprak vervolgens als vertegenwoordiger van den Minister zijn waardeering uit voor de tot stand gebrachte concentratie en voor hetgeen de Voorzitter van de Stichting Centraal Bureau daarbij heeft gepresteerd. Tenslotte stelde de Heer C. A. van Woelderen, als oudste bestuurslid, het onvermoeide streven van Jhr. van Beresteyn, dat thans met succes is bekroond, in het licht en dankte hem namens de aanwezigen voor hetgeen door zijn energie is tot stand gebracht.

Ter gelegenheid van de opening is een beknopte tentoonstelling ingericht op genealogisch gebied. welke een overzichtelijk beeld geeft van hetgeen het Centraal Bureau voor Genealogie aan documentatiemateriaal biedt en in het bijzonder ook zeer belangwekkend is door de fraaie collectie wapenboeken, welke er is te vinden.

Het Genootschap was bij de opening vertegenwoordigd **door zijn Voorzitter, Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland. terwijl de bestuursleden, Jhr. Dr. D. P. M. Graswinckel, J. K.** H. de Roo van **Alderwerelt en 'Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg. resp. als Algemeen Rijksarchivaris en leden van het bestuur van de Stichting Centraal Bureau voor Genealogie, aanwezig waren.**

Gordijnen.

De overgordijnen in de Bestuurskamer ten Bureele van ons Genootschap hebben daar nu **22 jaren gehangen. Thans echter zijn die dan ook volkomen versleten. Bij de huidige bepalingen tot textieldistributie moet het uitgesloten worden geacht, voor een bureau als het onze vergunning voor den aankoop van gordijnstof te verwerven. Daarom moge te dezer plaatse worden gevraagd, of wellicht één onzer- Leden ons Genootschap zou kunnen en willen helpen aan bruikbare gordijnen voor twee** ramen, hoog 4.50 **M. en breed 1.75 M.**

Waar sedert een der laatste oorlogsjaren geen schaduw**rijke boomen de felle zonnestralen meer tegenhouden, is** het **gevaar van verschieten van boekruggen en wapenteekeningen niet denkbeeldig. Het Lid, dat ons in dezen zou willen helpen. zou derhalve al zijne Medeleden zéér aan zich verplichten!**

Bericht van de redactie.

Door vertraging in de papiertoewijzing was het helaas ditmaal onmogelijk het Maandblad den eersten der maand te doen uitkomen.

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

November 1947.

Mededeelingen aan de Zeden,'

De October- en November-nummers van het Maandblad zullen vóór 15 November a.s. aan de leden worden toegezonden. Het eerstvolgende Mededeelingenblad zal, tegelijk met het December-nummer van het Maandblad, wederom zooals gebruikelijk tegen de maandwisseling uitkomen.

De Bibliotheek zal in het tijdvak van 1 November 1947 tot 1 Mei 1948 toegankelijk zijn iederen Donderdag van 9x-12 en van 2 -5 uur; iederen Zaterdag van 2-5 uur.

ALGEMEENE VERGADERING

Zaterdag 29 November 1947, te 14.30 uur **in het Gebouw van de Vrijmetselaarsorde, Fluweelen Burgwal 22, te 's-Gravenhage.**

Agenda:

1. Opening.
2. Goedkeuring van de notulen van de algemeene vergadering d.d. 21 Juni 1947.
   Ingekomen stukken.
4. Vaststelling van de Begrooting voor het jaar 1948. Contributieverhooging tot ƒ15,—.
5. De overeenkomst van bruikleen Genootschap-Centraal Bureau, speciaal uit rechtskundig oogpunt. (Zie onderstaande toelichting).
6. Rondvraag.

Toelichting.

1. In de ledenvergadering van 22 Juni 1946 is besloten, de collecties van het Genootschap in bruikleen te geven, aan het Centraal Bureau voor Genealogie onder voorbehoud, dat
   1. afgewacht wordt de subsidievaststelling voor het Centraal Bureau;
   2. afgewacht wordt tot zekerheid verkregen is omtrent het brandvrij maken van het gebouw Nassaulaan 18;
   3. onderzocht wordt of art. 8 van de Statuten, bepalende, dat het bestuur het beheer over de collecties heeft, toestaat, dat de collecties in bruikleen worden gegeven, dan wel of voor dit laatste statutenwijziging noodzakelijk is. De concept-overeenkomst met het Centraal Bureau is gepubliceerd in Nederl. Leeuw 1946, kol. 40.
2. Wat de drie bovengenoemde voorwaarden betreft kan het bestuur mededeelen:
   1°. Aan het Centraal Bureau is een rijkssubsidie verleend van ƒ26.000,— per jaar over 1945 (pro rata), 1946 en 1947, terwijl voor 1948 eenzelfde bedrag op de rijksbegrooting is uitgetrokken.
   2°. Het gebouw Nassaulaan 18 wordt met kachels gestookt en het staat nog niet vast wanneer een centrale verwarmingsinstallatie zal kunnen worden aangebracht.
   3°. Omtrent de vraag of de statuten toelaten, dat de collecties in bruikleen worden gegeven, werd advies ingewonnen bij Mrs. J. T. Asser en J. E. Scholtens, -advocaten te Amsterdam, die hieromtrent op 20 Juli 1946 het volgende schreven:

   „Art. 8 sub 1 van de statuten van Uw Genootschap bepaalt:

   „Het Bestuur verzorgt en voert het beheer „over de bibliotheek, de verzamelingen, de archieven en het documentatiemateriaal, zoowel „voorzoover een en ander aan het Genootschap „toebehoort, als uit anderen hoofde onder het „Genootschap berust."

   „De bepaling, dat het Bestuur de bibliotheek „verzorgt en beheert, moet niet te letterlijk worden opgevat. Het zou te ver gaan in het artikel „te lezen, dat het Bestuur verplicht is zelf als „bibliothecaris op te treden. Het Bestuur kan „volstaan met het houden van oppertoezicht. De „benoeming van een bibliothecaris, die de dagelijksche leiding en het dagelijksche beheer heeft, „ware niet in strijd met de statuten.

   „Het in bruikleen geven van de bibliotheek „aan de Stichting „Centraal Bureau voor Genealogie" acht ik evenmin in strijd met art. 8, mits „deze overeenkomst aan het Bestuur de bevoegdheid laat tot het houden van een algemeen toezicht. Ik acht het daarom wel gewenscht in de „overeenkomst op te nemen, dat de overeenkomst „te allen tijde opzegbaar is, dat het Bestuur steeds „vrijen toegang- heeft tot de lokaliteiten, waar de „collecties staan opgesteld en dat de overeenkomst zal worden uitgevoerd met inachtneming „van art. 8 der statuten van Uw Genootschap."

   Het bestuur van het Centraal Bureau heeft zich schriftelijk accoord verklaard met deze wijzigingen in de concept-overeenkomst.
3. Het bestuur was voornemens om de voorgenomen overgang van de collecties naar het Centraal Bureau in de ledenvergadering ter sprake te brengen zoodra naar zijn oordeel aan de drie voorwaarden was voldaan. Nu een aantal leden evenwel het verzoek tot het bestuur heeft gericht deze aangelegenheid in de eerstvolgende vergadering aan de orde te stellen. voldoet het bestuur aan den wensch om deze zaak tusschentijds op de agenda te plaatsen.

MAANDELIJKSCHE BIJEENKOMSTEN.

BIJEENKOMST GROEP GELDERLAND.

Zaterdag 1 November 1947, 14.30 uur, in Café-Restaurant „National-Central", Vijzelstraat te Arnhem.

In deze bijeenkomst zal Mr. J. C. Maris van Sandelingenambacht spreken over: De familierechtelijke betrekking tusschen de dynasten van Blois en de jonkheeren Bloys van Treslong.

BIJEENKOMST GROEP ZUID-HOLLAND

Zaterdag 8 November 1947, 15 uur, in Café Piccadilly, Lange Poten (ingang naast Hôtel Centraal), te 's-Gravenhage.
In deze- bijeenkomst zal de Heer H. L. Kruimel spreken over: Kwartierstaten. Men wordt verzocht kwartierstaten mede te brengen.

BIJEENKOMST GROEP NOORD-HOLLAND.

Woensdag 12 November 1947, 20 uur, in het American Hôtel te Amsterdam.
In deze bijeenkomst zal de Heer W. J. J. C. Bijleveld spreken over: „De Markies" de Thouars na honderd jaar, en Tweeërlei opvatting.

ELK LID EEN NIEUW LID!

Aan onze leden.

Het jaarverslag heeft gemeld, dat ons Genootschap in den loop van 1946 op vrijwel alle terreinen zijn werkzaamheden heeft kunnen hervatten en dat in dat jaar 47 nieuwe Leden tot onzen kring toetraden. Twee verblijdende berichten, waarvan de onderlinge samenhang duidelijk is: nu de meeste werkzaamheden zijn hervat, kunnen onze Leden weder als van ouds in hun vriendenkring met .waardeering van ons Genootschap getuigen.

Vergeleken bij het aantal van 19 nieuwe Leden over 1945 is 47 over 1946 zeker een groote verbetering en dat van Januari tot en met September 1947 reeds 59 nieuwe Leden onze gelederen zijn komen versterken; is nog verheugender. maar .... *het is nog lang niet genoeg!*

Ons Noorsche Zustergenootschap, de Norsk Slektshistorisk Forening, gevestigd te Oslo en uitgèver Van het Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, telt thans 1200 Leden op een bevolking van 3.000.008 zielen. Vergelijkt men hiermede, het ledental van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde: nog geen 700 op een bevolking van meer dan 9.000.000, dan wrijft men zich de oogen uit. Het is des te meer gewenscht, dat hierin zoo spoedig mogelijk verandering komt, omdat de druk- en papierkosten voor het Maand-blad zóó zijn gestegen, dat aan het maken van een sluitende begrooting voor 1948 met het huidig ledental niet kan worden gedacht. Ieder weet, dat de kosten voor één Maandblad méér voor een nieuw Lid maar een fractie bedragen van de contributie van tien gulden per jaar, welke dit nieuwe Lid gaat betalen. Elk nieuw Lid beteekent dus een verlichting van de zorgen van den Penningmeester. Daarom zij het motto voor de laatste maanden van 1947:

Elk Lid werve tenminste één nieuw Lid.

VAN VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd- voor leden van het Genootschap en *niet voor den handel.*

De Hoofdredacteur beslist als eenige instantie over het al of niet opnemen van. de ingezonden vragen en aanbiedingen.

Ter bestrijding van de kosten van.de uit deze rubriek onvermijdelijk voortvloeiende correspondentie dient vooreerst ƒ 0.30 te worden overgemaakt, desgewenscht in postzegels aan den 'hoofdredacteur plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

GEVRAAGD,

Te koop gevraagd: de jaargangen 1943 en 1944 van Nederland's Patriciaat.
F. J. H. Weyn Banningh, „Banninghof", Groenlo.

Gevraagd: Repertorium v. Beresteyn. Wapenheraut 1897,
Drs. A. L. Polvliet, Markt 27a, Breda.

Gevraagd: Wie wil jrg. 1931/32 Ned. Patriciaat (dl. XX) overdoen aan:
F. van Hoogstraten, te Hengelo (Gld.).

'AANGEBODEN.

Linnen stempelbanden voor het Maandblad à ƒ 2,25, verkrijgbaar aan het Bureau van het Genootschap of door storting op postrekening no. 20910 van den Penningmeester. waarna toezending volgt.

Ten behoeve van de leden van het Genootschap zijn aan het' Bureau verkrijgbaar kwartierstaatformulieren (16 kwartieren) tegen den prijs van ƒ 0.07½ per stuk, 10 stuks ƒ 0.50.

Bijdragen tot eene genealogie betreffende het Amersfoortsche geslacht van IJsselt, door W. E. van Dam van Isselt (51 blz., 1 wapen, 1 stamboom en 3 afbeeldingen van Ridderhofstad (Kapel) van Isselt), ƒ 3.— (bij voorkeur op postrekening no. 186298 van den schrijver, waarna franco toezending volgt).

W. E. van Dam van Isselt. v. Blankenburgstraat 12, 's-Gravenhage;